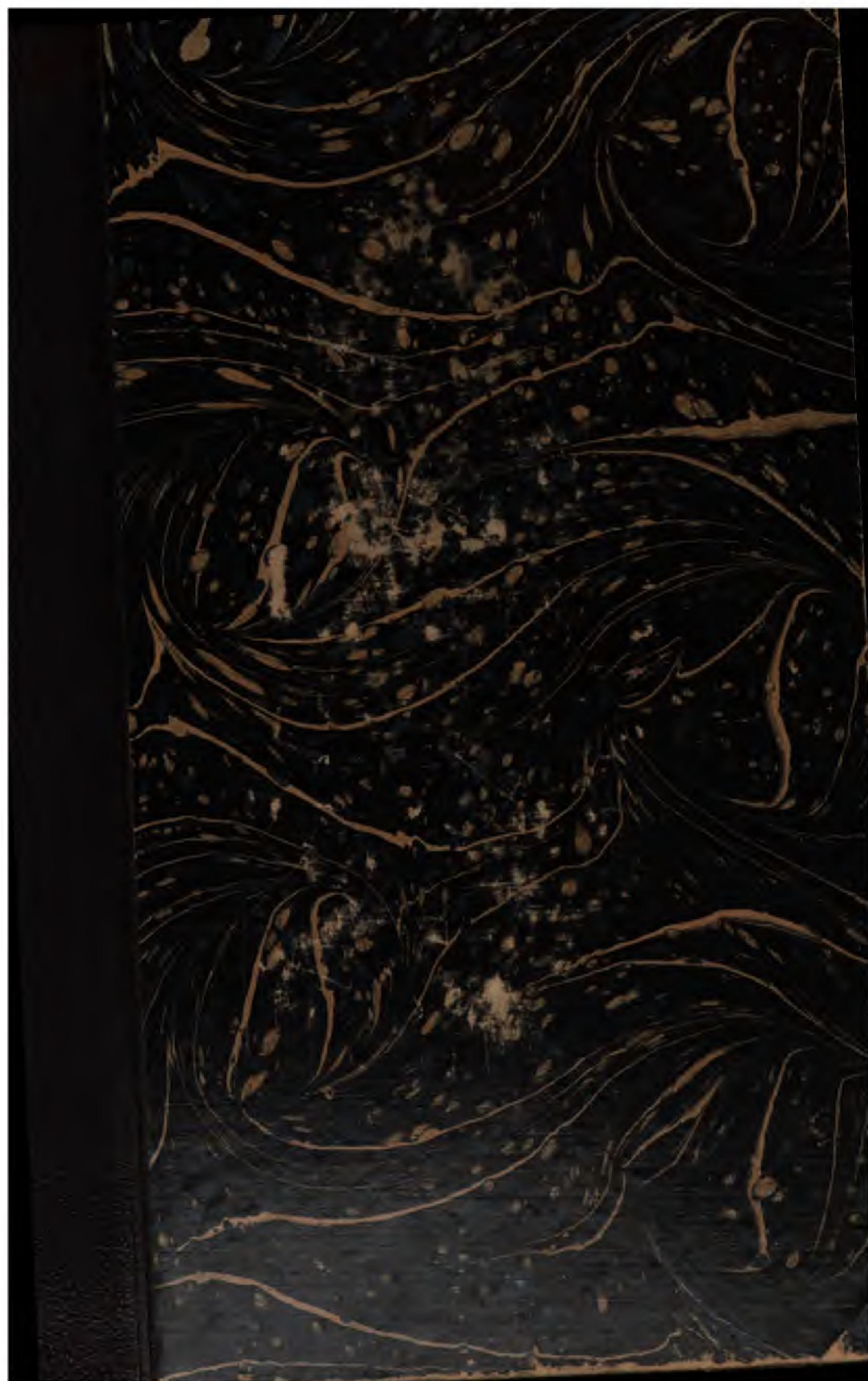
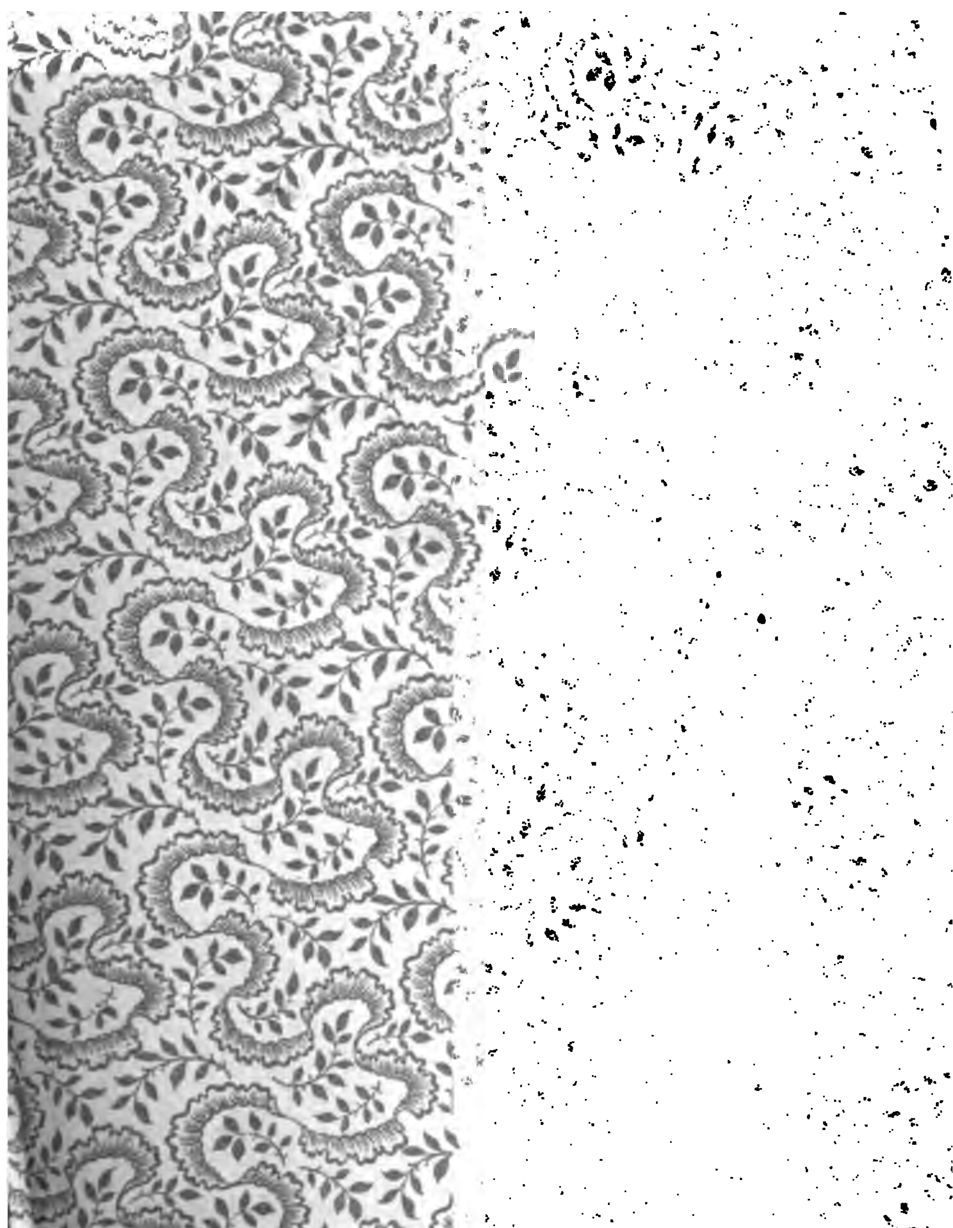

SCRIPTORES
RERVM GERMANICARVM

IN VSVM SCHOLARVM

EX

MONVMENTIS GERMANIAE HISTORICIS

SEPARATIM EDITI

HROTSVITHAE OPERA

RECENSVIT ET EMENDAVIT

PAVLVS DE WINTERFELD

BEROLINI

APVD WEIDMANNOS

MCMII

HROTSVITHAE OPERA

RECENSVIT ET EMENDAVIT

PAVLVS DE WINTERFELD

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MCMII

Karoli Lachmanni natalicia saecularia celebraturi, qui tum eramus regii seminarii philologici Berolinensis sodales ordinarii,

ego senior	*Hermannus Schmidt*
Paulus Siewert	*Georgius Sommer*
Wilhelmus Nachstaedt	*Ludovicus Szamatólski,*

a. d. IV. Nonas Martias a. MDCCCXCIII Adolpho Kirchhoffio et Iohanni Vahleno seminarii rectoribus animadversionum in Hrotsvithae opera commentariolum a me scriptum tradidimus. Iam Hrotsvithae meae, cui a primis paene studiorum initiis per Horatii illud novennium et quod superest operam dare non desii, editionem tandem ad finem perducere licuit. Qua si quid illi profui, id ea re factum profiteor, quod Lachmanni obsecutus praecepto me totis viribus in eius ingenium et artem insinuavi.

Neque vero defuerunt, qui de editione atque editore optime mererent; quibus ex animi sententia gratias ago. Ernestus Duemmler et Ludovicus Traube plagulas paene omnes mecum correxerunt et consilio mihi adfuerunt; Franciscus Boll de codicis Monacensis lectione, sicubi de ea dubitabam, me indefessa opera certiorem fecit; Wilhelmus Meyer Spirensis in sequentia Cantabrigiensi edenda me egregie adiuvit; Karolus Strecker praeclaras aliquot emendationes et imitationum Prudentianarum supplementum uberrimum mecum communicavit; E. Bodemann Hannoveranus, F. Brackebusch Gandershemensis, P. Koetschau Coburgensis, I. Lechner Vindobonensis de bibliothecarum suarum codicibus quaerenti comiter responderunt.

Dabam Berolini a. d. V. Kalendas Octobres a. MCM.

Paulus de Winterfeld.

Hrotsvit[1]) *nata est 'longo tempore'*[2]) *post mortem Ottonis ducis Saxoniae († a. 912*[3]*), sed ante Gerbergam abbatissam suam*[4]), *cuius pater Henricus Ottonis Magni frater a. 938 in matrimonium duxit Iuditham filiam Arnolfi ducis Baioariorum*[5]): *his ex terminis profecti ad a. 935 fere deducimur. Puellam nobili sine dubio inter Saxones genere ortam*[6]) *in coenobio sanctimonialium Gandeshemensium instruxit Rikkardis magistra*[7]); *deinde post alias etiam Gerberg*[8]), *sodalis nimirum ingenio iam tum perspici coepto, 'auctores aliquot, quos ipsa prior a sapientissimis didicit, eam admodum pie erudivit'. Deinceps Gerberg abbatissa facta est*[9]); *et, quae discipula fuerat, carminibus componendis operam dare coepit, 'clam cunctis, ne prohiberetur pro rusticitate'*[10]).

In primo, qui quidem nunc est, libro dedicationum prooemiorum perorationum ratione habita haec dignoscuntur corpuscula:

I	=	*Mar. v. 45—862*[11]) *cum prooemio (v. 13—44) et peroratione (v. 863—903).*
II	=	*I + asc.; asc. caret prooemio, ut altera pars carminis prioris separatim numquam edita*[12]), *perorationem habet (v. 147—150).*
III A 1	=	*Gong. cum prooemio (v. 1—18); peroratio propter turpe extremorum versuum argumentum omissa.*
2	=	*Pel. cum prooemio (v. 1—11); perorationis loco sunt v. 411—413.*
B	=	*II + III A 1 + III A 2 + Theoph.: Theoph. caret prooemio, ut pars libri Gerbergae iam abbatissae*[13]) *dedicandi; perorationem habet (v. 443—447), qua simul terminatur libellus; denique Hrotsvit praemisit dedicationem (Mar. 1—12), et orationem addidit ante cibum (Theoph. 448—455*[14]*), postquam Gerberg opuscula sibi dedicata ad cenam praelegi iussit.*
IV A	=	*Bas. v. 17—260 + Dion. + Agn. cum epilogo (p. 105*[15]*); novam seriem texere incipiens*

Hrotsvit praefixit prooemium (Bas. v. 7—16) ad Basilii historiam Theophilo similem[16]) *accommodatum, cum Dion. et Agn.*[17]) *prooemiis careant; perorationes extant Bas. v. 261—265, Dion. v. 265 sq., Agn. v. 458 sq.; haec tria carmina praemissa dedicatione, qua item Basilii argumentum tangitur, rursus Gerbergae dedicavit.*

IV B = praefatio (p. 2 sq.) + III B + IV; hanc syllogam post a. 962[18]) *publicae lectioni destinatam exhibet codex Monacensis.*

Secundus liber sex dramata continet quae eodem videntur ordine composita esse quo in codice scripta leguntur[19]). *Praemissae sunt praefatio et 'epistola ad quosdam sapientes huius libri fautores', qui poetriae primitias laudaverant: quorum nomina nec divinare licet*[20]). *Gallicanum saec. XII, cum drama ecclesiasticum effloruit, scenis sollerter distinxerunt*[21]) *et in passionale Alderspacense receperunt*[22]): *Hrotsvit ipsa de dramatis agendis cogitare non potuit*[23]). *Inscriptiones, quas male argumenta dicunt*[24]), *manu aequali in spatiis relictis exaratae sunt*[25]). *De correctionibus manus secundae infra dicendum erit*[26]). *Dramata excipiunt versiculi Bedae ex carmine in Aethylthrydam Anglorum reginam, qui si ad coenobium Gandeshemense pertinent, coemeterio inscripti fuisse possunt*[27]); *qui deinceps sequuntur, ab ipsa Hrotsvitha facti ad duodecim picturas apocalypticas spectant: unde maximam eius auctoritatem fuisse consequitur.*

Post dramata rursus ad epicam Hrotsvit conversa poesin gesta Ottonis Magni regis[28]) *scriptis libris non usa*[29]) *celebravit: quod carmen ad a. 962 deductum*[30]) *ineunte a. 967 Gerbergae dedicavit, ut 'eius familiarissimo archipraesuli Wilhelmo' Moguntino, Ottonis Magni filio, praesentaretur*[31]); *prologus ad utrumque Ottonem additus est duplex. Denique de constructione monasterii Gandeshemensis primisque eius abbatissis*[32]) *et de s. Anastasio et s. Innocentio papis monasterii patronis*[33]) *scripsit. De obitu eius non constat*[34]).

Codicis Monacensis lat. n. 14485 (olim s. Emmerammi E CVIII[35]) *hoc scema est: constat binione (fol. 1—3: ante fol. 1 unum folium exectum), novem quaternionibus (fol. 4—11; 12—19; 20—27; 28—35; 36—43; 44—51; 52—59; 60—67; 68—75), quattuor foliis singularibus (fol. 76. 77. 78. 79), tribus quaternionibus (fol. 80—87; 88—95; 96—103), ternione* M

(fol. 104—108: post fol. 104 unum folium exectum), duobus quaternionibus (fol. 109—116; 117—124), folio singulari (fol. 125), ternione (fol. 126—131), folio singulari (fol. 132), duobus quaternionibus (fol. 133—140; 141—148); proximus fasciculus evulsus est (in fol. 148ᵛ manu recenti scriptum est nota), postremi interioribus foliis evulsis supersunt extrema (fol. 149 et 150). Folia 77ᵛ et 78ʳ et folia 131ᵛ et 132ʳ admodum detrita sunt; unde tres partes, quae nunc uno comprehenduntur codice, olim separatim adservatas esse iure conclusit Koepke II p. 239. Manus trium partium diversae sunt neque in singulis partibus semper eadem: velut inscriptiones dramatum in spatiis relictis alia manu scriptae sunt; id quod in Abrahae inscriptione dilucide cognoscitur, cuius extrema verba emundavit maculas criminum spatium non capiebat. Simulacra lithographica exhibuerunt Pertz (gest. 337—343: SS. IV tab. 2, 1), Koepke II (Dion. 31—38, Gall. I 1 § 1, gest. 1—6), Koennecke (Abr. 3 § 2—4: Bilderatlas zur Gesch. der deutschen Nat.-Litter.²
M^1 p. 15). Errores multi manu partim eadem partim aequali fere
M^2 correcti sunt[36]); neutra fide ubique digna est: itaque raro nec plerumque sine causa dixi, utra manu lectio primitiva correcta sit. Ipse Monachii mense Maio a. 1898 contuli.

Codex cum aut saeculo X exeunte aut saeculo XI scriptus sit, nescio an idem sit, qui in catalogo s. Emmerammi, qui quidem tempore Ramuoldi abbatis factus est, ita commemoratur: ars metrica de nativitate sanctae Mariae[37]). Ac licebit fortasse, cum litterarum ductus muliebres videantur[38]), exemplar Gerbergae iussu ad s. Emmerammum missum[39]) agnoscere. Deinde codex delituit, donec Conradus Celtes eum invenit[40]) et mutuatus est[41]). Is rursus eum commodavit I. Trithemio[42]), apud quem Th. Gresmundus filius confecit apographon Pommersfeldense[43]). Deinde de codice iam reddito satis accurate actum est in novo s. Emmerammi catalogo, cuius conficiendi 'oboedientia anno domini 1500 feria tertia post dominicam Cantate fratri Dionysio Menger[44]) capitulariter iniuncta est'.

Huius autem codicis apographa supersunt duo. Codex
m Monacensis lat. n. 2552 (olim Alderspacensis n. 22) saec. XII[45]) passionale mensium Septembris Octobris Novembris continet; praemissae sunt ad supplendum passionale codicis Monacensis lat. n. 2546 (olim Alderspacensis n. 16) aliorum vitae sanctorum. Huius libri initio leguntur conversio Gallicani principis et Iohannis et Pauli vita, i. e. utraque pars Gallicani. Codicem Berolini mense Iulio a. 1900 contuli; quem cum ex s. Emmerammi codice manum secundam iam passo descriptum esse cognovissem, de varia eius lectione in apparatu referre nolui, sed, neglecto verborum ordine, qui in apographo saepis-

sime planior est, ceterarumque tam mutationum quam corruptelarum farragine abiecta, ea tantum commemoravi, quae in archetypo correcta erant[46]).

Codicem Pommersfeldensem comitum Schoenborniorum n. 2883[47]) *Theodoricus Gresmundus iunior, cuius in recipiendis corruptelis mira fuit perversitas, a. 1494 apud Trithemium versatus ex s. Emmerammi codice descripsit*[48]). *Constat liber quattuor ex partibus quae nunc ita inter se excipiunt:*

1. *gesta Ottonis, et* de conversione Saxonum carmen concisum[49])*;*
2. *dramata;*
3. *vitae sanctorum;*
4. *Aldhelmi laudes virginum (prol., v. 1—2404).*

Contuli aestate a. 1898; lectiones commemorandas eadem ratione elegi, qua in apographo Alderspacensi usus sum.

Codicis Berolinensis theol. lat. F n. 265 omnino non habui rationem, cum ille ex Celtis editione descriptus sit[50]).

Carminis de coenobii Gandeshemensis constructione codicem sine dubio antiquum Bodo[51]) *saec. XVI medio ad syntagma suum adscivit; quem monasterio Clusino sublato in Westfaliam ablatum esse ideo coniecit Koepke II p. 16, quod a. 1693 in N. Schateni s. I. annalium Paderbornensium opere postumo, tom. I p. 128, v. 6—23 editi sunt. Res incerta est; nam poterat fieri, ut iam Schatenus Gandeshemensi codice uteretur, quem proximi saeculi initio protraxit C. B. Behrens*[52]). *Quo et Leuckfeldi editio redit antiquitatibus Gandeshemensibus inserta, et apographon Hannoveranum in usum Leibnitii factum, quo ille et Pertzius usi sunt. Neque vero ullus hodie codex superest; sed, ut de Bodone et Behrensio taceam, hac nostra aetate duo codices quamvis recentes delituerunt. Nam Hannoveranum codicem, quem G. H. Pertz a. 1841 'in bibliotheca regia Hannoverana servabat'*[53]), *a. 1895 frustra mecum quaesivit E. Bodemann, atque etiam omnis eius memoria Hannoverae penitus erat extincta*[54])*; neque magis Coburgensem, quem a. 1841 inventum carmini corrigendo profuturum dixit G. Waitz, W. Wattenbach postea repperit*[55]), *aut, qui nuper eum mea gratia in bibliothecis tam Coburgensi quam Gothana quaesiverunt, P. Koetschau et L. Traube. Harenbergii vero manuscripta duo non perierunt, sed omnino ficticia sunt*[56]).

---

[1]) *Hac sola forma ipsa utitur casus primi: quae enim Barack p. II exempla attulit ad comprobandam formam* Hrotsvitha, *ea omnia (Mar. 18, asc. 148, Gong. 12, Pel. 13) casus obliquos exhibent;* Hrotsvit *dicitur p. 107, 15 et p. 201, 3. In obliquis certe formis* Hrotsvithae *et* Hrotsvitham *per* v *scribendum esse monet Koepke II p. 32. Nominis etymologiam ex praefatione dramatum p. 106, 8 primus explicavit I. Grimm:* ego Clamor Validus Gandeshemensis *(lat. Ged. des X. und XI. Jhs., p. IX); quo de more interpretandi nominis dictum est in praefatione ad Hucbaldi Elnonensis carmina (P. C. tom. IV p. 265). Similiter in gestis Ottonis v. 77* Eaditham *et v. 597* Eadithae *legitur, cum casus primus sit* Eadit *(v. 118) vel* Aedit *(v. 398). Abbatissarum nomen semel scribitur* Gerberga *(prim. 405), reliquis locis* Gerberg *vel* Gerbirg *(Mar. 2, Bas. 1, prim. 351. 475); obliqui casus fiunt* Gerbergae *(gen.: p. 2, 31 et prim. 450; dat.: p. 201, 1 et prim. 318). Huc id quoque pertinet quod in primordiis, quorum codice caremus, correxi v. 305* Liutgard de nomine dictam *(*Liudgardae *vg.) et v. 320* Bernrad de nomine dicto *(*Bernrado *vg.); quod usus poscit (cf. Mar. 590* quae Zelemi Salome fuerant de nomine dictae, *Theoph. 5* hicce Theophilus fuerat de nomine dictus*), cum sine participio dicat omissa etiam praepositione* nomine Gingulfus *(Gong. 25),* nomine Pelagius *(Pel. 145),* nomine Proterius *(Bas. 21),* nomine Carpum *(Dion. 46). Nec inutile erit conferre, quomodo Alchvine nomen suum protulerit per casus obliquos* Albini, -no, -num, *(cf. Traube, karol. Dicht. p. 47[1]).*

[2]) *Cf. prim. 523:* nos quoque permotae tantae dulcedine famae, necdum maternis quae tunc prorupimus alvis, sed fuimus vere longo post tempore natae, haud minus illius constanter amore flagramus quam qui praesentem contemplabantur eundem atque suae donis ditabantur pietatis. *Ubi Hrotsvitham non de se sola loqui, sed de conventu monialium, ex numero plurali apparet: nam de se ipsa singulari numero illa loqui solet, nec dubia est elocutio* maternis alvis. *Sic ne v. 527 quidem verum videtur* quam q u i praesentem contemplabantur eundem atque suae donis ditabantur pietatis; *quamquam enim ibi bene aequalium omnium amor commemorari poterat, tamen et aequabilitate membrorum correctio pronominis feminini commendatur nec ditatio donorum referri potest nisi ad dona ab Ottone duce monialibus Gandeshemensibus concessa. Neque vero ea re, quod generaliter de conventu suae aetatis Hrotsvit locuta est, testimonii minuitur auctoritas; cum enim proximis post a. 968 annis non modo nullam totius monasterii monialem ante a. 912, sed omnes 'longo tempore' post illum annum natas fuisse prorsus incredibile sit, de ea parte monialium Hrotsvitham loqui consequitur, in qua ipsa erat: neque igitur quicquam est, cur illo testimonio non utamur ad ipsius Hrotsvithae aetatem inveniendam.*

[3]) *Cf. Duemmler, Ostfr. Reich [2] III p. 583; Waitz, Heinrich I.[3] p. 195 sq.*

[4]) Gerbergae, quae aetate minor *(p. 2, 32).*

[5]) *Cf. Koepke-Duemmler, Kaiser Otto der Grosse p. 80[2]. In reconciliatione fratrum a. 941 Gerbergam deo a patre oblatam esse Eberhardus presbyter Gandeshemensis a. 1216 scribit cap. 33 (deutsche Chron. II p. 421), testis parum idoneus (Koepke II p. 33 sq.; Hasse, die Reimchronik des Eberhard von Gandersheim, p. 36 sq.; Koepke-Duemmler p. 120 sq.; Weiland, deutsche Chron. II p. 391): quamquam in re narrata nihil inest veri dissimile.*

[6]) *Cf. Koepke II p. 37; consanguineam eam fuisse abbatissae Gandeshemensis cognominis (a. 919—927) probabiliter coniecit Leibniz, ann. imp. III p. 208.*

[7]) *Cf. p. 2, 29.*

[8]) *Cf. p. 2, 30 sqq.*

[9]) *Gerbergam post a. 954 consecravit Otwinus episcopus Hildeshemensis, non refragante Wilhelmo archiepiscopo Moguntino (Koepke II p. 35 sq.; Weiland, Zeitschrift des Harzvereins VIII p. 484. Nondum abbatissa Hrotsvitham docuit, quae p. 2, 31 scribit:* cuius nunc subdor dominio abbatissae *(cf. Koepke II p. 38).*

[10]) *Cf. p. 2, 22.*

[11]) *Primum hoc esse opusculum apparet etiam ex v. 31 sqq.* olim sed stultum fari qui iussit asellum in laudem sancti nominis ille sui . . . , si placet, ipse meam potis est dissolvere linguam. *Sic non loquitur nisi is qui primum scribere temptat. Et decebat virginem monialem a laudanda 'inventrice virginitatis' (Theoph. 290) vel 'auctrice virginitatis' (Abr. 2 § 1;* auctricem *i. e. auctorem) incipere. Moniales s. Mariae Gandeshemensis primo commemorantur a. 973 (Dipl. II p. 44 n. 35); sed fieri potest, ut illud coenobium iam aliquanto prius fundatum sit.*

[12]) *Recte de summa rei iudicavit Koepke II p. 44 ('die beiden neutestamentlichen Erzählungen Maria und ascensio domini bilden gewissermassen ein Ganzes') et II p. 38 sq.*

[13]) *Cf. Mar. 7* cum sis certe vario lassata labore; *quem locum neglexit Koepke II p. 38.*

[14]) *De natura v. 448—455, quos ab historia Theophili segregandos esse cognovit Haupt (cf. Dasent, Theophilus in Icelandic, low German and other tongues p. 94) quique in codice duabus lineolis a v. 447 separantur (cf. appar. crit.), recte iudivavit Koepke II p. 39. Ceterum etiam in ipsis carminibus sorores bis alloquitur: Mar. 541* sermonem vobis tantum faciemus ab illis, *Gong. 141* credite *(sic correxi:* credito *codex)* non latuisse dolum pietatis homullum; *neque vero hos locos retractationi deberi putaverim: cuius nulla alia deprehenduntur vestigia.*

[15]) *Edidi ita, ut codicis servarem imaginem; neque vero 'prius opusculum' carmina libri primi, posterius de quo loquitur dramata libri secundi esse possunt (sic Koepke II p. 40), cum ea non expresserit ad acta 'sub certis auctorum nominibus' scripta: quorum de fontibus cf. Koepke II p. 58 sqq. Sed epilogus est carminum I 6 (Bas.). 7 (Dion.). 8 (Agn.): quae ad opuscula 'sub certis auctorum nominibus' scripta expresserat, Amphilochii vel Ursi (cf. W. Meyer p. 50 sq.), Hildwini, Ps.-Ambrosii, sicut prioris opusculi carmina expresserat ad libros de infantia Mariae et Christi salvatoris, quem 'scriptum repperit sub nomine s. Iacobi fratris domini' (Mar.), Iohannis cuiusdam episcopi (asc.), Eutychii interprete Paulo diacono Neapolitano (Theoph.). Pelagium ipsa excipit, cuius passionem ei 'quidam eiusdem, in qua passus est, indigena civitatis exposuerat, qui ipsum pulcherrimum virorum se vidisse et exitum rei attestatus est veraciter agnovisse' (cf. Koepke II p. 76). S. Gongolfi historiae quem dicat scriptorem ignoro: eam recensionem quam ediderunt Bollandiani num Hrotsvit adhibuerit, dubitat Koepke II p. 47; sed altera, quam Bollandianis incognitam (cf. bibl. hagiogr. lat. p. 497 sq.) exhibet codex olim Cheltenhamensis nunc Berolinensis theol. lat. O n. 155, etiam longius discedit; nec in discrepantiis haerendum est, sed poetriae ingenium admirandum, quae egregiam famuli imaginem paene de nihilo fecit, qui postquam omnia frustra temptavit, denique, ut herum stoliditatis tamen convincat, vel siccam arenam lambere incipit. De Ps.-Matthaei recensione adhibita dixerunt Schade et Reinsch (die Ps.-Evangelien von Iesu und Maria's Kindheit, Halle 1879) p. 106: quamquam satis miror, cur ille l. l. Schadii librum non commemoraverit, cui et Hrodsvithae nominis formam et praeclaram v. 81 emendationem debet.*

[16]) *Etiam argumenta Pafnutii et Sapientiae similia sunt Abrahae et Dulcitio, quo spectant inscriptiones: p. 162, 2* Pafnutius aeque ut Abraham; *p. 181, 5 Diocletianus dicitur pro Adriano, qui in dramate personam*

agit, cum falsum nomen ex Dulcitio poetriae obversetur. Memoria dignum est peccantium conversionem quater ab Hrotsvitha celebratam esse, Theophili et servi carminibus, Mariae et Thaidis dramatis.

[17]) *Prooemium quod videtur Agn. v. 1—24 non Hrotsvithae est, sed Ps.-Ambrosii, cuius ea sermonem carmine sequitur (A. S. Ian. II p. 351); quamquam etiam Bas. v. 7—16 si cum sequentia codicis Cantabrigiensis contuleris, cuius idem est exordium (cf. p. XVI), facile suspicari licet, servi a s. Basilio conversi historiam ex Amphilochii vel Ursi opere excerptam et prooemio instructam extitisse: at in Bas. prooemio Hrotsvit ipsa sui meminit v. 10 sq., quod non fecit in Agn. v. 1—24.*

[18]) *Cf. p. 2, 32:* ut imperialem decebat neptem; *cf. Koepke II p. 38. Qui quod Mar. v. 1—12 post a. 962 scriptos esse negavit, quod Gerberg* regalis proles stirpis, illustris, dominatrix alma, *neque vero* imperialis *aut* abbatissa *diceretur, de abbatissa supra satis dictum est adn. 13;* imperialis *autem* proles *Gerberg ne postea quidem dici potuit, cuius neque pater neque avus imperatores fuerant, et in eadem praefatione imperialis neptis 'regia indoles' laudatur (p. 2, 31). Ex Pelagii historia, quam martyrii testis ei narravit, de aetate nihil consequitur (cf. Koepke II p. 77).*

[19]) *Dulcitius certe ante Sapientiam scripta est, Abraham ante Pafnutium (cf. adn. 16; Koepke II p. 40).*

[20]) *Episcopi vix fuerunt: quorum de affectu 'fraterno' monialis dicere dubitavisset. Gerbergae magistrum quendam monachum s. Emmerammi Ratisponensis in 'trium testium' (cf. p. 108, 1) numero fuisse coniecerim.*

[21]) *Cf. circulos huic primum editioni adpictos: quamquam non ubique apta est illa scenarum distinctio. Eiusdem fabulae initio plerumque nomina in codice compendiis significata* (C.: *Constantinus;* G.: *Gallicanus) manu secunda plene scripta, addita nota dramatica* d. *(i. e. dicit) aut* resp. *(i. e. respondet): quae verba in dramatis saec. XII frequentantur. Verum p. 164 v. 23 et v. 32 prima manu littera* d *adscripta est* (Dd: *discipuli?).*

[22]) *Cf. p. IV; memoria dignum est Gallicanum potissimum descriptam esse (cf. adn. 21).*

[23]) *Cf. Koepke II p. 197.*

[24]) *Inscriptiones deesse, 'argumentis' titulos Trithemianos commendari etiam Koepke opinatur (p. 40):* conversio Gallicani, passio Agapis Chioniae et Hirenae, resuscitatio Drusianae et Calimachi, lapsus et conversio Mariae, conversio Thaidis meretricis, passio sanctarum virginum Fidei Spei et Karitatis; *neque igitur quisquam praeter Trithemium eas ipsas inscriptiones nimis dilatatas esse cognovit.*

[25]) *Cf. p. IV.*

[26]) *Cf. adn. 36.*

[27]) *De horum versiculorum origine certatim ariolati sunt editores (Ruland, Serapeum a. 1857, n. 2; Bendixen p. 150; Barack p. 360; Aschbach [2] p. 84): Hrotsvithae eos esse crediderunt, praeter Aschbachium; 'lusum puellarem' dixit Bendixen, epilogum multo rectius Koepke II p. 72, refragatus tamen Bartschio, qui propter metricam discrepantiam versiculos ab Hrotsvitha scriptos iure negaverat (Germania III p. 376). Bedae esse ego docui (de Avieni metaphrasi Arateorum p. 38): occurrunt etiam separatim descripti eosque imitatus est poeta* epitaphii *cuiusdam (cf. Mussafia, Studien zu den mittelalterlichen Marienlegenden III p. 2), quod ita incipit:*

Mors dedit, Emma, tibi, post mortem vivere carnis;
Vivere morte tua mors dedit, Emma, tibi.

Segregari nequeunt ab Hrotsvithae versibus de s. Iohannis visione, de quibus non rectius iudicaverunt ('eine Darstellung der Apocalypse in

grossen Zügen', Koepke II p. 47); quamquam Bedae versus dramatum quaternionem claudunt, a s. Iohanne gestorum quaternio incipit (cf. p. IV). Utrique quomodo cum Gandeshemensi monasterio cohaereant, ego olim dixi. Cum s. Iohanne cf. Leuckfeldi testimonium (antiq. Gandersh. p. 53) a Barackio p. XLVI allatum de s. Iohannis evangelistae ara Gandeshemensi; quae tamen quando consecrata sit, nescimus. De imaginum apocalypticarum usu exposuerunt Steinmann (die tituli und die kirchl. Wandmalerei, p. 132 sqq.: qui etiam aliorum opera affert, Hrotsvithae non meminit) et Beissel (Bilder aus der Gesch. der altchristl. Kunst und Liturgie in Italien p. 136 sqq.).

28) Tertium librum iure dixerunt D. Menger (cf. adn. 44) et Barack; quamquam codex omni et libri et carminis inscriptione caret. 'Gestis Apollonii' (P. C. tom. II p. 483) et 'gestis Karoli' (P. C. tom. IV p. 7) sic in codicibus inscriptum est: 'gestis Berengarii' poeta inscripsisse videtur 'panegyricus Berengarii invictissimi caesaris' (cf. P. C. tom. IV p. 355); 'gestorum Henrici IV' codex recens est, neque 'carmen de bello Saxonico' inscribere dubitavit Holder-Egger (SS. XV 2 p. 1218). Usitata carminis inscriptio nititur cum prologi 1 v. 12 et v. 18 gesta tui modulando, tum v. 1483 hactenus Oddonis famosi denique regis gesta, licet tenui musa, cecini modulando (cf. Koepke II p. 97) et praefatione (p. 201,8) id quidem oneris imposuistis, ut gesta caesaris augusti, quae nec auditu umquam affatim valui colligere, metrica percurrerem ratione. Ceterum haec verba non recte interpretatur Koepke p. 90: 'durch blosses Hören, aus mündlicher Überlieferung habe sie nicht vermocht, hinreichende Kunde davon zusammenzubringen'; immo gesta Ottonis se canere iussam dicit, quae ut digne canere possit, tantum abesse, ut ne auditu quidem ea satis colligere potuerit: neque enim Hrotsvit hic ad ea iam respicit quae postea de scriptorum librorum inopia queritur, sed notitiae non sufficienti impositum canendi officium opponit, cum facilius sit aliquid comperisse quam compertum apte carmine reddere, quod nullo modo ei contingere posse, quin canenda prius accurate compererit. Neque hoc ad caesaris tantum, sed ad omnia Ottonis gesta pertinet; qui quae rex gesserit, ea se quamvis minus gnaram persecutam esse: iam vero 'competenti in loco pausando se silescere'.

29) Cf. Wattenbach, Deutschlands Geschichtsquellen [1] p. 171 sq. = [6] I p. 334 sqq.; Maurenbrecher, de historicis decimi seculi scriptoribus qui res ab Ottone Magno gestas memoriae tradiderunt p. 57 sqq.; Koepke I p. 39 sqq., II p. 91 sqq.; Aschbach, Roswitha und Conrad Celtes [2] p. 100 sqq.; Waitz, Götting. gel. Anz. a. 1867 p. 1429 sqq., Forschungen zur deutschen Geschichte IX p. 335 sqq.; Dändliker (-Müller), Liudprand von Cremona und seine Quellen p. 290 sqq.; Zint, über Hrotsvithas carmen de gestis Oddonis p. 26 sqq.; Gundlach, Hrotsvitha's Otto-Lied p. 335 [1]. Hoc loco totam quaestionem tractare nolo; sufficiat unum argumentum labefactasse, cui plurimum tribuerunt in diversas tamen partes digressi Koepke I p. 42 et Zint p. 30. Quem enim Widukindi locum ad v. 1483 adscripsi, eum putant aliter non posse explicari quam ut aut Widukindus Hrotsvitham aut haec monachum Corbeiensem imitetur. Et similem esse utrumque locum apparet; sed etiam multo similior gestorum locus eis est, quae Hrotsvit olim scripserat Mar. 537 sqq.: neque igitur probabile est eam cum gesta scriberet, illo loco Widukindi exemplum ante oculos habuisse. Neque verum est, quod Zintius qualiter illud apud Hrotsvitham semel v. 11, apud Widukindum raro occurrere scribit: qui neque Widukindi capitula attendit neque Hrotsvithae quicquam novisse videtur praeter gesta; nam, ut de Mariae loco taceam, unde etiam qualiter adverbium sumptum est, idem saepius apud eam legi in adnotatione illius loci

docui. Alios errores interpretibus communes tacitus ita correxi, ut locos difficiliores in adnotatione interpretarer.

[30]) *Nuper ea de re dubitavit Gundlach p. 331*[1]*: Adelheidae regalem ornatum v. 1479 sqq. ita describi, ut maiorem honorem i. e. imperialem paulo post suscepisse diceretur: neque igitur coronationem Romanam a. 962 intercidisse, sed natale domini a. 961 Papiae celebratum. Neque vero id 'certum', sed ne probabile quidem est, quamquam eam sententiam in adverbio* mox *(v. 1482) inesse posse non nego; quia tum in* augusto summo *haereo. Neque ea quae sequuntur, illi opinioni favent: debebat enim v. 1489 sqq. ante omnia ipsum imperium renovatum commemorari, nisi id in parte intercepta narratum esset. Quid Hrotsvit voluerit, interpretando aperiam; sic igitur manca sententia restitui posse videtur:*

'(So empfing der König die Kaiserkrone
aus des Papstes Händen. Und neben Otto
stund Adelheid,) wie er mit Scepter
und Diadem, im Königsmantel.
Doch noch höherer Ehre Zier empfing sie,
da nun mit dem Kaiser auch sie geweiht ward.'

[31]) *Cf. Koepke I p. 39 sqq., II p. 87 sq.*

[32]) *Cf. Koepke II p. 117 sqq. Inscriptio incerta est. Leuckfeld (antiquit. Gandersheim. p. 410) prologo inscribit* Prohemium Carminis HRoswithae De Constructione Coenobii Gandersemeusis, *carmini* HRoswitha De Constructione Gandersemensis Coenobii; *Leibniz (SS. rer. Brunsvic. II p. 319)* ROSVVITHÆ CARMEN de PRIMORDIIS & FUNDATORIBUS COENOBII GANDESHEMENSIS *'ex manuscripto' edidit, inscripsit* PROOEMIUM CARMINIS *et* HROSVVIDA GANDERSEMENSIS Canonissa de Constructione Coenobii Gandersemensis. *Pertz (SS. IV p. 306) inscripsit* CARMEN DE PRIMORDIIS COENOBII GANDERSHEIMENSIS, *primordiorum nimirum nomine sumpto ex prologi v. 2. Bodo denique monachus Clusinus (Leibniz, SS. rer. Brunsvic. III 703) saeculo XVI medio scripsit:* Hrosuita, coenobii eiusdem virgo, in suo de constructione monasterii Gandesiani poemate, *et iterum:* Verum de fundatione coenobii Gandesiani versu hexametro scriptum opus, cui etiam beatissimorum Pontificum Anastasii et Innocentii vitas eodem genere metrorum contextas praemisit, pulveribus longissimis temporibus abditum, nostro aevo vix lucem vidit, aliquibus etiam foliis privatum. Taceo quod et vetustate nonnullis in locis non litterae tantum, verum et totae sententiae absumptae sunt. Incipit: 'Ecce meae supplex humilis devotio mentis. *Hinc equidem, collato prologi v. 6* de constructione coenobii Gandeshemensis *inscriptum fuisse concluserim. S. Anastasii et s. Innocentii paparum vitas hodie solus liber pontificalis continet (rec. Th. Mommsen I p. 87 sq.; cf. sociorum Bollandianorum bibliothecam hagiogr. lat. p. 67. 634). Ceterum quod post v. 234 duos versus deficere tradiderunt Leuckfeld et Leibniz, eorum testimonium Bodo egregie confirmat; neque Harenbergio homini fide indigno (cf. Bresslau, N. A. XXIII p. 141 sq.), qui adnotavit: 'in manuscripto antiquiori duo versus minus recte scripti extant, ideo cancellati', credere debebant Pertz et Barack; quod enim Harenberg p. 1074 duobus se manuscriptis usum esse dixit, quorum possessores nomina sua profiteri nollent, mentitum eum esse iure suspicatur Koepke II p. 20*[1]*, neque quicquam tam luculenta subsidia Hrotsvitham iuverunt, praeter unam v. 554 correctionem, ubi* circumstantum *scripsit pro* circumstantium, *quod metro non conveniebat.*

[33]) *Cf. Bodonis testimonium (adn. 32).*

[34]) *Barackii 'chronicon vetus' (p. VI), quo ille fretus dubitavit an Hrotsvit post a. 1002 mortua esset, post a. 1573 scriptum est a Fr. Borsem (dec.*

a. 1581), qui Celtis editione usus est; cf. Koepke II p. 16. Primordia post incendium Gandeshemense sub Ottonis II imperio scripta videntur (cf. Koepke II p. 41. 119).

[35]) *Cf. catalogum codd. Monac. IV (lat. II) 2 p. 179; Ruland, Serapeum a. 1857 n. 2; Aschbach, Roswitha und Conrad Celtes* [2] *p. 73 sqq.; Koepke II p. 237 sqq.; Hoefler-Bartsch, Germania XV p. 194.*

[36]) *De correctionum aetate adhuc non constabat: plurimas Magnin in dramatis correctiones Celtis dixerat, quae Bendixeno (ed. p. IX) eiusdem manus esse visae sunt; deinde, postquam codicem Pommersfeldensem non ex Celtis editione, sed ex ipso codice Monacensi descriptum esse intellexit Barack (p. LXI sq.), ubicumque apographon cum primitiva archetypi lectione consentiebat, de antiqua correctionis origine actum videbatur. Iam ego codicis copia facta multa quidem manu Celtis, cuius ductus in Dionysii et gestorum simulacro expressit Koepke, neque vero pauciora partim prima manu, partim aequali aut paene aequali correcta esse cognovi, quae corrupta leguntur in apographo Pommersfeldensi; nec deest mixta in apographo lectio, ubi nimirum ex utraque lectione novum portentum coaluerit. Itaque, ut tandem suum cuique liberum esset iudicium, ubi ex codice Monacensi aliquid correctionis antiquae erat afferendum (Celtis enim correctiones omnino neglexi), etiam de apographi lectione rettuli, nisi in eo lectio recepta inerat. Res per se prorsus certa erat; tamen iuvat, quod etiam ex Alderspacensi Gallicani apographo correctiones saec. XII recentiores non esse discimus, quod eas omnes exhibet (cf. adn. 47 ad p. 122, 8).*

[37]) *Cf. G. Becker, catalogi bibliothecarum antiqui p. 129 n. 42, 466; primi carminis haec est inscriptio (cf. p. 5):* historia nativitatis laudabilisque conversationis intactae dei genitricis.

[38]) *Similiter de quodam codice, qui quondam Ratisponensium superioris monasterii sanctimonialium fuit (cf. Stiglmayr, eine alte Regensburger Hs. des sog. Homerus latinus, p. 3 et tab. 1. 2), iudicavit Traube (Berl. philol. Wochenschrift a. 1895 col. 879): 'in der temperamentvollen Unregelmässigkeit ihrer Züge glaube ich die Feder einer Klosterfrau erkennen zu dürfen'. Accedit, quod Pel. v. 244 sq.* non decet ergo, virum Christi baptismate lotum sobria barbarico complexu subdere colla *litterae* complexu s- *minio scriptae sunt in spatio relicto, non quo archetypi apices hoc loco illegibiles fuerint, sed quod monialis libraria pudore praepedita nomen obscenum manu exarare recusaverat. Et illa quidem in hoc genere verborum vitando etiam magis anxia fuit quam ipsa poetria; quamquam ea quoque praetextatis verbis adeo abstinuit, ut vel Agn. v. 212* colloquio *scriberet, quod nomen ut alibi aptum est (Abr. 4 § 6), ita illo loco omnino positum non esset, nisi euphemismo Hrotsvit studuisset. Neque de simili explicatione Pel. v. 207 dubitandum est, quamquam, quae ibi agitur Sarracenorum sodomia, ea quid esset, Hrotsvit nescivisse videtur. Ubi quod Prudentii sanctam elocutionem ad flagitia significanda detorsit, cf. e. g. Abr. 3 § 14 (add.) et gest. praef. p. 201, 4 (adn.). Virginis musam, cum virorum carminibus comparatam, sanctam et verecundam videri iure dixit I. Grimm (lat. Ged. des X. u. XI. Jh., p. IX*; ubi aequius iudicavit quam antea in lectionibus academicis: cf. Roethe, Nachr. der k. Ges. d. Wiss. zu Goettingen a. 1900 p. 523); cui adstipulantur Bendixen II p. 8 sqq. et Koepke II p. 216 sqq. Longe aliter sentiunt Scherr (deutsche Kultur- und Sittengeschichte* [10] *p. 92 sq.), Aschbach (Roswitha u. C. Celtes* [2] *p. 27 sq.); quorum argumentis non multum tribuet, qui Hieronymi non minus quam Paschasii Radberti aetate ad controversias de partu virginis motas moniales maxime attendisse meminerit (cf. Harnack, Dogmengeschichte III*[1] *p. 276*[1]*): monialis fuit Hrotsvit, neque fieri potuit, quin*

monialibus rationibus districta omnia ad prudentiam Christo servandam referret: sic enim de dramatis loquitur p. 106. nunc nomino credendum est.

39) Gerberg cum Henrici ducis Baiuvariorum filia sit 'sapientissimis' (cf. p. 2, 34) s. Emmerammi patribus, a quibus eam eruditam esse conicio, discipulae suae carmina dicenda tradenda communicavisse videtur. Neque vero auspicia codicis Monacensis partes illis minuere potest: nam et primi libri subscriptio, quae post epilogum poni debuit (cf. adn. 150), simul ad secundum librum spectat dramatica vere conexum, et posteriorum praefatio dramatum quaternionem simulat posteriorum. Tamen veri simile est 'sapientissimos' illos, quibus nisus auctorum Hrotsvit probaverat et dramata iudicanda proposuerit, in s. Emmerammi monachorum numero fuisse. Hinc colligi videtur, prius alia exemplaria libri primi et libri secundi ad s. Emmerammum missa esse; deinde, postquam poetria etiam Ottonis gesta cecinit, Gerbergam omnia discipulae opera uno volumine comprehensa ad s. Emmerammum misisse. Quodsi forte monachos Ratisponenses Gerbergae magistros fuisse recte conieci, ut coniecturae coniectura addatur, probabile est 'auctorum' eorum, quae cum Gerberg a 'sapientissimis' didicisset, ipsa Hrotsvitham docuit, recensionem Ratisponensem fuisse. Et Boethii quidem in consolatione Philosophiae Hrotsvit his cum codice s. Emmerammi consentit (Monac. lat. n. 14324, E apud Peiperum): p. 106, 17 (cf. adn.) et Theoph. 94 (umbratiles dignitates corruptela codicis E consol. Philos. III pr. 4, 38: umbrabiles d. cett. codd. Peiperi). Item accipio, quod et Ekkeharti Waltharium cognovisse videtur (adn. ad gest. 535 sqq. et passim) et Notkeri Balbuli sequentiarum librum: Waltharii extat codex Stuttgartensis bibl. publ., theol. et philos. Q n. 41 saec. XIII (olim s. Emmerammi E. 20; cf. Holder p. 145 sqq.): sequentiarum codices tres supersunt olim s. Emmerammi, nunc Monacenses lat. n. 14083 (saec. XI), n. 14322 (saec. XI), n. 14843 (saec. XII): horum omnium archetypa iam Hrotsvithae aetate in s. Emmerammi bibliotheca fuisse videntur. Alcvini vero de sanctis Eboracensis ecclesiae carmen, cuius hodie nullus codex superest, ex Anglia Edith regina in Germaniam attulisse videtur; Agii vitam Hathumodae (cf. adn. ad p. 110, 29) in monasterio Gandeshemensi extitisse consentaneum est. Alia ita comparata sunt, ut dirimi iam nequeat, unde Hrotsvit ea acceperit.

40) *In praefatione sic de ea re scribit (cf. Schurzfleisch p. 46):* Cum itaque nuper eius *(sc. Germaniae illustratae)* gratia peregre profectus fuissem forteque in coenobium ordinis sancti Benedicti concessissem, repperi vetustissimum littera ferme Gothica et mulieris manu conscriptum codicem, sub titulo et inscriptione virginis et monialis Germanae gente Saxonica, quo continebantur ea, quae in fronte et indice huius voluminis continentur. *Cf. Ioh. Aventini praefationem in vitam Henrici IV caesaris augusti (Augustae Vindel. a. 1518), quam 'insigni ac pientissimo patri, domino Ambrosio praesuli divi Hemerammi, patrono optimo', dedicavit, fol. 1ᵛ:* Extat et ibi *(sc. apud s. Emmerammum)* exemplar venerandae vetustatis Rosovitae feminae sacratae, quod Chunradus Celtes commodato acceptum opera sua excudendum curavit; quam ob rem autem id obticuerit, satis mirari non possum. *Ceterum quod Celtes codicem mulieris manu dixit conscriptum, quamquam dubium non est, quin id ea solum re commotus ille dixerit, quod autographum opinabatur (cf. Koepke II p. 12), tamen recte se habere videtur (cf. adn. 38).*

41) *Cf. Kluepfel, de vita et scriptis C. Celtis Protucii II p. 78: 'Lubet Benedictinorum Ratisbonensium hac de re testimonium huc transcribere:*

Ego frater Laurentius Aicher, prior cenobii sancti Emmerami, ordinis sancti Benedicti, et frater Erasmus Australis, eiusdem monasterii et ordinis professus et sacerdos, recognoscimus per presentes literas, nos ex

favore et benevolentia Con. Celti poete ad usum et utilitatem suam accomodasse librum quendam, in quo continetur metrice et prosaice edicio cuiusdam monialis; quem ipse proprio cyrographo nobis promisit se redditurum postquam usus fuerit, et Norimberge provido viro ibidem civi Friderico RosenRitter presentavit. In huius rei testimonium hanc chartam ego predictus prior sigillo prioratus conmunivi. Dat. Ratispone in nostro cenobio, quinta feria ante festum purificationis virginis Marie anno salutis 94.'

Huius scedae apographon in Celtis usum verbis mutatis accommodatum (cf. Koepke II p. 252 sq.) extat in codice Vindobon. n. 3448 (lib. IV ep. 13, fol. 36^{v}), unde edidit Aschbach, Roswitha und C. Celtes[2] *p. 33*[2]*; mihi denuo contulit I. Lechner (= v). Orthographiam sequor apographi.* 1 s. Emm. Ratispone *v* || 7 se redditurum *om. v* || posteaquam *v* || et *om. v* || 8 civi ibidem Friderico videlicet RosenRitter presentare *v* ||

42) *Cf. Koepke II p. 8 sqq.*

43) *Cf. adn. 48.*

44) *Cf. H. comes de Walderdorff, Verhandl. des hist. Vereins von Oberpfalz und Regensburg XXIX p. 16, ex codice Monacensi lat. n. 14675 (olim s. Emmerammi 675: cf. Schmeller, Serapeum II p. 264; Gottlieb, über mittelalterl. Bibliotheken p. 68*[1]*), quem ipse denuo contuli:* Item passionale Rosvidis sanctimonialis femine, et sunt libri tres. Primus liber incipit: 'Hunc libellum parvo ullius decoris *(sic)* cultu ornatum, set non parva diligentia illaboratum' etc., et continet sequentes legendas: prima est de beata virgine, de ascenssione et resurr., de sanctis Gangolfo, Pelagio, lapsus et conversio Theophili, lapsus et conversio cuiusdam iuvenis per sanctum Basilium, passio s. Dionisii Ariopagite, Agnetis v.; hec metrice scripta sunt. Item 2us liber est ad modum comediarum compositus, et habet has legendas: primo passionem s. Gallicani, pass. sanctarum v. Agapis Chionie et sodal s. *(sic)*, pass. Calimachi et so. eius et resuscitacio *(sic)* eorundem, lapsus et conversio Marie neptis Abrahe heremite, lapsus et conversio Thaide meretricis per Pafnucium heremitam, passio s. v. Fidei Spei et Caritatis. Item 3us *(sic)* liber est de gestis Heinrici imperatoris primi Ottonis filii eius etc.; metrice compositum, etc. Hec omnia in uno mediocri volumine et bona antiqua scriptura. T 6.

45) *Cf. Holder-Egger, N. A. XIII p. 577 sqq.; qui cum utrumque opusculum per dialogum compositum esse adnotavit, Hrotsvithae non meminit.*

46) *Hoc loco supplementum adnotationis proponam, ut suo quisque utatur iudicio:*

p. 109,1 Prefacio *add.* || 2 schitas *(item v. 17)* || 13 Incipit conversio Gallicani nobilissimi Romanorum ducis et martiris. || 17 T. me m., G., quia g. S., q. sc. R. s. r. p. || 20 ad def. p. n. i. s. || 28 Id i. st. e. n.

p. 110,14 ad n. f. || 17 C. *minio in mg.* || 36 ante *om.*

p. 111,6 prius primum || 15 quod || 27 principes] palatinos.

p. 112,2.3 *om.* || 9 C. *om.* || 10 m. q. m. *om.* || 25 digneris] velles || 20 ac] et || 35 frangor.

p. 113,3 furtuna || 13 pr., q. d. || 22 quaerere *om.* || 23 e. m. a. *(as add.)* || 31 prenoscere || 35 interim *om.*

p. 114,2 dominę suę || 16 pos te || 17 a. t. sp. || 23 a. m. o. || 25 vénimus *minio* || 25 ut *om.* || 33 praeceptis] precipuis || 34 v. pr.

p. 115,1 Qi || 13 advenistis || 15 domine || 19 dilectis ocius sit et ipse dil. || 27 comitantur.

p. 116,8 O Iupiter, o tribuni! || innumerabiles || 14 Si u. est || 22 deo *ex* dei *corr.* || 40 sectabamur.

p. 117, 1 Quantū.
p. 119, 6 in humeris] mire magnitudinis *(sic)* || 8 Quis || 15 Bradan || 23 accitarent || 25 Recepisti || 26 periculis || 28 Et quid? || 33 privarentur *(ita in apparatu legendum)*.
p. 120, 5 tuęq; *ex* tuę *corr.* || 18 timore || 19 servate] custodite || inv. in ampl. || 31 assignavit || 36 c. s. r.
p. 121, 1 vit. est || 23 Hylarino.
p. 122, 4 *Lucae verba plene scripta* || 8 est *etiam Ald.* || 9 Sec. || 13 inerg.] t en- *ss.* || 18 vitae *om.* || 26 Qui || 27 vagantur et th.
p. 123, 6 in *(ante* pal.*) om.* || 8 Michi non s.? || 15 Et] E || 21 prostrati *om.* || 24 adul. || 41 est *om.* || 42 enim *om.* || habendis *om.*
p. 124, 4 *om.* || 25 Terentiane || 33 h. p. c. i. *om. (et adest)* || 36 aeternis *om.* || gaudiis] gradus.
p. 125, 2 interfectosque || 3 n. s. v. r. *om.* || 7 Iohanes et Paulus || 9 tu *om.* || 24 impiissimi *om.* || 26 percussus || 29 s. d.
p. 126, 3 Estote || 4 nati furientis molestiis || 14 qui vivit et regnat per seculorum secula. Amen.

47) *Cf. Bethmann, Archiv IX p. 534; Barack p. LXI.*

48) *Exhibeo codicis inscriptionem; in qua quae uncinis saepsi, minio deleta sunt:* [Rosvide mulieris Teutonice versu et oratione conscripta opera, his diebus cum aliis libris reperta.] Nobilissime mulieris Teutonice Rosvide sacrimonialis *(sic)* versu et oratione conscripta opera, his diebus cum aliis desideratis libris feliciter reperta. *Sequitur* Theodorici Gresemundi iunioris Moguntini in Rosvidam vestalem Alemanicam hexastichon, *quod cum in Celtis editionem receptum non sit, hoc loco edere liceat:*

Rosvida Phoebeos doctissima tendere nervos,
    Rosvida Germani gloria magna soli,
Sanctorum arguto celebrasti carmine vitas;
    Collibuit modulis nulla fabella tuis.
Tu doctum Latium superans, doctissima nostras,
    Excellis doctos femina docta viros.

De Theodorico Gresmundo Theodorici filio Trithemius in eadem epistula, qua se Rosvidam 'necdum rescripsisse' scribit (cf. Koepke II p. 8), haec refert (cf. Aschbach, Roswitha und C. Celtes [2] *p. 67, ex codice Vindobon. n. 3448, lib. V ep. 4, fol. 43*v*):* Theodoricus noster Gresmundus ante duos menses clam fugiens patrem ad me confugit, petens se fieri monachum. Ego non facile assentire volens distuli. Interea, literis et nuntiis patris mutato proposito, recessit a nobis denuo ad sua. ἡ αἰτια ἔχει το μυστηριον· famulam (-lum *cod. teste Lechnero)* domus gravidam reddidit: hinc territus patris faciem declinavit ad tempus. Sed iam domi est, et credo patrem latere mysterium, quamquam res per totam (totum *cod.)* Moguanciam sit divulgata et vario suspicio *(sic)* feratur. Pater autem Theod. me suspectum habens tamquam filii (filꝯ *cod.)* seductorem inimicum se omnium monachorum ostendit. Sed nihil eum adverto. *Incertum est utrum in suum an in Trithemii usum Gresmundus codicem descripserit: neque vero a Trithemio eum scriptum conicere potuit Barack p. LXII, si primum folium attendisset. Ceterum de Theodoricis Gresmundis cf. Aschbach, die früheren Wanderjahre des C. Celtes (Wiener Sitzungsber. LX) p. 122 sq.*

49) *Ed. Duemmler, P. C. tom. I p. 380 sq., ex Frobenii editione, qui quem adhibuit codicem s. Pauli Ratisponensis, deperditus est. Inscriptio codicis Pommersfeldensis alia manu exarata est. Adscribo quae carmini recensendo prodesse possunt.* 2 aceruo || 3 torquerit *in* -ret *corr.* || 6 capit *in* cepit *corr.* || 11 finxerat *recte* || 21 cociti (co- *in ras.)* || 30 dura || 33 Et] Ad *in ras.* || 39 in *om., recte* || 41 adcinctos || 42 Arbitris *recte:* iuuatus || 47 siluicolas *recte* || 53 molli || 57 sancto *recte* || 65 fractis ||

67 Fuluereoque || 68 marciscat *recte* || 71 Principis. *Carmen Hrotsvithae, ni fallor, notum fuit: cf. adn. ad Mar. 45 sqq., gest. 20, prim. 397.*

[30]) *Cf. Bethmann, Archiv VIII p. 839; Koepke II p. 243. Sic etiam ei Celtis editione usi sunt, qui Hrotsvithae dramata verterunt Dulcitium hungarica lingua interpres ignotus (cf. Katona, Beilage zur allgem. Zeitung, München 30. 5. 1900, p. 6 sq.), Abraham germanica Wernerus Themarensis (cf. Wilken, Gesch. der alten Heidelberger Büchersammlungen, p. 394; Hartfelder, Werner von Themar, Zs. f. Gesch. des Oberrheins XXXIII p. 98: 'geteutzscht durch mich Adam Wernher licentiaten und geendet of mittwochen nach Valentini anno domini 1503').*

[31]) *Cf. adn. 32.*

[32]) *Ex Conr. Berth. Behrensii laudatione funebri (Lebenslauf des C. B. B., Königl. Grossbrittan. und Churfürstl. Braunschw.-Lüneb. Hochansehnl. Medici, D*[ris] *der Medicin cet., † 4. 10. 1736 zu Hildesheim) F. Brackebusch gymnasii Gandeshemensis rector haec ultro mihi excerpsit: 'Im Jahre 1706 brachte er ein Gedichte, so die Roswita Gandesh. von der Erbauung dieses Klosters verfertigt, und wornach sich die Gelehrten schon längst gesehnet, wieder zum Vorschein. Er hätte selbiges gerne selbst zum Druck befördert, doch musste Er auf Befehl der Hochw. Durchl. Fürstin und Frauen Henriette Christine, Abbatissin zu Gandersheim, Herzogin zu Braunschweig und Lüneburg, dasselbe dem Herrn Leuckfeld, welcher die Antiquitates Gandersh. unter der Feder hatte, überlassen, welcher es denn auch p. 410 inserirt hat.' Leuckfeldus autem, quid rei esset, dissimulavit p. 276: 'Ich habe endlich, nach langen Umfragen, bei einem gelehrten Freunde eine Copey davon, jedoch ohne das Leben der gedachten beyden Stiffts-Patronen, Innocentii und Anastasii, ausgeforschet, welches* exemplar *Ihro Hochw. Durchl. die itzige Frau Abbatissin Henriette Christine, Hertzogin zu Braunschweig und Lüneburg, vor ein gewisses Geld an ihr Stifft erkaufen lassen, und mir gnädigst dabei erlaubet, solches abzuschreiben, und hierbey zu publiciren, wie es im Anhange zu finden.'*

[33]) *Cf. SS. IV p. 304.*

[34]) *Si quid ei rei tribuendum est, quod in catalogo codicum Hannoveranorum, quem Pertzius biennio post evulgatum tomum IV Scriptorum edidit (Archiv VIII p. 630 sqq.), Hrotsvithae codex non commemoratur, id certe constaret, quando ille perisset: sed fieri poterat, ut ille ibi omitteretur, quod iam adhibitus erat; nec plenus est ille catalogus.*

[35]) *Cf. Waitz, Archiv VIII p. 266; Wattenbach, Anz. des Germ. Mus. XX col. 345 sqq.*

[36]) *Cf. adn. 32.*

I.

I. 1. [Caute cane, cantor care:
clare conspirent cannulae,
comptae chordae crepent concinnantiam.
2. carpe callem commodam,
convalles construe;
3. caput, calcem, cor coniunge,
calles callens corporales.
4. cane corda, cane cordis,
cane cannulis creatorem.]

IIa. 1. Quisquis, dolosis antiqui
circumventus fraudibus inimici,
2. profunditatem magnorum
incautus incurrerit peccatorum,
3. hoc sequenti commonitus
exemplo sit, maerens ne desperet penitus;
4. sed, confisus in domino,
liberari posse speret
vel mortuum, si poenitet, ex inferno.

IIb. 1. Caesariae urbis civis
Proterius locuples valde nimis

I. ex codice universitatis [illegible] saec. XI fol. 439r (= C) ed. Iaffé (Zs. f. d. A. XIV p. [illegible] sqq.) ad [illegible] diplomaticam (Nachträge zur älteren deutschen Litteratur: Kuerschner, D. N.-L. tom. CLXII p. 226 sqq.) a W. Meyer [illegible]. I. *Exordium ad exemplum Hucbaldi [illegible] (P. C. tom. IV p. 267 sqq.; incipit:* Carmina [illegible] cecinit) *et sequentiae Einonensis de s. [illegible] ('les plus anciens monuments de la langue française' p. [illegible]) [illegible] solent prosae Lemovicenses [illegible] tom. XLV). Praecedit in codice [illegible]: utrumque eiusdem regionis monumentum [illegible] deutschen Litteratur I 2 p. [illegible] vom Niederrhein oder aus den [illegible] Expositio est (cf. N. A. XIV p. [illegible] sq.). [illegible] rhythmi teutonici [illegible] p. 87). Tamen [illegible] atque colon extremum VI [illegible] W. Meyer [illegible] plendo sufficit colon IIa, quod cum Hrotsvithae Bas. v. [illegible] sqq. [illegible] est (cf. p. III): unde [illegible] Basilii ab Amphilochio [illegible] (cf. W. Meyer, Radewins Gedicht über Theophilus, Münchner Sitzungsber., philos.-philol. Cl. a. 1873 p. [illegible] sqq.) [illegible] (cf. p. VIII adn. [illegible]) I. 3 concinnantiam [illegible] C: corr. Iaffé*

2. unicam habuit gnatam
sacro velamini destinatam.
3. proprius in quam servulus
inlicitis inflammatus est ardoribus:
4. cuius vinclo coniugii
se non posse cernens iungi
auxilium aggressus est malefici.

IIIa. 1. A quo pravi suscepta scedula nuntii
deferenda daemoni,
2. iussit eum nocte caeca supra gentilem
recitare tumbam.
3. iuvenis statim paruit;
daemonum et ecce
sibi agmen apparuit.
4. quod, auditis clamoribus
infelicis, secum illum
adduxerat ad principem pravitatis.
IIIb. 1. Cvi invisi datis commercii literis
a malefico missis,
2. item sui causa adventus expositis
amorisque furiis,
3. protinus fit discussio
de fidei Christi
ac baptismi repudio;
4. iubeturque de singulis
abrenuntiationis
manuscriptum efficere; quod effecit.

IVa. 1. Continuo tacta a diabolo
clamat virgo misere:
'miserere, pater filiae.
2. moriar, mi pater, modo,
si non iungar tali puero.

IIb. 3, 1 *sq.* inlicitis seruulus C^1 4, 3 agressus *C* IIIa. 2, 2 recitale C^1 4, 1 quod *scripsi:* qui *C, sed in ras.;* qui . . addduxerunt *Iaffé* IIIb. 3, 2 fide *C: corr. Iaffé* IV. *Stropha et antistropha inconcinnae sunt; neque vero quicquam mutandum esse intellexit W. Meyer: membra inconcinna diverso clausularum accentu excusari, velut* tacta a diabolo *(7 ◡ —) et* contra pater inquit *(6 — ◡) respondent. Itaque ne ea quidem mutavi, quae facile mutari poterant (velut* IVb 3, 1 *in promptu erat* pare*), neque in reliquis colis praeter* Va 4 *et* VII 4 *quicquam rhythmi causa correxi: extrema enim omnium, excepto primo colo, commata septies quaternis syllabis constare observavit W. Meyer.* IVa. 1, 2 *sq. dist. W. Meyer*

[illegible]

[illegible]

Ils [illegible]
[illegible]
2. [illegible]
[illegible]
3. [illegible]que [illegible]
[illegible]
[illegible] juels [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] multum [illegible]
patrem [illegible]
1. Nec [illegible]
[illegible]
2. [illegible] in [illegible]
[illegible]

[illegible] nihi [illegible] facile [illegible]

3. luctusque nullus finis esse quivit,
donec, a marito
tandem explorata cunctae
suae causa perfidiae,
4. a beato Basilio
poenitentiam persvasit
pro errore percipere gravissimo.

VI^{a}. 1. Quem sanctus includens sacro peribulo
2. incumbens pro eo precibus sedulo,
3. nunc pro eo orans, saepe et ieiunans:
4. donec a deo impetraret reo
5. veniam dari pro crimine tam gravi,
6. dumque sibi poenitenti ostensus est
7. sanctus pro se decertare
atque de antiquo hoste
magnifice victoriam deportare.

VI^{b}. 1. Indicta transacta iam poenitudine
2. eductus conciliandus ecclesiae
3. ecce repente, sancto se ducente,
4. tactus ab hoste sacro pellitur poste;
5. donec, antistes et populus assistens
6. precibus pulsantes deum, fugatus est
7. daemon clamans ac minitans:
'hoc, Basili, manuscriptum
coram deo restitues mihi meum.'

VII. 1. Nec mora, sancto orante
manusque cum populo elevante,
2. cartula desuper lapsa
manibus Basilii est ingesta.

3, 3 explorato *C: corr. Iaffé* VI^{a}. 1 *sq. sic C;* incumbit *Iaffé, fort.* inclusit *(propter tempus imperfectum* impetraret *4, nisi ibi* impetraverat *scribendum est)* 4 reo impetraret *C: correxi* 7, 3 reportare *Iaffé* VI^{b}. 5 *sq. nominativus absolutus;* antistite et populo assistente precibus pulsantibus deum *Iaffé* 7, 3 restituet *W. Meyer* (meum, *sc. Proterii servum), ut Hrotsvit (Bas. v. 246 sq.) cum vita; sed diabolus, quod se diutius s. Basilii mandamini forti fideliumque orationi resistere non posse intellegit, priusquam denuo adactus cartam reddat, eam sibi in iudicio restituendam esse minatur, qua sc. restituta mancipium suum vindicet.*

3. a puero quam cognitam
sanctus statim partes dissipat in minutas
4. eundemque vivificis
restitutum sacramentis
incessanter reddit deo immizantem.

II.

Mitte recordari monimenta vetusta, Terenti;
Cesses ulterius: vade, poeta vetus.
Vade, poeta vetus, quia non tua carmina curo:
Iam retice fabulas, dico, vetus veteres.
Dico, vetus veteres iamiam depone camenas,
Quae nil, credo, iuvant, pedere ni doceant.

VII. 3, 2 dissipauit *C: corr. W. Meyer, cf. 4, 3 et appar. ad colon* IV 4, 2 sacramtū *C: corr. Ia…* 3 reddidit *C: corr. W. Meyer*

II. *ex codice Parisino bibl. nat. l. 8069 saec. X vel XI (= P olim Timaneo: cf. Quicherat, bibliothèque de l'école des chartes tom. II p. 115 sqq.) edd. C. Magnin (ib. tom. I p. 517 sqq.), A. de Montaiglon (Paris, octobre 1849: extrait du journal 'l'amateur des livres', et tiré à 50 exemplaires), A. Riese (Zs. für die oesterreich. Gymn. tom. XVIII p. 442 sqq.; qui, ut solet, neutram editionem novit), R. Sabbadini (Catania, aprile 1894: per le nozze di Stefano Sechi e Ida Grifi): suum rarissimorum libellorum exemplar mihi commodavit Traube. Codicem optime contulerat Montaiglon, neglegenter descripserat Riese: ipse denuo Berolini contuli. De aetate carminis ambigitur. Saeculo VII scriptum putabat Magnin; similiter Riese, Cloetta (Beiträge zur Litteraturgeschichte des Mittelalters und der Renaissance I p. 2¹), Sabbadini. Saeculo IX tribuit Montaiglon, saeculo X fere Traube (Roman. Jahresber. I p. 90). Qui certamina et eclogas recte comparavit, quod litterarum genus aevo Carolino effloruit (cf. Ebert, allgem. Gesch. der Litter. des Mittelalters II p. 64 sqq.): de comoediis cf. Peiper, Archiv für Litteraturgesch. V p. 493 sqq. Corruptelis autem, quibus carmen tam antiquo codice servatum vitiatur gravissimis (schol. v. 27, v. 49), ad saec. X descendere vetamur: iam restat, ut carmen saeculo IX tribuatur: sic etiam optime ex antiqua scriptura Corbeiensi explicantur corruptelae (cf. app. ad v. 49; Traube, Perrona Scottorum, Münchner S.-B. 1900, philos. philol.-hist. Cl. p. 495).*

Praecedunt haec:

IERONIMUS.

Qui patriarcharum cernis spectator ydea.

Obsecro ne amicum, qui diu quaeritur, vix invenitur, difficile servatur, gratis amittas. Caritas non potest conparari, dilectio precium non habet.

Versum ita correxit Magnin: Qui patriarcharum cernis spectator ydeam; *qui quo pertineat, incertum est: Hieronymi locum in epistula 3, 6 (¹ ed. Vallarsi tom. I col. 13) legi ostendit Sabbadini; neque versus neque de amicitia locus quicquam ad carmen.* 1 Mitte *Montaiglon:* itte *P: v. 25. 29. 45. 56. 62 init. litt. suppl. Magnin* 3 Vade *sic P*

II. 3 *cf. Verg. ecl. VIII 108.* 6 *cf. e. g. Aristoph. ran. 1 sqq.*

Tale decens carmen, quod sic volet ut valet istud;
Qui cupit exemplum, captet hic egregium.
Huc ego cum recubo, me taedia multa capescunt:
An sit prosaicum, nescio, an metricum.
Dic mihi, dic, quid hoc est? an latras corde sinistro?
Dic, vetus auctor, in hoc quae iacet utilitas?

NUNC TERENTIUS EXIT FORAS AUDIENS HAEC ET AIT:

Quis fuit, hercle, pudens, rogo, qui mihi tela lacescens
Turbida contorsit? quis talia verba sonavit?
Hic quibus externis scelerosus venit ab oris,
Qui mihi tam durum iecit ridendo cachinnum?
Quam graviter iaculo mea viscera laesit acuto!
Hunc ubi repperiam, contemplor, et hunc ubi quaeram.
Si mihi cum tantis nunc se offerat obvius iris,
Debita iudicio persolvam dona librato.

ECCE PERSONA DELUSORIS PRAESENTATUR ET HOC AUDIENS INQUIT:

Quem rogitas, ego sum: quid vis persolvere? cedo;
Huc praesens adero, non dona probare recuso.

TERENTIUS: Tune, sceleste, meas conrodis dente Camenas?
Tu quis es? unde venis, temerarie latro? quid istis
Vocibus et dictis procerum me, a! perdite, caedis? cuiusdam prud
Tene, superbe, meas decuit corrumpere Musas? sententia e
sed clam deto

PERSONA DELUSORIS: Si rogitas, quis sum, respondeo: te melior sum:
Tu vetus atque senex, ego tyro valens adulescens;
Tu sterilis truncus, ego fertilis arbor, opimus.
Si taceas, vetule, lucrum tibi quaeris enorme.

---

15 quis *sic P* 19 contemplor *sic P* 25 une *(sic) P; cf. v. 1 app.* 27 á *sic P;* mea *Riese* *post v.* 27 persona cuiusdam prudentis terentum est, sed clam dedecorat *add. P; scholion esse apparet: quod ita et correxi, ut 'prudentis cuiusdam sententiam' et 'dicta procerum' (v. 27) ad Vergilii versum referrem, quo delusor usus erat, Aen. II 704* credo equidem, nec, nate, tibi comes ire recuso*; sic saepe* quidam sapiens *et similia* 32 ó vetule *P:* o *del. Magnin*

---

7 *'so elegant dahingleitet wie meines es vermag'.* 9 *'wenn ich mich in deine Gedichte versenke'.* 10 *Terentii versus medio aevo prosa videbantur: cf. Euanth. c. 3 § 3 (comic. graec. fragm. ed Kaibel I 1 p. 65, 92) et Victorin. (ed. Keil, grammat. lat. VI) p. 556 sq. Sabbadini.* 14 *sq. cf. Verg. Aen. V 520 et VI 593.* 16 *cf. Verg. Aen. VII 270* externis ab oris. 18 *cf. Verg. Aen. XI 574* iaculo acuto. 23 cedo*: ich steh zur Verfügung.* 31 *cf. Matth. 21, 19 (de ficulnea sterili),*

TERENTIUS: Quis tibi sensus inest? numquid melior me es?
Nunc, vetus atque senex quae fecero, fac adolescens.
Si bonus arbor ades, qua fertilitate redundas?
Cum sim truncus iners, fructu meliore redundo.

PERSONA SECUM: Nunc mihi vera sonat; set huic contraria dicam. —
Quid magis instigas? quid talia dicere certas?
Haec sunt verba senum, qui cum post multa senescunt
Tempora, tunc mentes in se capiunt puerиles.

TERENTIUS: Hactenus antiquis sapiens venerandus ab annis
Inter et egregios ostentor et inter honestos.
Sed mihi felicem sapientis tollis honorem,
Qui mihi verba iacis et vis contendere verbis.

PERSONA: Si sapiens esses, non te mea verba cierent.
O bone vir, sapiens ut stultum ferre libenter,
Obsecro, me sapias; tua me sapientia firmet.

TERENTIUS: Cur, furiose, tuis lacerasti carmina verbis?
Me retinet pietas, quin haec manus arma cerebro
Implicet ista tuo: pessumdare te miseresco.

PERSONA SECUM: Quam bene ridiculum mihi personat iste veternus. —
Te retinet pietas? non fas est credere, credo.
Me, peto, ne tangas, ne sanguine tela putrescant.

TERENTIUS: Cur, rogo, me sequeris? cur me ludendo lacessis?

⟨PERSONA:⟩ Sic fugit horrendum praecurrens damna leonem.

⟨TERENTIUS:⟩ Vix ego pro superum teneor pietate deorum,
Ad tua colla meam graviter lentescere palmam.

PERSONA: Vae tibi, pone minas: nescis quem certe minaris.
Verba latrando, senex cum sis vetus, irrita profers.

---

33 (quaeso,) num quid melior me es? *Montaiglon* 37 set] ꝫ *sic P* 39 sunc *P* 45 Si] i *(sic) P; cf. appar. ad v. 1* 47 firma *P: corr. Magnin; quamquam* -a *ablativi saepe corripiunt poetae Carolini (cf. Traube, Karol.. Dicht. p. 28*[1]*)* 49 armice erebro *P: corr. Magnin*; ic *pro* a *ductum Corbeiensem esse monet Traube* 52 non *scripsi:* nam *P* *v. 55 delusori dedit Magnin (personarum notae hic interceptae nescio an lateant in scholio v. 27);* damna *i. e. dama* 57 tua *Magnin:* ua *P* 58 nesis *P: corr. Magnin*

---

39 *sq. cf. dist. Catonis 4, 18* nam † quocumque sene, puerilis sensus in illo est *(Otto, Sprichwörter der Römer n. 1625).* 49 cerebro: *cf. Ter. ad. III 2, 19. IV 2, 32. V 2, 7. Magnin.* 55 '*cf. Dracontii laud. dei I 279* et rabidos (raudos *cod.*; raucos *vg.)* timuit discurrens dama molossos.' *Vollmer.* 57 *cf. Ter. ad. II 1, 17* ne mora sit, si innuerim, quin pugnus continuo in mala haereat *(Sabbadini), et glossam (corp. gloss. lat. V 621, 4)* lentesco est adhaereo vel flecto. 58 *nescis certe, quem mineris.*

I, rogo, ne vapules et, quod minitare, reportes;
Nunc ego sum iuvenis: patiarne ego verba vetusti?

ERENTIUS: O iuvenis, tumidae nimium ne crede iuventae:
Saepe superba cadunt, et humillima saepe resurgunt.
O, mihi si veteres essent in pectore vires,
De te supplicium caperem quam grande nefandum.
Si mihi plura iacis et tali voce lacessis,
. . . .
. . . .

---

61 iuuenis *sic P* 67 *sequitur* P *initialis littera hic subducta P; pentametri v. 2 sqq. non subducuntur.*

---

62 *cf. Verg. Ecl. II 17* nimium ne crede colori. 66 *cf. Verg. Aen. X 644.*

M cod. Monac. lat. n. 14485;
M[1] eius lectio primaria,
M[2] eius lectio secundaria.
m apographon Monac. lat. n. 2552 (Gallicanus)
p apographon Pommersfeld. n. 2883.

s Schaten, ann. Paderborn. I p. 128.
h cod. Hannoveranus deperditus;
h[l] eius lectio Leibnitiana,
h[p] eius lectio Pertziana.
l Leuckfeld, antiq. Gandersh. p. 410 sqq.

Celtes:	*ed. Norimberg. a. 1501,*
Leibniz:	*SS. rer. Brunsvic. II (Brunsv. a. 1709) p. 319 sqq.: hi correxerunt, quaecumque non vindicantur aliis.*
Freytag:	*de Hrosuitha poetria, Vratisl. a. 1839.*
Pertz:	*M. G. h., SS. IV (Hannov. a. 1841) p. 306 (prim.). 317 (gesta).*
Magnin:	*théâtre de Hrotsvitha, Paris 1845.*
Bendixen:	*das älteste Drama in Deutschland I. II, Altona 1850. 1853; comoediarum ed. Lubec. a. 1857.*
Barack:	*die Werke der Hrotsvitha, Nürnberg 1858.*
Wattenbach:	*Deutschlands Geschichtsquellen, Berlin 1858, p. 171 = [6]I (1893) p. 334.*
Aschbach:	*Roswitha und Conrad Celtes, Wien 1867. [2]1868.*
Koepke:	*Ottonische Studien I (Widukind). II (Hrotsvit) Berlin 1867. 1869.*
Schade:	*liber de infantia Mariae et Christi salvatoris, Halis Sax. a. 1869.*
W. Meyer:	*Radewins Gedicht über Theophilus, Münchner Sitzungsber. 1873 philos.-philol. Cl. S. 49 ff.*
Piltz:	*die Dramen der Roswitha von Gandersheim, Leipzig (Reclam) o. J.*
v. Winterfeld:	*de Avieni metaphr. Arat. rec. et emend., Berolini a. 1895, p. 37 sq.*

---

1 Hunc libellum, parvi [illegible] decoris cultu orna- *fol. 1v*
tum, sed non parva diligentia elaboratum, omnium
sapientium benignitati offero corrigendum, eorum dum-
taxat, qui errantem non delectantur deridere, sed magis
2 errata corrigere. Fateor namque, me haud mediocriter
errasse non solum in diiudicatione syllabarum naturis,
verum etiam in dictionibus componendis, plurimaque sub
hac serie reprehensibilia latere; sed errores
fatenti facilis venia vitiisque debetur pia correctio.
3 Si autem obicitur, quod quaedam huius operis iuxta quo-
rundam aestimationem sumpta sint ex apocryphis, non est
crimen praesumptionis iniquae, sed error ignorantiae,
quia, quando huius seriem [illegible] inceperam ordiri,
ignoravi dubia esse, in quibus disponere laboravi.
4 At ubi recognovi, pessundare detrectavi, quia, quod
5 videtur falsitas, forsan probabitur esse veritas. Cum
res ergo ita habeatur, tanto ad perfecti defensionem opus-
culi pluribus indigeo auxiliis, quanto in ipsa incepti-
one minus viribus propriis fulciebar sufficientiae: quia
nec maturae aetatis vigens nec scientia fui proficiens,
sed nec alicui sapientium affectum meae intentionis
consulendo praesumpsi enucleare, ne prohiberer pro ru- *fol. 2r*
6 sticitate. Unde clam cunctis et quasi furtim, nunc in com-
ponendis sola desudando, nunc male composita destruendo,
satagebam iuxta meum posse, licet minime necessarium,
aliquem tamen conficere textum ex sententiis scriptu-
rarum, quas intra aream nostri Gandeshemensis colle-
7 geram coenobii, primo sapientissimae atque benig-
nissimae Rikkardis magistrae aliarumque suae vicis
instruente magisterio, deinde prona favente clementia
regiae indolis Gerbergae, cuius nunc subdor dominio ab-
batissae: quae aetate minor, sed, ut imperialem
decebat neptem, scientia provectior, aliquot auctores,
quos ipsa prior a sapientissimis didicit, me admodum pie
8 erudivit. Quamvis etiam metrica modulatio femineae fra-
gilitati difficilis videatur et ardua, solo tamen semper
miserentis supernae gratiae auxilio, non propriis viribus,
confisa, huius carmina opusculi dactilicis modulis succi-

Praefatio. 1 Hinc *M* 12 presumptionis *sic M* 31 abbe *sic M*
36 sola *M: correx.*

Praefatio. 29 suae vicis: *cf. prim. 114. 451.* 32 aetate minor: *cf. proem.* 35 dact. mod. succ.: *cf. Mar. 20, Gong. 78, Bas. 4.*

nere apposui, ne crediti talentum ingenioli sub
obscuro torpens pectoris (antro) rubigine neglegentiae
exterminaretur, sed sedulae malleo devotionis percussum
aliquantulum divinae laudationis referret tinnitum,
quo, si occasio non daretur negotiando aliud lucrari, ipsum
tamen in aliquod saltim extremae utilitatis transformaretur
9 instrumentum. Unde quicumque lector, si recte et secun-
dum deum sapias, egenti paginae, quae nullius praecepto-
ris munitur auctoritate, opem tuae rectitudinis ne pigri- *fol. 2v*
teris adhibere, deo videlicet, si quid forte probetur recte
compositum, meaeque neglegentiae designando universale
vitiorum, nec tamen vituperando, sed indulgendo,
quia vis frangitur obiurgationis, ubi intervenit humilitas
confessionis.

---

2 antro *addidi coll. Pel. 7, asc. 32 (cf. appar. ad Gong. 373); elocutio Prudentiana (psychom. 6)* *fort.* rubigine | exterminaretur neglegentiae | 13 uis *M, unde* vis *scripsi:* ius *vg.; sed ius tollitur, vis frangitur*

---

5 negotiando aliud lucrari: *cf. Koepke p. 168 (utrumque verbum habent Matth. 25, 14 sqq. et Luc. 19, 12 sqq.).*

I.

Salve, regalis proles clarissima stirpis,
  Gerbirg, illustris moribus et studiis.
Accipe fronticula, dominatrix alma, serena,
  Quae tibi purganda offero carminula,
Eius et incultos dignanter dirige stichos,
  Quam doctrina tua instruit egregia;
Et, cum sis certe vario lassata labore,
  Ludens dignare hos modulos legere,
Hanc quoque sordidolam tempta purgare camenam
  Ac fulcire tui flore magisterii,
Quo laudem dominae studium supportet alumnae,
  Doctricique piae carmina discipulae.

HISTORIA NATIVITATIS LAUDABILISQUE CONVERSATIONIS INTACTAE DEI GENITRICIS QUAM SCRIPTAM REPPERI SUB NOMINE SANCTI IACOBI FRATRIS DOMINI. *fol. 3r*

UNICA SPES MUNDI DOMINATRIX INCLITA CAELI *fol. 3v*
Sancta parens regis, lucida stella maris, *fol. 4r*
Quae parens mundo restaurasti, pia virgo,
Vitam, quam virgo perdiderat vetula!
Tu dignare tuae famulae clementer adesse
Hrotsvithae votis carminulisque novis,
Quae tibi femineae studio famulante camenae
Iam supplex modulis succino dactilicis,
Exoptans, vel summatim attingere saltim
Laudis particulam, virgo, tuae minimam,
Ortus atque tui primordia clara beati
Necnon regalem pangere progeniem.
Hoc tamen agnosco fragiles excedere vires,
Ut temptem laude te merita canere,
Digne pro meritis quam totus non canit orbis
Quaeque super laudes angelicas renites,
Hunc quia virgineo portasti ventre puella
Inclusum, cuncta qui regit imperio.
Olim sed stultum fari qui iussit asellum
In laudem sancti nominis ille sui

MARIA. ‖ INTACTÆ *sic M* ‖ 15 pariens *Celtes; sed cf. Luc. 1, 38* ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum *(Irenaeus III 22, 4; Angilbertus P. C. tom. 1 p. 413; Salzer, Sinnbilder und Beiworte Mariens p. 345)* 17 *sq.* adesse, Hr. *vg.* 21 *fort.* contingere; *cf. Theoph. 284 (ubi* quidem | attingere *hiasset), Paulin. Petricord. II 157* virtutum exiguam saltim contingere partem *(Gong. 527* summatim tangere), *gesta Karoli V 55 (P. C. tom. IV p. 56)* muneris inde tui quamcumque retexere partem 32 /ille *M*

MARIA. 13 *cf. Mar. 517 et Huemer ad Sedul. I 60.* 14 *cf. adn. ad Abr. 2 § 3* 16 *cf. adn. ad Theoph. 451.* 20 *cf. adn. ad p. 2, 38.* 23 *sq. cf. prim. prol. 2 sq.* 27 *cf. Mar. 899* (dignus pro *e. g. Ter. Hec. II 1, 12); Prud. apoth. 705* summatim *(cf. v. 21)* relegam, totus quae non capit orbis *(cf. gest. 96).* 31 *cf. Sex. Amarcii serm. I 502* contra naturam qui fari iussit asellam more hominum, intactam iussit generare puellam *(num. 22, 28: cf. Bendixen II p. 24 [18] et Zappert, Virgils Fortleben im Mittelalter p. 29 [61]).*

Teque per angelicum fecit, virguncula, verbum
De sancto digne flamine concipere
Atque suae prolis matrem sine sorde pudoris
Effecit cunctis dissimilem meritis:
Si placet, ipse meam potis est dissolvere linguam *fol. 4ᵛ*
Et cor rore suae tangere gratiolae,
Quo praestante suae mitis dono pietatis
Grata sibi pangam, te quoque, virgo, canam,
Ne comes ingratis condampner iure pigellis,
Quos piget altithrono psallere pro modulo,
Sed mage purpureum laudare perenniter agnum
Promerear, turmis addita virgineis.

Mundi labentis lustris nam mille peractis
Incepit quando felix aetatula sexta,
Qua deus impleri iussit pietate fideli,
Quicquid veraces iam praecinuere prophetae,
Qui mundo Iesum mox praedixere futurum,
Germine de Iuda quidam surrexerat ergo
Israhel in terra senior sub lege vetusta,
Ortus regali David de germine magni,
Quem tradunt etenim nomen tenuisse Ioachim.
Hic in mandatis genitricis ab ubere legis
Extiterat iustus necnon digne studiosus:
Hoc quoque continuo fuerat sua maxima cura,
Ut gregis ipse sui bene pasceret agmina magni,
Designans, veri sese pastoris haberi
Dignum quandoquidem terrestri carne parentem
Qui portare suos humeris non distulit agnos *fol. 5ʳ*
In propriis, vitae ducens ad gaudia laetae,
Passurus mortem magnum nostri per amorem
Empturusque reos animae pretio sibi carae.

---

33 verbis *M* 43 laudare *M*
53 ioachim *in ras. M* 55 Exstiterat *M*[illegible] *v.* 226 extat *M*[illegible], exstet *M*[illegible])
57 sue ipse *M*[illegible] 59 quandoq; *M*[illegible] 60 suis *M*[illegible]

---

33 [illegible] gram. 389. 36 *cf.* Mar. 263. 38 *cf.* Greg. II. Pal. 6 [illegible] carm. [illegible] = *P. C.* tom. *I* p. 38[illegible]. 39 i. e. spiritu sancto; *cf.* Mar. 224. 42 *cf.* psalm. *Karol.* V 44 (*P. C.* tom. *IV* p. 38) grates solvere pro modulo. 44 *cf.* Eus. 138.

45 *in sex aetatibus mundi cf. P. C.* tom. *IV* p. 352 adn. 54 *cf.* Mar. 438. 39[illegible]. 62 *sq.* passurus et empturus: [illegible] [illegible] [illegible] Ioachim.

Hic heros etenim, de quo narrabo, Ioachim,
Tali percerte felix patriarcha nepote,
Toto se placidis ornans conamine factis,
Quicquid possedit, per tres partes resecavit,
Partem dans viduis peregrinis atque pupillis
Saepius, in templo partem famulantibus ergo,
Particulamque suae domui servaverat omni.
Hoc quoque non raro faciens pietate benigna,
Digne mercedem suscepit denique talem,
Ut propria substantiola bene multiplicata
Ipsius gentis proceres praecelleret omnes
Nec sibi consimilem portaret terra potentem,
Quem sic cunctarum fulciret copia rerum.
Quattuor hic certe cum iam feliciter ipse
Volveret in summa fortuna lustra rotata,
Vultu praepulchram sibi desponsavit amicam
Necnon praenitidam laudandis moribus, Annam,
Acharis natam, David de stirpe creatam,
Foedere legali proprio quam iunxit amori.
Hanc autem memorant, sterilem non tempore parvo,
Spem partus homini nullam conferre fideli. *fol. 5v*
Tandem, digestis bis denis scilicet annis,
Contigit, in templo Ioachim sub tempore festo
Inter sacratos altaris stare ministros,
Incensum digni fuerant qui ponere visi.
Quem Ruben templi dum vidit scriba sacrati,
Exosus factum, dictis affatur amaris:
'Non licet incensum' dixit 'te tangere sanctum,
Munera nec domino praestat dare sacrificando,
Te quia despexit, sobolis cum dona negavit.'

---

67 patres M^1 68 puellis *M: correxi ex Ps.-Matth. 1* unam partem dabat viduis, orphanis, peregrinis atque pauperibus *coll. Theoph. 22; cf. ind. metr.* 73 substantiala M^1p^2 78 ł uiueret *ss.* M^2; *cf. Pel. 69* lustrata rotata M^1 79 p̄pulchram *sic M (sic v. 80* praenitidam*); cf. ind. verb.* 81 Acharis *Schade p. 11*[27] (A charis *vg.), neque vero nomen ignotum:* iste Achar, qui Achan appellatur in libro Iesu Nave *Hrab. Maur. (Migne CIX 291a) et sic cena Cypriani metrica (Duméril 1847 p. 99), Gunzonis epistola ad Augienses (Martène-Durand, coll. ampl. I 302), cf. etiam Traube P. C. tom. III p. 638* 82 iunxit M^2p 83 ||||sterilem *M* 93 subolis M^2; *item v. 168*

---

68 *cf. Theoph. 22 sq.* 71 non raro: *Ps.-Matth. 1* haec autem inchoavit facere a quinto decimo aetatis suae anno. 82 *cf. Gong. 349, Pel. 207, Abr. 6 § 5.* 90 *cf. Gong. 541 (Verg. Aen. X 591* dictis affatur amaris*).* 93 *cf. Mar. 168.*

Non dedit econtra verbum vir nobilis ullum,
Sed maerens abiit silvas tristisque petivit,
In quis saepe gregem consuevit pascere pridem,
Ac, in longinquam pergens per devia terram,
Ipsum cum propriis secum ducendo magistris,
Hic in secretis latitat pascendo latebris
Nec post ad patriam placuit remeare relictam,
Passus namque gravem secreta mente pudorem
Ex Ruben verbis, qui se causatur, amaris.
Cuius percerte post menses inclita quinque
Coniux, desperans illum iam vivere salvum,
In soles flevit nec solamen sibi scivit,
Hasque preces domino profudit triste dolendo:
'Israhelis rector, solus quoque gentis amator,
Qui semper refoves miti pietate dolentes, *fol. 6r*
Cur mihimet socium voluisti tollere carum,
Addens maerorem tristi semperque dolenti,
Quae semper sterilis mansi sine germine ventris?
Sed nunc maioris vulnus suspiro doloris,
Hoc quia nec penitus, quid conferret, scio, casus
Legali domino, devoto legis amico.
O me felicem, si saltem noscere possem,
Utrum mors illum subito sorberet amara,
An frueretur adhuc calida vitaliter aura!
Certe si scirem, non ius maeroris haberem
Tantum, cum tenebris loeti subcumberet atris;
Funus sed summa colerem praenobile pompa,
Inclita condigno committens membra sepulchro.'
His ita finitis, sublatis cernit ocellis
In ramis lauri resonantes murmure dulci
Pullos plumigeris volucres circumdare pennis.
Hoc ubi cernebat, subtristi voce canebat:
'Rex caeli fortis, cui subiacet astriger axis,
Omnia qui certe potis es disponere recte,
Semper cunctarum tibi laus extet pietatum,
Quod clemens cunctos pietatis munere vivos,

111 l qd (i. e. quod) ss. *M*[1] 118 sq. *distinxi* 120 colere *M* 127 Omnia qui certe *in ras. M manu 1: cf. Mar.* 865

95 *cf. Verg. Aen. XI* 813 silvasque petivit. 98 *cf. Mar.* 233. 242. 701 107 *cf. Mar.* 314. 115 *cf. Gall. I 4 § 2. Gal. 6 § 1.* 121 *cf. Verg. Aen. X* 558 patrioque onerabit membra sepulchro. 122 *sqq. de hoc loco ad Ps.-Matthaeum* [illegible] *Lecher p.* 484. 122 *cf. Mar.* 483 124 *cf. Prud. cath.* 3, 41. 44. 126 fortis: *cf.* [illegible]; astriger axis: *cf. Mar.* 140 (*Arator act. ap.* [illegible])

Pisciculos pecudes serpentes atque volucres,
Congaudere suis donasti sedulo pullis:
Sed meme solam sterilem remanere misellam *fol. 6v*
Causa iudicii iussisti denique recti.
Te tamen omnipatrem constanti pectore testem
Invoco, coniugii primo quod tempore vovi,
Si ventris fructum mihi praestares pius ullum,
Hunc mox in templo sisti tibi rite sacrato
Obsequioque tui legali more sacrari.'
  Talia dum mundis formaret verbula labris,
Angelus astrigero subito descendit ab alto,
Maxima tristitiae portans solamina tantae,
Et stans sub facie dictis haec fatur amicis:
'Exue maerorem, cordis depone dolorem,
Consilioque dei germen tibi credito summi;
Hoc, quod ventre tuo procedet tempore certo,
Vere fiet idem populis mirabile cunctis.'
Dixit, et aurivagis revolans secat aethera pennis.
Anna sed, angelicis nimium perterrita verbis,
Maesta domum petiit sese lectoque locavit,
Et tremefacta diem psalmorum lege †perorat,
Effusis noctem precibus ducendo sequentem.
Post haec ergo suam praecepit adesse puellam,
Astantem rogitans propriis illam sub ocellis,
Cur se despiceret, vel cur tam sero veniret,
Cum sibi sentiret fieri quid forte stupendi.
  Reddidit econtra dominae lasciva famella *fol. 7r*
Obprobriis iactum servili murmure verbum:
'Si te despexit sterilem faciens deus,' inquit,
'Dic, rogo, divinae causae quid pertinet ad me?'
Anna sed obprobrium patienter pertulit istud,
Effundens tantum lacrimas subtristis amaras.
  Scilicet hac ipsa Ioachim praedictus in hora
Angelus apparens inter montana refulgens,
In quis tunc pascendo gregem latitaverat autem.

---

132 Sed me me[t] solam *M (*t *ss. m. 2)*, Sed meme/ *(eras.* t*) p; cf. Bas. 108* 138 Obsequoq; *M*[1] 141 Maxime *M*[1] *(corr. m. 1)* 143 maerorem cordis *coniunxit Schurzfleisch (cf. Sap. 5 § 13)* 147 aethra *M*[1]*; cf. asc. 126 sq.* 150 por/at/ *M* (perorat *p), sed* -at *manu 2, praeter leoninitatem* 157 tactum *M: correxi*

---

133 *cf. Pel. 181.* 134 *cf. Mar. 638.* 144 *Ps.-Matth.* 2 quoniam in consilio dei est germen tuum. 147 aurivagis: *cf. Gong. 306. cf. Verg. georg. I 406* levem fugiens secat aethera pinnis *(v. l.* pennis*).* 154 *Ps.-Matth.* 2 et tu nec ingredi ad me voluisti? 158 *cf. Mar. 93.*

Iusserat ad sociam citius remeare relictam.
Qui dixit, monitis animo permotus ab illis:
'Haec iam bis denis mecum permanserat annis,
Ex illa dominus sobolem mihi nec dedit ullam:
Insuper obprobriis discessi plenus amaris
Nuper de templo, causa confusus ab ipsa:
Et me despectum tantisque malis saturatum
Hortaris regredi, subdi primoque pudori?'
Ad quem mansuetis caelestis nuntius orsis
'Me fore caelestem' dicebat 'credito civem
Custodemque tui factum pietate superni
Regis, qui iustam consolari dedit Annam
Per me, dum preculas flendo profunderet almas.
At nunc ergo tui causa de cardine caeli
Aequa ferens veni permagni gaudia doni,
Hocque tibi dico, quod mox praenobilis Anna *fol. 7v*
Concipiet natam cunctis saeclis venerandam.
Haec inter natas hominum fiet sacra cunctas,
Spiritus et merito sanctus requiescet in illa;
Ac per quam veniet mundo benedictio summa,
Nec primam similem, nec fertur habere sequentem.
At nunc ad sociam tempta remeare beatam,
Quae gaudens omni tantum pariet decus orbi;
Et semper grates factori reddite dulces,
Cui placuit stirpem vobis concedere talem,
Qualem percerte numquam tenuere prophetae,
Omnes electi post haec non sunt habituri.'
Ad quem promissis Ioachim laetatus in illis:
'Si tua certa tuo maneat mihi gratia servo,
Ad tempus dignare meo requiescere tecto,
Et gustare cibum non dedignere paratum.'
Angelus econtra dicebat voce decora:
'Desine, posco, meum post haec te dicere servum,
Esse sed angelicae consortem credito turmae.
Nam mihi terrenis opus est non vescier escis,
Quem pascit domini semper praesentia summi;
Quapropter moneo, domino libamine sacro

172 regridi *M*[1]*p*[1] 173 At *M* 174 uicem *M: correxi coll. Mar. 212. 238. 287. 321. 371.* 179 permagna gaudii *M*[1] *(corr. m. 1)*, permagna gaudia *p* 193 Si mihi certa tuo maneat tua gratia servo *M*[2]

178 *cf. Mar. 186.* 185 *Ps.-Matth. 3* quia nulla fuit talis aliquando ante eam et postea non erit similis ei; *cf. Sedul. II 68* nec primam similem visa es nec habere sequentem. 188 *sq. cf. Mar. 475 sq. (256. 344), Gong. 329, Theoph. 428, Agn. 230.*

Hoc te ferre, meis satagis quod ponere mensis.'
Qui citus anniculum gregibus subtraxerat agnum,
Sperans obprobrium Ruben cessasse vetustum, *fol. 8r*
Immolat et domino gavisus pectore laeto,
Ignibus appositis, ut habet praeceptio legis.
Angelus, his votis, ut iussit, rite peractis,
Altaris fumo sublatus pergit ad astra.
  Iam tunc clementis paulatim gratia patris
Incoepit radiis mundo lucessere claris
Atque prior stabilem discordia sumere finem,
Cum sua caelestes primum consortia cives
Olim terrigenas promittebant habituros,
Quos prius e meritis Adam sprevere parentis.
Nec latuit tunc angelicum clementia coetum
Omnipatris, proprium qui mox post tempora natum
Mittere virgineum miserans disponit in alvum,
Ut, sine principio natus de patre supremo,
Carnem virgineo sub tempore sumeret alvo
Omnes atque suo salvaret sanguine sacro,
Ne post haec generis humani callidus hostis
Gauderet mundum laqueis retinere malignis,
Sed patris et nati, numen quoque pneumatis almi,
Aequali forma pollens sub nomine trino
Finetenus stabilem regnaret iure per orbem.
  Angelus astrigerum postquam transcendit olympum,
Vix patiens Ioachim tantae praeconia causae
Et tactus iaculo terroris denique magno, *fol. 8v*
Stratus adusque solum doni virtute superni
Pertimidus iacuit necnon sine mente quievit
Ipsius ⟨a⟩ sexta, ni fallor, forte diei,
Dum sol usque suum conclusit vespere cursum.
  Interea pueri venerunt cum grege lassi,
Cumque suum dominum terra videre locatum,
Comminus adstantes coeperunt discere tristes
Causam terroris turbata mente recentis;
Ipsum percerte sed vix potuere levare.
Quis cum caelestis narrasset nuntia civis,

---

220 salueret *M; cf. ind. gramm.* 224 pollens *(o ex corr.) M,* p$\overset{l}{o}$lens *p* 228 iacolo *M*[1] 231 a *addidi ex Ps.-Matth. 3* ab hora diei sexta usque ad vesperam iacuit 234 terra *scripsi:* tota *M* (pronum *Celtes;* 'tota *sc. terra' explicuerat Barack)*

---

203 *Ps.-Matth. 3* tunc Ioachim accepit agnum immaculatum; *cf. exod. 12, 5 (v. 206* praeceptio legis*)* erit autem agnus absque macula masculus anniculus. 229 *cf. Mar. 39.* 236 *cf. Mar. 713.*

Suaserunt illi iussis parere supernis
Et rapido patriam cursu repedare relictam.
Qui, gregibus lectis, silvis discessit ab illis
Ac gaudens pueros secum deduxerat ipsos.
Et cum transissent spatium triginta dierum,
Angelus oranti sanctae comparuit Annae
Et cum pacificis deprompsit talia verbis:
'Exsurgens animo, vultu quoque, perge, sereno
Ad portam subito, quae dicitur aurea vulgo:
Illic forte tuum summa cum pace reversum
Legalem dominum mox comperies fore virum.'
Quae citius dicto iussum complevit amandum,
Impatiensque morae perrexit ad hostia portae,
Praestolata suum gavisa mente patronum. *fol. 9r*
 Scilicet attonitis quem cum conspexit ocellis,
Caro florigerum percurrerat obvia campum,
Ipsius et collo sese suspendit amando,
Altithrono grates reddendo denique tales:
'Laus tibi, cunctorum largitor summe bonorum,
Qui mihi non merito concedis gaudia tanta!
Ecce virum proprium praesentem sentio salvum,
Tempore quae longo iam permansi viduata:
Quaeque fui sterilis, concepi gaudia prolis.'
Talibus auditis congaudens concinit omnis
Pleps Hebraea deo laudes cum pectore laeto.
 Post haec noveno percerte mense peracto
Venit summa dies, in qua praenobilis Anna
Progenuit natam cunctis saeclis venerandam.
Postque dies octo primi venere vocati
Pontifices, tantae solito qui more puellae
Nomen et aptarent, ipsam quoque sanctificarent.
Quis Ioachim proculas fudit praesentibus istas:
'Rex caeli, stellis solus qui nomina ponis,
Istius tenerae nomen dignare puellae
Caelitus indiciis per te monstrare coruscis.'
 Dixerat, et subito sonuit vox fortis ab alto,
Mandans, egregiam Mariam vocitare puellam,
'Stella maris' lingua quod consonat ergo latina: *fol. 9v*

---

243 transisset *Celtes* 253 attonitus *M*[1] 258 meritae *Celtes*

---

253 *cf. Gong.* 540, *Theoph.* 324 (= *asc.* 123). 256 *cf. Mar.* 188. 264 *sqq. cf. Schade p.* 14**. 265 *cf. Prud. apoth.* 601 (*de Mariae partu*) advenit promissa dies. 267 *cf. Mar.* 295. 268 tantae: '*so alt*'; *cf. Mar.* 422. 271 *cf. Mar.* 877. 276 *cf. adn. ad Abr.* 2 § 3.

Hoc nomen merito sortitur sancta puella,
Est quia praeclarum sidus, quod fulget in aevum
Regis aeterni claro diademate Christi.
Post haec annorum meta vergente duorum,
Fortunata suam dum sumpsit ab ubere natam
Ablactando piam genitrix de more Mariam,
Ocius in templo sistit cum munere digno
Ipsam, quae templum domini fuit immo futurum,
Quo sociata sacris virguncula parva puellis
Semper divinis illic perstaret in odis,
Quem merito cives caelestes laude frequentant.
Post haec, in templi subsistens limite sacri,
Ascensum graduum subito ter quinque supinum,
Immemor aetatis, iam plena deo, puerilis,
Audacter currit, vultum nec retro reflexit,
Quaerat ut astantes infantum more parentes.
His super accensi, mirantur denique cuncti
Astantes populi, templi pariterque ministri;
Pontifices ipsi factum laudant quoque primi,
Dicentes, tanto quod tunc infantula facto
Per se quid fieri praesignaret cito magni,
Et vere magni, cunctis meritoque stupendi.
Quod credi maius vel quod posset fore maius,
Quam quod virgineo portavit ventre puella *fol. 10r*
Magnum factorem mundi propriumque parentem?
Nec mirum, sursum coepit si figere gressum,
Infans lacteolis fuerat dum parvula membris,
Quam, pater alme, tuo ditasti flamine sacro,
Dum fuerat sanctae genitricis condita ventre,
Praescius hanc solam certe consistere dignam
Ad proprii partum nati per saecula noti:
Qui post, corporeae tectus velamine formae,
Ascensum graduum cunctis patefecit in aevum,
Per quos ad patriam tendunt remeare relictam;
Cui Christus nomen, cui laus sit caelitus. Amen.
Scilicet et genitrix tali faetu bene felix
Conlaudans regem cecinit sic Anna perennem:

---

278 Et quia *M (cf. Theoph. 294; recte prim. 357)* 279 *fort.* Regis ⟨in⟩ aeterni 281 Fortunata *M (prior* t *in ras. m. 2)* 307 *fort.* voti (*'verheissen'*) 312 factu *M: correxi ex Gong. 33, Mar. 65 (cf. etiam Paulin. Petricord. I 232, vita Mathildis SS. X p. 580, 18).*

---

285 *cf. Agn. 450.* 286 *cf. Mar. 345. 357.* 287 quem: *sc. deum (v. 286* divinis; *Ps.-Matth. 6* in dei laudibus). 298 *cf. Mar. 504. 692.* 295 *cf. Mar. 267.* 297 *sq. cf. Dion. 18.* 308 *cf. asc. 1.*

'Omnipotens rector, solus pietatis amator,
Clementer proprio fecisti mira popello,
Aspiciens humilem miserando meam quoque mentem
Iam desperatae donasti graudia natae.
Audeo percerte post haec tibi munera ferre,
Nec vereor, prohibere meum post haec inimicum,
†Quem vistem sacris templi sociata ministris.
Hinc te caelestes conlaudant sedulo cives,
Condignum carmen modulando perenniter. Amen.'
His ita finitis orantis scilicet orsis,
Germine felices talis rediere parentes *fol. 10v*
Indolis, in templo parva remanente Maria.
Omnes humanae nequeunt conprendere linguae,
Nec potis est stabilis, quamvis verbum sonet, orbis,
Istius infantis praeclaram dicere famam,
Sed nec mirandae vitam moresque puellae.
Quis laudare modis potis est per saecula dignis,
Haec quia, continuo cunis subtracta, puella
Maturis omni lucebat moribus orbi
Nec quicquam membris gessit puerile tenellis,
Ast in praeceptis fuerat iustissima legis
Necnon carminibus semper studiosa Davidis?
Haec prudens, humilis, fervens dulcedine mentis,
Omnibus atque placens, tota virtute refulgens;
Hanc hominis maledicentem non audiit auris,
Offensam sed nec quisquam cognoverat umquam.
Semper erat mitis necnon gratissima cunctis,
Et, quae nempe suo profluxit ab ore loquela,
Nectare gratiolae fuerat condita supernae.
Et, cum quis verbis illi benedixit amicis,
Mox grates domino curavit reddere summo,
Nec sic divinis linguam retineret ab odis;
Exemplumque suis in se praenobile cunctis
Praeponit sociis iam cunctigenae bonitatis.
Ipsius faciem niveo candore nitentem
Tradunt ardentis radios praecellere solis *fol. 11r*

---

317 desperastę *M* 318 munere *M* 320 Quem uistem *M*[1], Quin uisitem *M*[2], Quem uisitem *p; fort.* Quamvis stem *(cf. v. 87)* 326 conprehendere *M* *post v.* 329 *dist. Schurzfleisch* 330 dignus *M* 342 condite *M*[1] *(corr. m. 1)*

---

314 *cf. Mar. 107.* 330 *cf. Gong. 283.* 335 *Ps.-Matth. 6 (nulla)* in carminibus Davidicis elegantior. 344 *Ps.-Matth. 6* ne forte vel in ..tatione sua a laudibus dei tolleretur, si quis eam salutabat, illa pro ..atione 'deo gratias' respondebat. 345 *ut ne sic quidem.*

Necnon humanum penitus devincere visum.
Quid referam digitos, operum satis arte probatos?
Namque manu docta perfecit parva puella,
. . . .
Nempe, sibi normam statuens ipsissima duram,
Omnibus in templo vivebat strictius ergo
Virginibus reliquis illic pariter sociatis.
Nam tantum preculis studuit persistere sacris
Necnon divinis semper constanter in odis,
Ex quo discissae noctis periere tenebrae
Aurora spargente plagam lucem per eoam,
Altius usque polum Phoebo ascendente serenum
Tertia iam solito devenerat hora diei.
Tunc usu digitos operis laxaverat albos,
Docte purpureis instando denique filis.
Sed mox, ut nona Phoebus descendit in hora,
Se precibus solito reddit famosa puella
Ac studio mentis bene perduravit in illis,
Usque per angelicum sumpsit sacra virgo ministrum
Omni namque die missam sibi caelitus escam;
Escam pontifices dederant de more potentes:
Hanc studio mentis citius concessit egenis.
Denique caelestes lapsi de sidere cives *fol. 11v*
Hanc crebro verbis consolabantur amicis,
Spernere terrestrem quo mox didicisset amorem
Et castam regi mentem servare perenni.
Quisquis languidolis infirmus denique membris
Hanc saltim tetigit, raptim salvus remeavit.
  Cuius cum stabilem volitaret fama per orbem,
Abiathar reliquos exorat saepe sacerdos
Pontifices templi pretii non munere parci,
Vellent praeclaram quo disponsare Mariam
Ipsius egregio legali foedere nato.
Quod fieri vero prohibet virguncula casta,

---

352 *defectum indicavi ex Ps.-Matth. 6* omnia, quae mulieres antiquae (*'erwachsene'*) non potuerunt facere, ista in tenera aetate posita explicabat   356 *sqq. distinxi ex Ps.-Matth. 6* hanc autem regulam sibi statuerat, ut a mane usque ad horam tertiam orationibus insisteret, a tertia autem usque ad nonam textrino opere se occuparet; a nona vero hora iterum ab oratione non recedebat, usque dum illi angelus domini appareret, de cuius manu escam acciperet   358 discessę *M*[1]*p*, discussę *M*[2]*: correxi coll. Gong. 225, Dion. 115, gest. 550*   360 *fort.* scandente   369 Escam *in ras. M (m. 2)*   381 egrigio *M*[1]

---

357 *cf. Mar. 286.*   362 laxaverat *i. e. lassaverat, fatigabat.*
377 *cf. Gong. 303.*

Inclita regalis spernens consortia stirpis;
Se quoque finetenus testatur nobile corpus
Eius coniugio percerte subdere nullo.
Talia pontifices cui mox dixere potentes:
'Nonne deus colitur digneque potens veneratur
In plebis Iudae legali posteritate?
Nec decet innuptam talem remanere puellam.'
Quis constans animo respondit talia virgo:
'Nam deus in templo gaudet requiescere mundo,
Mentibus et sobriis, nec delectatur in illis,
Crimine quos magno maculat lasciva libido.
Scimus, Abel duplam merito sumpsisse coronam,
Qui primus mundo iustus fuerat protoplasto, *fol. 12r*
Unam martirii fratris de caede peracti
Atque magis nitidam pro virginitate secundam.
Credimus Heliam caelum petiisse secretum
Corpore cum vero, mansit quia virgo potenter
Nec corpus maculis umquam violavit amaris.
Haec didici certe legis ratione docente,
Et discens animo mandavi sedula fixo,
Meque puellarem novi retinere pudorem.'
Postquam bis septem totos compleverat annos,
Non hoc esse sui moris, dicunt Pharisaei,
Aetatis tantae quod vellet virgo manere.
Post haec in templo domini sub honore sacrato
†Decreverunt populum concurerre cunctum,
Ut pariter tantam temptarent volvere causam.
Et cum sub tectis templi consisteret omnis,
Abiathar, quem iam memini, sub lege sacerdos
Ascensum graduum conscendit namque superbum
Praesul et astanti dicebat talia plebi:
'Ex quo constructum fuerat praenobile templum
Istud per magni regis studium Salomonis,
Ut scitis, vere manserunt semper in illo
Forma conspicuae vultus aetate tenellae
Natae nobilium famoso germine regum
Atque sacerdotum, vatum pariterque priorum, *fol. 12v*

393 lasciuia *M* 397 pro uirginitate *sic M* 398 *distinxi ex Ps.-Matth. 7* denique et Helias, cum esset in carne, assumptus est, quia carnem suam virginem custodivit 403 *fort.* vovi; *cf. Mar. 426, Agn. 35, l. 2 § 4, prim. 329. 347* (statui in corde meo *Ps.-Matth. 7*) 408 Mox Decreverunt *Celtes; fort.* Decrevere simul *(cf. Mar. 435)*

384 corpus eius *i. e. suum.* 386 *cf. appar. ad Mar. 491.* omnis *populus.* 419 *cf. asc. 65.*

Quae celebres omni merito mansere popello.
Certe perfecta sed mox aetate recepta,
Coniugibus tantae condignis sunt sociatae,
Multo-magisque deo placuerunt semper ab illo.
More sed insolito sperat se virgo Maria
Posse placere, viris domini pro nomine spretis.
Nunc, quia non constat, votum se reddere tantum,
Restat, ut altithronum precibus digne rogitemus,
Ut nos forte suis faciat cognoscere iussis,
Hanc cui legali fas sit cum foedere iungi.'
  Tali consilio consensu plebis adepto,
Sortem pontifices miserunt primitus omnes
Inter namque tribus Israhelis duodenas;
Quae mox egregiam Iudae signat fore dignam.
Qua designata prae cunctis scilicet una,
Praecepere, viros eiusdem germinis omnes,
Quos sine coniugibus fecit consistere casus,
Collectos ergo concurrere sole secundo
Et manibus virgas dextris conferre novellas.
  His igitur cunctis toto conamine lectis,
Advenit dignus senior Ioseph sociatus
Illis, incurvam portans sub iudice virgam.
At vero summus virgas tollendo sacerdos
Gaudens cunctorum, domino faciens holocaustum, *fol. 13r*
Quid fieri iubeat, fusis precibus rogitabat.
Cui mox iudiciis divinis ista iubentur,
Tempore digesto sibi quae fuerant facienda.
Praemonitus virgas qui misit protinus ipsas
In templi sanctum famosi iure secretum,
Demandans, quidni collectim luce sequenti
Iudae regales iterum venisse nepotes,
Unumquemque suam rursum quoque sumere virgam;
Nam sibi pro signo dictum fuerat manifesto,
Virgo quod haec credi deberet nobilis illi,
De cuius virga volitaret rite columba,
Quae petiisse polum temptaret protinus altum.
  Dum ter mille suas retinerent denique captas
Virgas personae praedicto tempore certe

---

421 Certa *M*[1] *(*Certa perfecte *p)* 425 viris *Celtes:* tuis *M* 429 Hanc quia *M ex v. 426 (cf. appar. ad gest. 486): correxi* 430 *cf. Gong. 327, Pel. 358, Theoph. 18 (depon. pass. v. in ind. gramm.)* 431 pontificis *M* 441 indice *sic M, et v.* 445 indiciis 444 iubet *M: correxi (de consec. temp. v. ind. gramm.)* 457 certe *scripsi:* certę *M vg.*

---

423 *cf. ind. metr.* 424 solito more *e. g. Verg. Aen. VII 357.* 426 constat *i. e. convenit.* 434 *cf. asc. 82.*

Nec signum populo praedictum redderet ulla,
Obtulit incensum praesul venerabile rursum
Seque dedit precibus devoto pectore fusis.
Cui mox caelesti dicetur voce precanti:
'Virgula namque brevis Ioseph iusti senioris,
Quae iacet in templo nec sollicitatur ab ullo,
Implebit merito signum memorabile sola.'
His ita finitis sonuit vox pontificalis
Mandans in mediam Ioseph procedere turbam.
Hic erat abiectus, forma nullaque decorus, *fol. 13v*
Nec sibi conplacuit sociis interfore tantis,
Sed mage postremo gaudet remanere locello.
Qui, mox ut vocem sensit se forte vocantem,
Processit pavidus, virgam conprendere iussus;
Ex qua continuo splendens egressa columba
Haut tarde caelum fertur petiisse secretum.
His ita transactis, laudes plebs concrepat omnis,
Grates altithrono reddentes pectore laeto,
Cui placuit signo iustum monstrare novello.
Ipse sed, aetatis non inmemor ulterioris,
Protestans, proceres se(se) genuisse nepotes,
Magno percerte fertur rogitare pudore
Pontifices, Mariam quo non vellent sibi pulchram,
Ipsius proprio sed sponsam tradere nato.
Quod cum forte negant, se signatum quoque narrant,
Nec cuiquam credi sanctam debere puellam
Quam sibi, quem dominus solum fecit fore dignum,
Exorans alias coepit rogitare puellas
Mitti cum Maria causa solaminis ergo,
Quae, veluti connutritae sociaeque coaevae,
Illam colloquii scirent solamine dulci
Absque mora consolari, ne virgo pudori
Coniuge pro vetulo fieret subiecta tenella. *fol. 14r*
Quod mox pontifices fieri iussere potentes.
Nam senior frustra sudaverat ista rogando,
Non sibi, sed Christo fuerat quia virgo dicata.
Postquam pontifices preculis cessere precantis,
Ioseph servandam suscepit namque puellam

---

463 sollicitetur *M: correxi* 466 iofeph *M*[1] 478 se *M: correxi;* se iam genuisse *p*[2], se progenuisse *Celtes* 491 potentes *scripsi coll. v. 386:* parentes *M* 492 Nam *scripsi ex vestigiis litterarum* N *et* m : Sed *M*[2]*p* 495 puellam *(cf. v. 496)*] *fort.* Mariam

461 dicetur *i. e. dicitur; cf. Mar. 664.* 465 *cf. Mar. 122. 274 sq.* 475 *cf. Mar. 188 sq.*

Et pariter missas (ni fallor, quinque) puellas;
Quarum sic ergo creduntur nomina dicta:
Sephiphona, Zabel, Susanna, Rebecca, Abigea.
Quis opus ad templi pertingens namque sacrati
Traditur ornatum studiose perficiendum,
Purpura cum bysso, linum cum vellere Serum;
Purpura sed sanctae fulgens operanda Mariae
Creditur ad velum domini templi pretiosum.
His super accensae praesentes quippe puellae
Obprobrii causa dixerunt taliter ergo:
'Num te reginam constat post haec fore nostram,
Iam texenda tibi quia purpura creditur uni,
Non parvo cum sis iunior tu tempore nobis?'
Quae tunc, ut semper, bene sustinuit patienter
Talia, nec verbo iam contradixerat ullo.
Astans sed citius custos semper sibi fidus,
Angelus astrigera dilapsus, dixit, ab aula:
'Si te, virgo, rogo, perturbent talia verba,
Istae percerte quia vatum more locutae *fol. 14v*
Iam nunc praesaga dicebant voce futura,
Tu quia sola potenter eris regina perennis
Necnon stelligeri dominatrix inclita caeli.'
Post haec secreta residebat in aede quieta,
Purpureos digitis filos operans benedictis.
Angelus et summus Gabrihel conspectibus eius
Astitit, astrigera caelorum lapsus ab aula,
Virgineumque decus verbis affatur amicis,
Iuxta cunctorum, narrans, oracula vatum
Ipsius e casto nasci dignarier alvo
Altithroni prolem mundo satis antiquiorem,
Virgineique modum partus narrat memorandum.
Ergo non nostris potis est exponier orsis
Nobile colloquium, longo sermone peractum,
Virginis aeternae, Christi matris benedictae,
Partus et tanti sacra narrantis paranimphi;
Sed nec dactilicis opus est nos psallere cordis

---

501 Serum *scripsi coll. Verg. georg. II 121* velleraque ut foliis depectant tenvia Seres *(Ps.-Matth. 8* sericum*)*: serum *vg. (i. e. σηρῶν; cf. Salmasium ad Tertull. de pallio*[2] *p. 241sqq.)* 511 fidus sibi M^1p 513 Si *scripsi (cf. ind. gramm.) ex litterae* S *vestigio*: Non M^2p 515 psaga *M* 517 inclita in celi Mp^1 518 residebat M^2: sedebat M^1; sidebat *p* 528 longa M^1p^1 531 cordis *(i. e.* chordis*) M*

---

504 *cf. Mar. 293.* 512 *cf. Mar. 521. 794. 802.* 513 *cf. Mar. 736 sq., asc. 77.* 517 *cf. Mar. 13.* 523 *cf. Mar. 578. 645. 890.* 527 *cf. gest. 1506.*

Magnum maerorem Ioseph durumque dolorem,
Frustra cordetenus quo iam fuerat cruciatus,
Talem dum gravidam sensisset forte puellam,
Qualiter et tristis solatur tempore noctis,
Virginis intactae iussus curam retinere
Virginis et nati nobis de sidere missi:
Haec evangelici demonstrant cuncta libelli, *fol. 15r*
Nostras et fragiles excedunt denique vires.
His nos transmissis, constant quia cognita cunctis,
Sermonem vobis tantum faciemus ab illis,
Rarius in templo quae creduntur fore dicta.
   Certe cum stabilem volitans urgueret in orbem
Undique subiectos describi iussio lectos
Caesaris augusti censumque sibi profiteri,
Ioseph ad patriam Bethlem perrexerat urbem
Cum desponsata sibimet praegnante Maria.
Et cum famosis essent prope moenibus urbis,
Aspexit non corporeis, sed mentis ocellis
Comminus alma duos virguncula stare popellos,
Unum ridentem necnon alium lacrimantem.
Quod Ioseph vetulo narrans, audivit ab illo:
'Contine subiecto tantum te rite iumento,
Et noli, posco, narrare superflua verba.'
   Dixerat, et iuvenem coram prospexit herilem,
Qui sibi mysterium declaravit populorum,
Talia sacrata dicens pro virgine verba:
'Cur dicis Mariam non verbula vera locutam,
Indignatus, eam secretum cernere solam?
Nam flentem populum merito vidit Iudęorum,
Qui mox a domino discedet corde maligno,
Contra gentilem sed laetitia fluitantem, *fol. 15v*
Ad fidei magnum quia perveniet sacramentum.'
   His dictis Mariam blande conversus ad almam,
Tempus adesse sibi Christum narrat pariendi.
Quae de subiecto descendit iussa iumento,
Intrans speluncam sub terra rite locatam,
Quae male praesentis penitus fuit inscia lucis
Et quam continuae semper tenuere tenebrae.
Sed mox, ut lucem genetrix paritura perennem

---

534 sensisse M^1 536 coram M^1 537 sydere M^2; *item v. 584* 542 Karius *M: corr. Barack*

---

541 vobis: *cf. prooem.* 543 *cf. Pel.* 224. 553 *cf. Mar.* 566. 568 praesentis: *qua tum perfusa est; Ps.-Matth.* 13 in qua lux non fuit umquam, sed semper tenebrae, quia lumen diei penitus non habebat.

Hanc adiit, radiis coepit fulgere coruscis,
Nec post haec ibi caelestis lux defuit omni
Tempore, quo genitrix illic mansit bene felix.
Noctis tranquillae medio libramine certe
Illic haec eadem genuit virguncula prolem
Gaudens divinam cunctis saeclis venerandam,
Cui nomen Iesus, cui sit laus gloria virtus,
Solvere qui veterum veniens oracula vatum
Se pro salvando venturum praescia mundo
Pacem caelicolis fecit cum civibus orbis.
Quem genitum sacro castae de virginis alvo
Protinus angelicus circumstat denique coetus,
Laudans submissis factorem vocibus orbis,
Orans et puerum nobis de sidere missum.
Sed mater subito cunctis veneranda, Maria,
Collocat angusto praesepi membra tenella *fol. 16r*
Christi, panniculis regem volvendo perennem.
Et pius interea Ioseph digressus ab illa
Mox obstetrices secum duxit mulieres,
Quae Zelemi Salome fuerant de nomine dictae.
Sola sed ingreditur Zelemi, Salomeque veretur
Tangere speluncam pedibus splendore repletam,
Mox quoque virgineum Zelemi tractans pie partum,
Exclamans, signi, dixit, bene credula tanti:
'Quid sibi non nuptae partus vult iste novellus?
Editus ecce puer regali germine nuper
Coniugis expertem bene declarat fore matrem,
Atque parens virgo natum lactat pie sola,
Uberibus castis de caelo iure repletis;
Non dolor est matri, nec est maculatio proli:
Ordine divino fieri sed talia credo.'
Hanc Salome vocem spernens non ficta loquentem
Dixerat auditis sese non credere verbis,
Ni probet ipsa sacram palma tangendo Mariam.
Hinc ingressa suam coepit protendere dextram
Audacter, castam temptans palpare Mariam;
Sed talis poenam confert audacia dignam,
Dextraque continuo temptatrix debilitata
Ingenti certe cruciatur iure dolore.

---

576 saeclis *Bartsch*: scł̄is *M (item* sęcł̄a *asc. 140)* 579 uentrum M^1

---

573 *cf. appar. ad Mar. 312.* 584 *cf. Mar. 537.* 590 *cf. Schade p. 26* [175]; fuerant de nomine dictae: *cf. Theoph. 5.* 600 *Ps.-Matth. 13* nulla pollutio sanguinis facta est in nascente, nullus dolor in parturiente.

Tunc Salome clamans animo subtristis amaro *fol. 16v*
Defectum dextrae subitum deflevit ademptae:
Moreque Iudaico proprium meritum recitando
Necnon iustitia sat confidens simulata
Talia celsithrono fertur dare verba dolendo:
'Testis cunctorum consolatorque laborum,
Tu scis, praeceptis fueram quod sedula legis,
Quodque tui causa semper fueram bene larga
Pauperibus cunctis lectis de finibus orbis,
Qui maerens venit, de me quoque laetior ivit:
Et nunc pro meritis patior dampnum grave tantis!'
   Cui mox apparens iuvenis praelucidus infit:
'Panniculos pueri solummodo tange tenelli,
Accedens istas ad regales cito cunas:
Ipseque maiori te restituet sanitati.'
Haec ubi iussa sibi sequitur solamina dantis,
Tangendo minimum pannorum denique filum,
Sensit se subito salvam fore corpore toto,
Et grates domino reddebat voce canora,
Qui sibi dignatur talem conferre salutem.
   Ordine digesto postquam fuit ergo repleta
Visio pastorum, signum sibimet quoque dictum
De parvo puero praesepibus inveniendo,
Ipsius pueri quoque circumcisio Christi
Nominis atque sui fulgens aptatio magni, *fol. 17r*
Reges astrologi solis de cardine lecti
Advenere, magi stellarum lege periti,
Quaerentes urbem famosam denique Salem,
Necnon Herodem constanti pectore regem
Sollicitant regis de nativitate recentis,
Se vidisse novam fantes nuperrime stellam,
Quae regem natum demonstraret Iudęorum.
   His rex turbatus secreta mente profanus
Accitis citius scribis audivit ab illis,
Certe Bethleis nasci quod Christus in horis
Iuxta cunctorum deberet carmina vatum;
Scilicet atque magis iussit cum fraude remissis,
Ut puerum quaerant natum, sibimet quoque monstrent,

---

613 famulata *M*[1], ṣị famulata *p* 619 de me q̊q; *M*[2] (de me q̊; *p*): de meoq; *M*[1] lectior *M* 625 *dist. Rétif de la Bretonne* salominn *M* 629 dignat[2] (*i. e.* dignatur) *sic M; cf. Mar. 102* 635 solos *M*[1]*p* 636 Aduenire *M*[1] 637 salā *M*[1] (*corr. m. 1*) *p*

---

616 *cf. Mar. 54.* 618 *cf. Mar. 635. 730, Gong. 308.* 638 *cf. Mar. 134* 644 *cf. Mar. 694 (Sedul. II 73).* 645 *cf. Mar. 523. 890.*

Quem cupit occidi, simulans se velle precari.
Qui monstrante viam stella pergunt cito rectam,
Intrant et pueri regalia tecta tenelli
Haut vario certe digestim picta colore,
Sideris obsequio tanti sed rite polita;
Proni vestigiis figentes oscula prolis,
Orantes preculis humili quoque voce profusis,
Trino caelestem venerantur munere regem,
Hunc hominemque deum designantes moriturum.
Qui, mox in somnis moniti sub tempore noctis,
Ad patriam laeti redeunt, per devia ducti. *fol. 17*^{v}
His ita digestis, Herodes pessimus hostis
Augusti iussu Romam deducitur ergo,
Quo vel purgaret, lex ut Romana doceret,
Criminis inposita de magni se cito culpa,
Vel capitis poenam iuste pateretur amaram:
Namque reus maiestatis dicetur herilis;
Et merito talem patitur iam suspicionem,
Qui cupit insidiis vulpino corde paratis
Prolem caelestis divinam perdere regis.
Hoc nam divino nutu factum fore credo,
Quod tunc percerte Romam mandatur adire,
Quo sibi subtracto legis mandamine cuncta
Plenius in nato complerentur cito Christo.
Namque quater denis cursu ducente peractis
Virginei partus digestim rite diebus,
Hic factor membris caelorum namque tenellis
Sistitur in proprio parvo cum munere templo,
Ulnis exceptus tremulis iusti Symeonis,
Et mundi dominus condignis est benedictus
Odis ex ipso iusto Simeone vetusto
Necnon famosa praesagis vocibus Anna.
His quoque completis iuxta mandamina legis
Ad patriam Bethlem redierunt protinus urbem.
Nam post haec binis mansurnis paene repletis, *fol. 18*^{r}
Hostis ab exilio veniens perversus amaro,
Quod dixere magi, volvebat mente dolenti,
Se nati stellam regis vidisse decoram.

660 iusso *Bartsch:* iuss/ŏ *M,* iussuo *p* 670 mandamina *M: correxi (prophetarum vaticinia, v. 523. 578. 645. 890, non sunt* mandamina legis, *v. 54. 680); cuncta ut Mar. 787. 865, prim. 391* 672 dicente *M* 674 membri scęlorum *M*^{1}, membri cęlornm *M*^{2}*p* 684 uollebat *M*^{1}*p*

655 *sq. cf. Schade p. 36*^{212}. 657 *cf. Huemer ad Sedul. II 102.* 658 *cf. Pel. 178.* 659 *cf. Gong. 419, Pel. 61.* 666 *cf. Sap. 5 § 22.*

Haec recolens, proceres regni rogitabat heriles,
An redeundo magi venissent mente fideli
Vel quid de nato demandarent sibi Christo.
Qui mox responsis pariter dicunt bene firmis,
Se nescire, magi fuerint si forte reversi,
Nec quid de nato sese perdiscere rege.
His super accensus rex Herodes furibundus
Mittens, infantes occidi protinus omnes,
Qui tunc Bethleis fuerant, praecepit, in oris,
Se semper vivum sperans extinguere Christum
Posse. Sed in somnis monitus, Ioseph venerandus
Pergit in Aegyptum, vasti per devia secum
Deducens eremi Iesum cum matre tenellum,
Nocti terrestris Christo dominante timoris.
Talia sed solito fecit pietate superna,
Egipti tenebras propria quo luce vetustas
Mox illustraret, per se penitusque fugaret.
Contigit ergo die quadam, requiescere velle
Iuxta speluncam sanctam cum prole Mariam.
Quae sat lassa solo fuerat cum forte locata,
Scilicet in gremio Iesum molli refovendo, *fol. 18*ᵛ
Multi terribiles procedunt namque dracones
Ex hac spelunca, pro qua fuit ipsa locata;
Quos Ioseph pueri cernentes, obstupefacti
Coeperunt certe magno clamare timore.
At puer e gremio matris surrexit amando,
Iesus, sacratis stabat mitis quoque plantis
Contra frendentes turbata mente dracones;
Qui subito proni ceciderunt mansuefacti,
Orantes tacitis factorem nutibus orbis,
Ipseque, digrediens eremi per devia vasti,
Illos praecessit, sequier sese quoque iussit.
Quo Ioseph viso genetrix Christique sacrata,
Exanimes fragilis pro consuetudine carnis
Facti, sat pavitant, puerum laedique timebant.
Ipse sed, inspector mentis, testis quoque cordis,
Haec responsa dedit timidis, conversus et inquit:

---

694 precebit M^1p^1 699 Noui *M: correxi coll. Fortun. c. III 9, 63* depereunt tenebrae Christi fulgore fugatae et tetrae (terrae *edd. ant.: cf. Lact. rec. Buenemann p. 1520)* noctis pallia crassa cadunt 701 Egipta M^1p 705 solo *sic M* 710 clamore M^1p 712 sacrans *M* 719 fragilis *sic M*

---

692 *cf. Mar. 293.* 694 *cf. Mar. 644.* 701 *cf. e. g. Augustin. in psalm. 77 (ed. Bened.*[3] *VI col. 38)* Aegyptus in Hebraea lingua tenebras vel tribulationes significat. 713 *cf. Mar. 236.* 721 *cf. Paucker, suppl. lex. lat. n. 2893.*

'Quare lactantes tantum tractabitis artus
In me, virtutem capitis nec mente perennem?
Quamvis humanis sim parvus homuncio membris,
Vir tamen omnipotens summo sum numine pollens,
Condecet atque, feras silvae mansuescere cunctas
Me coram, rabie dimissa rite priore.'
  Post haec magnanimes cum pardis namque leones
Necnon cunctigenae venerunt undique lectae, *fol. 19r*
Ut sensere, ferae prolem factoris adesse,
Orantes puerum submissa voce tenellum,
Circa praeclaram gaudentes atque Mariam.
Quam super insolito pavitantem denique signo
Laetius intuitus, fertur sic dicere Christus:
'Non te, virgo, rogo, pollens, genitrix mea cara,
Permoveat signi novitas carnaliter almi,
Obsequii sola veniunt istae quia causa,
Non quod te vellent vel saltim laedere possent.'
His quoque discessit dictis angustia cordis,
At vero belvae praecedebant bene laetae,
Demonstrando viam per deserti loca rectam;
Sed nec nocturnis discesserat ulla sub horis,
Sed Ioseph pecori sociatae mente fideli
Oblita rabie naturalique furore
Pacificae modici gustabant pascua foeni.
Inter quas ergo fuerat concordia tanta,
Ut quondam timidi iunxere lupis latus agni,
Et bovibus mites bene conmansere leones.
Sed non inmerito: caelorum pax quia vera,
Quo regit inmensum, firmavit foedere, caelum,
Illarum mentes mutato more fideles.
  Post haec pausavit, radiis lassata caloris
Aestivi, cara palmae Maria sub umbra, *fol. 19v*
Et rursum versis claris aspexit ocellis,
Fructibus hanc palmam maturis esse refertam.
His visis lingua formavit talia verba:
'Istius palmae nimium delector onustae,
Si potis est fieri, de fructu denique vesci.'

---

731 forę *M (*fore *in* ferę *corr. m. 2),* fore *p; cf. v. 727 (Ps.-Matth. 18* ferae omnes silvarum*; 19* varia genera ferarum*)* 735 intuitur *M*[1] 738 uiniunt *M* 739 satim *M*[1], saltem *M*[2]*p* 741 belvae *scripsi (cf. ind. metr.);* beluae *vg.* 744 Sioseph *M*[1] 746 modice *M* 747 quos *M* 750 *sqq. distinxi et explicavi sched. crit. p. 18 ex Boethii consol. Philos. I c. 5, 47* et quo caelum regis immensum, firma stabiles foedere terras

730 *cf. Mar. 618.* 736 *cf. Mar. 513.* 747 *cf. Isai. 65, 25 (Schade p. 38*[228]*).*

Cui senior vetulus legis moderamine iustus
Haut blande dictis Ioseph mox obviat istis:
'Hoc miror certe, nimium te dicere velle,
Cum videas ramos magno de germine ductos
Astris contiguos caelum pulsare profundum.
Ast ego praecogito summa tantummodo cura,
Si saltim valeam puram conprendere lympham,
Utribus in nostris quia nec est guttula fontis.'
Haec heros igitur venerandus sic loquebatur,
Ceu desperaret, quod praesens omnia posset
Christus, corporeis tectus fuerat quia membris.
At puer, in gremio carae genitricis amando
Accumbens, palmam gaudens se vertit ad ipsam,
Functus et imperio praeclare quippe paterno
Ipsi continuo dicebat fronte serena:
'Arbor, flecte tuos summo de vertice ramos,
Ut, quantum libeat, de te mater mea carpat.'
Dixerat, atque suis arbor fortissima iussis
Ante pedes Mariae parens inflectitur almae. *fol. 20r*
Fructu cumque suo penitus fuerat spoliata,
Incurvata stetit nec surgens alta petivit,
Opperit imperium Christi sed rite probatum.
Ipseque 'Te subito' dixit 'nunc erige, palma,
Ut sis lignorum post haec collega meorum,
Quae paradisyacis constant plantata locellis;
Et radice tua deduc extimplo secreto
Undas fonticuli fluitantes gurgite dulci.'
Quae citius dicto complentur denique cuncta.
At prolis comites, fontem lustrando recentem,
Reddebant grates laetato pectore dulces
Atque sitim limphis tristem dempsere novellis.
Cumque profecturi deserti per loca vasti
Essent, ad palmam Iesus sic dixerat ipsam:
'De te quippe meo praecepto, palmula, mando,
Angelus ut caelo veniens dilapsus ab alto
Tollat rite tuo ramum de vertice summo
Necnon hunc ipsum plantet mox in paradysum.
Et tibi gloriolam super hoc iam confero tantam,

---

760 Qui *M* (*fort. ex* Cui *corr.*) 785 secreto *sic M* (*'hol aus deiner Wurzel herauf, aus verborgenen Tiefen'*), *Ps.-Matth.* 20 aperi autem ex radicibus tuis venam quae absconsa est in terra 789 laetato *sic M*

---

760 *cf. Mar.* 54. 775 *cf. Fortun. c. II* 2, 25 flecte ramos, arbor alta (*Ps.-Matth.* 20 flectere, arbor). 787 *cf. appar. ad Mar.* 670. 789 *cf. Mar.* 475. 794 *cf. Mar.* 512.

Ut post haec summi dicaris palmi triumphi;
Et quisquis bello famose vicerit ullo,
De te vincenti dicetur protinus illi:
»Ad palmam magni venisti namque triumphi.«'
Haec ubi dicta dedit, dilapsus sidere venit *fol.* 20^{v}
Angelus, et tollens ramum divexit in altum.
Quo viso cuncti praesentes opstupefacti
In terram proni consternuntur tremefacti.
Quos Iesus subito solatur, talia fando:
'Non opus est certe vobis formidinis ullae,
Hunc quia transferri ramum per sidera iussi,
Ut mox deliciae magno plantetur in horto,
Et, velut hic in deserto mea iussa sequenda
Implevit, magno nosmet studio satiando,
Sic illic sanctis constet dulcedo perennis.'
Talibus ac tantis signis iam sedulo visis,
Ioseph, virtutem prolis tractando perennem,
Utitur his verbis, submisso murmure fusis:
'Ecce calor nimius nostros male decoquit artus;
Nunc, tibi si placeat, cuius regnum iuge constat,
Praecipe, per pelagi calles nos pergere vasti,
Urbibus appositis quo certa quies data nobis
Nos citius spatium faciat percurrere tantum.'
Cui dixit Iesus, divino numine clarus:
'Namque viam subito longam per me breviabo
Et, quod ter denis potuit vix ante diebus
Metiri, faciam diei spatio repedari.'
His dictis, Soniten viderunt ocius urbem
Egypti magnam, famosis moenibus altam. *fol.* 21^{r}
Hanc introgressi, petierunt limina templi,
In quo stulta deos consuevit ponere falsos
Gens pagana suos, perverso more colendos.
Mox sed ut intravit sancta cum prole Maria,
Omnia falsorum pariter simulacra deorum
In terram subito ceciderunt denique prona,
Iam cognoscentes, regem venisse perennem
Atque deum verum magna virtute deorum.

---

805 consernuntur *M* 809 plantatur M^1 *(praeter* p *in ras.), p* 810 sequendo *Celtes; at cf. Pel. 264, prim. 413* 816 artus *sic M* (t *litterae* i *similis)* 817 placet M^1, placeut p^1 825 *fort.* Sotinen; *cf. Schade p.* 40^{238} 827 lumina M^1 834 decorum *Celtes; at cf. Ps.-Matth. 24* nisi hic deus esset deorum nostrorum

---

815 *cf. prim. 133.* 831 *cf. Alcvin. c. 1, 162 (P. C. tom. I p. 173)* omnia sternantur fundo simulacra deorum.

Tunc est impletum, fuerat quod carmine dictum
Olim percerte modulantis tale prophetae:
'Ecce super levem dominus veniet cito nubem,
Pro cuius sancta facie decet omnia nempe
Egypti subito conquassari simulacra.'
Haec Afrodisio postquam fuerant recitata,
Urbis namque duci praedictae valde potenti,
Illic cum sociis festinat pergere multis.
Quod cum pontifices templi sensere profani,
Sperabant illum variis mox perdere poenis
Hos, qui damna diis fecerunt talia stultis.
Ipse sed, in terra cernens simulacra decora
Obtutu prono passim volitare minuta,
Lumine caelestis raptim succensus amoris
Et fidei sacrae, mutato denique corde
Substitit atque suis gaudens dicebat amicis: *fol. 21v*
'Ecce, patenter adest dominus super omnia pollens,
Quem fortasse dii tacito cum murmure nostri
Iure deum verum contestantur fore solum.
Restat, ut ipsorum prostrati more deorum
Devota regem veneremur mente perennem,
Quae fecit regi, memorantes, iam Pharaoni,
Qui sua plus iusto sprevit mandamina sacra,
Ne nosmet foveam mortis detrudat in atram.'
Dixerat, atque solo prostratus corpore toto
Volvitur ante pedes sanctae rogitando Mariae
Gratiolam pueri constanter voce fideli,
Quem mater gremio gaudens portavit amico.
O laudanda tuae virtutis gloria, Christe,
O miranda sacrae semper mutatio dextrae,
Qui nutu tacito potis es disponere cuncta!
Quis volet ergo tuae pietatis munera magnae,
Unice nate dei summo similis genitori,
Mirari digne, merita vel dicere laude,
Qui nostri causa fecisti tanta stupenda?
Tu, sine principio natus de patre superno,
Per praecepta patris complesti viscera matris,
Ex hac corpoream sumens sub tempore formam;

---

840 Haęc *(sic) M* 841 ducis *M* 843 -od cum po- *in ras. M manu 1* 847 *fort.* volŭtare 857 speuit *M* 863 glorie *M*[1] 869 stupend- *in ras. M man. 1* 871 Percepta *M*[1], Precepta *p*

---

836 *Isai. 19, 1 (cf. Schade p. 40*[241]*).* 849 *cf. Mar. 752.* 862 gremio amando *Mar. 711. 771.* 864 *cf. psalm. 76, 11.* 867 *elocutio Arriana; cf. Koepke p. 212.*

Quique vales proprio mundum concludere palmo,
Panniculis stringi non raris haut respuisti; *fol. 22r*
Et qui stellato resides solio super aethra,
Parvo praesepi contractus procubuisti;
Et, qui multigenis imponis nomina stellis
Ac pluviae guttas, pelagi quoque solus arenas
Rite potes numero per te comprendere certo,
Ut fragiles pueri patienter conticuisti,
Tempore virgineas quo suxisti pie mammas.
Insuper Herodem nulla formidine regem,
Sed sola certe fugisti pro pietate,
Quo carnis veram demonstrares pie formam;
Et mox absque mora fecisti saxea corda
Nam paganorum mollescere non domitorum
Et sentire tuum solidum per tempora regnum,
Quo te divinis moniti scirent fore signis
Ipsum, qui solo fecisti saecula verbo
Et quem cunctorum cecinerunt carmina vatum.
Hinc genitore tuo maneat per saecula cuncta
Gloria de cunctis et laus aeterna creatis,
Qui tibi dilecto nescivit parcere nato,
Et tibi, Christe, decus perpes, victoria, virtus,
Sanguine qui mundum fuso redimis periturum,
Flamine cum sacro saecli per tempora cuncta,
Gratia caelestis per quem conceditur omnis!
  Qualia retribuam factori munera nunc iam *fol. 22v*
Pro cunctis digne, mihimet quae reddidit ipse,
Qui pius indignam solita pietate famellam
Me, licet exiles, fecit persolvere grates?
His super angelicae caelorum, posco, catervae
Collaudare deum non cessent sedulo verum!

---

873 proprio mundum conducere palma *M: correxi coll. Isai. 40, 12* quis mensus est pugillo aquas et caelos palmo ponderavit; *cf. Traube, Karol. Dicht. p. 152* 874 tstrigi *(sic) M; voluerat* Panniculistringi 889 uerba *M*[1] 891 *ablat. pro dat.: cf. ind. metr.* 899 reddit *M* 903 sedulo *in ras. M*

---

877 *cf. psalm. 146, 4.* 878 *cf. e. g. gen. 12, 17.* 885 *cf. adn. ad gest. 4 sq.* 890 *cf. Mar. 645.* 893 *cf. Paul. ad Rom. 8, 32.* 899 *cf. Mar. 27.* 901 *cf. Verg. Aen. I 600.*

II.

DE ASCENSIONE DOMINI.
HANC NARRATIONEM IOHANNES EPISCOPUS A GRAECO IN LATINUM TRANSTULIT.

Postquam corporeo Christus velamine tectus *fol. 23r*
Temporis implevit spatium sacri venerandum,
Quod cum terrigenis mansit dignanter homullis,
Qui solus maculis potuit sine vivere cunctis,
Ut per se mundo demonstraret redimendo
Gaudia perpetuae quondam male perdita vitae,
Postque triumphalem sanctamque, piam quoque, mortem,
Quam nostri causa patienter pertulit ergo,
Dum victor magno fregit luctamine tela
Humani generis saevissima fortiter hostis,
Sanguinis et pretium proprii gratis dedit amplum,
Pro nobis animam deponens in cruce caram,
Necnon gloriola surgentis rite peracta
Atque quater denis diei spatiis replicatis,
In quis, discipulis apparens sedulo caris,
Esse sua nostram monstrat cum morte peremptam
Nec mortis vinclis se posse tenerier artis,
Qui solus culpae fuerat sine sordibus Adae,
Postremo caris ijsdem monstratur amicis,
Montis oliviferi praecelso vertice quidni
Astans, astrigeram mox ascensurus ad aulam,
Affaturque suos cum tali voce ministros:
'Ut pater in mundum me promisit sibi carum,
Sic ego mitto meos dilectos vosmet amicos.
At vos, in gentes citius cunctas abeuntes, *fol. 23v*
Illas perpetuae vitae mandata docete,
Credentes sacra purgantes ocius unda
In patris et nati pariter quoque flaminis almi
Nomine, quo veteris deponant crimina sordis;

ASCENSIO. || *inscr.* A GRECONIA *M* || 5 modo *M: corr. Rétif de la Bretonne (cf. Mar. 895, asc. 145)* 6 quandam *M* 11 broprii *M*[1] 14 spacii *M: correxi (plur.* intervalla *Theoph. 247*) 16 Esse *in ras. M* 17 Nec] Nennon *M (ex v. 13)* posce *M*[1] 19 ſisdem monstratur *(ex* -uit *corr.)* amici/s *(ex* -cus *corr.) sic M,* isdem monstrauit amicis *p* 21 assensurus *M* 24 meo *M*

ASCENSIO. 1 *sqq. apodosis incipit v. 19; protasis tripertita: tria senorum versuum membra ita dividuntur, ut binis versibus subiciantur quaterni.* 12 *cf. asc. 63.* 14 *sq. cf. act. ap. 1, 3.* 16 *cf. Osee 13, 14.* 20 *cf. prim. 261 et act. ap. 1, 12.* 23 *sq. cf. Ioh. ev. 20, 21.* 25 *sqq. cf. Matth. 28, 19 sq.*

Et virtute mea varios depellite morbos,
Necnon imperio praedones cogite vestro
Saevos, obsessum linquant ut pectoris antrum,
Illis praedulcem servantes mentis amorem,
Laedere vos odiis qui temptant semper amaris.
Ex hoc percerte possunt praenoscere cunctae
Gentes, discipulos vos esse satis mihi caros,
Si colitis vestros puris animis inimicos.
Finetenus memores persistite scilicet omnes,
Quae vestri causa passus fuerim sine culpa.
Nonne meam faciem Cherubin non cernere talem
Possunt, in regno qualis nitet ergo paterno?
Iudaei spurcis hanc sed petiere salivis
Maxillisque meis alapas tribuere malignas
Atque manus clavis ligno fixere cruentis,
De limo pulchrum quis plasmavi protoplastum,
Cum quibus et caelos extendi denique celsos
(Nam, si respicio terram, pavitat tremefacta,
Nec mis terroris potis est vim ferre potentis);
Et praecedentes, acriter caput atque moventes, *fol. 24*r
Me male Iudaei deridebant scelerosi.
Haec cum dampnandis paterer patienter ab illis,
Ipsos vindicta volui non perdere iusta,
Sed, crucis in ligno mortem gratis patiendo,
Oravi patrem clementius omnipotentem,
Illis continuo dimittere crimina tanta,
Suadens exemplo tali, quae sunt facienda,
Ut mea caelestis fieret doctrina fidelis
Et ne quis fictis auderet dicere verbis:
»Ecce, quod ipse pati respuit, nos ferre suasit
Et, quod non fecit, faciendos nos fore dixit.«
Sponte prior mortis subii discrimina tristis,
Ceu pastor verus, cordis bonitate fidelis,
Pro propriis animam ponens ovibus pie caram;
Necnon complevi multum pietate fideli

---

35 percepte *M* 38 *cum* F *initiali M* 40 cherubin *sic M* 41 *post* Possunt *dist. M* 42 patiere *M (sine corr.): corr. Barack* 48 ul ferre *sic M* 51 pateret *M* 56 q: *M* 59 suauit *M* 62 pastorum (-rum *per comp.) M*

30 *sqq. cf. Matth. 10, 8.* 33 *sqq. cf. Matth. 5, 44 sq. et Ioh. ev. 13, 34 sq.* 38 *sq. cf. Paul. ad Cor. I 11, 24.* 40 *sq. cf. apocal. 1, 16.* 42 *sq. cf. Matth. 26, 67* (petiere *ex Prud. apoth. 527).* 44 *cf. Ioh. ev. 20, 25.* 45 *sq. cf. Ioh. ev. 1, 3 (gen. 2, 7 et psalm. 101, 26).* 47 *cf. psalm. 103, 32.* 49 *sq. cf. Matth. 27, 39 et psalm. 21, 8.* 54 *sq. cf. Luc. 23, 34.* 62 *sq. cf. Ioh. ev. 10, 11.* 63 *cf. asc. 12.*

Omnia, quae vates de me dixere priores.
At nunc ascendo, cinctus virtute paterna,
Ad patrem victor summum super aethra locatum.
Sed non turbari cordis rogitabo fidelis
Vestri secretum, quia non vos forte relinquam
Ceu desolatos in mundo namque pupillos:
Sacri gratiolam vobis sed flaminis almam
Emittam citius, quae vos verum docet intus;
Insuper ipse dies vobiscum scilicet omnes *fol. 24v*
Finetenus maneo mundi per tempora cuncta.'
  Haec ubi dicta dedit, conversus denique dixit
Ad matrem propriam mansueta voce Mariam:
'Nec contristeris, rogito, virguncula casta,
Cum me praecelsos videas ascendere caelos,
Te quia praeclaram mundi non linquo lucernam
Atque meum sanctum migrans non desero templum
Nec incorruptam vitae dimitto coronam,
Inveni solam prae cunctis te quia castam
Condignamque meum corpus generasse sacratum.
Certe, de mundo cum te discedere mando,
Ad te caelicolas non solum mitto catervas,
Ipse sed adveniens animam sumam benedictam
Multum sole quidem rutilanti splendidiorem,
Necnon angelicis deductam suaviter hymnis
Ocius astrigeram ponam veneranter in aulam.
At nunc Iohannem tecum remanere fidelem
Impero, qui gemmis fulget bene virginitatis,
Ut tua vita magis praefulgeat inclyta, castis
Saepius obsequiis circumdata virginitatis.'
  Ilicet angelicus dicentem talia coetus
Ipsum dulcisonis laudans circumdedit hymnis,
Et mons contegitur subito cum nube sereno.
Conveniunt illic veterum cunei quoque vatum *fol. 25r*
Inter quos medius David rex psallere doctus
Cantans in cytharis hortatur talibus orsis:
'Natum caelestis solium petiisse parentis,

66 descendo *M* (đ *pro* a) 71 flammis *M* 80 deserto *M* 85 mitte *M*[1] 86 summam *M*[1] 94 Ilicet *sic M; item Gong.* 273 *(init. om.), Pel.* 190 96 mors *M* sereno] *cf. appar. ad Gong.* 194

66 *sq. cf. Ioh. ev.* 20, 17. 68 *sqq. cf. Ioh. ev. 14, 1. 18. 26 (= 15, 26).* 73 *sq. cf. Matth.* 28, 20. 77 *et ne tu quidem contristeris, non magis quam discipuli (cf. v. 68).* 79 *sqq. cf. Salzer, Sinnbilder u. Beiworte Mariens p. 324. 36. 331.* 82 *cf. Mar. 434.* 90 *sq. cf. Ioh. ev.* 19, 26 *sq.* 91 *cf. Bas.* 28.

Exaltare super caelos, fortis deus, altos;
Atque super totam mundi tua gloria terram.'
Scilicet angelicis suadens ait ista catervis:
'Exaltate deum modulato carmine nostrum,
Orantes in monte suo crebra prece sancto,
Iste deus dominus noster constat quia sanctus.'
Et Christus Iesus vultu ridente reversus
Discipulis iterum verbis dicebat amicis:
'Pax vobis, fratres, semper mihi rite fideles
Velle meum qui fecistis necnon faciatis;
Ecce meam stabilem vobis do denique pacem,
Ac vobis ipsam pacem dimitto perennem.'
Haec ait, et citius, propria virtute levatus,
Ascendit diri victor super aethera loeti,
Obsequio nubis circumsaeptus rutilantis.
Quem sursum fixis cum respexisset ocellis
Plebs doctrix fidei claustris caeli patefactis
Pergentem sursum, cunctis famulantibus astris:
Mox duo nempe viri, stellato cardine lapsi,
Astiterant illis, induti vestibus albis;
Qui satis angelicis dixerunt talia verbis: *fol. 25v*
'Dicite, posco, viri, cur suspicitis, Galilaei,
Vultibus attonitis stantes oculisque supinis?
Hic certe Iesus, vobis mirantibus unus
Assumptus caelos qui transcendit super altos,
Hac veniet iudex forma, qua pergit ad aethra.'
Tunc David, Christum cernens super aethra levatum,
Commovit cytharam divina laude repletam,
Haec et laetitia ⟨cantavit⟩ congrue magna:
'Ascendit deus in iubilo magnus super astra
Necnon in tubae dominus clangore sacratae.'
Post haec intonuit solio vox patris ab alto,
Dicens ad proprium divino famine natum:
'Tu meus es carus percerte filius unus,
Semper iure mihi qui multum complacuisti,

---

104 Exaltare *M* 116 respexit *M* 117 clautris *M* 122 galei *M* 126 *sq.* aethera *M* 128 tytharam *(y ex* h *coepta) M* 129 cantavit *add. p*[2]

---

101 *sq. cf. psalm. 56, 6. 12. 107, 6.* 104 *sqq. cf. psalm. 98, 9.* 111 *sq. cf. Ioh. 14, 27.* 113 *sqq. cf. act. apost. 1, 9 sqq.* 115 *cf. Arator. act. apost. I 51* obsequio nubes famulatur euntis *(v. 118* famulantibus*).* 117 *cf. Dion. 67.* 123 *cf. Theoph. 324.* 124 *qui vobis mirantibus unus assumptus est, cum vos remaneretis.* 130 *sq. cf. psalm. 46, 6.* 132 *cf. Mar. 274 sq.; Verg. Aen. VIII 541 et XI 301.* 134 *sq. cf. Matth. 3, 17* (unus *ut Paulin. Aquil. c. 1, 45 P. C. tom. I p. 127).*

Tu sine principio verbum patris quoque verum,
Et mea de caelo solus sapientia vera.
At nunc in dextra victor requiesce paterna
Gaudens, usque tuos ponam cunctos inimicos
Sanctorum per saecla pedum tibi rite scabellum.'
  Postquam naturam iam de busto redivivam
Humanam solio Christus patris intulit alto,
Omnes angelicae submissa voce catervae
Laudabant ipsum, qui regnaturus in aevum
Mortem devicit moriens mundumque redemit, *fol. 26r*
Ut regnare suos faceret per saecula servos.

  Haec quicumque legat, miseranti pectore dicat:
'Rex pie, Hrotsvithae parcens miserere misellae,
Et fac divinis persistere caelitus odis
Hanc, quae laudando cecinit tua facta stupenda.'

---

137 pacientia *M*   140 sęcla *M*   141 busto (-sto *in ras. m. 1) M*
149 caelitus *sic M; item Gong. 386*

---

138 *sqq. cf. psalm. 109, 1.*

III.

O pie lucisator, mundi rerumque parator,
  Qui caelum pingis sideribus variis,
Solus et astrigera regnans dominaris in aula,
  Numine cuncta tenens imperioque regens;
Tu, qui per proprium fecisti saecula natum
  Et rerum trinam ex nihilo machinam,
Quique protoplasto de terra rite creato
  Oris divini nectare nempe tui
Sensus vitalem sufflasti forte liquorem,
  Ut fixum digiti esset opus proprii:
Tu dignare tuae perfundere corda famellae
  Hrotsvithae rore tis pie gratiolae,
Carmine quo compto valeam pia pangere facta
  Sancti Gongolfi martyris egregii
Et laudare tuum semper nomen benedictum,
  Qui post bella tuis grata dabis famulis *fol. 26v*
Praemia perpetuae tenui pro vulnere vitae,
  Mandans in regno vivere lucifluo.

PASSIO SANCTI GONGOLFI MARTIRIS.

Tempore quo regni gessit Pippinus eoi
  Francorum sceptra regia pro populo
Iureque magnifico rexit Burgundia regna,
  Subiectos frenis rite domando suis,
Famosus iuvenis nutritur partibus illis,
  Armis praevalidus, corpore conspicuus,
Nomine Gingulfus, morum probitate venustus:
  Omnibus hic carus extitit et placidus.
Illum nempe ferunt ortum de germine regum
  Regalemque suis moribus egregiis.
Ipsius e matris gremio spes pendet in illo,
  Qui verbo cuncta condidit ex nihilo,

GONGOLFUS. 4 Numine *sic M; cf. Mar. 865* 5 fecistis *M* 20 regi *M*[1] 25 gingulfus *sic semel M*

GONGOLFUS. 2 *cf. Gong. 91.* 5 *cf. Ioh. ev. 1, 3.* 6 *cf. ind. metr. et Prud. cath. 9, 14.* 7 *sqq. cf. gen. 2, 7.* 11 *cf. Mar. 38.* 13 *elegis; cf. Verg. georg. II 386* versibus incomptis. 19 *sqq. cf. vitae s. Gengulphi (A. S. Mai. tom. II p. 643 sqq.) c. 1, 4.* 20 *cf. gest. 8.*

Germinis et tanti sese non credit honori,
Sed transit meritis almitiem generis.
Inclyta nam genitrix tali faetu pie felix
In mundi lucem fudit ut hanc sobolem,
Ocius abluitur vetulis baptismate culpis,
Quas protoplastes obtinuere patres;
Crismatis unguento, scripto sibi fronteque signo,
Ascitur natis ecclesiae nitidis, *fol. 27r*
Pascitur et plene fidei mox dogmate trinae,
Dum vagit cuna corpore lacteolo:
Lac quoties sucxit, toties fidei sacra sumpsit,
Suspensus matris uberibus geminis.
Talibus incubuit, lactis dum gurgite vixit;
Hinc pulsus, gravido ferbuit ingenio,
Canitiemque senum membris meditando tenellis,
Non raro sacris nempe vacat studiis.

Quem mox inberbem, tota probitate vigentem,
Gratia Pippini principis almifici
Regali non inmerito sisti iubet aula,
Ardenter talem corde colens iuvenem.
Sed, pietas illum quamvis iustissima regis
Ditaret tantae munere gloriolae,
Regius ut primis esset proconsul ab annis,
Turgenti fastu non tamen erigitur,
Pectore sed tales humili fastidit honores,
Suspirans aulae munera sidereae.
Nam patrii census fuerat sibi maxime partus,
Dividit et tanto pauperibus studio,
Ceu Christum miseros inter sentiret egenos
Arridere suo munere fronte pio;
Saepe Iob atque viri normam tractando beati
Ipse manus manco, pes fuit et podagro, *fol. 27v*
Se necnon orbo cautum praebebat ocellum,
Exemplum cunctis nobile dans populis.
Nec minus humanis sudavit denique causis,
Aequalem primis se faciens dominis.

---

31 credidit *M* 41 suxit *M²p* 47 uirgentem *M* 52 Ditaret (*posterior* t *litterae* c *similis*) *M* 53 primus *M* 56 aulæ *M*, aula *p*

---

33 *cf. appar. ad Mar. 312.* 41 *cf. Sap. 4 § 3 et Prud. steph. 10, 684* ego ut gemellis uberum de fontibus lac parvus hausi, Christum et hausi credere. 45 *loc. comm. ex Prud. steph. 3, 24* moribus et nimium teneris canitiem meditata senum; *cf. Abr. 2 § 6.* 52 *cf. Gong. 272. 536.* 57 patrimonii census *vitae c. 1, 2.* 60 *cf. Gong. 339 sq.* 61 *sqq. cf. vitae c. 1, 2 (Iob 29, 15).*

[illegible]

Quis hunc pictum vernanti flore locellum,
Textum multiplicis germinis atque comis,
Necnon fonticulus vitreo candore [illegible]
Profluxit rivo rura rigans aridula.
Hic ubi praeclaros senior deduxit ocellos,
Perlustrans liquidam fonticuli scatebram,
Frigoreae cupiens limphae paulisper amore
Substitit et placitis tardat iter moralis;
Et, mittens puerum, venisse rogabat, ad illum
Dominum florigeri ipsius ergo loci.

---

69 quę (i. e. quę in quem corr.) M [illegible] 73 cedere sic M (scilicet i. e. turmae; [illegible]) [illegible] *Dion.* 28; *gest.* 150 74 obpositi [illegible] [illegible] Effert (ipse suum) *Celtes*. Effert (praeclarum) [illegible] 77 psunt dictanda M 87 distinari; *cf.* [illegible] 95 praeclaros sic M 100 Domnum M (*cf.* [illegible])

---

67 *sqq.* *cf.* *vitae* c. 1,3. 78 *cf.* [illegible] 81 *cf.* *Agn.* 26; latrabo *fort.* ex *Boethii* consol. *Philos.* I pr. [illegible] *Gong.* 2.

Qui, praecepta ducis complens extimplo iubentis,
Quo fuerat iussus, egreditur citius.
Hunc dux ipse quidem dum respexit venientem,
Aggreditur blandis protinus alloquiis,
Atque rogans humilis tota dulcedine mentis
Formavit lingua talia verba sua:
'Dulcis amice, meis precibus sis, postulo, largus,
Ut vendas purum hunc mihi fonticulum,
Qui clarus vitreis et suave sonantibus undis
Prolambens arva irrigat ista tua: *fol. 28v*
Et mox argenti tibi pro mercede probati
Largiter infundo pondera non modica.'
Ast ubi tinnitum dando promissio laeta
Aures personae intrat in exiguae,
Laeta nitet facies, totae volitant quoque venae
Cordis, secreto quae latuere loco.e
Tunc miser in talem coepit prorumpre vocem,
Ultra, quam credas, spem dubiam siciens:
'O nostrate decus, nulli pietate secundus,
Quem colit eous mente fide populus,
Quid tibi, quid digni potis est mea lingula fari?
Nonne tuis manibus est sita nostra salus?
Et quicquid mihi per verbum sancis faciendum,
Quamvis difficile sit satis atque grave,
Attamen est aequum tibi me parere, beate,
Ut dulum summo exiguum domino:
Si placet, hinc vetulum me transmigrare colonum,
Non contraluctor, sed tua iussa sequor.'
Haec ait, et pressis frenat sua verbula labris,
Nec post verbosa quid sequitur ligula.

Et contra vir regalis pie talia fantis
Suscepit dicta pro bonitate sua,
Et citius dicto solvit promissa misello,
Illi centenos attribuens solidos; *fol. 29r*
Haec ubi perfecit, raptim redeundo migravit,
Nitens ad patriam pergere posthabitam.

---

113 tinnidum *M* 115 Laeta nitet *Barack:* Laetam et *M* 116 *distinxi* 118 sciens *M: correxi coll. Pel. 64. 141, Dion. 88* 121 lingula fa- *in ras. M (fuit* ||g||||n||*):* lingula *Pel. 309,* ligula *Gong. 130. 542. 576* 126 dudum *M: correxi; cf. ind. verb.* 130 Nec *(c in ras.) M* 131 talie *M*[1] 133 promisso *M*[1] 134 attribuens *(i ex corr.) M*

•118 *cf. Pel. 134.* 119 n. p. s.: *formula ex argum. Aen. I 1.* 120 mente et fide *(i. e. mente fideli); cf. Gong. 296, Theoph. 412, Agn. 323.* 132 *cf. Gong. 80.*

Tunc, qui non gnari fuerant signi venerandi,
Olim facturus quod fuit altithronus,
Blasphemare ducem tacitis coepere susurris
Et pietatis opus spernere ceu facinus.

Credite, non latuisse dolum pietatis homullum,
Sed mox nudari clancula dicta sibi.
Qui dedit arguto vocem tunc nempe palato,
His verbisque suos alloquitur socios:
'Cur libet, o socii, vosmet reprehendere, cari,
Plus iusto verbis me satis illicitis?
Causa stultitiae, dicentes, me tribuisse
Nummos ignoto extraneoque viro,
Me vacuum tanti meritoque dolere lucelli
Et bene mercati utpote fonticuli,
Dextra ceu propria, census est quae pie larga,
Aurum pro donis si dederim minimis.
Non decet, hoc nostris vobis reserarier orsis,
Quid velit addicti causa sibi pretii;
Mentes sed motas praestat componere vestras,
Et rogo, parcatis talibus alloquiis,
E vobisque virum caute nunc credite gnarum,
Emissis ventis aeribusque vagis, *fol. 29v*
Ut iam semotum citius repetendo locellum
Lustret, si vena fonticuli liquida
More suo flores inter bene multicolores
Perstrepat undisono murmure per lubrica,
Tunc patet, ille lucris sese si iactat ab illis
Rusticus ambobus, me vacuo penitus.'

Haec postquam memorat, cursim quidam remeabat,
Tantae dimenso adque viae spatio
Oppido praedictum lassus pervenit ad arvum,
Quo fuerat domino vendita limpha pio.
Non tamen extimplo pedibus, quamvis curiosus,
Attigit atrioli limina florigeri,
Applicat inpexis iuxta sed se paliuris
Necnon hirsutis vepribus et tribulis,

---

141 Credito *M: correxi; cf. prooem.* 148 extranequę *M* 149 dolore *M: corr. Celtes* lucelli *sic M; cf. ind. verb.* 151 Dextera *M: correxi (ceu si i. e. tamquam)* lalga *M* 155 uestros *M*[1] 162 murmure *Barack:* mule *M* 163 si iactat *Barack:* sua actat *M* 168 limpa *M* 171 inspexis *M*

---

141 *cf. Pel. 179.* 158 '*erwählt mit Vorsicht aus euch einen kundigen Vertrauensmann, nachdem ihr euer windiges Wesen habt fahren lassen*'?

Quis fuit incultum solito rus undique tectum,
  Nec spineta pede horruit appetere,
Iungere praescriptis ardens sua lumina saeptis,
  Ut lustraret aquae amniculum vitreae.
Sed tamen admonitis frustra prospexit ocellis,
  Fons quia desinerat prorsus et hinc aberat.
Tunc se iuncturas volvebat mente per artas
  Clare non posse cernere saepiculae;
Ac tractim rigida necnon cervice superba
  Incedens, gressum vertit in atriolum, *fol. 30r*
Sperans, sub foliis quod forte lateret amoenis
  Florum multimodis undola tecta comis.
Cumque lacum peteret fundumque siti reprobaret,
  Qui quondam validis luxuriavit aquis,
Usque solum stratus, vacua spe non bene lusus,
  Coepit arenosa lingere nempe loca,
Temptans, exiguam posset si lambere guttam;
  Sed nec praesiccam tinxerat hinc ligulam.
Tandem Gongolfi sensit pia facta sacelli,
  Se dolet et meritis credere nolle piis.

Hinc postquam rediit, socios iterumque revisit,
  Aspexit nubem aere conspicuum
Iuxta dulce capud Christi volitare famelli
  Instar candidoli denique pallioli.
Hanc capiens oculis, coepit depromere verbis
  Fontis defectum, quem didicit, subitum,
Suaserat et sociis, dubium deponere cordis
  Et meritis sancti iam credulos fieri.
Talia colloquiis dum verba loquuntur amicis,
  Applicuere sui in propriis domini,
Moenia florigero fuerant ubi structa locello,
  Circum diffusis arboribus variis.
Hic Christi carus gressum direxit amicus,
  Mente libens atrio currere purpureo, *fol. 30v*
Et baculum, tractis gessit quem denique nervis,
  In terram fixit; moxque domum petiit.
Illic innumeri certabant rite ministri,
  Instantes variis fortiter officiis,

173 solitorús (*i. e.* solito rus) *sic M; cf. v. 94. 241* 177 admotis *Celtes* 178 desierat *Celtes* huc M^1 179 per artas *scripsi:* perartas *vg.* 183 foliis *in ras. M* 184 undula M^2 188 lingere *sic M* 192 Se *sic M* 193 socios (-ios *in ras.*) *M* 194 conspicuum *in* -cuam *corr.* M^1, conspicuam *p; cf. asc. 96* 197 oculis *in ras. M* 201 colloquis *M* 204 difusis *M* 210 Intantes *M*

194 *sq. cf. Gong. 248.*

Ipso qui mensas dapibus ponunt honeratas,
  Poscentes tandem solvere sero famem.
Sed prius invalidam iussit procedere turbam,
  Quam suevit mensa pascere saepe sua,
Ac propriis ipsa manibus plene saturata
  Se tandem mensa applicat apposita.
Accumbunt pariter Franci, per moenia fusi,
  Gustantes bachica munera laetitia.

Interea somnum sidus suadebat eoum,
  Nox vicina nigras et minitat tenebras,
Atque quies epulas subito sequebatur amica,
  Serpens per membra ebrietate data:
Dux pius insomnem coepit transducere noctem,
  Intenta dominum voce precando suum.

Postquam nox scissis discessit victa tenebris,
  ⟨Et⟩ lux orta plagam cinxerat aethercam,
Venerunt pueri tironum sorte potiti,
  Portantes cari calciolas domini,
Et pulsant aulam noctis pro tempore clausam,
  Orantes, aditum iam fieri patulum. *fol. 31*r
Sed dux paulisper siluit, somnum quoque finxit;
  Post, velut e somno evigilans gravido,
Solvere custodi vectes iubet interiores,
  Pandere triclynium militibusque suum,
His introductis, limpham manibus petit albis;
  Sed nutu domini defuit altithroni.
Tunc vir securus Christi pietate beatus
  Unum de pueris ocius egregiis,
Ut sibi deferret virgam, misit, memoratam,
  Quam sero proprium fixit in atriolum.

Qui, cursu rapido saliendo per herbida rura,
  Circumfert lubricos atque vagos oculos,
Inquirens baculum terrae tempore sepultum;
  Et nactum tractis arripuit digitis,

211 Ipsi *Celtes* dapibus ponunt *sic M* honeratis *M* 217 Accubunt *M; cf. ind. orthogr.* 219 eous *M* 222 *cf. appar. ad Mar. 891* 225 sciscis *M*[1] *(corr. m. 1), p* 226 Lux *M:* et *addidi;* plăga *recte Mar. 359* 234 multibusque *M* 238 egregis *M* 243 tẽpore *Celtes*

211 *cf. Verg. Aen. I 706* qui dapibus mensas onerent. 221 *sq. cf. Prud. cath. 6, 17. 26:* serpit per omne corpus Lethaea vis ... quies amica. 222 *abl. pro dat. (cf. ind. metr.)* 225 *cf. appar. ad Mar. 358.* 232 *et* 235 *cf. Alcv. c. 1, 332 sq. (P. C. tom. I p. 177)* evigilansque ... inde petivit aquam, faciem sibi lavit.

Extraxitque solo, parva remanente caverna,
  Post haec conspicuum ut fieret titulum.
Certo quo facto cecidit nubecula parva,
  Quae volitans aura ante fuit vacua,
Evomit et tumidas ipso disrupta locello
  Undas praescripti denique fonticuli,
Mansuras scatebrae venas quoque fixit aquosae,
  Virgula praefixa quo fuit exigua.
At puer obstupuit vocemque per aera spargit,
  Suadens militibus affore iam citius, *fol. 31v*
Illis atque novi narravit gaudia signi,
  Quae rex militiae annuit angelicae.
Dum subito cuncti, tanto signo tremefacti,
  Tollunt mirantes ad superos facies
Expansisque suis omnes ad sidera palmis
  Laudum carminula concinuere deo,
Ecce palatinus pelvem manibus tulit unus,
  Implevit limpha quem cito conspicua,
Laeto Gongolfum vultu quoque pergit ad almum,
  Ut sibimet signum diceret insolitum;
Et, coram tanto subsistens fronte serena
  Consule, de rostro haec dedit egregio:

'Laetus' ait 'merito sumas rarissima dona,
  Quae tibi non terra contulit exigua,
Sed rex ipse poli summo de vertice caeli
  Per nubis mirum miserat officium.
Hinc nos laetitiam constat nunc carpere magnam,
  Sortitus tantam es quia gloriolam.'

Ilicet econtra fatur dux ore sereno,
  Reddens responsa talia voce pia:
'Non decet haec meritis' inquid 'sat credere nostris,
  Umquam tantilli nil quia commerui;
Restat multiplices Christo sed pangere grates,
  Qui praesens famulis semper adest propriis.' *fol. 32r*
Dixerat, et solito tinxit se fonte novello,
  Lotus et altithrono haec cecinit domino:

'O semper pietas, nostrae spes unica vitae!
  O vis divinae maxima gratiolae!

---

246 faceret *Celtes* 251 scatabre *M: corr. Schurzfleisch* 254 affore iam fore cicius *M* 259 parmis M^1 273 et contra M^1 277 Restat quia m. M^1 (quia *eras.*), *p*

248 *cf. Gong. 194 sq.* 270 *cf. Gong. 386.* 272 *cf. Gong. 52.* 281 *cf. Mar. 13.*

Odis quis potis est dignis opus omnipotentis
  Artificis mundi aequiperare dei,
Qui nova praeteritis reddit non dissona signis,
  Omnia per genitum saecla regens proprium?
Haec sunt virtutis propriae miracula, Christe,
  Qui quondam populo utpote Iudaico
Petram iussisti latices effundere dulces
  Et fel triste laci dulce satis fieri.
Inde, potestatis non inmemor, alme, tonantis,
  Qua rerum trinam iure regis machinam,
Hoc nunc et nostris voluisti credere terris
  Indicium magnae nobile gloriolae,
Quo discant teretem degentes saepe per orbem,
  Te semper solum esse fuisse deum.
Hoc quoque nunc, Iesu, donum concede precatu,
  Abluat ut morbos iste liquor varios,
Quo te dulcisonis conlaudet vocibus omnis,
  Qui se salvatum sentiat et validum.'
Haec ait, et vocem sequitur salus alma loquentem,
  Fitque salubris aqua: laus pia sit domino! *fol. 32*v

Post haec per vasti volitans cito climata mundi
  Proditrix signi fama satis placiti
Non solum patrios hortatur nempe colonos,
  Quis fungi dono contigit aurivago,
Sed quoque languidolos de longinquo peregrinos
  Undique collectos accelerare citos
Et nullo pretio medicinae sumere dona,
  Gustando tantum fonticuli modicum.
Crebrius incultam videas procumbere turbam,
  Volventem membra litore languidola,
Ut possis variis obsessos credere morbis
  Affore Iudaici languidolos populi,

---

286 Omnam *(i. e.* Omā*) M* 289 lactes *M: correxi; Moyses aquam bis (exod. 17, 6; num. 20, 11; cf. deut. 8, 15), lac numquam de petra elicuit* 290 fel *sic M* 295 spe *M*[1] 297 donum *scripsi:* dño *M (i. e.* domino*)* 299 dulsonis *M* 303 cito machina mundi *M: correxi (P. C. tom. IV p. 157. 199), cf. Theoph. 1, Dion. 121, prim. 381;* machinam cito m. *Bartsch coll. v. 6. 292 et Agn. 392, at ibi* trina rerum machina *legitur* 306 fūgier *M*

---

287 *cf. vitae c. 1, 6.* 290 *cf. exod. 15, 23.* 292 *cf. Gong. 6.* 295 *cf. Notkeri seq. de apost. (n. 369 Kehrein) 6*b teres mundi circulus. 296 *cf. Gong. 120.* 304 *cf. Gong. 432, Agn. 118, prim. 339 (Prud. steph. 1, 11* fama nam terras in omnes percucurrit proditrix*).* 308 *cf. Mar. 618.* 313 *cf. Pel. 367.* 314 *sqq. cf. Ioh. ev. 5, 2 sqq.*

Qui quondam, quinis in porticibus Salomonis
Fusi piscinae obice Bethsaidae,
Certabant, medico limpham turbante superno,
Primule quis morbos ablueret varios
(Lege quidem tali miro sub sorte potiti,
Ut mox illapsus exueret dedecus),
Pluribus in lucem suspensis aegre sequentem,
Qui pro spe vitae efflagitant avide,
Ut raptim medicus supero de cardine lapsus
Turbaret modicam vel pede piscinulam:
Haut alias isti cupiere salutis avari
Tangere vel guttam fonticuli minimam, *fol. 33r*
Et, gustu primo veteri sanitate recepta,
Pulsabant odis sidera dulcisonis,
Grates pro tanto reddentes munere Christo,
Qui sancti meritis grata dedit miseris;
Laudibus atque virum tollunt super aethera dignum,
Tanta sui causa quod tenuere bona.

Si vacet aequales meritis protendere laudes
Et mores tanti egregios duculi,
Ante dies noctis peplo velatur Olympo,
Quam metam nostra optineat ratio.
Haec sed linquentes doctis tractando poetis,
Pingamus coepta nos fragili calamo.
Certe Francorum populus dum risit eous
Illustris meritis et bonitate ducis,
Blanditur magnis procerum precibus seniorum
Hic Christi carus, gentis et omne decus,
Quo sibi condignam vellet sociare puellam
Foedere legali coniugii soliti,
Ne finem caperet subducta posteritate
Inclita regalis prosapies generis.

His tandem monitus Gongolfus dux venerandus,
Sat tactus blandis atque patrum monitis,
Igni conspicuam proprio iungebat amicam,
Regalem genere et nitidam facie; *fol. 33v*
Hanc iussit liquidam semper deducere vitam,
Compositam castis moribus et studiis.

---

329 mune *M* 331 atque *scripsi:* equę *M* 335 olympho *M²p* 337 liquentes *M* 339 francorum (-co- *in ras.*) *M* 347 monitus] *fort.* motus uenerad *M* 352 et (-t *in ras.*) *M*

---

326 *cf. Mar.* 21 *sq.* 329 *cf. Mar.* 475. 337 *cf. gest.* 246 *sq.* 339 *sq. cf. Gong.* 60. 349 *cf. Mar.* 82.

Ei mihi, sed coluber cupidus, versutus, amarus,
Ingenium nuptae illicit indocile:
Scilicet infelix Gongolfi clericus audax
Ardebat propriam plus licito dominam.
Pro dolor! haec, male victa dolo serpentis amaro,
Infelix citius aestuat in facinus,
Inhaerens servo cordisque calore secreto,
Legalem dominum respuit ob famulum.
Crimina tunc hostis scalpsit nudare feralis,
Quae caluit proprio structa fuisse dolo,
Inpatiensque morae vacuas iaculabat in auras,
Divulgando suam denique laetitiam.

Dum fuerat vulgo res diffamata dolenda
Francorum gentis omnibus indigenis,
Pulsu linguarum tenues conflatur ad aures
Sancti Gongolfi, consulis almifici.
Ut capit ⟨auditu⟩ latebras illapsa per artas
Verbula non minimae nuntia maestitiae,
Ingemuit tam triste nefas dignissimus heros,
Angoris magno tangitur et iaculo;
Intus in angusto volvit quoque pectoris antro
Res sibi diversas, triste dolendo, duas: *fol. 34r*
Primule vindictam poenali lege parandam
Pro sceleris tanti crimine terribili,
Post vero veniam solitae pietatis amandam;
Et dolet ad tempus hinc nimium dubius.
Certe sed meritam solvit tandem pie poenam,
Diffamare scelus nec placet ulterius,
Sollicitus tantum miserae crimen prohibere,
Nec post haec temere viveret in scelere.

Cumque piam curis mentem laxaret in illis,
Contigit, atriolo currere se proprio
Contra fonticuli sibimet prius hostia missi
Nubis per mirum caelitus officium.

---

354 illicet *M: correxi N. A. XXII p. 756 coll. Prud. cath. 3, 111* hic draco perfidus indocile virginis illicit ingenium *(cf. vitae c. 2, 7); adverbium* ilicet *scribitur (cf. appar. ad asc. 94)* 356 lito *M* 368 gongonfi *M* 369 auditu *addidi; cf. Gong. 197. 514 (Prud. apoth. 587* non capit auditus*)* 373 antro *scripsi (cf. appar. ad p. 3, 2)*: aula *M* 376 /sceleris *(c erasa vid.) M* crimitie *M*[1] 386 *cf. appar. ad asc. 149*

---

355 *cf. Gong. 409.* 362 caluit: *cf. ind. metr.* 374 *cf. Gong. 415.* 375 *cf. Gong. 455.* 376 *cf. Gong. 398.* 379 *sqq. cf. adn. ad Gong. 419 sqq.* 382 *ut prohiberet neve ea in scelere viveret.* 386 *cf. Gong. 270.*

Hic ubi Gongolfus subsisteret ipse beatus,
  Coniux lasciva affuerat subito;
Quam mox pacificis affatur denique verbis,
  Talia dictando ore satis gravido:
'Parte tua famam didici persaepe sinistram,
  Quod corrupta toro sis male si proprio,
Differo sed vulgo tractare, tui miserando,
  Donec forte sciam, te-ne fuisse ream;
Nec mando, multam subito concurrere turbam
  Accitam flendo undique concilio,
Ut volvat gnarus subtili sorte senatus
  Causam terribilis et meritum sceleris: *fol. 34*v
Sed suadebo, manum dextram te tinguere tantum
  Praesentis limpha fonticuli gelida;
Et, si non subito dampni quid contigit ergo,
  Ultra iudicio non opus est alio.'
Quae tunc, plus iusto confidens corde superbo,
  Confortante suam daemone duritiam,
Fundo nudatam committit denique palmam,
  Nil sperans damni posse sibi fieri.
Inter frigoreas ardens sed comperit undas,
  Quid posset nostri dextera celsa dei:
Scilicet in madidis audax ardebat harenis,
  Uritur et flammis acriter aequoreis,
Et quae pacificis fastidit cedere verbis,
  Cogitur aeternae cedere iustitiae.

O semper nostri facilis mutatio Christi,
  O virtus iusti iudicis aequa dei!
Nam, quae iactando tinxit se, triste dolendo
  Exuritur tincti pellicula brachii;
Nec mora, cum palmam retulit, quod forte negavit,
  Portavit crudum criminis indicium.
His ita digestis, pavitat mens conscia fraudis,
  Ultra nec victae spes fuerat veniae,
Tantum certa mori corruptelamque piari
  Loetali poena ocius apposita. *fol. 35*r

---

387 hubi *M*¹*p* 392 corrupto *M*¹*p* 397 forte *M: correxi* 400 forticuli *M* 406 pose *M*¹ 409 harenas *M* 416 *fort.* Exuitur

---

392 si *i. e. non (cf. ind. gramm.).* 394 *num rea fueris.* 411 *cf. Gong. 560.* 415 *cf. Gong. 374.* 418 *cf. Gong. 581 sq.* 419 *sqq. cum constructione cf. Gong. 379 sqq. et Lachmanni adn. ad Prop. IV 3, 13 (ubi adde Ovid. her. 9, 33 sq.).* 419 *cf. Mar. 659.* 421 *cf. Verg. Aen. IV 564* certa mori.

Sed tristis meritam mentis mitigaverat iram
Princeps Gongolfus, arbiter egregius,
Mandans, ut propria damnandus clericus ergo
Expulsus subito pergeret e patria,
Quo sua finetenus mala defleret scelerosus,
Seclusus patria et datus exilio,
Et donat miseram veniae miseratus honore,
Ultra sed proprio non locat in thalamo.

Post haec Gongolfi fama crescente beati,
Laudatrix vitae quae fuit almificae,
Vaffer deceptor hominum captorque reorum,
Evolvens bilem invidiae veterem,
Fraudibus omnigenis antiquae calliditatis
Temptavit famam evacuare bonam,
Ne gens, exemplo tali tantoque suasa,
Ante superba sua colla daret domino.
Tempore tunc longo sudavit fraude maligna
Laedere famosum, nec valuit, duculum,
In soles quia multo-magis vis crevit amoris
Illius magni cordibus in populi.

Postremo fraudis miserum circumdedit armis,
Quem sceleris causa reppulit e patria,
Sanguinis huncque siti iussit fervere superbi,
Nec scivit proprio parcere iam domino. *fol. 35v*
Tali suffusus subito cum felle misellus
In mortem iusti aestuat atque pii
Ac, parili repetens ganeam feritate malignam,
Illi nudavit omnia, quae studuit,
Ocius haec, eius pravis (heu) subdita votis,
Optavit, citius iam fieri facinus,
Tendit et insidias iusto clam nempe nefandas,
Inmemor antiquae (ah) penitus veniae,
Qua se de poena solvit iam rite paranda
Nec patitur vitam morte perire ream;
His ingrata magis socio consensit iniquo
Servilique lupa uritur igniculo.
Cumque polum tegeret tenebris nox conscia fraudis,
Sensit dampnanda tempus inesse lupa,

427 scelerorus *M* 428 Set lusus *M: corr. Barack* 429 miserat *M*[1] 433 deceptя *M* 434 inuidii *M* 438 colla/ *M*

424 *ironice Prud. steph. 3, 86* dux bonus, arbiter egregius. 432 *cf. adn. ad Gong. 304.* 444 causa sceleris *(genit. epexeget.) i. e. scelus; cf. Gong. 398.* 455 *cf. Gong. 375.* 459 *cf. Gong. 419.*

Quo male Gongolfum possunt extinguere sanctum,
Haec et perverso nuntiat armigero;
Qui, resecans coxam stricto mucrone sacratam
Sancti Gongolfi, martyris eximii,
Deseruit patriam, fugiens cum coniuge, caram,
Raptus amore suae indomitae dominae.
Sed non legalis finem ut nescivit amoris,
Sic vindicta suam nescit habere moram,
Viscera sed subito profudit caelitus acta,
Pridem laetitia quae fuerant tumida; *fol. 36r*
Sicque miser, celsa prostratus vindice dextra,
Vita mercatam perdiderat ganeam.

Nam, martir sanctus furtivo vulnere laesus
Dum mortis gustum ebiberet rapidum
Necnon supremis moriens spiraret in horis,
Astabat coetus comminus angelicus,
Voce ciens stabilem corpus deponere testem
Contextum venis fictile languidolis,
Necnon, angelicis blanditum suaviter hymnis,
Mox caeli calles carpere sidereas.
Ocius expirans animam martir bene lotam
Agni lucenti sanguine purpurei
Tollitur ex aura vegiturque per astra serena,
In caeli porta sistitur et domino.
Hic sibi de Christi fertur mox laurea rara
Et manibus bravii palmula perpetui,
Lucentique stola cuneis coniungitur albis
Per vulnus loeti, quos tenet aula poli.

Funeris interea magni fit pompa parati,
Ornant exequiae corpus et exanime;
Plangebant cuncti casum tantique patroni,
Ipsius famuli maxime sed miseri.
Eligiturque locus tumulo locuples venerando,
Quem tradunt veteres Tul vocitare patres; *fol. 36v*
Illic Gongolfi condebant membra beati,
Sacros spargentes cum lacrimis cineres.

---

465 claram *M: correxi coll. gest. 201. 207. 335* 466 indomito *Celtes* 468 moram *in ras. M* 480 capere *M; cf. e. g. Boeth. consol. Philos. I c. 7, 24* 483 uegiturque *sic M* 485 xp̄o *M: correxi (coniungendum* de Christi manibus*)* 489 Muneris *M: corr. Schurzfleisch*

---

469 *cf. Theoph. 188.* 470 *euphemismus.* 472 *cf. Gall. I 13 § 2.* 481 *cf. Pel. 68.*

Post haec non raro visitabant ossa sacrata,
  Quaerentes certum denique praesidium:
Sternuntur sacro procerum quoque corpora busto
  Pro vitae causis instabilis variis;
Ast, qui sceptra gerit, prostratus marmora lambit
  Et libat tumulo oscula marmoreo,
Munere spe dictis rogitans, quo martiris almi
  Pro meritis Christus sit sibi propitius.

Quid referam turbam templi pro limine iactam,
  Quidve loquor vota illius innumera?
Haec certe nullus potis est conprendere sensus
  Nec possunt ullae dicere litterulae.
At contra vero testis prosperrimus ipsis
  Largitur talis munera dulcedinis,
Omnis ut absque mora sentit, fore prospera cuncta,
  Efflagitant testem pro quibus egregium:
Hic certe laeto caecus visu reparato
  Haurit mox oculis lumina clara suis,
Atque diu clausae reserantur vocibus aures,
  Et gressus plantis redditur invalidis;
Hic quoque de variis morbus depellitur aegris,
  Mundatis membris denique languidolis. *fol. 37r*
Orsis non valeo digne praeclara monere
  Munera, quae populus hic metit egregius.
Nec solum cari refoventur amore patroni,
  Quis cives tanti contigit esse viri;
Sed pariter terris habitantes forte remotis
  Sentiscunt promtum martiris auxilium.
Hinc se felicem iactat Tul terra per orbem,
  Quae molli gremio confovet ossa sacra.

Denique summatim coepi quia tangere sancti
  Gongolfi facta martiris egregia,
Restat, ut tenui repetam sermone misellam
  Illius indignam coniugio ganeam,
Quodque dedit signum merito dampnanda baratro
  Invita propriis conveniens meritis.

---

498 dinique *M* 501 Ast] *cf. ind. metr.* 503 almis *Bartsch; cf. Gong. 192* 508 posnnt *M* 509 prosperimus *M* 512 Et flagitant *M* 514 fulmina *M: correxi* 516 blantis *M* 517 moribus *M* 519 mouere *M* 521 refouentur *ex* refouet- *corr. M*[1] 531 Quotque *M*

---

505 iactam *i. e. iacentem.* 526 *cf. Prud. steph. 11, 138* canitiem molli confovet in gremio. 527 *cf. Mar. 21.*

Certe victoris cum iam laetissima testis
Pulsaret celsi sidera fama poli,
Totos et stabilis fines percurreret orbis,
Divulgans tantae gaudia gloriolae,
Gaudens devotus quidam currebat homullus
E busto signis composito variis,
Obvius atque lupae factus supra memoratae
Substitit, attonitis aspiciens oculis,
Hanc quoque pro meritis dictis affatur amaris,
Conformans ligula talia verba sua: *fol. 37v*
'O nimis infelix flammis credenda meretrix,
Iamne piget fraudis, poenitet aut sceleris,
In sanctum domini non iusta mente patrati,
Solo lascivi consilio socii?
Nam miserando tui pando medicamina sani
Optima consilii mox capienda tibi,
Suadens, ut sacrum quaeras maerendo sepulchrum,
Abstergas fusis et maculas lacrimis,
Illic exanimis sancte quia condita testis
Praefulgent signis fragmina non minimis;
Et, licet indignam, spero te posse misellam,
Si defles culpam, consequier veniam.'

Pestiferis sed mens vitiis male dedita totis,
Ad vitae rectam rennuit ire viam,
Solaque nunc laetae complectens lubrica vitae
Non curat patriae gaudia perpetuae.
Sic haec infelix, commissi criminis auctrix,
Fastidit verbis credere pacificis,
Se quia credebat causis totam perituris,
Nec spem mansuris gestit habere bonis.

Scilicet auditis verbis non falsa loquentis,
Intorquens oculos subdola sanguineos,
Exagitat caput indomitum inpatienter in illum
Et latrat rostro talia pestifero: *fol. 38r*
'Cur loqueris frustra, simulans miracula tanta
Sedulo Gongolfi pro meritis fieri?

---

543 O nimis p^2: Omnis Mp^1; *cf. Bas. 37 et prim. 574 (Hosius, Rh. M. XLVII 464)* 544 haut *M* 548 mor M^1 549 merenda *M* 560 cedere *Celtes; cf. Gong. 411 sq.* 561 Sed *M* 565 *de synaloephe cf. ind. metr.*

---

535 *cf. adn. ad Gong. 304.* 536 *cf. Gong. 52.* 540 *cf. Mar. 253.* 541 *cf. adn. ad Mar. 90.* 567 *cf. Pel. 370 sq., Agn. 404.*

Haec, quae dicuntur, certe non vera probantur,
Non desint signa illius ut tumulo,
Haut alias, quam mira mei miracula dorsi
Proferat extrema denique particula.'
Dixerat, et verbum sequitur mirabile signum,
Illi particulae conveniens proprie:
Ergo dedit sonitum turpi modulamine factum,
Profari nostram quale pudet ligulam,
Et, post haec verbum quoties formaverat ullum,
Reddidit incultum hunc toties sonitum,
Ut, quae legalem respuit retinere pudorem,
Sit risus causa omnibus inmodica,
Finetenusque suae portet per tempora vitae
Indicium proprii scilicet obproprii.

---

574 proprie *scripsi:* proprię *M vg.* 576 pudit *M* 579 respuet *M*
582 Iudicium *M; cf. Gong. 418.*

IV.

PASSIO SANCTI PELAGII PRETIOSISSIMI MARTIRIS QUI NOSTRIS TEMPORIBUS IN CORDUBA MARTIRIO EST CORONATUS.

Inclite Pelagi, martir fortissime Christi
Et bone regnantis miles per saecula regis,
Respice Hrotsvitham miti pietate misellam,
Me, tibi subiectam devota mente famellam,
Quae te mente colo, carmen quoque pectore promo, *fol. 38*ᵛ
Et fac, exigui supero de rore rigari
Pectoris obscurum iam mis clementius antrum,
Quo possim laudum condigne mira tuarum
Famosumque tuum calamo signare triumphum,
Et quam nobiliter mundum cum morte cruentum
Vicisti, nitidam mercatus sanguine palmam.

Partibus occiduis fulsit clarum decus orbis,
Urbs augusta, nova Martis feritate superba,
Quam satis Hispanii cultam tenuere coloni,
Corduba famoso locuples de nomine dicta,
Inclita deliciis, rebus quoque splendida cunctis,
Maxime septenis sophiae repleta fluentis
Necnon perpetuis semper praeclara triumphis.
Olim quae Christo fuerat bene subdita iusto,
Fudit et albatos domino baptismate natos.
Bellica sed subito virtus bene condita iura
Mutavit, sacrae fidei spargendo nefandi
Dogmatis errorem, populum laesitque fidelem.
Perfida nam Saracenorum gens indomitorum
Urbis Marte petit duros huiusce colonos,
Eripuit regni sortem sibi vi quoque clari
Extinxitque bonum regem baptismate lotum,

PELAGIUS. || martino *M* || 3 Respic *M* 5 prono *M; cf. Pel. 308* 12 occiduis *sic M* 24 Perfidi nam sa/racenorum *(er. c) M* 25 colones *M*[1] 26 uim *M: correxi*

PELAGIUS. 6 *cf. adn. ad Mar. 38.* 7 *cf. adn. ad p. 3, 2.* 12 *cf. Dion. 116. 141 (Ekkeh. Walth. 286* tum simul occiduas properemus quaerere partes*).* 13 *cf. Prud. steph. 11, 199* urbs augusta. 14 *cf. Verg. Aen. I 12.* 17 *cf. adn. ad Theoph. 13.* 27 *cf. Pel. 243, Dion. 202, Agn. 135.*

Qui pridem merito gessit regalia sceptra
Et cives iustis domuit quot tempora frenis. *fol. 39r*
Hostili ferro certe quo iam superato
Ac reliquo victo tanta de caede popello,
Ductor barbaricae gentis, structor quoque pugnae,
Vir sat perversus, vita rituque profanus,
Vindicat imperii sortem sibi denique tanti,
Collocat et socios populato rure nefandos,
Implens maerentem non paucis hostibus urbem,
Polluit et veterem purae fidei genetricem
Barbarico ritu, quod nam miserabile dictu,
Paganos iustis intermiscendo colonis,
Quo sibi suaderent patrios dissolvere mores
Deque profanato secum sordere sacello.
Agmen sed tenerum Christo pastore regendum
Iussum perversi respuit mox triste tyranni,
Dicens malle mori, legem quoque morte tueri,
Vivere quam stulte sacris famulando novellis.
Quo rex comperto, non absque sui fore damno
Sensit, si cunctis pariter praedivitis urbis,
Quam crebro validae cepit luctamine pugnae,
Civibus excidium mortis conferret amarum.
Ob quod decretum prius immutando statutum,
Sanxit mox legem vulgato dogmate talem,
Ut, quisquis regi mallet servire perenni
Et patrum mores olim servare fideles, *fol. 39v*
Hoc faceret licito, nulla post vindice poena,
Hac solum caute servata conditione,
Ne quis praefatae civis praesumeret urbis
Ultra blasphemare diis auro fabricatis,
Quos princeps coleret, sceptrum quicumque teneret,
Seu caput exacto citius subiungere ferro
Et sententiolam loeti perferre supremam.
His ita digestis simulata pace quievit
Obruta mille malis toties urbs nempe fidelis.
Sed si quos ignis Christi succensit amoris
Martiriique sitis suasit corrumpere dictis
Marmora, quae princeps comptus diademate suplex

---

30 superata M^1 36 orbem M^1 39 intermiscedo *M* 56 praesumpret *M* 61 pate *M* 63 succendit *Celtes; cf. Prud. steph. 5, 356* mortis incen*ſ*us siti 64 satis *M: corr. Papebroch*

---

44 *cf. Gall. I 2 § 3.* 46 *cf. Pel. 97.* 47 *cf. Pel. 102.* 57 *cf. Prud. steph. 5, 27* haec saxa quae princeps colit. 61 *cf. Mar. 659.*

Corpore prostrato veneratur ture Sabaeo,
Hos capitis subito damnavit denique poena:
Sed superos animae petierunt sanguine lotae.
  Casibus his plures volvebat Corduba soles,
Subdita per longum paganis regibus aevum,
Donec sub nostris quidam de germine regis
Temporibus regnum suscepit sorte parentum,
Deterior patribus, luxu carnis maculatus,
Abdrahemen dictus, regni splendore superbus.
Qui nam christicolis faciebat more parentis,
Librans arbitrium fidei supra memoratum,
Nec satis iniustum solvit pietate decretum, *fol. 40r*
Auctor quod sceleris, populator perfidus urbis,
Sanxit, dum regem superaret Marte fidelem;
Sed volvens animo, servans quoque corde profundo,
Saepius innocuo madefecit sanguine rura,
Corpora iustorum consumens sancta virorum,
Qui Christo laudes ardebant pangere dulces
Ipsius et stultos verbis reprehendere divos;
Insuper et tanto fastu se iactat in aula
Sacrilegus, meritas cumulans sibi denique poenas,
Ut regem regum semet fore crederet ipsum,
Eius et imperio gentes omnes dare colla,
Ullum nec tanta populum feritate refertum,
Qui temptare suas auderet Marte catervas.
  Dum tumuit fastu licito iactantius isto,
Audiit, inde locis gentem degere remotis,
Gallicia regione sitam belloque superbam,
Christi cultricem simulacrorumque rebellem,
Quae sua continuo temptaret spernere iura,
Velle negans dominis olim fore subdita pravis.
Quo rex comperto, fervebat daemonis ira,
Corde gerens veterem serpentis denique bilem,
Volvebatque diu flammato dedecus astu,
Quid faceret tantis, animo tractans, inimicis.
Tandem nempe dolo cunctis iam forte retecto *fol. 40v*
Affatur proceres praedivitis urbis heriles,
Talia pestifero latrando verbula rostro:

---

72 sorte *sic M* 73 Deteriur *(?)* M^1, Deteriar p^1 86 Sacrilegis *M* timuit M^1, Dum tumuit *in ras. p*

---

66 *cf. Verg. Aen. I 416* centumque Sabaeo ture calent arae. 68 *cf.* *481.* 75 more parentis *sui, secundum legem ab eo datam (v. 50 sqq.).* *. Verg. Aen. I 140* illa se iactet in aula Aeolus. 92 degere: *cf.* *gramm.* 97 *cf. Pel. 46.* 102 *cf. Pel. 47.*

'Non latet, imperio reges succumbere nostro,
Vivere nostrarum necnon moderamine legum
Omnes, oceanus gentes quas circuit altus.
Sed quae Gallicios retinet fiducia captos,
Nescio, gratiolae respuant ut foedera nostrae
Et tandem veteris sint ingrati pietatis.
Restat, ut armatis repetamus quippe lacertis
Gallicios, hostes agitando forte rebelles,
Donec ex nostris strati per saecula telis
Inviti nostris summittant colla catenis!'
  Haec postquam iactat causamque doli memorabat,
Iussit collectis vulgus concurrere turmis,
Armorum variis instructum denique signis,
Pergeret ut gentem secum delere fidelem,
Ostentatque suum gemmato casside vultum,
Ferrea lascivis inponens tegmina membris.
Tali cumque locum peteret pompa memoratum
Et gentem primo temptaret denique bello,
Extimplo tantum sortitur namque triumphum,
Ut iam bis senos una cum principe captos
Illaqueat comites, artis stringitque catenis.
  His procerum dampnis magna feritate paratis, *fol. 41r*
Cessit victa suis fidissima gens inimicis,
Subditur atque iugo perversi regis iniquo;
Tunc restaurato rursus quoque foedere primo,
Loris procedunt vincti comites duodeni
Cum concaptivo victi rectore popelli.
Qui citius vinclis dissolvuntur resolutis,
Exempti propriae pretio gazae numeroso,
Sed ducis est pretium iussu regis duplicatum,
Ultra quam propriis posset persolvere gazis;
Cumque sui causa regi deferret avaro,
Quicquid habere domi sibimet suevit pretiosi,
Casu condicti parvum quid defuit auri.
Quod rex sentiscens, fraudem quoque mente revolvens,
Dixit nolle ducem populo dimittere dulcem,
Ni prius indictum plene solvat sibi censum —
Non sitiens tantum pretii, quod defuit, aurum,
Quantum rectorem populi gestit dare morti.
  Cui fuerat natus praeclari germinis unus
Omni praenitida compostus corpore forma,
Nomine Pelagius, formae splendore decorus,

104 succubere *M; cf. ind. orthogr.* 134 gazas M^1p^1 136 Quęquid *M: correxi; cf. ind. gramm.* 143 Qui M^1

Consilio prudens, tota bonitate refulgens,
Qui vix transactis iam tunc puerilibus annis
Attigit aetatis primos flores iuvenilis.
Cumque sat inmitem patri sciret fore regem, *fol. 41v*
Tali maerentem blanditur voce parentem:
'O mi care pater, mea suscipe verba libenter
Et, quae commoneo, sensu bene percipe prompto.
Calleo namque tuam senio decrescere vitam,
Viribus et propriis nervos penitus vacuatos,
Nec te posse quidem levis quid ferre laboris;
Ast ego sed validis dominabor quippe lacertis,
Ad tempusque potens dominis succumbere duris.
Quapropter moneo, precibus blandisque rogabo,
Ut regi natum me deponas tibi carum,
Donec sufficias pretium persolvere totum,
Ne tua canities vinclis intercidat artis.'
Et senior contra dicebat voce severa:
'Desine tanta loqui, dulcissime, desine, fili,
Ne maerore meos ducas in tartara canos.
Nempe salute tua pendet tantum mea vita
Et sine te spatium valeo pie vivere nullum.
Tu decus omne meum, tu gloria magna parentum
Es quoque subiecti nobis spes sola popelli.
Quapropter patriam praestat me linquere caram
Necnon Hispaniam vinctum penetrare superbam,
Quam te grandaevae vinclis spem tradere vitae.'
Non tulit ergo patrem Pelagius ista loquentem,
Sed mulcet dictis mentem cari genitoris *fol. 42r*
Et cogit blandis, quod suasit, velle loquelis.
Consensit precibus tandem genitor venerandus,
Tradidit et natum, semet redimendo, misellum.
Tunc rex Pelagium iussit perducere secum,
Et laetus rediit, patriam victorque revisit.
Nullus pro meritis credat factum fore regis
Hoc, quod tam pulchra vincebat denique pompa,
Sed mage iudicio secreti iudicis aequo,
Ut populus, tanto correptus rite flagello,
Fleret totius proprii commissa reatus,

---

153 tuā *sic M* 156 sat validis *Papebroch; sed cf. Mar.* 562, *Gong.* 509 165 Nenne *M: correxi;* Nonne *Celtes, neque vero interrogatio in M significata est* 168 Ees *M* 171 Quante *M* 172 Contulit *M* sequentem *M: correxi* 178 lactus *M*

---

164 *cf. gen.* 44, 29 deducetis canos meos cum maerore ad inferos. 178 *cf. Mar.* 658 *et Ekkeh. Walth.* 94 *sq.* obsidibus sumptis . . redierunt pectore laeto. 179 *cf. Gong.* 141. 181 *cf. Mar.* 133.

Vel quod Pelagius, Christi pro lege necandus,
Forte locum peteret, quo se morti dare posset
Necnon sanguineum pro Christo fundere rivum,
Inpendens animam domino, bene morte piatam.
  Postquam rex urbem tetigit saevus locupletem,
Portans praeclarum iusta de gente triumphum,
Ilicet egregium Christi praecepit amicum
Carceris in tenebras vinctum submergere nigras
Deliciisque cibo nutritum pascere parvo.
  Corduba namque locum servat sub fornice tetrum,
Oblitum lucis consignatumque tenebris,
Maxima qui miseris fertur fore causa doloris.
Illic Pelagius praepollens pacis alumnus
Clauditur, imperio regis cogente nefando. *fol. 42v*
Illic ergo viri venerunt sedulo primi,
Mulcendo mentem iuvenis causa pietatis.
. . . .
Necnon praedulcis gustassent ipsius oris
Verbula rhetoricae circumlita melle loquelae,
Optabant speciem vinclis absolvere talem,
Haec et suaserunt regi iam sceptra tenenti —
Ipsum felicis certe summum caput urbis
Corruptum vitiis cognoscebant Sodomitis
Formosos facie iuvenes ardenter amare
Hos et amicitiae propriae coniungere velle;
Huius namque rei memores, animo miseranti
Causa Pelagii suaserunt talia regi:
  'Non decet ergo tuum, princeps fortissime, sceptrum,
Duriter ut puerum mandes punire decorum,
Obsidis et teneros insontis stringere nervos.
Eius praenitidam velles si cernere formam
Et tam mellitam saltem gustare loquelam,
Quam cuperes iuvenem tibimet coniungere talem.
Gradu militiae necnon assumere primae,
Corpore candidulo tibi quo serviret in aula!'
  His rex mollitus dictis, hac voce coactus,
Iussit Pelagium nodis evellere duris
Omneque ⟨cum⟩ lavacro corpus detergere puro,

---

post v. 199 *versum intercidisse intellexit Celtes* (Qui cum vidissent vultum capti speciosum) 202 obsoluere *M* 205 uiiis *in* uciis *corr. M*, uicis p^1 207 coniugere *M* 210 Condecet M^1 220 cum *addidi*

---

184 *cf. Pel. 332.* 191 *cf. Dion. 166.* 193 *cf. Prud. steph. 5,241 sqq.* 195 *cf. Agn. 117. 314.* 207 *euphemismus; cf. adn. ad Mar. 82, et Prud. steph. 11, 16* quos propriae iunxit amicitiae *(sc. Christus).*

Lotaque purpureo circumdare tegmine membra, *fol. 43r*
Collum gemmatis necnon ornare metallis,
Quo bene constructa posset fore miles in aula.
Caesaris imperio tunc haec urgente superbo
Extimplo nigris martir producitur antris,
Sistitur atque toga regali comptus in aula.
  Cumque palatinis medius foret ille locatus,
Vincebat socios vultus splendore togatos.
In quem conversis omnes mirantur ocellis
Tum faciem iuvenis, tum dulcia verbula fantis.
Aspectu primo quoque rex suspensus in illo
Ardebat formam regalis stirpis amandam.
Tandem Pelagium nimium mandavit amandum
In solio regni secum iam forte locari,
Ignis ut ipsius fieret sibi sedulo iunctus;
Fronteque summisso libaverat oscula caro
Affectus causa, complectens utpote colla.
  Non patitur talem Christi nam miles amorem
Regis pagani luxu carnis maculati,
Aurem regali ludens sed contulit ori,
Magno ridiculo divertens ora negata,
Fatus et egregio dicebat talia rostro:
'Non decet ergo virum Christi baptismate lotum
Sobria barbarico complexu subdere colla,
Sed nec christicolam sacrato crismate tinctum, *fol. 43v*
Daemonis oscillum spurci captare famelli.
Ergo corde viros licito complectere stultos,
Qui tecum fatuos placantur caespite divos;
Sintque tibi socii, servi qui sunt simulacri.'
  Sed rex econtra, nulla commotior ira,
Molliter ephebum dicens mulcebat amandum:
'O lascive puer, iactas te posse licenter
Spernere tam mitem nostri iuris pietatem
Audacterque diis toties illudere nostris.
Nec movet aetatis praesens dampnum iuvenilis
Et, quod maerentes orbabis forte parentes?
Nostri blasphemos urget cultus cruciandos
Subdere mox morti, ferro iugulosque forari,
Ni cedant et blasphemam respuant rationem.
Hortatu moneo quapropter quippe paterno,

221 tegmina *M* 222 gematis *M* 230 tantis M^1, fontis *p* 236 summissa *Celtes* (tanto: fronte serena *Gong. 265)* 242 rostra M^1p^1 244 complexu s- *in spatio vacuo minio add. M; de ablativo cf. ind. metr.* 245 crimate M^1 257 cruciendos *M* 258 fero *M: corr. Barack*

243 *cf. Pel. 27.* 255 *cf. Prud. steph. 3, 111 sqq. et 5, 47 sq.*

Talibus ut verbis parcas saevae rationis
Et mecum stabilem conportes mentis amorem
Nec temptes nostrum post haec offendere iussum,
Magno sed studio serves mea dicta sequenda;
Te quia corde colo, necnon venerarier opto
Tanto prae cunctis aulae splendore ministris,
Alter ut in regno sis, me praestante, superbo.'
Haec ait, et dextra compressit martiris ora,
Astrictim laeva complectens colla sacrata, *fol. 44r*
Quo sic oscillum saltem configeret unum.
Callida sed testis confudit ludicra regis,
Osque petit subito pugno regale vibrato,
Intulit et tantum pronis obtutibus ictum,
Sanguis ut absque mora stillans de vulnere facto
Barbam foedavit necnon vestes madefecit.
Tunc rex, non modicam tristis conversus in iram,
Iussit, Pelagium, caelestis regis alumnum,
Trans muros proici iactum funda machinali,
Crebro bellantes saxis quae perfodit hostes,
Nobilis ut testis, fluvii collisus harenis,
Urbem qui vasto propius circumfluit unda,
Membratim creperet raptim fractusque periret.
Talia iactanti parebant forte ministri,
Mox et inauditam strucxerunt denique poenam,
Funda Pelagium iacientes martirizandum
Urbis famosae trans maxima moenia longe.
Sed, licet ingentes obstantes undique rupes
Artarent testis corpus praedulce cadentis,
Attamen illaesus Christi permansit amicus.
Certe regales citius pervenit ad aures,
Martiris allisi corpus non posse secari,
Infigi scopolis ripae quod iussit acutis.
Hic magis offensus, penitus fuerat quia victus, *fol. 44v*
Mox caput exacto iussit succidere ferro
Et sententiolam sic exercere supremam.
Denique lictores regalia iussa trementes
Mox Christi testem gladio secuere fidelem,
Funus et extinctum limphis credunt retinendum.
Nam miles regis prostrata morte perennis
Victor stelligeri volitat per sidera caeli

268 -ssit martyris ora *in ras. M* 270 saltem *in ras. M* 274 Sanguinis ut abque *M*

278 *cf. Pel.* 285. 282 *cf. Sap. 5 § 22 et Prud. 5, 111 sq.* compago donec ossuum divulsa membratim crepet *(indic. fut. intellexit Hr.).*

[illegible] deductus suaviter hymnis,
[illegible] caeli super astra locati,
[illegible] suscepit congrue palmam
[illegible] laudando fine peracti.
[illegible] bravio fraudatur amoris,
[illegible] pro vita denique patris
[illegible] linquens gentemque subactam.
[illegible] piis potis est depromere verbis
[illegible]iam caelesti luce coruscam,
[illegible] servata fulget pro virginitate,
[illegible] carmis, caelesti sede receptus,
[illegible] carmen modulando perenniter. Amen.
[illegible] lictores regis decreta sequentes
[illegible] exuvias extincti sat generosas
[illegible] gremio credunt in saxaque figunt,
[illegible] tumulo cineres essent sine digno,
[illegible] qui proprios patitur non perdere sanctos *fol. 4*
[illegible] modicum capitis vel forte capillum,
[illegible] in limpha testem remanere fidelem.
[illegible] dignum provisit rite locellum,
[illegible] sancti tumulo servaret membra sacrata.
[illegible] piscatores, limphas remis resecantes
[illegible]vagosque greges variis laqueis capientes,
[illegible] extrema viderunt corpus in ora
[illegible] grandisonas agitari martiris undas.
[illegible] hoc cautis cernentes nempe pupillis,
[illegible] vela dabant, citius corpusque levabant.
[illegible] iam personae noscunt formam venerandae,
[illegible] purpureo fuerant quia sanguine membra
[illegible] caput egregium iacuit procul amne revulsum.
Sed tamen hoc sapiunt, prompto quoque pectore credunt,
Quod hic, quisquis erat, Christi pro lege cadebat,
Ille hi soli quia damnantur capitali
Poenae, qui sacra tincti baptismatis unda
Non motuunt crebro regis reprehendere sacra.
Cumque caput nanciscentes colloque locantes
Pelagii faciem cognoverunt rutilantem,

[illegible] super *sic M* 311 celestis *M* 315 saxaq; (q; *ex* s *vel* f; [illegible] saxa figunt?) *M*; saxasq; p^1 320 providit *Celtes* 321 ser[illegible] *M* 328 formę M^1, format p^1 331 cred *M*, crede *p* 332 pro Christi *M*; *cf. Pel. 184* 334 Poenae *scripsi*: Pene *M*; Poena *Celtes* nanciscentes *M*

310 *cf. Mar. 397.* 317 *cf. act. apost. 27, 34* quia nullius vestrum [illegible] de capite peribit. 323 *cf. Prud. cath. 3, 46* fluctivagos greges. *cf. Verg. Georg. IV 523.*

Rumpunt in tales miseranti pectore voces:
'Heu, iacet exanimis propriae spes unica gentis,
Atque decus patriae tumuli sine sordet honore!
Nonne satis multis scimus nos vendere seclis *fol. 45v*
Semper sanctorum corpuscula passa virorum,
Quos capitis caedes monstraverat esse fideles?
Et quis laudabilis dubitet corpus fore testis,
Quod truncum misere capitis iacet absque decore?'
  Haec ubi dicta dabant, navi pia membra locabant,
Et citius versis remigabant denique velis
Famosae cunctis ad portam gentibus urbis.
Hic quoque subducta iam processere carina,
Et clam coenobium Christo petiere sacratum
Intra non modicos urbis venerabile muros,
Portantes pretio vendendum denique magno
Extinctum testis funus venerabile terris.
Quod gaudens hymnis suscepit turba fidelis
Suavibus, exequias celebrans de more sacratas,
Largiter et pretium nautis tribuit superauctum,
Ardescens sancti mercari corpus amandi.
Quo nam mercato pretii non munere pauco
Eligitur tellus membris locuples retinendis,
In qua, suprema busto pompa reparato,
Glebae sub cumulo conduntur fragmina sacra.
Quae mox stelligerae regnator maximus aulae
In tumulo signis iussit fulgere coruscis,
In caelis anima satis ut regnante beata
Aequa gloriola regnarent mortua membra. *fol. 46r*
  Denique collectus cernens ex urbe popellus,
Non pauco variis obsessos tempore morbis
Mundatis illic foedis putredine membris
Salvari gratis, nulla mercede salutis,
Nam rudem meriti sanctum titubat fore tanti,
Illius ut causa fierent miracula tanta.
Tandem coenobii princeps rectorque popelli,
Optima consilii tractans medicamina sani,
Sensit celsithronum devota mente precandum,
Quo iam dignanter solita pietate patenter
Detegeret dubio causae secreta remoto.
Quod mox personae sexus optant utriusque,

370 Nam rudem *sic M;* Num (= -ne *Gong. 394) corrigere malim quam* titubat *i. e.* 'negat' *explicare* 376 remota *M*

355 *cf. Dion. 5. 243, Calim. 5 § 3, Sap. 8 § 1, prim. 538.* 358 *cf. appar. ad Mar. 430.* 362 *cf. Pel. 389.* 367 *cf. Gong. 313.* 370 *sq. cf. Gong. 567.*

Parcius atque tribus satiatae sponte diebus,
Dulcibus instabant hymnis, precibus quoque sacris.
His certe votis devota mente peractis,
Mitem mollitum regem sensere polorum
Esse suis preculis studioso murmure fusis,
Necnon iudicio dubiae pronum fore causae.
Et cito fornacem cogunt fervere minacem,
Ignibus appositis toto conamine structis.
Cumque focus gremio fureret fornacis in amplo,
Mox caput abscisum Christi sumpsere famelli,
Talia blandiloquis palpantes verbula linguis:
'Rex pie, sidereae dominator nobilis aulae, *fol. 46*v
Omnia iudicio qui scis discernere iusto,
Istius meritum sancti fac igne probari:
Et, si sit tantae fultus bonitatis honore,
Eius ut ex meritis fierent haec dona salutis,
Frontis pelliculam facito non tangere flammam,
Verticis illaesos omnes quoque redde capillos;
Sin vero meriti constet fortasse minoris,
Manda pro signo saltim laedi cute summa
Iuxta naturam fragilis carnis perituram.'
Talia dicentes, clarum caput igne probandum
Credunt flammivomis alte surgentibus undis;
Et tandem plenae spatium post unius horae
Hoc ipsum rapidis extollunt denique flammis,
Lustrantes oculis, damnum ferretne caloris:
Quod iam splendidius puro radiaverat auro,
Expers ardoris penitus tantique caloris.
Hinc sursum versis laudavit turba fidelis
Vultibus altithronum modulanti carmine Christum,
Qui toties tantis fecit splendescere signis
Fragmina constantis pro sese mortua testis;
Haec et mausoleo digne condens venerando,
Digno percerte supplex veneratur honore,
Finetenus merito vulgo bene credula noti
Caelitus atque dati semper gavisa patroni. *fol. 47*r

---

379 Dulcibus *sic M* 387 fameli *M* 390 discerere *M* 400 flammivomi saltē *M: correxi* 401 unus M^1p^1 410 maiisoleo *M* 412 merit$\overset{i}{o}$ *M (i minutissimam ss. m. 1); fort.* merito . . noto, *i. e. finetenus bene credula atque semper gavisa meritis (de num. sing. cf. Pel. 391, gest. 408) vulgo notis patroni caelitus dati*

---

378 *cf. Theoph. 199. 377* (parum pransi . . in unam ecclesiam convenerunt *Bruno de bello Saxonico c. 23).*

V.

LAPSUS ET CONVERSIO THEOPHILI VICEDOMINI.

Postquam lux fidei crescens per climata mundi
Siciliam tenebris errorum solvit ab atris,
Vir satis illustris nutritur partibus illis,
Nobilitate potens, meriti splendore refulgens;
Hicce Theophilus fuerat de nomine dictus,
Puri sacrata tinctus baptismatis unda.
Quem devota patrum divinis cura suorum
Obsequiis igitur primis signavit ab annis
Atque, sui dulcem pie sollicitando nepotem,
Cuidam pontifici credidit nimium sapienti,
Quo nutriret eum studio florente docendum,
Ipsius ingenuum mentisque rigaret agellum
De sophiae rivis septeno fonte manantis.
Cumque pio satis exausti puero foret ipsi,
Digno confestim provectus honore gradatim
Perveniebat ad officium sibimet satis aptum,
Quod lingua vulgi scimus 'vicedom' vocitari.
Hac igitur tanti pompa splendoris adepta,
Pontifici se subiectum cleroque modestum
Praebuit atque pium populo cunctisque benignum,
Commisso⟨que⟩ gregi studio prȩerat vigilanti;
Maxime sed Christi minimis miserisque pupillis *fol. 47v*
Ac castis viduis necnon cunctis peregrinis
Vestes et victum dextra tribuit bene larga,
Hospitiumque vagis numquam claudebat egenis.
Hinc igitur consors omnis devotio plebis
Affectu tenero cordis pendebat in illo:
Ipsum ceu dulcem venerantur amando parentem.
Interea vir summorum praesul meritorum
Caelitus acceptum direxit ad aethera flatum.
Quo nam defuncto, gremio terraeque locato,

THEOPHILUS. 1 Post M^1 2 Siciliam] *cf. Sommer, de Theophili cum diabolo foedere (Halis a. 1844) p. 11** 8 significavit M^1p^1 12 ingenuum *sic M* 17 vicedom *scripsi forma Saxonica (cf. Zs. f. d. A. XLIII p. 45 sq.)*: uicedō *M*, uicedeo *p* 21 que *add. Celtes* 30 aethra *M*

THEOPHILUS. 1 *cf. appar. ad Gong. 303.* 2 *cf. Dion. 115.* 3 *sq. cf. Bas. 20. 22.* 7—28 *cf. vitam s. Galli c. 1 (P. C. tom. II p. 429).* 8 *cf. Gong. 53, Agn. 136. 178. 283, prim. 14 (Verg. Aen. II 87, vita s. Galli v. 7).* 11 *cf. gest. 346 et Boeth. consol. Philos. I c. 1, 1* studio florente. 13 septeno fonte *i. e. trivio et quadruvio (Pel. 17; cf. Bendixen II p. 36[40], Meyer p. 58).* 14 *cf. gest. 108 et Boeth. consol. Philos. IV c. 1, 15* atque ubi iam exhausti fuerit satis. 22 *sq. cf. Mar. 68.* 24 *cf. Gong. 151.* 30 *cf. prim. 483.*

Consensus plebis clamabat concorditer omnis,
Respondens cleri votis eadem cupientis,
Hunc fore praecipuis aptum meritis vicedomnum,
Ut culmen sedis captaret pontificalis,
Summi pontificis curamque teneret ovilis.
Hoc quoque persuadere suo metrapolitano
Pontifici scriptis festinabant cito missis,
Cuius iudicio statui pastor sapienti
Debuit ecclesiae tali condignus honore.
Qui bonitate viri comperta namque benigni
Se completurum promisit velle precantum,
Et venisse virum iussit maturius ipsum,
Affectu populi tanto quem sensit amari.
Ille sed, execrans talem constanter honorem,
Praesulis imperio parere negat veniendo; *fol. 4*
Donec invitus trahitur, turbis glomeratis.
Et, cum pontificis praesentaretur ocellis,
Stratus adusque solum voces spargebat in altum,
Infectum vitiis sese dicens fore multis
Non aptum sancto Christi populo dominari.
His igitur querulis iterata voce profusis,
Antistes summus cessit postremo coactus,
Huncque, decus talis qui fastidivit honoris,
Iniunctae vacuum curae concessit abire,
Constituens alium rectoris nomine dignum.
Qui nam paucorum post intervalla dierum,
Quorundam blandis clam seductus suadelis,
Subiectis alium cito praeposuit vicedomnum;
Atque Theophilum summis meritis venerandum
Movit ab officio, multos quo fungitur annos.
Istec sed, fragilis tolerans patienter honoris
Damnum, tristitiam pellit de pectore cunctam,
Gaudebatque satis, sese iam posse vacare
Tanto liberius studio Christi famulatus,
Quanto curarum securus erat variarum.
Cuius mox mentem detestatur patientem
Totius humani generis saevissimus hostis,
Et, qua primates decepit fraude parentes,
Hac huiusce viri pulsat penetralia iusti, *fol. 4*

---

32 clamat *Bartsch; sed cf. v. 38* festinabant 37 metropolitano *Celtes* 38 Pontificis *M* 44 Affectū *M* 47 glomeratur *M: correxi* 59 uicedonum *M* 64 uocare *M*

---

33 *cf. gest. 130.* 36 summi pontificis *i. e. dei.* 56 = *gest. 1498.* 66 *cf. Dulc. 1 § 2.*

Adducens eius fragili saepissime menti
Blanda potestatis delectamenta prioris
Despectusque gravem facti nuperrime sortem.
Nec laqueos harum retraxerat insidiarum,
Donec captivum Christi duxit sibi servum;
Nec mora, vir fortis vita meritisque celebris
Mentis virtutem demens abiecerat omnem,
Nec temptamentis studuit restare nefandis,
Sed victus cessit mentisque dolore tabescit;
Quique prius plebi sprevit princeps dominari,
Affectat iuris pompas nunc inferioris.
Tandem seductus caecato corde misellus
Quendam perversum petiit festinus Hebraeum,
Qui magica plures decepit fraude fideles,
Prolambensque suas prostrato corpore plantas
Ipsius auxilium flagitat lacrimando nefandum.
Qui, super errantis lapsus gaudendo malignus,
Nocte procul dubio iussit venisse futura,
Promittens, promptam despectus esse medelam,
Si parendo suis vellet tantum suadelis
Sub ditione sui post haec habitare magistri.
His hic infelix monitis captus male blandis
Daemonis obsequio saevi gestit religari,
Quo sic umbratilis munus meruisset honoris. *fol. 49r*
Quem, non signatum signo sanctae crucis almo,
Sed mage daemonicis confidentem suadelis,
Ocius ille magus secum duxit maledictus
Trans urbem sub nocturnis secreto tenebris,
Intulit inque locum multo fantasmate plenum,
In quo tartarei steterant in veste coloni
Alba candelas plures manibus retinentes.
Inter quos medius princeps residebat iniquus,
Qui rex est mortis, proles quoque perditionis,
Suadens damnandis astuta fraude ministris,
Inpigre cunctis praetendere calliditatis
Assuetae laqueos, omnes captare paratos.
At magus errantem damnumque sui cupientem
Mox ad concilium perducebat scelerosum,
Prostratusque sui plantis extimplo magistri

---

72 potestis *M* 94 Quo sic umbratilis *sic M* 98 noturnis *M* 99 plenī *M* 102 residebā *M* 105 callidatis *M*

---

79 *cf. Agn. 114.* 82 *cf. Bas. 184, Agn. 234.* 87 *cf. Bas. 99, gest. 296. 616.* 103 *cf. Paul. ad Thessal. II 2, 3* filius perditionis *(de antichristo).*

Monstravit verbo causam, qua venerat illo.
Cui daemon saevus contra sic denique fatus
'Dic,' ait, 'auxilii possim quid ferre fideli
Ablutoque viro Christi baptismatis unda?
Si meus esse cupit, scriptis Christumque negabit
Illiusque puellarem pariter genitricem,
Per cuius partum patior nimium grave damnum,
Illum continuo virtute mea relevabo
Atque decus talis praestabo patenter honoris, *fol. 49v*
Praesul ut ipse suis non contradicere iussis
Apponat, cernens omnes illi famulantes,
Qui nunc despectum spernunt venerarier ipsum.'
His nam blanditiis anguinae calliditatis
Iste miser verbo non contradixerat ullo;
Sed fieri gestit, quae perversus draco suasit,
Proditor atque (sui) totum se perditioni
Sponte dedit, proprii cartam scribens detrimenti,
In qua spirituum testatur velle nigrorum
Esse sub aeternis socius per saecula poenis.
Hoc ubi perfecit, passim fantasma recessit,
Ipseque cum pravo gaudendo redibat amico.
Facta namque die, praesul praecepit adesse
Cleri primates, plebis pariterque priores,
Atque Theofilum cunctis astantibus illis
Adductum verbis nimium blanditur amicis,
Ipsius subdens hilari vultu ditioni
. . . .
. . . .
Deflevitque piis, sese peccasse, lamentis,
Abiecisse virum praesumebat quia sanctum.
Ast hic, e subitis tanti laetatus honoris
Donis, plus aequo tollit se mente superba,
Iactanter subiectorum cuneos populorum
Ipsius obsequiis cogens succumbere duris,
Et, spreto penitus patriae caelestis honore, *fol. 50r*
Terrestris tantum pompae versatur amore.
Cumque diu vacuis inhiaret namque lucellis

122 aguuine *M* 125 sui *addidi et distinxi* 128 sociis *M: correxi* *post v.* 135 *nonnulla intercidisse statui (similiter iam Ebert III p. 297[1]); cf. Pauli Neapolitani narrationem (A.S. Febr. I p. 480 sqq.) c. 1, 5* praebuitque ei coram omni clero et populo auctoritatem dispensationis sanctae ecclesiae atque possessionum ei pertinentium cunctaeque plebis, ac duplo tantum quam antea fuerat praepositus, denuo est honore sublimatus 139 se *sic M*

110 *cf. prim.* 129.

Atque monente mago numquam cessaret iniquo
Saevo multiplices Satanae persolvere grates,
Ex cuius largis credidit solummodo donis
Accessisse quidem tantam sibi prosperitatem,
Tandem caelestis pietas inmensa parentis,
Qui numquam cupit interitum mortemque reorum,
Sed mage conversis laetam concedere vitam,
Condoluit, facti meritum periisse benigni,
Quo quondam stabili fulsit celeberrimus orbi
Istec, sollicitans omnes clementer egentes;
Moreque divino pietas eadem veneranda
Concutit errantem digna formidine mentem.
  Nec mora, conpunctus summo maerore, misellus
Praeponit pavitans oculis saepissime cordis,
Quanta negando deum meruit tormenta per aevum
Et quibus in poenis iungi debebat Averni.
Haec quoque tractando secum maerore supremo,
Talia continuis fertur dixisse lamentis:
'Heu mihimet misero, cunctis probris vitiato!
Ve mihi damnando proprii pro crimine voti,
Qui patris summi prolem per scripta negavi
Divinaeque simul dulcem prolis genitricem! *fol. 50*ᵛ
Eheu, quam saevis tradar per saecula poenis
Et quam continuis claudar sine ⟨fine⟩ tenebris,
Qui miser elegi subdi Satanae ditioni
Atque tenebricolis Erebi sub limine iungi,
Mundanae pompae vano seductus amore!
Quid dicturus ero nimium peccator in illo
Tempore iudicii sanctis ipsis metuendi,
Quando factorum mercedem quisque suorum
Accipiet dignam satis aequa lance libratam
Pro diversorum qualitate quidem meritorum?
Vel quis forte mei tunc apponet misereri,
Cum vix pro meritis iustus salvatur opimis?
Nam Christi genitrix caelique potens dominatrix
Flaminis atque sacri templum sine sorde coruscum,
Haec eadem virgo partus post gaudia casta,
Quae retro conversis fuerat mitissima cunctis
Atque sui dulcem numquam tardat pietatem,

145 cessat *M*   152 perisse *M*   168 fine *add. Celtes*   169 subd *M*
170 sub limine *Haupt:* sublimine *vg.*   172 ducturus ero *(sic) M*

150 *sqq. cf. Theoph. 398 sqq., Bas. 13 sq. 139 (Ezech. 18, 23).*   167 *cf. appar. ad Theoph. 360.*   172 *sqq. cf. Koepke p. 52 sq. (v. 178 = Petr. I 4, 18).*
174 *sqq. cf. Pafn. 3 § 4.*   179 *cf. Mar. 13.*   183 *cf. Petr. II 3, 9.*

Sola mihi veniae potis est medicamina ferre,
Si pro me proprium dignatur poscere natum.
Sed, si pollutis illam rogitare labellis
Coepero, bachanti nuper quam corde negavi,
Me vereor flamis caelo consumier actis,
Ferre meum facinus quia non patitur grave mundus.
Attamen instantis causa cogente doloris *fol. 51ʳ*
Eiusdem celerem suplex quaero pietatem,
Quo clemens animam precibus solvat perituram.'
Haec secum querulis nimium dicebat amaris;
Et, saecli curis citius de corde repulsis,
Inpiger ad templum properat sub honore dicatum
Virginis intactae matrisque dei venerandae,
Octies et spatium transegit quinque dierum
Illic, contrito deflens sua corde piacla,
Denegat atque sibi, lacrimis satiatus amaris,
Omnia cultorum delectamenta ciborum,
Scilicet et requiem somni saepissime dulcem,
Pervigil in sacris summo conamine votis.
Tali percerte corpus frangendo labore
Purgavit lacrimis animae maculas vitiatae.
His bene perfectis nimium cum lassus in horis
Nocturnis molli dederat sua membra quieti,
Astitit in somnis illi castissima regis
Aeterni genitrix, eadem mundi dominatrix,
Scilicet auxilium spes solamenque paratum
Eius praesidium devota mente precantum,
Talibus et verbis terrebat corda paventis:
'O vir, cur nostri vigilas ad limina templi,
Vel cur posse mei celerem temet pietatem
Praesumis sperare, meum qui denique natum *fol. 51ᵛ*
Me matremque sui perverso corde negasti?
Dic, rogo, quis oculis possim mis cernere prolis
Divinae vultum caelesti luce coruscum,
Quove modo solio praesens astare tremendo
Eius praesumo, tibimet veniam rogitando?
Ast omnes culpas in me fortasse patratas
Affectu mentis tibi mox indulgeo gratis,
Omne genus nimium quia diligo christicolarum.
Illos praecipue tenero sed mentis amore

184 est] ÷ *hic primum M* (est om. p^1, *ss.* p^2) 189 mund *M (et sic saepius* -nđ *pro* -ndus); mundi *p* 190 caura M^1 194 sedi *M*

186 *cf. Theoph. 286.* 187 *cf. Bas. 53.* 188 *cf. Gong. 469.*

Diligo, consolor, propriis amplector et ulnis,
Quos exorantes crebris himnisque vacantes
Invigilare meo cerno saepissime templo.
Materni sed vis fortis me cogit amoris,
Hinc magis erga te nimio fervescere zelo,
Quod praesumpsisti, tradendus perditioni,
Blasphemando mei sanctum contempnere natum,
Qui, deus aeternus de patre deo generatus
Retro principii primordia cana sereni,
Ex me dignatus sumpsit sub tempore corpus,
Quod dedit humanae morti nationis amore.'
  Talia dicenti castae Christi genitrici
Vir maerens animo contra sic fatur amaro:
'O mea domna, scio, nimiumque tabesco sciendo,
Plus iusto quia deliqui spe captus inani, *fol. 52r*
Commisi cunctis facinus vitiis quoque peius,
Despiciendo deum de te sine sorde profusum.
Hinc non sum dignus veniae conquirere munus:
Sed tamen exemplum nobis tribuere salutis
Sperandae multi, vario qui crimine lapsi
Post lapsum scelerum veniam meruere suorum.
Nonne Ninivitae mitem Christi pietatem,
Sese condignis cruciantes namque lamentis,
Invenere trium post intervalla dierum?
Nonne Davíd, propheta dei, princeps quoque regni
Iudaici, plebem domini qui rexit herilem,
Illicito nuptae subito praeventus amore,
Non timet insidiis circumveniendo dolosis
Insontem vita fraudare virum sine causa,
Complexus carae licito quo posset habere:
Sed postquam, vatis perterritus advenientis
Admonitu, culpas didicit deflere gemellas,
Delevit lacrimis tantae maculas cito sordis,
Suscepit rursum prophetiae quoque donum.
Quid referam Petrum, Christo testante beatum?
Qui, postquam ius solvendi pariterque ligandi
Necnon stelligerae claves acceperat aulae
Pro fidei rectae satis expressa ratione,
Detestando, deum sese cognoscere Christum, *fol. 52v*
Rennuit, ancillae vocem metuendo nefandae —

224 et] ⁊ *M praeter consuetudinem* (et *om.* p^1, *ss.* p^2) 256 tantę .. cordis *M: correxi; cf. asc. 55, Gong. 376, Bas. 196* 259 post quamuis *M: correxi coll. Dion. v. 128 sqq.*

245 *sqq. cf. Pauli c. 2, 10 (Ion. 3, ubi nihil de triduo; regum II 11 sq.; Matth. 16, 17. 19. 26, 69).* 253 *cf. Bas. 90.*

Nec semel, aut binis vicibus, sed denique ternis
Ceu numquam visum carum negat ergo magistrum:
Sed, quia condigne lapsum deflevit ab ore
Peccatum, veniae meruit medicamen opimae;
Scilicet atque, gregi iussus praeesse fideli
Princeps, ecclesiae pastor fit iure sacratae.
Talibus ac tantis, aliis multisque figuris
Admonitus, similem me sperabam pietatem
A Christo citius per te conquirere posse.'
  Cui vultu blando dicebat sancta Maria,
Tristem mellifluae refovens dulcedine linguae:
'Si te commissum turbat facinusque nefandum,
Condecet, ut cordis consensu confitearis
Hoc, quod mendaci demens sermone negasti,
Ipsum, quem peperi, patris natum fore summi,
Qui iudex orbem veniet renovare per ignem;
Et post haec tandem pro te praesumo rogare.'
Ille quidem rursus lacrimans infit vicedomnus:
'O dilecta dei, ⟨genitrix⟩ sanctissima Christi,
Quae miti refoves cunctos pietate fideles,
Quo pacto, quo iure quidem contingere tandem
Altithroni nomen sanctum venerabile magnum
Infelix ego pollutis praesumo labellis, *fol. 53r*
Qui Christum, baptisma, crucem, Christi quoque matrem
Te castam scriptis blasphemavi male pictis
Cunctaque caelestis pia sacramenta salutis?'
  His miserens querulis, inventrix virginitatis
Aiebat blandis iterum clementius orsis:
'Quamvis sis gravibus vitiis nimium maculatus,
Attamen, ut monui, dominum non sperne fateri,
Est quia factus homo nostri solummodo causa,
Ut spem conversis veniae praeberet habendae.'
  Tunc istec demum, monitis parendo iubentis,
Cum lacrimis tales spargebat ad aethera voces:
'Nunc supplex veneror, laudo, complector, adoro
Ex patre caelesti Christum sine tempore natum,
Temporibus nostris missum de sede parentis,
Ut de te casta necnon de flamine sancto
Indueret fragilis nostrae velamina carnis;

---

276 Concedet M[1] *(sic; corr. m. 1)*, Conderet *p* 282 genitrix *add. Celtes (vel* mater, *cf. v. 287)* 288 blaphemaui *M* 294 Et *M: correxi; cf. app. ad Mar. 278* 302 fragis *M*

---

286 *cf. Theoph. 186.* 290 *cf. Abr. 2 § 1.* 297 *cf. Voigt ad ecb. capt. 236.*

Huncque deum verum necnon hominem fore plenum
Non dubito, nostri causa qui pertulit ergo
Obprobriis tangi, colaphis, alapis quoque caedi,
Sacraque pulsari crebris sua terga flagellis,
Adque sputis rutili speciem vultus maculari;
Cumque, coronatus spinis et felle potatus,
Quae sacra praedixit scriptura, per omne replevit,
Postremo, sacris expansis in cruce palmis, *fol. 53v*
Ceu pastor verus bonitatis honore decorus
Pro nobis animam moriens ponebat amandam
Adque sepulchralem dignans suscepit honorem;
Hinc inferna petens, erebi quoque claustra resolvens,
Mortem destruxit, mortis patremque ligavit,
Tartareoque suos traxit de carcere iustos,
Ac sic non parva victor comitante caterva
Ad superos rediit, proprium corpusque resumsit,
Quod fuit in busto clausum sub marmore magno;
Tertia quem vivum vidit lux omne per aevum,
Discipulique sui crebro videre beati
Ipsum nunc convescentem, nunc ergo loquentem
Illis de regno dulci sermone futuro;
Post haec, attonitis oculis cernentibus ipsis,
Ipsam, quam sumpsit, carnem super astra libravit,
In qua iudicium veniet celebrare futurum
Proque suis meritis reddet bona vel mala cuntis.
Haec ita credentem cordisque fide retinentem
Atque tui deposcentem solitam pietatem,
Commenda me, virgo, tuo, sanctissima, nato
Impetraque tuo veniam famulo sceleroso.'
  Haec ubi continuis deflevit verba querelis,
Sancta dei genitrix, eademque potens dominatrix
Caelorum, verbis respondens inquid amicis: *fol. 54r*
'Propter mysterium sacri baptismatis almum,
Quod suscepisti credentis more popelli,
Et propter dulcem carae mis prolis amorem,
Cuius te pretio sacri scio sanguinis amplo

---

304 dubitori nostri M^1p^1 309 omnē M^1p 316 Tartaroque *M* 317 resumit *M: correxi* 322 nunc *sic M* *v.* 345 *post v.* 335 *transposui (recte vertit Rétif de la Bretonne: 'pour l'honneur du baptisme sacré, dont l'auguste mystère imprima des Chrétiens en toi le caractère'); cf. Pauli c. 2, 12* propter baptismum, quod accepisti per filium meum Iesum Christum dominum nostrum, et propter nimiam compassionem, quam circa vos Christianos habeo 336 mi *M; cf. Theoph. 216*

---

317 *cf. Aen. V 76.* 324 *cf. asc. 123.*

Emptum, pro mundo qui fusus erat perituro,
Procedens sacris advolvor sedula plantis
Eius, quem genui, cunctorum iudicis aequi.
Nec parcam preculis studio certante profusis,
Donec ipsius mitem cogo pietatem,
Ut tibi parcendo dimittat tanta piacla.'
His dictis, subito discessit virgo sacrata,
Linquens promissi misero solamina sani.
  Certe post triduum rursus veniebat ad illum,
In visu veniae munus reserans reparatae,
Et vultu laeto deprompsit talia verba:
'En tis, vir domini, tristis conpunctio cordis
Est accepta deo patri prolique perenni,
Atque tuae lacrimae scelerum veniam meruere;
Sed nec tartareis poenis umquam capieris,
Si post haec perstare cupis sine fraude fidelis.'
Ipse quidem contra mox dicebat prece blanda:
'Certe servabo sacrae fidei documenta
Nec post haec ultra male transgredior neglegendo
Quicquam de vestris, mea domna piissima, iussis; *fol. 54*v
Te quia post dominum solam conferre medelam
Spero, quo poenis pabulum non tradar amaris.
Sed non est mirum, per te me iam fore salvum,
Per quam de veteris loetali crimine matris
Omnem dante deo mundum patet esse solutum;
Et quis, te poscens, spe non dubiaque requirens,
Desertus fuerat vel confusus remeabat?
Hinc ego criminibus sat supremis vitiatus
Suppliciter fontem devota mente perennem,
Alma dei genitrix, exoro tuae pietatis,
Ut facias cartae literas extimplo nefandae,
Quis me subiunxi vastatoris ditioni,
Eius de manibus miserum me sumere rursum;
Hinc animam formido meam quia forte misellam

---

341 pascam M^1 343 Ut *sic* M 344 dissessit M^1 346 promisi M 347 ueniebant M 348 referæns M *(i. e.* referans *in* referens *corr.);* sererans p^1 *(*reserans *Celtes),* referens p^2 349 depropmsit M 351 patri *Bartsch:* patriq; M 353 caperis M 355 dicebant M^1 357 transgrediar *Celtes* 360 tardara manis *(sic) M: correxi coll. v. 167. 229 (*tardara maris p^1, tardar amaris p^2*;* Tartara mavis *Celtes)* 362 laetari M crimina M^1 366 ergo M^1p^1 uiciatibus Mp^1 368 ex ore M 370 uastoris M

---

359 *Pauli c. 3, 13* quia te habeo post deum protectionem et patrocinium. 369 *sq. cf. Bas. 183.*

Tempore iudicii multo discrimine laedi,
Si nunc praedoni non est abstracta feroci.'
His dictis, oculis iterum vigilabat apertis
Et se prosternens, precibus crebro quoque deflens,
Ieiunando trium cursus agit ergo dierum.
Post haec e somno cum surrexit mane summo,
Invenit positam supra sua pectora cartam.
Qua visa membris mox contremuit resolutis
Et grates Christo cordis reddebat ab imo
Atque puellari pariter Christi genitrici. *fol. 55r*
Post haec namque die sacra feliciter orta,
Quae trahit a domino nomen venerabile summo,
Intrat in ecclesiam populis ex more repletam,
In qua tunc inter sacrae sollempnia missae
Astantes ewangelicis praesul docet orsis,
Et, coram cunctis sacram prostratus ad aram,
Eiusdem quoque pontificis dans oscula plantis,
Voce palam clara narravit ab ordine cuncta,
Quae vel mortiferis egit victus suadelis
Vel quae perpetua meruit poscente puella.
Haec ubi composita plene retulit ratione,
Antistes, facti tactus terrore stupendi,
Intonat his verbis mirantis voce profusis:
'Cuncti gaudentes huc iam properate fideles,
Et, pia facta dei laudantes mente fideli,
Credite iam dominum propria pietate benignum
In loeto delectari numquam scelerosi,
Sed plus conversis vitam dare velle futuram.
Eia, dilecti fratres, intendite cuncti,
Quam pie peccantes dominus tolerat bonus omnes,
Quos scit converti post tristia facta piacli.
Quis non miretur, quis non supplex veneretur
Laudandam mitem dulcem Christi pietatem,
Illum quaerentes semper qua sublevat omnes? *fol. 55v*
Qui iam criminibus miserans parcebat et huius
Ipsius illustris precibus sanctaeque parentis,
Per quam naturae periit maledictio nostrae
Et per quam mundo venit benedictio cuncto.

---

375 uigilabant *M* 385 populis *sic M* 402 peccantes *(prior* c *in ras.) M*, pecantes *p* 403 tristicia *M* 404 nos miretur *M* uene-ratur *M* 405 militem M^1p^1, mil/tem M^2 409 periit *sic M*

---

383 *sq. Pauli c. 3, 15* in crastinum vero cum esset dominicus dies. 397 *cf. Bas. 6.* 398 *sqq. cf. Theoph. 150 sq.*

Hinc memor esto, dei genitrix sanctissima, nostri,
Qui te mente, fide, voto laudamus et ore,
Quo pius ipse gregem pastor servare fidelem
Dignetur, veteris depulsa fraude draconis.
At nos exiles, nulla virtute potentes,
Te semper, regis mater non tacta perennis,
Ac de te genitum regem dominumque polorum
Efferimus, crebris conclamantes simul odis;
Peccato noster moriens periit quia frater,
Sed, postquam periit, per te, sacra virgo, revixit.'
His dictis cartam comburebat maledictam,
Et mox misterium missae peragit studiose.
Hoc ubi complevit, miro splendore refulsit
Instar surgentis Phoebi facies vicedomni,
Quo mentis splendor, lucens animae quoque candor
Eius per faciem monstraretur rutilantem.
Hinc astans populus nimia formidine tactus
Altithrono grates coepit resonare tonantes,
Cui placuit monstrare viri meritum venerandi.
Ipse quidem, sacrum repetens extimplo locellum, *fol. 56r*
In quo caelestis donum meruit pietatis,
Frangitur adversa fragilis valitudine carnis;
Per spatiumque trium morbo crescente dierum,
Exemptus corruptibilis de carcere carnis
Spiritus aethereum plaudens ascendit ad aulam,
Auxilio sanctae fultus domnaeque Mariae.
Scilicet extinctum corpus nisus populorum
Ipso rite loco tumulatur honore supremo,
In quo nactus erat veniam, quam flendo rogabat.
Talis erat desperati necnon scelerosi
Finis, qui proprium didicit deflere reatum
Et se condignis studuit punire lamentis.
Hinc laus et virtus Christo per saecula cuncta,
Humani veterem generis qui straverat hostem,
Plasma suae dextrae rapiens serpentis ab ore,
Ipsius et dulci constet laus alma parenti,
Quae pie solamen misero iam contulit. Amen.

Unicus altithroni genitus retro tempora mundi,
Qui miserans hominis descendit ab arce parentis

---

432 Frangitur *Barack:* Frangi ui *M* 437 nisu *Celtes* 440 despirati *M* 446 laux M^1p, lux M^2: *correxi ('laus Christo, laus Mariae'; cf. v. 443)* 447 amen¦ *M* 448—455 *oratio ante cibum*

---

412 *cf. Gong. 120.* 428 *sq. cf. Mar. 188 sq.* 442 *cf. Abr. 3 § 6.*

Et carnis veram sumpsit de virgine formam,
Virginis ut gustum primae deleret amarum,
Consecret appositae nobis pie fercula mensae,
Has faciendo dapes gustantibus esse salubres.
Quod sumus et quod gustamus vel quicquid agamus, *fol. 56v*
Dextera factoris benedicat cuncta regentis.

---

451 Virgis *M* lederet *M: correxi coll. v. 256* 452 apositae *M*
455 Dexteras auctoris *M*

---

454 *sq. cf. Prud. cath. 3, 19 (ante cibum)* denique quod sumus aut agimus, trina superne regat deitas.

VI.

En tibi versiculos, Gerberg, fero, domna, novellos,
  Iungens praescriptis carmina carminulis,
Qualiter et veniam meruit scelerosus amandam,
  Congaudens modulis succino dactilicis:
Spernere quos noli, nimium cum sint vitiosi,
  Sed lauda miti pectore facta dei!

Basilius. 4 *cf. adn. ad p. 2, 38.* 6 *cf. Theoph. 397.*

Qui velit exemplum veniae comprendere certum
Necnon larga dei pietatis munera magni,
Pectore versiculos submisso perlegat istos,
Nec fragilem vilis sexum spernat mulieris,
Quae fragili modulos calamo cantaverat istos,
Sed mage caelestem Christi laudet pietatem,
Qui non vult digna peccantes perdere poena,
Sed plus perpetuae conversos reddere vitae:
Gaudens gaudebit; quod verum stare probabit,
Quisquis praesentem perscrutatur rationem.

Tempore, Basilius quo vir virtutibus almus
Rexerat ecclesiam iusto moderamine sanctam
Sedem rectoris sortitus Caesariensis, *fol. 57r*
Vir satis illustris degebat partibus illis,
Nomine Proterius, cuntae plebi venerandus,
Nobilitate potens, opibus rerum quoque pollens.
Unica feminei sexus proles fuit illi
(Nec alius substantiolae mansit sibi magnae
Heres), quam certe tenero dilexit amore;
Affectuque pio necnon pietate paterna
Optans, plus animam natae numquam morituram
Ornari gemmis perfectae virginitatis,
Quam corpus pompa mundi mortale caduca,
Curavit sacris ipsam sociare puellis,
Quae consignatae Christo velamine sacro
Coenobii claustris pariter servantur in artis.
Doctor sed scelerum, qui decepit protoplastum,
Detestando viri votum laudabile iusti,
Ipsius proprium fecit fervescere servum
In supra dictae dementer amore puellae.
Qui nimis infelix, spiculis perfossus amoris,
Quo magis ardescit, tanto plus corde tabescit,
Indignum se coniugio meminit quia tanto

BASILIUS. 7 uelut exemplum ueni *M* 11 calomo M^1 33 Doctor *an* Ductor, *ambiguum M (*Ductor *p)* 36 clementer *M*

13 *cf. Theoph. 150.* 18 *cf. gest. 8.* 20 *et* 22 *cf. Theoph. 3 sq.* 23 *cf. gest. 445.* 28 *cf. asc. 91* 31 *cf. Agn. 10, prim. 322.* 33 *cf. Abr. 7 § 3.* 37 *cf. Agn. 111.*

Nec audet nudare novum cordis cruciatum.
Tandem namque magum quaerens invenerat unum,
Secretum cui tristitiae monstravit amarae,
Promittens illi non parvi dona lucelli, *fol. 57v*
Si teneram prolis mentem proprii senioris
Eius servili iam conglutinasset amori.
Cui mox perversus fraudis dicebat amicus:
'Nam fateor, tantae non me valitudinis esse,
Ut servo propriae iungam consortia domnae;
Sed, si rite meo satagis parere magistro,
Qui princeps aeternarum constat tenebrarum,
Ipse potest certe complere tuum cito velle,
Si post haec Christi nomen non vis venerari.'
Cui male caecatus bachanti corde misellus
Se consensurum monitis promiserat istis.
Tunc magus ista suo mandat scribendo magistro:
'Princeps inferni, regnator magne profundi,
Condecet ergo tuos semper temptare ministros,
Si possint aliquos fontis baptismate lotos
Assignare tibi, subtractos de grege Christi,
60 Ut, quae te sequitur, semper pars multiplicetur.
63 Hinc tibi namque virum misi gaudens satis istum,
64 Eius propositum quo mox complendo secretum
61 Ipsum discipulum facias tibi rite futurum.'
62 Hanc ita perscriptam misero dederat quoque cartam
66 Quod mox praeceptum ⟨miser⟩ amplectens male suasum
68 Gaudens tendebat, quo se magus ire iubebat,
65 Supra gentilis tumulum sub tempore noctis

---

42 iusticię *M: corr. Barack* (maestitiae *Celtes)* 44 teram *M* 51 uelle cito *M* 55 scribendo *sic M* 57 Concedet M^1, Concede M^2 *(tamquam diabolus hoc nolit) cum synaloepha: correxi (cf. Pelag. 210. 243)* 60 *sqq., ut de codicis M lectione tandem constet, totos adscribo:*
60. Ut que te sequitur semper pars multiplicetur
61. Ipsum discipulum facias tibi rite futurum
62. Hanc ita perscriptam misero dederat quoque cartam
63. Hinc tibi namque virum misi gaudens satis istum
64. Eius propositum quo mox complendo secretum
65. Supra gentilis tumulum sub tempore noctis
66. Quod mox preceptum amplectens male suasum (-sum *in ras.)*
67. Si cupias licito Christum prius ore negato *fol. 58r*
sequuntur versus 68—88 (fol. 58r totum m. 1 rescriptum)
89. Reddere conversum mihimet nec post scelus ullum
90. Quapropter domini nate (na- *ss.)* complexibus uti
91. Christicolisque datum Christi baptisma sacratum *sqq.;* *fol. 58v*
verum ordinem versuum restituerunt Celtes et Barack, v. 65 ego transposui 66 miser *addidi*

---

51 *cf. Bas. 84.* 53 *cf. Theoph. 187.*

Auxilium veteris supplex orando draconis,
Interitum praebere suis qui temptat amicis.
Nec mora, tartarei cursim venere ministri
Errantemque satis laeti duxere maligni
Mox ad concilium crudele tenebricolarum.
Illic inventor sceleris, cunctae quoque fraudis,
Dampnandus dampnandarum princeps legionum,
Consedit medius, corvino milite saeptus,
Tendens incautis laqueos clam calliditatis;
Necnon, insidias evolvens ante repertas,
Inquirit, scelerum faceret quid quisque suorum.
Scilicet ut literas perscrutatur sibi missas,
Utitur his verbis, frendens velut ira leonis,
Perterrendo virum saeva ratione misellum:
'Numquam christicolae permansistis mihi fidi,
Sed, mox ut vestrum complevi velle iocundum,
Protinus ad vestrum fugistis denique Christum,
Me desistendo penitus post munera tanta,
Credentes talis certe Christum pietatis,
Ut veniam nulli vellet tardare petenti,
Reddere conversum mihimet nec post scelus ullum.
Quapropter domini natae complexibus uti
67 Si cupias licito, Christum prius ore negato *fol. 58*^{r}
91 Christicolisque datum Christi baptisma sacratum. *fol. 58*^{v}
Scilicet et mecum te velle fatere per aevum
Poenis inferni permansuris cruciari;
Hincque tuis manibus scriptam mihi porrige cartam:
Ostendam citius, quantum possit mea virtus.'
His mox infelix servus monitis male captus
Scribebat proprium ridenti pectore damnum
Interitusque sui causam tetro dedit hosti,
Qui mox, dampnando nimium gaudens super illo,
Laeto tartareos emisit corde ministros,
Virginis ut miserae mentem facerent in amore
Incesto proprii citius fervescere servi.
Ut mens blanditiis fragilis pulsatur amoris,
Exclamat subito magna de stirpe creata,

---

73 cludere *M: corr. Wilh. Meyer* 86 destendo *M: corr. Celtes in cod. (in ed.* detestando*)* 95 Ostendamq; *M*^{1}*p* 98 tetro *sic M* 103 Et *M: correxi; cf. appar. ad v. 235*

---

71 *cf. Bas. 100 (Prud. ham. 957* tartarei ministri*).* 81 *cf. Bas. 172, Agn. 316, prim. 133.* 88 *sq. cf. Bas. 188.* 90 *cf. Theoph. 253; Agn. 106, Dulc. 4 § 2.* 97 *cf. Bas. 261 (Ekkeh. Walth. 742* ridenti pectore*), Agn. 256.*

Optans, praestari sibimet consortia servi,
Atque patri proprio profudit talia verba:
'Iam miserere tuae, genitor dulcissime, natae,
Et citius meme iuveni, quem diligo, trade,
Ne moriar tristis, languens per taedia cordis.'
His pater auditis lacrimis dicebat amaris:
'Heu heu, quid pateris veluti spes unica patris?
Dic, rogo, quis verbis te decepit male blandis,
Vel quis blanditiis circumvenit simulatis?
Nonne, tibi patriam reddi cupiendo supernam,
Sponso caelesti Christo te denique vovi, *fol. 59r*
Hunc casta solum coleres quo mente per aevum,
Illius et laudes cum caelicolis resonares,
Addita virgineis mortis post vincula turmis:
Et tu lascivi fervescis amore famelli!
At nunc submissa, soboles mea, voce rogabo,
Finem stultitiae pergas ut reddere tantae,
Ne genus omne tuum male confundas generosum.
Si tamen incepto temptas durare maligno,
Turpiter absque mora peries, dulcissima proles!'
Quae nam, consilium penitus spernendo paternum,
Vultu mordaci proprio dixit genitori:
'Si complere meum tardabis denique votum,
Comperies caram citius prolem morituram.'
Tunc senior, non sponte, minis devictus amaris,
Tradiderat sobolis servo consortia dulcis,
Condonans substantiolam pariter pretiosam
Ipsis; hinc animo natae dicebat amaro:
'Infelix non felicis tu nata parentis,
Tu decus atque dolor matris temet parientis,
Totius et nostri generis confusio turpis,
Congaude iam nunc servo miserae tibi caro:
Et post aeternis poenis maerens capieris!'
Tali coniugio Satanae cum fraude peracto,
Condoluit Christus mundi salvator amandus, *fol. 59v*
Quos pius effusa salvavit sanguinis unda,
Hostis sub diri vinclis captos retineri;

---

110 amans *(sic) M* 111 pateris *sic M* 123 *fort.* in coepto *(cf. Agn. 240); praepositio abest asc. 149* 128 claram *M: correxi; recte nobilitas generis commemoratur v. 123 et v. 136* 136 miserae *scripsi:* miserere M^1, misere M^2p *(vg.)* 137 *fort.* At; *pater non condicionaliter loquitur (='si congavisa eris, punieris'), sed vere permittit* 141 duri M^1

---

118 *cf. Mar. 44; pro* mortis *dicendum erat* carnis. 134 *cf. Sap. 7 § 2.*

Et placet auxilium lapsis praestare benignum.
Scilicet erranti mox narratur mulieri,
Quod non catholicus fuerit coniux miser eius,
Nec limen templi vellet pede tangere sancti,
Se quia serpentis iuri tradebat avari,
Sacra negans rectae fidei, nomen quoque Christi.
Quae se deceptam cognoscens esse misellam,
Auribus intentis ut sensit verba loquentis,
In terram cecidit membris tremefacta solutis,
Eruit et proprios summo de vertice pilos,
Necnon verberibus pulsavit sedulo pectus,
Cum lacrimis tales spargens super aethera voces:
'Quisquis praedulces non vult audire parentes,
Numquam salvatur! quod hac ratione probatur.
Heu, heu, splendorem diei cur nata recepi,
Vel cur continuo non sum concessa sepulchro,
Infelix foveam caderem ne mortis in atram!'
   Haec dum tristitia dicebat continuata,
Coniunx illius subito venit scelerosus
Et de se falsas iuravit res fore dictas.
Quae mox constanti respondet voce neganti:
'Si reus ingentis culpae iam denique non sis, *fol. 60r*
Laetus ad ecclesiam mecum cras pergito sanctam,
Illic et sanctae celebra sollempnia missae.'
Qua mox devictus iusta ratione misellus
Causam commissi narravit namque piacli.
Illaque, mollitiem iam deponens muliebrem
Et sumens vires prudenti corde viriles,
Mox ad Basilium currebat namque beatum;
Necnon, vestigiis coram prostrata sacratis,
Utitur his verbis turbato pectore fusis:
   'Sancte dei, clemens nobis succurre misellis,
Et trahe de tetris saevi nos faucibus hostis,
Qui nostras fragiles iactat se perdere mentes!'
Cumque modum culpae denudavit sibi tantae,
Vertitur ad servum praesul domini scelerosum
Ac coepit verbis illum rogitare benignis,
Post scelus ad Christum vellet si vertere sensum.
Qui, se salvari desperans, dixerat illi:
'Si posset fieri, voluissem mente libenti;

---

147 secte *M: correxi coll. Theoph. 261; cf. ind. verb. s. v.* secta 156 natata M^1*p* 165 celebra// *M*

---

149 = *Bas. 223.* 153 *cf. Theoph. 297.* 165 *cf. Dion. 172.* 172 *cf. Bas. 81.*

Sed restat menti sceleris res facta volenti,
Me quia per literas hosti dederam male scriptas
Et nomen Christi caecato corde negavi.'
Ad quem vir domini: 'Curam tibi fingere noli,
Ceu tibi sit veniae penitus spes dempta petendae.
Unicus ergo patris, iudex mitissimus orbis, *fol. 60v*
Ad se conversum qui numquam respuit ullum,
Si defles culpam, gaudet praestare medelam.
Hinc iam mortiferum peccati linque profundum,
Necnon ad certum pietatis confuge portum,
Ad se tendentes qui salvos suscipit omnes.'
His igitur miserum monitis correxit homullum,
Necnon sponte suo nigro conclusit in antro,
Illic ut sordes licito defleret inormes.
Post tres ergo dies iterum veniebat ad illum,
Inquirens, talem si posset ferre laborem.
Qui, lassus nimium, verbis responderat istis:
'Poenas spirituum patior vix namque nigrorum,
Me quia continuis attrectant namque flagellis
Atque petunt iaculis lapidum saepissime duris.
Insuper obprobriis obponunt semper amaris,
Quod non invitus pridem, sed gratis adirem
Illos, ipsorum sine vi me dans ditioni.'
Tunc animae medicus languescentis bene doctus
Lassatum refici iussit, statimque recessit.
Post tempus parvum veniebat denique rursum,
Quaerens, obscuro quid tunc pateretur in antro.
Qui dixit: 'Certe melius valeo, pater alme,
Longius horribiles tantum quia sentio voces.'
Hinc praesul, laetus secreto pectore factus, *fol. 61r*
Egreditur, iuxta morem faciendo priorem.
Tandem post spatium veniens quadraginta dierum,
In quis peccatum lapsus deflevit amarum,
Invenit laetum, quem credebat fore maestum;
Et cum laetitiam miraretur sibi caram,
Peccator lacrimis iam mundatus bene largis
Et certus veniae sancto dicebat amandae:
'Spero quidem, per te me salvari, pater alme,
In somnis quia te vidi luctamen inire

---

183 litteras *M* 188 illum *M* 201 petiunt *M* 202 -ponunt *in ras. M* 212 Egredietur *M* 219 pariter M^1 (i *erasa*), *p*

---

183 *cf. Theoph. 369.* 184 *cf. Theoph. 82.* 220 *cf. Agn. 38 (Prud. psychom. 176* luctamen init*).*

Pro me cum saevo necnon serpente maligno:
Quem tu vicisti subito virtute superna.'
Auribus intentis ut sensit verba loquentis
Antistes, laudem Christi cecinit pietati,
Extraxitque loco captivi membra nigello
Et locat in propria noctis sub tempore cella,
Quae fuit ecclesiae lateri coniuncta sacratae:
Illic et plebem iussit coire fidelem,
Ut pariter preculis pernoctarent studiosis,
Quo bonus errantem per consuetam pietatem
Pastor ovem turmis proprii iunxisset ovilis.
Ortus cumque nigras noctis sol expulit umbras,
Dextra praedicti comprensa praesul homulli
Intrat in ecclesiam, secum quoque duxerat ipsum.
Ut limen sacris tetigit venerabile plantis, *fol. 61v*
Affuit insidiis latitans clam daemon amaris
Attraxitque virum magna vi denique sursum,
Illius arrepta secreta fraude sinistra.
Ad quem Basilius, forti mandamine functus:
'Inprobe fur, regis facturam redde perennis
Et furto raptam victus cito desere praedam!'
Cui mox communis cunctorum dixerat hostis,
Perversis vacuas implens latratibus auras:
'Cur satagis proprium mihimet vi tollere servum,
Qui sua-sponte meis submisit colla catenis?
Cartam percerte, mihimet quam reddidit ipse,
Tempore iudicii Christo monstrabo futuri.'
Cui sanctus rursus reddebat tale responsum:
'Ipsius Christi praecepto, iudicis aequi,
Reddere litterulas spero te protinus ipsas.'
His igitur dictis, oravit turba fidelis
Altithronum preculis devoto pectore fusis,
Fidum pastorem quo confortaret in hostem.
Nec mora, de summo cecidit scriptura dolosa
Ante pedes sancti necnon pastoris amandi.
Tunc plebs corde pio gaudens cum praesule digno
Sparsit adusque polum voces cum carmine laudum,
Conlaudans Christum solita pietate benignum,

---

225 tugello *M* 227 coniuncte *M* 228 coeire *M* 231 iunxit *M*[1], uinxisset *p* 235 Et *M* 248 rursum *Celtes* 253 Eidum *M* 255 patoris *M* 258 Conlandans *M*

---

223 = *Bas. 149.* 251 *cf. Dion. 239.*

Qui captum veteris retraxit ab ore leonis. — *fol. 62r*
Nos quoque plaudentes spargamus ad aethera voces,
Laudantes dominum ridenti pectore Christum,
Qui nobis clemens talem veniae tribuit spem.
Ipsi namque decus soli, victoria, virtus,
Laudum cantamen maneatque perenniter. Amen.

---

262 Quo *M*

---

260 *cf. Theoph. 297.* 261 *sqq. cf. prim. 592 sqq.* 261 *cf. Bas. 97.*

VII.

PASSIO SANCTI DIONISII EGREGII MARTIRIS. *fol. 62v*

Dum factor summae, mediae rationis et imae
In cruce supplicium mortis pateretur amarum,
Orbem nocturnae circumduxere tenebrae,
Et sol, deposito radii splendore sereni,
Exequias domini celebrat famulamine tristi.
Quo mox astrologus viso Dyonisius almus,
Qui tunc Memphitidis artem discebat in oris,
Quae docet astrorum motus, solis quoque cursum,
Obstupuit, libris coepitque requirere lectis,
Si tunc eclypsis posset consistere solis.
Ast ubi non solitas sensit magus esse tenebras,
Descripsisse diem dignum ducebat et annum,
Non dubitans, designari quid forte stupendi,
Quod post mysterium declarasset tenebrarum;
Coniectatque, deum signis testantibus almum
Actenus ignotum mundo mox esse probandum.
Ast ubi, de rivis praefatae debrius artis,
Athenas petiit sedem patriamque revisit,
Inter stultorum simulachra profana deorum
Culte constructam poni praeceperat aram,
Hanc ipsam titulis decernens congrue pictis
Ignoti sub honore dei debere sacrari.
Quam doctor Paulus cum conspexisset opimus,
Quis sit hic ignotus, verbis rogitabat amicis.
Urbis cui primus Dyonisius ipse beatus *fol. 63r*
Exposuit causam, pro qua construxerat aram;
Et sic, alternis certantibus ergo loquelis,
Qui fuit incredulus, fidei cessit bene victus.
Post haec egressus, caeco dat lumina Paulus,
Quem properare quidem citius praecepit in urbem.
Hunc functum cernens praedictus lumine princeps,
Et credens signo divino numine facto,

DIONYSIUS. 7 Memphiticis *Celtes* 11 magus *(i. e. astrologus, cf. v. 6) scripsi:* magis *M* 13 dubitans iam designari *M*¹*p* 22 sacri *M* 23 opimis *M: correxi; cf. Alcvin. carm. 1, 658 (P. C. tom. I p. 184)* Christi bellator opimus 24 hic *sic Mp;* is *(eras.* hic) *Celtes* 25 primas *Celtis coniecturam commendant Theoph. 69. 132, gest. 453 (cf. prim. 126. 361)*

DIONYSIUS. 1 *cf. Prud. apoth. 226* regem summae et (*om. cod. Vatic. Urb. n. 666, habet Hr. Sap. 9 § 9)* mediae rationis et imae. 5 *cf. Pel. 355.* 17 *cf. Dion. 124.* 18 *cf. Verg. georg. IV 390.* 28 *cf. Gong. 73.* 29 *sq. cf. Hildw. fol. 87r (Areopagitica ed. Galenus, Coloniae 1563).*

Festinat subito Damari cum coniuge cara
Pergere, quo Paulum cognoverat esse beatum,
Ipsius multa iuris comitante caterva.
Qui pariter ⟨cuncti⟩ sacro baptismate tincti,
Prorsus delicti mundantur sorde veterni;
Et, qui dux plebis fuerat simulachra colentis,
Praesul catholico praeponitur ergo popello.
Hic, praesul factus, mira bonitate decorus
Sedulus officium bene complevit sibi iunctum,
Absentes scriptis, praesentes denique dictis
Ad verae cultum fidei ducendo sequendum.
Nam quondam pergens, semen verbi quoque spargens,
Hospes iam vergente die fertur petiisse
Sanctum presbiterum Cretensem, nomine Carpum,
Qui male tristitia conturbabatur amara
Necnon plus licito succensa ferbuit ira,
Quidam gentilis quia perversis suadelis *fol. 63v*
Fecit christicolam fidei sacra spernere quendam.
Hunc ut presbiterum praesul sensit fore maestum,
Causam tristitiae verbis quaerebat amicis;
Et, tristem monitis blande mulcendo benignis,
Suaserat, ut nimiam cordis deponeret iram
Et pro dampnandis exoraret scelerosis,
Qui, cito conversi Christoque reconciliati,
Eius perciperent mitis munus pietatis,
Admonuitque crebro, nulli debere negari
Spem veniae, proprium vellet si flere reatum.
Set, qui tristitiae studuit spreta pietate,
Econtra frendens cordisque furore tabescens
Apposuit miseris duris maledicere verbis,
Protestans, illos neutra dignos fore vita,
Qui vixisse deo praesumpsissent sine vero.
Hac tam tristifica tandem ratione peracta
Mente satis tristi componit membra quieti.
Nec mora, monstratur caelis illi patefactis
Visio, quae fluctus animi compescuit eius.
Scilicet altithronum miro splendore coruscum

---

33 clamari *M: corr. Barack; cf. Hildwini pass. s. Dionysii fol. 87v (= act. apost. 17, 34)* 36 cuncti *addidi* 38 simulacra M^1 *(h ss. man. 1)* *novum caput non a v. 40, sed a v. 39 incipit M* 48 -sa ferbuit ir- *in ras. renovavit Celtes* 51 ut *scripsi:* et *M* 55 scelerosis *in ras. M* 56 Quis M^1p 62 madicere *M* 65 Haucta *M* (Hanca p^1, Hanc tam p^2) 67 Ne *M* ille *(sic) M: corr. Barack*

---

35 *cf. Dion. 176.* 37 *cf. Calim. 9 § 23.* 44 *cf. Dion. 119. 145.*

Viderat angelicis saeptum residere ministris,
De caeloque rogum raptim descendere magnum,
Ceu foret emissus scelerum vindex aliquorum.
Hinc terras oculis rursum lustrando reflexis, *fol. 64r*
Horrendum baratrum conspexit hiare deorsum
Anguibus impletum variis poenisque refertum;
Supra quod miseri plantis lapsantibus illi
Haerebant ergo, flentes in litore summo;
Egressi quoque serpentes illos cruciantes
Cogebant secum baratrum penetrare profundum.
Quo viso Carpus maiore furore repletus
Deflet, quod miseri non essent praecipitati,
Voceque confusa rursum repetens maledicta,
Ut divina reos, orat, mox ultio perdat.
Dixerat, et Iesum solita pietate benignum
De summo caeli solio promptum misereri
. . . .
. . . .
Infit, non mitem Carpi causando dolorem:
'Percute, si possis, contra me, Carpe, rebellis,
Qui cupis interitum sitienter adesse reorum;
En ego sum caeli rector Mortisque peremptor
Humana rursus pro gente pati pie promptus,
Si non salvari possunt aliter scelerosi,
Qui post commissum discunt deflere reatum.
Nec leve duco, meae dextrae iam plasma perire,
Quod pulchrum feci, quod corruptum reparavi.
Elige nunc, dulcem vel sectando pietatem
In caelo mecum semper regnare per aevum, *fol. 64v*
Vel per saevitiam dirae mentis male duram
Supplicio baratri tradi sine fine profundi.'
His nimium iustus monitis vir mansuefactus,
Exemplum cunctis imitandae fit pietatis.
Post haec summorum fama clarus meritorum
Praesul disposuit Romam petiisse superbam,

---

76 plantis] l *vel* b *coeperat M* illis M^1p 83 reos orat *sic M* *post v.* 85 *plura intercidisse statui coll. Hildwino fol. 100v:* Iesum benignum intuitus est miserantem super peccatores qui torquebantur, et exurgentem illum de caelesti throno ac descendentem usque ad illos et manum benignam illis in tormentis positis porrexisse; moxque angelorum multitudines, qui cum eo descenderant, coacceperunt illos de utraque parte *(hic aliquid addendum videtur)*, in qua stabant dum torquerentur: quando eis manum porrexit benignus Iesus et continuerunt illos. Et conversus ad Carpum Iesus dixit ei *etc.* 90 ꝑptus *M; item v. 207, Agn. 327* 100 cuntis M^1

---

85 *cf. Agn. 327, prim. 249.*

Optans cum Petro Paulo pariterque magistro
Nomine pro Christi se mox impendere morti.
Palmam martyrii sed sumpserunt prius illi,
Quam portas Romae veniens intraverat ipse;
Discipulusque Petri Clemens venerabilis orbi
Sedis apostolicae culmen rexit satis apte.
Qui nam pontificem pie suscepit venientem,
Illum condigne summoque colebat amore.
Denique post spatium decursi temporis amplum,
Quo servi domini commanserunt venerandi,
Cum iam caelestis pietas mitissima regis
Aeternae radio lucis voluisset opimo
Errorum tenebras veterum discindere nigras,
Quis tunc occiduae partes fuerant male cinctae,
Papa, prior monitus divino flamine, sanctus
Pontifici verbis digno suadebat amicis,
Semina divini per gentes spargere verbi.
'En,' ait, 'o miles Christi, frater Dyonisi,
Magna seges domini crescit per clymata mundi, *fol. 65ʳ*
Praebens innumeras maturae messis aristas;
Instantes messi sed constant oppido pauci.
Hinc tu, sacrorum bibulus qui fonte librorum
Constas divini sciolus quam maxime cultus,
Exemplo Pauli securus perge magistri,
Imperio populos Christi subiungere multos.
Et tibi credo potestatem ditionis eandem,
Quam Christum Petro scimus credidisse magistro
Et quam suscepi successor iure magistri,
Conversos pie solvendi sontesque ligandi.
Accipe nunc Gallos tibi me tradente docendos
Doctrinaeque tui signetur Gallia sorti,
Quo vir apostolicus digna celebreris alumna.
Nec vereare quidem gentes intrare rebelles,
Quae restant vero, frendentes more ferino;
Sed tibi mercedis tantum confide perennis
In patris astrigera summi servarier aula,
Quantum pro Christo tuleris patiendo doloris.'

---

106 intrauit *M; cf. gest. 623 et Alcv. carm. 1, 344 (P. C. tom. I p. 177)* qua quoque susceptus veniens intraverat hospes 115 tugras *M* 118 suadebat *in ras. M* 119 diuina M^1 123 oppido *M (posterior* o *ex corr.)* 124 sacrarum M^1p 125 Constans *M: correxi*

---

115 *cf. Theoph.* 2. 116 *cf. Pel.* 12, *Dion.* 141. 119 *cf. Dion.* 44. 121 *sqq. cf. Hildw. fol.* 105ʳ *(Matth.* 9, 37 *sq.).* 121 *cf. appar. ad Gong.* 303. 124 *cf. Dion.* 17, *Agn.* 282. 128 *sqq. cf. Theoph.* 268 *sqq.* 138 *cf. Agn.* 5.

His papae blandis praesul monitus suadelis,
Occiduae fines partis festinus adivit.
Moenibus atque Paris gressum mox intulit urbis,
In qua crebro, loci pro fertilitate decori,
Gallorum proceres concurrunt saepius omnes.
Hic ubi divini coepit sacra semina verbi *fol. 65v*
Spargere, signorum mox exercere per illum
Christus virtutes dignabatur pie plures,
Quo tanto plebis mollescere corda rebellis
Ad veniam possent, quanto crebro signa viderent.
Ast ubi credentis numerus populi magis auctus
Inspirante dies Christo crevisset in omnes,
Infremuit super hoc veteris fraus saeva draconis,
Dedignans, animas sese iam perdere tantas,
Quas prius errorum laqueis capiebat amaris.
Hinc pater ipse doli, sceleris doctorque maligni,
Provocat iniustum regem mox Domitianum,
Christicolis edicta necis dictare ferocis.
Qui, decreta per omne suum mittens mala regnum,
Christi cultores morti dampnaverat omnes.
Cuius praecepto Sisinnius ergo nefando
Praeses consensum praebens extimplo malignum
Pontificem praesentari vinctum iubet illi.
Quem fore Gallorum cognovit rite magistrum;
Ac primum flagris mactatum denique duris
Necnon suppliciis affectum crebro cruentis
Carceris in tenebras iussit concludier atras,
Ipsius condiscipulos pariter quoque binos,
Quos numquam caro sors cogit abesse magistro.
Sed nec carcereis praesul praeclarus in antris *fol. 66r*
Destitit obsequium domino persolvere dignum;
Sed docuit plebem studiose convenientem,
Ac celebrat sacrae solito sollempnia missae.
Ast ubi caelestem debebat frangere panem,
Lux nova tristifico subito fulgebat in antro;
In qua sidereae regnator splendidus aulae,
Scilicet angelica pariter comitante caterva
Apparens, carum consolabatur alumnum,
Sanctaque dans illi, mulcebat famine tali:

---

143 pro] ꝓ *sic M* 164 Ac *ex corr. M* 168 sors *sic M; cf. ad v. 83*

---

141 *cf. Dion. 116; gest. 620. 691.* 143 *sq. cf. Hildw. fol. 106v.* 145 *cf. Dion. 44.* 166 *cf. Pel. 191.* 167 *sc. Rusticum archipresbyterum et Eleutherium archidiaconem; cf. Hildw. fol. 110v.* 172 *cf. Bas. 165.* 173 *sqq. cf. Hildw. fol. 115v.* 176 *cf. Dion. 35.*

'Accipe, care meus, mis iam venerabile corpus,
Cuius mysterium tibi mox conplebo secretum;
Namque tui merces mecum manet optima perpes.
Hisque salus summa patris praestatur in aula,
Consentire tuis qui dant operam pie iussis.
Certa constanter servaque fidem patienter,
Quo crescant celebris tibi iam praeconia laudis;
Et, quodcumque sacris a me precibus rogitabis,
Impetrare mei poteris dono pietatis.'
Tali laetatus fortis solamine testis
Nulla timet tormenta pati pro nomine Christi.
Post haec abstracti testes de carcere terni,
Praecepto mox praefecti cogente superbi,
An vellent duris, rogitantur, cedere poenis.
Qui bene concordes, clara quoque voce fatentes, *fol. 66*v
Patrem cum nato necnon cum flamine sacro
Esse deum verum solumque perenniter unum,
Testantur mox malle mori pro nomine Christi,
Membratim quoque suppliciis scindi redivivis,
Quam sua colla diis umquam submittere falsis.
Hac magis offensus praeses ratione profanus
Ceu leo non modica rugiens praeceperat ira,
Adlętis Christi cervices mox resecari
Et gladiis cunctos perimi baptismate lotos.
Caedibus innumeris, ut iussit, namque peractis,
Praesul cum sociis iunctus trahitur venerandus
Ad loca martyrii damno capitum peragendi.
Qui nam, gaudentes, domino laudesque canentes,
Pergebant prompti semet mox dedere morti.
Praesul tunc, oculis sursum manibusque levatis,
Altithrono tales fundebat congrue grates:
'Mi dee, mi factor, mi clementissime rector,
Qui me vitali praestans aura pie vesci
Scilicet ingenii donasti luce profundi,
Quo tis secretum scrutarer mysteriorum,
Te solum laudo, te cordetenus benedico,
Et tibi devotas cunctis grates ago membris
Pro cunctis donis mihi collatae pietatis;

---

189 tibimet M^1p^1 191 ꝑfecti *M; cf. Agn. 119* 197 scindere diuiuis *M (radendo corr., a Celte ut vid.)*; scindeire diuinis p^1, se credere duris p^2 202 pemi M^1 204 uenerand̄ *M (i. e. -ndus sec. consuetudinem librarii, et sic p)* 213 secretis *M*

---

185 *cf. Agn. 342.* 202 *cf. Pel. 27.*

Teque precor, maiestatis rex magne perennis, *fol. 67r*
Ut dare perpetuam mihimet dignere coronam
Atque meis sociis, pro te iam nunc morituris;
Tuque tuum populum serva pietate paterna,
Quem pascens fidei tibimet sermone nutrivi.'
His ita poscentis precibus iam rite peractis,
Una discipuli sancto cum praesule bini,
Poplitibus positis, cervicibus atque reflexis,
Ictus lictoris susceperunt ferientis.
Quorum permansit celebris confessio talis,
Ut, dum praecisis siluerunt corpora collis,
Palpantes linguae laudes domino cecinere.
Truncatum quoque pontificis corpus morientis
Erigitur subito, nitidum splendore sereno;
Atque, caput brachiis portans proprium bene firmis,
Descendit recto gressu de monte profundo,
In quo martyrium consummavit pretiosum;
Transiliensque viae citius duo milia durae
Venit adusque locum servando corpore dignum.
Quem descendentem cursuque cito gradientem,
Coetus angelici comitantur luce sereni,
Alleluia deo resonantes voce sonora.
His signis factis, convenit turba fidelis,
Martyris atque loco venerabile corpus in ipso,
Quem sibi signavit, cum post gressus requievit, *fol. 67v*
Impositum tumulo, veneratur honore supremo,
Exequias tanti luctu celebrando patroni.
Illic pro meritis eius testis venerandis
Christus virtutes fecit clarescere signis;
Nam visus ⟨usus⟩ caecis, linguae quoque mutis,
Auditus surdis, solidus gressusque podagris
Teste precante sacro donatur crebrius illo,
Et, variis aegri morbis qui debilitati
Adveniunt, laeti membris redeunt renovatis.
Hic quoque non raro maestis solamina grata,
Et munus veniae scelerosis fertur ab arce
His, qui sacra precum profundunt vota suarum
Martyris ad tumulum, proprium deflendo reatum.

---

231 portas *M* fimis *M*¹ 233 praetium *M* 235 ^adusq; *M* 238 Alt *M* 246 usus *addidi;* linguae ⟨sermo⟩ *Celtes* 248 danatur *M* 250 *distinxi*

---

220 *cf. Agn. 335.* 229 *sqq. cf. Koepke p. 56.* 237 *cf. Prud. apoth. 532* angelicis comitatum coetibus. 239 *cf. Bas. 251.* 243 *cf. Pel. 356.*

Cuius continuo nos intercessio sancta
Commendet Christo, scelerum veniamque precando
Optineat, nostris ipsum pie parcere culpis
Et partem nobis vitae praestare perennis;
Quo mereamur eum laeti laudare per aevum,
Qui post dura suis semper certamina sanctis
Martyribus duplicis bravium praestabit honoris,
Ut, dum congaudent animae super aethera sanctae,
Non minus in tumulo laetentur mortua membra,
Signorum titulis crebro glorificata coruscis.
Ipsi summa salus, perpes victoria, virtus, *fol. 68r*
Laus, honor, imperium, semper decus omne per aevum!

---

264 glorificate *M*

VIII.
INCIPIT PASSIO SANCTAE AGNETIS VIRGINIS ET MARTYRIS.

Virgo, quae, vanas mundi pompas ruituri
Et luxus fragilis cupiens contempnere carnis,
Promeruit regis vocitari sponsa perennis,
Si velit angelicae pro virginitatis honore
Ipsius astrigera sponsi caelestis in aula
Addita caelicolis nitida fulgere corona
Atque sequens agnum carmen cantare sonorum,
Conservet pure sincero cordis amore
Signum laudabilis, quod portat, virginitatis;
Quae(que) caput Christo signat velamine sacro,
Haereat affectu tenero constanter in illo
Ac cunctis aliis ipsum praeponat amicis,
Qui, rutilans nimium, forma speciosus amoena,
Natos cunctarum merito vincit mulierum.
Cuius amore quidem ferventes congrue pridem
Perplures sacrae constanti corde puellae
Elegere mori, saevis poenisque necari,
Quam decus insignis corrumpere virginitatis.
Inter quas Agnes, mundo celeberrima virgo,
Iure sui sponsi condigna laude decori
Christi dissimilem cunctis recitando decorem, *fol. 68v*
Virginibus sacris eius commendat amoris
Pignus, qui, genitus sacra de virgine, solus
Sponsus castarum necnon decus est animarum.
Haec Agnes ergo, meritis clarissima virgo,
Carmine non culto pangit quam nostra camena,
Urbis famosae praenobilis incola Romae,
Prodiit almorum clara de stirpe parentum,
Inclita nobilitas quos vexit et alma potestas;
Ortus atque sui respondens nobilitati
Pulchra fuit facie fideique decora nitore,
Praecipuis nimium meritis mundoque celebris.
Quae nam, tincta sacri pura baptismatis unda
Et de delicti maculis mundata veterni,
Se totam Christo devovit mente benigna,

AGNES. 5 spons/ *M* 8 scincero M^1p^1 10 que *add. Celtes (sic Mar. 873)* 14 cunctorum M^1p 24 castrorum castrorum M^1p^1, castorum M^2, castrorum p^2 29 *sq. dist. Rétif de la Bretonne* 35 mentę/ *M*

AGNES. 4 *cf. Agn. 137. 421 (Matth. 22, 30).* 5 *cf. Dion. 138.* 7 *cf. apocal. 14, 4* hi sequuntur agnum quocumque ierit. 10 *cf. Bas. 31.* 13 *sq. cf. Sedul. II 51* forma speciosus amoena prae filiis *(natis v. l.)* hominum *(psalm. 44, 3).* 26 *cf. Gong. 81.* 30 = *prim. 7.*

Nitens, servata bene virginitate beata
Spernere carnales affectus fortiter omnes,
Caelibis et vitae durum luctamen inire,
Quo victrix hostis corruptelam suadentis
Iungi caelicolis meruisset in aethere sanctis.
  Ast, ubi lustra duo celeri cursu revoluta,
Insuper et ternos aetatis transiit annos,
Simphronii comitis, praefecti scilicet urbis,
Filius insignis iuvenilis stemmate floris,
Illius formae decus ut vidit speciosae, *fol. 69r*
Affectu nimio cordis suspensus in illa
Hanc sibi prae cunctis unam delegit amandam,
Se fortunatum credens et honoribus aptum,
Si tam praepulchrae meruisset habere puellae
Dulcia per propriae tempus consortia vitae.
Hinc illam multis adiit comitatus amicis,
Desponsare volens sponsam Christi venerandam,
Pluraque de patris comportans munera gazis
Stultus speravit, quod perpetrare nequivit,
Virginis ut stabilem donis corrumpere mentem
Illius et turpi coniungere posset amori.
Sed Christi virgo, spernens ceu stercora dona,
Pondus et oblati dedignans protinus auri,
Splendorem quoque gemmarum rutilum variarum,
His verbis iuvenem causari fertur amentem:
'O fili mortis merito dampnande perennis,
O fomes sceleris, contemptor et omnipotentis,
Discedens a me citius fugiendo recede,
Nec credas, te posse meum pervertere purum
Cor, quod amatoris praevenit nobilioris
Dulcis amor, pulchrum cuius fidei fero signum
In facie summa necnon in corpore toto,
Quo me signavit strictimque sibi religavit,
Ne mea mens alium iam praesumpsisset amicum *fol. 69v*
Quaerere, sed solum complecti disceret illum,
Qui virtute potens omnique decore refulgens
Caelestes et mortales supereminet omnes.

---

44 iuuenilis (l *ex* i) *M*   51 adiit multis *M: correxi*   53 patriis *Celtes*   58 dedignans (*posterior* n *ex corr.*) *M*; dedignatus *p*   59 rutilarum M^1p^1 62 fames *M: correxi ex Ps.-Ambros. 1, 3* discede a me, o fomes peccati   sceleris (r *ex corr.*) *M*

---

38 *cf. Bas. 220.*   41 *sq. Ps.-Ambros. (A. S. Ian. II 351 sqq.) c. 1, 1* tertio decimo aetatis suae anno mortem perdidit, vitam invenit.   45 *sc.* dum a scholis reverteretur (*Ps.-Ambr. c. 1, 2*).   72 *cf. Verg. Aen. VI 856* viros supereminet omnes.

Hunc sine matre pater cani retro tempora mundi
In deitate parem nec maiestate minorem
Omnipotens genuit, per quem sibi saecula fecit;
Et sine patre quidem mater pariebat eundem,
Factorem proprium lactans sub tempore natum.
Cuius praepulchram mirantur denique formam
Solaris splendor, lunae renitens quoque candor,
Laudantes radiis dominum fulgentibus orbis;
Cuius et imperio famulantia sydera cuncta
Illis iniunctum complent per tempora cursum;
Cui, conclamantes condignis laudibus, omnes
Coetus angelici non desistunt famulari;
Mira cui bonitas est et praecelsa potestas,
Gloria sublimis, perpes concordia pacis,
Laudabilis pietas nimiumque benigna voluntas.
Talis namque meus, quem diligo, constat amicus,
Quem fateor solum prae cunctis esse colendum.
Ille quidem talis me desponsavit amoris
Pignore ceu sponsam, clara dotando corona,
Atque meum gemmis collum cinxit pretiosis,
Auribus et resplendentes suspendit inaures, *fol. 70r*
Praebens ornatus varii claros mihi cultus.
Ipsius certe dulcedo fluxit ab ore,
Quae me lactavit, dulci pastuque cibavit,
Ceu nectar mellis, suavis vel copia lactis.
Insuper et thalamum mihimet construxit in aevum
Lucentem gemmis variis aurique metallis,
Organa melodiis in quo resonando canoris
Carmen dulce mihi cantant per tempora saecli
Et pariter, sponsi laudes modulantia cari,
Illius affectum semper suadent mihi castum.
Affectu quem secreto ⟨cum⟩ cordis amabo,
Nulla puellaris patior detrimenta pudoris;
Ast, ubi forte sui merear complexibus uti
Eius et in thalamum sponsarum more coruscum
Duci, permaneo virgo sine sorde pudica.
Cui debebo fidem soli servare perennem:
Ipsi me toto cordis conamine credo.'
His miser auditis, spiculis perfossus amoris,
Ingemuit, crebro ducens suspiria longa,

77 Factor est *M (i. e.* Factorē *male solutum)* 82 iniunctū *sic M* 92 praecioosis *(sic) M* 94 uari *M* 100 Orgona *M* 104 cum *add. Celtes* 109 delebo *(sic) M* 110 cordis *(*i *ex* e*) M* 112 crebo dicens *M*

90 *sqq. cf. Koepke p. 57.* 97 *cf. Verg. ecl. 1, 82 (= georg. III 308)* copia lactis. 106 *cf. Bas. 90.* 111 *cf. Bas. 37.*

Hoc quia non meruit, caeco quod corde petivit;
Et super hoc maerens nimioque dolore tabescens,
Decidit in lectum stultissimus ille virorum,
Et, simulans male languorem, celavit amorem,
Qui sibi causa gravis fuerat non parva doloris. *fol. 70v*
Nec mora, fit notum fama prodente sinistra,
Natum praefecti nimio languore ligari:
Conveniunt subito medici, velut agmine facto,
Apponunt variis aptas morbis medicinas;
Harum sed iuveni nil proficiebat amenti.
Tandem senserunt, quod mox patri retulerunt,
Non hoc languoris signum, sed fortis amoris,
Quod contristatus pateretur filius eius.
Quo pater audito, causa morbique reperta,
Ut leo frendescens rapidam conversus in iram
Incepit percontari rabie furienti,
Quis foret ille potestatis sic imperialis,
In quo spe vana virgo confisa superba
Crederet, esse sibi iunctum, contempnere natum
Eius, qui plebi merito celeberrimus omni
Esset condigne summo provectus honore.
Haec ubi disseruit nimioque furore latravit,
Comperit hanc ipsam sacro baptismate lotam
Agnen christicolam primis fore semper ab annis,
Et conservandae pro virginitatis amore
Esse suum sponsum consueto dicere Christum.
Quo nam comperto, laetatur corde maligno,
Sperans, ⟨se⟩ teneram merito debere puellam
Saevis ad cultum poenis urgere deorum *fol. 71r*
Et sic posse suum tandem complere furorem,
Quo pro contemptu nati furiebat ęgroti.
Hinc illam citius sisti conspectibus eius
Iussit; et astantem nulloque metu trepidantem
Primo suadelis nimium mulcebat amicis,
Tunc etiam probris dure cogebat amaris,
Ut se sponte sui nati copularet amori
Et simulachra deum coleret Christumque negaret.

---

117 doloris *(l ex r) M* 118 notum] notus *(o an a, ambiguum) M,* natus *p* 119 ꝑfecti *M; cf. Dion. 191* 122 nil] tul *M,* cul *p* 125 Contristarus *M*[1]*p*[1] 136 primus *M*[1]*p; cf. appar. ad Gong. 53* 138 suum spo- *in ras. M* 140 se *add. Barack* 143 egroti *M*

---

114 *cf. Theoph. 79.* 117 *cf. Pel. 195.* 118 *cf. prim. 339.* 131 iunctum *i. e. iniunctum; 'dass es ihre Pflicht sei'; cf. Agn. 82.* 135 *cf. Pel. 27.* 136 *cf. Theoph. 8.* 137 *cf. Agn. 4.*

Sed virgo Christi nec suppliciis superari
Nec blandimentis potuit devincier ullis,
Quin servaret amatori sine fraude priori.
Quod pepigit, pactum signo fidei stabilitum.
Cui praeses, pravam rursum renovans suadelam,
Dixit: 'Si vere cupias intacta manere
Virgo, deae magnae citius subiungere Vestae,
Eius sacricolis et consociare puellis,
Quo condigna fias illi semper famulari.'
  Haec inquit praeses: contra sed sic ait Agnes:
'Si mihi iure tuum placuit contempnere natum,
Qui, ratione vigens, cunctis quoque sensibus utens
Corporeis, anima regitur numquam moritura
(Quamvis sit merito baratro claudendus in imo
Multis errorum pro commissis variorum,
Ni, sanum sapiens et quandoquidem resipiscens, *fol. 77v*
Se tingui faciat pura baptismatis unda),
Quis te posse minis vel quis tandem suadelis
Ad simulachrorum reris me cogere cultum,
Artificum cura quae conformata metallo
Membrorum falsam portant solummodo formam,
Mobilis officium complent nec corporis ullum,
Neque suum quid viventis monstrant animalis?
Et quod ab his insensatis monstrisque profanis
Solamen vitae mihimet sperare gerendae
Possum, quae, vita sensuque carentia cuncto,
Nec sibi proficiunt, mihi nec succurrere possunt?'
  Haec ubi dicta dedit, praeses Simphronius inquid:
'Florentem primis te nam cognosco sub annis,
Ingenio parvam, necnon aetate tenellam;
Hinc infantili parcendo simplicitati
Prudenter te subporto, lasciva puella,
Quo parcendo tuum citius te flectere collum
Sub sacris Vestae plantis faciam venerandae
Tureque nostrorum numen placare deorum.
Sed si, tam mitem spernendo mei pietatem,
Contraluctaris, mea ne praecepta sequaris,

---

153 -igit pactum *in ras. M* 156 /itius *(sic) M*, cicius *p* 158 samulari *M* 162 nu numquam *M*[1] 163 Quam iussit *M* 167 nimis *M* 171 corpus *M* 172 suum quid *(sic Barack ex p) in M erasum agnovi* 180 infan/tili *M* 181 puela *M*[1] 183 f/ciam *M*[1] 184 Iure *M; cf. Hauthal ad dist. Cat. IV 38, 1* ture deum placa deorsum *M* 186 nec *Celtes*

---

171 *cf. Alcv. c. 1, 1193 P. C. tom. I p. 195* motu sine corporis ullo *(Ps.-Ambr. 1, 6* idola muta et surda et sine sensu et sine anima*)*. 178 *cf. Agn. 283 (Theoph. 8).*

Ultra non parco, sed vim iustam faciendo
Mando, sub obscenae latebris te claudier aedis,
In qua criminibus turpes gaudent mulieres; *fol. 72r*
Et faciam pollutarum sociam meretricum,
Quo tu, quae clara polles de stirpe creata,
Dedecus omne tuis sis et confusio turpis.'
  At sacra virgo, minis nimium trepidans super istis,
Audacter mox praefecto dedit ista responsa:
'Si tu namque deum scires hunc, quem colo, verum
Illiusque potestatem sine fine vigentem,
Qua semper proprios pie confortando ministros
Antiqui fraudes hostis confringeret omnes,
Talia verba tuo nolles profundere rostro,
Nec mihi terrores toties praeponere tristes.
Hinc ego, quae sectando fidem Christi meliorem
Illum cognosco necnon cognoscor ab illo,
Ipsius dextra me defendente superna
Spero delicti numquam maculis violari,
Carnis spurcitias fragilis sed vincere cuntas.'
  His dictis saeva praeses commotior ira
Caelestis sponsam regis iussit venerandam
Vestibus exutam, toto quoque corpore nudam,
Concurrente trahi conventiculo populari,
Inque lupanaris nigrum concludier antrum,
In quo lascivi iuvenes rationis egeni
Colloquio scelerosarum gaudent mulierum.
Sed Christus, propriae praebens solamina sponsae, *fol. 72v*
Illam conviciis tangi non sustinet ullis.
Ast, ubi distracto nudatur tegmine toto,
Continuo bene densati crevere capilli,
Qui, ductu longo lapsi de vertice summo,
Descendendo pedum plantas tetigere tenellas;
Corpus et omne comis tegitur ceu tegmine vestis.
Utque lupanaris calcavit limina tristis,
Extimplo suavis sensit dulcamen odoris,
Atque locum turpem miro splendore micantem
Aspexit, tenebris qui sordebat prius atris.
Et cum sordidulum compulsa subintrat in antrum,
Angelus altithroni blande stetit obvius illi,
Custos indubius fuerat qui corporis eius,

---

198 Antiquę *M*   205 cunctas *M*[2]   215 nudator *M* *fort.* tota 219 tetigitur *M (ex v. 218* tetigere*)*   224 sordiculum *M*; *cf. Mar. 9*

---

192 *sic* decus omne *Pel. 167, Agn. 278.*   212 *euphemismus.*

Optulit et vestem niveo splendore micantem
Eius mensurae conformatam satis apte.
Hac induta quidem direxit ad aethera vocem,
Assidue grates Christo resonando suaves,
Cuius opem tanti sensit sub fasce pericli,
Cuius et auxilio fuerat protecta paterno,
Ne posset veteris corrumpi fraudibus hostis.
  Interea iuvenes caecato corde furentes
Undique collectis cursim venere catervis,
Certantes studio perversae mentis iniquo,
Quis prior intraret vel quis perdiscere posset, *fol. 73*[r]
An virgo suffulta sui munimine Christi
Haec, quae carnales semper contempsit amores,
Iam nunc incepto posset persistere voto.
Nec mora, cognoscunt, nec contradicere possunt,
Quod numquam longum quis confundetur in aevum,
Qui credens domino firma spe pendet in illo;
Nam quicumque, sua compulsus mente superba,
Ingreditur turpis latebras temerarius aedis,
Ut radios lucis vidit mire rutilantis,
Angelicae praefulgentem vestisque nitorem,
Correptus signi nimio terrore stupendi
Prostratus sacrae plantis extimplo puellae
Postulat, errorum laxari vincla suorum,
Testaturque, deum verum fore iure colendum,
Eius cultores qui consolabitur omnes;
Sicque locus scelerum domus efficitur precularum.
Tandem praefecti natus venit male sanus,
Cuius sustinuit causa vim virgo beata.
Qui mox ingressus ridenti corde misellus
Nec dixit laudem domino nec reddit honorem,
Gratia tristifico cuius radiebat in antro,
Sed detestabilem laetus tendebat in aedem,

---

231 s//sit *M*, sitiscit *p* 233 ueteres *M*[1] 240 in coepto *Celtes; cf. app. ad Bas. 123* 247 tutorem *M* 253 p̄culariū *M*[1] 256 misellū *M* 258 rediebat *M*[1], rediabat *M*[2]*p: correxi (cf. Traube, P. C. tom. III p. 796);* radiabat *Celtes* 259 detestabilem *p*[2] *(sic* laudăbilis *Agn. 9 etc.):* de te stabilem *(sic) M; cf. praef. libri II § 4, Dulc. 6 § 1, Cal. 7 § 2, Pafn. 1 § 26; nescio an imitetur Aldhelmi opus de laud. virg. p. 56:* quamvis resti-

---

230 *cf. Mar. 188 sq.* 234 *cf. Theoph. 82.* 235 *cf. Aldh. l. v. 1957 (de s. Agnete)* tunc procus advenit densa comitante caterva; *Ps.-Ambr. 2, 9 simpliciter* cum sodalibus suis iuvenculis. 242 *cf. Gall. I 12 § 8, prim. 242 (ecclesiasticus 2, 11* quia nullus speravit in dominum et confusus est; *Sedul. Scott. c. 56, 33 P. C. tom. III p. 214* in te sperantes non confundamur in aevum*)*. 248 *cf. Agn. 333.* 256 *cf. Bas. 97.*

Amplexu dulci sperans se virginis uti
Iam licito sacrae, cuius languebat amore. *fol. 73v*
Sed Christi pietas necnon praecelsa potestas,
Fortiter obsistens illi perversa volenti,
A corruptela propriam protexit alumnam,
In reprobam miserum mortem tradebat et illum.
Nam, mox ut rapido cursu properaverat illo,
Quo supplex laudes domino resonaverat Agnes,
Infelix, membris inprovisa resolutis
Morte, ruit pronus, Christi virtute peremptus.
  Quo pater audito miser advenit lacrimando,
Stipatus multa populorum namque caterva,
Et, sese miserum clamans, spargebat in altum
Voces, his sanctam verbis causando puellam:
'O mulier mala, crudelis cui non muliebris
Cordis inest feritas nimiumque cruenta voluntas,
Corpore sub tenero frendescens more ferino,
Dic: quae causa meum cogit te perdere natum,
Qui decus omne suis et spes fuerat genitoris
Quondam felicis talis de germine prolis,
Sed nunc orbati misere pro funere nati?
Hinc patet ergo, tuam mentem nimium vitiosam
De rivulis magicae fraudis bibulam satis esse,
Florentem primis quia forte necare sub annis
Subtractum dulci iuvenem vita valuisti.'
  At sacra conviciis virgo non frangitur istis, *fol. 74r*
Praefecto nec responsum reddebat acerbum,
Dulcia sed resono profundens verba palato
Dixit facunde, bene composita ratione:
'Non ego causa necis iuveni fueram pereunti,
Sed magis ipse sibi fuit incensor moriendi,
Glorificare deum stultus quia spreverat illum,

---

bus (*sic scribendum, coll. carm. v. 1820 sq.:* testibus *Giles*) constrictam ad detestabile prostibulum et invisum lupanar scortorum trahere [vel trudere *Giles; dittographia delenda videtur*] niterentur

267 laudes des *M* agnes *in ras. M* 274 *distinxi* (crudelis feritas); *alioquin corrigendum* o mulier male crudelis 276 frenden- *coeperat M* 280 fune *M* 281 uitiosum M^1; uicosum p^1, uicosam p^2 284 ualuisti *sic M ('weil du Macht gehabt hast über den blühenden Jüngling'); voluisti Celtes, quod commendat Ps.-Ambr. c. 2, 10* in filium meum voluisti apodixin artis tuae magicae demonstrare, *et sic ipsa Hr. Mar. 109*

---

260 *cf. Agn. 452.* 262 *cf. Agn. 294.* 267 *sq. cf. Agn. 291 sq.* 272 *cf. Theoph. 297.* 283 *cf. Agn. 178.*

Gloria tristifico cuius praefulget in antro.
Sed nunc, ut plane toto clarescat in orbe
Eius maiestas necnon praecelsa potestas,
Ipsius suavem supplex oro pietatem,
Ut corpus rigidum iubeat recalescere rursum
Atque novum membris hominem reparet redivivis.'
Dixit, et astantes egredi praeceperat omnes;
Et, prostrata solo fundensque preces lacrimando,
Praestari petit a domino veniam sceleroso.
Cui mox oranti, misero vitamque precanti
Angelus astiterat procumbentemque levabat,
Praebens colloquiis illi solamen amicis,
In verboque dei iussit virtute potenti
Extinctum subito flatu vixisse resumpto.
Qui citius dicto iussus surrexit ab humo,
Viribus et cunctis plene membris restitutis;
Ac, laudum dulces spargens super aethera voces,
Grates continuo solvebat mente iocundo *fol. 74v*
Christo, victori mortis vitaeque datori.
Inde quidem, prima prorsus forma renovata,
Processit vivus, qui morte fuit religatus;
Atque, suo tristi se praesentando parenti,
Fit res gaudendi, fuerat cui causa dolendi.
Hinc crebro caelum pulsans clamore profundum
Utitur et verbis, suadens studiosius, istis:
'Credite, Romani cives, rogo, credite cuncti,
Esse deum Christum verumque perenniter unum
Cum patre celsithrono necnon cum flamine sacro
Semper regnantem, sceptrum caelique tenentem;
Sub ditione sua qui complectens universa
Cuncta gubernaculis regit inmensae bonitatis.
Hic est orandus solusque colendus amandus;
Qui prius, errantem necnon perversa volentem
Morte repentina citius me praeveniendo,
Finem stultitiae dignabatur dare tantae,
Et post, erranti promptus solito misereri,
Virginis Agnetis precibus sacrae studiosis
Mollitus, cursum vitae reddit renovatum.'

---

292 testifico *M* 298 egredi p̄cerat *M* 303 colloquis M^1 309 iocunda *Celtes* 316 studiosis *M* 317 cuncta *M* 322 gubernaclis *Celtes* 323 es *M* 325 praevenientis M^1 328 scrae *(sic) M: correxi;* sancte p^2 329 rursum *M: correxi coll. prim. 412*

---

294 *cf. Agn. 262.* 308 *cf. Theoph. 297.* 314 *cf. Pel. 195.* 316 *cf. Bas. 80.* 323 *cf. Gong. 120.* 327 *cf. Dion. 85.*

At pater, ut natum prodire sui redivivum
Perfectum specie vidit plenumque decore,
Interitum lacrimis cuius deflevit amaris,
Mox super insolita signi novitate stupendi *fol. 75ʳ*
Admirando pavet, laeto sed pectore gaudet.
Tunc amplectendo collum pietate paterna,
Mitia praedulci libaverat oscula proli;
Atque deum verum clamans dixit fore Christum,
Cuius tam celerem cognoscebat pietatem,
Cuius et imperio mors succumbebat amara,
Reddens viventem, quem sorbebat morientem.
Scilicet astantes animis mirantibus omnes
Tollunt in caelum laeti praeconia laudum,
Laudantes sanctum domini nomen benedicti.
  Hoc vix pontifices crudeli corde ferentes
Commovere quidem non parvam seditionem,
Agnem sacrilegam dicentes et scelerosam
Occidi poenis citius debere cruentis,
Illius causa quia contemptum simulachra
Cunctaque sacrorum paterentur iura suorum.
Hinc praeses maestus turbato pectore factus
Condoluit sacrae subtristi mente puellae;
Ignorat tamen omnino dubius, super illa
Quid sibi sectandum, vel quid restaret agendum:
Perdere non placuit, sed nec defendere quivit.
  Tandem discessit maerens, aliumque reliquid,
Iudicis officio functum feritate lupina,
Qui fuit Aspasius dictus rituque profanus. *fol. 75ᵛ*
Qui citus Agnetem proici praecepit in ignem,
Pontificum votis male concordando malignis.
Sed corpus castum nulla de sorde piandum,
Ardor carnalis quod non succendit amoris,
Ignis non laesit praesens nec tangere quivit.
Denique, divisae divino numine, flammae
Virgineis tribuere locum precibus spatiosum:
Ac prorumpentes, aestu nimioque furentes
Perdunt carnifices urendo primitus omnes;
Hinc circumstantem lambentes undique plebem

---

333 insuper solita *M*; *cf. Mar. 734*   338 scelerem M^1p^1 339 & *ss. M*   340 mouentem *M*   343 benedicti *sic M*; benedictū *Celtes p*   346 *cf. app. ad v. 443*   354 Pe/dere M^1 356 feritate lupina *in ras. M*   357 suit *M*   358 citius *M*   364 *fort.* pedibus; *nulla apud Ps.-Ambrosium (c. 2, 11) hic oratio s. Agnetis*   367 circumstantes M^1

---

333 *cf. Agn. 248.*   335 *cf. Dion. 220.*   342 *cf. Dion. 185.*

Incredulam, plures raptim stravere falanges.
Sola sed inmunis stabat pia virgo caloris,
Inter flammarum crines ludens crepitantes,
Oravitque deum versis ad sydera palmis,
Hoc utens in fronte precis modulamine laudis:
'Omniparens verbi genitor mundique creator,
Qui, cum dilecto regnans retro tempora nato
Amborumque coaeterno cum flamine sacro,
Digne laudaris coleris veneraris amaris,
Te solum laudo, te laudando benedico,
Et tibi dèvote grates persolvo perennes,
Eiusdem quia fulta tui munimine nati,
Numquam subcubui serpentis fraude vetusti,
Corpore sed casto, puro cordisque secreto, *fol. 76r*
Carnis spurcitias pertransivi bene cunctas,
Poenas sacrilegi pariter superando tyranni.
Hinc, gaudens in te nimium super hac pietate,
Ad te nunc animis festino venire iocundis,
Optans iura pati mortis citiusque resolvi,
Quo merear vere contemplari sine fine
Te, quem quaesivi, quem solum semper amavi;
Tu clemens animam pro te de corpore pulsam
Intra claustra tui dignanter suscipe regni,
Quo tu, iure tuo pollens sub nomine trino,
Rex unus machinae rerum per saecula trinae
Istęc cuncta regis sceptro summae deitatis.'
Scilicet orantis precibus iam rite peractis,
Ignibus extinctis moritur subito rogus omnis;
Et cinis ipse, suis confrigescendo favillis,
Sic expers omnis factus fuit immo caloris,
Ut nec scintillam sibi post servaverit ullam.
Hoc igitur signo iam clarescente stupendo
Quanto se virtus Christi plus detegit orbi,
Tanto maioris rabiem spirando furoris
Iniustus iudex animo cruciatur amaro,
Nec patitur sacram post haec superesse puellam,

---

368 falngens *M*; falangas *p* 371 Orauitq· *M (ex* q *corr.)* 372 præcēs *M*[1], præces *M*[2]; praecens *p* 379 numine *M; cf. gest. 386* 390 clastra *M* 393 Istę *(sic) M: correxi; cf. ind. gramm.* 396 confrigendo *M*

---

368 *cf. Alcv. c. 1, 257 (P. C. tom. I p. 175)* haud secus Oswaldus rex stravit ubique phalanges. 386 *cf. Paul. ad Phil. 1, 23* desiderium habens dissolvi et esse cum Christo. 388 *cf. prim. 360.* 392 *cf. Gong. 6.* 403 *cf. Dulc. 14 § 2.*

Per quam sunt crebro miracula tanta patrata;
Ense sed inmisso tenerum guttur penetrando, *fol. 76*v
Martiris egregiae iugulum perfodit avare,
Et vice conversa, quod non speravit, agendo
Illi profecit, cui gratis obesse cupivit,
Transmittens caelo, quam subtraxit male mundo.
Ast ubi, pro Christo loetali vulnere laesa,
Extremum domino flatum reddit moriendo
Atque fide salva gaudens obdormit in illo,
Ocius angelici coetus de sidere lapsi
Astantes animam niveo candore coruscam
Necnon caelestis perfusam luce nitoris
Blande suscipiunt laetique per aera tollunt,
Congrue divinae laudis resonantibus hymnis:
Indeque transvectam celeres super aetheris ignes
Ducunt astrigeram sponsi caelestis in aulam.
A quo continuo clarum rutilante corona
Donatur purae pro virginitatis honore;
Nec minus ergo, sui signo donanda triumphi,
Martirii palmam sumpsit sine fine gerendam,
Quo martir felix, duplici certamine victrix,
Corporis et mentis carni semper renitentis,
Utens aeterni bravio decoris duplicato,
Inter virgineas fulgeret clara catervas,
Lilia ceu, pulchre roseo permixta rubore,
Inter delicias florum rutilat variorum. *fol. 77*r
Interea quoque summorum sacra cura parentum
Excultam magna, funus venerabile, pompa
In gremio terrae toto contexit honore;
Nec saltim bustum sacratae virginis ipsum,
Quod pro servandis fuerat venerabile membris,
Sollicitudo parentalis contempsit amoris,
Sed sub nocturnis servat vigilantius horis.
At, dum pervigiles consueto more parentes
Excubias proli celebrabant mente fideli,
Caelitus his ipsis monstratur visio talis:
Denique virgineas subito descendere turmas
Viderunt, lapsas celeri de cardine caeli,
Ornatas pulchre, pleno comptasque decore;
Inter quas Agnen simili splendore nitentem

---

406 egreie *M* amare *Celtes* 412 obdormit *sic M* 427 uirgineos *M* 429 rutilant *Celtes* 431 Excultum *Celtes; Pel. v. 353* extinctum testis funus venerabile *aliter comparatus est* 443 agnen *sic M praeter homoeoteleuton; at cf. v. 346*

---

404 *cf. Gong. 567.* 421 *cf. Agn. 4.* 441 lapsas celeri *lapsu(?)*

Conspexere suam pro Christo martirizatam:
A dextris cuius nive candidior stetit agnus.
Quos merito fidei scivit dignos venerari,
Blande colloquiis illos affatur amicis,
Dicens: 'Gaudete mecum gratulando per aevum,
Sum quia luciflua regis caelestis in aula
Virginibus sacris sociata perenniter istis.
Et nunc in caelis illi coniungor amoris
Amplexu dulci, quem semper mente fideli
In terris colui, cupiens sine fine tueri.' *fol. 77v*
His igitur dictis subito discessit ab illis.
Qui, nimium laeti tanto solamine facti,
Siccabant lacrimas super eius morte refusas,
Et laudes domino psallebant voce canora,
Qui post dura suis tribuit certamina sanctis
Testibus aeternae clementer praemia vitae.

AMEN.

pag. 133. EXPLICIT LIBER PRIMUS.
INCIPIT SECUNDUS
DRAMATICA SERIE CONTEXTUS.

Huius omnem materiam sicut et prioris opusculi sumsi ab antiquis libris sub certis auctorum nominibus conscriptis, excepta superius scripta passione sancti Pelagii; cuius seriem martirii quidam eiusdem, in qua passus est, indigena civitatis mihi exposuit, qui ipsum pulcherrimum virorum se vidisse et exitum rei attestatus est veraciter agnovisse. Unde, si quid in utroque falsitatis dictando comprehendi, non ex meo fefelli, sed fallentes incaute imitata fui.

---

445 Ad *M* 449 lucifluo *M*
3 supenus *M* 4 martini quidem *M*

---

450 *cf. Mar. 285.* 452 *cf. Agn. 260, prim. 360.*
2 sub certis auctorum nominibus: *cf. prooem.*

pag. 137. 1 Plures inveniuntur catholici, cuius nos penitus ex- fol. 78r
purgare nequimus facti, qui pro cultioris facundia ser-
monis gentilium vanitatem librorum utilitati praeferunt
2 sacrarum scripturarum. Sunt etiam alii, sacris inhaerentes
paginis, qui licet alia gentilium spernant, Terrentii
tamen fingmenta frequentius lectitant, et, dum dulcedine ser-
monis delectantur, nefandarum notitia rerum maculantur.
3 Unde ego, Clamor Validus Gandeshemensis, non recusavi illum
imitari dictando, dum alii colunt legendo, quo eodem
dictationis genere, quo turpia lascivarum incesta feminarum
pag. 138. recitabantur, laudabilis sacrarum castimonia virginum iuxta
4 mei facultatem ingenioli celebraretur. Hoc tamen facit non
raro verecundari gravique rubore perfundi, quod, huius-
modi specie dictationis cogente, detestabilem inlicite aman-
tium dementiam et male dulcia colloquia eorum, quae nec
nostro auditui permittuntur accommodari, dictando mente
5 tractavi et stili officio designavi. Sed ⟨si⟩ haec erube-
scendo neglegerem, nec proposito satisfacerem, nec
innocentium laudem adeo plene iuxta meum posse exponerem,
quia, quanto blanditiae amentium ad illiciendum promp-
tiores, tanto et superni adiutoris gloria sublimior et trium-
phantium victoria probatur gloriosior, praesertim cum
feminea fragilitas vinceret et virilis robur confusioni sub-
6 iaceret. Non enim dubito, mihi ab aliquibus obici, quod fol. 78v
huius vilitas dictationis multo inferior, multo contractior
penitusque dissimilis eius, quem proponebam imitari, sit
sententiis. Concedo; ipsis tamen denuntio, me in
hoc iure reprehendi non posse, quasi his vellem abusive
pag. 139. assimilari, qui mei inertiam longe praecesserunt in scien-
7 tia sublimiori. Nec enim tantae sum iactantiae, ut
vel extremis me praesumam conferre auctorum alumnis;
sed hoc solum nitor, ut, licet nullatenus valeam apte,
supplici tamen mentis devotione acceptum in

Praefatio. 5 terrentii *sic M; item* Terrentianus *(Gall. II 7 sqq.)* 17 si *add. Celtes* 20 amantium *Celtes; cf. Cal. 3 § 5, 9 § 11* 23 uirile *Celtes;* virilis ⟨animi⟩ robur *(sic Boeth. consol. Philos. I pr. 2, 4) inconcinnum esset* 26 imitari. sit setentius concedo. *M: corr. Celtes, ego distinxi coll. p. 2, 26 et praef. gest. § 7*

Praefatio. 9 *cf. prooem.* 17 *cf. Boeth. consol. Philos. I pr. 1, 2* stili officio signarem *(v. l.* designarem*: Peiper p. LXIIII).*

8 datorem retorqueam ingenium. Ideoque non sum adeo
amatrix mei, ut pro vitanda reprehensione Christi, qui in
sanctis operatur, virtutem, quocumque ipse dabit posse,
9 cessem praedicare. Si enim alicui placet mea devotio,
gaudebo; si autem vel pro mei abiectione vel pro vitiosi
sermonis rusticitate placet nulli, memet ipsam tamen
iuvat, quod feci, quia, dum proprii vilitatem laboris, in
aliis meae inscientiae opusculis heroico ligatam strophio,
in hoc drammatica vinctam serie colo, perniciosas gen-
tilium delicias abstinendo divito.

---

pag. 140.

EPISTOLA EIUSDEM AD QUOSDAM SAPIENTES HUIUS LIBRI FAUTORES.

1 Plene sciis et bene moratis nec alieno profectui
invidentibus, sed, ut decet vere sapientes, congratulanti-
bus, Hrotsvit nesciola nullaque probitate idonea
2 praesens valere et perpes gaudere. Vestrae igitur
laudandae humilitatis magnitudinem satis admirari ne- *fol. 79r*
queo, magnificaeque circa mei vilitatem benignitatis atque
dilectionis plenitudinem condignarum recompensatione
3 gratiarum remetiri non sufficio, quia, cum philosophi-
cis adprime studiis enutriti et scientia longe excellentius
sitis perfecti, mei opusculum vilis mulierculae vestra
admiratione dignum duxistis et largitorem in me operantis
gratiae fraterno affectu gratulantes laudastis, arbitrantes
mihi inesse aliquantulam scientiam artium, quarum sub-
4 tilitas longe praeterit mei muliebre ingenium. Denique
rusticitatem meae dictatiunculae hactenus vix audebam pau-
pag. 141. cis ac solummodo familiaribus meis ostendere; unde paene
opera cessavit dictandi ultra aliquid huiusmodi, quia,
sicut pauci fuere, qui me prodente perspicerent, ita non
multi, qui, vel quid corrigendum inesset, enuclearent, vel
5 ad audendum aliquid huic simile provocarent. At nunc,

---

6 nulli placet *M: transposui homoeoteleuti gratia* 9 uinctam *sic M; synonymum* ligatam

Epistola. 18 utilitatem *M: correxi; cf. p. 106, 25. 107, 22 et Pafn. 7 § 11* 27 dictatuncule *M*

---

1 *cf. Prud. steph. 10, 790* bene in datorem, quod dedit, refuderis. 4 *cf. prim. 143.* 8 *cf. Prud. cath. 3, 28* sertaque mystica dactylico texere docta liga strophio.

Epistola. 32 *cf. deuter. 19, 15* in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.

quia trium testimonium constat esse verum, vestris
corroborata sententiis fiducialius praesumo et componendis
operam dare, si quando deus annuerit posse, et quo-
6 rumcumque sapientium examen subire. Inter haec diversis
affectibus, gaudio videlicet et metu, in diversum trahor;
deum namque, cuius solummodo gratia sum id, quod sum,
in me laudari cordetenus gaudeo; sed maior, quam sim,
videri timeo, quia utrumque nefas esse non ambigo,
et gratuitum dei donum negare, et non acceptum acce-
7 pisse simulare. Unde non denego, praestante gratia crea- *fol. 79*v
toris per dynamin me artes scire, quia sum animal capax
disciplinae, sed per energian fateor omnino nescire.
8 Perspicax quoque ingenium divinitus mihi collatum esse
agnosco; sed magistrorum cessante diligentia incultum et
9 propriae pigritia inertiae torpet neglectum. Quapropter, ne
pag. 142. in me donum dei annullaretur ob neglegentiam mei, si qua
forte fila vel etiam floccos de panniculis, a veste philosophiae
abruptis, evellere quivi, praefato opusculo inserere curavi,
quo vilitas meae inscientiae intermixtione nobilioris materiae
illustraretur, et largitor ingenii tanto amplius in me iure
laudaretur, quanto muliebris sensus tardior esse creditur.
10 Haec mea in dictando intentio, haec sola mei sudoris est
causa; neque simulando me nescita scire iacto, sed, quan-
11 tum ad me, tantum scio, quod nescio. Quia enim attactu
vestri favoris atque petitionis harundineo more inclinata, li-
bellum, quem tali intentione disposui, sed usque huc pro
sui vilitate occultare quam in palam proferre malui, vobis
perscrutandum tradidi, decet, ut non minoris diligentia
sollicitudinis eum emendando investigetis, quam proprii
12 seriem laboris. Et sic tandem ad normam rectitudinis
reformatum mihi remittite, quo, vestri magisterio praemon-
strante, in quibus maxime peccassem, possim agnoscere.

---

4 *fort.* diversis affectibus ⟨fatigor⟩ | 12 enerigian fat°r *M* 13 *fort.* perspicax quoque ingenium | agnosco divinitus mihi esse collatum | 19 insc.] inc- *coeperat M* matene *M* 21 tandior M^1, candior p^1 25 libelum *M* 28 tradidi *in ras. m. 1 M;* tradideret p^1, -retur p^2 *(om.* decet*)*

---

11 *elocutiones Aristotelicas (cf. Bonitz, ind. Aristot. p. 207*[b]*) unde Hr. noverit, nescio; ceterum cf. Boeth. comm.* περὶ ἑρμηνείας *ed. sec. II 5 (rec. Meiser II p. 108, 19): homo est* animal rationale, mortale, mentis et disciplinae capax. 17 *cf. Boeth. consol. Philos. I pr. 3, 23* vestem, quam meis texueram manibus, disciderunt abreptisque ab ea panniculis totam me sibi cessisse credentes abierunt. 25 *cf. Matth. 11, 7* arundinem vento agitatam.

pag. 144.

I.

CONVERSIO GALLICANI PRINCIPIS MILITIAE *fol. 80r* qui, iturus ad bellum contra Scythas, sacratissimam virginem Constantiam, Constantini imperatoris filiam, desponsavit, | sed in conflictu praelii nimium coartatus, | per Iohannem et Paulum primicerios Constantiae conversus, | ad baptisma convolavit | caelibemque vitam elegit, | postea autem iubente Iuliano apostata in exilium missus, | martirio est coronatus. | Sed et Iohannes et Paulus eodem iubente clam occisi | et in domo occulte sunt sepulti. | Nec mora, percussoris filius, | a daemonio arreptus, | patris commissum | et martirum confitendo meritum | iuxta eorum sepulchra salvatus, | una cum patre est baptizatus. |

---

pag. 145. CONSTANTINUS IMPERATOR. GALLICANUS. *fol. 80v*
CONSTANTIA. ARTEMIA. ATTICA. IOHANNES. PAULUS. PRINCIPES.

I 1 Taedet me, Gallicane, morarum, | quia gentem, quam scis, Scitharum, | Romanae solam resistere paci | nostrisque temere praeceptis reluctari, | bello protrahis lacessere, | cum pro tui strenuitate | id tibimet excercicii | ad defensionem non ignores patriae servari. |

2 GALLICANUS. Tuis enim, o auguste Constantine, obnixe manibus pedibusque semper insistens obsequiis, | tuae augustalis excellentiae votis effectu conabar respondere operis, | nec umquam me subtraxi faciendis. |

3 CONSTANTINUS. Si opus est monitu: nam memoriae fixum teneo; unde monui hortando potius, quam arguendo, morem ut geres.

pag. 146. GALLICANUS. Id ipsum etiam studebo nunc.

CONSTANTINUS. Gaudeo.

GALLICANUS. Nec amore vitae abduci potero, quin peragam, quae iubes.

GALLICANUS I. 5 primice^{ri}nos *M*, primicerinos p^1
18 pello M^1 19 exercicii *m:* exercii *M (*-i ad defensionem *in ras. m. 1; cf. p. 111, 2)* 27 geras M^2m

GALLICANUS I. 16 *cf. Dulc. 11 § 4, Abr. 7 § 17, Pafn. 7 § 8.* 17 *cf. Gall. I 9 § 3.* 21 *cf. Ter. Andr. I 1,134* quem ego credo manibus pedibusque obnixe omnia facturum *(sententia similior, verba dissimiliora sunt Andr. IV 1, 52, ubi v. l.* pedibusque*).* 25 *cf. Pafn. 7 § 15 et Ter. Andr. I 1, 13* in memoria habeo. 30 *cf. prim. 512.*

[I 3] CONSTANTINUS. Placet, tuique in me benivolentiam laudo.

4 GALLICANUS. Sed summa inplendae intentio servitutis | summam expetit recompensationem mercedis. |

CONSTANTINUS. Nec iniuria.

GALLICANUS. Difficultas enim cuiuscumque laboris tolerabilius fertur, | si haut incerta accipiendae spe mercedis relevatur. |

CONSTANTINUS. Patet. *fol. 81r*

GALLICANUS. Unde ineundi praemium periculi | mihi, quaeso, proponas in praesenti, | quo inpigre dimicans sudore non frangar certaminis, | animatus spe retributionis. |

5 CONSTANTINUS. Quod dignissimum | omnique videbatur senatui gratissimum, | numquam tibi negabam, aut negabo, praemium, | scilicet nostrae adeptionem familiaritatis | praecipuaeque inter palatinos dignitatis. |

GALLICANUS. Fateor, | sed id nunc haut molior. |

CONSTANTINUS. Si aliud expetas, | oportet proferas. |

GALLICANUS. Immo aliud.

pag. 147. CONSTANTINUS. Quid?

6 GALLICANUS. Si praesumo dicere. |

CONSTANTINUS. Et bene. |

GALLICANUS. Irasceris.

CONSTANTINUS. Nullo modo.

GALLICANUS. Certe.

CONSTANTINUS. Non.

GALLICANUS. Moveberis indignatione. |

CONSTANTINUS. Ne id vereare. |

7 GALLICANUS. Dicam, iussisti: Constantiam, tui natam, amo |

CONSTANTINUS. Et merito; | decet, ut herilem filiam honorabiliter ames | et amabiliter honores. |

GALLICANUS. Interrumpis dicenda.

CONSTANTINUS. Non interrumpo. |

GALLICANUS. Ipsamque, si tua annuerit pietas, desponsare gestio. |

8 CONSTANTINUS. Non leve appetit praemium, | sed summum | vobisque, o principes, ante insolitum. |

---

2 impl. *M*[1]*mp* 16 haut nunc *M*[2]*m* 20 *sqq. distinxi* 28 iusisti *M* 29 decet enim *M*[1]*mp*[2] 30 honores *in ras. m. 1 M* 32 Non ir|rumpo *M*[1]

---

12 *cf. Ter. Andr. I 1, 12* quod habui summum pretium, persolvi tibi. 18 *cf. Ter. Andr. I 1, 3* immo aliud. 29 *cf. Agii vitam Hathumodae c. 1 (SS. IV p. 166, 31)* honorabiliter diligendis et diligibiliter honorandis sanctissimis in Christo Gandeshemensis monasterii sororibus. 31 *cf. Cal. 1.* 36 *cf. Abr. 3 § 7.*

pag. 148. [I 8] o GALLICANUS. Eh heu! dedignatur; praescivi. Instate, quaeso, mecum precibus.

PRINCIPES. Decet tuam, imperator egregie, dignitatem, ut pro sui reverentia hoc illi non abnuas.

CONSTANTINUS. Si abnuo, quantum ad me; | sed subtili primum inquisitione | reor investigandum, | an filia praebeat assensum. |

PRINCIPES. Consequens est.

CONSTANTINUS. Ibo | ipsamque, si velis, Gallicane, pro hac re appellabo. | *fo*

GALLICANUS. Ac libens.

II 1 o CONSTANTIA. Dominus imperator | adit nos solito tristior; | quid velit vehementer admiror. |

CONSTANTINUS. Huc ades, o filia Constantia, paucis te volo.

CONSTANTIA. Assum, domine mi; iube, quid velis.

CONSTANTINUS. Anxietate cordis fatigor | gravique tristitia afficior. |

CONSTANTIA. Ut te venientem adspexi, | tristitiam deprehendi | et, licet causam ignorarem, conturbata pertimui. |

CONSTANTINUS. Tui causa contristor.

CONSTANTIA. Mei? |

CONSTANTINUS. Tui. |

pag. 149. CONSTANTIA. Expaveo. Quid est, domine mi?

CONSTANTINUS. Piget dicere, ne contristeris. |

CONSTANTIA. Multo magis contristor, si non dixeris. |

2 CONSTANTINUS. Gallicanus dux, cui frequens successus triumphorum | primum inter principes dignitatis adquisivit gradum | cuiusque ope saepissime | indigemus ad defensionem patriae, |

CONSTANTIA. Quid ille? |

CONSTANTINUS. Desiderat te sponsam habitum ire. |

CONSTANTIA. Me?

CONSTANTINUS. Te. |

3 CONSTANTIA. Mallim mori. |

CONSTANTINUS. Praescivi. |

CONSTANTIA. Nec mirum, quia tuo consensu, | tuo permissu servandam deo virginitatem devovi. |

---

13 admiro[r] *M (r ss. m. 1); Hr. duo homoeoteleuta* imperator tristior *et* admiro volo *voluisse non est probabile* 26 Callicanus *Mm*

---

1 *cf. Gall. I 2 § 3, Dulc. 12 § 4.* 14 *cf. Cal. 1 et Ter. Andr. I 1,2* adesdum, paucis te volo. 34 *cf. Pel. 44 et acta s. Gallicani (A. S. Iun. V 35) § 1* sciens filiam suam positam in sancto proposito facilius occidi posse quam vinci.

[II 3] CONSTANTINUS. Memini.

CONSTANTIA. Nullis enim suppliciis umquam potero compelli, | quin inviolatum custodiam sacramentum propositi. |

4 CONSTANTINUS. Convenit. Sed hinc coartor nimium, quia, si, quod debet fieri paterno more, | te in proposito | permansum *pag. 150.* ire consensero, | haut leve damnum patiar in publica re; | si *fol. 82r* autem, quod absit, renitor, aeternis cruciandus poenis subiacebo.

CONSTANTIA. Si enim divinum | desperarem adesse auxilium, | mihi quam maxime, mihi potissimum | esset dolendum. |

CONSTANTINUS. Verum. |

CONSTANTIA. Nunc autem nullus relinquitur locus maestitiae | praesumenti de domini pietate. |

CONSTANTINUS. Quam bene dicis, mea Constantia!

5 CONSTANTIA. Si meum digneris captare consilium, | praemonstrabo, qualiter utrumque evadere possis damnum. |

CONSTANTINUS. O utinam!

CONSTANTIA. Simula, prudenter peracta expeditione, | ipsius votis te satisfacturum esse, | et, ut meum concordari credat velle, | suade, quo suas interim filias, Atticam ac Artemiam, velut pro solidandi pignore amoris, mecum mansum ire | meosque primicerios, Iohannem et Paulum, secum faciat iter arreptum ire. |

CONSTANTINUS. Et quid, si victor revertetur, mihi erit agendum? |

CONSTANTIA. Reor, omnipatrem prius esse invocandum, | quo ab huiusmodi intentione Gallicani revocet animum. |

6 CONSTANTINUS. O filia, filia, quantum dulcedine tuae alloquutionis | amaritudinem dulcorasti maesti patris, | adeo, ut pro hac re | nulla post haec movear sollicitudine! |

pag. 151. CONSTANTIA. Non est necesse. |

CONSTANTINUS. Eam, | et Gallicanum laeta promissione circumveniam. |

CONSTANTIA. Vade in pace, | mi domine! |

III 1 O GALLICANUS. Curiositate frangar, | o principes, antequam, *fol. 82v* quid mis senior augustus tam diu cum herili filia agat, experiar. |

PRINCIPES. Suadet illi velle, quae desideras.

GALLICANUS. O utinam praevaleret suasio!

PRINCIPES. Forsitan praevalebit.

---

3 quiri *M*[1] 15 conscilium *M*[1]*p*[1]

[III] 2 GALLICANUS. Silete, | quiescite; | augustus revertitur, non, ut abiit, obscuro, | sed vultu admodum sereno. |

PRINCIPES. Bona fortuna.

GALLICANUS. Si enim, ut dicitur, speculum mentis est facies, serenitas faciei | mansuetudinem forte designat eius animi. |

PRINCIPES. Ita.

IV 1 CONSTANTINUS. Gallicane!

GALLICANUS. Quid dixit?

PRINCIPES. Procede, procede; vocat te! |

GALLICANUS. Dii propitii, favete! |

pag. 152. 2 CONSTANTINUS. Perge securus, Gallicane, ad bellum; | reversurus enim accipies, quod desideras, praemium. |

GALLICANUS. Illudisne me?

CONSTANTINUS. Si illudo.

GALLICANUS. Me felicem, | si unum scirem! |

CONSTANTINUS. Quid unum? |

GALLICANUS. Eius responsum. |

CONSTANTINUS. Filiae?

GALLICANUS. Ipsius.

3 CONSTANTINUS. Iniusta satis ratio, in hac re | verecundae virginis responsum quaerere. | Consequentia autem rerum | monstrabit eius assensum. |

GALLICANUS. Si hunc scirem, | responsum flocci facerem. |

CONSTANTINUS. Licet, experiare.

GALLICANUS. Exopto.

4 CONSTANTINUS. Sui primicerios, Iohannem et Paulum, | tecum commoratum iri decrevit usque in diem nuptiarum. |

GALLICANUS. Quam ob causam?

CONSTANTINUS. Quo illorum ex confabulatione | ipsius vitam, mores, consuetudinem possis praenosscere. |

pag. 153. GALLICANUS. Bonum consilium | mihique quam maxime placitum. |

5 CONSTANTINUS. Scilicet tui filias secum versa vice | desiderat interim mansum ire, | quatinus illarum per sodalitatem *fol. 83r* tibi fiat morigera.

GALLICANUS. Euax, euax! omnia meis respondent votis.

CONSTANTINUS. Fac, ut adducantur citius.

---

11 Dii propicii *in ras m. 1 M*

---

4 *cf. Otto, Sprichwörter der Römer n. 717.* 14 *cf. Ter. Ad. IV 5, 63* obsecro, num ludis nunc tu me? 16 *cf. Mar. 115.*

[IV 5] Gallicanus. Statis, milites? currite, abite; | adducite filias
ad obsequium sui dominae. |

V 1 milites. Assunt illustres Gallicani natae, | tuae familiari-
tati, hera Constantia, pro sui pulchritudinis, sapientiae et
probitatis perspicuitate satis aptae. |
2 Constantia. Placet; introducantur honorifice. | — Amator
virginitatis | et inspirator castitatis, | Christe, qui me, preci-
bus martiris tuae Agnetis | a lepra pariter corporis | et ab
errore eripiens gentilitatis, | invitasti ad virgineum | tui geni-
tricis thalamum, | in quo tu manifestus es verus deus retro
exordium natus a deo patre, | idemque verus homo ex matre
3 natus in tempore: | te, veram et coaeternam | patri sapien-
tiam, | per quam facta sunt omnia | et cuius dispositione con-
sistunt et moderantur universa, | suppliciter exoro, ut Galli-
canum, qui tui in me amorem surripiendo conatur extinguere, |
post te trahendo ab iniusta intentione revocare | suique filias |
digneris tibi assignare sponsas; | et instilla cogitationibus
earum tui amoris dulcedinem, | quatinus execrantes carnale
consortium, | pervenire mereantur ad sacrarum societatem
virginum. |
pag. 154. Artemia. Ave, Constantia, imperialis era. fol. 83v
4 Constantia. Salvete, sorores, Attica et Artemia. | State,
state, ne procidatis, | sed libate mihi osculum amoris. |
Artemia. Tuum ad obsequium, domna, alacri mente
venimus, | tuae ditioni summa devotione nos subicimus, | tan-
tum ut tua | nobis habundet gratia. |
5 Constantia. Unum dominum habemus in caelis, | cui
debetur devotio nostrae servitutis, | in cuius fide et dilec-
tione | condecet nos servata corporis integritate | unanimiter
perseverare, | ut mereamur aulam caelestis patriae | cum
palma virginitatis introire. |
6 Artemia. In nullo reluctamur, | sed testes in omnibus
praeceptis parere nitimur, | praecipue in agnitione veritatis |
et servandae proposito virginitatis. |
Constantia. Congrua satis responsio vestraque ingenui-
tate condigna; nec dubito, quin divinae inspiratione gratiae |
ad credendum estis praeventae. |

---

4 hera] ó *ss.* M^2 6 introducuntur M^1; Pl. i. h. *om.* *p* 11 id ē. quę M^1; idq; *m*, id. ēq. que p^1, atque p^2 17 *fort.* instillare 21 Artemia] A. *M* hera M^2m 32 reluctatur M^1 testis M^1 37 puentę *in* p̄uentę *corr. m. 1 M*

---

8 *cf. Prud. steph. 2, 230* interna corrumpit lepra errorque mancum claudicat. 16 *cf. appar. ad Gall. I 13 § 3.* 17 *cf. Pafn. 1 § 28.* 18 *cf. Cal. inscr.* 31 *cf. Dulc. 14 § 4.* 35 *cf. Gall. I 12 § 9, Sap. 5 § 22.*

[V 6] Artemia. Qui posset fieri, ut, servientes idolis, | sanum saperemus sine illustratione supernae pietatis? |

7 Constantia. Stabilitas vestrae fidei | spem mihi excitat de credulitate Gallicani. |

Artemia. Admoneatur tantum; haut dubium, credat quin.

Constantia. Advocentur Iohannes et Paulus.

---

pag. 155.

VI Iohannes. Praesto sumus, hera, quos vocasti.

Constantia. Ite citi ad Gallicanum; et, inhaerentes eius lateri, | suadete illi paulatim mysterium nostrae fidei, | si forsan illum deus dignetur per vos lucrari. | *fol. 84r*

Paulus. Deus det proventum, | nos adhibemus frequentationes hortamentorum. |

VII 1 Gallicanus. Oportune advenitis, Iohannes et Paule; suspensis diu animis vestrum praestolabar adventum.

Iohannes. Ut vocem iubentis domnae hausimus, | tibi ad obsequendum convolavimus. |

Gallicanus. Multo magis vestro, | quam aliorum delector obsequio. |

Paulus. Nec inmerito; | nam vulgo dicitur, quod dilecti socius | et ipse sit dilectus. |

Gallicanus. Verum.

Iohannes. Dilectio mittentis erae | reconciliatur nos familiaritati tuae. |

2 Gallicanus. Non nego. Convenite, congregamini, tribuni et centuriones | omnesque mei iuris milites; | assunt Iohannes et Paulus, quorum detinebar absentia, ne pergerem.

Tribuni. Praecede, collectim comitamur.

pag. 156. Gallicanus. Capitolium et templa | primum nobis intranda | numinaque deorum | placanda sunt ritu sacrificiorum, | quo prosperentur exitum pugnae? |

Tribuni. Necesse. |

Iohannes. Subtrahamus nos interim.

Paulus. Decet.

---

5 quin credat $M^{2}mp^{2}$ 7 Presti M^{1} quod M^{1} 9 suadeti M^{1} 10 uos *sic M* luctari $M^{1}p^{1}$ 15 domne *sic M* 19 Nec *scripsi:* Non *in ras. m. 2 Mmp* dilecti socius *Bendixen:* dilectis ocius *M* 20 fit *Celtes* 27 comitantur *M* (-mitan- *in ras. m. 1): corr. Koepke p. 197* 30 *interrogationem significabat* M^{1}

7 *cf. Dulc.* 2 *§ 1 et 11 § 1.* 8 *cf. Gall. I 5 § 1.* 13 *cf. Ter. heaut. I 2,5* pater, opportune advenis. 19 *proverbium frustra quaesivi.*

VIII IOHANNES. En, dux egreditur; ascendamus equos, offeramus nos obviam.

PAULUS. Ac cito.

GALLICANUS. Unde venitis? | ubi fuistis? |

IOHANNES. Stravimus, | sarcinulas praemisimus, | quo expediti | tuum iter possimus comitari. | *fol. 84v*

GALLICANUS. Placet.

IX 1 O O tribuni, pro Iuppiter! aspicio innumerabilis exercitus legiones, | variis armorum instrumentis horribiles. |

TRIBUNI. Hercle hostes! |

GALLICANUS. Resistamus fortiter | et congrediamur viriliter. |

TRIBUNI. Si est utilis | nostri congressio cum tantis. |

GALLICANUS. Et quid mavultis?

TRIBUNI. Submittere colla.

GALLICANUS. Nolit hoc Apollo!

pag. 157. TRIBUNI. Edepol faciendum: en, undiquesecus circumdamur, | vulneramur, | perimimur. |

GALLICANUS. Eh heu! quid erit, cum tribuni me spernunt, | se tradunt? |

2 IOHANNES. Fac votum deo caeli, | te christianum fieri, | et vinces.

O GALLICANUS. Voveo, | et opere implebo. |

HOSTES. Heus! rex Bradan, sperandae fortuna victoriae illudit nos; en dextrae languescent, | vires fatiscent, | sed et inconstantia pectoris | cogit nos discedere ab armis. |

BRADAN. Quid dicam, ignoro: | ipsa, quam toleratis, me urget passio; | restat, ut nos duci tradamus. |

HOSTES. Alias non evademus. |

3 BRADAN. Dux Gallicane, | noli in nostri perniciem saevire, | sed parce | et utere, ut libet, nostra servitute. |

GALLICANUS. Ne trepidetis, | ne formidetis; | sed, datis obsidibus, facite vos tributarios imperatoris, | et vivite beate | sub Romana pace. |

HOSTES. Tuo arbitrio pendet, quot qualesque accipere | quantumque pondus solvendi census nobis velis imponere. |

GALLICANUS. Solvite procinctum, mei milites; nemo laedatur, | nemo perimatur; | amplectamur foederatos, | quos *fol. 85r* publicos insectabamur inimicos. |

---

5 *dist.* *M²p* 18 *sq.* cirdamur *M¹* 26 alludit *M¹mp* 36 H (*i. e.* HOSTES) *sic M* 39 foederatos (fo- *in ras. m. 2*) *M* 40 bublicos *M¹*

---

35 *cf. Gall. I 1 § 1.* 38 *cf. Prud. psychom. 606* solvite procinctum.

pag. 158.
[IX] 4 Iohannes. Quanto magis valet intenta precatio | quam humana praesumptio! |

Gallicanus. Verum.

Paulus. Quam efficax his aderit superna miseratio, | quos deo commendat humilis devotio! |

Gallicanus. Perspicuum.

Iohannes. Sed quod vovetur in perturbatione, | solvendum est in tranquillitate. |

Gallicanus. Assentio. | Unde quantocius baptizari gestio | ac reliquum vitae | in dei obsequio vacare. |

Paulus. Iustum.

X Gallicanus. Ecce in introitu nostro proruunt Romani urbicolae, | insignia laudum ferentes ex more. |

Iohannes. Consequens est.

Gallicanus. Sed nec nostrae, nec deorum fortitudini | titulus debetur triumphi. |

Paulus. Nullo modo, | sed vero deo. |

Gallicanus. Unde templa arbitror transeunda |

Iohannes. Recte arbitraris.

Gallicanus. Et limina apostolorum supplici confessione esse intranda. |

pag. 159. Paulus. O te tali opinione felicem! nunc testaris te verum cristicolam.

XI Constantinus. Admiror, o milites, cur Gallicanus | tam diu se subtrahat nostris conspectibus. |

milites. Ut urbem intravit, | gressum ad domum sancti Petri concite tetendit, | terratenusque prostratus pro recepta victoria grates impendit altithrono.

Constantinus. Gallicanus?

milites. Ipse.

Constantinus. Incredibile.

milites. En, accedit; ipsum potes sciscitari.

XII 1 Constantinus. Diu te, Gallicane, sustinui, | ut modum exitumque experirer proelii. |

---

9 qua[n]totius batizari *M* 10 dei] dI/ *M* 27 terratenusque (-rat- *in. ras. m. 1) M* recepta (rece- *in ras. m. 1;* -ta *ex* -tus *corr.) M; fort.* ⟨pro adepta⟩ promptus victoria *(cf. Theoph. 18)*

---

15 *cf. Cal. 9 § 8.* 19 *cf. Cal. 9 § 7, Pafn. 3 § 11.* 33 *cf. Sap. 3 § 22.*

[XII 1] GALLICANUS. Dicam digestim.

CONSTANTINUS. Hoc interim parvi pendo, | quo edisseras, quod magis exopto. | *fol. 85v*

GALLICANUS. Quid est?

CONSTANTINUS. Cur iturus deorum templa, | et revertens intrares apostolorum tecta? |

GALLICANUS. Rogas?

CONSTANTINUS. Curiose.

GALLICANUS. Expono. |

CONSTANTINUS. Exopto. |

pag. 160.
2 GALLICANUS. Fateor, | sacratissime imperator, | iturus, ut obiecisti, | sacella intravi | meque daemoniis et diis supplex commisi. |

CONSTANTINUS. Hoc Romanis antiquitus fuit in more.

GALLICANUS. Mala consuetudo.

CONSTANTINUS. Pessima.

3 GALLICANUS. Quo peracto, tribuni cum suis legionibus advenere | meque euntem undiquesecus saepsere. |

CONSTANTINUS. Pomposo admodum apparatu egrediebaris.

GALLICANUS. Promovimus, | hostes impegimus, | commisimus, | victi sumus. |

CONSTANTINUS. Romani victi?

GALLICANUS. Penitus.

CONSTANTINUS. O res dira | omnibusque saeclis inaudita! |

4 GALLICANUS. Ego quidem nefanda sacrificia iteravi, | nec aderant, qui adiuvarent, dii, | sed invalescente congressione | plurimi ex nostris interiere. |

CONSTANTINUS. Confundor audiendo.

GALLICANUS. Tandem tribuni me spreverunt, | se tradiderunt. |

CONSTANTINUS. Hostibus?

GALLICANUS. Ipsis.

pag. 161.
CONSTANTINUS. Ah! quid fecisti?

5 GALLICANUS. Quid possem facere, | nisi fugam captare? |

CONSTANTINUS. Non.

GALLICANUS. Etiam.

CONSTANTINUS. Quantis tunc angustiis | urgebatur constantia tui pectoris! |

GALLICANUS. Maximis. |

CONSTANTINUS. Et quomodo evasisti? |

6 GALLICANUS. Mis familiares socii, | Iohannes et Paulus, suaserunt mihi | votum fecisse creatori. |

---

37 C *ss. m. 1 M minio adhibito*

---

14 *cf. Abr. 4 § 4.*

[XII 6] CONSTANTINUS. Salubre.

GALLICANUS. Experiebar: ut os ad vovendum aperui, | *fol. 86r* caeleste iuvamen sensi. |

CONSTANTINUS. Quo pacto?

7 GALLICANUS. Apparuit mihi iuvenis | procerae magnitudinis, | crucem ferens in humeris, | et praecepit, ut stricto mucrone illum sequerer.

CONSTANTINUS. Quisquis ille erat, | caelitus missus fuerat. |

GALLICANUS. Comprobavi; | nec mora, astiterunt mihi a dextra laevaque milites armati, | quorum vultum minime agnovi, | promittentes auxilium sui. |

pag. 162. CONSTANTINUS. Caelestis militia.

8 GALLICANUS. Non ambigo. At ubi, sequens praecedentem, securus inter medias hostium ingrederer acies, perveni ad regem eorum, nomine Brandan; qui mox, incredibili metu correptus | pedibusque meis provolutus, | se cum suis subdidit, professus censum | principi Romani orbis finetenus solvendum. |

CONSTANTINUS. Grates prosperitatis auctori, | qui in se sperantes non patitur confundi. |

GALLICANUS. Expertus didici. |

9 CONSTANTINUS. Vellem experiri, | quid deinde profugi | actitarent tribuni. |

GALLICANUS. Maturabant reconciliari. |

CONSTANTINUS. Recepistin gratis? |

GALLICANUS. Ego illos gratis, | qui me periclis, | qui se inimicis? | haut ita.

CONSTANTINUS. Et qui?

GALLICANUS. Proposui promerendae gratiae pretium. |

CONSTANTINUS. Quale?

GALLICANUS. Videlicet sectam christicolarum; | quam qui elegerit, gratiam susciperet priorem | honoremque ampliorem, | qui vero spreverit, gratia | simul privaretur et militia. |

pag. 163. CONSTANTINUS. Recta propositio tuaque auctoritate condigna. *fol. 86v*

10 GALLICANUS. Ego quidem, baptismate imbutus, totum me deo subiugavi, | in tantum, ut tuae, | quam prae omnibus dilexi, | abrenuntiarem filiae, | quo, abstinens coniugii, | placerem virginis proli. |

---

3 iuuam// *M*[1] 21 Expertus *scripsi:* Exp// *M*[1], Expimento *M*[2]*mp* 26 illas *M* pericl^{i}as *M;* periculis *m,* periclias *p*[1] 33 spreuerint *M* (*etiam* priuaretur *m)*

5 *cf. Koepke p. 59 sq.* (caelestis militia *fort. ex Sulp. Sev. vita s. Martini 14, 5)* 19 *cf. Agn. 242.* 26 *cf. Ter. eun. I 1, 20* egone illam, quae illum, quae me, quae non? 34 *cf. Gall. I 5 § 6.*

[XII 10] CONSTANTINUS. Accede propius, | ut irruam in tuos amplexus. | Nunc quidem, nunc cogor tibi detegere, | quod ad tempus studebam velare. |

GALLICANUS. Quid?

CONSTANTINUS. Id videlicet, quod mea tuaeque natae eidem, quam elegisti, | student religioni |

GALLICANUS. Gaudeo.

CONSTANTINUS. Tantoque servandae virginitatis flagrant amore, | ut nec minis nec blandimentis revocari possunt ab intentione. |

GALLICANUS. Perseverent, exopto.

11 CONSTANTINUS. Introeamus in palatium, ubi ipsae commorantur.

GALLICANUS. Praecede; sequar.

O CONSTANTINUS. Ecce, occurrunt cum augusta Elena, | mei genitrice gloriosa, | omnibusque lacrimae fluunt prae gaudio.

XIII 1 GALLICANUS. Vivite feliciter, o sanctae virgines, perseverantes in dei amore, | decusque virginitatis inviolatum servate, | quo dignae inveniamini | amplexibus regis aeterni. |

pag. 164. CONSTANTIA. Eo liberius servabimus, | quo te non contraluctari sentimus. |

2 GALLICANUS. Non contraluctor, | non renitor, | non prohibeo, | sed vestris in hoc votis libens concedo, | in tantum, ut nec te, o mea Constantia, quam haut segniter emi vitae pretio, | aliud, quam coepisti, velle cogo. |

CONSTANTIA. Haec mutatio dextrae excelsi!

GALLICANUS. Si in melius mutatus non essem, | tuae *fol. 87r* promissioni assensum non praeberem. |

3 CONSTANTIA. Amicus pudicitiae virginalis | et fautor totius bonae voluntatis, | qui te ab iniusta cogitatione revocavit | meamque virginitatem sibi signavit, | dignetur nos pro corporali discidio | quandoque associatum ire in aeterno gaudio. |

GALLICANUS. Fiat, fiat!

4 CONSTANTINUS. Cum vinculum Christi amoris | in unius nos societate coniungat religionis, | decet, ut, quasi gener augustorum, | honorifice nobiscum habites intra palatium. |

---

8 C *fort. ex* G (*i. e.* GALLICANUS) *corr. M* 15 Helena M^2mp^2 18 timore *M: correxi; cf. p. 114, 15. 28* 25 cogā M^2m 30 cogitatione] intentione *ss. m. 1 M (sic mp); cf. p. 114, 16* 33 gaudia M^1 36 societate *m:* sociate *M* 37 habites (-abit- *in ras., fort. m. 2) M*

---

9 *cf. Gall. II 5 § 6 sq., Cal. 2 § 4.* 20 *cf. Theoph. 65.* 24 *cf. Gong. 472.* 26 *cf. Mar. 864 cum adn., Gong. 413.* 32 *sq. cf. Sap. 5 § 26.*

[III 4] Gallicanus. Nulla magis est vitanda temptatio, quam oculorum concupiscentia.

Constantinus. Refragari nequeo.

Gallicanus. Unde non expedit, me frequentius virginem intueri, | quam prae parentibus, prae vita, prae anima a me scis amari. |

pag. 165. Constantinus. Ut libet.

5 Gallicanus. Ecce, habes quadruplicatum exercitum, Christo favente et me laborante. Patere, ut nunc militem imperatori, | cuius iuvamine vici, | et cui debeo, quicquid feliciter vixi. |

Constantinus. Ipsum decet laus et iubilatio, ipsi debet famulari omnis creatura.

Gallicanus. Sed illi potissimum, | quis in necessitate largius praestat auxilium. |

Constantinus. Ut asseris.

6 Gallicanus. Partem possessionis, quae ad filias pertinet, excipio, | partemque ad susceptionem peregrinorum mihi reservo; | de reliquo proprios servos, libertate donatos, ditari | pauperumque necessitates volo sustentari. |

Constantinus. Prudenter possessa disponis, | nec expers *fol. 87v* fies aeternae retributionis. |

7 Gallicanus. Me ipsum etiam sancto viro Hilariano, in urbe Ostensi | individuum sodalem ardeo associatum iri, | quo ibidem reliquum vitae | in dei laude pauperumque vacem susceptione. |

Constantinus. Simplex esse, | cui semper est posse, | sinat tui esse | prosperis successionibus iuxta sui velle vigere, | et perducat te ad gaudia aeternitatis, | qui regnat et gloriatur in unitate trinitatis. |

Gallicanus. Amen.

---

pag. 166. Iulianus imperator. Consules. Milites.

I 1 O Iulianus. Incommodum satis nostro | probatur esse imperio, | quod christiani libero | utuntur arbitrio | et iactant, se leges debere sequi, | quas accipiebant temporibus Constantini. |

Consules. Turpe, si pateris.

Iulianus. Non patiar.

---

1 est] ÷ *M, om. p (item p. 124, 24)* 19 relinquo M^1p ditari *fort. in ras., sed m. 1, M* 24 Ostiensi *m (sic Magnin coll. A. S. Iun. V p. 38); (Gallicanus)* Hostensi in urbe templa Christo construit *Flodoardus (Migne CXXXV 760a)* 25 ui | uite M^1p *(corr. m. 1)*

---

2 *cf. Ioh. ep. I 2,16* concupiscentia oculorum. 8 *cf. Sulp. Sev. vitam s. Martini 4, 3* 'hactenus' inquit ad Caesarem 'militavi tibi; patere, ut nunc militem deo.' 9 *cf. Pafn. 7 § 4.* 12 *cf. Pafn. 12 § 6.* 18 *cf. Mar. 67 sqq.*

[I 1] CONSULES. Decet.

2 IULIANUS. O milites, accingimini et nudate christicolas possessionibus propriis, | obiciendo sententiam Christi, dicentis: | 'Qui non renuntiaverit omnibus, quae possidet, N. P. T. M. V. E. S. D. ⟨C.⟩ P. L.'

MILITES. In nobis non erit mora.

II CONSULES. En, milites revertuntur.

IULIANUS. Secundusne vester reditus? |

pag. 167. MILITES. ⟨Si⟩ secundus. |

IULIANUS. Et cur tam citus? |

MILITES. Dicemus. | Castella, quae Gallicanus sibi retinuit, decrevimus intrasse | tuaeque servituti usurpasse; | sed, si quis ex nostris pedem admovit, leprosus seu inerguminus est factus.

IULIANUS. Revertimini ipsumque compellite, | vel patriam *fol. 88r* deserere | vel idolis sacrificare. |

III GALLICANUS. Ne fatigemini, o milites, inutilia suadendo, | quia in aestimatione aeternae vitae flocci facio, | quicquid habetur sub sole. Unde patriam desero | et exul pro Christo Alexandriam peto, | optans ibidem coronari martirio. |

IV MILITES. Gallicanus, ut iussisti, patria expulsus, Alexandriam petiit ibique, a Rautiano comite tentus, | gladio est peremptus. |

IULIANUS. O bene factum!

MILITES. Sed Iohannes et Paulus te fastidiunt. |

IULIANUS. Quid agunt? |

MILITES. Libere vagant, | thesauros Constantiae erogant. |

IULIANUS. Advocentur.

GALLICANUS II. 3 propiis *M* 5 D. P. L. *M: correxi, cum primas syllabarum litteras Hr. posuerit; cf. Luc. 14, 33:* qui non renuntiat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus 8 Secundusne] ē *(i. e.* est*) ss. M*[2], *p* 9 Si *addidi* 22 rautiono *M*[1] *(corr. m. 1; ductus* ra- *litterae* m *similes)*; muciano *p* 25 fati diunt *M*[1]

GALLICANUS II. 6 *cf. Cal. 6 § 2 et Ter. Andr. II 5, 9* neque istic neque alibi tibi erit usquam in me mora.

V 1 [illegible]

pag. [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

2 [illegible]

[illegible]

3 [illegible]

pag. [illegible] Iulianus. Ac [illegible]

Iohannes. Iob: [illegible]

Paulus. Nam [illegible] augustalis apicem dignitatis [illegible] et beatificabant insignibus sane probitatis et sanctitatis, prosperisque ad vota successionibus pollebant.

Iulianus. Certe et ego.

Iohannes. Non simili modo, quia eos divina comitabatur gratia. |

4 Iulianus. Frivola: | ego quondam stultus talia exercui et clericatum in ecclesia optinui.

Iohannes. Placetne tibi, o Paule, clericus? |

Paulus. Diaboli capellanus.

Iulianus. At, ubi nihil utilitatis inesse deprehendi, ad culturam deorum me inflexi: quorum pietas me provexit ad fastigium regni.

Iohannes. Abrupisti nostri orationem, | ne audires iustorum laudem. |

Iulianus. Quid ad me? |

5 Paulus. Nihil: sed subiungendum est, quod ad te. | Postquam enim mundus eis non erat dignus habendis, suscepti

21 diodema mate M^1, diadema mate M^2; dei ademate p^1 28 ego sic M (– i. e. et ss. m. 1, & m, om. p)

2 *cf. Koepke p. 60.* 5 *cf. Gall. I 6.*

[V 5] sunt inter angelos, tibique infelix res publica | relinquebatur regenda. |

IULIANUS. Cur infelix iuxta id temporis?

pag. 170. IOHANNES. Ex qualitate rectoris. |

PAULUS. Reliquisti omnem religionem | et imitatus es idolatriae superstitionem. | Pro hac iniquitate et a tuis conspectibus | et a tuorum societate nos subtraximus. |

6 IULIANUS. Licet satis multis a vobis dehonestatus sim, adhuc tamen, parcens audaciae, | cupio vos inter primos in palatio extollere. | *fol. 89r*

IOHANNES. Ne fatiga te, | quia nec minis nec blandimentis cogimur cedere. |

7 IULIANUS. Decem dierum dabo inducias, quo tandem resipiscentes ultro maturetis | reconciliari gratiae nostrae dignitatis. | Sin autem: quod faciendum est, faciam, | ne ultra vobis ludibrium fiam. |

PAULUS. Quod facturus eris, hodie perfice, | quia nec ad tui salutationem nec ad palatium nec ad culturam deorum nos poteris revocare. |

IULIANUS. Abite, discedite; | quae monui, perpetrate! |

IOHANNES. Acceptas | non flocci faciamus inducias, | sed facultates caelo praemittamus | nosque ieiuniis et obsecrationibus deo interim commendemus. |

PAULUS. Consequens est.

VI IULIANUS. Vade, Terrentiane, sumptis tecum militibus, *pag. 171.* et compelle Iohannem et Paulum deo Iovi sacrificare; | si autem obstinato restiterint pectore, | perimantur, non palam, sed nimium occulte, | quia palatini fuere. |

VII 1 TERRENTIANUS. Imperator Iulianus, cui servio, misit vobis, Iohannes et Paule, pro sui clementia aureum simulachrum Iovis, | cui tura gratis imponere debetis; | quod si nolueritis, | capitalem sententiam subibitis. |

IOHANNES. Si Iulianus sit tuus domnus, habeto pacem cum illo et utere eius gratia; nobis non est alius, | nisi dominus Iesus Christus: | pro cuius amore desideramus mori, | quo mereamur aeternis gaudiis perfrui. |

---

26 ⁊ compelle *sic M; et om. p* 28 nimū M^1 30 Ioh.] o *ss. man. ant. M* profui M^1 31 cui tura M^2; cui thura *m*, curitura p^1, cui crura p^2 32 sentiam M^1 33 dominus M^2mp 34 ⁊ utere *sic M; et om. p*

---

11 *cf. Gall. I 12 § 10.* 13 *cf. Sap. 3 § 24.* 17 *cf. Cal. 9 § 7 et Ioh. 13, 27* quod facis, fac citius. 19 *cf. Gall. I 12 § 10.*

VII] 2 TERRENTIANUS. Quid tardatis, milites? | stringite ferrum et interficite imperatoris deorumque rebelles; | interfectos clam in domo sepelite | nullumque sanguinis vestigium relinquite! |

MILITES. Et quid dicemus, rogati? |

TERRENTIANUS. Simulate, quasi exilio sint destinati. | *fol. 89*v

IOHANNES. PAULUS. Te, Christe, cum patre et sancto spiritu regnantem unum deum, sub hoc periculo invocamus, | te moriendo laudamus: | tu suscipe animas | pro te de lutea habitatione eliminatas. |

VIII 1 TERRENTIANUS. Eh heu, o cristicolae, quid patitur unicus filius meus?

CHRISTICOLAE. Stridet dentibus, sputa iacit, torquet insana lumina; nam plenus est daemonio.

pag. 172. TERRENTIANUS. Vae patri! ubi agitatur? |

CHRISTICOLAE. Ante sepulchra martirum Iohannis et Pauli humi provolvitur | seque ipsorum precibus torqueri fatetur. |

2 TERRENTIANUS. Mea culpa, meum facinus; nam meo hortatu, meo iussu ipse infelix impias manus in sanctos martires misit. |

CHRISTICOLAE. Si te hortante deliquit, | te compatiente poenas luit. |

TERRENTIANUS. Ego quidem miser parui | iussis impiissimi | imperatoris Iuliani. |

CHRISTICOLAE. Ideo namque ipse | divina perculsus est ultione. |

TERRENTIANUS. Scio | eoque magis expaveo, | quo nullum hostem dei servorum impunitum evasisse meminero. |

CHRISTICOLAE. Recte.

TERRENTIANUS. Quid, si curram et paenitens sceleris | sacris provolvar tumulis? |

CHRISTICOLAE. Veniam mereberis, | si tamen baptismate mundaberis. |

---

7 Ió. PA. *(om.* et*) sic M* 14 deṁnī *M*, demoniis *p*

2 *cf. Dulc. 13 § 3.* 9 *cf. Sap. 5 § 28.* 13 *cf. Prud. steph. 3,128* sputa iacit *et 5, 203* insana torquens lumina spumasque frendens egerit. 17 *cf. Prud. steph. 1, 106* his modis spurcum latronem martyrum virtus quatit, haec coercet, torquet, urit, haec catenas incutit.

IX 1 TERRENTIANUS. Gloriosi testes Christi, | Iohannes et Paule, imitamini exemplum magistri | eadem iubentis, | et orate pro persecutorum delictis. | Este compatientes orbati patris angustiis, | et misereamini furientis nati miseriis, | quo ambo, tincti fonte baptismatis, | perseveremus in fide sanctae trinitatis! |

pag. 173.

2 CHRISTICOLAE. Parce, Terrentiane, lacrimis, | et parce anxietati cordis! | En filius tuus resipiscit | et per martirum suffragia sanum recepit. | *fol. 90r*

TERRENTIANUS. Gratias regi aeternitatis, | qui suis militibus tantum praestitit honoris, | ut non solum animae gaudent in caelo, sed etiam mortua in tumulis ossa variis fulgent miraculorum titulis | in testimonium sui sanctitatis, | praestante domino nostro Iesu Christo, qui vivit

---

5 baptimatis *M* 11 *sq.* gaudeant *et* fulgeant *M*[2] 14 *sic doxologia non perscripta M*

---

2 *cf. Luc.* 23,34 pater, dimitte illis; *Matth.* 5,44 orate pro persequentibus.

g. 176. II.

PASSIO SANCTARUM VIRGINUM AGAPIS CHIONIAE ET HIRENAE

quas sub nocturno silentio Dulcitius praeses clam adiit, cupiens earum amplexibus saturari: sed, mox ut intravit, mente captus ollas et sartagines pro virginibus amplectendo osculabatur, donec facies et vestes horribili nigredine inficiebantur. | Deinde Sisinnio comiti iussu perpuniendas virgines cessit: qui, etiam miris modis illusus, tandem Ag. et Chion. concremari ; et Hir. iussit perfodi. |

---

ag. 177. DIOCLETIANUS. AGAPES. CHIONIA. HIRENA.
DULCITIUS. MILITES. *fol. 90*v

I 1 Parentelae claritas ingenuitatis | vestrumque serenitas pulchritudinis | exigit, vos nuptiali lege primis in palatio copulari, | quod nostri iussio annuerit fieri, | si Christum negare | nostrisque diis sacrificia velitis ferre. |

2 AGAPES. Esto securus curarum, | nec te gravet nostrum praeparatio nuptiarum, | quia nec ad negationem confitendi nominis, | nec ad corruptionem integritatis | ullis rebus | compelli poterimus. |

3 DIOCLETIANUS. Quid sibi vult ista, quae vos agitat, fatuitas?

AGAPES. Quod signum fatuitatis | nobis inesse deprehendis? |

DIOCLETIANUS. Evidens magnumque. |

AGAPES. In quo?

ag. 178. DIOCLETIANUS. In hoc praecipue, | quod, relicta vetustae observantia religionis, | inutilem christianae novitatem sequimini superstitionis. |

AGAPES. Temere calumpniaris | statum dei omnipotentis. | Periculum

DIOCLETIANUS. Cuius?

AGAPES. Tui reique publicae, quam gubernas.

DIOCLETIANUS. Ista insanit; amoveatur.

4 CHIONIA. Mea germana non insanit, | sed tui stultitiam iuste reprehendit. |

DIOCLETIANUS. Ista dementius bachatur; | unde nostris conspectibus aeque subtrahatur, | et tertia discutiatur. |

DULCITIUS. 7 *sq.* iussu imperatoris puniendas v. c. *Magnin,* ius super puniendas v. c. *Traube* 10 AGAPES *sic M* 12 Parentela M^1p 13 primus M^1 15 diis M^2p: duos M^1 16 nostrarum M^2p; *cf. p. 127, 12 et ind. gramm.* 35 dementius *Traube:* inclementius *M (interpolatum pro* clementius*)* unde *sic Mp*

DULCITIUS. 12 *cf. Sap. 3 § 6, Abr. 1 § 3.* 16 *cf. Theoph. 66.* 32 *cf. Pafn. 4 § 3.* 33 *cf. Sap. 5 § 4.* 36 *cf. Sap. 1 § 6.*

[I] 5 HIRENA. Tertiam rebellem | tibique penitus probabis renitentem. |

DIOCLETIANUS. Hirena, cum sis minor aetate, | fito maior dignitate. | *fol. 92r*

HIRENA. Ostende, quaeso, | quo pacto! |

DIOCLETIANUS. Flecte cervicem diis, | et esto sororibus exemplum correctionis | et causa liberationis. |

6 HIRENA. Conquiniscant idolis, | qui velint incurrere iram celsitonantis; | ego quidem caput regali unguento delibutum non dehonestabo, | pedibus simulachrorum submittendo. |

DIOCLETIANUS. Cultura deorum non adducit inhonestatem, | sed praecipuum honorem. |

pag. 179. 7 HIRENA. Et quae inhonestas turpior, | quae turpitudo maior, | quam ut servus | veneretur ut dominus? |

DIOCLETIANUS. Non suadeo tibi venerari servos, | sed dominorum principumque deos. |

HIRENA. Nonne is est cuiusvis servus, | qui ab artifice pretio comparatur, ut empticius? |

8 DIOCLETIANUS. Huius praesumptio verbositatis | tollenda est suppliciis. |

HIRENA. Hoc optamus, hoc amplectimur, | ut pro Christi amore suppliciis laceremur. |

DIOCLETIANUS. Istae contumaces | nostrisque decretis contraluctantes | catenis inretiantur | et ad examen Dulcitii praesidis sub carcerali squalore serventur. |

II 1 DULCITIUS. Producite, milites, producite, | quas tenetis in carcere! |

MILITES. Ecce, quas vocasti!

DULCITIUS. Papae! quam pulchrae, | quam venustae, | quam egregiae puellullae! |

MILITES. Perfecte decorae. | *fol. 91v*

DULCITIUS. Captus sum illarum specie. |

pag. 180. MILITES. Credibile. |

2 DULCITIUS. Exaestuo illas ad mei amorem trahere. |

MILITES. Diffidimus, te praevalere. |

DULCITIUS. Quare? |

MILITES. Quia stabiles fide. |

DULCITIUS. Quid, si suadeam blandimentis? |

---

11 dehonestatem *M²; sic supra* dehonestabo, *sed infra* inhonestas 14 quam servos venerari ut dominos *M¹*, quam ut servos venerari ut dominos *p* 17 -uis seruus *in ras. m. 1 M*

---

8 *cf. Sap. 5 § 17.* 9 *cf. Gong. 37.* 13 *sqq. cf. Agn. 167 sqq., Sap. 5 § 5.*

[II 2] MILITES. Contempnunt. |
DULCITIUS. Quid, si terream suppliciis? |
MILITES. Parvi pendunt. |
DULCITIUS. Et quid fiet? |
MILITES. Praecogita.
3 DULCITIUS. Ponite illas in custodiam in interiorem officinae aedem, in cuius proaulio ministrorum servantur vasa.
MILITES. Ut quid eo loci? |
DULCITIUS. Quo a me saepiuscule possint visitari. |
MILITES. Ut iubes.

III 1 DULCITIUS. Quid agant captivae | sub hoc noctis tempore? |
pag. 181. MILITES. Vacant hymnis. |
DULCITIUS. Accedamus propius. |
MILITES. Tinnulae sonitum vocis | a longe audiemus. |
2 DULCITIUS. Observate pro foribus cum lucernis, ego autem intrabo | et vel optatis amplexibus me saturabo. |
MILITES. Intra, praestolabimur.

IV 1 AGAPES. Quid strepat pro foribus?
HIRENA. Infelix Dulcitius ingreditur. |
CHIONIA. Deus nos tueatur! |
AGAPES. Amen.
2 CHIONIA. Quid sibi vult collisio ollarum, | caccaborum et sartaginum? |
HIRENA. Lustrabo. Accedite, quaeso, per rimulas perspicite!
AGAPES. Quid est?
HIRENA. Ecce, iste stultus, | mente alienatus, | aestimat se nostris uti amplexibus. |
AGAPES. Quid facit?
3 HIRENA. Nunc ollas molli fovet gremio, nunc sartagines et caccabos amplectitur, mitia libans oscula.
pag. 182. CHIONIA. Ridiculum.

---

11 agunt *M*[2]; *cf. Dulc. 4 § 1* 17 Intro *M*[1] 18 strepit *M*[2]
23 sartaginum (-in- *in ras. m. 2) M*, sartaginum| uini *p*[1]

---

6 *cf. acta (A. S. Apr. I 248 sqq.) c. 2, 4* et fecit eas apud talem officialem tradi custodiendas, qui eis promitteret libertatem, si . . .; in quo autem loco illae erant clausae, omnia utensilia culinae illic reposita habebantur: *inde Hr. mira perturbatione officinam effecit; ceterum cf. Koepke p. 61.* 28 *cf. Bas. 90.*

V 3 [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *fol. 92r*

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

4 [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

V [illegible]. Quis hic egreditur? [illegible]. Vae [illegible] [illegible] [illegible]. Fugiamus.

DULCITIUS. Milites, quo fugitis? [illegible], [illegible]; [illegible] me [illegible] [illegible] ad cubile.

[illegible]. Vox senioris nostri, sed imago diaboli. Non subsistamus, sed fugam maturemus: [illegible] vult nos [illegible].

DULCITIUS. Ad palatium ibo, et, quam abiectionem patior, principibus vulgabo.

VI 1 Hostiarii, introducite me in palatium, quia ad imperatorem habeo secretum.

OSTIARII. Quid hoc vile ac detestabile monstrum? scissis et nigellis panniculis obsitum? | Pugnis tundamus, de gradu praecipitemus, nec ultra huc detur liber accessus.

2 DULCITIUS. Vae, vae! quid contigit? Nonne splendidissimis vestibus indutus | totoque corpore videor nitidus? et *pag. 168.* quicumque me aspicit, | velut horribile monstrum fastidit! Ad coniugem revertar, | quo ab illa, quid actum sit, experiar. | En, solutis crinibus egreditur, | omnisque domus lacrimis prosequitur! |

VII CONIUX. Heu, heu! mi senior Dulciti, quid pateris? | *fol. 92v* Non es sanae mentis. | Factus es in derisum christicolis. |

DULCITIUS. Nunc tandem sentio, me illusum illarum maleficiis. |

CONIUX. Hoc me vehementer confudit, | hoc praecipue contristavit, | quod, quid patiebaris, ignorasti.

DULCITIUS. Mando, ut lascivae | praesententur puellae, | et abstractis vestibus publice denudentur, | quo versa vice, quid nostra possint ludibria, experiantur. |

---

6 ingredi *M; corr. Barack;* egredi *Celtes* 8 *distinxi* 15 abiectionem *M* 25 quid erga me actum sit *M*² *(m. ead.), p; sed cf. v.* 22 quid contigit? 28 o. d. l. p. *ss. m. 1 M* 34 lasciuię *M*¹

20 *cf. Ter. eun. II 2, 5* pannis annisque obsitum.

VIII MILITES. Frustra sudamus, | in vanum laboramus: | ecce, vestimenta | virgineis corporibus inhaerent velut coria; | sed et ipse, qui nos ad expoliandum urgebat, praeses stertet sedendo | nec ullatenus excitari potest a somno. | Ad imperatorem adeamus | ipsique ⟨seriem⟩ rerum, quae geruntur, propalemus. |

IX DIOCLETIANUS. Dolet nimium, | quod praesidem Dulcitium | audio adeo illusum, | adeo exprobratum, | adeo calumniatum. | Sed, ne viles mulierculae | iactant se impune nostris diis deorumque cultoribus illudere, | Sisinnium comitem dirigam | ad ultionem exercendam. |

X SISINNIUS. O milites, ubi sunt lascivae, | quae torqueri debent, puellae? |

MILITES. Affliguntur in carcere. |

pag. 184. SISINNIUS. Hirenam reservate, | et reliquas producite. |

MILITES. Cur unam excipis?

SISINNIUS. Parcens infantiae. Forte facilius convertetur, | si sororum praesentia non terrebitur. |

MILITES. Ita.

XI 1 Praesto sunt, quas iussisti.

SISINNIUS. Praebete assensum, Agapes et Chionia, meis consiliis.

AGAPES. Si praebebimus.

SISINNIUS. Ferte libamina diis.

CHIONIA. Vero et aeterno patri eiusque coaeterno filio | *fol. 93r* sanctoque amborum paraclyto | sacrificium laudis sine intermissione libamus.

SISINNIUS. Hoc vobis non suadeo, | sed poenis prohibeo. |

AGAPES. Non prohibebis, | nec umquam sacrificabimus daemoniis. |

2 SISINNIUS. Deponite duritiam cordis et sacrificate. Sin autem: faciam vos interfectum iri | iuxta praeceptum imperatoris Diocletiani. |

---

3 exspol. M^2p 3 stertit M^2p 4 Ad I- *in ras. m. 1 M* 5 seriem *addidi* 15 reseruare M^1p 20 quos *M; cf. Gall. I 6* 25 CHIONIA] H. *(i. e.* HIRENA*) M* 29 sacrificabomus *M (corr. m. 1);* sacrificabo *recipere dubitavi, quod supra Agapes respondit* si praebebimus

1 *cf. Dulc. 14 § 1 sq.; psalm. 126, 1* in vanum laboraverant. 28 *cf. Sap. 5 § 7.*

[XI 2] CHIONIA. Decet, ut in nostri necem obtemperes iussis tui imperatoris, | cuius nos decreta contempnere noscis; | si autem parcendo moram feceris, | aequum est, ut tu interficiaris. |

3 SISINNIUS. Non tardetis, milites, non tardetis; | capite blasphemas has | et in ignem proicite vivas! |

pag. 185. MILITES. Instemus construendis rogis | et tradamus illas bachantibus flammis, | quo finem demus conviciis. |

4 AGAPES. Non tibi, domine, non tibi haec potentia insolita, ut ignis vim virtutis suae obliviscatur, tibi obtemperando. Sed taedet nos morarum; | ideo rogamus, solvi retinacula animarum, | quo extinctis corporibus | tecum plaudent in aethre nostri spiritus. |

5 MILITES. O novum, | o stupendum miraculum! | Ecce, animae egressae sunt corpora: | et nulla laesionis repperiuntur vestigia? | sed nec capilli, nec vestimenta | ab igne sunt ambusta, | quo minus corpora. |

SISINNIUS. Proferte Hirenam. |

XII 1 MILITES. Eccam. |

SISINNIUS. Pertimesce, Hirena, necem sororum, | et cave perire exemplo illarum. |

HIRENA. Opto exemplum earum moriendo sequi, | quo merear cum his aeternaliter laetari. |

SISINNIUS. Cede, cede meae suasioni. | fol. 93v

HIRENA. Haut cedam facinus suadenti. |

2 SISINNIUS. Si non cesseris, non citum tibi praestabo exitum, sed differam et nova in dies supplicia multiplicabo.

HIRENA. Quanto acrius torqueor, | tanto gloriosius exaltabor. |

pag. 186. SISINNIUS. Supplicia non metuis: | admovebo, quod horrescis. |

HIRENA. Quicquid irrogabis adversi, | evadam iuvamine Christi. |

3 SISINNIUS. Faciam te ad lupanar duci, | corpusque tuum turpiter coinquinari. |

---

5 capite *Barack*: caput *in* capere *corr. m. 1 M (sic),* capere *p; cf. Gall. II 7 § 2* 13 aethre *sic M* 14 *sqq. post* corpora *interrogationem significat M*

---

9 *cf. Sap. 5 § 24 et Prud. steph. 7, 56* 'Iesu cunctipotens,' ait, 'haut umquam tibi gloria haec est insolita aut nova . . . *(ib. v. 79)* absolvas, precor, optime, huius nunc animae moras.' 20 *cf. Sap. 5 § 16.* 26 *cf. Prud. steph. 2, 333* sed non volenti impertiam praestetur ut mortis citae compendiosus exitus . . . vitam tenebo et differam poenis morarum iugibus.

XII 3] Hirena. Melius est, ut corpus quibuscumque iniuriis maculetur, quam anima idolis polluatur.

Sisinnius. Si socia eris meretricum, non poteris polluta intra contubernium computari virginum.

Hirena. Voluptas parit poenam, | necessitas autem coronam; | nec dicitur reatus, nisi quod consentit animus. |

4 Sisinnius. Frustra parcebam, frustra miserebar huius infantiae.

milites. Praescivimus: nullatenus ad deorum culturam potest flecti, nec terrore umquam potest frangi. |

Sisinnius. Non ultra parcam.

milites. Rectum.

5 Sisinnius. Capite illam sine miseratione, | et, trahentes eam crudelitate, | ducite ad lupanar sine honore.

Hirena. Non perducent.

Sisinnius. Quis prohibere poterit? |

Hirena. Qui mundum sui providentia regit.

pag. 187. Sisinnius. Probabo. |

Hirena. Ac citius libito. |

Sisinnius. Ne terreamini, milites, fallacibus huius blasphemae praesagiis.

milites. Non terremur, sed tuis praeceptis parere nitimur. |

III 1 Sisinnius. Qui sunt hi, qui nos invadunt? Quam similes sunt militibus, | quibus Hirenam tradidimus! | Ipsi sunt. Cur tam cito revertimini? | quo tenditis tam anheli? | *fol. 94r*

milites. Te ipsum quaerimus.

Sisinnius. Ubi est, quam traxistis? |

milites. In supercilio montis. |

Sisinnius. Cuius?

milites. Proximi.

2 Sisinnius. O insensati et hebetes | totiusque rationis incapaces. |

milites. Cur causaris? | cur voce et vultu nobis minaris? |

Sisinnius. Di vos perdant!

milites. Quid in te commisimus? | quam tibi iniuriam fecimus? | quae tua iussa transgressi sumus? |

Sisinnius. Nonne praecepi, ut rebellem deorum ad turpitudinis locum traheretis? |

---

1 corpus *ss. m. 1 M* 20 blasphemię *M; cf. appar. ad p. 130, 34* 26 Quo *(o in ras.) M; cf. Verg. Aen. V 670. VIII 113. IX 781* 35 Di *(sic p) in* Dii *corr. m. 1 M*

---

5 *cf. Koepke p. 61.* 35 *cf. Ter. eun. III 1, 41* at te di perdant

pag. 188. [XIII] 3 MILITES. Praecepisti, nosque tuis praeceptis | operam dedimus implendis, | sed supervenere duo ignoti iuvenes, asserentes, se ad hoc ex te missos, ut Hirenam ad cacumen montis producerent.

SISINNIUS. Ignorabam.

MILITES. Agnoscimus.

SISINNIUS. Quales fuerunt?

MILITES. Amictu splendidi, | vultu admodum reverendi. |

4 SISINNIUS. Num sequebamini illos?

MILITES. Sequebamur.

SISINNIUS. Quid fecerunt? |

MILITES. A dextra laevaque Hirenae se locaverunt | et nos huc direxerunt, | quo te exitus rei non lateret.

SISINNIUS. Restat, ut ascenso equo pergam, | et, qui fuerint, qui nos tam libere illuserunt, perquiram. |

MILITES. Properemus pariter.

XIV 1 SISINNIUS. Hem! ignoro, quid agam; pessumdatus sum maleficiis christicolarum: en, montem circumeo, et, semitam aliquoties repperiens, nec ascensum comprehendere, | nec reditum queo repetere. | fol. 94v

2 MILITES. Miris modis omnes illudimur | nimiaque lassi- pag. 189. tudine fatigamur; | et si insanum caput diutius vivere sustines, | te ipsum et nos perdes. |

SISINNIUS. Quisquis es meorum, | strenue extende arcum, | iace sagittam, | perfode hanc maleficam. |

MILITES. Decet.

3 HIRENA. Infelix, erubesce, | Sisinni, erubesce, | teque turpiter victum ingemisce, | quia tenellae infantiam virgunculae | absque armorum apparatu nequivisti superare. |

SISINNIUS. Quicquid dedecoris accedit, levius tolero, | quia te morituram haut dubito. |

HIRENA. Hinc mihi quam maxime gaudendum, | tibi vero dolendum, | quia pro tui severitate malignitatis | in tartara dampnaberis; | ego autem, martirii palmam | virginitatisque receptura coronam, | intrabo aethereum | aeterni regis thalamum; | cui est honor et gloria | in saecula. |

---

18 circumeo (m *del. m. 1) M* 23 perdis *in* perdes *corr. m. 1 M*, per dies *p* 24 arcum iace *in ras. m. 1 M*

---

21 *cf. Prud. steph. 2, 313* 'ridemur' exclamat fremens praefectus 'ac miris modis per tot figuras ludimur; et vivit insanum caput?' 27 *cf. Sap. 5 § 35.*

pag. 192.

III.

RESUSCITATIO DRUSIANAE ET CALIMACHI | qui eam non solum vivam, | sed etiam prae tristitia atque execratione illiciti amoris in domino mortuam | plus iusto amavit: | unde morsu serpentis male periit; | sed, precibus sancti Iohannis apostoli una cum Drusiana resuscitatus, | in Christo est renatus. |

---

pag. 193. CALIMACHUS. AMICI. *fol. 95r*

DRUSIANA. ANDRONICHUS. SANCTUS IOHANNES. FORTUNATUS.

I Paucis vos, amici, volo. |

AMICI. Utere, quantum libet, nostro colloquio. |

CALIMACHUS. Si aegre non accipitis, malo, | vos interim sequestrari aliorum a collegio. |

AMICI. Quod tibi videtur commodum, | nobis est sequendum. |

CALIMACHUS. Accedamus in secretiora loca, | ne aliquis superveniens interrumpat dicenda. |

AMICI. Ut libet.

II 1 CALIMACHUS. Anxie diuque gravem | sustinui dolorem, | quem vestro consilio | relevari posse spero. |

AMICI. Aequum est, ut communicata invicem compassione patiamur, | quicquid unicuique nostrum utriusque eventu fortunae ingeratur. |

CALIMACHUS. O utinam voluissetis meam compassionem compatiendo mecum partiri!

pag. 194. AMICI. Enuclea, quid patiaris, et, si res exigit, compatiemur; | sin autem: animum tuum a nequam intentione revocari nitimur. |

2 CALIMACHUS. Amo.

AMICI. Quid?

CALIMACHUS. Rem pulchram, | rem venustam. |

AMICI. Nec in solo, nec in omni; | ideo atomum, quod amas, per hoc nequit intellegi. |

CALIMACHUS. 3 excaecatione *Celtes; sed cf. Gall. I 5 § 3 (Cal. 9 § 2)* 10 amici/ *M* 27 reuocare *Celtes* 32 nequit *sic M; plica membranae absconditas litteras* -it *certo agnovi*

CALIMACHUS. 16 *cf. Gall. I 1 § 7.* 20 *cf. Abr. 3 § 1.* 26 *cf. appar. ad Gall. I 13 § 3.* 31 *sqq. cf. Ps.-Augustini categorias (ed. Bened.* [2] *XVI 53 sqq.) c.* 1 (*ἄτομα, ἐνάριθμα*). *7* (ut animal de subiecto

[II 2] CALIMACHUS. Mulierem. *fol. 95*

AMICI. Cum mulierem dixeris, | omnes comprehendis. |

CALIMACHUS. Non omnes aequaliter, | sed unam specialiter. |

AMICI. Quod de subiecto dicitur, | non nisi de subiecto aliquo cognoscitur. | Unde, si velis nos enarithmum agnoscere, dic primam usyam. |

3 CALIMACHUS. Drusianam. |

AMICI. Andronici huius principis coniugem?

CALIMACHUS. Ipsam.

AMICI. Erras, socie; | est lota baptismate. |

pag. 195. CALIMACHUS. Inde non curo, | si ipsam ad mei amorem attrahere potero. |

AMICI. Non poteris. |

CALIMACHUS. Cur diffiditis? |

AMICI. Quia rem difficilem petis. |

CALIMACHUS. Num ego primus huiusmodi rem peto, | et non multorum ad audendum provocatus sum exemplo? |

4 AMICI. Intende, frater: ea ipsa, quam ardes, sancti Iohannis apostoli doctrinam secuta, totam se devovit deo, in tantum, ut nec ad thorum Andronici | christianissimi viri | iam dudum potuit revocari, | quo minus tuae consentiet vanitati. |

CALIMACHUS. Quaesivi a vobis consolationem, | sed incutitis mihi desperationem. |

AMICI. Qui simulat, fallit; et qui profert adulationem, | vendit veritatem. |

5 CALIMACHUS. Quia mihi vestrum auxilium subtrahitis, ipsam adibo | eiusque animo | mei amorem blandimentis persuadebo. |

AMICI. Haut persuadebis. |

CALIMACHUS. Quippe vetar fatis. |

AMICI. Experiemur. |

III 1 CALIMACHUS. Sermo meus ad te, Drusiana, praecordialis amor. |

---

6 primam usyam] *cf. adn.; veram lectionem agnovit Bendixen*

---

significatur homine vel equo, sic et homo de subiecto aliquo homine significetur necesse est . . . hoc nomen homines cunctos complectitur). 9 (*de prima usia: cf. Prantl, Gesch. der Logik im Abendl. I p. 243 sqq.;* nec in solo nec in omni, ut si quis in hominis definitione id esse hominem dicat, quod album est, nec in solo nec in omni est).

20 *cf. Gall. I 12 § 10.* 31 *cf. Verg. Aen. I 39* quippe vetor fatis.

III 1 [illegible]

pag. [illegible] [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

[illegible] cedere [illegible] viri me [illegible]

Calimachus. [illegible] si non cesseris, non [illegible] sis circumveniam insidiis.

IV Drusiana. Eh heu! domine Iesu Christe, quid prodest castitatis professionem subiisse, cum is amens mea deceptus

---

17 commiscere *M* (com- del. m. 1), comminiscere *p*[1] 28 [illegible] (*sic p*) in percerte *corr. M* (*per comp.*) 35 cessaueris *M*: [illegible] *v. 32; cf. p. 132, 25 sq.*); consenseris *Celtes*

---

1 *cf. Gall. I 2 § 1.* 20 *cf. Abr. 2 § 8.* 34 *cf.* [illegible] *I 1, 9* pro deum atque hominum fidem.

[IV] est specie? | Intende, domine, mei timorem; | intende, quem *fol. 96v* patior, dolorem! | Quid mihi, quid agendum sit, ignoro: | si prodidero, | civilis per me fiet discordia; | si celavero, | insidiis diabolicis sine te refragari nequeo. | Iube me in te, Christe, ocius mori, | ne fiam in ruinam delicato iuveni! |

ANDRONICHUS. Vae mihi infortunato! inprovise mortua est Drusiana. Curro | sanctumque Iohannem advoco. |

---

pag. 198.
V 1 IOHANNES. Cur nimium contristaris, Andronice? | cur fluunt lacrimae? |

ANDRONICHUS. Heu heu, domine! | taedeo vitae propriae. |

IOHANNES. Quid pateris?

ANDRONICHUS. Drusiana, tui assecla, |

IOHANNES. Estne homine exuta? |

ANDRONICHUS. Hem! est.

2 IOHANNES. Multum disconvenit, ut pro his fundantur lacrimae, | quorum animas credimus laetari in requie. |

ANDRONICHUS. Non dubitem licet, quin, ut asseris, anima aeternaliter laetetur | corpusque quandoque incorruptum resuscitetur, | hoc tamen me vehementer exurit, | quod ipsa me praesente mortem, ut adveniret, optando invitavit. |

IOHANNES. Agnovistin causam? |

ANDRONICHUS. Agnovi, tibique enucleam, | si quando ex tristitia hac convalescam. |

3 IOHANNES. Accedamus | exequiasque diligenter celebremus. |

ANDRONICHUS. Marmoreum in proximo sepulchrum habetur; | in quod funus ponatur, | servandique cura sepulchri | Fortunato nostro relinquatur procuratori. |

IOHANNES. Decet, ut tumuletur honorifice. | Deus laetificet animam in requie. |

---

pag. 199.
VI 1 CALIMACHUS. Quid fiet, Fortunate? | quia nec morte Drusianae | revocari possum ab amore. |

FORTUNATUS. Miserabile. |

CALIMACHUS. Pereo, nisi me adiuvet tua industria.

FORTUNATUS. In quo possum adiuvare? | *fol. 97r*

CALIMACHUS. In eo, ut vel mortuam me facias videre. |

---

2 quia ag. *M* 6 & *(sic)* inprouise *M;* et inprouisa p^1, inprouisa p^2; ex inproviso *Barack* (de inproviso *Terentius passim)* 12 asseda M^1

1 *cf. Cal. 9 § 15, Abr. 3 § 1.* 15 *cf. Abr. 2 § 2 (Notkeri seq. de uno martyre, Kehrein n. 432, 6a* numquid flendus est iste, qui regnum possedit caeleste?*).* 24 *cf. Pel. 355.*

VI 1 [illegible]

2 [illegible]

VII 1 [illegible]

pag. 20[illegible] [illegible]

2 [illegible]

VIII 1 [illegible]

2 [illegible] in [illegible]

[illegible]

[illegible] servis [illegible]

[illegible] his [illegible]

3 [illegible] est [illegible]

[illegible]

pag. 202. [illegible] forte te experiendo in perversione, [illegible] me minus intellegere.

---

4 [illegible] (deinceps v. [illegible] expavete cf. [illegible] nolite expavescere: [illegible] Nazarenum: [illegible] (sic) M 3. [illegible] sic [illegible]

---

4 cf. Mar. 115. 10 cf. Gal. II 1 § 2. 13 cf. [illegible] eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit. 30 cf. [illegible]

IX 1 Iohannes. In nomine Christi, | quid est hoc, quod video miraculi? | Ecce, aperto sepulchro corpus Drusianae foras est eiectum; iuxta quod iacent duo cadavera | amplexu serpentis circumflexa. |

2 Andronichus. Coniecto, quid significet. Is ipse Chalimachus Drusianam, dum viveret, illicite amavit, | quod illa aegre ferens, in febrem prae tristitia incidit | et mortem, ut adveniret, invitavit. |

Iohannes. Hoc amor castitatis coegit. |

3 Andronichus. Post cuius occasum hic amens, infelicis langworem amoris | et negati taedium conglomerans sceleris, | tabescebat animo eoque magis desiderio aestuabat.

Iohannes. Miserabile.

4 Andronichus. Non ambigo, quin hunc inprobum servum mercede conduceret, | quo illi patrandi occasionem facinoris praeberet. |

Iohannes. O nefas incomparabile!

Andronichus. Ideo ambo, ut video, morte sunt consumpti, | ne effectum administrarent sceleri. |

Iohannes. Nec iniuria.

5 Andronichus. In hoc tamen illud est vel maxime ad- *pag. 202.* mirandum, cur huius, qui pravum voluit, | resuscitatio magis, quam eius, qui consensit, | divina sit voce praenuntiata, | nisi quia forte hic, carnali deceptus delectatione, deliquit igno- *fol. 98r* rantia, | iste autem sola malitia. |

6 Iohannes. Quanta supernus arbiter districtione cunctorum facta examinat, | quamque aequa lance singulorum merita pensat, | id non obvium, nec cuiquam explicabile fore potest, quia divini | subtilitas iudicii | longe praeterit humani | sagacitatem ingenii. |

Andronichus. Ideo admirando deficimus, | quia rerum, quae geruntur, causas docte internoscere nequimus. |

Iohannes. Eventus post facta | docet persaepe rerum discrimina. |

7 Andronichus. Verum age iam, beate Iohannes, | quod acturus es: | fac, ut resuscitetur Calimachus, | quo solvatur huiusmodi ambiguitatis nodus. |

Iohannes. Reor, prius invocato Christi nomine anguem proturbandum, | post vero Calimachum suscitandum. |

Andronichus. Recte reris, | ne ultra laedatur morsu serpentis. |

---

5 chalimachus *sic semel M* 12 *aut* animo tabescebat | *aut* aestuabat desiderio | *corrigendum videtur* 24 hic] h// *M* 37 ambiguitas *M* 39 calunachum *M*[1]

---

15 *cf. Cal. 9 § 11, Abr. 3 § 4.* 28 *sq. cf. Pafn. 1 § 3, epist. ad sap. § 3.* 40 *cf. Gall. II 5 § 7.*

[X] 8 IOHANNES. Discede ab hoc, crudelis bestia, quia serviturus est Christo.

ANDRONICHUS. Licet inrationale sit animal, haut surda tamen aure, quod iussisti, obaudivit. |

ig. 203. IOHANNES. Non mea, sed Christi virtute paruit. |

ANDRONICHUS. Ideo citius dicto evanuit. |

9 IOHANNES. Deus incircumscriptus et incomprehensibilis, | simplex et inaestimabilis, | qui solus es id, quod es, | qui, diversa duo socians, | ex hoc et hoc hominem fingis, | eademque dissocians, | unum, quod constabat, resolvis, | iube, ut, reducto halitu disiunctaque compagine rursus conliminata, *fol. 98*v Calimachus resurgat plenus, ut fuit, homo, quo ab omnibus magnificeris, | qui solus miranda operaris. |

10 ANDRONICHUS. Amen. — Ecce vitales auras carpit, | sed prae stupore adhuc quiescit. |

IOHANNES. Calimache, surge in Christi nomine, | et, utcumque se res habeat, confitere; | quantislibet obnoxius sis vitiis, proferas, | ne nos vel in modico lateat veritas. |

11 CALIMACHUS. Negare nequeo, quin patrandi causa facinoris accesserim, quia infelici languore tabescebam | nec inliciti aestum amoris compescere poteram. |

IOHANNES. Quae dementia, quae insania te decepit, | ut castis praesumeres fragmentis | alicuius iniuriam conferre dehonestatis? |

CALIMACHUS. Propria stultitia huiusque Fortunati fraudolenta deceptio.

12 IOHANNES. Num triplici infortunio adeo infelix effectus es, | ut nefas, quod voluisti, perficere posses? |

ag. 204. CALIMACHUS. Nullatenus. Licet non defuisset velle, | possibilitas tamen omnino defuit posse. |

IOHANNES. Quo pacto impediebaris?

CALIMACHUS. Ut primum, distracto tegmine, | conviciis temptavi lacessere corpus exanime, | iste Fortunatus, qui fomes mali et incensor extitit, | serpentinis perfusus venenis, periit. |

ANDRONICHUS. O factum bene!

13 CALIMACHUS. Mihi autem apparuit iuvenis, | aspectu terribilis, | qui detectum corpus honorifice texit: | ex cuius flammea facie candentes in bustum scintillae transiliebant, quarum una resiliens mihi in faciem ferebatur, simulque vox facta

---

5 meo M^1p^1 18 uel in mod- *in ras. M* 20 *fort.* accesseram 29 *distinxi coll. p. 159, 14* 34 incensor *M* (incentor *corr. m. 2*) 37 texit *sic M*

---

7 *sqq. cf. Pafn. 13 § 3 sq.* 14 *cf. Verg. Aen. I 387* auras vitales carpis. 19 *cf. Cal. 9 § 4.*

[IX 13] est, dicens: 'Calimache, morere, ut vivas!' His dictis, ex- *fol. 99* piravi.

Iohannes. Opus caelestis gratiae, | qui non delectatur in impiorum perditione. |

14 Calimachus. Audisti miseriam meae perditionis: | noli elongare medelam tuae miserationis. |

Iohannes. Non elongabo.

Calimachus. Nam nimium confundor, | cordetenus contristor, | anxio, gemo, doleo super gravi impietate mea.

Iohannes. Nec inmerito; quippe grave delictum | haut leve poenitudinis expectat remedium. |

15 Calimachus. O utinam reserarentur secreta | meorum *pag. 205.* viscerum latibula, | quo interni amaritudinem, quam patior, doloris perspiceres | et dolenti condoleres! |

Iohannes. Congaudeo huiusmodi dolori, | quia sentio, te salubriter contristari. |

Calimachus. Taedet me prioris vitae, | taedet delectationis iniquae. |

Iohannes. Nec iniuria.

16 Calimachus. Poenitet me; deliqui.

Iohannes. Et merito.

Calimachus. Displicet omne, quod feci, | in tantum, ut nullus amor, nulla voluptas est vivendi, | nisi renatus in Christo merear in melius transmutari. |

Iohannes. Non dubito, quin superna gratia in te appareat.

17 Calimachus. Ideo ne moreris, | ne pigriteris | lapsum erigere, | maerentem consolationibus attollere, | quo tuo monitu, tuo magisterio a gentili in christianum, | a nugace in castum | transmutatus virum, | tuoque ducatu semitam arripiens veritatis, | vivam iuxta divinae praeconium promissionis. |

18 Iohannes. Benedicta sit unica progenies divinitatis | idemque particeps nostrae fragilitatis, | qui te, fili Calimache, parcendo occidit | et occidendo vivificavit, | quo suum plasma *fol. 99* mortis specie | ab interitu liberaret animae. |

Andronichus. Res insolita | omnique admiratione digna. |

pag. 206. 19 Iohannes. O Christe, mundi redemptio | et peccatorum propitiatio, | qualibus laudum praeconiis te talem celebrem, ignoro. | Expaveo tui benignam clementiam | et clementem

---

1 expir(s)aui *(sic; s ss. m. 1) M*, exspiravi *p* 8 confundar *M* 20 *distinxi*: Poenitet (quę) me deliqui *M* (quę *ss. m. 2*, me *Celtes del.*; Penitet que me deliquo p^1, Penitet me delicto p^2); *concinnius* Poenitetque delicti *Schurzfleisch* (P. deliquii *Magnin*) 23 est *scripsi*: sit *M (in ras.)*, *p*

---

10 *cf. Pafn. 7 § 7; similiter ludus de antichristo v. 244 M.* gravem iniuria expectat (*'erfordert'*) ultionem, *Sulp. Sev. ep. 2, 8* poenitentiae remedium. 13 *cf. Cal. 4.*

IX 19] patientiam, | qui peccantes nunc paterno more tolerando blandiris, | nunc iusta severitate castigando ad poenitentiam cogis. |

ANDRONICHUS. Laus eius divinae pietati.

20 (IOHANNES.) Quis auderet credere, quisve praesumeret sperare, | ut hunc, quem criminosis intentum vitiis mors invenit | et inventum abstulit, | tui miseratio ad vitam excitare, | ad veniam dignaretur reparare? | Sit nomen tuum sanctum benedictum in saecula, | qui solus facis stupenda mirabilia! |

21 ANDRONICHUS. Eia, sancte Iohannes, | et me consolari ne tardes; | nam coniugalis amor Drusianae | meam haut patitur mentem consistere, | nisi et ipsam quantocius videam resurrectum ire. |

IOHANNES. Drusiana, resuscitet te dominus Iesus Christus.

DRUSIANA. Laus et honor tibi, Christe, | qui me fecisti reviviscere. |

CALIMACHUS. Sospitatis auctori grates, qui te, mea Drusiana, | resurgere dedit in laetitia, | quae gravi cum tristitia | defungebaris extrema. |

22 DRUSIANA. Decet tui sanctitatem, venerande pater Iohannes, ut, resuscitato Calimacho, qui me inlicite amavit, | et hunc resuscites, qui mei proditor funeris extitit. |

CALIMACHUS. Ne dignum ducas, Christi apostole, | hunc pag. 207. proditorem, | hunc malefactorem a vinculis mortis absolvere, | fol. 100 qui me decepit, | me seduxit | meque ad audendum horribile facinus provocavit. |

IOHANNES. Non debes illi invidere | gratiam divinae clementiae. |

CALIMACHUS. Non est enim dignus resurrectione, | qui auctor extitit perditioni alienae. |

23 IOHANNES. Lex nostrae religionis docet, ut homo homini dimittat, | si ipse a deo dimitti ambiat. |

ANDRONICHUS. Iustum.

IOHANNES. Quando etiam dei unigenitus | idemque virginis primogenitus, | qui solus innocens, solus inmaculatus, solus sine veterni sorde delicti in mundum venit, | omnes sub gravi onere peccati depressos invenit. |

ANDRONICHUS. Verum.

24 IOHANNES. Sed, licet nullum iustum, | nullum misericordia

5 IOHANNES *add. Celtes* 14 *fort.* resuscitat 19 die fungebaris extrema M^2 *(m. ead.?)*, p^2; dei f. e. p^1 24 malefictorem M^1 34 uirgnis *M* 36 sorde fuit d. M^1 *(minio del.)*, p^1 39 Sed licet *sic M* miscrda *M*, misericordiā *p*

32 *cf. Matth. 6, 12* et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. 36 *cf. Dion. 37.*

[IX 24] inveniret dignum, | neminem tamen sprevit, | neminem suae gratia pietatis privavit, | sed se ipsum tradidit | suique dilectam animam pro omnibus posuit. |

ANDRONICHUS. Si innocens non occideretur, | nemo iuste liberaretur. |

IOHANNES. Ideo hominum non delectatur in perditione, | quos suo emptos meminit pretioso sanguine. |

ANDRONICHUS. Gratias illi.

pag. 208. 25 IOHANNES. Unde aliis dei gratiam non debemus invidere, | quam ex nullis praecedentibus meritis in nobis gaudemus abundare. |

CALIMACHUS. Terruisti me monitu.

IOHANNES. Ne autem tuis | videar reniti votis, | non suscitetur per me, sed per Drusianam, | quia ad hoc implendum a deo accepit gratiam. |

26 DRUSIANA. Divina substantia, | quae vere et singulariter es sine materia forma, | quae hominem ad tui imaginem plasmasti | et plasmato spiraculum vitae inspirasti, | iube *fol. 100* materiale corpus Fortunati | reducto calore in viventem animam iterum reformari, | quo trina nostri resuscitatio tibi in laudem vertatur, trinitas veneranda.

IOHANNES. Amen.

27 DRUSIANA. Expergiscere, Fortunate, | et iussu Christi retinacula mortis disrumpe. |

FORTUNATUS. Quis me apprehensa manu erexit? | quis vocem, ut resurgerem, dedit? |

IOHANNES. Drusiana. |

FORTUNATUS. Num me suscitavit Drusiana? |

IOHANNES. Ipsa. |

FORTUNATUS. Nonne ante aliquot dies inprovisa morte fuerat consumpta? |

IOHANNES. At vivit in Christo.

pag. 209. FORTUNATUS. Et cur manet Calimachus | gravi vultu modestus, | nec perfurit solito more | in amore Drusianae? |

IOHANNES. Quia, a nequam intentione transmutatus, | vere est Christi discipulus. |

FORTUNATUS. Non.

IOHANNES. Etiam.

---

2 se ipsum omnibus tradidit *M* 6 I. in h. non del. in *(eras., om. p)* perd. *M: correxi coll. Abr. 4 § 4 (cf. etiam p. 142, 3)* 14 per me] pro me *M*¹ *(per comp.)* 15 *fort.* accipiet. 23 Experiscere *M*¹*p*

---

17 *cf. Pafn. 13 § 3. cf. gen. 1, 27* et creavit deus hominem ad imaginem suam; *2, 7* et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae.

IX] 28 FORTUNATUS. Si, ut asseris, Drusiana me suscitavit, | et Calimachus Christo credidit, | vitam repudio mortemque eligo sponte, | quia malo non esse, | quam in his tantam habundanter virtutum gratiam sentiscere. |

29 IOHANNES. O admiranda diaboli invidia, o malitia serpentis antiqui, qui et protoplastis mortem propinavit | et super iustorum gloria semper gemit! | Iste infelicissimus Fortunatus | diabolicae amaritudinis felle plenissimus | comparatur malae arbori | amaros fructus facienti. | Unde, excisus a collegio iustorum | et abiectus a consortio deum timentium, | mittatur in aeterni ignem supplicii, | cruciandus sine alicuius intermixtione refrigerii. | *fol. 101r*

30 ANDRONICHUS. Ecce, turgescentibus | serpentinis morsibus, | ad occasum rursus vergitur | et citius dicto morietur. |

IOHANNES. Moriatur sitque incola gehennae, | qui propter alieni invidiam profectus recusavit vivere. |

ANDRONICHUS. Terribile. |

pag. 210. 31 IOHANNES. Nihil terribilius invido, | nihil scelestius superbo. |

ANDRONICHUS. Uterque miserabilis.

IOHANNES. Una eademque persona utroque semper laborat vitio, | quia neutrum sine altero. |

⟨ANDRONICHUS.⟩ Expone enucleatius.

⟨IOHANNES.⟩ Nam qui superbit, invidet, et qui invidet, superbit, quia mens invida, dum alienam laudem nec patitur audire, | et in sui comparatione perfectiores ambit vilescere, | dedignatur subici dignioribus | et superbe conatur praeferri comparibus. |

ANDRONICHUS. Patet.

32 IOHANNES. Unde iste miserrimus vulnerabatur mente, quia se his inferiorem aestimari non sustinuit, | in quis ampliorem dei gratiam lucere non nescivit. |

ANDRONICHUS. Nunc tandem intellego, quod inter surgentes minime est computatus, | quia ocius erat moriturus. |

IOHANNES. Dignus est enim utraque morte, quia et commendatum funus afficiebat iniuria, et resurgentes iniusto | insectabatur odio. |

ANDRONICHUS. Infelix est mortuus. |

33 IOHANNES. Recedamus | suumque diabolo filium relinquamus. | Nos autem diem istum, et pro miranda Calimachi

2 vitam repudio | mortemque sponte eligo | M^2p^2 3 tantam *(ex* tantum *corr.)* habundanī *(i. e.* -nter*)* *sic M;* tantum *p* 9 ardori M^1 23 *sq.* ANDRONICHUS *et* IOHANNES *add. Celtes*

8 *cf. Luc. 13, 6 sqq.*

[IX 33] mutatione, | et pro utriusque suscitatione, cum laetitia agamus,
pag. 211. gratias ferentes deo, aequo iudici | secretorumque discretissimo cognitori, | qui, solus omnia subtiliter examinans, | omnia recte disponens, | unumquemque, iuxta quod dignum 4
praenoscit, | praemiis suppliciisve aptabit. | Ipsi soli honor, *fol. 1(*
virtus, fortitudo et victoria, | laus et iubilatio per infinita saeculorum saecula. | Amen.

---

1 susc. *in* resusc. *corr. m. 1 M,* resusc. *p; cf. Cal. 9 § 25*

---

5 *cf. Abr. 9 § 6.*

pag. 214.

IV.

LAPSUS ET CONVERSIO MARIAE NEPTIS HABRAHAE HEREMICOLAE

quae, ubi XX annos solitariam vitam egit, | corrupta virginitate saeculum repetiit | et contubernio meretricum admisceri non metuit; | sed, post biennium praefati Abrahae monitis | illam sub amatoris specie quaerentis | reducta, larga effusione lacrimarum | continuaque exercitatione ieiuniorum, vigiliarum atque orationum | per vicenos annos emundavit maculas criminum. |

---

pag. 215. ABRAHAM. EFFREM. MARIA.

I 1 ABRAHAM. Tune, frater et coheremita Effrem, commodum ducis meae adhuc vacare confabulationi, | an, quoadusque divinas expleas laudes, me vis praestolari? |

EFFREM. Nostrorum confabulatio | eius debet esse laudatio, | qui se congregatis in suo nomine | medium spopondit interesse. |

ABRAHAM. Nihil aliud locuturus accessi, | nisi quod divinae voluntati | non nescio concordari. |

2 EFFREM. Quare nec ad momentum quidem me subtraho, | sed tuo affectui totum dedo. |

ABRAHAM. Quiddam agendum mihi exaestuat mente, | in quo tuum velle | meis votis exopto respondere. |

EFFREM. Si unum cor unaque nobis anima iubetur esse, | idem velle | idemque cogimur nolle. |

3 ABRAHAM. Est mihi neptis tenella, | utriusque parentis solamine destituta, | in quam pro compassione orbitatis nimio affectu ducor | cuiusque causa continua sollicitudine fatigor. |

pag. 216. EFFREM. Et quid tibi, triumphator saeculi, | cum curis mundi? | *fol. 101*

ABRAHAM. Id scilicet curo, ne inmensa eius serenitas pulchritudinis | alicuius obfuscetur sorde coinquinationis. |

EFFREM. Huiusmodi cura | si est vituperanda. |

ABRAHAM. Spero.

4 EFFREM. Cuius est aetatis?

ABRAHAM. 1 conuersio *in ras. M* 8 aq; *M* 12 confabulationi uacare *M: correxi* 13 postulari *M* 34 aetatis *sic M*

ABRAHAM. 11 *cf. Pafn. 10, 1.* 15 *cf. Matth. 18, 20* ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. 23 *cf. act. apost. 4, 32* multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una; *Otto, Sprichwörter der Römer n. 83.* 30 *cf. Dulc. 1 § 1.*

[I 4] ABRAHAM. Si unius rotatus mansurni apponeretur, | duas olympiades vitali aura vesceretur. |

EFFREM. Inmatura pupilla. |

ABRAHAM. Ideo non deest mihi cura. |

EFFREM. Ubi deget?

ABRAHAM. In meis mansiunculis. Nam rogatu propinquorum nutriendam eam suscepi, | sed eius gazas pauperibus erogare decrevi. |

EFFREM. Despectio temporalium | condecet animum caelo intentum. |

5 ABRAHAM. Exaestuo mente, | gestiens, illam Christo disponsare | eiusque tyrocinio mancipatum ire. |

EFFREM. Laudabile. |

ABRAHAM. Cogor nomine. |

pag. 217. EFFREM. Quid vocatur?

ABRAHAM. Maria.

EFFREM. Ita est? tanti excellentiam nominis | decet stemma virginitatis. |

6 ABRAHAM. Non diffido, quin, si nostris suaviter hortamentis provocetur, | ad cedendum facilis experiatur. |

EFFREM. Accedamus | eiusque cogitationi caelibis securitatem vitae instillemus. |

II 1 ABRAHAM. O adoptiva filia, | o ⟨meae⟩ pars animae, Maria, | cede meis paternis monitionibus | meique comparis Effrem saluberrimis institutionibus: | enitere, | ut auctricem virginitatis, quam aequivoco aequiperas nomine, | imiteris et castitate. |

2 EFFREM. Multum disconvenit, filia, | ut, quae cum dei genitrice Maria | per mysterium nominis | praemines in axe *fol. 102* inter sidera numquam casura, | inferior meritis | in terrae volutes infimis. |

MARIA. Misterium nominis ignoro; | unde, quid circuitione verborum significes, haut intellego. |

3 EFFREM. Maria interpretatur 'stella maris'; circa quam videlicet fertur mundus | et rotatur polus. |

MARIA. Cur maris stella dicitur?

---

5 deget *in* degit *corr. m. 1 M;* degas *p*[1], degit *p*[2] 12 dispensari *M;* desponsare *Celtes* 20 edendum *M* 23 meae *add. Celtes (cf. Abr. 7 § 2); fort.* animae ⟨meae⟩ 29 praemines ix axe *(sic) M* 34 *fort.* Maria | interpretatur 'maris stella' |; *cf. v. 36* 35 uocatur populus *M: correxi* (rotatur *Bendixen II p. 23*[17])

2 *cf. Verg. Aen. I 387* auras vitales carpis, *III 339* vescitur aura. 25 *cf. Theoph. 290* (auctricem *i. e. auctorem). 34 cf. Mar. 14. 276 (Salzer, Sinnbilder und Beiworte Mariens p. 404).*

[illegible] [illegible]

4 [illegible]

[illegible]

[illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

7 [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] perhorum [illegible] visitando [illegible]

Effrem. [illegible]

8 Maria. [illegible] Effrem. [illegible]

Effrem. [illegible] aetate [illegible] fraude diaboli.

III 1 Abraham. [illegible] Effrem. si quid mihi [illegible] fortunae ingeritur, te primum adeo, te solum consulo; unde ne sis adversus querimoniae, quam prosequor, sed fer opem dolori, quem patior.

12 abiecto *Celtes* 16 *fort.* parvi pendit [illegible]

10 *cf. Cypr. de hab. virg. c. 22 (I p. 203, 15 H. = Mansi XIV* [illegible] *concil. Aquisgran. a. 816 c. 4)* cum castae perseveratis et virgines, angelis dei estis aequales. 16 *cf. Boeth. consol. Philos. IV pr.* [illegible] 19 *cf. adn. ad Gong. 45.* 23 *cf. conc. Aquisgr. a. 816 c.* [illegible] (*Mansi XIV col. 269*[a]) praesertim cum beatus Hieronymus dicat [illegible] tudinis, cum fragilis sexus et imbecillis aetas suo arbitrio abutitur. [illegible] *Abr. 7 § 16.*

[III] 2 EFFREM. Abraham, Abraham, quid pateris? | cur plus licito contristaris? | Numquam fuit fas eremicolae | conturbari saecularium more. |

ABRAHAM. Incomparabilis luctus mihi contigit, | intolerabilis dolor me afficit. |

EFFREM. Ne fatiga me longa verborum circuitione, | sed, quid patiaris, expone. |

3 ABRAHAM. Maria, | mis optiva filia, | quam per bis bina lustra summa diligentia nutrivi, | summa solertia instruxi, |

EFFREM. Quid illa?

ABRAHAM. Ei mihi! periit.

pag. 220. EFFREM. Qualiter? |

ABRAHAM. Miserabiliter; | deinde evasit latenter. |

4 EFFREM. Quibus insidiis | circumvenit eam fraus antiqui serpentis? |

ABRAHAM. Per illicitum | cuiusdam simulatoris affectum, | qui, monachico adveniens habitu, simulata eam visitatione frequentabat, donec indocile iuvenilis ingenium pectoris ad sui amorem inflexit, | adeo, ut per fenestram ad patrandum *fol. 1*
facinus exilivit. |

EFFREM. A! contremisco auditu.

5 ABRAHAM. At ubi ipsa infelix se corruptam sensit, | pectus pulsavit, | faciem manu laceravit, | vestes scidit, | capillos eruit, | voces in altum eiulando dedit. |

EFFREM. Nec iniuria; | huiusmodi namque ruina | toto lacrimarum fonte est lugenda. |

ABRAHAM. Lamentabatur namque, | se, quod fuerat, non esse. |

EFFREM. Vae illi miserae! |

ABRAHAM. Lugebat, se nostris contraria monitis egisse. |

EFFREM. Ac valde. |

ABRAHAM. Deflevit, se vigiliarum, orationum ieiuniique sudores evacuasse. |

EFFREM. Si in tali conpunctione perseveraret, | salva
pag. 221. fieret. |

6 ABRAHAM. Haut perseveravit, | sed peiora prioribus apposuit. |

EFFREM. Visceratenus conturbor | totisque membris resolvor. |

---

8 adoptiva *Freytag*, optima *Barack* per] pro M^1 *(comp.)* 20 exiliuit *in* exiliret *corr. m. 1 M*, exilueret *p*

18 *cf. app. ad Gong. 354.* 30 *sqq. cf. Abr. 7 § 3 sq.*

III 6] ABRAHAM. Postquam enim hisce lamentis se punivit, nimietate victa doloris praeceps ferebatur in foveam desperationis.

EFFREM. Eh heu, quam gravis perditio!

ABRAHAM. Et quia veniam desperavit posse promereri, saeculum repetere vanitatique elegit deservire. |

7 EFFREM. Heu, par victoria spiritalibus in sorte heremitarum nequitiis antea fuit insolita.

ABRAHAM. Sed nunc daemonum sumus praeda.

EFFREM. Mirum, qui fieri posset, ut te ignorante evaderet. |

8 ABRAHAM. Interim fueram consternatus mente ex ostensae visionis terrore, qua, si mens non fuisset laeva, | mihi praefigurabatur eius ruina. |

EFFREM. Vellem modum visionis audire. | fol. 20v

ABRAHAM. Putabam me ante foras cellulae stetisse, et ecce, draco mirae magnitudinis | nimiique foetoris, | rapido impetu adveniens, | candidulam secus me columbam repperiens cepit, | devoravit, | subitoque non comparuit. |

pag. 222. EFFREM. Evidens visio.

9 ABRAHAM. At ego, ubi expergiscens mente, quae videbam, tractavi, verebar aliquam ecclesiae imminere persecutionem, | quae fideles quosdam attraheret in errorem. |

EFFREM. Verendum erat.

ABRAHAM. Unde prostratus in orationem praecognitorem futurorum supplicavi, ut mihi detegeret solutionem somnii. |

EFFREM. Recte egisti. |

10 ABRAHAM. Tertia demum nocte, cum lassa sopori membra dedissem, | putabam eundem draconem | meis vestigiis disruptum volutasse, | ipsamque columbam absque laesione emicuisse. |

EFFREM. Laetificor auditu, nec ambigo, quin tua | quandoque ad te revertatur Maria. |

11 ABRAHAM. Postquam evigilans huius solamine visionis | temperabam tristitiam prioris, | mentem recepi, ut reminiscerer alumnae; illud quoque si sine tristitia memini, | quod

---

1 hisce lamentis *Freytag*: his celamentis *M* 12 mente consternatus, mente *M* 13 qua, si *Freytag*: quasi *M* 16 foras *in* fores *corr. m. 1 M*; foreas p^1 21 experiscens *M* 25 prȩcognitori M^1 30 dirūptum *M* 35 reminiscer *M*

---

1 *cf. Theoph. 442.* 8 *cf. Gall. I 1 § 8.* 9 *de chiliasmo cf. Bendizen II p. 25*[10]. 13 *cf. Verg. ecl. 1, 16* saepe malum hoc nobis, si mens non laeva fuisset, de caelo tactas memini praedicere quercus. 19 *cf. Pafn. 4 § 5.* 30 *cf. Prud. steph. 3, 161* emicat inde columba repens (i. e. *evolat e rogo*).

[III 11] ipsam in duorum | intervallo dierum | divinae innitentem laudi | solito non sensi. |

EFFREM. Sero meministi. |

12 ABRAHAM. Fateor. Accessi, | manu fenestram pulsavi, | filiam saepius nominando vocavi. |

EFFREM. A! frustra vocasti. |

ABRAHAM. Hoc adhuc non sensi, | sed, cur neglegenter in divinis ageret, rogavi; | sed nec levis tinnitum responsi
pag. 223. recepi. |

13 (EFFREM.) Et quod tunc fecisti? |

(ABRAHAM.) Ubi abesse, quam quaerebam, deprehendi, | fol. 1
viscera discutiebantur timore, | membra contremuere pavore. |

EFFREM. Nec mirum; certe et ego | id ipsum nunc patior audiendo. |

14 ABRAHAM. Deinde flebilibus sonis auras pollui, rogitans, quis lupus meam agnam raperet, | quis latro meam filiam captivaret. |

EFFREM. Iure conquestus fuisti | eius perditionem, quam nutristi. |

15 ABRAHAM. Tandem accesserunt, qui, veritatem scientes, res sese ita, ut tibi nunc exposui, habere | ipsamque vanitati dixerunt deservire. |

EFFREM. Ubi moratur? |

ABRAHAM. Ignoratur. |

16 EFFREM. Quid fiet?

ABRAHAM. Est mihi fidelis amicus, qui, civitates villasque peragrans, non quiescet, | donec, quae illam terra susceperit, agnoscet. |

EFFREM. Quid, si experietur?

ABRAHAM. Habitum mutabo | ipsamque sub amatoris specie adibo, | si forte meo monitu post grave naufragium | revertatur ad pristinae quietis portum. |

17 EFFREM. Et iam quid fiet, si carnium esus vinique haustus apponetur?

pag. 224. ABRAHAM. Haut abrogabo, ne agnoscar.

EFFREM. Recta prorsus laudabilique discretione uteris, | si artioris frenos observantiae aliquantisper laxabis, | quo errantem Christo lucreris. |

ABRAHAM. Eo magis ad audendum incitor, | quo te mihi in hoc concordari re experior. |

---

10 *sq.* EFFREM *et* ABRAHAM *add. Celtes* 33 EFFREM] /E *M (eras.* A, *i. e.* ABRAHAM) Et iam *Bendixen:* Etiam *vg.* 37 frenas *M: corr. Magnin (*frena *Celtes)* 39 audiendum *M*

---

23 *cf. Pafn. 2 § 6, 8 § 2.* 30 *cf. Pafn. 1 § 28.*

[III] 18 EFFREM. Qui clancula cordium cognoscit, | qua intentione unaquaeque res geratur, intellegit, | nec in discretissimo eius examine reus praevaricationis habetur, qui a strictioris rigore conversationis ad tempus descendendo imbecillioribus assimilari non respuit, | quo efficacius animam revocet, quae erravit. | *fol. 105*

19 ABRAHAM. Tuum est interim, me precibus adiuvare, | ne inpediar diabolica fraude. |

EFFREM. Ipsum summum bonum, sine quo nihil fit boni, | faciat tuum velle in bono consummari. |

IV 1 ABRAHAM. Num ille est meus amicus, quem ante hoc biennium pro inquisitu direxi Mariae? Ipse est.

AMICUS. Ave, venerande pater.

ABRAHAM. Ave, affabilis amice. Diu te sustinui, | sed nunc advenire desperavi. |

pag. 225. AMICUS. Ideo moram feci, | quia te ambigua re sollicitari

2 non praesumpsi; | at ubi veritatem investigavi, | reditum maturavi. |

ABRAHAM. Vidistin Mariam?

AMICUS. Vidi. |

ABRAHAM. Ubi? |

AMICUS. Qua dictu miserabile!

ABRAHAM. Dic, obsecro.

3 AMICUS. In domo cuiusdam lenonis habitationem elegit, | qui tenello amore illam colit. | Nec frustra; nam omni die non modica illi pecunia ab eius amatoribus adducitur.

ABRAHAM. A Mariae amatoribus?

AMICUS. Ab ipsis.

ABRAHAM. Qui sunt eius amatores? |

AMICUS. Perplures. |

4 ABRAHAM. Ei mihi! O bone Iesu, quid hoc monstri est, quod hanc, quam tibi sponsam nutrivi, | alienos amatores audio sequi. |

AMICUS. Hoc meretricibus antiquitus fuit in more, | ut alieno delectarentur in amore. |

5 ABRAHAM. Affer mihi sonipedem delicatum | et militarem

pag. 226. habitum, | quo, deposito tegmine religionis, | ipsam adeam sub specie amatoris. |

---

2 discretissima *(sic p)* eius exanime *M*[1] 3 quia strictionis *M: corr. Magnin* 4 descendo *M*[1] assimulari *M*[1] 22 Quia *M*[1] 35 in *del. m. 2 M* 38 amatoris *pleno fol. 105*[r] *superadd. m. 1 M*

---

11 *cf. Dulc. 13 § 1.* 14 *cf. Gall. I 12 § 1.* 34 *cf. Gall. I 12 § 2, Pafn. 12, 6.*

fol. 1

… ffer et pileum, quo coronam velem

… opus est, ne agnoscaris. |
… unum solidum, quem habeo, mecum
… pro mercede tribuam? |
… ad colloquium Mariae | non potes per-

… bone stabularie! |
Quis loquitur hospes? salve. |
… aput te locus | viatori ad pernoctan-

Est plane; nostra hospitiola | nulli sunt

… laudabile.
Intra, | ut tibi praeparatur cena. |
Magnas tibi pro hilari susceptione debeo, |
… a te expeto. |
Quae voles, ut concessurum efflagita.
Accipe vile munus, quod defero, | et fac, ut
… quam tecum obversari experiebar, puella | nostro
…
Cur illam desideras videre? |
Quia nimium delector in eius agnitione, | cuius
… quam pluribus laudari audiebam saepissime. |
Quisquis laudator eius formae extitit, | nihil
… praenitet venustate vultus | prae ceteris muli-

Ideo ardeo in eius amore. |
Miror, te in decrepita senectute | iuven-
… amorem spirare. |
Profecto nullius alius rei causa accessi, | nisi
… videndi

… M[1] 10 Quis loquitur hospes? salue. *sic dist. M:* Quis … *fort.* STAB. Quis loquitur? ⟨ABR.⟩ Hospes. ⟨STAB.⟩ … M[1] 17 Magnas tibi . . ⟨gratias⟩ debeo *Barack; sed* … vel rex semper maximas mihi agebat, quicquid feceram. … M 21 obseruari *M: corr. Magnin* 25 quam pl. *sic M*[1]: … p 27 uenusta uultus *M*[1] (uultu *M*[2]*p*): *correxi coll.* …

… Koepke p. 68[1]; *sic singuli aurei poscuntur in historia Apollonii* …

VI 1 [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-tudinem [illegible] [illegible] [illegible].

Maria. [illegible] [illegible].

Abraham. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post haec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-tricio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praefigeretur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lacrimas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amaritudinem [illegible] [illegible].

2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adeunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Maria. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a me [illegible].

Abraham. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Maria. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] crebris senile [illegible] [illegible] [illegible].

Abraham. [illegible] [illegible].

3 Maria. Quid [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] haurio? [illegible] [illegible] [illegible] fragrantiae [illegible] [illegible] mihi quondam [illegible] [illegible].

Abraham. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] more pueri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-tate, et ipsa se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Maria. [illegible] mihi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perditionis foveam [illegible].

4 Abraham. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-vivarum [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mades lacrimis? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] numquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prodit?

5 Maria. O. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab-sumpta [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]

---

2 [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ostent [illegible] 5 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 335; sanctimonialium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Ludovicus imp.* [illegible] [illegible] 13 [illegible] sic *M* 17 senile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 33 triennium *scripsi* (*sic Pafn.* [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible]: quinquennium *Pafn.* [illegible]; [illegible] [illegible]: trium annorum spatio [illegible], trium annorum spacium *p* 33 [illegible] [illegible]

---

13 *cf. Pafn.* 3 § 1

… tecum peccata plangerem, ad- … amori.

… permovebar, | ideo talia fabar: | … quia, ut monuisti, | hic non est …

… affatim sumus hebriati | tua fol. … o bone stabularie; | da licentiam a … corpus in stratum componam …

… mi, surge; | tecum pariter tendam

… Nullatenus cogi possem, | ut te comi- …

… ad inhabitandum nobis aptum; | … stramentis compositus. | Sede, ut … ne tu ipse fatigeris discalciendo. … prius seris ostium, | ne quis introeundi …

… hoc ne sollicitaris; | faciam, ut nulli ad … facilis. |

… ablato capitis velamine, | quis sim, … filia, | o meae pars animae, Maria, | … qui te paterno more nutrivi, | qui te … desponsavi? |

… pater et magister meus Abraham est,

… contigit tibi, filia? |

… miseria. |

Quis te decepit? | quis te seduxit? |

Qui protoplastos prostravit. |

Ubi est angelica illa, quam in terris egisti,

… perdita.

Ubi est verecundia tua virginalis? | ubi con- … |

… 7 stabulari M^2p 11 domine mi M, *ac talia* … exirem *Celtes; Hr. voluisse videtur:* '*ut* …' 17 discalciando *Celtes* 18 Mune *(sic)* … 30 seduxit *(s ex* d*)* *M*

… *9 § 19, prim. 422.* 30 *cf. Bas. 33.* … *cf. Abr. 2 § 5.* 35 *sqq. cf. Abr. 3 § 5.*

VII 3] MARIA. Erubesco.

4 ABRAHAM. Quam [illegible] per [illegible]rum, [illegible] ultra [illegible] velut lapsa ab altitudine caeli dimersa es in profundum inferni?

MARIA. Ei mihi.

5 ABRAHAM. Quare me despexisti? quare deseruisti? quare eventum tuae perditionis mihi non indicasti, quo ego cum dilecto meo Effrem dignam pro te paenitentiam agerem?

MARIA. Postquam lapsa in peccatum corrui, tuae sanctitati pollutam pervenire non praesumpsi.

pag. 231. 6 ABRAHAM. Quis umquam a peccato exstitit immunis, nisi solus filius virginis?

MARIA. Nullus.

ABRAHAM. Humanum est peccare, diabolicum est in peccatis durare; nec iure reprehenditur, qui subito cadit, sed qui citius surgere neglegit.

MARIA. Ei mihi infelici!

7 ABRAHAM. Cur decidis? cur in terra iaces immobilis? Erigere et, quae dicam, percipe.

MARIA. Pavore [illegible] corrui, quia vim paternae monitionis ferre nequivi.

ABRAHAM. Attende mei in te dilectionem et depone timorem.

MARIA. Nequeo.

8 ABRAHAM. Nonne tui causa desiderabilem heremi habitationem reliqui omnemque regularis observantiam conversationis paene evacuavi, in tantum, ut ego, vetus heremicola, factus sum lascivientium conviva, et, qui diu silentio studebam, iocularia verba, ne agnoscerer, proferebam? Cur dimisso vultu terram inspicis? cur respondendo mecum verba miscere dedignaris?

9 MARIA. Proprii conscientia reatus confundor; ideo nec oculos ad caelum levare nec sermonem tecum praesumo conserere.

ABRAHAM. Noli diffidere, filia, noli desperare, sed emerge de abysso desperationis et fige in deo spem mentis.

---

28 -que] q; ex q,' corr. m. 2 M   32 uultu ss. m. 2 M

---

9 *coniunge* dignam pro te (*cf. Mar. 27*) *i. e. tuis peccatis dignam.* 16 *similiter Hieronymus adversus Rufinum III 33 (II col. 560 V*[*].): peccare enim hominis est, insidias tendere diaboli (*cf. Otto, Sprichwörter der Römer n. 819 sq.*). 22 *cf. asc. 48.* 34 *cf. Luc. 18, 13:* et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad caelum levare.

MARIA. Enormitas peccatorum | prostravit me in desperationis profundum. |

ABRAHAM. Peccata quidem tua | sunt gravia, fateor: | sed superna pietas maior | est omni creatura. | Unde tristitias rumpe | datumque poenitendi spatiolum pigritando noli negligere, quatinus superhabundet divin agratia, ubi superhabundavit facinorum abominatio.

MARIA. Si ulla promerendae spes veniae inesset, | studium poenitendi minime deesset. |

ABRAHAM. Miserere meae, quam pro te subii, lassitudinis | et depone perniciosam desperationem, | quam omnibus commissis | non nescimus esse graviorem. | Qui enim peccantibus deum misereri velle desperat, | inremediabiliter peccat, | quia, sicut scintilla silicis pelagus nequit inflammare, | ita nostrorum acerbitas peccaminum divinae dulcedinem benignitatis non valet inmutare. | *fol. 107*

MARIA. Non enim supernae magnificentiam pietatis nego, | sed proprii enormitatem sceleris considerando | ad dignae satisfactionem poenitentiae | vereor non sufficere. |

ABRAHAM. In me sit iniquitas tua; tantummodo revertere ad locum, unde existi, | et ini secundo conversationem, quam deseruisti. |

MARIA. In nullo umquam tui votis renitor, | sed, quae iubes, obtemperanter amplector. |

ABRAHAM. Nunc fateor, te vere meam, | quam nutrivi, filiam; | nunc censeo, te prae omnibus fore diligendam. |

14 MARIA. Aliquantulum auri vestiumque possideo; | quid tua de his auctoritas decreverit, expecto. |

ABRAHAM. Quae adquisisti peccando, cum ipsis peccatis sunt abicienda. |

MARIA. Rebar pauperibus eroganda, | seu sacris esse altaribus offerenda. |

ABRAHAM. Non satis acceptabile munus deo esse comprobatur, | quod criminibus adquiritur. |

MARIA. Nulla super his ultra sollicitudine fatigar.

ABRAHAM. Matuta nitescit, | lucessit: | abeamus.

---

4 tristitias M^2p: triscas (*sic*) M^1 5 neglere *M* 6 di na *M* 7 superhabundavit *sic M* 8 spe suę ueniȩ (*sic*) *M*: *correxi* 11 depęne M^1 14 sicut (li *in ras. m. 2*) *M* 18 pp̄ *M* 19 factisfactionem *M* 23 iubes uotis *M*: *correxi coll. Abr. 8 § 2* 27 quid] qd *sic M* 32 offerend *M*, offerenda *p*

18 *cf. conc. Aquisgr. a. 816 c. 18 (Mansi XIV col. 272d)*: pane tantum et aqua ad dignam poenitentiae satisfactionem utatur et aqua. 27 *cf.* ...

[VII 15] MARIA. Tuum est, pater amande, ut ad instar boni pastoris praecedas repertam ovem, et ego, paribus incedens vestigiis, subsequar praecedentem.

ABRAHAM. Haut ita: sed ego pedibus incedam, te autem equo superponam, ¦ ne itineris asperitas ¦ secet teneras plantas. |

16 MARIA. O, quem te memorem? quam tibi gratiarum inpendam recompensationem, qui me indignam miseratione non terrore cogis, | sed miti condescensione ad poenitentiam hortaris? |

ABRAHAM. Nihil aliud a te expeto, ¦ nisi ut reliquum vitae inhaerendo insistas dei obsequio. ¦

17 MARIA. Spontanea mente inhaeream, ¦ pro viribus insistam, | et, si facultas desit posse, ¦ numquam tamen deerit velle. |

pag. 234. ABRAHAM. Convenit, ut, quo studio deserviebas vanitati, ¦ famuleris divinae voluntati. |

MARIA. Fiat, precor, tuis meritis, | ut in me perficiatur voluntas divinitatis. ¦

ABRAHAM. Maturemus reditum. |

MARIA. Maturemus: nam me taedet morarum. |

VIII 1 Quanta celeritate asperi difficultatem itineris transcurrimus! *fol. 10*

ABRAHAM. Quod devote agitur, | facile perficitur. | Ecce, tua deserta cellula. |

MARIA. Ei mihi! Ipsa mei sceleris est conscia: | ideo ingredi formido. |

2 ABRAHAM. Et merito: ¦ fugiendus est quippe locus, | in quo hostem sequitur triumphus. |

MARIA. Et ubi me decernis conpunctioni vacare?

ABRAHAM. Ingredere in cellulam interiorem, ¦ ne vetustus serpens decipiendi ultra inveniat occasionem. |

MARIA. Non contraluctor, | sed, quae iubes, amplector. |

---

8 qui *M²p²*: quę *M¹p¹* 9 condescentione *M* 12 insistā̊ *in* insistā *(sic p) corr. m. 1 M* 21 nam me t- *in ras. m. 1 M*
22 *sq.* A. Quanta celeritate asperi difficultatem itineris transcurrimus.
M. Quod devote agitur, facile perficitur.
A. Ecce tua deserta cellula. *M: correxi*
26 sceleris ÷ conscia *M*, sceleris. conscia *p* 28 fugiend̊ *M¹ (cf. appar. ad Dion. 204)*, fugiend' *M²*; fugiendū *p* 31 interionem *M¹*

---

7 *cf. Verg. Aen. I 327* o quam te memorem, virgo? 12 *cf. Abr. 2 § 8.* 21 *cf. Gall. I 1 § 1.* 26 *cf. Hieron. ep. 22, 7 (ed. Vallarsi ² I col. 93)* ipsam quoque cellulam meam quasi cogitationum mearum consciam pertimescebam.

[VIII] 3 (=IX Bend.) Abraham. Familiarem meum Effrem accedam, quo ipse, qui solus mecum tuae condoluit perditioni, | congaudeat inventioni. |

pag. 235. Maria. Competit.

IX (X) 1 Effrem. Num mihi aliquid affers gaudii? |

Abraham. Ac magni. |

Effrem. Placet; nec dubito, quin Mariam nanciscereris.

Abraham. Nanciscebar plane | et gaudens reduxi ad ovile. |

Effrem. Divinae gratia visitationis factum credo. |

Abraham. Procul dubio. |

2 Effrem. Vellem scire, qualiter iuxta id temporis vitam moresque ordinaverit.

Abraham. Iuxta meum velle. |

Effrem. Hoc illi expedit vel maxime. |

Abraham. Quicquid ipsi | agendum proposui, | quamvis difficile, | quamvis grave, | haut abrogavit subire. |

Effrem. Laudabile. |

3 Abraham. Nam induta cilicio continuaque vigiliarum et ieiunii exercitatione macerata, artissimae legis observatione corpus tenerum | animae cogit pati imperium. |

Effrem. Aequum est, ut iniquae sordes delectationis | eliminentur acerbitate castigationis. |

Abraham. Quisquis eius lamenta intellegit, | mente vulneratur; | quisquis conpunctionem sentit, | et ipse conpungitur. |

pag. 236. Effrem. Solet fieri.

4 Abraham. Elaborat pro viribus, ut, quibus causa fuit perditionis, | fiat exemplum conversionis. |

Effrem. Consequens est.

Abraham. Nititur, ut, quanto extitit foedior, | tanto appareat nitidior. |

5 Effrem. Iocundor audiendo | praecordialique laetor gaudimonio. |

Abraham. Et merito; | nam falanges angelicae | gaudentes dominum laudant super peccatoris conversione. |

---

8 Nasciebar *M[1]p[1]*, Nanscisebar *(sic) M[2]*, Nasciebā *(sic) p[2]* 28 |sionis *initio fol. 108[v] M[1]* 32 praecordialique *Magnin (cf. Cal. 3 § 1):* precordialiq; *M*

---

35 *cf. Luc. 15, 10* gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore poenitentiam agente.

[illegible]

V.

[CONVERSIO] THAIDIS MERETRICIS

[illegible] eremita, aeque ut Habraham, sub specie [illegible] avertit | et, data poenitentia, per quin-[illegible] angusta cellula conclusit, | donec, digna [illegible] reconciliata, $\overset{a}{xv}$ peractae poenitentiae [illegible] in Christo.

PAPHNUTIUS. DISCIPULI. THAIS. *fol. 1*

DISCIPULI. Cur obscurum, pater, vultum | nec solito geris, [illegible]uum? |

PAPHNUTIUS. Cuius cor contristatur, | eius et vultus obs-[illegible]

DISCIPULI. Pro qua re contristaris? |

PAPHNUTIUS. Pro iniuria factoris. |

DISCIPULI. Quae haec iniuria? |

PAPHNUTIUS. Ipsam, quam a propria | patitur creatura | [ad] imaginem condita. |

DISCIPULI. Terruisti nos dictu.

PAPHNUTIUS. Licet illa inpassibilis maiestas affici non [illegible], | tamen, ut suum nostrae fragilitatis | meta-[illegible] in deum, quae maior iniuria dici potest, [illegible] eius imperio, cuius gubernaculis maior mundus [illegible] subditur, | solus minor contraluctetur? |

DISCIPULI. Quis est minor mundus?

PAPHNUTIUS. Homo. |

DISCIPULI. Homo? |

PAPHNUTIUS. Porro. |

DISCIPULI. Qui homo? |

PAPHNUTIUS. Omnis.

DISCIPULI. Qui potest fieri? |

PAPHNUTIUS. Ut placuit creatori. |

DISCIPULI. Non sapimus. |

PAPHNUTIUS. Non obvium est perpluribus. |

DISCIPULI. Expone. |

PAPHNUTIUS. Intendite. |

PAPHNUTIUS. 1 Couersio *M* Thaidis *M* (*fort. ex* Thaidii *corr.*) [illegible] (*sic*) *Mp* 10 constristatur *M* 12 constristaris *M*[1] [illegible] *cf.* [illegible] *172, ubi tamen lectio incerta est*)] *fort.* usum; statum *Traube*

PAPHNUTIUS. 2 *cf. Sap. inscr.* 16 *cf. Cal. 9 § 26.* 32 *cf. Cal. 9 § 6.*

[I 3] DISCIPULI. Ac prompta mente. |

4 PAFNUTIUS. Sicut enim maior mundus ex IIII contrariis elementis, | sed ad votum creatoris secundum armonicam moderationem concordantibus | perficitur, | ita et homo non 4
solum ab eisdem elementis, | sed etiam ex magis contrariis *fol. 109*v
partibus | coaptatur. |

5 DISCIPULI. Et quid magis contrarium, quam elementa? |

ag. 241. PAFNUTIUS. Corpus et anima: | quia, licet illa sint contraria, | tamen sunt corporalia; | anima autem nec mortalis, ut corpus, nec corpus spiritalis ut anima. |

DISCIPULI. Ita. |

PAFNUTIUS. Si tamen dialecticos sequimur, | nec illa contraria esse fatemur. |

DISCIPULI. Et quis potest negare? |

PAFNUTIUS. Qui dialectice scit disputare; | quia usiae nihil est contrarium, | sed receptatrix est contrariorum. |

6 DISCIPULI. Quid sibi vult, quod dixisti 'secundum armonicam moderationem'?

PAFNUTIUS. Id scilicet, quod, sicut pressi excellentesque soni, | armonice coniuncti, | quiddam perficiunt musicum, | ita dissona elementa, | convenienter concordantia, | unum perficiunt mundum. |

DISCIPULI. Mirum, quomodo dissona concordari | vel concordantia possint dissona dici. |

PAFNUTIUS. Quia nihil ex similibus componi videtur, | nec ex his, quae nulla rationis proportione iunguntur | et a se omni substantia naturaque discreta sunt.

7 DISCIPULI. Quid est musica?

PAFNUTIUS. Disciplina una de philosophiae quadruvio.

DISCIPULI. Quid est hoc, quod dicis quadruvium?

ag. 242. PAFNUTIUS. Arithmetica, geometrica, musica, astronomica.

DISCIPULI. Cur quadruvium?

---

10 corpŏs spiritalis *M*; spiritale *Celtes* 12 sequimur ///// nec *M* (*fuit* ////o) 15 scit *M*²: sit *M*¹*p* 24 dissona *ss. m. 1 M* 27 substantia (n *ex* ti) *M* 31 musica (*sic*) astromomica *M*¹*p*; *cf. Boeth. p. 11, 23. 12, 1 cum apparatu*

---

2 *sqq. cf. Boethii instit. mus. I 2 (p. 188, 7 Friedlein; de elementorum diversitate et armonia) et I 1 (p. 186, 9; de animae et corporis statu)* 16 *cf. Boethii in praedicamenta Aristotelis libr. I* (de substantia, *ed. Basil. a. 1570, p. 140 sqq.: substantia, velut homo, contrariorum susceptibilis).* 20 *cf. Boethii instit. arithm. II 32 (p. 126, 15):* omnia, quae ex contrariis consisterent, armonia quadam coniungi atque componi. 25 *cf. Boethii instit. arithm. I 2 (p. 12, 25):* porro autem nihil ex similibus componi videtur nec ex his, quae nulla rationis proportione iunguntur et a se omni substantia naturaque discreta sunt. 29 *de quadruvio cf. Boethii instit. arithm. I 1 (p. 7 sqq.)*

[I 7] Pafnutius. Quia, sicut a quadruvio semitae, | ita ab uno philosophiae principio harum disciplinarum prodeunt progressiones rectae. |

8 Discipuli. Veremur quiddam investigando rogitare de tribus, | quia coeptae scrupulum disputationis capedine mentis vix penetrare quimus. |

Pafnutius. Difficile captu. *fol. 110r*

Discipuli. Dic nobis de ea superficietenus, | cuius mentionem in praesenti fecimus. |

Pafnutius. Perparum dicere scio, quia heremicolis est incognita.

Discipuli. Quid agit?

Pafnutius. Musica?

Discipuli. Ipsa.

Pafnutius. Disputat de sonis.

10 Discipuli. Utrum est una, an plures?

Pafnutius. Tres esse dicuntur, | sed unaquaeque ratione proportionis alteri ita coniungitur, | ut idem, quod accidit uni, | non deest alteri. |

Discipuli. Et quae distantia inter tres?

Pafnutius. Prima dicitur mundana, sive caelestis, secunda humana, tertia, quae instrumentis exercetur.

pag. 243. Discipuli. In quo constat caelestis?

11 Pafnutius. In septem planetis et in caelesti spera.

Discipuli. Quo modo?

Pafnutius. Eo videlicet, quo illa, quae in instrumentis, | quia tot spatia, pares productiones, eaedem simphoniae repperiuntur in his, | quae et in cordis. |

12 Discipuli. Quid sunt spatia?

Pafnutius. Dimensiones, quae numerantur inter planetas, | sive inter cordas. |

Discipuli. Et quid productiones?

Pafnutius. Idem, quod toni.

Discipuli. Nec horum notitia nos tangit.

Pafnutius. Tonus fit ex duobus sonis et possidet rationem epothoi numeri | sive sesquioctavi. |

---

5 disputa- M^1; -tionis *pleno fol. 109v superadd. m. 2* 18 proportationes M^1, -nis M^2p^1, proporcionis p^2 *(cf. p. 163, 26)*; proportionationis *Celtes* 30 plenetas *M* 36 *i. e. epogdoi*

---

17 *cf. Boethii instit. mus. I 2 (p. 187, 20)*: sunt autem tria *(musicae genera)*; et prima quidem mundana est, secunda vero humana, tertia quae in quibusdam constituta est instrumentis. 24 *de planetarum intervallis armonicis cf. excerpta Plinii II 84 (ed. Rueck, Monachii a. 1888) p. 36 sq.* 35 *cf. Boethii instit. arithm. I 1 (p. 11, 19)*: qui in numeris epogdous est, idem tonus in musica *(similiter II 54, p. 171, 28)*.

[I] 13 DISCIPULI. Quanto velocius praeposita investigando satagimus transire, | tanto difficiliora nobis non desinis apponere. |

PAFNUTIUS. Hoc exigit huiusmodi disputatio.

DISCIPULI. Edissere sumotenus aliquantulum de simphoniis, | quo saltim sciamus significationem nominis. |

PAFNUTIUS. Simphonia dicitur modulationis tempera- *fol. 110ᵛ* mentum.

pag. 244. DISCIPULI. Quare?

PAFNUTIUS. Quia nunc quattuor, nunc quinque, nunc octo sonis perficitur.

14 DISCIPULI. Quia tres esse cognoscimus, | singularum vocabula dinoscere cupimus. |

PAFNUTIUS. Prima dicitur diateseron, | quasi ex quattuor, | et possidet proportionem epitritam | sive siquitertiam. | Secunda diapente, | quae constat ex quinque, | et est in ratione emiolei | sive sesqualteri. | Tertia diaposon; | haec fit in duplo | perficiturque sonitibus octo. |

15 DISCIPULI. Num spera et planetae proferunt sonum, | ut mereantur comparationem cordarum? |

PAFNUTIUS. Ac maximum. |

DISCIPULI. Cur non auditur?

PAFNUTIUS. Multifariam exponunt. Alii autumant, non audiri posse propter assiduitatem; | alii propter aeris spissitudinem; | quidam autem ferunt, quod tanti enormitas sonitus | 16 artos aurium nequeat intrare meatus; | sunt etiam, qui dicunt, quod spera tam iocundum, | tam dulcem efferat sonum, | ut, si audiretur, omnes | in commune homines, | semet ipsis neglectis | omnibusque postpositis studiis, | ducentem sonum ab oriente | sequerentur in occidentem. |

DISCIPULI. Praestat, ut non audiatur. |

PAFNUTIUS. Hoc a creatore praesciebatur. |

pag. 245. 17 DISCIPULI. Sit satis de ista; | prosequere de humana. |

PAFNUTIUS. Quid de illa? |

DISCIPULI. In quo percipiatur.

PAFNUTIUS. Non solum, ut dixi, in compagine | corporis et animae, | necnon in emissione nunc gravis, | nunc clarae *fol. 111ʳ*

10 perficif- *coeperat M* 13 *i. e. diatessaron* 14 siquitertiam *M; cf. p. 164, 36. 165, 16* 15 ex *in ras. m. 1 M* 16 *i. e. diapason* 24 sonitas *M¹p¹*

6 *cf. Boethii instit. arithm. I 1 (p. 9, 2):* illam vero quae ad aliquid (*sc. multitudinem: 'Verhältniszahlen': sesqualterum sesquitertium etc.*) musici modulaminis temperamenta pernoscunt (*cod. Frising.* musicae modulationis). 13 *sqq. cf. Boethii instit. mus. I 16 (p. 201, 4) et passim.* 22 *cf. Boethii instit. mus. I 2 (p. 187, 27):* etsi ad nostras aures sonus ille non pervenit, quod multis fieri de causis necesse est ... 35 *cf. Boethii instit. mus. I 2 (p. 188, 26 sqq.).*

[I 17] vocis, | sed etiam in pulsibus venarum | adque in quorundam mensura menbrorum, | sicut in articulis digitorum, | in quibus easdem proportiones mensurando repperimus, | quas in simphoniis praemisimus, | quia musica dicitur convenientia non solum vocum, | sed etiam aliarum dissimilium rerum. |

18 DISCIPULI. Si praesciremus, quod huiusmodi nodus quaestionis | tam difficilis ad solvendum esset insciis, | maluissemus minorem mundum nescire, | quam tantum difficultatis subire. |

PAFNUTIUS. Nil officit, quod elaborastis, | cum ante ignorata experti estis. |

DISCIPULI. Verum; sed taedet nos philosophicae disputationis, | quia nequimus sensu emetiri scrupulum tuae rationis. |

19 PAFNUTIUS. Cur me illuditis, | qui plane sum nescius, | non philosophus? |

DISCIPULI. Et unde tibi haec, quae nos fatigando protulisti?

PAFNUTIUS. Tenuem scientiae guttulam, quam de plenis sciorum pateris effluentem, non ad colligendum residens, | sed casu praeteriens, | repertam elambi, | vobiscum communicare studui. |

pag. 246. 20 DISCIPULI. Gratulamur tuae benignitati, | sed terremur sententia apostoli, | dicentis: 'nam stulta mundi elegit deus, ut confunderet sophistica'.

PAFNUTIUS. Sive stultus sive sophista perversa operatur, | confusionem a deo meretur. |

DISCIPULI. Ita.

PAFNUTIUS. Nec scientia scibilis | deum offendit, sed iniustitia scientis. |

DISCIPULI. Verum.

21 PAFNUTIUS. Et in cuius laudem dignius iustiusque scientia *fol. 1* artium retorquetur, quam in eius, qui scibile fecit | et scientiam dedit? |

DISCIPULI. In nullius.

PAFNUTIUS. Quanto enim mirabiliori lege deum omnia in numero et mensura et pondere posuisse quis agnoscit, | tanto in eius amore ardescit. |

---

7 saluendum *M*[1]*p*[1] 8 tantam *M*[1] 25 operantur . . meretur *Mp*[1]*;* operatur *p*[2], merentur *Magnin (cf. p. 119, 33; ubi* privarentur *m)* 28 deum *(*d *ex* e*) M*

---

23 *Paul. ad Cor. I 1, 27* sed quae stulta sunt mundi, elegit deus, ut confundat sapientes*; cf. Prud. apoth. praef. 29* idcirco mundi stulta delegit deus, ut concidant sophistica. 31 *cf. p. 107, 1.* 35 *cf. Sap. 3 § 22 (sap. 11, 21* sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti*).*

[I 21] DISCIPULI. Nec iniuria.

PAFNUTIUS. Sed quid moror in istis, | quae vobis minimum afferunt delectationis? |

22 DISCIPULI. Enuclea nobis causam tui maeroris, | ne diutius frangamur pondere curiositatis. |

PAFNUTIUS. Si quando experiemini, | audita non delectabimini. |

DISCIPULI. Haut raro contristatur, | qui curiositatem sectatur; | sed tamen hanc nequimus superare, | quia familiaris est fragilitati nostrae. |

pag. 247.

23 PAFNUTIUS. Quaedam inpudens femina | moratur in hac patria. |

DISCIPULI. Res civibus periculosa. |

PAFNUTIUS. Haec miranda praenitet pulchritudine | et horrenda sordet turpitudine. |

DISCIPULI. Miserabile. | Quid vocatur?

PAFNUTIUS. Thais. |

DISCIPULI. Illa meretrix? |

PAFNUTIUS. Ipsa. |

24 DISCIPULI. Eius infamia nulli est incognita. |

PAFNUTIUS. Nec mirum, quia non dignatur cum paucis ad interitum tendere, | sed prompta est omnes lenociniis suae formae illicere | secumque ad interitum trahere. |

DISCIPULI. Lugubre. |

25 PAFNUTIUS. Nec solum nugaces vilitatem suae familiaris rei dissipant | illam colendo, | sed etiam praepotentes viri pretiosae varietatem suppellectilis pessumdant, | non absque sui damno hanc ditando. |

DISCIPULI. Horrescimus auditu.

PAFNUTIUS. Greges amatorum ad illam confluunt. |

111r DISCIPULI. Se ipsos perdunt. | fol.

pag. 248. PAFNUTIUS. Qui amentes, dum caeco corde, quis illam adeat, contendunt, | convicia congerunt. |

DISCIPULI. Unum vitium parit aliut.

PAFNUTIUS. Deinde, inito certamine, nunc ora naresque pugnis frangendo, | nunc armis vicissim eiciendo, | decurrentis illuvie sanguinis | madefaciunt limina lupanaris. |

---

6 auditu *sic M* 15 turpididine M^1, turpidine *p* 20 infamia *M*, infamia *p* 22 lenocis *in* lenociniis *corr. m. 1 M*, lenocicuis *(?)* p^1 27 pessumdant *(prior s in ras.) M* 34 parat *M: correxi coll. Dulc. 12, 8* aliu/ M^1 aliud M^2p^2, allium p^1

---

31 *cf. Pafn. 7 § 4.* 35 *male accepisse videtur Hr. Ter. eun. III 2, 27 sqq.:* atque haec qui misit, non sibi soli postulat te vivere et sua causa excludi ceteros, neque pugnas narrat neque cicatrices suas ostentat neque tibi obstat: quod quidam facit.

[I 17] vocis, | sed etiam in pulsibus venarum ... mensura menbrorum, | sicut in artic... ...ris. | haec easdem proportiones mensurando ... phoniis praemisimus, | quia music... ...amus. solum vocum, | sed etiam aliarum ...

18 DISCIPULI. Si praesciremus, ... stionis | tam difficilis ad solvendum ... minorem mundum nescire, | quam ... velle. | ipse

PAFNUTIUS. Nil officit, q... ...ibus assiduis, | ne rata experti estis. |

DISCIPULI. Verum; sed ... putationis, | quia nequimus ...ricolarum, largiatur rationis. |

19 PAFNUTIUS. Cur m... non philosophus? |

DISCIPULI. Et unde ... | Illos primum adibo | tulisti? ...am, rogabo. |

PAFNUTIUS. Tenu... ...a nos adit; | experiemur, sciorum pateris eff... sed casu praeteri... ...quid estis? | municare studui. | ...itatis. |

pag. 246. DISCIPULI. Gr...

20 sententia apostoli. ... ...is huius patriae indigena, | ut confunderet s... ...advenio. |

PAFNUTIUS. ... confusionem a ... ...quid quaeris? |

DISCIPULI. ... ...audium. |

PAFNUTIUS ... iustitia scient... ...secretum. |

DISCIPULI ... ...eras, | quia, si non es nostras, |

21 PAFNUTIUS ... ...nos negotium | absque consilio fol. 1 artium ret... tiam dedit ... ...ixero | et dicendo aliquod mihi

DIS...

PA... in nu... ...ssionibus cedo | vestraeque fidei tanto ... de parte infidelitatis, | nihil tibi

---

18 quid] qui Celtes 19 Ubicole M ... infidelitas M[1]

... 9 cf. appar. ad p. 141, 29. 10 cf.

[illegible] rundam relatu comperi mulierem secus
[illegible] amabilem, omnibus affabilem
[illegible] men?

[illegible]

[illegible] est ignis.

[illegible] illam mulierem pulcherrimam, om-[illegible]

[illegible] Qui retulere, nihil fefellere.

[illegible] Ipsius causa difficilis prolixitatem viae surripui, [illegible] ut viderem, adveni.

[illegible] Nullum tibi obstat impedimentum eam videndi.

Pafnutius. Ubi moratur?

Iuvenes. Ecce, mansio in proximo.

Pafnutius. Haec, quam indice proditis?

Iuvenes. Ipsa.

Pafnutius. Illo pergam.

Iuvenes. Si placet, tecum pergemus.

Pafnutius. Malo ire solus.

pag. 251. Iuvenes. Ut libet.

III 1 Pafnutius. Tu istaec intro. Thais, quam quaero? |

Thais. Quis hic, qui loquitur, ignotus?

Pafnutius. Amator tuus.

Thais. Quicumque me amore colit, aequam vicem amoris a me recipit. |

2 Pafnutius. O Thais, Thais, quanta | gravissimi itineris currebam spatia, quo mihi daretur copia tecum fandi | tuique faciem contemplandi. |

Thais. Nec aspectum subtraho, nec colloquium denego. fol. 113r

3 Pafnutius. Secretum nostrae confabulationis | desiderat solitudinem loci secretioris. |

Thais. Ecce, cubile bene stratum | et delectabile ad inhabitandum. |

Pafnutius. Estne hic aliud penitius, | in quo possimus colloqui secretius? |

---

10 retule *M*[1] 27 iteneris *M* (ueneris *p*[1]); *fort.* iteris 30 subtraho (a *ex* o) *M*

---

1 *cf. p. 154, 21.* 10 *cf. p. 154, 26.* 12 *cf. p. 154, 32.* 14 *cf. p. 152, 23.* 23 *cf. p. 154, 10 (cum appar.), Pafn. 12 § 1.* 25 *cf. p. 155, 13.* 30 *cf. p. 155, 16.* 33 *cf. p. 156, 15.*

[144] 4 THAIS. Est etenim aliud occultum, | tam secretum, | ut eius penetral nulli praeter me, nisi deo, est cognitum. |

PAFNUTIUS. Cui deo? |

THAIS. Vero. |

PAFNUTIUS. Credis, illum aliquid scire? |

THAIS. Non nescio, illum nihil latere. |

PAFNUTIUS. Utrumne reris, illum facta pravorum neglegere, | an sui aequitatem servare? |

THAIS. Aestimo, ipsius aequitatis lance singulorum merita pensari | et unicuique, prout gessit, sive supplicium sive praemium servari. |

5 PAFNUTIUS. O Christe, quam miranda | tuae circa nos benignitatis patientia, qui te scientes vides peccare | et tamen tardas perdere! |

THAIS. Cur contremiscis, mutato colore? | cur fluunt lacrimae? |

PAFNUTIUS. Tui praesumptionem horresco, | tui perditionem defleo, | quia haec nosti, | et tantas animas perdidisti. |

THAIS. Vae, vae mihi infelici! |

6 PAFNUTIUS. Tanto iustius damnaberis, | quanto praesumptiosius scienter offendisti maiestatem divinitatis. |

THAIS. Heu, heu, quid agis? quid infelici minitaris? |

PAFNUTIUS. Supplicium tibi imminet gehennae, | si permanebis in scelere. | fol. 1

THAIS. Severitas tuae correptionis | concussit penetral pavidi cordis. |

7 PAFNUTIUS. O, utinam esses visceratenus concussa timore, | ne ultra praesumeres periculosae delectationi assensum praebere! |

THAIS. Et quis post haec locus pestiferae delectationi | in meo corde potest relinqui, | ubi solum intestini maeroris amaritudo | consciique reatus nova dominatur formido? |

PAFNUTIUS. Hoc opto, quo resectis vitiorum spinis | [illegible] possit vimen compunctionis. |

[illegible] 7 Utrum mereris illum fact. pravarum neglegere [illegible] neglegere p^1 15 calore M^1 21 damnaberis [illegible] M^1 29 delectatione M^2p 35 vimen scripsi: [illegible] M^1. [illegible] M^2p; cf. Bruno de bello Saxon. c. 5: non ut [illegible], quae fuerant ortae, manu severae auctoritatis radicitus [illegible] praedicatione plantaret, sed ut ger[illegible] rigaret et si quae virtutum fruges emer[illegible] dogmatis enecaret compugtionis M (p. 171, 3 [illegible]

[illegible] 144 sqq., Vol. II, § 6.

I] 8 THAIS. O, si crederes, | o, si sperares, | me sordidulam, | milies millenis sordium offuscationibus oblitam, | ullatenus posse expiari, | seu ullo conpunctionis modo veniam promereri! |

PAFNUTIUS. Nullum enim ⟨tam⟩ grave peccatum, | nullum tam inmane est delictum, | quod nequeat expiari poenitentiae lacrimis, | si effectus sequetur operis. |

THAIS. Ostende, quaeso, mi pater, quo effectu operis | promereri queam munus reconciliationis. |

9 PAFNUTIUS. Contempne saeculum, | fuge lascivorum | consortia amasionum. |

THAIS. Et quid mihi tunc erit agendum? |

PAFNUTIUS. In secretum locum secedendum, | in quo te ipsam discutiendo possis lamentari | enormitatem tui delicti. |

THAIS. Si hoc speras proficere, | non addo momentum morulae. |

PAFNUTIUS. Non dubito, quin prosit.

p. 254. THAIS. Da mihi aliquantuli | spatium tempusculi, | ut
10 proferam mammonam, | quam male collectam | diu servavi. | *fol. 114r*

PAFNUTIUS. Ne sollicitaris pro ea. | Non desunt, qui utentur inventa. |

THAIS. Non ob id sollicitor, ut vel mihi servare | vel amicis vellem dare; | sed nec egenis conor dispensare, | quia non arbitror, pretium piacli | aptum esse ad opus beneficii. |

11 PAFNUTIUS. Recte arbitraris. | Et quid de congestis actum ire meditaris? |

THAIS. Igni tradere | et in favillam redigere. |

PAFNUTIUS. Quam ob rem?

THAIS. Ne retineantur in mundo, quae male adquisivi, non absque mundi factoris iniuria. |

12 PAFNUTIUS. O, quam mutata es ab illa, | quae prius eras, | quando illicito amore flagrabas, | avaritiae calore aestuabas! |

THAIS. Fortasse mutabor in melius, | si annuerit deus. |

PAFNUTIUS. Non est difficile | inmutabili eius substantiae, | res, ut libet, mutare. |

THAIS. Ibo | et, quae cogitavi, opere complebo. |

PAFNUTIUS. Vade in pace | citiusque ad me revertere. |

---

2 oblitam offuscationibus *M: correxi* 4 tam *addidi* 9 lasciuiorum M^1p 15 marulę M^1; mecule *(?)* p^1 19 solliciteris M^2; *cf. p. 176, 21* 20 uitentur *(sic) M* 23 piaclilū *(sic)* Mp^1, piaculo p^2; *cf. p. 119, 26* 26 Ignis M^1p^1 28 retineatur M^1

24 *cf. Gall. I 10.* 30 *cf. Verg. Aen. II 274* quantum mutatus ab illo Hectore.

pag. 255.

IV 1 THAIS. Convenite, properamini, | nequam amatores mei. |

AMATORES. Vox Thaidis | nos vocantis. | Adventum maturemus, | ne illam tardando offendamus. |

THAIS. Accelerate, | accedite, | ut queam vobiscum verba miscere. |

2 AMATORES. O Thais, Thais, | quid sibi vult rogus, quem construis? | Cur pretiosarum | varietatem divitiarum | iuxta rogum congeris? |

THAIS. Rogatis? |

AMATORES. Admiramur satis. |

THAIS. Exponam citius. |

AMATORES. Hoc optamus. |

3 THAIS. Aspicite. |

AMATORES. Quiesce, quiesce, | Thais. | Quid agis? | num insanis? |

THAIS. Non insanio, | sed sanum sapio. |

AMATORES. Ut quid haec perditio quadringentarum auri librarum | cum aliarum diversitate gazarum? | fol. 114

THAIS. Omne, quod iniuste a vobis extorsi, | igne volo cremari, | ne ullus fomes vobis relinquatur sperandi, | me ultra vestro amori cedendi. |

4 AMATORES. Subsiste paulisper, subsiste | et materiam tuae perturbationis detege. |

pag. 256. THAIS. Non subsisto | nec sermonem vobiscum confero. |

AMATORES. Cur dedignando nos fastidis? | num alicuius infidelitatis nos arguis? | nonne semper satisfecimus tuis votis? | et tu iniquo odio nos gratis insectaris. |

THAIS. Dimittite; | nolite vestem meam adtrahendo scindere. | Sit satis, quod hoc usque peccando vobis consensi: | finis instat peccandi | tempusque nostri discidii. |

5 AMATORES. Quo tendit? |

THAIS. Ubi nemo vestrum posthac me videbit. |

AMATORES. Papae! Quid hoc monstri est, quod nostri delicias, Thais, quae divitiis effluere semper laboravit, | quae mentem a lascivia numquam retraxit | et se voluptati penitus dedit, | tanta auri gemmarumque insignia absque retractatione perdidit | et nos sui amasiones dedignando sprevit | subitoque non comparuit? |

---

25 nos] ñ *M* 34 delicias *sic M; Hr. decepta videtur exemplo Vergilii, ecl. 2, 1* formosum pastor Corydon ardebat Alexin, delicias domini 36 retractatione *sic M*

2 *cf. Dulc. 5, Pafn. 8 § 1.* 15 *cf. Dulc. 1, 3 sq.* 33 *cf. Abr. 4 § 4.* 37 *cf. Abr. 3 § 8.*

7 1 THAIS. En, pater Pafnuti, venio ad sequendum tibi promptissima.

PAFNUTIUS. Quia moram in veniendo fecisti, coartabar nimis verendo, te iterum implicitam esse saecularibus negotiis.

THAIS. Ne id vereare, | quia multo aliud mihi versatur in mente; | nam res familiares iuxta velle meum disposui | meisque amasionibus publice abrenuntiavi. |

257. 2 PAFNUTIUS. Quia his abrenuntiasti, | superno amatori iam nunc poteris copulari. | *fol. 115r*

THAIS. Tuum est, mihi velut radio praescribere, | quid me oporteat factum ire. |

PAFNUTIUS. Sequere me. |

THAIS. Sequar enim ambulatione; | o utinam sequerer et actione! |

---

1 PAFNUTIUS. Ecce coenobium, | in quo sacrarum virginum | nobile commoratur collegium. | Eo loci gestio te mansum ire | agendae spatium poenitentiae. |

THAIS. Non contraluctor.

PAFNUTIUS. Intrabo | et abbatissam, ductricem virginum, pro tui susceptione placabo. |

THAIS. Quid iubes me interim agere? |

PAFNUTIUS. Mecum pergere. |

THAIS. Ut iubes.

2 PAFNUTIUS. Ecce, abbatissa occurrit. | Admiror, quis illi, nos adesse, tam cito retulerit. |

THAIS. Fama, | quae nulla stringitur mora. |

---

1 PAFNUTIUS. Oportune occurris, illustris abbatissa: te ipsam quaero.

258. ABBATISSA. Gratanter advenis, venerande pater Pafnuti. | Benedictus tui adventus, dilecte dei. |

PAFNUTIUS. Beatitudinem aeternae benedictionis | infundat tibi gratia omniparentis. |

ABBATISSA. Unde hoc mihi, ut sanctitas tua dignaretur invisere | exiguitatem habitationis meae? |

---

5 uertare *M* uersetur *M* 11 facturum ire *M* 13 o utinam sequer *M; cf. Gall. I 3 § 1 et Sap. 5 § 16* 15 sacrum *M* 19 abbatissimam *M*[1], abbatis iam *p*[1] 27 Opportuna *Bendixen; sed cf. Gall. I 7 § 1*

---

5 *cf. Pafn. 7 § 7.* 33 *cf. Pafn. 12 § 1 (Luc. 1, 43* et unde hoc mihi, ut veniat mater domini ad me?*)*

[VII] 2 PAFNUTIUS. Opus est tuo iuvamine | in aliqua sollicitanda necessitate. |

ABBATISSA. Iube solummodo levi famine, | quid me velis agere: | et ego tui iussa complere | tuisque votis studebo pro viribus satisfacere. |

3 PAFNUTIUS. Attuli capellam semivivam, | dentibus luporum nuper abstractam, | quam tui miseratione foveri, | tui sollicitudine gestio mederi, | quoadusque, abiecta haedinae pellis austeritate, | ovini velleris induatur mollitie. |

ABBATISSA. Exprime rem enucleatius.

4 PAFNUTIUS. Istaec, quam vides, meretricio more vitam instituit |

ABBATISSA. Miserabile.

PAFNUTIUS. Seseque totam lasciviae dedit. |

ABBATISSA. Semet ipsam perdidit. |

PAFNUTIUS. At nunc, me hortante | Christoque cooperante, | *fol. 115* frivola, quae sectabatur, odiendo refugit | et castum sapit. |

pag. 259. ABBATISSA. Mutationis auctori grates.

5 PAFNUTIUS. Quia enim aegritudo animarum | aeque ut corporum | contrariis | curanda est medelis, | consequens est, ut haec, a solita saecularium inquietudine sequestrata, | sola in angusta retrudatur cellula, | quo liberius possit discutere sui crimina. |

ABBATISSA. Hoc potissimum prodest.

6 PAFNUTIUS. Manda, ut quantocius cellula construatur. |

ABBATISSA. Parvo spatio perficiatur. |

PAFNUTIUS. Nullus introitus, | nullus relinquatur aditus, | sed solummodo exigua fenestra, per quam modicum possit victum accipere, | quem statutis diebus et horis illi debebis parce praebitum ire. |

7 ABBATISSA. Vereor, quod delicatae teneritudo mentis | aegre patiatur difficultatem tanti laboris. |

PAFNUTIUS. Ne id vereare; nam grave delictum | forte desiderat sperare remedium. |

ABBATISSA. Verum. |

---

1 aliq^{o} *(sic)* *M* 3 Iu^{be} salummodo *M* 9 ouin^{i} *M*, ouin *p*[1] 10 Exprimere enucleatus$_{i}$ *Mp*: *corr. Magnin* 26 perficietur *Celtes* 34 sperare] *fort.* semper

---

8 *cf. Abr. 2 § 5 et Prud. steph. 10, 1136 sqq.*: vellem, sinister inter haedorum greges, ut sum futurus, eminus dignoscerer atque hoc *(sc. s. Romano)* precante diceret rex optimus: 'Romanus orat: transfer hunc haedum mihi; sit dexter agnus, induatur vellere'; *inde Hr.* capellam *dixit* 15 *cf. Pafn. 1 § 26.* 16 *cf. Gall. I 13 § 5.* 22 *cf. Gall. I 13 § 1.* 33 *cf. Pafn. 5 § 1.*

VIII] 8 Pafnutius. Taedet me magis morarum, | quia timeo illam corrumpi visitatione hominum.

Abbatissa. Cur taedium pateris? cur illam non includis? Ecce cellula, quam desiderasti, est perfecta.

pag. 260.

9 Pafnutius. Placet. Ingredere, Thais, habitaculum tuis facinoribus deflendis satis congruum. |

Thais. Quam breve, quam obscurum et quam incommodum | tenellae mulieri ad inhabitandum! |

10 Pafnutius. Cur habitaculum execraris? | cur ingredi horrescis? | Decet, ut, quae actenus fuisti indomite vaga, nunc tandem in solitario refreneris loco. |

Thais. Mens assueta lasciviae | haut raro inpatiens est austerioris vitae.

Pafnutius. Ideo debet habenis disciplinae stringi, | quoadusque desinat contraluctari. |

11 Thais. Quod iubet tua paternitas, | non recusat subitum ire mea vilitas; | sed quaedam inoportunitas inest huic habitationi, | difficilis ad sufferendum meae fragilitati. | fol. 116r

Pafnutius. Quae haec importunitas?

Thais. Erubesco dicere. |

Pafnutius. Ne erubescas, sed penitus detege. |

12 Thais. Quid inoportunius | quidve poterit esse incommodius, | quam quod in uno eodemque loco | diversa corporis necessaria supplere debebo. | Nec dubium, quin ocius fiat inhabitabilis | prae nimietate foetoris. |

Pafnutius. Formida perpetis crudelitatem gehennae, | et desine transitoria pertimescere. |

pag. 261.

Thais. Fragilitas mei | cogit me terreri. |

Pafnutius. Convenit, ut male blandientis | dulcedinem delectationis | luas molestia nimii foetoris. |

13 Thais. Non recuso, | non nego, | me sordidam non iniuria foedo sordidoque habitum ire in tugurio, | sed hoc dolet vehementius, | quod nullus est relictus locus, | in quo apte et caste possim tremendae nomen maiestatis invocare. |

Pafnutius. Et unde tibi tanta fiducia, ut pollutis labiis | praesumas proferre nomen inpollutae divinitatis? |

14 Thais. Et a quo veniam sperare | cuiusve salvari possum miseratione, | si ipsum prohibeor invocare, | cui soli deliqui | et cui uni devotio orationum debet offerri? |

---

2 uisi- *in ras. M* 5 P. *(i. e.* Pafnutius*) ss. M* 12 asueta *M* 13 aucterioris *M: corr. Barack* 25 in habitaculis *M* 29 male blandimtis *M: correxi* 30 delectionis *M*[1] 32 habitatum ire *Celtes*

---

1 *cf. Gall. I 1 § 1.* 25 *cf. Pafn. 12 § 3.*

[VII 14] Pafnutius. Debes plane orare non verbis, | sed lacrimis, | non sonoritate tinnulae vocis, | sed conpuncti rugitu cordis. |

Thais. Et si vetar deum verbis orare, | quomodo possum veniam sperare? |

Pafnutius. Tanto celerius mereberis, | quanto perfectius humiliaberis. | Dic tantum: 'Qui me plasmasti, | miserere mei!' |

15 Thais. Opus est eius miseratione, | ne frangor in dubio certamine. |

Pafnutius. Certa viriliter, | ut possis triumphum obtinere feliciter. |

pag. 262. Thais. Tuum est, pro me orare, | ut merear palmam victoriae. |

Pafnutius. Non opus est monitu.

Thais. Spero.

Pafnutius. Tempus est, ⟨ut⟩ optatas | solitudinis repetam latebras | et karos | visitem discipulos; | tuae igitur sollicitudini, | tuae pietati, | venerabilis abbatissa, hanc captivam *fol. 116v* committo, ut et corpus delicatum mediocriter foveas necessariis | et animam sufficienter reficias saluberrimis monitis. |

Abbatissa. Ne solliciteris pro ea, quia eam materno affectu fovebo.

Pafnutius. Vadam.

Abbatissa. In pace.

VIII 1 Discipuli. Quis pulsat portam?

Pafnutius. Ehe!

Discipuli. Vox Pafnutii, patris nostri.

Pafnutius. Amovete pessulum.

Discipuli. O pater, salve. |

Pafnutius. Salvete. |

Discipuli. Coartabamur nimium pro diutina absentia tui. |

pag. 263. Pafnutius. Iuvat, quod abfui. |

2 Discipuli. Quid actum est de Thaide? |

Pafnutius. Iuxta meum velle. |

Discipuli. Ubi moratur?

Pafnutius. In exigua cellula | deflet sui commissa. |

3 Discipuli. Laus sit summae trinitati.

---

2 ruitu *M*[1] 16 ⟨ut⟩ optatas *Barack (*optatas *Celtes):* tiptatas *M; cf. p. 179,32* latabras *M* 26 EIE *sic minio M, i. e.* eho: *scholia Terentiana p. 81, 25. 88, 9. 89, 9* eho] adverbium vocantis, *sim.* 31 -sentia tui *in ras. M*

14 *cf. Gall. I 1 § 3.* 21 *cf. Pafn. 3 § 10.* 27 *cf. Pafn. 4 § 1.* 35 *cf. Abr. 3 § 15.*

[VIII 3] Pafnutius. Et benedictum | nomen eius tremendum | nunc et per aevum. |

Discipuli. Amen.

IX Pafnutius. Ecce, | tres mansurni poenitentiae Thaidis transiere, | et ego ignoro, | utrumne deo acceptabilis sit eius conpunctio. Surgam et vadam ad fratrem meum Antonium, | quo mihi manifestetur per eius interventum. |

X 1 Antonius. Quid insperatae iocunditatis accidit? | quid novi gaudii mihi contigit? | Num hic est frater et coheremicola meus Pafnutius? Ipse est.

Pafnutius. Sum etenim.

Antonius. Bene, frater, venisti, | bene me adveniendo laetificasti. |

Pafnutius. Haut minus tripudio tui visu, | quam tu mei adventu. |

2 Antonius. Quae haec causa tam acceptabilis, | tam grata nobis, | quae te huc duxit de tuis latibulis? |

pag. 264. Pafnutius. Enucleo. |

Antonius. Hoc desidero. |

Pafnutius. Ante hoc triennium morabatur secus nos quaedam meretrix, | nomine Thais, | quae non solum sese perditioni dedit, | sed etiam perplures secum ad interitum trahere consuevit. |

Antonius. Heu, gemenda consuetudo! *fol. 117*

3 Pafnutius. Hanc sub specie amatoris adii, et lascivientem animum nunc suavibus hortamentis blandiendo mulcebam, | nunc acrioribus monitis minitando terrebam. |

Antonius. Hoc temperamentum | eius lasciviae fuit necessarium. |

Pafnutius. Tandem cessit, | et, spreta reprehensibili consuetudine, castitatem elegit | seseque in angustissima cellula concludi consensit. |

4 Antonius. Delector audiendo, | in tantum, ut omnes praecordiorum venae intrinsecus exiliant gaudendo. |

---

18 Enucleo *sic M*   31 aug. *M*¹   34 precordiarum *M*

18 *cf. Gall. I 12 § 2.*   26 *cf. prim. 421; ceterum sic rectius Abraham de Maria quam Pafnutius de Thaide loqui poterat (cf. Bendixen II p. 47*[57]*).*

[X 4] PAFNUTIUS. Decet tui sanctitatem; | et ego quidem, | licet supra modum gaudeo de conversione, | si levi tamen conturbor sollicitudine | eo, quod vereor, eius teneritudinem | aegre ferre diutinum laborem. |

ANTONIUS. Ubi adest vera dilectio, | non deest pia compassio. |

5 PAFNUTIUS. Unde tuam dilectionem efflagito, | ut tu tuique discipuli mecum in orationibus concordando | velitis persistere, quoadusque caelitus demonstretur, utrumne benignitas
pag. 265. divinae miserationis | adhuc indulgentiam molita est poenitentis lacrimis. |

ANTONIUS. Consentimus tuae petitioni libenter. |

PAFNUTIUS. Nec dubito, vos a deo exauditum iri clementer. |

XI 1 ANTONIUS. Ecce, evangelica promissio in nobis est impleta.

PAFNUTIUS. Quae haec promissio?

ANTONIUS. Ea videlicet, quae consentientes in oratione | promisit omnia impetrare posse. |

PAFNUTIUS. Quid est?

ANTONIUS. Paulo, meo discipulo, | ostensa est quaedam *fol. 117v*
visio. |

PAFNUTIUS. Voca illum.

ANTONIUS Paule, accede | et, quae vidisti, Pafnutio expone. |

2(XII 1) PAULUS. Videbam in visione lectulum | candidulis palliolis in caelo magnifice stratum, | cui quattuor splendidae virgines praeerant | et quasi custodiendo astabant; | at ubi iocunditatem mirae claritatis aspiciebam, | intra me dicebam: | 'Haec gloria nemini magis congruit, quam patri et domino meo Antonio'.

ANTONIUS. Tali me non dignor beatitudine.

PAULUS. Quo dicto intonuit vox divina, dicens: 'Non, ut speras, Antonio, sed Thaidi meretrici servanda est haec
pag. 266. gloria'.

3(XII 2) PAFNUTIUS. Laus dulcedini tuae miserationis, Christe, unice dei, | quod mei tristitiam tam pie dignatus es consolari. |

---

2 gaudeu M^1; gaudent p^1, gaudere p^2 8 *fort.* persistere velitis 10 mollita sit *M (sit in ras. m. 1): correxi ('schon Nachsicht mit ihren Thränen ins Auge gefasst hat'); ad ind.* mollita sit *Celtes*

---

17 *Matth. 11, 22* et omnia, quaecumque petieritis in oratione credentes, accipietis. 20 *acta s. Thaidis § 4 (A. S. Oct. IV p. 225)* abbas Paulus, maior *(i. e. maximus)* discipulus sancti Antonii.

[XI 3] Antonius. Dignus est laudari. |

Pafnutius. Ibo | et mei captivam visitabo. |

Antonius. Tempus est, ut illi et spem veniae | et solamen promittas beatitudinis aeternae. |

XII (XIII) 1 Pafnutius. Thais, mea adoptiva filia, aperi fenestram, | ut te videam. |

Thais. Quis loquitur?

Pafnutius. Pafnutius, | pater tuus. |

Thais. Unde mihi iocunditas tantae laetitiae, | ut tu me peccatricem dignareris visitare? |

Pafnutius. Licet per hoc triennium absens essem corpore, | haut modicum tamen sollicitatus sum pro tui salute. |

Thais. Non dubito.

2 Pafnutius. Expone mihi historiam tuae conversationis | modumque compunctionis. |

Thais. Hoc possum exponere, | quod non nescio, me nihil dignum deo egisse. |

Pafnutius. Si deus iniquitates observabit, | nemo sustinebit. |

pag. 267. 3 Thais. Si tamen, quid fecerim, vis scire, numerositatem *fol. 1* meorum scelerum intra conscientiam quasi in fasciculum collegi | et pertractando mente semper inspexi, | quo, sicut naribus numquam molestia foetoris, | ita formido gehennae non abesset visibus cordis. |

Pafnutius. Quia te conpunctione punisti, | ideo veniam meruisti. |

Thais. O utinam! |

4 Pafnutius. Da manum, ut te educam. |

Thais. Noli, pater venerande, | noli me sordidulam his inmunditiis abstrahere, | sed sine in loco meis meritis condigno mansum ire. |

Pafnutius. Tempus est, ut levigato timore | incipias vitam sperare, | quia tui poenitentia acceptabilis est deo.

Thais. Eius pietati | laudem ferant omnes angeli, | quia non sprevit humilitatem cordis contriti. |

5 Pafnutius. Esto stabilis in dei timore | et permane in eius dilectione. | Post quindecim namque dies | hominem exies | et tandem, felici cursu peracto, superna favente gratia, | transmigrabis ad astra. |

---

12 sollicitus sum *M: corr. Traube;* sollicitus fui *Celtes* 23 fętoribus *M*[1] 30 sine ⟨me⟩ in loco m. m. c. mansum ire *Barack; nihil in codice spatii*

---

7 *cf. Pafn. 3 § 1.* 9 *cf. Pafn. 7 § 1.* 18 *cf. psalm. 129, 3:* si iniquitates observaveris, domine, quis sustinebit? 23 *cf. Pafn. 7 § 12.*

[XII 5] THAIS. O utinam mererer poenas evadere, | vel saltim
clementius exuri mitiori igne! | Non est enim hoc mei meriti, |
ut doner beatitudine interminabili. |
pag. 268. PAFNUTIUS. Gratuitum dei donum | non pensat humanum
meritum, | quia, si meritis tribueretur, | gratia non diceretur. |
6 THAIS. Unde laudet illum caeli concentus | omnisque
terrae surculus, | necnon universae animalis species | atque fol. 118v
confusae aquarum gurgites, | quia non solum peccantes patitur, | sed etiam poenitentibus praemia gratis largitur. |
PAFNUTIUS. Hoc illi antiquitus fuit in more, | ut mallet
misereri, quam ferire. |

XIII (XIV) 1 THAIS. Noli abire, pater venerabilis, | sed adesto mihi
pro solacio in hora meae dissolutionis. |
PAFNUTIUS. Non abeo, | non discedo, | donec, anima super
aethra plaudente, | corpus tradam sepulturae. |
2 THAIS. En, incipio mori. |
PAFNUTIUS. Nunc est tempus orandi. |
THAIS. Qui plasmasti me, miserere mei | et fac felici
reditu ad te reverti | animam, quam inspirasti. |
3 PAFNUTIUS. Qui factus a nullo, vere es sine materia
forma, cuius simplex esse | hominem, qui non est id, quod
est, ex hoc et hoc fecit consistere, | da diversas partes huius
solvendae hominis | prospere repetere principium sui originis, |
quo et anima caelitus indita, caelestibus gaudiis intermisceatur, | et corpus in molli gremio terrae, suae materiae, paci-
4 fice foveatur, | quoadusque, pulverea favilla coeunte | et vivaci
pag. 269. flatu redivivos artus iterum intrante, | haec eadem Thais
resurgat perfecta, ut fuit, homo, inter candidulas oves collocanda | et in gaudium aeternitatis inducenda; | tu, qui, solus fol. 119
id, quod es, in unitate trinitatis regnas et gloriaris per infinita
saecula saeculorum.

---

9 lagitur *M* 12 Nolo *M* 26 quo | quoadusque *M* 30 qui solus ⟨es⟩ id, quod es *Magnin; cf. p. 141, 8*

2 mitiori igne *purgatorii.* 5 *cf. Paul. ad Rom. 11, 6:* si autem gratia, iam non operibus; alioquin gratia iam non est gratia. 6 *cf. Dan. 3 (hymnus trium virorum: v. 59* benedicite caeli domino, *v. 76* benedicite universa germinantia domino, *v. 77 sqq.* fontes maria flumina, *v. 79 sqq.* cete volucres bestiae pecora*).* 10 *cf. Gall. I 12 § 2, Abr. 4 § 4 (Prud. steph. 10, 591* habet usitatum munus hoc divinitas*).* 14 *cf. Sap. 9 § 3.* 18 *cf. Pafn. 7 § 14.* 20 *cf. Cal. 9 § 26.* 22 *cf. Cal. 9 § 9.*

pag. 272.

VI.

PASSIO SANCTARUM VIRGINUM FIDEI SPEI FT KARITATIS

quas, earundem veneranda genitrice Sapientia praesente | et maternis admonitionibus ad tolerandas passiones hortante, | Diocletianus imperator diversis suppliciis interfecit; | quarum etiam corpora martirio consummata sancta mater Sapientia collegit | et aromatibus condita $\overset{\circ}{\mathrm{v}}$ ab urbe Roma miliario honorifice sepelivit, | ipsa quoque XL^a die iuxta earum sepulchra, | finita oratione sacra, | spiritum praemisit caelo.

---

pag. 273.

ANTIOCHUS. ADRIANUS.
SAPIENTIA. FIDES. SPES. KARITAS. *fol.*

I 1 Tuum igitur esse, o imperator Adriane, | prosperis ad vota successionibus pollere | tuique statum imperii feliciter absque perturbatione exoptans vigere, | quicquid rempublicam confundere, | quicquid tranquillum mentis reor vulnerare posse, | quantocius divelli | penitusque cupio labefactari. |

ADRIANUS. Nec iniuria; nam nostri prosperitas | tui est felicitas, | cum summos dignitatis gradus | in dies tibi augere non desistimus. |

2 ANTIOCHUS. Congratulor tuae almitati; | unde, si quid experior emergere, quod tuo potentatui videtur contraluctari, | non occulo, | sed impatiens morae profero. |

ADRIANUS. Et merito, ne reus maiestatis | esse arguaris, | si non celanda celaveris. |

ANTIOCHUS. Huiusmodi commisso reatus | numquam fui obnoxius. |

pag. 274. ADRIANUS. Memini; | sed profer, si quid scias novi. |

3 ANTIOCHUS. Quaedam advena mulier hanc urbem Romam nuper intravit, comitata proprii faetus | pusiolis tribus. |

ADRIANUS. Cuius sexus sunt pusioli? |

ANTIOCHUS. Omnes feminei. |

SAPIENTIA. 4 admonibus M^1 5 Diocletianus] Adrianus *Celtes; cf. prooem.* 6 consummati *M* 8 $\overset{\circ}{\mathrm{v}}$] $\overset{a}{\mathrm{v}}$ *M* 13 AN. (*i. e.* ANTIOCHUS) *praescripsit* M^2 15 exoptas M^1 17 cupio *sic M* 28 obnixus M^1 (*i. e.* obnoxius?)

SAPIENTIA. 13 igitur: *Adrianus et Antiochus iam diutius inter se colloquentes introducuntur.*

[I 3] ADRIANUS. Numquid tantillarum | adventus muliercularum | aliquid rei publicae adducere poterit detrimentum? |

ANTIOCHUS. Permagnum. | *fol. 120r*

ADRIANUS. Quod?

4 ANTIOCHUS. Pacis defectum.

ADRIANUS. Quo pacto?

ANTIOCHUS. Et quod maius potest rumpere civilis concordiam pacis, | quam dissonantia observationis? |

ADRIANUS. Nihil gravius, | nihil deterius; | quod testatur orbis Romanus, | qui undiquesecus christianae caedis sorde est infectus. |

5 ANTIOCHUS. Haec igitur femina, cuius mentionem facio, hortatur nostrates, avitos ritus deserere | et christianae religioni se dedere. |

ADRIANUS. Num praevalet hortamentum? |

ANTIOCHUS. Nimium; | nam nostrae coniuges fastidiendo | *pag. 275.* nos contempnunt adeo, | ut dedignantur nobiscum comedere, | quanto minus dormire. |

ADRIANUS. Fateor, periculum.

6 ANTIOCHUS. Decet tui personam praecavere.

ADRIANUS. Consequens. Advocetur | et in nostri praesentia, an velit cedere, discutiatur. |

ANTIOCHUS. Vin, me illam advocare? |

ADRIANUS. Volo percerte. |

II 1 ANTIOCHUS. Quid vocaris, o mulier advena? |

SAPIENTIA. Sapientia. |

ANTIOCHUS. Imperator Adrianus | iussit te in palatio praesentari suis conspectibus. |

SAPIENTIA. Palatium cum nobili filiarum comitatu intrare non trepido | et minacem imperatoris vultum comminus aspicere non formido. |

2 ANTIOCHUS. Invisum genus christicolarum | semper promptum est principibus ad resistendum. |

SAPIENTIA. Princeps universitatis, qui nescit vinci, | non patitur, suos ab hoste superari. | *fol. 120v*

ANTIOCHUS. Mitiga effluentiam verborum | et perge ad palatium. |

---

5 defectum. AD. *in ras. M* 7 quod maius *sc. detrimentum (v. 9* nihil gravius, nihil deterius *videri potest: cf. p. 190, 3)*: quid magis *Celtes* 10 undiq; ues secus *M, ut una pars fieret* 12 Hoc *M (obiectum praeparativum genuinum esse veri dissimile est)*

---

22 *cf. Dulc. 1 § 4.*

[II 2] SAPIENTIA. Monstra viam praeeundo, | nos subsequimur accelerando. |

---

pag. 276.

III 1 ANTIOCHUS. Hic ipse est imperator, quem in solio residentem conspicis; | praecogita, quid loquaris. |

SAPIENTIA. Hoc prohibet Christi sententia, | promittens nobis insuperabilis sapientiae dona. |

2 ADRIANUS. Huc ades, Antioche. |

ANTIOCHUS. Praesto sum, domine. |

ADRIANUS. Numquid hae sunt mulierculae, | quas deferebas pro christiana religione? |

ANTIOCHUS. Sunt plane. |

ADRIANUS. Uniuscuiusque pulchritudinem obstupesco, | sed et honestatem habitus satis admirari nequeo. |

ANTIOCHUS. Desine, o mi senior, admirari | et coge illas deos venerari. |

3 ADRIANUS. Quid, si illas primule aggrediar blanda alloquutione, | si forte velint cedere? |

ANTIOCHUS. Melius est; nam fragilitas sexus feminei | facilius potest blandimentis molliri. |

ADRIANUS. Illustris matrona, | blande et quiete ad culturam deorum te invito, quo nostra perfrui possis amicitia. |

4 SAPIENTIA. Nec in cultura deorum tuis votis satisfacere, | nec amicitiam tecum gestio inire. |

ADRIANUS. Adhuc, mitigato furore, | nulla in te moveor indignatione, | sed pro tua tuique filiarum salute | paterno sollicitor amore. |

pag. 277.

5 SAPIENTIA. Nolite, meae filiae, | serpentinis huius satanae lenociniis cor apponere, | sed meatim fastidite. | *fol.*

FIDES. Fastidimus et animo contempnimus frivola.

ADRIANUS. Quid murmurando loqueris? |

SAPIENTIA. Filias affabar paucis. |

6 ADRIANUS. Videris esse summis natalibus orta, sed tamen patriam, genus nomenque tuum ex te plenius cupio ediscere.

SAPIENTIA. Licet sanguinis superbia | nobis sit parvi pendenda, | tamen clara ex stirpe | me originem non nego trahere. |

---

25 paterna M^1 29 FIDES *scripsi (item p. 184, 17)*: F. *M*; FILIAE *vg. fort.* Fastidimus | et animo frivola contempnimus | 35 extirpe *M*

---

5 *cf. Luc. 12, 11 sq.*: cum autem inducent vos in synagogas et ad magistratus et potestates, nolite solliciti esse (praecogitare *Marc. 13, 11; cf. p. 129, 5)*, qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis; spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora, quid oporteat vos dicere. 28 meatim: *cf. ind. gramm.*

[III 6] ADRIANUS. Credibile. |

SAPIENTIA. Nam eminentiores Italiae principes | fuere mei parentes, | et vocor Sapientia.

ADRIANUS. Claritas ingenuitatis rutilat in facie | et sapientia nominis fulget in ore. |

7 SAPIENTIA. Frustra blandiris: | non flectimur tuis suadelis. |

ADRIANUS. Dic, cur advenires, | vel quare nostrates adires. |

SAPIENTIA. Nullius alius rei nisi agnoscendae veritatis causa, quo fidem, quam expugnatis, plenius ediscerem | filias- *pag. 278.* que meas Christo consecrarem. |

8 ADRIANUS. Expone vocabula singularum.

SAPIENTIA. Una vocatur Fides, altera Spes, tertia Karitas.

ADRIANUS. Quot annos aetatis volverunt?

SAPIENTIA. Placetne vobis, o filiae, | ut hunc stultum aritmetica fatigem disputatione? |

FIDES. Placet, mater, | nosque auditum praebemus libenter. |

9 SAPIENTIA. O imperator, si aetatem inquiris parvularum, | Karitas imminutum pariter parem mansurnorum complevit numerum; | Spes autem aeque inminutum, | sed pariter im- *fol. 121* parem; | Fides vero superfluum | impariter parem. |

10 ADRIANUS. Tali responsione | fecisti me, quae interrogabam, minime agnoscere. |

SAPIENTIA. Nec mirum, quia sub huius diffinitionis specie non unus cadit numerus, sed plures.

11 ADRIANUS. Expone enucleatius; | alioquin non capit meus animus. |

SAPIENTIA. Karitas duas olimpiades iam volvit, Spes duo lustra, Fides tres olympiades.

12 ADRIANUS. Et cur octonarius numerus, | qui duabus constat olympiadibus, | et denarius, qui duobus lustris perficitur, | inminutus dicitur? | vel quare duodenarius, qui tribus olimpiadibus impletur, | superfluus esse asseritur? |

pag. 279. 13 SAPIENTIA. Omnis namque numerus inminutus dicitur,

---

2 italie *p*: |||||ę *M*; grecie *Celtes in ras.* 17 *cf. appar. ad p. 183, 29* 22 superfluum impariter imparem *M*[1] 25 specie| *M*; *fort.* species | 33 olimpiadibus *M*[2] *(cf. v. 30)*: lustris *M*[1] *(repetitum ex v. 32)*

---

4 *cf. Dulc. 1 § 1.* sapientia *Sapientiae*: *cf. p. 193, 30* (mysterium tui nominis, *de Fide) et P. C. tom. IV p. 265.* 9 *cf. Abr. 5 § 3.* 19 *sqq. cf. Piltz p. 181 sqq.* 35 *cf. Boethii instit. arithm. I 19 (de numeris deminutis, qui* imminuti *dicuntur p. 20, 16, et superfluis) et 20 (de n. perfectis)*:

(p. 39, 19) Rursus numerorum parium sic fit secunda divisio. Alii enim eorum sunt superflui, alii deminuti secundum utrasque habitudines inaequalitatis; omnis quippe inaequalitas aut in maioribus aut in

II 13] cuius partes coniunctae minorem illo numero, cuius partes
sunt, summae quantitatem reddunt: ut VIII; est autem
octonarii medietas IIII, pars quarta II, pars octava I: quae
14 in unum redactae septem reddunt. Similiter denarius habet
dimidiam partem V, quintam autem II, decimam vero I:
15 quae simul copulatae VIII colligunt. E contrario autem super-
fluus dicitur, cuius partes augendo crescunt: ut XII; est enim
duodenarii medietas VI, pars tertia IIII, pars quarta III,
16 pars sexta II, pars duodecima I: hic cumulus redundat in
sedecim. Ut autem principalem non praetereaam, qui inter *fol. 122r*
inaequales intemperantias medii temperamentum limitis sor-
titus est, ille numerus perfectus dicitur, qui, suis aequus
partibus, nec auget nec minuit: ut VI, cuius partes, id
est III II I, eundem senarium restituunt. Simili quoque
ratione XXVIII, CCCCXCVI, VIIImiliaCXXVIII perfecti
dicuntur.

---

11 inęquales *sic M*

---

minoribus consideratur. Illi enim immoderata quodammodo plenitudine proprii corporis modum partium suarum numerositate praecedunt; illos autem velut paupertate inopes oppressosque quadam naturae suae inopia minor, quam ipsi sunt, partium summa componit. Atque illi quidem, quorum partes ultra quam satis est sese porrexerint, superflui nominantur, ut sunt XII vel XXIIII. Hi enim suis partibus comparati maiorem partium summam toto corpore sortiuntur. Est enim duodenarii medietas VI, pars tertia IIII, pars quarta III, pars sexta II, pars duodecima I: omnisque hic cumulus redundat in XVI et totius corporis sui multitudinem vincunt. . . . *(p. 40, 11)* Atque hic quidem, cuius compositae partes totius summam numeri vincunt, superfluus appellatur; deminutus vero ille, cuius eodem modo compositae partes totius termini multitudine superantur, ut VIII vel XIIII. Habet enim octonarius partem mediam id est IIII, habet et quartam id est II, et octavam id est I: quae cunctae in unum redactae VII colligunt, minorem scilicet summam toto corpore concludentes. . . . *(p. 41, 6)* Inter hos autem velut inter inaequales intemperantias medii temperamentum limitis sortitus est ille numerus, qui perfectus dicitur, virtutis scilicet aemulator, qui nec supervacua progressione porrigitur nec contracta rursus deminutione remittitur, sed medietatis obtinens terminum suis aequus partibus nec crassatur abundantia nec eget inopia, ut VI vel XXVIII. Namque senarius habet partem mediam id est III, et tertiam id est II, et sextam id est I: quae in unam summam si redactae sint, par totum numeri corpus suis partibus invenitur. . . . *(p. 41, 22)* Est autem in his quoque magna similitudo virtutis et vitii. Perfectos enim numeros rarenter invenies eosque facile numerabiles, quippe qui pauci sint et nimis constanti ordine procreati. At vero superfluos ac deminutos longe multos infinitosque reperies, nec ullis ordinibus passim inordinateque dispositos et [a *om. duo codd.*] nullo certo fine generatos. Sunt autem perfecti numeri intra denarium numerum VI, intra centenarium XXVIII, intra millenarium CCCCXCVI, intra decem milia ·VIII·CXXVIII. . . .

[III] 17 ADRIANUS. Et quid reliqui? |

SAPIENTIA. Omnes superflui, | sive inminuti. |

18 ADRIANUS. Quis numerus pariter par?

SAPIENTIA. Qui potest in duo aequalia dividi, eiusque pars in duo aequalia, | partisque pars in duo aequalia, | ac deinceps per ordinem, | donec in insecabilem incurrat unitatem: | ut VIII et XVI omnesque, qui ab his in duplo fiunt.

19 ADRIANUS. Et quis est pariter impar?

pag. 280. SAPIENTIA. Qui in partes aequales recipit sectionem eiusque partes mox indivisibiles permanebunt: ut X et omnes, qui ab imparibus in duplo fiunt. Hic namque numerus | superiori est contrarius, | quia in illo solus minor ter-

---

3 AD. Q. n. p. p. *in mg. m. 1 M* 6 incurrat] *cf. p. 187, 16* (divisio *utroque loco, v. 3 et 28, addit Boethius)*

---

3 *cf. Boethii instit. arithm. I 9. 10:*

(p. 17, 9) Pariter par numerus est, qui potest in duo paria dividi, eiusque pars in alia duo paria partisque pars in alia duo paria, ut hoc totiens fiat usquedum divisio partium ad indivisibilem naturaliter perveniat unitatem. . . . *(p. 18, 4)* Horum autem generatio talis est: ab uno enim quoscumque in duplici proportione notaveris, semper pares pariter procreantur; praeter hanc autem generationem ut nascantur aliter, impossibile est. Huius autem rei tale detur per ordinem descriptionis exemplum sintque cuncti duplices ab uno: I II IIII VIII XVI XXXII LXIIII CXXVIII CCLVI DXII. . . . *(p. 21, 24)* Pariter autem impar numerus . ., quoniam par est, in partes aequales recipit sectionem, partes vero eius mox indivisibiles atque insecabiles permanebunt, ut sunt VI. X. XIIII. XVIII. XXII et his similes. Mox enim hos numeros si in gemina fueris divisione partitus, incurris in imparem, quem secare non possis. Accidit autem his, quod omnes partes contrarie denominatas habent quam sunt quantitates ipsarum partium quae denominantur; neque umquam fieri potest, ut quaelibet pars huius numeri eiusdem generis denominationem quantitatemque suscipiat: semper enim, si denominatio fuerit par, quantitas partis erit impar, si denominatio impar, quantitas par. . . . *(p. 23, 27)* Contrariae vero esse dicuntur hae species numerorum, id est pariter par et pariter impar, quod in numero pariter impari sola divisionem recipit maior extremitas, in illo vero solus minor terminus sectione solutus est. . . . *(p. 17, 20)* Sed ideo mihi videtur hic numerus pariter par vocatus, quod eius omnes partes et nomine *(i. e. denominatione)* et quantitate pares pariter inveniantur. *(p. 25, 12 de numero impariter pari)* Hi enim possunt in medietates dividi et eorum rursus partes in alias medietates sine aliqua dubitatione solvuntur. Sunt etiam quidam alii numeri, quorum partes alias recipiunt divisiones, sed ipsa divisio ad unitatem usque non pervenit.

numerus pariter par: 2^m;
numerus pariter impar: $2\,(2m+1)$;
numerus impariter par: $2^m\,(2n+1)$.
quantitas: Multiplicandus } *Factoren;*
denominatio: Multiplicator }
'digestim dispositus' supra v. 8 sq. numerus DXII.

III 19] minus divisione est solutus. In isto autem solus maior terminus divisioni est aptus; in illo quoque omnes eius partes nomine et quantitate sunt pariter pares. In isto autem, si denominatio fuerit par, quantitas impar, si quantitas par, denominatio impar.

20 ADRIANUS. Nec terminum, quem dixisti, agnosco, nec denominationem seu quantitatem scio.

SAPIENTIA. Quando quantilibet numeri ligeatim disponuntur, primus minor terminus et postremus maior dicitur; fol. 129v quando autem, divisionem faciendo, quota pars sit numeri, dicimus, | denominationem facimus; cum autem, quot in unaquaque parte sint, enumeramus, quantitatem exponimus.

21 ADRIANUS. Et quis est impariter par?

SAPIENTIA. Qui non solum unam recipit sectionem, sicut pariter par, sed etiam et secundam, aliquoties autem et tertiam vel plures, sed tamen usque ad indivisibilem non perveniet unitatem.

22 ADRIANUS. O quam scrupulosa et plexilis quaestio ex istarum | aetate infantularum est orta!

SAPIENTIA. In hoc laudanda est supereminens factoris cg. 201. sapientia et mira mundi artificis scientia, qui non solum, in principio mundum creans ex nihilo, omnia in numero et mensura et pondere posuit, sed etiam in succedentium serie temporum et in aetatibus hominum miram dedit inveniri posse scientiam artium.

23 ADRIANUS. Diu te sustinui ratiocinantem, quo te mihi efficerem obtemperantem.

SAPIENTIA. In quo?

ADRIANUS. In cultura deorum.

SAPIENTIA. In hoc utique non consentio.

ADRIANUS. Si reniteris, tormentis afficieris. |

SAPIENTIA. Corpus quidem suppliciis lacessere poteris, sed animum ad cedendum compellere non praevalebis. |

24 ANTIOCHUS. Dies abiit, nox incumbit; | non est tempus altercandi, | quia instat hora cenandi. |

ADRIANUS. In custodiam iuxta palatium ponantur, et triduanae induciae illis ad tractandum praestentur. | fol. 130r

---

4 quantas M *utroque loco* 9 posttremus M 17 pervenit Celtes 18 plexibilis M[1] *(corr. m. 1)* 20 supereminens *sic* M 26 raciocinantem M *(-cin- in ras.)* 30 hoc *in ras. m. 1* M

---

14 unam: *at cf. p. 186, 4 sqq.* 22 *cf. adn. ad Pafn. 1 § 21.* 32 lacessere *i. e. lassare (cf. p. 201, 26).* 35 *cf. Ter. eun. III 2, 6* eamus ergo ad cenam *(verba Gnathonis Antiocho quasi imperatoris parasito data: Bendixen II p. 53[64]).* 37 *cf. Gall. II 5 § 7, Sap. 5 § 2.*

[III 24] Antiochus. Observate istas, o milites, omni sollicitudine; | nullam illis occasionem evadendi relinquite. |

IV 1 Sapientia. O dulces filiolae, | o carae pusiolae, | nolite super carceralis angustia custodiae contristari, | nolite imminentium minis poenarum terreri. |

pag. 282. Fides. Licet corpuscula pavescant ad tormenta, | mens tamen gliscit ad praemia. |

Sapientia. Vincite infantilis teneritudinem aetatulae | maturi sensus fortitudine. |

2 Spes. Tuum est, nos precibus adiuvare, | ut possimus vincere. |

Sapientia. Hoc indesinenter exoro, | hoc efflagito, | ut perseveretis in fide, | quam inter ipsa crepundia vestris sensibus non desistebam instillasse. |

3 Karitas. Quod sugentes ubera in cunabulis didicimus, | nullatenus oblivisci quibimus. |

Sapientia. Ad hoc vos materno lacte affluenter alui, | ad hoc delicate nutrivi, | ut vos caelesti, non terreno, sponso traderem, | quo vestri causa socrus aeterni regis dici meruissem. |

4 Fides. Pro ipsius amore sponsi | promtae sumus mori. |

Sapientia. Delector ex vestra ratione | magis quam nectareae dulcedinis gustamine. |

Spes. Praemitte nos ante tribunal iudicis | et experieris, | quantum eius amor nobis attulit temeritatis. |

Sapientia. Hoc exopto, ut vestra virginitate coroner, | ut vestro martirio glorificer. |

5 Fides. Consertis palmulis incedamus | et vultum tyranni confundamus. | fol. 12

---

2 nullamque M^2 3 o c. p. *sic M* 4 imm.] inm. M^2 9 matur/ M^1 14 sistebam M^1 17 affluenti *vel* -ntir M^1 22 /atione M^1

---

3 *cf. Notkeri seq. de s. innocentibus (Kehrein n. 342)* 7 sterilium in mundo virginum cari *(sic codd.)* filioli, dulces pusioli. 6 *cf. prim. prol. 1.* 15 *cf. Mar. 881, adn. ad Gong. 41.* 17 *cf. Hieron. epist. 22, 20 (ad Eustochium: tom. I col. 103 Vall.*[2]*):* quid invides, mater, filiae? tuo lacte nutrita est, tuis educata visceribus, in tuo adolevit sinu, tu illam virginem sedula pietate servasti: indignaris, quod noluit militis esse uxor, sed regis? grande tibi beneficium praestitit: socrus dei esse coepisti; *Prud. steph. 10, 781 sqq.:* per huius alvi fida conceptacula, per hospitalem mense bis quino larem, si dulce nostri pectoris nectar tibi, si molle gremium, grata si crepundia, persiste et horum munerum auctorem adsere. 19 *cf. p. 191, 36.*

IV 5 SAPIENTIA. Expectem, [illegible]

FIDES. [illegible]

V 1 ADRIANUS. [illegible]

ANTIOCHUS. [illegible]

SAPIENTIA. [illegible]

SPES. [illegible]

2 ADRIANUS. [illegible]

SAPIENTIA. [illegible]

3 ANTIOCHUS. Cur dignaris cum hac contumace verba miscere, quae te insolenti fatigat praesumptione?

ADRIANUS. Debemus illam dimittere impunitam?

ANTIOCHUS. Nequaquam.

ADRIANUS. Et quid?

ANTIOCHUS. Hortare puellulas et, si renitantur, infantiae ne parcas, sed fac, ut illae necentur, quo rebellis mater funeribus natarum acrius torqueatur.

pag. 284 ADRIANUS. Faciam, quae hortaris.

ANTIOCHUS. Ita demum praevalebis. |

4 ADRIANUS. Fides, intuere venerabilem magnae Dianae imaginem et fer sacrae deae libamina, | quo possis uti eius gratia. |

FIDES. O stultum imperatoris praeceptum, | omni contemptu dignum!

ADRIANUS. Quid murmuras subsannando? | quem irrides fronte rugoso? |

FIDES. Tui stultitiam irrideo, tui insipientiam subsanno. | fol. 184v

ADRIANUS. Mei? |

FIDES. Tui. |

ANTIOCHUS. Imperatoris?

---

4 italicas *p*: greculas *in ras. Celtis manu M*   18 hanc *M*[1]   34 rugoso *M: correxi; cf. Gong. 265 (add.) et Pel. 230*

---

3 *cf. Dulc. 11 § 4.*   14 *cf. Sap. 3 § 24.*   30 *cf. Dulc. 1 § 4.*

[V 4] Fides. Ipsius.

Antiochus. O nefas!

5 Fides. Quid enim stultius, quid insipientius videri potest, quam quod hortatur nos, contempto creatore universitatis, | venerationem inferre metallis? |

Antiochus. Fides, insanis. |

Fides. Antioche, mentiris. |

Antiochus. Nonne haec summa insania | et magna est dementia, | ut rerum principem | dixisti insipientem? |

pag. 285. Fides. Dixi et dico, | dicamque, quamdiu vixero. |

Antiochus. Breve tempus vivere, | et cito debes consumi morte. |

Fides. Hoc opto, | ut moriar in Christo. |

6 Adrianus. Duodecim centuriones alternando scindant flagris eius membra. |

Antiochus. Nec iniuria. |

Adrianus. O fortissimi centuriones, accedite | meique iniuriam vindicate. |

Antiochus. Iustum.

Adrianus. Perquire, Antioche, | anne velit cedere. |

7 Antiochus. Vin adhuc, Fides, solita conviciorum obiectione | imperatorem dehonestare? |

Fides. Cur solito minus? |

Antiochus. Quia prohiberis verberibus. |

Fides. Verbera non conpellunt me tacere, | quia nullo afficior dolore. |

Antiochus. O infelix pertinacia, | o contumax audacia! |

8 Adrianus. Corpus fatiscit per supplicia: | et mens tumet superbia! |

Fides. Erras, Adriane, si reris, | me fatigari suppliciis; | non ego quidem, sed infirmi tortores deficiunt | et sudore ob lassitudinem fluunt. | pag. 286.

9 Adrianus. Fac, Antioche, ut gemellae pectoris particulae abscidantur, | quo saltim rubore coerceatur. |

Antiochus. O utinam possit ullo | coerceri modo! | fol. 124

Adrianus. Forsan coercebitur.

Fides. Inviolatum pectus vulnerasti, | sed me non laesisti. | En, pro fonte sanguinis | unda erumpit lactis. |

---

9 clementia M[1] ut] qđ *(i. e.* quod*)* *ss.* M[2] 22 imperator/ dehonesta/// M[1]; *fort.* dehonestasse; *cf. p. 188, 14* 38 erumpit *p*: /rumpit *M* *(litterae erasae cauda dispicitur:* ę *vel* p̧*)*; *Prud. steph. 10, 700* plus unde lactis quam cruoris defluat.

---

3 *cf. p. 182, 9 et Dulc. 1 § 7.* 24 *cf. Dulc. 11 § 1.*

] 10 Adrianus. In craticulam substratis ignibus assanda ponatur, | quo vi vaporis enecetur. |

Antiochus. Digna est, ut miserabiliter pereat, | quae tanti imperii contraluctari non trepidat. |

Fides. Omne, quod paras ad dolorem, mihi vertitur in quietem: | unde commode pauso in craticula, | ceu in tranquilla navicula. |

11 Adrianus. Sartago plena pice et cera ardentibus rogis superponatur, | et in ferventem liquorem haec rebellis mittatur. |

Fides. Sponte insilio. |

Adrianus. Consentio. |

Fides. Ubi sunt minae tuae? Ecce, illaesa inter ferventem liquorem ludens nato, et pro vi caumatis | sentio matutini refrigerium roris. |

12 Adrianus. Antioche, quid ad haec est agendum? |

p. 282 Antiochus. Ne evadat, providendum. |

Adrianus. Capite truncetur. |

Antiochus. Alioquin non vincetur. |

13 Fides. Nunc est gaudendum, | nunc in domino exultandum. |

Sapientia. Christe, triumphator diaboli invictissime, da tolerantiam Fidei, meae filiae. |

Fides. O mater veneranda, dic vale ultimum tuae filiae, | liba osculum tuae primogenitae, | nec afficiare ullo maerore cordis, | quia tendo ad bravium aeternitatis. |

Sapientia. O filia, filia, non confundor, | non contristor, | sed valedico tibi exultando | et osculor os oculosque prae gaudio lacrimando, | orans, ut sub ictu percussoris | inviolatum serves misterium tui nominis. | fol. 135r

14 Fides. O uterinae sorores, libate mihi osculum pacis | et parate vos ad tolerantiam futuri certaminis. |

Spes. Adiuva nos oratione assidua, | ut mereamur sequi tua vestigia. |

Fides. Este obtemperantes monitis | nostrae sanctae parentis, | quae nos hortabatur praesentia fastidire, | quo meruissemus aeterna percipere. |

Karitas. Maternis libenter obtemperamus monitis, | quo perfrui mereamur aeternis bonis. |

---

5 dolorem] l- *coeperat* M   25 efficiare M   38 monitis (*u ex t corr.*) M

---

30 *cf. Sap. 3 § 6.*   36 *cf. p. 188, 19.*

[V 14] Fides. Percussor, accede | et iniunctum tibi officium me necando imple. |

pag. 288.

15 Sapientia. Abscisum morientis filiae caput amplectendo | impressisque labris crebrius deosculando, | congratulor tibi, Christe, | qui tantillulae | victoriam praestitisti puellulae. |

16 Adrianus. Spes, cede meis hortamentis | paterno affectu tibi consulentis. |

Spes. Quid hortaris, | quid consulis? |

Adrianus. Ut caveas pertinaciam imitari sororis, | ne similibus intereas poenis. |

Spes. O utinam admeruissem illam imitari patiendo, | quo illi assimilarer in praemio! |

17 Adrianus. Depone callum pectoris et conquinisce turificando magnae Dianae: | et ego te propriae prolis vice excolo atque extollo omni dilectione. |

Spes. Paternitatem tuam repudio, | tua beneficia minime desidero; | quapropter vacua spe deciperis, | si me tibi cedere *fol. 128* reris. |

Adrianus. Loquere parcius, ne irascar.

Spes. Irascere; nec sollicitor.

18 Antiochus. Miror, auguste, quod ab hac vili puellula tam diu calumniari pateris; ego quidem disrumpor prae furore, | quia illam audio tam temere in te latrare. |

Adrianus. Hactenus infantiae parcebam, | ultra non parcam, | sed meritam ultionem inferam. |

pag. 289. Antiochus. O utinam! |

19 Adrianus. O lictores, adite | et hanc rebellem usque ad interniciem crudis nervis caedite. |

Antiochus. Decet, ut severitatem sentiat tui furoris, | quia lenitatem parvi pendit pietatis. |

Spes. Hanc pietatem exopto! | hanc lenitatem desidero! |

20 Antiochus. O Sapientia, quid murmurando loqueris, | stans sublevatis oculis | iuxta cadaver extinctae prolis? |

Sapientia. Invoco omniparentem, | quo eandem tolerantiae perseverantiam, | quam praestitit Fidei, | praestet et Spei. |

21 Spes. O mater, mater, quam efficaces, | quam exaudibiles experior esse tui preces! | Ecce, te orante, anheli tortores levatis dextris librant ictum, | et ego nullum doloris sentio tactum. |

---

3 amplectando *M*[1] 5 tantillulę *sic M* 10 poenas *M*[1] 21 puella, *ut vid., M*[1] 28 internicē *M: corr. Barack* (internicionem *Celtes*); *cf. Goetz, thes. gloss. emend. I p.* 595[a] 36 effica- *in ras. M*

---

9 *sqq. cf. Dulc. 12 § 1.* 31 *dolore cogitur rogare, quae supra (v. 16) simili elocutione se rogaturam esse negaverat.*

[V 21] ADRIANUS. Si flagra parvipendis, | acrioribus poenis coartaberis. |

SPES. Infer, infer, quicquid crudele, | quicquid excogites loetale. | Quanto plus saevis, | tanto magis victus confunderis. |

22 ADRIANUS. In aera suspendatur | et ungulis laceretur, | quoadusque evulsis visceribus | et nudatis ossibus | deficiat | et membratim crepat. | *fol. 126r*

ANTIOCHUS. Imperialis iussio | et congrua satis ultio. |

pag. 290. SPES. Vulpina fraude loqueris | et versipelli astutia, Antioche, adularis. |

ANTIOCHUS. Quiesce, infelix; verbositas tua | nunc est finienda. |

SPES. Non, ut speras, evenerit, | sed tibi tuoque principi nunc etiam confusio aderit. |

23 ADRIANUS. Quid sentio novae dulcedinis? | quid odoror stupendae suavitatis? |

SPES. Decidentia frusta mei lacerati corporis | dant flagrantiam paradisiaci aromatis, | quo nolens cogeris fateri, | me non posse suppliciis laedi. |

ADRIANUS. Antioche, quid enim mihi est agendum? |

ANTIOCHUS. Novis cruciatibus incumbendum. |

24 ADRIANUS. Aeneum vas, plenum oleo et adipe, | cera atque pice, | ignibus superponatur, | in quod ligata proiciatur. |

ANTIOCHUS. Si in ius Vulcani tradetur, | forsitan evadendi aditum non nanciscetur. |

SPES. Haec virtus Christo non est insolita, | ut ignem faciat mitescere, mutata natura. |

25 ADRIANUS. Quid audio, Antioche, | velut sonitum inundantis aquae? |

ANTIOCHUS. Heu, heu, domine! |

ADRIANUS. Quid contigit nobis?

pag. 291. ANTIOCHUS. Ebulliens fervor, confracto vase, ministros combussit, | et illa malefica illaesa comparuit. |

ADRIANUS. Fateor, victi sumus. |

ANTIOCHUS. Penitus. |

26 ADRIANUS. Caput abscidatur. |

ANTIOCHUS. Alias non absumetur. |

---

18 fragrantiam *M*[2] -ris fateri me *in ras. m. 1 M* 22 Eeneū uas *(sic) in ras. M* 25 nansciscetur *M* 36 abcidatur *M*[1]

---

6 *cf. Prud. steph. 3, 133* latus ungula virgineum pulsat utrimque et ad ossa secat. 7 *cf. Pel. 282.* 8 *cf. Gall. I 5 § 6.* 9 *cf. Prud. apoth. praef. 26* vae versipelli astutiae *(cath. 9, 92* versipelli hortamine, *v. l.* astutia). 15 *cf. Prud. steph. 2, 386* odoris qualitas, adusta quam reddit cutis. 26 *cf. Dulc. 11 § 4.*

[V 26] Spes. O Karitas dilecta, | o soror unica! | ne formides tyranni minas, | ne trepides ad poenas, | nitere constanti fide imitari sorores | ad caeli palatium praecedentes. | *fol. 126*v

Karitas. Taedet me vitae praesentis, | taedet terrenae habitationis, | quod saltim ad modicum temporis | separor a vobis. |

Spes. Depone taedium | et tende ad praemium: | non enim diu separabimur, | sed ocius in caelo coniungemur. |

Karitas. Fiat, fiat!

27 Spes. Euge, mater illustris, gaude; | nec tangaris de mei passione | materni affectus dolore, | sed praefer spem maerori, | cum me videas pro Christo mori. |

Sapientia. Nunc quidem gaudeo; | sed tunc tandem perfecte exultans gaudebo, | quando tui sororculam | pari conditione extinctam | caelo praemisero et ego subsequar postrema.

Spes. Perennis trinitas restituet tibi in aevum | plenum absque diminutione filiarum numerum. | *pag. 292.*

28 Sapientia. Confortare, filia: percussor invadit nos evaginato gladio.

Spes. Libens excipio gladium. | Tu, Christe, suscipe spiritum, | pro tui confessione nominis | eiectum de habitaculo corporis. |

29 Sapientia. O Karitas, soboles inclita, | spes uteri mei unica, | ne contristes matrem bonam | tui certaminis consummationem expectantem; | sed sperne praesens utile, | quo pervenias ad gaudium interminabile, | quo tui germanae fulgent coronis | illibatae virginitatis. |

30 Karitas. Fulci me, mater, precibus sacris, | quatenus merear interesse illarum gaudiis. |

Sapientia. Exoro te finetenus, in fide solidatum iri, | nec dubito, tibi perenne tripudium donatum iri. | *fol. 127*r

31 Adrianus. Karitas, saturatus conviciis tui sororum | nimiumque exacerbatus sum prolixa ratione earum; | unde diu tecum non contendo, | sed vel obtemperantem | mei votis ditabo | omnibus bonis, | vel contraluctantem | afficiam malis. |

Karitas. Bonum cordetenus amplector | et malum omnino detestor. |

---

20 gladio *M* (-la- *in ras. m. 1; ex* gaudio?) 22 eiectum *in ras. m. 1 M* 24 suboles *M*[2]*; item p. 198, 21* 25 -taminis c- *in ras. m. 1 M* 31 finetenus (-ne- *in ras.*) *M* 34 oratione *Celtes* 36 affitiam *M*[2]*p*: affitiant, *ut vid.*, *M*[1]

---

7 *cf. Prud. steph. 10,544* tende ad futuram gloriam. 8 *cf. Gall. I 13 § 3.* 22 *cf. Gall. II 7 § 2.* 26 *cf. Prud. steph. 10, 541* contemne praesens utile, o prudens homo, quod terminandum, quod relinquendum est tibi.

[V] 32 Adrianus. Hoc tibi potissimum salubre | mihique est placabile: ideoque leve quiddam tibi praepono meae pietatis gratia. |

Karitas. Quid?

Adrianus. Dic tantum 'magna Diana', | et ego ultra ad sacrificandum te non compello. |

Karitas. Percerte non dico. |

pag. 293. Adrianus. Quare?

33 Karitas. Quia mentiri nolo. | Ego quidem et sorores meae, | eisdem parentibus genitae, | eisdem sacramentis imbutae, sumus una eademque fidei constantia roboratae: quapropter scito, nostrum velle, | nostrum sentire, | nostrum sapere | unum idemque esse, | nec me in ullo umquam illis dissidere.

34 Adrianus. O iniuria, | quod a tantilla | etiam contempnor homullula! |

Karitas. Licet tenella sim aetate, | tamen gnara sum te argumentose confundere. |

Adrianus. Abstrahe illam, Antioche, et fac, ut, suspensa in eculeo, atrociter verberetur.

Antiochus. Vereor, quod verbera non praevaleant. |

35 Adrianus. Si non praevaleant, | iube, tribus continuis diebus ac noctibus fornacem succendi et illam inter bachantes flammas proici. |

fol. 137v Karitas. O iudicem inpotentem, qui diffidit, se absque armis ignium octuennem infantem superare posse! |

Adrianus. Abi, Antioche, | et iniunctum officium perfice. |

36 Karitas. Saevitiae quidem tuae satisfaciendo parebit, | sed me minime nocebit, | quia nec verbera mei corpusculum lacerare, | nec flammae comam vel vestes poterunt obfuscare. |

Adrianus. Experietur. |

pag. 294. Karitas. Experiatur. |

VI 1 Adrianus. Antioche, quid pateris? | cur tristior solito regrederis? |

Antiochus. Quando causam tristitiae experieris, | haut minus contristaberis. |

---

10 eisdem sacram. *scripsi:* hisdem sacram. *M* (his- *in ras.*), *p*: *cf. asc.* 19 12 nostrum consentire *M*: *correxi* (*Wille, Gefühl, Verstand*) 19 Abstrahe (-he *in ras.*) *M* 30 obfuscare (ob- *in ras. m. 1*) *M* 26 contristaris *M*: *correxi*

---

5 *cf. act. apostol. 19, 27* magna Diana Ephesiorum. 25 *cf. Dulc. 14 § 3.* 33 *cf. Gall. I 2 § 1.*

[VI 1] Adrianus. Dic; ne celes.

Antiochus. Illa lasciva, quam mihi cruciandam tradidisti, puellula me praesente flagellabatur, | sed ne tenuis quidem cutis summotenus disrumpebatur. | Deinde proieci illam in fornacem | igneum colorem prae nimio ardore exprimentem . . . |

2 Adrianus. Cur dissimulas loqui? | expone exitum rei. |

Antiochus. Flamma erupit | et quinque milia hominum combussit. |

Adrianus. Et quid contigit illi? |

Antiochus. Karitati? |

Adrianus. Ipsi. |

Antiochus. Ludens inter flammivomos vapores vagabat | et illaesa laudes deo suo pangebat. | Illi etiam, qui diligenter inspexere, | ferebant, tres candidulos viros cum illa deambulasse. |

3 Adrianus. Erubesco illam ultra videre, | quia nequeo illam laedere. |

Antiochus. Restat, ut perimatur gladio.

pag. 295. Adrianus. Hoc fiat absque mora.

VII 1 Antiochus. Detege duram, Karitas, cervicem | et sustine percussoris ensem. |

Karitas. In hoc non renitor tui votis, | sed libens pareo iussis. |

Sapientia. Nunc, nunc, filia, gratulandum, | nunc in Christo est gaudendum; | nec est, quae me mordeat, cura, | quia secura sum de tua victoria. | *fol. 128r*

2 Karitas. Inprime mihi, mater, osculum | et commenda iturum Christo spiritum. |

Sapientia. Qui te in meo utero vivificavit, | ipse suscipiat animam, quam caelitus inspiravit. |

Karitas. Tibi, Christe, gloria, | qui me ad te vocasti cum martyrii palma. |

Sapientia. Vale, proles dulcissima; | et, cum Christo |

---

2 cruciendam *M*[1]*p* 3 ne *ss. M*[2] 5 expientem *M*[1] *(corr. m. 1), p* 13 vagabatur *M*[2]*p*[2] 14 illaesa *scripsi (cf. p. 193, 33):* illa *M* 23 renitor (n *ex* t *corr.) M* 26 gaudendum (-endum *in ras. m. 1) M* est] ēst *(sic) M*

---

23 *cf. Abr. 7 § 13.* 29 *cf. Prud. steph. 10, 832:* tantum osculum impressit unum; 'vale,' ait, 'dulcissime, et cum beatus regna Christi intraveris, memento matris iam patrone ex filio'.

VII 2] iungaris in caelo, | memento matris, | iam patrona effecta te parientis. |

VIII 1 Convenite, | illustres matronae, | et mearum | cadavera filiarum | mecum sepelite. |

MATRONAE. Corpuscula aromatibus condimus | et exequias honorifice celebramus. |

SAPIENTIA. Grandis benignitas | et mira pietas, | quam mihi inpenditis | meique mortuis. |

pag. 296. MATRONAE. Quae tibi sunt commoda, | exequimur mente devota. |

SAPIENTIA. Non dubito.

2 MATRONAE. Ubi vis eligere | locum sepulturae? |

SAPIENTIA. Tertio miliario ab urbe, si vobis non displicet prolixitas.

MATRONAE. Non displicet, | sed elata funera sequi placet. |

IX 1 SAPIENTIA. Ecce locus. |

MATRONAE. Hic nempe servandis reliquiis est aptus. |

SAPIENTIA. Flosculos uteri mei tibi, terra, servandos committo: | quos tu materiali sinu foveto, | donec in resurrectione maiori reviridescant gloria; | et tu, Christe, animas interim imple splendoribus, | dans pacificam requiem ossibus. |

MATRONAE. Amen.

2 SAPIENTIA. Grates vestrae humanitati | pro solamine, quod contulistis meae orbitati. | *fol. 128v*

MATRONAE. Utrumne vis, nos hic tecum morari? |

SAPIENTIA. Non. |

MATRONAE. Cur non? |

SAPIENTIA. Ne ex meo commodo vobis ingeratur molestia; sit satis, | quod tres noctes mecum permansistis. | Abite in pace, | revertimini cum salute. | *pag. 297.*

3 MATRONAE. Vis nobiscum abire? |

SAPIENTIA. Minime. |

MATRONAE. Et quid meditaris agere? |

SAPIENTIA. Hic remanere, | si forte veniat mea petitio | et impleatur, quod desidero. |

MATRONAE. Quid petis? quid desideras?

SAPIENTIA. Id solummodo, | ut oratione completa moriar in Christo. |

MATRONAE. Restat, ut expectemus, | donec et te sepulturae tradamus. |

---

1 matrona *M: correxi N. A. XXII p. 756 (cf. adn. ad p. 196, 29;* te parientis*: cf. Bas. 134)* 14 prolixtas *M* 17 aptus] apta/// *M*[1] *(i. e.* aptatus*?)* 18 seruandas *M*[1]*p; cf. Agn. 431* 19 faueto *M* 24 *folii 128*v *superior pars (*orbitati ... sepultu- *p. 197, 40) palimpsesta, sed manu 1 scripta* 28 commod/ *M*[1]

[IX] 4 Sapientia. Ut libet. Adonay Emmanuel, quem retro
tempora divinitas edidit omniparentis | et in tempore virgi-
nitas genuit matris, | qui ex duabus naturis | unus Christus
mirifice consistis, | nec diversitate naturarum unitatem per-
sonae dividens, | nec unitate personae diversitatem naturarum
5 confundens, | tibi iubilet iocunda serenitas angelorum | dul-
cisque armonia syderum, | te quoque collaudet totius sci-
bilis rei scientia | omneque, quod ex elementorum formatur
6 materia, | quia tu, qui solus cum patre et spiritu sancto es
forma sine materia | ex patris voluntate | et spiritus sancti
cooperatione, | non respuisti fieri homo passibilis humanitate, |
salva divinitatis inpassibilitate, | et, ut nullus in te credentium
periret, | sed omnis fidelis aeternaliter viveret, | mortem no- *fol. 129*
stram non dedignatus es gustare | tuaque resurrectione con-
7 sumere. | Te etiam, perfectum deum | hominemque verum, |
recolo, promisisse omnibus, qui pro tui nominis veneratione
pag. 298. vel terrenae usum possessionis relinquerent, | vel carnalium
affectum propinquorum postponerent, | centenae vicissitudinem
mercedis recompensari | et aeternae bravium vitae debere
donari. | Huius spe animata promissi, | feci, quod iussisti, |
8 sponte omittens soboles, quas peperi: | unde tu pie promissa
solvere ne moreris, | sed fac, me quantocius, absolutam cor-
poreis vinculis, | ex receptione filiarum laetificari, | quas pro
te mactandas obtulisse non distuli, | quo, te illis agnum vir-
ginis sequentibus | et novum canticum modulantibus, | ego
iocunder audiendo | illarumque laetificer gloria, | et, quam-
vis non possum canticum virginitatis dicere, | te tamen cum
9 illis merear aeternaliter laudare, | qui non ipse, qui pater, |
sed idem es, quod pater, | cum quo et spiritu sancto unus
dominus universitatis | unusque rex summae et mediae atque
imae rationis | regnas et dominaris | per interminabilia | in-
mortalis aevi saecula. |

Matronae. Suscipe, domine. Amen.

---

18 vicissitudinem *sic M*[1]*:* vicissitudine *M*[2]*p* 24 *fort.* ⟨inter⟩ virgines 27 possum *scripsi:* possim *M (sed* possu- *coeptum erat), p*

---

2 *cf. Prud. cath. 11, 14* quem mater (*v. l.* matris) edit castitas. 10 *cf. Cal. 9 § 26.* 12 *cf. Ioh. ev. 3, 15* ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. 13 *cf. Theoph. 315.* 16 *cf. Matth. 19, 29* et omnis qui reliquerit domum . . . , centuplum accipiet et vitam aeternam possidebit. 25 *cf. Agn. 7 (apocal. 14, 3 sq.:* et cantabant quasi canticum novum . ., et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quattuor milia, qui empti sunt de terra: hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt; hi sequuntur agnum quocumque ierit: *locus post Ambrosii hymnum* Iesu corona virginum, *Dreves n. 18, 3 p. 140, semper ad virginitatem puellarum relatus).* 30 *cf. Dion. 1.* 33 *sic oratio pro defunctis incipit (Gerbert, monum. vet. liturgiae Alemannicae I p. 313*[b]*):* suscipe, domine, animam servi tui ill. revertentem ad te.

fol. 129ᵛ

D
I
C
A
T

Aspice, nupta deo, quae sit tibi gloria terris;
  Quae maneant caelis, aspice, nupta deo.
Munera laeta capis festiva fulgida taedis:
  Ecce venit sponsus; munera laeta capis.
Et nova dulcisono modularis carmina plectro,
  Sponsa hymno exultans — et nova dulcisono.
Nullus ab altithrono comitatu segregat agni,
  Quam affectu tulerat — nullus ab altithrono.

QUICUMQUE VIAM CUPIT IRE SALUTIS.

Dicat Amen. *Cf. diss. p. 38, et prooem. adn. 27.* 2 maneat *Beda (hist. eccl. gentis Anglorum IV 20: p. 200 Holder, I p. 248 Plummer)* 3 festivis *Beda* 6 exultas *Beda* 7 *sq.* altithroni *Beda*

I. Iohannes caelum virgo vidit patefactum *apocal. 4, 1.* *fol. 1*
Et nitido rerum patrem solio residentem, *4, 2.*
Ordine bis duodenorum pulchro seniorum *4, 4.*
Stipatum, claris qui praefulsere coronis,
Omnes induti vestes candoris opimi;
Vidit et in dextra regis librum residentis, *5, 1.*
Secretum cuius potis est vir cernere nullus.
Angelus hic, dignum quaerens, non repperit ullum, *5, 2. 3.*
Solvere qui clausi posset signacula libri.
II. Istec Iohannem consolatur lacrimantem, *5, 4. 5.*
Agnum solvendis aptum testando sigillis.
III. Ecce patent agno libri secreta perempto; *5, 6. 7.*
Cui mox caelicolae laudem proni cecinere. *5, 8. 9.*
IV. En testes, clara clamantes voce sub ara, *6, 9. 10.*
Accipiunt vestes nitido candore micantes. *6, 11.*
V. Angelus a solis veniens ortu rutilantis *7, 2.*
Designat regis servos in fronte perennis. *7, 3.*
VI. Post haec candidulas aspexit stare catervas, *7, 9.*
Agnum laudantes, palmas manibusque ferentes.
VII. Ecce silent media caeli cives velut hora. *8, 1.*
VIII. Hic iuxta sacram cum turibulo stetit aram *8, 3.*
Et tulit incensum, signans sacra vota piorum.
IX. En mulier pulchre fulget circumdata sole *12, 1.*
Bis senum nitida stellarum compta corona.
Cuius vult natum serpens sorbere tenellum; *12, 3. 4.* *fol. 1*
Sed draco proteritur, puer ad dominumque levatur, *12, 5.*
Et draco de caelo cecidit proiectus in arva. *12, 9.*
X. Hic agnum stantem supra Syon aspice montem *14, 1.*
Et nova virgineum modulantem cantica coetum. *14, 4. 3.*
XI. Haec fera congreditur sanctis virtute draconis. *13, 1. 4. 7.*
Quam prostravit equo Verax egressus in albo; *19, 11. 19.*
Iste ligat veterem sub Tartara saeva draconem. *19, 20.*
XII. En vitae libri mortisque tenentur aperti, *20, 12.*
Et surgent vivi, fuerant qui morte soluti; *20, 13.*
Quis sua pro meritis dantur mox praemia cunctis.

IOHANNES. 2 nitito *M; item v. 15 et 24* 6 dextera *(-ter- in ras. m. 1) M: corr. Bendixen* 8 -erit ullum *in ras. m. 1 M* 10 Iste *M: correxi* 11 soluendis *sic M* 17 Designat *(t in ras. m. 1) M* 22 sacra *(c ex r corr. m. 1) M* 23 En mulier *sic M* 24 Dis senum nitito *(sic) M* 26 proteritur *sic M* 31 Verax *scripsi:* verax *vg.*

I.

1 Gerbergae, illustri abbatissae, cui pro sui eminentia
probitatis haut minor obsequela venerationis, quam
pro insigni regalis stemmate generositatis, Hrotsvit Gan-
deshemensis, ultima ultimarum sub huiusmodi personae
dominio militantium, quod famula herae.
2 O mea domna, quae rutilanti spiritalis varietate sa-
pientiae perlucetis, non pigescat vestri almitiem perlustrare,
3 quod vestra confectum si ignoratis ex iussione. Id qui-
dem oneris inposuistis, ut gesta caesaris augusti, quae nec
auditu unquam affatim valui colligere, metrica percurrerem
4 ratione. In huius sudore progressionis quantum meae *fol. 131r*
inscitiae obstiterit difficultatis, ipsa conjicere potestis,
quia haec eadem nec prius scripta repperi, nec ab aliquo
5 digestim sufficienterque dicta elicere quivi, sed veluti si
aliquis nescius ignoti per latitudinem saltus esset iturus,
ubi omnis semita nivali densitate velaretur obducta,
hicque nullo duce, sed solo praemonstrantium nutu inductus,
nunc per devia erraret, nunc recti tramitem callis inpro-
vise incurreret, donec tandem emensa arboreae medietate
spissitudinis, locum optatae comprehenderet quietis,
illicque gradum figens, ulterius progredi non praesumeret,
usquedum vel alio superveniente induceretur, vel prae-
6 cedentis vestigia subsequeretur: haut aliter ego, magni-
ficarum prolixitatem rerum iussa ingredi, regalium multi-
plicitatem gestorum nutando et vacillando aegerrime trans-
curri, hisque admodum lacessita, competenti in loco
pausando silesco, nec augustalis proceritatem excellentiae
7 sine ducatu appono subire. Si enim facundissimis
disertissimorum sententiis, quas vel modo scriptas vel
ocius de his rebus non dubito fore scribendas, fuerim
animata, fortasse nanciscerer, unde mei rusticitas velare-
8 tur aliquantisper. Nunc autem omne latus tanto magis

GESTA OTTONIS. PRAEFATIO. 3 Hrosuit M^1 7 almiē *M: corr. Barack coll. Gong. 32* 8 uestro *M* 12 difficultatis obstiterit *M: correxi* 14 digestv̄ *M* 24 multiplicitate *M: corr. Koepke II p. 90* 25 transcurre *M: corr. Pertz* 27 excellente *M* 29 dissertissimorum *M* 30 potius p^2

GESTA OTTONIS. PRAEFATIO. 4 *cf. prol. 1, 9 et Prud. ham. 392* namque illic numerosa cohors sub principe tali *(sc. diabolo)* militat. 9 nec auditu: *nedum enarrando (cf. gest. 245; cf. prooem. adn. 28.* 26 lacessita: *i. e. lassata; cf. p. 187, 32.* 32 *cf. p. 3, 8.*

caret defensione, quanto minus ulla fulcitur auctoritate; *fol. 131*
unde etiam vereor, me temeritatis argui tendiculas-
que multorum non devitare convicii, eo quod pomposis
facetae urbanitatis exponenda eloquentiis praesumpserim
9 dehonestare inculti vilitate sermonis. Si tamen sanae
mentis examen accesserit, quae res recte pensare non
nescit, quanto sexus fragilior scientiaque minor,
tanto venia erit facilior; praesertim cum si meae prae-
sumptionis, sed vestrum causa iussionis huius stamen
10 opusculi coeperim ordiri. Cur tamen aliorum iudicia
formido, quae vestri solummodo censurae, si quid fefelli,
obnoxia existo? vel cur nequeam devitare convicia, quae
solummodo silentio studere debeo, ne si seriem pro
sui vilitate nulli ostendendam velim propalari, merito om-
11 nium succumbam reprehensioni? Vestro autem vestrique
familiarissimi, cui hanc rusticitatem sanxistis praesentatum
iri, scilicet archipraesulis Wilhelmi, iudicio, quoquo-
modo factum sit, aestimandum relinquo.

Pollens imperii regnator caesariani, *fol. 132*
Oddo, qui regis pietate fovente perennis
In ceptris augustalis praeclarus honoris
Augustos omnes superas pietate priores,
Quem plures gentes passim metuunt habitantes,
Muneribus variis Romanus donat et orbis!
Exiguum munus ne spernas carminis huius,
Iste sed oblatus laudum placeat tibi census,
Quem postrema gregis solvit tibi Gandeshemensis,
Quem dulcis patrum collegit cura tuorum,
Continuumque tibi debet studium famulandi.
Forsan gestorum plures scripsere tuorum
Et sunt scripturi post haec insignia multi:
Sed non exemplum quisquam mihi praebuit horum,
Nec scribenda prius scripti docuere libelli;

---

3 deuiare *M; cf. p. 107, 10. 202, 12* 4 eloquentivs *M (cf. adverbia comparativa Agn. 436; p. 107, 21. 127, 53. 175, 33 etc.): corr. Waitz (Forsch. z. d. G. IX p. 342)*; ⟨verbis⟩ pomposis *Celtes*, pompis *Pertz, praeter leoninitatem* 12 *fort.* vel cur nequeam ⟨maligna⟩ |devitare convicia| 15 represensioni *M*

PROLOGUS I. 15 Hec *M*

---

9 *cf. p. 2, 13.* 16 *cf. prol. 2, 13.*

PROLOGUS I. 10 *sq. qui a patribus tuis collectus tibi eorum heredi* (continuum) *famulandi studium debet.*

Causa sed est operis tantum devotio mentis,
Haec et ad audendum suadebat opus metuendum.
Nam sat formido, quod gesta tui modulando
Incaute sim falsa sequens, non vera retexens:
Sed non hoc suasit mala mis praesumptio mentis,
Nec summa veri contempta sponte fefelli;
Sed res, ut scripsi, sese sic prorsus habere,
Ipsi dicebant, mihi qui scribenda ferebant.
Hinc augustalis pietas non spernat honoris,
Quod supplex humilis gessit devotio mentis; *fol. 132*v
Et, cum te libri laudantes congrue multi
Post haec scribantur meritoque placere probentur:
Ordine postremus non sit tamen iste libellus,
Quem prius exemplo constat scriptum fore nullo:
Et, licet imperii teneas decus Octaviani,
Non dedigneris vocitari nomine regis,
Donec perscripto vitae regalis honore,
Ordine digesto necnon sermone decoro
Dicatur sceptri decus imperiale secundi.

Oddo, Romani praefulgens gemmula regni,
Oddonis flos augusti splendens venerandi,
Cui rex altithronus, perpes quoque filius eius,
Praestitit imperium pollens in vertice rerum:
Vilem ne spernas vilis textum monialis, (*sic*)
Quem praesentari, si digneris reminisci,
Ipse tui claris iussisti nuper ocellis;
Et cum perspicias maculis sordescere crebris,
Ad celerem tanto veniam mox pronior esto,
In monstrando tuis quantum plus pareo iussis:
Si tis praecepto non urgerer metuendo,
Non foret ullomodo mihimet fiducia tanta,
Ut tibi praesentis scrutandum rusticitatis
Auderem satis exiguum praeferre libellum;

---

22 Sed *sic M* 23 *distinxi* scribend. *M littera evanida;* scribent p^1 24 *sq. distinxi; cf. prol. 1, 3. v. 1504* 25 simplex *M: correxi; cf. p. 106, 33 et prim. prol. 1* 30 octauiane M^1p

Prologus II. 9 scelerem *M* 14 Audarem M^1; Laudare p^1

---

34 '*die Kaiserkrönung*' (*nicht: 'die Kaiserzeit'*); *cf. prooem. adn. 30.*

Prologus II. 4 imperium pollens in vertice rerum *coniungendum; cf. v. 1486.* 10 '*jemehr ich, indem ich es dir vorlege, nur deinem Befehl gehorche*'.

Qui, praestante deo patri subiunctus in aula, *fol. 133r*
Ipsius et monitis promptus parere paternis,
Par decus imperii retines concorditer ampli,
Conportans dextra sceptrum regale tenella.
Sed quia te memini sublimiter assimilari
Nato famosi regis David Salomoni,
Qui genitore suo praesente iubenteque sancto
Optata regnum suscepit pace paternum,
Ipsius exemplo te contentum fore spero;
Qui cum regnando resideret in arce superba,
Prudenter legum condens decreta sacrarum
Ac penetrans animo rerum secreta profundo,
Nunc libet et minimis mentem laxare rimandis,
Sed nec conflictum fastidit rite duarum
Solvere iudicii celeri discrimine recti,
Prolem restitui verae mandans genitrici.
Hinc supplex te posco quidem, nostrum Salomonem,
Ut, licet imperii tenearis sollicitandi
Cura, digneris tamen et propriae monialis
Ludendo seriem nunc lectitare recentem,
Quo male compositis verbis mox decidat omnis
Rusticitas oris de tractibus imperialis
Nominis, et titulo signata tui venerando
Despectus nimia meriti tueantur ab aura.

Postquam rex regum, qui solus regnat in aevum, *fol. 133v*
Per se cunctorum transmutans tempora regum,
Iussit Francorum transferri nobile regnum
Ad claram gentem Saxonum, nomen habentem
A saxo per duritiam mentis bene firmam,
Filius Oddonis magni ducis et venerandi,

---

16 monitus *M* parare *M*¹*p* 17 concorditer (-cord- *in ras. m. 1*) *M* 32 Ut *scripsi:* Et *M* 34 Lugendo *M: corr. Pertz*
4 saxorium *M*

---

23 '*nach seinem Vorbild*'. 28 *cf. reg. III 3, 16 sqq.* 35 *sqq.* '*dass den übel angeordneten Worten alsbald benommen werde jede Unbeholfenheit der Sprache infolge des kaiserlichen Namenszuges und sie, bezeichnet mit der ehrwürdigen Widmung an dich, vor allzu scharfem Luftzug verdienter Geringschätzung geschützt seien*'.

4 *cf. Alcv. c. 1, 47 sq. (P. C. tom. I p. 170; adn. P. C. tom. IV p. 56)* gens . . duritiam propter dicti cognomine saxi (*sic bene Traube, Karol. Dicht. p. 47*).

Scilicet Henricus, suscepit regia primus
Iusto pro populo moderamine sceptra gerenda.
  Hic pollens quantae fuerat bonitatis honore,
Et quanta populos rexit pietate subactos,
Qualiter et reges meritis tunc temporis omnes
Praeminet eximiis, excedit denique vilis
Huius carminuli textum nimium vitiosi.
Nam fuit immitis reprobis, blandus quoque iustis,
Summo conservans studio legalia iura,
Aequa satis meritis reddens quoque praemia cunctis.
Huic rex pacificus dederat de sidere Christus
Eius civilem vitae per tempora pacem:
Omine felici tenuit quoque culmina regni,
Ni fallor, denos labentis temporis annos
Necnon bis ternos multum feliciter actos,
Conregnante sua Mathilda coniuge clara,
Cui nunc in regno non compensabitur ulla,
Quae posset meritis illam superare supremis.
  Trina quibus deitas dederat tres denique natos, *fol. 134r*
Iam tunc felici disponendo pie genti,
Ne post Henrici mortem, regis venerandi,
Imperium regni male surriperent scelerosi,
Hi sed regalis nati de germine stirpis
Rexissent regnum concordi pace paternum;
Quamvis dissimiles his servarentur honores,
Binis regnanti subiectis scilicet uni.
  Inter quos primus fulsit ceu lucifer ortus
Oddo, micans radiis nimium clarae bonitatis;
Gratia quem regis solita pietate perennis
Rectorem plebi praevidit rite fideli.
Hic aetate prior fuerat, meritis quoque maior,
Congruus et sceptris defuncto patre gerendis.
Non opus est, verbis eius summam probitatis
Dicere, vel pueri meritum laudabile tanti:
Cui Christus talem iam nunc augessit honorem,
Possidet ut Romam pollenti iure superbam,

---

7 regna M^1p^1, stemmata p^2 8 Iusto (u *ex* a *corr.*) *M*; Fausto *Pertz: cf. e. g. Alcv. c. 1, 883 P. C. tom. I 189* suam rexit iusto moderamine vitam 12 eximiis *sic M* 17 dissidere M^1, dessidere M^2p

---

19 *sqq. sic falso etiam Widuk. I 41 (³ rec. Waitz p. 34):* erant autem dies, quibus regnavit, XVI anni *(cf. Koepke I p. 44; ceterum argutatur Zint p. 3);* ni fallor *sic in numero tradito iam Mar. 496 (cf. prim. 361): cf. P. C. I p. 380 v. 24.* 23 *sq. cf. gest. 64 sq.* 37 *cf. gest. 113.* 41 *cf. gest. 132 et epicedion Heriberti archiepiscopi Coloniensis (carm. Cantabrig. n. 2 ed. Iaffé, Zs. f. d. A. XIV p. 457):* cui Christus talem auxit honorem, ut . .

Quae semper stabilis summum fuerat caput orbis,
Edomat et gentes, Christo favente, feroces,
Quae prius ecclesiam laniabant saepe sacratam.
Post hunc Henricus fuerat feliciter ortus,
Inpositoque patris famosus nomine regis;
Provida quem domini pariter sapientia Christi
Dignatur servare ducem populo bene fortem, *fol. 134v*
Belliger ut fortis, belli doctissimus artis,
Fortiter ecclesiam praemuniret venerandam,
Ceu murus iaculis obstans fortissimus hostis.
Post hunc ecclesiae pastor Brun nascitur almae;
Gratia pontificis quem duxit summa perennis
Dignum catholici curam gestare popelli:
Hinc quoque divino nutu patris pia cura
Ipsum servitio Christi fecit religari,
Abstractum gremio carae nutricis amando,
Ut regni pompis posset constare relictis
Miles stelligera semper regnantis in aula;
At Christus, patris sapientia vera perennis,
Tironem refovendo suum clementius istum
Ipsi dona dedit tantae praeclara sophiae,
Quod non est illo penitus sapientior ullus
Inter mortales fragilis mundi sapientes.
His igitur pueris regali more nutritis,
Ipsorum patri famoso denique regi
Henrico placuit, factis quod rite replevit,
Ut, vitae calidas sospes dum carperet auras,
Ipse suo primogenito regique futuro
Oddoni dignam iam disponsaret amicam,
Quae propriae proli digne posset sociari.
Hanc non in proprio voluit conquirere regno; *fol. 135r*
Trans mare legatos sed transmisit bene cautos
Gentis ad Anglorum terram sat deliciosam,
Demandans, ut continuo cum munere misso
Aedwardi regis natam peterent Eaditham,
Quae patre defuncto iam tunc residebat in aula,

---

44 *fort.* Christo praestante; *cf. gest. 131. 432 (Mar. 39)* 57 religali *M* 67 famoso *sic M* 73 propria *M* 76 cum munere *Pertz:* commune *M*

---

44 *'Heiden'; dicuntur Hungarii.* 53 *sc. archiepiscopus Coloniensis ecclesiae.* 58 *cf. Ruotgeri vitam Brunonis c. 4 (SS. IV p. 255):* eo tempore generosa regum proles, annos circiter quattuor habens, liberalibus artium studiis imbuenda Baldrico venerabili episcopo, qui adhuc superest, Traiectum missa est. 59 *cf. gest. 196.* 60 *cf. Pel. 2 (errat Zint p. 6).* 64 *sq. Brun dec. 11. Oct. 965; cf. Koepke-Duemmler, Kaiser Otto der Grosse p. 396*[2]. 69 *cf. Aen. I 387. 388. sqq. cf. Waitz, Heinrich I,*[3] *p. 133 sqq.; K.-D. p. 9 sqq.* 72 *cf. gest. 104.* 78 *cf. gest. 485.*

Fratre suo regni sceptrum gestante paterni;
Quem peperit regi consors non inclita regni,
Istius egregiae genitrix clarissima domnae,
Altera sed generis mulier satis inferioris.
  Haec nam versiculis proles quam scriptito regis,
Haec, inquam, fama cunctis fuerat bene nota:
Nobilitate potens, primis meritis quoque pollens,
Edita magnorum summo de germine regum;
Cuius praeclaro facies candore serena,
Regalis formae miro rutilabat honore;
Ipsaque perfectae radiis fulgens bonitatis,
In patria talis meruit praeconia laudis,
Ut fore iudicio plebis decernitur omnis
Optima cunctarum, quae tunc fuerant, mulierum.
Nec mirum, meritis si lucebat bene primis,
Germen sanctorum quam producebat avorum:
Hanc tradunt ergo natam de stirpe beata
Oswaldi regis, laudem cuius canit orbis,
Se quia subdiderat morti pro nomine Christi. *fol. 135*v
  At regis nostri venientes denique missi
Ad fratrem domnae iam tunc residentis in arce.
Illi nudabant, quaecumque secreta ferebant.
Quae sibi percerte comperta satis placuere;
Moxque suae dulci narrabat voce sorori,
Exortans illam regi parere fideli,
Illam qui propriae proli voluit sociari.
Cumque suae monitis menti instillaret amicis
Oddonis dulcem, pueri regalis, amorem,
Collegit innumeras summo conamine gazas.
Ast ubi collecti visum fuerat satis ipsi,
Praedictam sociis domnam comitantibus aptis
Trans mare percerte summo direxit honore,
Condonans illi gazas nimium pretiosas;
Necnon germanam secum transmisit Adivam,
Quae fuit aetatis meriti pariterque minoris:

82 milier *M*   95 de stirbe beata *(sic) M*

80 '*den dem König nicht die erlauchte Genossin des Reiches (prim. 308) geboren hatte, die Mutter Ediths, sondern ein andres Weib aus viel geringrem Geschlecht*'; *euphemismus est: concubinam dicunt testes Angli (Koepke II p. 100).*   85 *cf. Bas. 22.*   86 edita *etymon male opinatur Koepke II p. 112; cf. gest. 472, prim. 22.*   95 *sqq. de Oswaldo rege cf. Alcv. c. 1, 234 sqq. (P. C. tom. I p. 175 sqq.); errant Pertz et Koepke II p. 96*[2].   104 *cf. gest. 72.*   107 *cf. gest. 194. 361.*   108 *cf. adn. ad Theoph. 14.*   111 *cf. J. Grimm, deutsche Rechtsaltertümer* [3] *p. 429 sq.* 113 *cf. gest. 37.*

Quo sic maiorem prorsus conferret honorem
Oddoni, nato famosi regis amando,
Egregiae binas stirpis mittendo puellas,
Ut sibi, quam vellet, sponsam licito sociaret.
Aspectu primo sed mox Eadit veneranda,
Iure placens cunctis habitu summae bonitatis,
Regali nato censetur congrue digna.
Haec illi dulcem peperit clarissima prolem, *fol. 136*
Nomine Liudulfum, tantis genitoribus aptum;
Quem populus merito dilexit amore tenello,
Exoptans, prolongari vitam satis ipsi.
  Istis sic habitis, instabat denique finis
Henrici regis; cuius mortem gemit omnis
Illius imperio populus iurique subactus.
Quo nam defuncto, regnum susceperat Oddo,
Eiusdem primogenitus regis venerandus;
Et, voto cuncti iam respondente popelli,
Unguitur in regem, Christo praestante, potentem.
Cui rex gratiolae caeli munuscula tantae
Contulit, ut digne cunctis celeberrimus ipse
Gestorum reges fama praecelleret omnes,
Oceanus refluis quos iam circumfluit undis.
Insuper e tantis ipsum sacra dextra potentis
Protegit insidiis, occulta fraude paratis,
Et tam magnificis ornat persaepe triumphis,
Ut credas, regem David regnare fidelem,
Iam nunc antiquis fulgentem rite triumphis;
Nec solum gentes frenis moderat bonitatis,
Quae prius imperio patris dederant sua colla,
Sed multo plures certe sibi vindicat ipse,
Subdens gentiles Christi servis nationes,
Quo pax ecclesiae fieret stabilita sacratae. *fol. 136*
Ad bellum certe quoties processerat ipse,
Non fuit populus, quamvis virtute superbus,
Laedere qui posset vel exsuperare valeret
Ipsum caelestis fultum solamine regis;

---

119 habitus *M* 125 Histis *M* 135 Oceunus *M*[1], Oceånus *M*[2] *(inferior* a *litterae* n *similis)*; Oceannus *p* 145 fiere *M* 147 Nullus erat *Celtes; fort.* fuerat *(cf. v. 154. 160)*

---

118 *sqq. cf. gest. 664 sq. (de Adelheida).* 124 *Liudulfus dec. 6. Sept. 957; cf. K.-D. p. 289*[3]. 125 *sq. Henricus I dec. 2. Iul. 936; cf. Waitz*[3] *p. 282.* 125 istis sic habitis: *cf. gest. 395 (de morte Edithae). 637.* 127 *cf. gest. 399.* 128 *sqq. Otto I coronatus videtur 31. Iul. 936; cf. K.-D. p. 565 sqq.* 130 *cf. Theoph. 33.* 132 *cf. gest. 465.* 142 *cf. gest. 613.*

Eius nec cessit telis exercitus ullis,
Ni sua spernendo forsan regalia iussa
Illic pugnaret, quo rex idem prohiberet.
At dux Henricus, frater regis venerandus,
Princeps in regno fuerat tunc nempe quieto
Post regem, plebi merito venerabilis omni.
Qui sibi condigne legali iunxit amore
Arnulfi natam, ducis egregii, generosam,
Nomine Iudittam, vultus splendore coruscam
Ac fulgore magis cunctae nitidam bonitatis.
His ita digestis, fuerat pax undique nostris
Ad tempus modicum libitoque minus populorum,
Bellorum certe saevo clangore tacente.
O quam tranquillum ridens deduceret aevum
Fortunata satis nostrae res publica gentis,
Quae nimis imperio regis regitur sapientis,
Si non antiqui mala calliditas inimici
Turbaret nostrum secreta fraude serenum!
Denique, devictis aligenorum bene telis,
Exoritur nostris subito discordia fortis, *fol. 137r*
Laeserat et plebem bellum civile fidelem
Plus quam bellorum structura frequens variorum.
Huius causa mali fuerat non parva dolendi,
Denique conflictus quorundam non moderatus,
Ex quibus Henrico quaedam pars mente benigna
Devovit regis fratri ius vernulitatis,
Pars Evurhardo comiti studium famulandi.
At cum quisque sui peteret solamina domni,
Hinc gravior dominis discordia nascitur ipsis.
Tandem percerte conflictu progrediente,
Praedictus praeses, male collectas legiones
Mox ad castellum Baduliki capiendum
Ex inproviso mittens sub nocte nigella,
Duxit captivum fratrem regis generosum
Henricum, vinclis palmas stringendo cruentis
Eius candidolas, ornamentis magis aptas;
Atque suas gazas disperdens innumerosas,

---

168 alienigenum *Celtes; fort.* alienorum   175 regi fratris *M*   186 innumerosos *M*

---

150 *cf. appar. ad Gong. 73.*   156 *cf. K.-D. p. 80*[2].   160 *cf. gest. 316.*   161 *'nur eine kurze Zeit'; cf. gest. 316.*   168 *cf. Zint p. 9.*   172 *cf. Agn. 117.*   175 *i. e. devoverat.*   176 Evurhardo comiti *Francorum.*   180 praedictus praeses *sc. Evurhardus: immo Thancmarus; cf. K.-D. p. 72*[4].   181 *Belecke an der Möhne, südlich von Lippstadt.*   185 *cf. gest. 354.*

Ad sua mox prolem secum deduxit herilem,
Utitur ut socio proprii domini quoque nato.
Quo rex comperto, maerens sub corde secreto,
Deflevit tristis nimium miserabile factum;
Vix quoque germani damnum patiens grave cari,
Nobile mox Abrahae factum sequitur patriarchae,
Quod miserans egit, dum Loth ex hoste redemit; *fol. 137r*
Militibusque suis summo conamine lectis,
Necnon inmodica tota de gente caterva,
Pompa regali pergit solamina fratri
Ferre, sub ingenti cordis languore dolentis.
Nec mora, quem venit fratrem refovere, redemit,
Auctores tanti condempnavitque piacli,
Suspendens quosdam ligno reprobis reparato,
Quosdam de patria mandans discedere cara.
  His bene dispositis regis iussu sapientis,
Protulit antiqui rursum mala fraus inimici
Inventum sceleris primo mage deterioris,
Cunctis horrendum saeclis meritoque stupendum.
Denique, praedictus postquam rediens Evurhardus
Praeses ab exilio patriam remeabat amandam,
Hoc sibi gratiola regis praestante benigna,
Gislberhto comiti vinclis sociatus amoris
Consilium dederat (quod non tibi, Christe, placebat),
Ut caperent iustum regem, domini benedictum,
Et quod plus iusto non iustam vim faciendo
Illum mox proprio deprivarent male regno.
Hoc quoque consilium perversa mente repertum
Henrico regis fratri suasere fidelis,
Mulcentes nimium verbis ipsum male blandis,
Quo prius illatum nollet iam reddere damnum, *fol. 138r*
Ipsorum votis sed plus parendo nefandis,
Susciperet regnum, depulso fratre, regendum.
Qui, male blanditis tandem victus suadelis,
(Pro dolor) ipsorum se promisit fore promptum

---

197 languore dolore *M: correxi; cf. gest. 259. 346* 199 Auctore stanti *M* 204 deteriores *M* 205 horrendum (-dū *in ras. m. 1)* sedis *M* 206 euurhardus (-rhard- *in ras. m. 1) M* 207 remebat *M* 215 fideles *M: correxi; cf. v. 103. 323. 738. 1142, Ekkeh. Walth. 158* nil tam dulce mihi quam semper inesse fidelis obsequio domini *(recte accepit W. Meyer, philol. Bem. p. 384)* 217 reddere] ce- *coeperat M*[1], credere *p*[1]

192 *cf. gen. 14, 14 sqq.* 194 *cf. gest. 107.* 199 *cf. gest. 234.* 200 *sq. cf. gest. 334 sq., K.-D. p. 75*[2]. 209 *cf. K.-D. p. 76*[2]. 210 *sqq. cf. gest. 280 sqq., K.-D. p. 91*[4]. 212 *cf. Mar. 857, Theoph. 139. 238, gest. 275. 490.* 220 *cf. gest. 341.*

Votis, ac firmis hoc confirmaverat orsis;
Sed spero certe, non se sic corde tenere,
Illis consensum sed vi praebere coactum.
Qui, male namque spei vacuae solamine capti,
Sperabant regem populos olim dominantem
Ipsorum fragili citius subiungere iuri.
Sed rex de caelis, iudex aequissimus orbis,
Cunctorum solus qui cognoscit cogitatus
Vanaque mortalis potis est disperdere cordis,
Commentum tanti sceleris virtute potentis
Dextrae confregit, qua cuncta creata creavit:
Scilicet insidias christo domini reparatas
Vertit in auctores tanti meritoque piacli;
Quique suo laqueos domino tendere malignos,
Ex ipsis ipsi primum sunt illaqueati.
  Non me plus licito tantae sophiae fore iacto,
Ut sperem plene verbis edicere posse,
Quanta gratiolae Christus virtute supernae
Saepius hunc ipsum regem digne benedictum
Fecit multiplices salvum percurrere fraudes *fol. 138v*
Necnon insidias hostili parte paratas;
Sed nec hoc fragilis fas esse reor mulieris
Inter coenobii positae secreta quieti,
Ut bellum dictet, quod nec cognoscere debet.
246 Haec perfectorum sunt conservanda virorum (319)
249 Sudori, quis posse dedit sapientia patris (322)
250 Omnia compositis sapienter dicere verbis, (323)
247 Principium qui cunctarum, finis quoque, rerum. (320)
248 Hoc dico solum (recte quod dicere possum): (321)
251 Qui solus semper fecit miranda potenter (324)
Quique, David regem toties de fraude fidelem (325)
Eripiens Sauli, sceptrum regni dedit ipsi,
Hunc pariter regem David pietate sequentem
Protexit de millenis persaepe periclis.
Denique, cum solus, praepauco milite saeptus,

230 Vanaque *Pertz:* Eua nãq; *M (cf. ind. crit.)* 235 malignos (-os *in ras. m. 1) M* 237 forte *M* 238 edi- *in ras. m. 1 M* *v.* 247 *sq. transposui; post* Sudori *dist. M* 249 sapientia mentis *M: correxi (cf. ind. verb. s. v.* sapientia*)* 247 qui *scripsi:* quod *M; cf. apoc. 1,8* ego sum Alpha et Omega, principium et finis cunctorum .. regum *M: corr. Waitz*

225 *cf. Cal. 3 § 5, Sap. 5 § 17, gest. 280.* 226 *sq. 'sie hofften, dass er, wenn er einst Herrscher geworden, ihre Völker ihrer vergänglichen Herrschaft unterwerfen würde' (ea fere iura expetunt, quae Henricus I Arnolfo in Baioarios concesserat); cf. gest. 373. 607.* 234 *cf. gest. 199.* 249 *cf. p. 201, 11.* 256 *sqq. cf. K.-D. p. 90*[5-6].

Esset ab adversis circumdatus undique turmis,
Insuper atque fugam propriae partis male factam
Pectore maerenti ferret nimiumque dolenti,
Credere nec paucis sese praesumeret ipsis,
Illum qui reliquis non deseruere relapsis,
Saepe ratus tantum, se mox graviter moriturum:
Ocius auxilii fultus virtute superni,
Miratur turbae se iam superare cruentae
Tantas absque suae fraudes discrimine vitae. *fol. 139r*
At si forte suos, pugna crescente sinistra,
Audivit socios letali vulnere laesos,
Praedicti regis lacrimans mox utitur orsis,
Quae maerens dixit, tristi cum pectore sensit
Ictibus angelici populum gladii periturum:
'En, qui peccavi, dixit, facinusque peregi;
Hinc ego vindictae dignus sum denique tantae!
Hi quid fecerunt, damnum qui tale tulerunt?
Iam nunc, Christe, tuis parcens miserere redemptis,
Ne premat insontes iusto plus vis inimica!'
Has igitur preculas miserans divina potestas
Parcebat regis solita pietate ministris,
Et dedit optatum miserans ex hoste triumphum,
Iusto praedictos comites examine perdens.
Ipso namque die, quo, decepti vacua spe,
Speravere suis constringendum fore vinclis
Regem, qui merito tenuit regalia sceptra,
Ex inproviso praeses proruperat Udo,
Adducendo quidem multam secum legionem,
Ac subiit validum forti luctamine bellum;
Nec mora, percussus periit gladiis Evurhardus,
Gislberhtus saevis fugiens quoque mergitur undis.
At rex interea nescit tam fortia bella,
Averso quidni residens in litore Reni, *fol. 139v*
Nec tunc auxilii scivit solamina tanti
Iam, miserante deo, subito casu sibi missa.
Denique dum pugnae sensit discrimina tantae,
Haut gaudens inimicorum de morte suorum,

---

262 Saepe *scripsi (cum v. 256: wann; cf. v. 255* persaepe, *v. 266* si forte*):* Sed *M; sic et constructioni et prosodiae consulitur* 267 socius M^1p 271 *sq. distinxi; enuntiatum novum a verbis* hinc ego *incipit Agn. 201, gest. 1152. 1508*

---

271 *sqq. cf. reg. II 21, 17:* ego sum qui peccavi, ego inique egi: isti, qui oves sunt, quid fecerunt? vertatur, obsecro, manus tua contra me et contra domum patris mei. 278 *cf. Gong. 75.* 280 *sqq. cf. gest. 210 sqq., K.-D. p. 91*[5]. 286 *sqq. cf. K.-D. p. 92 sq.*

Sed plus tantorum maerens de caede virorum,
Sumpsit non modicum, Davidis more, lamentum,
Qui super occisum doluit regem pie Saulum.
  Ast ubi victores laeti venere, videntes
Illius fusis vultum lacrimis madefactum,
Haut aptum tanto luctum dixere triumpho,
Sed reddi grates regi debere perenni,
Qui tunc impleri fecit pietate fideli,
Quod patet in libro regis scriptum Salomonis,
Dicentis, iustum de tristitia liberandum
Necnon iniustum pro iusto mox fore dandum.
His mentem regis demulcendo suadelis,
Ipsum tristitiam cogunt deponere tantam
Et bene victrici congaudentem legioni
Se post bella suis blandum praebere ministris.
Qui nam, laetitiam vultu monstrans moderatam,
Sed clam subtristem servans in corde dolorem,
Reddebat grates imo de pectore Christo,
Non dederat propriis ipsum quia tunc inimicis
Praedam, sed dextra protegit rite superna; *fol. 140r*
Ipsius titulum tanti clarumque triumphi
Non sibi, sed Christi designavit pietati.
  His ita digestis, modicum tempus requievit
Civilis belli populus luctamine lassus.
Sed nec sic veteris finem sumpsit dolus hostis,
Qui semper fragiles temptat pervertere mentes,
Post factum facinus suadens superaddere peius.
Fertur percerte quorundam pectora bile
Tanto pestiferi tandem penetrare veneni,
Ut mortem regi vellent inferre fideli,
Ipsius et fratrem populo praeponere regem;
Nec timuere diem paschae sanctum maculare,
Si posset fieri, fuso cum sanguine iusti.
Sed non consensit tanti commissa piacli
Agnus paschalis, qui pro nobis redimendis
Se dedit electum patri moriens holocaustum:

---

295 mere *M* 296 sal- *coeperat M;* salum *p* 301 implere *M*[1] *(corr. m. 1), p* 309 monstrans (a *ex* o *corr.) M* 313 protexit *Celtes; at cf. v. 556* 315 pietate *M* 325 paschę *M (*h *in ras.; volueratne* pascę*?)* 326 -i posset fieri fu- *in ras. m. 1 M*

---

295 *sq. cf. reg. II 1, 18 sqq.* 296 *cf. Theoph. 87.* 302 *cf. prov. 11, 8:* iustus de angustia liberatus est, et tradetur improbus pro eo. 314 *cf. Gall. I 10.* 316 *cf. gest. 161.* 320 *cf. Abr. 3 § 6, gest. 204.* 323 *sqq. cf. K.-D. p. 116.* 327 *cf. gest. 234.*

Sed mox consilium cunctis nudavit eorum,
Et sic insontis salvatus erat bene sanguis;
Quique rei placiti sunt inventi scelerosi,
Pro modulo culpae poenis damnantur amaris:
Quidam iudicio quidni dantur capitali,
Quidam de patria longe pelluntur amanda.
Post haec Henricus, frater regis generosus,
Christi gratiola tactus sub corde secreto, *fol. 140.*v
Secum tractavit summoque dolore revolvit,
Contra iustitiam quicquid perfecerat unquam.
Hoc quoque deflevit nimiis persaepe lamentis,
Quod male blanditis horum cessit suadelis,
Ipsum qui verbis corruperunt simulatis.
Sed quamvis talem ferret sub corde dolorem,
Praesentare tamen spatii per tempora longi
Non se regali praesumebat faciei;
Absens sed cordis studio florente dolentis
Optabat, veniae dari munus sibi dulce.
Tandem percerte forti devictus amore,
Ilico poenalem proicit de corde timorem,
Et, sub nocturnis nimium secreto tenebris
Adveniens, in regalem se contulit urbem,
In qua natalem regis celebrare perennis
Rex pius obsequiis coepit sollempniter aptis.
Depositisque suis ornamentis pretiosis,
Simplicis et tenuis fruitur velamine vestis,
Inter sacratos noctis venerabilis hymnos
Intrans nudatis templi sacra limina plantis;
Nec horret hiemis saevum frigus furientis,
Sed prono sacram vultu prostratus ad aram,
Corpus frigoreae sociavit nobile terrae,
Sic sic maerentis toto conamine cordis *fol. 141*r
Optans praestari veniae munus sibi dulce.
Quo rex comperto, victus pietate benigna
Instantisque memor festi cunctis venerandi,
In quo caelicolae pacem mundo cecinere,
Laeti rege suo tenera de virgine nato,
Ut pie salvaret mundum merito periturum,

356 Iter *M* 362 Exoptans prestari venię munus sibi du// *M* (duci *M*[1], dulce *p*); Optans *Celtes, cf. v. 347* (Exoptans *ex memoria v. 124*) 367 perituram *M*

334 *sq. cf. gest. 200 sq., K.-D. p. 117*[3]. 340 *cf. Theoph. 441 sq.* 341 *cf. gest. 220.* 346 *cf. Theoph. 11.* 348 *sqq. cf. K.-D. p. 120.* 354 *cf. gest. 185.* 361 *cf. gest. 107.* 366 '*froh der Geburt ihres Königs durch die Jungfrau*'.

Pro diei tantae pacem portantis honore
Condoluit, miserans fratri commissa fatenti,
Atque suam pie gratiolam concessit habendam
Illi cum veniae dilecto munere plenae;
Necnon post aliquot spatii tempuscula parvi
Ipsius iuri proceres subiunxerat omnes
Famosae nimium gentis Baioariorum,
Ipsum nempe ducem merito faciendo potentem:
Et post haec ultra fuerat discordia nulla
Inter eos, animis fraterno foedere iunctis.
Avaresque per hunc saevi saepissime victi,
Post haec Ottonis regnum regis spatiosum
Non laedunt telis consueto more cruentis,
Tangere nec contingentes audent nationes,
Ex terrore ducis tanti nimium tremefacti;
Hic quia, prudentis functus valitudine mentis,
His hominum monstris bellis obstans iteratis
Ad nos pergendi calles secluserat omnes. *fol. 141v*
Insuper et primus, Christi munimine tutus,
Audenter cum subiectae plebis legione
Eiusdem populi patriam petiit scelerosi,
Inpugnans gentem cunctis retro namque rebellem;
Scilicet, et spoliis rerum captis variarum,
Quas sibi communes collegerunt prius hostes
Orbis perplures devastantes regiones,
Uxores procerum, soboles rapuit quoque dulces:
Et sic prostratis rediit gaudens inimicis.
Istis sic habitis, properata diecula tristis
Venerat, ingentem nostris augendo dolorem,
In qua praefulgens meritis regina supremis
Aedit praesentis vitae discessit ab horis,
Ipsius imperio genti faciens famulanti
Tristitiam necnon nimium cordis cruciatum
Eius in abscessu; magno quam denique luctu,
Et non inmerito, flevit plebecula cuncta,
Quam plus maternae fovit pietatis amore,

---

378 Auarosque *M*[1] *(corr. rubric.)*, Auareosque *p* 379 ottonis *sic M: cf. v. 593. 615. 700. 719* 386 nomine *M: correxi; cf. Agn. 238, gest. 725, Paschas. Radb. c. 2, 13 (P. C. tom. III p. 51)* in solio recubans Christi munimine tuta, *poeta Saxo IV 170 (P. C. tom. IV p. 50)* domini munimine fultus 401 abcessu *M*

---

372 *sqq. cf. K.-D. p. 160.* 378 *sqq.* saepissime: *bis (cf. K.-D. p. 170*[1]*. 181 sq.); de bello Hungarico a. 954 et 955 Hr. tacere iure miratur Koepke II p. 114.* 395 *sqq. cf. K.-D. p. 146 sq.* 395 *cf. gest. 125.* 399 *cf. gest. 127.* 403 *sq. cf. prim. 421 sq.*

Quam dominatricis iussis confringeret artis.
Cui licet a Christo requiem sine fine perennem
Necnon laetitiam iustis retro reparatam
Praestari citius iam non dubitaverit ullus,
Qui meritum vitae scivit laudabile castae
Ipsius ac mitem, gessit quam denique, mentem: *fol. 142r*
Attamen humanae pro consuetudine causae
Non mirum, populus planctum si sumpsit amarum,
Dum sibi tam subito fuerat spes tanta retracta
Et facies domnae nimium regalis amandae
Necnon subiecti praefulgens gloria regni
Mandatur terrae, gremio servanda sub amplo,
Donec assurgat, non corruptumque resumat,
Quod nunc includit tumulus, praenobile corpus.
  Haec igitur puerum supra paucis memoratum
Acriter orbatum dimittebat Liudulfum,
Feminei dulcem sexus unam quoque prolem,
Nomine Liudgardam, summa bonitate coruscam,
Moribus et facie similem matri venerandae.
In quas percerte soboles mox stirpis amandae
Affectu cordis populus deducitur omnis
Magno, pro meritis summis utriusque parentis.
Sed magis, ac iuste, dulci fervebat amore
Erga regalem puerum dominum Liudulfum,
Ipsum spe mentis tota complexus amantis.
Hicque, sibi naturales imitans bene mores,
Extiterat cunctis blandus dulcedine mentis,
Mansuetus, clemens, humilis nimiumque fidelis;
Hinc quoque gratiolam, Christo praestante benigno,
Tantam promeruit, meritam digneque recepit, *fol. 142v*
Gentibus in cunctis patris imperio religatis,
Ut, quicumque suae saltim praepaucula famae
Verbula conciperet latebris propensius auris,
Ipsius in dulcem totus raperetur amorem,
Absentem venerans animis dominum studiosis.
Quem pater egregius, rex et senior venerandus,
Dilectae matris mortem graviter patientem,

---

404 confringeret *sic M* 412 *sqq. distinxi* 424 populi *M*
427 *fort.* domnum *(item v. 438)*

---

408 *cf. gest. 534.* 409 *cf. addenda ad Gong. 207.* 414 *ipsa regina* subiecti praefulgens gloria regni *dicitur; cf. gest. 443.* 418 *sqq. cf. K.-D. p. 149.* 418 supra: *v. 121 sqq.* 424 *cf. Theoph. 26 sq.* 432 *sq. 'er empfing solche Gnade, und er empfing sie nicht bloss, sondern verdiente sie auch'; cf. gest. 542.*

Affectu patrio necnon pietate benigna
Digno percerte iam sublimavit honore,
Subiecti faciens regni digne dominari.
Necnon Liudgardam simili causa venerandam,
Unica feminei quae spes sexus fuit illi,
Gratiola parili coluit, provexit, amavit.
Hanc quoque Conrado vinclis sociavit amoris,
Egregio strenuoque duci, nimium quoque forti,
Munere qui talis dignus constabat honoris.
Utque suo subdi nato faceret Liudulfo
Multum devotae perfecto mentis amore
Francorum gentis dominos praenobilis almos,
Necnon primates Suevorum scilicet omnes,
Ipsi legali praepulchram foedere iungi
Idam iussit, Herimanni natam ducis almi,
Qui fuit illustris princeps in partibus illis.
Haec quoque regalis fuerat consortia prolis *fol. 143r*
Pro meritis propriae probitatis digna subire,
Ac vice reginae summo veneratur honore,
Rege iubente quidem per consuetam pietatem.
Illam nec habitare locis voluit segregatis
Rex idem, nati digne succensus amore,
Sed ceu reginam regnum transire per amplum,
Quo sic dilectus sentiret filius eius
Dulcia gratiolae semper munuscula magnae,
Ipsi cum sponsa regni sociatus in aula.
  Interea rex Italicus gravido Hlotharius
Infectus morbo, mundo discessit ab isto,
Italiae regnum linquens merito retinendum
Summae reginae, sibi quam sociavit amore.
Regis Rothulfi fuerat quae filia magni,
Edita magnorum longo de stemmate regum;
Cui nomen clarum dictavit summa parentum
Nobilitas, illam digne vocitans Æthelheitham.
Haec quoque regalis formae praeclara decore,
Atque suae causis personae sedula dignis
Factis regali respondit nobilitati:
Scilicet ingenio fuerat praelucida tanto,

---

450 subclinato *M* 466 *fort.* regi

---

444 *sqq. cf. K.-D. p. 158.* 447 *cf. gest. 470.* 450 *sqq. cf. gest. 684 et K.-D. p. 159.* 452 *Francia post mortem Evurhardi fisco regio peculiariter parere coeperat (cf. K.-D. p. 101[2]).* 465 *cf. gest. 132.* 467 *sqq. cf. K.-D. p. 184 sqq.* 470 *cf. gest. 447.* 474 nobilitas: *Adelheid; cf. Sap. 3 § 6.* 477 *cf. prim. 7.*

Ut posset regnum digne rexisse relictum,
Si gens ipsa dolum mox non dictaret amarum.
Denique, defuncto, quem praedixi, Hluthario, *fol. 143*
Pars quaedam plebis fuerat, quae, retro rebellis
Menteque perversa propriis dominis inimica,
Restituit Beringarii regnum ditioni,
Quod, patre defuncto, raptum violenter ab illo,
Olim per manus regis devenit Hugonis.
Optato certe qui sublimatus honore,
Detegit, invidiae quicquid sub pectore tristi
Gessit, dum regni deflevit damna paterni;
Felleque plus iusto cordis succensus amaro,
Fudit in insontem concretum quippe furorem,
Iniustam vim reginae faciens Æthelheithae,
Quae regnans illi damnum non fecerat ullum.
Nec solum celsae solium sibi proripit aulae;
Sed simul, aerarii claustris eius reseratis,
Omne, quod invenit, dextra tollebat avara,
Aurum cum gemmis, varii generis quoque gazis,
Necnon regalis sertum praenobile frontis:
Ornatus nec particulam dimiserat ullam;
Nec timuit propriis illam spoliare ministris,
Obsequiis quoque personis regalibus aptis,
Regalique potentatu (miserabile dictu);
Postremo quoque pergendi pariterque manendi,
Quo vellet, libertatem male denegat omnem,
Solam cum sola committens namque puella *fol. 14*
Servandam cuidam comiti sua iussa sequenti.
Qui, iussis captus regis non iusta iubentis,
Non metuit propriam culpae sine crimine domnam
Clausam carcereis claustris servare cubilis,
Circumdiffusis custodum denique turmis,
Ut mos personas est servari scelerosas.
Sed, qui de vinclis Petrum tollebat Herodis,
Hanc, quando voluit, miti pietate redemit.

---

482 hluthario *sic M* 486 devenit *Pertz:* deflevit *p*, ||||||| *M (idem erasum videtur; cf. v. 489); 'sie gaben dem Berengar das Reich zurück, das nach dem Tode seines Vaters (d. h. seines Grossvaters Ber. I), der es mit Gewalt an sich gerissen hatte, vor Zeiten der Verfügung König Hugos heimgefallen war'; cf. Zint p. 18*

---

485 *cf. gest. 78.* 490 *sqq. cf. K.-D. p. 190 sq.* 500 *cf. gest. 508.* 501 *cf. gest. 677.* 512 *cf. act. ap. 12, 3 sqq.*

Certe dum variis animo foret anxia curis
Nullaque spes sibimet certi solaminis esset,
Praesul Adhelhardus, factum deflens miserandum
Vixque suae damnum carae patiens grave domnae,
Illi transmisit missum mox namque secretum,
Utque fugam caperet, monitis suasit studiosis,
Ac peteret muris urbem structam bene firmis,
Quae caput ipsius constabat pontificatus;
Hic loca praesidii mandans tutissima certi
Illi, condignum quoque praeberi famulatum.
His nam regales monitis pulsantibus aures,
Inclita de mandatelis regina benignis
Laetior exoptat vinclis absolvier artis;
Quid faceret, tamen ignorat, quia nulla patebat
Ianua, quae somno pressis custodibus alto
Illam nocturnis pateretur abire sub horis. *fol. 144v*
Sed nec personam causa famulaminis ullam
Subiectam sibi carcereis possedit in antris,
Ipsius implendis esset quae sedula iussis,
Ni supradictam solummodo namque puellam
Necnon presbiterum vitae laudabilis unum.
His ubi continuis narraret cuncta lamentis,
Quae maerens animo multum volvebat amaro,
Voti communis placito visum fuit illis,
Res melius verti, studio si forte latenti
Sub terra foveam facerent fodiendo secretam,

---

515 certi *(*r *litterae* p *simillima) M;* cepti *p* 518 moxq namque *M* (mox quamque *p)* 522 *sq. distinxi* 525 demandat elis *M: corr. Iohannis (a. 1726); cf. gest. 641. 650. 1161* 529 sub] ab *M (propter verbum* abire*); cf. Mar. 743* 530 famulaminis *sic M* 536 uolebat *M*

---

514 *sqq. cf. K.-D. p. 195 sq.* 516 praesul *Regiensis; cf. gest. 582.* 520 *cf. gest. 584.* 534 *cf. gest. 407.* 535 *sqq. cf. Ekkeh. Walth.: queritur Waltharius cum virgine de exilio (v. 231 sqq.) et explorat, num ea velit* fidem votis servare per omnia cautis *(v. 246: cf. gest. 537* voti*); deinde ei exponit, quomodo fugere possint et quid fugientibus opus sit (v. 274* haec intra ebdomadam caute per singula comple*: cf. gest. 541): rebus paratis (v. 287* virgo memor praecepta viri complevit*: cf. gest. 541—543)* praefinita dies epularum venit *(v. 288): Huni* vi potus pressi somnoque gravati passim porticibus sternuntur humotenus omnes *(v. 320 sq.: cf. gest. 545, adn. ad Gong. 221 sq.); iam Waltharius cum puella fugit (v. 324—346):* omni nocte *('die ganze Nacht': W. Meyer, N. Jb. f. d. kl. A. III p. 643)* quidem properabant currere *(v. 347: cf. gest. 548 sq.),* sed, cum prima rubens terris ostendit lumina Phoebus, in silvis latitare student et opaca requirunt *(cf. gest. 550 sqq.); deinde secunda nocte* per amica silentia euntes suspectam properant post terga relinquere terram *(v. 400 sq.: cf. gest. 555—557); Attila autem cognita re* nimia succenditur efferus ira *(v. 380: cf. gest. 566).*

Per quam de vinclis possent evadere duris.
Haec ita percerte constat completa fuisse
Ocius, auxilio Christi praesente benigni.
Nam caute fovea iuxta placitum reparata,
Advenit libertati nox apta recenti,
In qua, dum somnus plebis proserperet artus,
Tantum cum sociis regina piissima binis
Custodum fraudes fugiens evaserat omnes
Atque viae spatium noctis sub tempore tantum
Pertransit, plantis quantum valet ergo tenellis.
Sed, mox ut scissis cessit nox furva tenebris,
Atque polus radiis coepit pallescere solis,
Abscondens in secretis se cautius antris,
Nunc vagat in silvis, latitat nunc denique sulcis *fol. 1*
Inter maturas Cereris crescentis aristas;
Donec nox, solitis rediens induta tenebris,
Obtegit rursum nebulo terram tenebroso:
Tunc iterato viam studuit percurrere coeptam.
  Denique custodes, illam non invenientes,
Narrabant factum comiti nimium tremefacti,
Cura cui conservandae fuit indita domnae.
Qui, terrore gravis percussus corde timoris,
Pergit cum sociis illam perquirere multis;
Et cum deficeret, nec iam dinoscere posset,
Quo regina suum tulerit clarissima gressum,
Detulit ad regem Beringarium timidus rem.
Hic quoque, continuo nimiam conversus in iram,
Circumquaque suos subito mittebat alumnos,
Praecipiens, illos nullum transire locellum,
Sed caute cunctas iam perlustrare latebras,
Si forsan latebris regina lateret in ullis.
Ipseque cum fortis sequitur turba legionis,
Ceu qui vult hostes bello superare feroces,
Et rapido segetem cursu peragravit eandem,
In cuius sulcis latuit tunc domna recurvis
Haec, quam quaerebat, Cereris contecta sub alis;
Sed, licet huc illucque locum percurreret ipsum,

---

545 perserperet *Pertz*   546 bonis M^1p^1 550 furva *(f- an s-, incertum) M*   554 maturos *M*   556 Obtegit] *cf. v. 313*   559 nimium *scripsi* (multum *Celtes*): nuntium *M; cf. gest. 382 et Alcv. c. 1, 1337 (P. C. tom. I p. 199)* nimio tremefacta timore   562 -ergit cum *in ras. m. 1 M*   576 Sed licet *sic M; cf. Pel. 287 sqq.*

---

542 *cf. gest. 432.*   550 *cf. Mar. 358.*   554 *cf. gest. 575.*

In quo non parvo iacuit terrore gravata, *fol. 145*v
Et quamvis circumpositos disiungere culmos
Nisibus extenta cunctis temptaverit hasta,
Non tamen invenit, Christi quam gratia texit.
Ast ubi confusus rediit, nimium quoque lassus,
Praesul Adelhardus mox advenit venerandus,
Iuduxitque suam gaudenti pectore domnam
Intra namque suae muros urbis bene firmos;
Hicque sibi digne toto servivit honore,
Donec maiorem Christo miserante decorem
Regni suscepit, pridem quam maesta reliquit.
  Denique nostrates quidam, tunc experientes,
Reginam domino desolatam fore caro,
Cuius praedulcem gustaverunt pietatem,
Quando per Italiam coeperunt pergere Romam,
Eius multiplicem recitati sunt pietatem
Crebrius Ottoni, magno tunc denique regi,
Augusto sed Romani nunc denique regni,
Nullam dicentes aliam consistere dignam
Tecta sub ipsius thalami regalia duci
Post obitum domnae flendum cunctis Eadithae.
Et rex laetatus tantae dulcedine famae,
Pectore volvebat tacito per tempora longa,
Quo pacto sibi reginam coniungeret istam,
Quae fuit insidiis regis circumdata tantis; *fol. 146*r
Venit et in mentem, praedictum denique regem,
Qui quondam patriis fuerat depulsus ab arvis,
Eius et auxilio citius miserante reductus,
Ingratum fore nunc donis tantae pietatis.
Hinc quoque mox aditum sibimet providerat aptum:
Ipsius Italicum iuri subiungere regnum.
Hoc ubi colloquio sensit narrante paterno,
Patris amor verus, spes et gentis, Liudulfus,
Non sua sollicitans, patris sed commoda tractans,
Praepaucis secum sociis secreto resumptis,

---

585 digno *M*[1]   604 reductus *in ras. m. 1 M*

---

584 *cf. gest. 520.*   *586 cf. gest. 1481.*   588 *sqq. cf. K.-D. p. 192.* 595 *cf. asc. 82.*   598 *cf. prim. 523.*   602 *sqq. cf. K.-D. p. 137 sq.* 607 ipsius: *Adelheidae (*ipsius iuri subiungere: *cf. adn. ad v. 226 sq., v. 373); sic* eius *et* illi *(i. e. Adelheidae?) v. 635 sq.: 'er war bedacht (de temporibus male dubitat Zint p. 17: cf. ind. gramm.), sich ihr dadurch zu nähern: ihr Italien wieder zu unterwerfen'; sic Hr. dissimulat regis consilium, de quo cf. K.-D. p. 196 sq.*   608 *sqq. cf. K.-D. p. 192 sq.* 610 *cf. gest. 1141.*

Italiam petiit fortique manu penetravit,
Exortans patris imperio populum dare colla;
Moxque redit, clarum referens sine marte triumphum.
Quo rex comperto, populis narrantibus, Otto,
Corde super natum laeto plaudebat amandum,
Ipsius causa qui iam discrimina tanta
Audacter subiit, gentem turbando ferocem.
Utque labor talis non frustraretur amoris,
Ipse quidem gentem festinus adivit eandem,
Plebis non parva propriae comitante caterva;
Regalis pompae vario comptusque decore,
Alpibus accinctas altis intraverat horas.
His Beringarius compertis obstupefactus,
Non bellum movit, regi non obvius exit, *fol. 14*
Sed se salvandum castello protinus apto
Intulit, in tutis posito firmisque locellis.
At rex famosus noster, virtute superbus,
Audacter satis ignotas pertransiit horas;
Italici Papiam regni cepit quoque domnam.
Qua certe capta, cuncti velut agmine facto
Quaerentes regem proceres venere recentem,
Certabantque suo iuri se subdere magno.
Quos nam more suo suscepit mente benigna,
Promittens ipsis eius munus pietatis,
Si post haec illi servirent mente fideli.
Istis sic habitis, crebro tractamine cordis
Reginae satis egregiae memor est Ædelheithae,
Regalem certe cupiens quandoque videre
Ipsius faciem, cuius didicit bonitatem.
Unde quidem, mandatelis secretius actis,
Quae fuerant pacis necnon praedulcis amoris,
Sub signo fidei firmae mandaverat illi,
Hoc quoque suadelis exhortabatur amicis,
Ut celeri Papiam cursu peteret, populosam
Urbem, quam cum tristitia dimisit amara,

---

613 collum *M: correxi; cf. Pel. 88* 617 discrimine tanta *(sic) M*[2]*; cf. asc. 61* 621 parvę *M*[1] 624 comperti/s *M* 630 dominam *M* 641 man dat/elis *M*

---

613 *cf. gest. 142.* 614 *'als Sieger ohne Kampf'; ariolatur Zint p. 19.* 616 *cf. Theoph. 87.* 617 *cf. Virg. Aen. III 629. X 529.* 620 *cf. Dion. 141.* 621 *cf. Aen. II 40. 370.* 624 *sqq. cf. K.-D. p. 195*[1]. 630 *cf. K.-D. p. 196*[4]. 636 *cf. adn. ad v. 607 (v. 633* suo iuri *i. e. Ottonis).* 637 *sqq. cf. K.-D. p. 197 sq.* 637 *cf. gest. 125.* 641 *sqq. 'durch geheime Botschaft (cf. gest. 100), die Friedensgruss und Werbung enthielt, entbot er ihr feierlich und riet es ihr freundlich an, nach Pavia zu kommen'.*

[illegible]
[illegible]
[illegible] fol. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ut rex [illegible]
Ipsius Henricum fratrem praecepit [illegible]
Huius in occursum [illegible] Papiae.
Ut [illegible] regni [illegible]
Tanti compositus ducis [illegible] familiaris.
Qui sancti mentis praecepta sequens senioris
Egreditur certe cum regali legione
Castraque reginae gaudens petiit venerandae,
In quis cum sociis residebat denique multis.
Illam condigne summo comitatus honore,
Donec regali praesentaret faciei.
Quae merito regi statim placuit satis ipsi,
Efficiturque sui consors dignissima regni.
Tunc rex se novitate rei cernens retineri,
Tempore ne patrias instante rediret ad oras,
Liudulfum placuit carum praemittere natum,
Ut gens Saxonum fortis volitaret ad illum
Et regnum sub patrono staret bene tanto.
Qui, parens iussis devota mente parentis,
Ad patriam rediit, caram regnique recepit,
Omnia prudenter necnon nimium sapienter
Complens, in patria quae tunc fuerant facienda.
Interea dux Henricus, regis venerandus fol. [illegible]
Frater, in Italia cordis conamine summo
Obsequiis operam gessit regalibus aptam,
Officium non germani solummodo cari,
Sed mage ius servi studio complendo benigni.
Hinc non inmerito regi placuit satis ipsi,
Est quoque reginae fraterno iunctus amore
Affectuque pio fuerat dilectus ab illa.
Tunc rex Italicum peragraverat undique regnum,

---

650 manda telis *M*   653 hoc *scripsi (sc. eam advenire)*: hos *M*   657 Tanti ducis compositus *M*[1] *(transpos. m. 1)*   674 *sq.* C. in p. q. t. f. *et* L. d. H. r. *in ras. m. 1 M*   680 regi/ placuit *M* (r *ex* s *corr.*, o *erasa*, p *in ras.)*

---

664 sq. cf. gest. 118 sqq.   *666 sqq. cf. K.-D. p. 200.*   *668 cf. gest. 1168.*   677 *cf. gest. 501.*   681 *sq. de Adelheidae et Henrici adulterio famam fuisse, cui Hr. obloqueretur, coniecit Waitz (Forsch. z. d. G. IX p. 336), dubito, num recte; cf. gest. 737 sq.*

Primates regni propriae subdens ditioni.
His quoque completis iuxta votumque locatis,
Ne Beringarius regnum raperet sibi rursum,
Conradum cum non paucis ex agmine lectis
In Papia residere ducem iussit sapientem,
Cui veneranda suae dederat consortia natae;
Ipseque continuo rediit cum coniuge clara,
Intendens patriae sedem festinus adire.
Quem gavisa quidem plebs suscepit venientem,
Altithrono grates spargens super aethera dulces,
Qui, miserando suae plebis solita pietate,
Quem pius elegit, regem cum pace reduxit.
  Hac ita laetitia dignis rebus celebrata,
Advenit dux Conradus cum pace reversus,
Adducens Beringarium supra memoratum
Ipsius ingenii captum sic arte profundi,
Gratis ut Ottoni venit se subdere regi.
Tunc idem rex, qui semper fecit sapienter, *fol. 14*
Hunc regem certe digno suscepit honore,
Restituens illi sublati culmina regni —
Ista percerte tantum sub conditione,
Ut post haec causis non contradiceret ullis
Ipsius imperio multis longe metuendo,
Sed ceu subiectus iussis esset studiosus;
Hoc quoque sollicitis decrevit maxime dictis,
Ut post haec populum regeret clementius ipsum,
Quem prius imperio nimium †corripuit amaro.
Qui, se complendis simulans promptum fore iussis,
Ocius abscessit, patriam laetusque petivit.
Ast, ubi sublimem regni possederat arcem,
Laesus suadelis quorundam namque sinistris,
Mox infelici graviora quidem iuga genti
Infert, vi magna pro despectu sibi facta,
Se regnum pretio contestans emere magno,
Nec fore culpandum, si ius fregisset avorum,
Sed magis Ottoni culpae meritum reputari,
Ipsi primates plebis qui venderet omnes.

---

686 rursum] re- *coeperat M*[1] *(i. e.* regnum*?)* 698 beringarus *M*[1] 706 mutuendo *M* 710 contrivit *Celtes; fort.* compescit 716 facto *Celtes (cf. Theoph. 73); 'indem er sie* (sibi) *für ihre Nichtachtung (v. 631 sqq.) gewaltsam behandelte'(?)*

---

684 *cf. gest. 450 sqq.* 685 *sqq. cf. K.-D. p. 202 sqq.* 691 *cf. gest. 620.* 696 *sqq. cf. K.-D. p. 204.* 708 *sqq. cf. K.-D. p. 208 sq.* 720 *cf. Koepke II p. 105.*

Haec res ad regem mox ut pervenit eundem,
In Beringarium iusta succenditur ira,
Corde super populi damnis maerens miserandi,
In meliusque statum studuit convertere rerum.
Et faceret citius, Christi munimine fultus,
Si non fortunae restaret causa sinistrae.
Namque decore sui florente per omnia regni, *fol. 148*ᵛ
Cum se gauderet cunctis fulgere secundis,
Protulit antiqui renovata lues inimici
Fraudis commentum cunctis per saecla dolendum,
Iam tunc pacificum temptans confundere regnum;
Hoc ut quantocius posset patrare malignus,
Regni rectores primum turbaverat omnes,
Sperans, interitum plebis mox esse futurum.
  Denique famosi natus regis Liudulfus,
Ut cognovit amicitiae signis satis aptis,
Quanto perfectae fidei dilexit amore
Henricum regis fratrem regina fidelis,
Quodque suae fidei studio se subdidit omni,
Tangitur interni iaculis secreto doloris,
Haut ira fervens, odii nec felle tabescens,
Sed super amisso carae genitricis amore
Ex aegri latebris ducens suspiria cordis;
Deceptusque malis permultorum suadelis,
Pertimuit fragilis pro consuetudine mentis,
Quod post non uti donis deberet honoris
Condigni, sed forte locum subire secundum.
Quod fieri Christus numquam permitteret aequus,
Si staret regnum iusta sub pace quietum.
Ast ubi subtristi vultu saepissime patri
Monstratur maestus, solito nec more serenus,
Sunt qui decepti serpentis fraude dolosi

* * *
* *

1141 Sed quo regalem patris hinc augeret honorem. *fol. 149*ʳ

---

721 Hęc *M* (H *ex corr.: fuitne* Nec?) 724 statuit studuit *M* 730 seda dolentum *M* 736 amiciae *M*[1] 739 fideli *M*[1] 743 aegre *M*[2]*p* 751 mestur *M*[1] *inter fol. 148 et 149 fasciculus evulsus est*

---

722 *cf. Ekkeh. Walth. 380* iam princeps nimia succenditur efferus ira. 728 *cf. gest. 1146. 1515.* 734 *fort. chiliasmus.* 735 *cf. K.-D. p. 198 sq.* 737 *sq. cf. gest. 681.* 741 *cf. Theoph. 79.* 1141 *sqq. cf. K.-D. p. 285. 287 sqq.* 1141 *cf. gest. 610.*

His rex compertis, ex prosperitate fidelis
Laetatus prolis, tota dulcedine mentis
Haec illi mandat scriptis extimplo remissis:
'In saeclum saecli maneat laus omnipotenti,
Qui dedit in tantis temet gaudere secundis,
Grates adque tibi dentur, karissime fili,
Quem constare quidem penitus cognosco fidelem,
Haut obscura tuae fidei quia signa dedisti,
Cum per te regnum cupiens augescere nostrum
Signasti nobis proprii decus omne laboris.
Hinc ego gratanter, quae fecisti sapienter,
Accipiens, vice conversa condigna rependo,
Hoc ipsumque tibi regnum committo regendum,
Imperio subdi nostro quod constituisti;
Praecipioque tibi iussis, dilecte, paternis,
Ut, quem victrici populum dextra superasti,
Absque mora tecum facias firmare tenendum
Foedus, cum iuramento structum metuendo.'
Haec dux Liudulfus decreta legens venerandus,
Laetior ex mandatelis tantae pietatis,
Iussus cum iuramento religat sibi firmo
Ad patris obsequium populum digne moderandum.
His bene dispositis, summo cum foedere pacis
Ardens absentis faciem meruisse parentis, *fol. 149*
Coniugis et karae dulci devictus amore
Ac prolis geminae longe pos terga relictae,
Posthabitae fines patriae placuit repedare,
Quo post exilii pondus nimium grave duri
Posset quandoquidem patriae captare quietem.
Utque celer morulis haec impleret sine cunctis,
Non iter optatum pondus tardaverit ullum,
Collectim proprias iussit praemittere gazas,
Ipsius et faciem turbam praecedere totam,
Quam belli causa secum deduxerat illo,
Promittens, ipsum, vita comitante, futurum
Ad fines patriae spatii post tempora parvi.
Hoc quoque melliflui verbis signaverat oris,
In quis castellis, in quis voluitque locellis

1145 In seculum seculi *M: correxi; cf. appar. ad Mar. 576* 1168 placuit repedare *in ras. m. 1 M; cf. v. 668 et prol. 2, 27* 1172 *fort.* Nec; *cf. ind. metr.*

1146 *cf. gest. 728.* 1152 *cf. gest. 272.* 1164 *sqq. cf. K.-D. p. 289 sq.* 1167 *Ottonis et Mathildis (cf. K.-D. p. 290[1]).* 1176 *cf. Ekkeh. Walth. 1077* vita comitante domum si venero tecum.

Sumptus hospitii dignos sibimet reparari.
Hac moti fama nostrates desiderata,
Affectu cordis gaudebant interioris;
Omneque maeroris pondus cunctique doloris,
Quod prius absentis causa tulerant senioris,
Ex animo deponentes, communiter omnes
Causam laetitiae duxerunt esse supremae,
Si post paucorum meruissent ergo dierum
Cursus, promissi iuxta praeconia laeti

* * *
* *

Aeque ferens sceptrum, capitis diademaque pulchrum *fol. 150r*
Atque sui cultus omnes regalis amictus.
Ornatus sed maioris suscepit honoris
Augusto summo pariter mox conbenedicta.
Actenus Oddonis famosi denique regis
Gesta, licet tenui Musa, cecini modulando.
Nunc scribenda quidem constant, quae fecerat idem,
Augustus solium retinens in vertice rerum. —
Tangere quae vereor, quia femineo prohibebor
Sexu, nec vili debent sermone revolvi:
Qualiter invicti duro luctamine belli

1182 interiores *M* 1188 loeti *M* *fol. 149 fasciculi sui primum, fol. 150 extremum est* 1479 Æque *sic M* (Aque *p)* 1480 regales *M* 1481 maioris (-is *in ras. m. 2) M* 1482 conbenenedicta *(sic)* M^1p

---

1479 *sqq. cf. prooem. p. X*[30]. 1489 *sqq. cf. Widuk. III 63 (*[3] *rec. Waitz p. 79):*

Ergo, qualiter regem Longobardorum Bernharium, duobus annis obsessum, cum coniuge et filiis captum in exilium destinaverit, Romanos duobus proeliis vicerit Romamque expugnaverit, duces Beneventorum subiecerit, Graecos in Calabria Apuliaque superaverit, terra Saxonia venas argenti aperuerit, imperiumque cum filio quam magnifice dilataverit, nostrae tenuitatis non est edicere, sed ut initio historiae praedixi, in tantum fideli devotione elaborasse sufficiat;

quem locum qui comparant Koepke, Widuk. p. 42 et Zint p. 30, eos fugit Hrotsvitham olim scripsisse, Mar. v. 527 sqq.:

Ergo non nostris potis est exponier orsis *(cf. gest. 1506)*
Nobile colloquium . . .
531 Sed nec dactylicis opus est nos psallere cordis
Magnum maerorem Ioseph durumque dolorem . . .,
535 Qualiter et tristis solatur tempore noctis . . . *(cf. gest. 1489. 1494. 1499)*
538 Haec evangelici demonstrant cuncta libelli, *(cf. gest. 1507)*
Nostras et fragiles excedunt denique vires. *(cf. gest. 1506)*
His nos transmissis . . . *(cf. gest. 1511);*

neque qualiter *apud Widukindum raro legitur, cuius capitula certe adverbio abundant, neque apud Hr. semel extat gest. 11, sed etiam Bas. 3, Gall. I 2 § 5, Abr. 3 § 3 et 9 § 2.*

Obtinuit constructa locis castella marinis,
Quae Beringarius, coniunx possedit et eius,
Ac illum, iuramento cogente peracto,
Misit in exilium misera cum coniuge Willa;
Qualiter et recti conpunctus acumine zeli
Summum pontificem, quaedam perversa patrantem
Eius nec monitis dignantem cedere crebris,
Sedis apostolicae fraudari fecit honore,
Constituens alium rectoris nomine dignum:
Qualiter et regno tranquilla pace quieto
Nostrates adiens, illic iterumque revertens,
Necnon amborum retinens decus imperiorum,
Ipsius prolem post illum iam venientem,
Scilicet Oddonem, nutricis ab ubere regem, *fol.* [illegible]
Ad fasces augustalis provexit honoris
Exemploque sui digne fecit benedici.
Haec igitur nostris nequeunt exponier orsis,
Sed quaerunt seriem longe sibi nobiliorem.
Hinc ego, tantarum prohibente gravedine rerum,
Ultra non tendo, finem sed provide pono,
Post haec incepto ne succumbam male victa.
  His ita finitis et summatim replicatis,
Est ingens regis pietas oranda perennis,
Quo pius augustos praestet deducere nostros
Instantis vitae tempus feliciter omne,
Et, fultos semper cunctis ad vota secundis,
Ecclesiae multos custodes servet in annos,
Nobis solamen dantes clementius. Amen.

1508 ergo *M*[1]*p*[1]   1510 *fort.* in coepto; *cf. app. ad Bas. 123*
1513 augustus *M*

1498 = *Theoph. 56.*   1502 '*der ihm nachkam*'.   1508 *cf. gest. 272*
1511 *cf. Mar. 122.*   1515 *cf. gest. 728.*

II.

Ecce meae supplex humilis devotio mentis
Gliscit, felicis primordia Gandeshemensis
Pandere coenobii, quod cura non pigritanti
Construxere duces Saxonum iure potentes,
Liudulfus magnus, clarus quoque filius eius
Oddo, qui coeptum perfecit opus memoratum.

Ordo nunc rerum deposcit debitus harum,
Ut prius illustris constructio Gandeshemensis
Apto coenobii recinatur carmine nostri.
Quod nam construxisse ducem reverenter eundem
Constat Saxonum, quem praedixi, Liudulfum.
Hic, praenobilium natus de stirpe parentum,
Ortus atque sui respondens nobilitati
Moribus egregiis usuque suae probitatis,
Inter Saxones crevit laudabilis omnes;
Namque fuit strenuus, forma nimiumque decorus,
Prudens in verbis, in cunctis cautus agendis,
Atque sui generis solus spes et decus omnis.
Hinc nam Francorum magni regis Hludowici
Militiae primis adscriptus paene sub annis,
Ex ipso digne summo sublatus honore,
Gentis Saxonum mox suscepit comitatum;
Ac cito maioris donatus munere iuris,
Principibus fit par, ducibus sed nec fuit impar,
Quique suos omnes vicit pietate parentes,
Non minus insignis pompa vincebat honoris.
Cui coniunx ergo fuerat praenobilis Oda,

PRIMORDIA. PROLOGUS. 1 supplet *hP* 3 pigritana *hl: correxi* 5 Liudulfus] *'ita constanter emendavi:* Luidulfus *editi.' Pertz.*

5 pdixi *h* *v. 6—23 (om. v. 20) habet s* 6 pnobilium *h* 7 atque *scripsi (= Agn. 30; gest. 1498 = Theoph. 56):* quique *hls* suae respondet *s* 8 pietatis *s* 13 Hic *Koepke* hludovici *h,* Ludovici *s* 14 primus *hl* 17 maiori *ls* iuris] cunctis *s* 18 par *ls: om. h* 21 coniux *h; item v. 117*

PRIMORDIA. PROLOGUS. 1 *cf. appar. ad gest. prol. 1, 25.*

12 *cf. Pel. 167, Agn. 192.* 14 *cf. adn. ad Theoph. 8.* 17 *cf. gest. 1481.* 18 *'er ward den Fürsten gleich, und seine Stellung war nicht ungleich der, die heut ein Herzog einnimmt'; aliter Koepke p. 125 et Waitz, deutsche Verfassungsgeschichte V² p. 43.* 19 pietate: *utpote christianus; eius maiores pagani fuerant.*

Edita Francorum clara de stirpe potentum,
Filia Billungi, cuiusdam principis almi,
Atque bonae famae generosae scilicet Aedae.
Haec igitur crebro precibus consueverat Aeda
Se totamque suam domino committere vitam
Saepius, atque piis insistens sedula factis,
Promeruit, bene promissis edocta supernis,
Discere, baptista Christi referente beato,
Quod sua progenies saeclis quandoque futuris
Possessura foret iuris decus imperialis.
  Ergo nocturnas quondam scindente tenebras
Aurora lucis splendore suae rutilantis,
Haec prostrata sacram solito iacuit secus aram
Sacratam sub baptistae Iohannis honore,
Oratu pulsando iugi penetralia caeli.
Cumque piam studiis mentem laxavit in illis,
Vidit prona pedes hominis propius sibi stantis;
Ac, commota parum, volvebat pectore multum,
Quis foret ille, suum qui conturbare secretum
Praesumpsisset in hac hora precibus satis apta.
Fronteque de terra, modicum conversa, levato,
Aspexit iuvenem miro splendore micantem,
Indutum vestis velamine flavicomantis,
Ceu foret e pilis curvi contexta cameli;
Cuius candori nimio pulchrae faciei
Barbula parva, nigris sociata colore capillis,
Quoddam splendentis praestabat stemma nitoris.
Quem matrona videns nec mortalem fore credens,
Obstupuit mentis iuxta morem muliebris,
Procumbens subito magno terrore coacta.
Ille sed affatu blando trepidam refovendo
Inquit: 'Ne trepidas, nec perturbata pavescas;
Sed cognosce, gravis pulso terrore timoris,

---

23 Bilingi *s*   26 *sq. distinxi*   31 Possessura *l (cf. v. 125)*: Promissura *h (ex v. 28)*   33 splendorem *l*   37 laxavit *l*: laxaret *h*   39 commata *l*   44 Indultum *l*   46 pulcrae *h*   49 necnon mortalem *hl*   52 effatu *l*   53 trepides *Leibniz; fort.* timeas *(nam* trepidas *ex v. 52 nasci potuit)*

---

27 piis factis *i. e. precibus (cf. v. 57)*.   30 *cf. prim. 61.*   32 *sqq. cf. Alcv. c. 1, 93 sqq. (P. C. tom. I p. 171 sqq.)*: nocte soporata *(v. 32)* . . vir stetit ignotus habitu vultuque repente ante oculos iuvenis *(i. e. Oswaldi; sed Hr., v. 38. 43, fort.* vir iuvenis *coniunxit)* verbisque affatur amicis *(v. 52)*: '. . deus solatia dat tibi certa *(v. 55)* . . imperium latum tibi terminat undis *(v. 62)* . .' nuntius his dictis subito discessit ab illo *(v. 65)*.   39 *cf. gest. 536*; parum: '*ein wenig*'.   46 '*und dem hellen Glanze seines schönen Angesichts* . .'

Quis sim: magna tibi portans solamina, veni.
Nam sum Iohannes, liquidis qui tinguere lymphis
Christum promerui. Quia nos crebro coluisti,
Nuntio, virginibus sacris tua clara propago
Instituet claustrum, pacem regnique triumphum,
Dum sua religio studio steterit bene firmo.
Hinc tua progenies saeclis quandoque futuris
Culmine pollentis tanto clarescet honoris,
Ut terrenorum nullus tunc tempore regum
Iure potentatus illi valeat similari.'
Dixerat, et subito rediens penetraverat aethra,
Linquens matronae solamen dulce benignae.
Huius magnifici decoris promissio grandis
Progeniem domnae claram specialiter Odae
Signavit: de qua natus dux inclitus Oddo
Sceptris Henricum regem genuit satis aptum;
Qui pater augusti fuit Oddonis venerandi,
Eius, qui, regis fultus virtute perennis,
Postquam Saxonum rexit patris vice regnum,
Nutu divino benedictus namque secundo,
Imperii sedem Romani dignus eandem
Ac sceptrum iuris susceperat imperialis,
Aequivocumque sui natum pariter benedictum,
Disponente pia regis bonitate perennis,
Imperii sedem conscendere fecit eandem
Atque pari similis splendore frui ditionis.
Haec igitur modici demonstrat pagina libri
Plenius, e causis rerum quem scripsimus harum.
  Nunc ad opus coeptum devote perficiendum
Est convertendus stilus noster studiosus. —
Ast ubi Liudulfo fuerat venerabilis Oda
Foedere legali coniuncta, suo seniori,

---

60 firmo *scripsi:* regum *hl (ex v. 63)* 62 clarescat *h* 68 domni *h*, domini *l* 71 patris *hl* 75 *aut* eandem *(sic h:* eadem *l) ex v. 79 ortum est (fort.* habendam) *aut versus periit sic fere supplendus ex gest. prol. 1, 30:*

Imperii sedem Romani dignus eandem,
⟨Quam quondam magnus possederat Octavianus,⟩
Ac sceptrum iuris susceperat imperialis.

79 facit *hl* 81 Hac *l*

---

58 *sqq.* '*ich verkünde, dein Stamm wird ein Kloster gründen, und Frieden (verkünd ich) und Königsherrlichkeit, so lang es bestehn wird.*' 61 *cf. prim. 30.* 63 *cf. prim. 153.* 68 progeniem: *sc. Ottonem Magnum; cf. prim. 570.* 73 *cf. prim. 114.* 81 *cf. gest. 1479 sqq.* 82 *harum rerum causa.* 83 *cf. prol. v. 6.*

Inter nostrates celebris profecerat omnes
Moribus et factis, callem gradiens pietatis;
Exemploque suae vivens matris venerandae,
Se totam domino commendabat prece sacra,
Corde tenens matris monitum claustri faciendi.
Hinc nam legalem non raro sui seniorem
Exhortabatur blandis nimium suadelis,
Ut de gazarum construxisset propriarum
Sumptu coenobium divinis laudibus aptum,
In quo sacrandae domino velamine sacro
Finetenus castae possent habitare puellae
Atque vacare sui sancti famulamine sponsi.
His ergo monitis vir concedendo fidelis
Coniugis electae precibus consenserat apte;
Ac sic communi similis conamine voti
Deservire deo coeperunt protinus ambo.
  Quis fuit ecclesiae possessio denique parvae
Trans ripas Gandae supra montana locatae,
Unde locum celebrem vocitabant Gandeshemensem.
Illic, obsequio domini digne celebrando
Dum locus investigari posset magis aptus,
Communi multas vita iunxere puellas;
Atque sui natam decreverunt Hathumodam
His habitu similem fieri sociamque perennem.
Utque puellaris rectrix fore posset ovilis,
Primitus hanc ipsam reverenter ad instituendam
Tradebant abbatissae cuidam venerandae,
Quae, praelatarum vice succedendo priorum,
Tunc Herifordensem sortita fuit sibi sedem.
Tali divinum meditati sunt famulatum
Nisu Liudulfus, coniunx insignis et eius.
  Post haec acceptis proprii scriptis senioris,
Scilicet almifici regisque pii Hludowici,
Eius permissu cum non modico comitatu
Romam pergebant sanctique patris visitabant
Sedem muneribus dignis precibusque benignis,
Ipsius auxilio deposcentes sua vota
Iuxta velle dei sese persolvere posse.

---

93 nimirum *l* 97 posent *h*P *a v.* 104 *novum colon incipit l* 107 aptum *h*P*l* 108 Communi *h*1: Co.. *l*, Coram *h*P 111 Atque *hl* fore rectris *h*P 116 Tale *h* 117 Nisi *l* 119 ludowici *h* 121 pergebat *l* patrem *l* ('patris] *lege* patris' *sic Leibniz)* 122 Eidem *hl: corr. Pertz*

---

96 *cf. Bas. 31.* 110 *cf. prim. 308.* 114 *cf. prim. 73. 481.*

Ijsdem temporibus possedit papa beatus
Sergius ecclesiae primatum namque regendae.
Hic ubi perlegit cartas regis sibi missas,
Sensit, honore ducem summo dignum venientem;
Et perquirendo causam, qua venerat illo,
Affectu miti blandum se praebuit illi.
Quem ceu pontificem summum merito venerandum
Exorans dux Liudulfus cum coniuge pronus,
Utitur his verbis tota dulcedine mixtis:
'Inclite papa, tuis ne sis durus peregrinis,
Qui de longinquis terrarum venimus oris
Muneribus nostri famulatus te venerari.
Nitimur ardentis toto conamine mentis
Condere coenobium domini sub honore sacrandum;
Unde quidem visum nobis est maxime iustum,
A te consilii solamen quaerere certi
Et studium nostri tibi rite precando fateri,
Qui caput ecclesiae toto dominaris in orbe;
Quo, si forte tibi placeat devotio nostri,
Auxilium praebente tua pietate paterna,
Quod votis gerimus, factis bene perficiamus.
Ac tu, consilium cuius merito flagitamus,
Susceptis donis clementi pectore nostris,
Scilicet et regis compulsus amore perennis,
Praesta sanctorum nobis sacra pignora, quorum
Omnis coenobii constructio possit honori
Apte signari, sacris meritisque tueri.
Utque sit absque iugo regum per saecla potentum
Nec terrenorum patiatur vim dominorum,
Hoc rectoris apostolici solum ditioni
Tradimus ad defendendum pariterque regendum.'
Haec dux. Et summus praesul sic Sergius orsus
Inquit: 'Te miti complector pectore, fili,
Consortemque tuam pariter complector amandam,
Atque piis studiis gaudens congaudeo vestris,
Nec vobis credo fas esse negare petita.
Hic duo rectores fuerant aliquando potentes,
Praesul Anastasius sedis sanctissimus huius

125 Hisdem *l; cf. asc. 19* 129 ille *l*, illic *h: correxi; cf. Theoph. 110, gest. 1175* 130 Affectu *sic l:* Affatu *h* 133 Ut igitur *l*, Utique *h; cf. Bas. 81* 146 cuius *scripsi (de ordine verborum cf. v. 490):* nimis *hl* 151 mentisque *hl* 156 at *Leibniz* 160 esse fas credo *h*P, fas esse credo *h*[1]

137 *cf. prim. 277.* 138 *cf. Mar. 407, prim. 278.* 143 *cf. p. 107, 4.* 153 *cf. prim. 180.*

Et coapostolicus sacer Innocentius eius,
Qui post pastorem Petrum Paulumque magistrum
Ecclesiae meritis celebres fulsere supremis;
Quorum tam magna servantur corpora cura
Hactenus a cunctis huius rectoribus urbis,
Ut nec particulam quisquam subtraxerat umquam,
Pleno membrorum numero remanente sacrorum.
Sed quia iure piis concedere debeo votis,
Amborum vobis donabo pignora gratis,
Corporibus sacris abscisa patenter ab ipsis;
Si sacramento confirmatis mihi facto,
Haec in coenobii venerari iam memorati
Finetenus templo vestri munimine facto,
Nocte dieque sacris illic resonantibus hymnis
Necnon accenso praeclaro lumine semper;
Hoc et apostolici iuris, sicut et petiistis,
Coenobium nostri designamus ditioni,
Ut terrenorum sit securum dominorum.'
His dux promissis laetatus corde verendis,
Mandatis se pontificis summi fore sacris
Mox responsurum factis, inquit, studiosis,
. . . .
Qui foret ecclesia dignus mox aedificanda.
  Ut fert multorum sententia vere scientum,
Proxima coenobio fuerat tunc silvula, cincta
Collibus umbrosis, quibus et nos cingimur ipsis;
Necnon in silva fuerat sita parvula villa,
In qua Liudulfi soliti stabulare subulci,
Intra saepta viri cuiusdam lassa quieti
Corpora nocturnis sua composuere sub horis,
Dum sibi commissos debebant pascere porcos.
Hic quondam, cum sanctorum venerabile festum
Esset cunctorum mox post biduum celebrandum,
Sub noctis claras tenebris ardere lucernas
In silva multas ipsi videre subulci.
His visis, cuncti mirabantur stupefacti,
Quid nova splendentis vellet sibi visio lucis,

---

168 subtraxerat *sic l*: -rit *h* 172 abcisa *hl* 175 numine *hP* 177 accensu *l* 180 Ut quidam terr. *hl* 181 *fort.* verendus *(cf. Dion. 204 app.)*; *at* signi venerandi *Gong. 137* *post v.* 183 *versum perisse statui, pronomen* qui *(v. 184) ad* loci *nomen interceptum pertinuisse ratus (cf. v. 107. 232)* 185 vera *l* 186 cuncta *hl*

---

164 pastorem: *cf. Ioh. 21, 15.* 173 *cf. gest. 1492.* 177 semper accenso *coniungendum.* 193 *cf. prim. 377.*

Miro nocturnas scindens splendore tenebras:
Hocque domus patri narraverunt tremefacti,
Demonstrando locum, quem lux perfuderat, ipsum.
Qui visu clare cupiens audita probare,
Extra tecta domus illis habitans sociatus,
Insomnem coepit noctem servare sequentem,
Non claudens oculos somno suadente gravatos,
Donec accensas rursus rutilare lucernas
Aucto vincentes numero videre priores
Ipso quippe loco, sed prisca, qua prius, hora.
Ominis hoc signum felicis namque serenum,
Ut Phoebus radios spargebat ab aethere primos,
Fit notum, fama cunctis prodente iocunda;
Nec latuisse ducem dignum potuit Liudulfum.
Aures sed citius dicto pulsaverat eius.
Ipseque sacrata festi mox nocte futuri,
Observans caute, si quicquam postea tale
Caelitus ostensi monstraret visio signi,
Cum multis silvam pernox conspexerat ipsam.
Nec mora, cum nebula terras nox texerat atra,
Undique silvestris per gyrum denique vallis,
In qua fundandum fuerat praenobile templum,
Ordine disposito cernuntur lumina plura;
Quae simul arboreas umbras noctisque tenebras
Clare pollentis scindebant luce nitoris.
Hinc simul astantes, domino laudem referentes,
Omnes esse locum firmabant sanctificandum
Eius ad obsequium, qui luce repleverat illum.
227 At dux, caelesti non ingratus pietati, (233)
229 Consensuque suae dilectae coniugis Odae, (235)
228 Arboribus mox succisis spinisque resectis (234)
230 Omnino vallem mundari iussit eandem; (236)
Silvestremque locum, Faunis monstrisque repletum
Fecit mundatum divinis laudibus aptum.

---

205 Nunc *l* 206 accensas *sic lh*[1] (*de* donec *spondeo v. ind. metr.*): succensas *hp* 208 sed prisco quam prius (*sic l:* plus *h*) hora *hl: correxi* 212 laicus se duce *l* 216 monstrarit *h* 220 quo *hl: correxi* 227 coelestis *l* *v.* 228 *et* 229 *transposui* 228 reiectis *hl: correxi; cf. Pafn. 3 § 7 et Eberhardi presbyteri chron. Gandersh. c. 6, 397 (deutsche Chroniken II p. 402; cf. Koepke p. 233):* mit groten woltbomen was se befangen *(die Stelle der Klostergründung)*; de leit he schere utroden *(succidere)* unde hauwen *(spinas resecare)*

---

202 visu: '*durch den Augenschein.*' 210 *cf. Boethii consol. Philos. II c. 3,1* cum polo Phoebus roseis quadrigis lucem spargere coeperit. 231 *cf. J. Grimm, deutsche Mythologie* [3] *I p. 447 sqq.*

Hinc, quos poscit opus, prius acquirens sibi sumptus,
Protinus ecclesiae construxit moenia pulchrae
. . . .
. . . .
Quae splendor lucis designavit rutilantis.
Hac igitur causa fuerat iam coepta secundo
Coenobii sub honore dei constructio nostri.
Interea lapides structurae convenientes
Non potuere locis nancisci prorsus in illis:
Unde moram templi patitur perfectio coepti.
Abbatissa sed a domino sperans Hathumoda
Impetrare fide credentes omnia posse,
Frangebat sese nimio persaepe labore,
Nocte dieque deo sacris studiis famulando;
Et, subiectarum multis illi sociatis,
Caelitus auxilii petiit solamina ferri,
Ne non perfectum remaneret opus bene coeptum.
Nec mora, caelestem, quam quaerebat, pietatem
Sensit adesse sui votis promptam misereri.
Nam, ieiunando sacris precibusque vacando
Cum prostrata die quadam iacuit secus aram,
Vocis mansuetae ⟨iussu compellitur ire⟩
Atque sequi volucrem, quem iam progressa sedentem
Cerneret in saxi cuiusdam vertice magni.
Ipsaque, complectens animo praecepta parato,
Egreditur, dictis credens ex corde iubentis;
Ac, cementariis secum sumptis bene gnaris,
Perrexit citius, quo duxit spiritus almus,
Donec ad coeptum pervenit nobile templum.
Illic candidulam vidit residere columbam
In designati praecelso vertice saxi.
Quae mox expansis volitans praecesserat alis,
Temperat atque suum non sueto more volatum,
Posset ut aereos directo tramite sulcos

---

234 pulcre. '*desiderantur versus, deficiunt duo carmina*' *h*p*l*, '*deficiunt duo versus*' h^1; *neque Harenbergio* '*antiquius manuscriptum*' *ementienti neque ceteris editoribus quicquam deesse videtur: atqui non moenia erant designata, sed locus illis aptus.* 235 Quae *sic hl, sc. loca* 236 fuerat *l*: *om. h* 242 credente omnia *h*, credente praevia *l*: *correxi ex Pafn. 11 § 1* 246 solamine *l* 249 ad sese *hl* sui *sic* h^1l: suis *h*p 252 Vocis mansuetae die quadam *(q. om. l)* iacuit secus aram *hl*: *correxi* (V. m. monitis exire iubetur *Leibniz neglecto homoeoteleuto)* 253 quem h^1l: quam *h*p 254 sani *l* 259 pervenit *scripsi (similiter ecb. capt. 346)*: perrexit *hl (ex v. 258)* 261 praecelsa *l* 263 Temporat *l* sueto *h*: facto *l* 264 Posse tunc *hl* aereos *h*: *spatio relicto om. l*

---

235 *cf. prim. 261.* 249 *cf. Mar. 17 sq., Dion. 85.* 258 *cf. Mar. 251.*

Cum sociis gradiendo sequi virguncula Christi.
Cumque columba locum volitans venisset ad illum,
Quem nunc non sterilem magnis scimus fore petris,
Descendens terram rostro percusserat illam,
Sub cuius lapides latuerunt aggere plures.
Quo certe viso Christi dignissima virgo
Emundare locum socios praeceperat ipsum
272a [Et molem terrae circumfodiendo secare] (278a)
272b Tellurisque gravem fodiendo scindere molem. (278b)
Quo facto, praestante pia bonitate superna,
Copia magnarum monstratur multa petrarum,
Unde monasterii cum templo moenia coepti
Omnia materiam possent traxisse petrinam.
Hinc magis atque magis toto conamine mentis
Factores templi domini sub honore sacrandi
Instabant operi mox nocte dieque recenti.
Sed dux Liudulfus, primus qui conditor eius
Extitit et cura cuius processit origo
Omnis structurae, precibus poscentibus Odae,
(Pro dolor) ad summum non duxit opus studiosum,
Sed, naturalis saeva tactus nece mortis,
Cogitur ante suum factori reddere flatum,
Quam perfecta domus domini foret inclita prorsus;
Commisitque suae carae moriendo relictae
Atque suis natis, ducibus supra memoratis,
Totius instantis pondus curamque laboris,
Exorans, votis ut complerent studiosis
Omnem coenobii structuram perficiendi.
Cuius in antiquo corpus venerabile templo
Tunc gremio terrae commendatum fuit apte;
Ossa sed annorum post decursus aliquorum
Sunt hinc ecclesia translata locanda novella.
Forsan adhuc illum mundo deus abstulit isto,
Dum vix aetatis febres tetigit mediocris,
Illustris domnae post haec ut plenius Odae

---

270 certa *hl: correxi;* certo *Leibniz* 271 socias *l* *v.* 272 *utraque recensio ab ipsa Hr. profecta est; utra prior, utra posterior sit, certo dici non potest, sed* circumfodiendi *verbum longius rursus sublatum esse veri simile est* 279 Instabat *l* 289 instantis *scripsi (cf. gest. 1514, prim. 582):* infantis *hl;* ingentis *Leibniz,* infandi *Pertz* 295 hinc *scripsi (i. i.* h[in]c*):* hac in *hl* 296 ad hoc *Leibniz* 297 aetatis vix *hp* febres *hl:* fines *Leibniz;* flores *Koepke coll. Pel. 147 sq., ubi de puero agitur* mediocres *hpl* 298 dominae *l*

---

277 *cf. prim. 137.* 278 *cf. prim. 138.* 283 *'das eifrig betriebene Werk.'* 284 nece *i. e. necessitate (?).* 288 supra memoratis*: Ottoni (prol. 6, v. 69; Koepke p. 133) et Brunoni (v. 367).* 293 *cf. gest. 415.*

Mens, intenta deo, posset tractare superna,
Expers carnalis totius prorsus amoris.
Nec tamen auxilii solamen denegat illi,
Sed praestabat opem solita pietate recentem,
Qua suffulta suas posset ditescere nonnas
Omnibus his rebus, noster quibus indiget usus.
Ergo sui natam, Liutgard de nomine dictam,
Nutu clementis regis praestante perennis,
Elegit clarus Francorum rex Hludowicus
Regni consortem sibimet sociamque perennem,
Filius illius, cuius dono Liudulfus
Suscepit primum propriae gentis dominatum.
Quae, regina quidem nobis ad prosperitatem
Facta, suae dignum sanctae matri famulatum
⟨Consensu⟩ regis praebens, proprii senioris,
⟨Maxima⟩ coenobio promisit commoda nostro.
  Interea Christi virgo felix Hathumoda,
Cum gregis undenos curam bis gesserat annos,
Ocius in Christo moriens transivit ad astra;
Gerbergae tenerum commisit ovile regendum.
Haec fuit illustri cuidam nimiumque potenti
Desponsata viro, Bernrad de nomine dicto;
Sed sese Christo clam consecraverat ipsa
Caelesti fervens sponso velamine sacro,
Omnino sponsum spernens animo moriturum.
Nec tamen extimplo, pro seditione cavenda,
Auro fulgentes potuit deponere vestes;
Induitur solito sed vestitu pretioso.
Interea venit, quem sponsa dei reprobavit,
Uti colloquiis eius quaerens manifestis;
Audivit vero, votum quia fecerit ipsa,
Velle puellarem caste servare pudorem.

299 intentata *h* 300 prorsus totius *l* 303 Quae *h* 304 noster *om. l* 305 Luitgarda *l*, Lutgardae *h: correxi; cf. p. VI*[1] 307 Ludowicus *hl* 308 sacramque *hl; cf. prim. 110* 313 *sq. supplevi coll. gest. 523, prim. 229* 314 *fort.* permisit nostra *hl* 320 Bernrado *h*[1]*l: correxi;* Bernrad *nomen Saxonicum esse monet Edw. Schroeder* 322 fervens *scripsi (cf. v. 516, Mar. 336, Pel. 306, Agn. 15, gest. 426):* fera *hl* 330 puellarum *l*

303 *cf. prim. 436.* 317 *cf. Cal. 4.* 319 *sqq. Gerberg Liudulfo patre vivo (dec. a. 866: cf. Waitz, Heinrich I,* [3] *p. 10* [3]*) velata est; cf. Agii epicedion Hathumodae v. 553 (P. C. tom. III p. 384).* 325 *sqq. cf. vitam s. Galli c. 22, 790 sqq. (P. C. tom. II p. 449):* illic deponens regalis vestis honores *(prim. 325)* propositam actutum melioris sumpsit amictum, quo se virgineum signaret velle pudorem conservare *(prim. 330)*, frui dum posset flatibus aurae; caelesti nupsit sancta sub dote marito *(prim. 322)*, coniugium quae terreni contempsit amici.

Quae cum tardaret, cito nec procedere vellet,
Quod prius audierat, verum fore valde timebat;
Inpatiensque morae domnam precibus placat Odam,
Donec ipsa suam iussit procedere natam,
Ornatam pulchre cultu vestis pretiosae
Necnon gemmatis sponsarum more metallis.
Ast ubi Bernradus vidit, quam desideravit,
His verbis caram causari fertur amicam:
'Non raro didici, fama prodente sinistra,
Quod tu nitaris nostrum disrumpere pactum
Et fidei foedus servandum solvere prorsus.
At nunc ad bellum citius properare futurum
Praecepto regis cogor, nostri senioris;
Hinc tempus quidni non est hoc discutiendi.
Si redeam certe sospes, comitante salute,
Scito procul dubio, quod te mihimet sociabo
Atque tui votum penitus pessumdabo vanum.'
Dixerat, et dextra, permotus mente, levata
Iurat per gladium, per candidulum quoque collum,
Iuxta posse sui factis praedicta repleri.
Respondens ergo Gerberg ait ore modesto:
'Christo me totam committo, meam quoque vitam,
Utque fiat de me iuxta domini rogo velle.'
His ita colloquiis mutuo sermone peractis,
Bernrad mox abiit, casuque suo cito sensit,
Nil contra dominum quemcumque valere superbum,
Et, quia plus iusto deliquit inania fando,
Decidit in bello, victus virtute superna;
Ac Christi virgo sponsi caelestis amori
Se mox coniunxit, quem caste semper amavit.
  Cuius primatus sexto, ni fallor, in anno
Brun dux, ecclesiam promptus defendere sanctam
Incursu de saevorum satis Ungariorum,
(Pro dolor) ex ipsis domini pravis inimicis
Occiditur, binis cum praesulibus venerandis

---

331 tardarat *l* 333 dominam *hl* 339 prodente *sic* h^1l (*cf. v. 211, Gong. 304, Agn. 118)* 340 te *hl* nitans *l* 344 quod ni *hl: corr. Bartsch (cf. Mar. 449, asc. 20, gest. 289. 334)* 358 *fort.* Occidit (O *pro* D *unciali habita)* 365 praesidibus *hl: correxi diss. p. 38; de Theoderico episcopo Mindensi et Markwardo episcopo Hildeshemensi cum Brunone occisis cf. Duemmler, Gesch. des ostfränk. Reiches*[2] *III p. 136*[2].

---

345 *cf. gest. 1176.* 349 per candidulum collum *(cf. Verg. georg. IV 337) laesa fide gladio plectendum (cf. J. Grimm, deutsche Rechtsalterthümer*[2] *p. 167 sq.* 352 *cf. prim. 26.* 354 *cf. Mar. 528* 361 *cf. gest. 20.* 363 Ungariorum*: immo Nortmannorum.*

Omnibus atque viris propriae pariter legionis.
Quo mox occiso, iunior frater suus Oddo,
Dux factus populi dono regis Hludowici,
Respondit factis sanctae voto genitricis,
Ac studio simili concordans nititur illi
Cultibus ecclesiam dignis ornare novellam,
Quae post haec anno fuerat sacranda secundo:
Omnia coenobii perfecit moenia nostri,
Commoda mansuris illic per saecla puellis.
His bene perfectis, iuxta praecepta parentis
Eligitur, domna poscente videlicet Oda,
Ipsa dies templo condigne sanctificando,
In cuius noctis medio quam pluribus illo
Tertio conspicuae quondam fulsere lucernae,
Et quod cunctorum pariter venerabile festum
Sanctorum vasti fuerat per climata mundi
Principio mensis celebrandum rite novembris.
Hac fama templi passim resonante sacrandi,
Undique permultae mox confluxere catervae,
Optantes diei praesentes esse celebri.
Scilicet aurorae primo candore micante,
Omnis nostrarum collectim turba sororum,
Susceptis patronorum gratulando piorum
Corporibus sacris, pergit resonantibus hymnis
Ad loca coenobii summo conamine structi.
Tunc tandem, cunctis ad cultum rite paratis
Festi, Wicberhtus praesul domini benedictus
Dedicat hoc templum domini sub honore decorum
Omnibus ad laudem sanctis per saecla perennem,
Quorum tunc festum digne fuerat celebrandum.
Hoc nam facta fuit clari sacratio templi,
Centum mansurnis octo vicibus revolutis,
Octonis denis, uno pariter superaucto,
Postquam virgo puellaris sine sorde pudoris
Saeclorum regem peperit propriumque parentem.

---

367 suus frater h^{p} 373 Omnia . . moenia *scripsi:* Moenia . . omnia *hl; cf. prim. 275 sq.;* ⟨et⟩ omnia *Leibniz* 376 domina *hl* 380 quod h^{1}: quid $h^{p}l$ 381 fasti h^{p} 383 resonate $h^{p}l$ 384 permulta *l* 385 dixi p. e. celebris *l* 386 aurora *l* 387 collectum *hl* 389 hymnis *hl* 392 Wicberhtus *scripsi:* Wichbertus *h*, Wicbhertus *l* 395 tunc $h^{1}l$: nunc h^{p} 397 mansuris *hl: correxi* 398 Octones *l* *fort.* decies; *cf. poeta Saxo II 1 (P. C. tom. IV p. 18)* 400 propriamque *hl*

---

369 *sq. cf. prim. 508.* 377 *1. nov. 881; cf. prim. 193.* 392 praesul *Hildeshemensis.* 396 hoc *festo.* 399 *cf. Mar. 35.*

Tunc coepere locis primum silvestribus illis
Carmina divinae laudis clare resonare.
Exin et illius nostri collectio coetus
Illic permansit domino iugiter famulando.
Et, licet abbatissa gregem Gerberga recentem
Caute servaret, crebris monitisque doceret,
Conservare, suae fuerant quae congrua vitae,
Contra propositum nec quid patrare profanum,
Domna tamen conversando venerabilis Oda
Intra claustra monasterii cura vigilanti
Scrutatur coniunctarum persaepe sororum
Actus et studium, mores, vitae quoque cursum,
Ne vel, contempta maiorum lege sequenda,
Vivere lege sua reprobe praesumeret ulla,
Vel locus illiciti foret ullius peragendi,
Exemploque suo praemonstravit facienda.
Et, ceu prudentis dulcis dilectio matris
Nunc terrore suas prohibet delinquere natas,
Nunc etiam monitis bona velle suadet amicis,
Sic haec sancta suas caras instruxit alumnas,
Nunc dominatricis mandando iure potentis,
Nunc etiam matris mulcendo more suavis,
Quo vita simili cunctae communiter uni
Servirent regi, iubilant cui sidera caeli.
Praeterea, quas maternae pietatis amore
Nutrivit, vere magno veneratur honore,
Has ipsas vocitando suas saepissime domnas.
Nam, quoties neptes eius proceresque nepotes,
Quos praepollentis decus extollebat honoris,
Eius ad implendum convenerunt famulatum,
Certantes donis illam donare coruscis,
Regis ut illustrem socrum propriamque parentem,
Illos mox verbis affari dicitur istis:
'Exhortans moneo vos, o mea pignora cara,
Ut maturetis condignis primule vestris

402 dare *l* 403 et *l*: est *h* 406 servare . . docere *hl* 407 fuerat *h* 409 conservando *h* 413 concepta *hl* 414 reprobo *h*[1] persumeret *l* 415 illius *hl* 416 pmonstravit *h*[p] 417 pudentis *h* 423 Quod *l* cuncta *hl* 428 neptis *l* 432 socium *l* 435 primulae *h*, primula *l* (*cf. Gong.* 318; *Sap.* 3 § 3)

402 *cf. Alcv. c.* 66, 2, 12 (*P. C. tom. I p.* 286, *ex codice Frobeniano*) divinis resonasset necnon laudibus aula. 414 *cf. p.* 149, 23 *adn.* 421 *cf. Cal.* 9 § 19, *Pafn.* 10 § 3, *gest.* 403 *sq.*, *prim.* 497 *sq.* 425 *cf. prim.* 504. 427 *cf. Hieron. ep.* 22 *c.* 2 ([2] *ed. Vall. I col.* 89) mi domina Eustochium (dominam quippe vocare debeo sponsam domini mei).

Muneribus nostras large ditescere domnas,
Hic servire piis debent quae sedulo nostris
Patronis, quorum meritis, precibus quoque sacris
Successus nobis optatae prosperitatis
Necnon regalis decus accedebat honoris.'
Hac ratione suam stirpem persuaserat omnem
Erga coenobii cultum pie sollicitari.
Et loca, quae generi dono regis Hludowici
Possessura quidem proprium suscepit in usum,
Permittente sua pariter pietate benigna,
Ecclesiae tradi faciebat Gandeshemensi.
Nec rex ipse locum sublimavit minus illum,
Liudgardis pie reginae bonitate precante;
Sed tradens illi largitur praedia multa
In ius Gerbergae, nostrae rectricis amandae,
Ipsius illustris reginae namque sororis.
Quae rex Arnulfus, successor scilicet huius,
Post haec per scriptum regali iure statutum
Firmat, vinetis eius dono superauctis.
Ac sic coenobio succedunt prospere plura,
Summorum meritis intercedentibus almis
Pontificum, quorum constat sub honore dicatum.
Sed ne plus iusto fragiles extollere mentes
Suaderet talis successus prosperitatis,
Utque probaretur felix nostri dominatrix,
Vere iudicii salubris censura superni
Perplures horum mundo subtraxerat isto,
Quorum coenobium fuerat solamine fultum.
   Ergo rege pio iam defuncto Hludowico,
Qui regum primus nostros tradebat in usus
Regali prius obsequio loca debita multa,
Necnon cyrographis eius sub nomine scriptis
Iura monasterii firmaverat omnia nostri,
Eius post annos discessus denique paucos
Liudgardis regina, sui dignissima regni
Consors, tantorum quae nobis causa bonorum

438 mentis *l* 446 Gandesheimensi *l* 448 pia *hl: correxi* 452 Quem *hl* 453 Post hac *h*, Post hic *l: correxi* 455 prospere *sic* h^1l; prospera *ed. Pertz* 459 Suadent tales *l* 460 probantur *l* 462 subtraxerit *l* 464 ludowico *h* 465 regem *l* 467 cyr- *scripsi:* chyr- *h*, chir- *l* 469 descessus *l*

436 *cf. prim. 303.* 439 *cf. Sap. 1 § 1, prim. 459.* 440 *per Liudgardam (cf. v. 305 sqq.).* 462 *cf. prim. 472*

Extitit, e mundo discessit (pro dolor) isto
Non sine nostrarum magno rerum detrimento.
Cui nam consimilis successit causa doloris,
Abbatissa bonis Gerberg quia dedita curis,
Quae praedictorum suffulta iuvamine regum
Necnon reginae germano foedere iunctae
Coenobium donis ornavit saepe coruscis,
Usibus et quaestum nostris superaddidit amplum,
Postquam bis denos binos quoque praefuit annos,
Officio vice rectricis perfuncta prioris,
Deposito fragilis mortali pondere carnis,
Factori flatum reddebat ab aethre receptum;
Orbatumque sui dimisit ovile sorori
Christinae procurandum sancteque tuendum.
Quae, praefatarum mores sectando sororum
Atque sui vitam bene praemeditando gerendam,
Illis fit similis magnae forma probitatis,
Quis fuit aequalis provectu nobilitatis.
Mater et illius, stabilem corrumpere cuius
Mentem nullarum potuit mutatio rerum,
Quominus obsequio domini fieret studiosa,
Provocat exemplis illam, monitis quoque crebris,
Ut, sese semper circumspiciens sapienter,
Commissum caute sibimet servaret ovile,
Necnon factorum iuxta meritum variorum,
Nunc pie subiectas monitis mulceret amicis,
Nunc etiam verbis iuste terreret acerbis,
Ne quem divini ritum cultus violari
Torpens affectus cordis permitteret eius.
Ipsaque domna sui studio laudabilis Oda,
Quae, claris splendens radiis mirae bonitatis,
Sat dilecta deo fuerat, celebris quoque mundo,
Semper maternae solito pietatis amore
Eius adoptivis studuit conquirere natis,
Quicquid nonnarum deposcere sciverat usum;
Oddonisque ducis clari devotio grandis,

---

472 Exstitit in mundo *l*, Exiit e mundo *h* 482 Deposita *hpl* 486 praelatarum *l* 489 Qui *hl* provecta *hl: corr. Pertz;* profectu *Leibniz* 492 fient *l* 494 sapientem *hl: corr. Pertz* 496 mentem *l* 502 splendens *h:* superintendens *l* 507 Oddonis *l:* Ottonis *h*

---

477 germano foedere iunctae *i. e. sororis.* 481 *cf. prim. 114.* 483 *cf. Theoph. 30.* 495 *cf. Alcv. c. 1, 671 (P. C. tom. I p. 184)* et bene commissum sibimet servaret ovile. 497 *sq. cf. prim. 421 sq.* 504 *cf. prim. 425.* 506 *cf. prim. 304.*

Concordando suae votis carae genitricis,
Auxilio regum, quibus exhibuit famulatum,
Ipsum virgineum coetum Christi famularum
Fovit clementer, necnon provexit amanter.
Nec propriae vitae compelli quivit amore,
Ut vel eas damno laedendo tangeret ullo,
Vel minus impleret, quae mater digna iuberet.
Ac sic concessae sibimet per tempora vitae
Omni ferventis studuit conamine mentis
Coenobio patronorum praebere suorum
Ipsius auxilii semper tutamina certi;
Nec vice terribilis metui petiit senioris,
Sed bene mansueti genitoris ad instar amari:
Unde loco non inmerito permansit in illo
Hactenus insignis laus illius pietatis.
Nos quoque permotae tantae dulcedine famae,
Necdum maternis quae tunc prorupimus alvis,
Sed fuimus vere longo post tempore natae,
Haut minus illius constanter amore flagramus,
Quam quae praesentem contemplabantur eundem
Atque suae donis ditabantur pietatis.
Hic igitur talis praeclarae vir pietatis,
Qui pius urbicolis tribuit bona talia nostris,
Morte sui matrem nostri domnamque potentem
Praeveniendo prior, vetiti pro crimine pomi,
Quod protoplastes degustavere parentes,
Exuitur membris limoso stamine textis
(Pro dolor) atque seris clausit sua lumina mortis,
Coetu nostrarum circumvallante sororum
Pernimio domni fletu lectum morituri.
Cuius ad exequias summo nisu celebrandas
Undique nostrates confluxerunt lacrimantes,
Atque sui loetum cari senioris amarum

---

508 vocis *hl* 510 cætum *l*: castum h^p, castrum h^1 511 provixit *l* 515 commissa *l* 519 potuit *h* 524 tunc prorupimus *scripsi (i. e.* tuncprupimus; erupimus *Leibniz: cf. num. 18, 15 et Iob 38, 8)*: nunque rumpimus *h*, nunquam rumpimus *l* 526 Hanc *h* flagrari *h* 527 quae *scripsi (cf. p. VI[2])*: qui *h*, quo *l* 530 prius h^p 531 dominamque *l* 532 poni *l* 533 prottoplastes *l* 535 limina *h* 537 domini *l*

---

508 *cf. prim. 370.* 512 *cf. Gall. I 1 § 3; nescio quo haec spectent.* 523 *cf. gest. 598.* 529 *sqq. Otto dux Saxonum dec. 30. nov. 912 (cf. Waitz, Heinrich I, [3] p. 195 sq.)* 532 *cf. Sedul. I 70* pereuntem hominem vetiti dulcedine pomi *(varia lectio apud Arntzenium, Arevalum, Huemerum nulla; sed* vetiti pro crimine pomi *etiam gesta Berengarii III 182, P. C. tom. IV p. 390).* 538 *cf. Pel. 355.*

Omnes inmodicis pariter flevere lamentis.
Sed luctum procerum, vulgi pariterque lamentum,
Vicit nonnarum miseranda querela suarum:
Quae, pro defectu mentis solito muliebris
Vivere spernentes citiusque mori cupientes,
In lacrimando modum voluerunt ponere nullum.
Hinc patris eiusdem cari domnique benigni
Corpus per triduum conservabant inhumatum,
Ceu sese lacrimis sperarent posse refusis
Extincti flatum citius revocare reductum.
Tandem concilium sapiens satis advenientum
Decernens, vanae spei debere reniti,
Ocius in tumulo non absque dolore parato,
Sed luctu nimio circumstantum madefacto,
Membra ducis tanti digne servanda locari
Fecit in ecclesiae medio, quam struxerat ipse.
Illic nostrarum studio certante sororum
Continuis precibus dilectus spiritus eius
Semper celsithroni commendatur pietati,
Quo det ei requiem clemens sine fine perennem.
Scilicet ante dies octo, totidem quoque noctes,
Quam ducis occasus miserabilis accidit huius,
Ipsius nato, regi quandoque futuro,
Nascitur Henrico famosus filius Oddo,
Qui fuit electus regis pietate perennis
Primus Saxonum rex post patrem strenuorum,
Augustus Romanorum pariterque potentum.
Mensibus hinc senis cursu volitante peractis,
Dum decus hoc tanti clarum generis fuit ortum,
In quo laeta procul dubio promissa repleta
Christi baptistae creduntur primitus esse,
Istius exiguae quae mox in vertice Musae
Aedae namque suae memini fore dicta parenti,
Oda nimis felix, nostri spes et dominatrix,
Cum decies denos septem quoque vixerat annos,
Vitam fine bono consummans transit ad astra,
Expectans spe felici tempus redeundi

544 meritis *hl* 547 dominique *hl: correxi* 551 consilium *hl: correxi* 552 variae *hl* 554 circumstantium *hl: corr. Harenberg* 560 Quod et *hPl* 569 hortanti *hl* 573 Adae *hl* 575 Quum *hl* 576 consumens *hl: corr. Pertz*

561 *sqq. Otto I. natus 28. nov. 912 (cf. Koepke-Duemmler, Kaiser Otto der Grosse, p. 6²).* 568 *sqq. cf. Koepke-Duemmler p. 7¹.* 573 *cf. prim. 24.*

Flatus atque resurgendi de pulvere pleni
Corporis in tumulo, quod nunc sub tegmine duro
Iuxta natarum requiescit busta suarum.
  Nec Christina, suis quae sola remansit alumnis,
Iam tunc instantis grandis dulcedo doloris,
Plus quam bis ternos post matrem vixerat annos,
Sed reddens animam, factore vocante, beatam,
Iungitur in lucis patria pacisque perennis
Eius germanis, quarum pollebat honoris
Heres et sanctae sectatrix inclita vitae.
Quas matri cunctas in caelo consociatas,
Alme pater, tecum praesta gaudere per aevum,
Illius et regni mercede perenniter uti,
Quod retro cuncta tuis servasti saecula caris,
Quo, te cum nato necnon cum flamine sacro
Solum rectorem caelestibus imperitantem
Dulces laetitiae laudantes voce iocundae
. . . .

589 per eum *hl* 590 Illius et regni *scripsi:* Illius boni *hl (*Illiusque boni *Leibniz); cf. Matth. 25, 34:* venite, benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi *post v.* 594 *versum perisse statui;* Quo te . . Dulci *(hoc fort. recte)* laetitiae laudemus voce iocundae *Leibniz*

592 *sqq. cf. Bas. 260 sqq.*

INDEX NOMINUM.

INDEX VERBORUM.

Indices feci non plenos quidem omnium locorum, sed tamen satis amplos, nec nisi vulgatissima exclusi aut contraxi. Hoc autem officium, quod ii certe, quibus Scaligeri de lexicis conficiendis dictum probatur, iucundum vix putabunt, detrectare mihi non licuit, ut tandem in crisi et interpretatione de singulis locis certius iudicare liceret quam adhuc fieri id solet non sine damno gravissimo.

Nomina deminutiva, pronomina, praepositiones et earum adverbia, coniunctiones, interiectiones indici grammatico reservantur.

---

sibi sectandum vel quid restaret agendum *Agn.* 353. in cunctis cautus agendis *prim.* 11; angelicam in terris conversationem *Abr.* 7, 3. deo grates *Dion.* 215. poenitentiam *Abr.* 7, 5. *Pafn.* 6, 1. solitariam vitam *Abr. inscr.;* trium cursus dierum *Theoph.* 377. diem istum cum laetitia *Cal.* 9, 33. annos multum feliciter actos *gest.* 21; quid cum herili filia agat *Gall.* 3, 1. quid mecum velis sermonibus agere *Cal.* 3, 1; quid mea in te agat dilectio *Cal.* 3, 4; me vereor flammis caelo consumier actis *Theoph.* 188. caelitus acta (vindicta) *Gong.* 469. mandatelis secretius actis *gest.* 641.

agitare hostes rebelles *Pel.* 111. corpus inter grandisonas -ari martyris undas *Pel.* 325; ista, quae vos agitat, fatuitas *Dulc.* 1, 3. ubi agitatur *(sc. filius inerguminus)*? *Gall.* II 8, 1.

aggere (terrae) *prim.* 269.

aggredi blandis alloquiis *Gong.* 104. blanda alloquutione *Sap.* 3, 3.

agmen] velut agmine facto *Agn.* 120. *gest.* 631. cum non paucis ex agmine lectis *gest.* 687. gregis agmina magni *Mar.* 57. a. tenerum Christo pastore regendum *Pel.* 42.

agna] quis lupus meam agnam raperet *Abr.* 3, 14.

agnitio Mariae *Abr.* 5, 3. veritatis *Gall.* 5, 6.

agnoscisne me senem? *Abr.* 7, 2 *(cf.* 3, 17. 4, 5. 6, 3. 7, 8*)*; *absolute Dulc.* 13, 3. causam *Cal.* 5, 2. enarithmum *Cal.* 2, 2. exitum rei I *epil.* quae interrogabam *Sap.* 3, 10. terminum *Sap.* 3, 20. veritatem *Sap.* 3, 7. vultum eorum *Gall.* 12, 7; *a. c. i. Mar.* 25. II *ep.* 8. *Pafn.* 1, 21. *interrog. obl.* II *ep.* 12. *Abr.* 3, 16.

agnus] timidi agni *Mar.* 748. anniculus *Mar.* 203; boni pastoris, qui portare suos humeris non distulit agnos in propriis *Mar.* 60; *(i. e. Christus) Pel.* 312. *Ioh.* 11. 12 (peremptus). 19. 28. nive candidior *Agn.* 445. paschalis *gest.* 328. purpureus *Mar.* 43. *Gong.* 482. tonantis *Gong.* 291 *add.* agnum sequi *Agn.* 7 *adn. Sap.* 9, 8 *app.*

aio] angelicis suadens ait ista catervis: . . *asc.* 103 *(cf. Theoph.* 291. *Agn.* 159. *prim.* 351*)*. 'dic' ait 'auxilii possim quid ferre . .' *Theoph.* 112. '. . ac vobis ipsam pacem dimitto perennem.' haec ait, et citius ascendit *asc.* 113.

ala] expansis alis *prim.* 262 *(de columba)*; Cereris contecta sub alis *gest.* 575.

alacri mente *Gall.* 5, 4.

alapas malignas *asc.* 43. colaphis, alapis quoque, caedi *Theoph.* 305.

albatus] (urbs) fudit albatos domino baptismate natos *Pel.* 20.

albus] cunei *Gong.* 487. digiti *Mar.* 362. equus *Ioh.* 31. manus *Gong.* 235. vestis *asc.* 120. *Theoph.* 101.

alere] ad hoc vos materno lacte affluenter alui *Sap.* 4, 3.

alias *(adv.) Gong.* 325. 571. *Gall.* 9, 2. *Sap.* 5, 26.

alienatus mente *Dulc.* 4, 2.

alienus amor *Abr.* 4, 4. laus *Cal.* 9, 31. perditio *Cal.* 9, 22. profectus II *ep.* 1. *Cal.* 9, 30; *cf.* aligeni.

aligenorum telis *gest.* 168 *app.; quod conieci*, alienorum *confirmatur exemplo Abr.* 4, 4 alienos amatores sequi, *i. e. alios.*

alioquin *Sap.* 3, 11. 5, 12.

aliquando *prim.* 161.

aliquantisper *(i. e. paulisper) Abr.* 3, 17. *gest. pr.* 7.

aliquis *v. ind. gramm.: pronomina.*

aliquot dies *Cal.* 9, 27.

aliquoties *Dulc.* 14, 1. *Sap.* 3, 21.

aliter *Dion.* 91. *Abr.* 4, 6.

alius *e. g.* I *pr.* 7. 8. *Theoph.* 56. 59. *Bas.* 24; *(i. e. alter) Mar.* 551. II *pr.* 2.

alleluia deo resonantes *Dion.* 238.

allisi martyris *Pel.* 291.

alloquiis blandis *Gong.* 104. parcatis talibus a. *Gong.* 156 *(i. e.* '*tacitis susurris*', *v.* 139*)*.

alloquutione blanda *Sap.* 3, 3. -onis tuae dulcedine *Gall.* 2, 6.

almificus consul *Gong.* 368. princeps *Gong.* 48. a. piusque rex *prim.* 119; -a vita *(s. Gongolfi) Gong.* 432.

almitas tua *Sap.* 1, 2; *cf.* almities.

almities generis *Gong.* 32; vestri almities *gest. pr.* 2 *app.*

amator tuus *Pafn.* 3, 1. -ores *Abr.* 4, 3. 4. nequam *Pafn.* 4, 1. -orum greges *Pafn.* 1, 25. sub -oris specie *Abr. inscr.* 3, 16. 4, 5. *Pafn. inscr.* 1, 28. 10, 3; *(deus)* a. gentis *Mar.* 107. pietatis *Mar.* 314. *(Christus)* a. virginitatis *Gall.* 5, 2. nobilior *Agn.* 65. prior *Agn.* 152. supernus *Pafn.* 5, 2.

amatrix] adeo a. mei II *pr.* 8.

ambigere] non ambigo *Gall.* 12, 8. *a. c. i.* II *ep.* 6. quin .. *Cal.* 9, 4. *Abr.* 3, 10.

ambiguitatis nodus *Cal.* 9, 7.

ambigua res *Abr.* 4, 2.

ambire *inf. Cal.* 9, 23; *a. c. i. Cal.* 9, 31.

ambo *Gall.* II 9, 1. *Cal.* 9, 4. *prim.* 102. 171. imperia *gest.* 1501; -orum coaeterno flamine sacro *Agn.* 375. sancto -orum paraclyto *Dulc.* 11, 1.

ambulatione (te) sequerer *Pafn.* 5, 2.

ambusta ab igne vestimenta, corpora *Dulc.* 11, 5.

amen *Mar.* 311. 322. *Pel.* 312. *Theoph.* 447. *Bas.* 264. *gest.* 1517; *subscr. Agn. Gall.* I. *Cal. Abr. Sap.; Dulc.* 4, 1. *dicat Amen.*

amens *(prae amore)* II *pr.* 5. *Cal.* 3, 5. 4, 1. 9, 3. *Pafn.* 1, 26. iuvenis *Agn.* 60. 122.

amicam caram *prim.* 338. dignam *gest.* 71. vultu praepulchram *Mar.* 79.

amicitia *Henrici et Aethelheithae, gest.* 736. (formosos iuvenes) -ae propriae coniungere *Pel.* 207 *adn.* -am tecum inire *(i. e. cum imperatore) Sap.* 3, 4 *(cf.* -a nostra perfrui *Sap.* 3, 3*)*.

amictu splendidi *Dulc.* 13, 3. sui cultus omnes regalis amictus *gest.* 1480.

amicus *Mar.* 850. *Agn.* 51. *Cal.* 1, 1. affabilis *Abr.* 4, 1. fidelis *Abr.* 3, 16. pravus *Theoph.* 130; Christi *asc.* 19. 24. *Gong.* 205. *Pel.* 190. 289. *(diaboli) Bas.* 70; meus quem diligo *(Christus) Agn.* 88 *(cf. v.* 12. 69, *Pafn.* 3, 10 *et* amica*)*; perversus fraudis *Bas.* 46. devotus legis *Mar.* 114; pudicitiae virginalis *Gall.* 13, 3; *adi.:* colloquia *Gong.* 201. *Agn.* 303. 447. dicta *Mar.* 142. gremium *Mar.* 862. monita *gest.* 105. *prim.* 419. 497. quies *Gong.* 221. suadelae *Agn.* 146. *gest.* 644. verba *Mar.* 343. 372. 522. *asc.* 108. *Theoph.* 134. 331. *Dion.* 24. 52. 118.

amisso carae genitricis amore *gest.* 742.

amne iacere *Pel.* 330.

amoena folia *Gong.* 183. forma *Agn.* 13.

amor *parentum in liberos, Theoph.* 227. 336. *Bas.* 25. *Agn.* 435. *gest.* 403 *(cf. prim.* 425. 504*)*. 462. 742. patris a. verus *Liudulfus Ottonis) gest.* 609. pro tua tuique filiarum salute paterno sollicitor -ore *(Adrianus ad Sapientiam) Sap.* 3, 4; *Liudulfi in Ottonem, gest.* 619; *Henrici in Ottonem, gest.* 348; *Henrici et Aethelheithae, gest.* 681 (fraternus). 737; *Clementis papae in Dionysium, Dion.* 110; *monialium in Ottonem Illustrem, prim.* 526. *populi in Liudulfum, gest.* 123. 426. 451. *in Liudgardam, gest.* 437; *viri et feminae legalis aut illicitus, Mar.* 82. 373. *Theoph.* 250. *Gall.* 2, 5. *Dulc.* 2, 2. *gest.* 106. 156. 209. 447. 470. 642. 1166. *prim.* 300 *(Bas. Agn. Cal. Abr. Pafn. passim)*; *virorum, Pel.* 238. 262; castitatis *Cal.* 9, 2. frigoreae lymphae *Gong.* 97. terrestris pompae *Theoph.* 143 *(cf. v.* 171*)*. (con-) servandae virginitatis *Agn.* 137. *Gall.* 12, 10. vitae *Gall.* 1, 3. *Cal.* 9, 16. *prim.* 512; *in deum (praecipue in Christum sponsum), Mar.* 848. *Pel.* 63. 305. *Dulc.* 1, 8. *Pafn.* 1, 21. *Sap.* 4, 4. 5, 1. *prim.* 148. 359 *(Agn. Gall. passim). in inimicos, asc.* 33; *Christi (Mariae) in homines, Mar.* 62. *Theoph.* 223. 234.

amoveatur *(Agapes) Dulc.* 1, 3. amovete pessulum *Pafn.* 8, 1.

amplecti propriis ulnis *(tuendi causa) Theoph.* 224. caput morientis filiae *Sap.* 5, 15. collum *(filii) Agn.* 335. foederatos *Gall.* 9, 3; ollas et sartagines pro virginibus *Dulc. inscr.* 4, 3; bonum cordetenus *Sap.* 5, 31. quae iubes *Abr.* 7, 13. 8, 2. praeceptum male suasum *Bas.* 66. hoc optamus, hoc amplectimur *Dulc.* 1, 8.

amplexari] qua sinceritate dilectionis te visceratenus -atus fui *Cal.* 7, 1. donec -aris amplexibus filii virginis *Abr.* 2, 5.

amplexu serpentis circumflexa *Cal.* 9, 1; ut irruam in tuos -us *Gall.*

anniculum agnum *Mar.* 203.

annuere novi gaudia signi *Gong.* 256. si quando deus annuerit posse II *ep.* 5 *(cf. Pafn.* 3, 12). si tua annuerit pietas *Gall.* 1, 7. *a. c. i. Dulc.* 1, 1.

annullare] ne in me donum dei -aretur II *ep.* 9.

annus] descripsisse diem dignum ducebat et -um *(tenebrarum) Dion.* 12; digestis bis denis -is *Mar.* 85. 167. 280. 404. *Theoph.* 61. *Abr. inscr. gest.* 20. 1516. *prim.* 294. 316. 469. 480. 575. 583. cuius primatus sexto, ni fallor, in -o *prim.* 361 *(cf. v.* 372); quot -os aetatis volverunt? *Sap.* 3, 8 *(cf. Agn.* 42). -is primis *Theoph.* 8. *Agn.* 136. 178. 283. *prim.* 14. puerilibus *Pel.* 147.

antea *Abr.* 3, 7.

antiquitus] hoc Romanis (meretricibus, deo) a. fuit in more *Gall.* 12, 2. *Abr.* 4, 4. *Pafn.* 12, 6.

antiquus] calliditas *Gong.* 435 *(diaboli).* hostis *Agn.* 198. inimicus *gest.* 166. 203. 729. serpens *Cal.* 9, 29. *Abr.* 3, 4. libri I *epil.* templum *prim.* 292. triumphi *gest.* 140 *(cf. Ekkeh. Walth. v.* 12). venia *Gong.* 454; altithroni prolem mundo satis -iorem *Mar.* 525.

antistes *(i. e. episcopus) Bas.* 224. *(i. e. metropolitanus) Theoph.* 53 (summus). 394.

antrum carcereum *Dion.* 169. *gest.* 531. nigrum *Pel.* 225. *Bas.* 194. *Agn.* 210 (lupanaris). obscurum *Bas.* 208. secretum *gest.* 552. sordidulum *Agn.* 224. tristificum *Dion.* 174. *Agn.* 258. 292; a. pectoris I *pr.* 8 *app.*

anxiare] anxio gemo doleo super gravi impietate mea *Cal.* 9, 14.

anxie diuque gravem sustinui dolorem *Cal.* 2, 1.

anxietas cordis *Gall.* 2, 1. II 9, 2.

anxius] dum variis animo foret -a curis *gest.* 514.

aperi fenestram *Pafn.* 12, 1. vitae libri mortisque tenentur aperti *Ioh.* 33. oculis apertis *Theoph.* 375. ut os ad vovendum aperui *Gall.* 12, 6. aperto sepulchro *Cal.* 9, 1. *interrog. obl. Abr.* 7, 2.

apicem augustalis dignitatis *Gall.* II 5, 3.

apocrypha I *pr.* 3.

apostata Iulianus *Gall. inscr.*

apostolicus] ius *prim.* 178. rector *prim.* 154 *(papa).* sedes *Dion.* 108. *gest.* 1497 *(Roma).* vir *Dion.* 134 *(Dionysius).*

apostolus (Iohannes) *Cal. inscr.* 2, 4. 9, 22 (Christi -e). *(Paulus) Pafn.* 1, 20. limina -orum *(Petri et Pauli) Gall.* 10, 1. -orum tecta *Gall.* 12, 1.

apparatus] pomposo admodum -u egrediebaris *Gall.* 12, 3. absque armorum -u *Dulc.* 14, 3.

apparere] cui mox -ens iuvenis praelucidus infit *Mar.* 621 *(cf. v.* 163). *asc.* 15. *Dion.* 177. *Gall.* 12, 7. *Cal.* 8, 2. 9, 13; ut talis -eat corpore *Dulc.* 4, 3 *(cf. Abr.* 9, 4). quin superna gratia in te -eat *Cal.* 9, 16.

appellabo ipsam pro hac re *Gall.* 1, 8.

appetere] non leve -it praemium, sed summum *Gall.* 1, 8. nec spineta pede horruit -ere *Gong.* 174.

applicare se paliuris *Gong.* 171. sui in *(cf. add.)* propriis domini *Gong.* 202. se mensa apposita *Gong.* 216.

apponere] si unius rotatus mansurni -neretur *Abr.* 1, 4. peiora prioribus *Abr.* 3, 6. tanto difficiliora *Pafn.* 1, 13; carnium esum vinique haustum *Abr.* 3, 17. mensam *Theoph.* 452. medicinas *Agn.* 121. ignibus appositis *Mar.* 206. *Pel.* 385. loetali poena ocius -a *Gong.* 422. urbibus -is *Mar.* 819 *(daran, d. h. am Meere, liegend); inf.* I *pr.* 8. *Theoph.* 120. 177. *Dion.* 62. *gest. pr.* 6; serpentinis lenociniis cor a. *Sap.* 3, 5.

apprehensa manu *Cal.* 9, 27.

apprime] philosophicis a. studiis enutriti II *ep.* 3.

aptare nomen *Mar.* 269. unumquemque praemiis suppliciisve *Cal.* 9, 33.

aptatio] nominis sui fulgens a. magni *Mar.* 634 *(in circumcisione).*

apte *Dion.* 108. *Agn.* 228. II *pr.* 7. *Pafn.* 7, 13. *prim.* 100. 151. 293.

aptus divisioni maior terminus *Sap.* 3, 19. tuae familiaritati *Gall.* 5, 1. tantis genitoribus *gest.* 122 *(i. e. dignus).* honoribus *Agn.* 48. divinis laudibus *prim.* 95 (coenobium). 232 (locus). libertati nox -a recenti *gest.* 544 *(zur Befreiung).* variis morbis medicinae *Agn.* 121. ob-

arridere suo munere fronte pio *Gong.* 60 (*i. e. gaudere*).
arripere baculum tractis digitis *Gong.* 244. illius arrepta secreta fraude sinistra *Bas.* 238; iter *Gall.* 2, 5. semitam veritatis *Cal.* 9, 17; a daemonio arreptus *Gall. inscr.*
ars] aliquantulam (miram) scientiam artium II *ep.* 3. *Sap.* 3, 22. per dynamin artes scire, per energian omnino nescire II *ep.* 7; artem discebat, quae docet astrorum motus, solis quoque cursum *Dion.* 7. 17. belli doctissimus artis *gest.* 50. digitos operum satis arte probatos *Mar.* 351; ingenii arte profundi *gest.* 699.
artare] licet rupes -arent testis corpus praedulce cadentis *Pel.* 288.
artifex (*simulachrorum*) *Agn.* 169. *Dulc.* 1, 7; artificis mundi dei *Gong.* 284 (*cf. Sap.* 3, 22).
artus lactantes *Mar.* 723. nostros *Mar.* 816. plebis *gest.* 545. redivivos *Pafn.* 13, 4.
artus] catenae *Pel.* 124. coenobii claustra *Bas.* 32. iuncturae *Gong.* 179. iussa *gest.* 404. aurium meatus *Pafn.* 1, 15. vincla *Pel.* 161. *gest.* 526. vincla mortis *asc.* 17; artioris frenos observantiae *Abr.* 3, 17. artissima lex *Abr.* 9, 3.
arundineus *v.* harundineus.
arvum] draco de caelo cecidit proiectus in -a *Ioh.* 27. patriis depulsus ab -is *gest.* 603.
arx] ubi sublimem regni possederat arcem *gest.* 713. residere in arce (superba) *gest. prol.* 2, 24. *v.* 99; ab arce (*i. e. a caelo*) *Dion.* 252. *Theoph.* 449 (parentis).
ascendere] altius polum Phoebo -ente serenum *Mar.* 360 *app.*; spiritus aethereum plaudens -it ad aulam *Theoph.* 435; (*de Christo*) astrigeram ad aulam *asc.* 21. praecelsos caelos *asc.* 78. super aeth(e)ra *asc.* 114. 130. ad patrem *asc.* 66; equos *Gall.* 8, 1. ascenso equo *Dulc.* 13, 4.
ascensus graduum *Mar.* 289. 309. 412. -um comprehendere *Dulc.* 14, 1.
ascitur natis ecclesiae nitidis *Gong.* 38.
asinum vivit *Abr.* 2, 6.
ascribi militiae *prim.* 14; gaudiis tantae felicitatis *Abr.* 2, 6.
aspectu terribilis *Cal.* 9, 13. nec -um subtraho *Pafn.* 3, 2. -u primo *Pel.* 231. *gest.* 118.
asperi itineris *Abr.* 8, 1.
asperitas itineris *Abr.* 7, 15.
aspicite *Pafn.* 4, 3 (*seht her*); iocunditatem mirae claritatis *Pafn.* 11, 2. iuvenem *prim.* 43. me *Dulc.* 6, 2. innumerabilis exercitus legiones *Gall.* 9, 1. comminus minacem imperatoris vultum *Sap.* 2, 1; *a. c. i. Mar.* 549 (non corporeis, sed mentis ocellis). 755. *Ioh.* 18; *acc. c. partic. Agn.* 223. *Gall.* 2, 1. *Ioh.* 28; aspiciens humilem miserando meam mentem *Mar.* 316.
assare] in craticulam substratis ignibus assanda ponatur *Sap.* 5, 10.
assecla] Drusiana tui (*Iohannis ap.*) a. *Cal.* 5, 1.
assensum praebere *Gall.* 1, 8 (*cf.* 4, 3). 13, 2. *Dulc.* 11, 1. *Pafn.* 3, 7.
assentio *Gall.* 9, 4.
asserere] ut -is *Gall.* 13, 5. *Cal.* 5, 2. 9, 28; *a. c. i. Dulc.* 13, 3. *Cal.* 8, 3. quare duodenarius (numerus) superfluus esse -itur *Sap.* 3, 12.
assidue *Agn.* 230.
assiduitas (soni) *Pafn.* 1, 15.
assiduus] oratione -a *Sap.* 5, 14. precibus -is *Pafn.* 1, 28.
assignare] suique filias digneris tibi -are sponsas *Gall.* 5, 3. -are (diabolo) subtractos de grege Christi *Bas.* 59.
assimilari illi in praemio *Sap.* 5, 16. Salomoni *gest. prol.* 2, 19; imbecillioribus *Abr.* 3, 18 *app.*; quasi his vellem abusive -ari, qui . . II *pr.* 6.
associare] (*Christus*) dignetur nos pro corporali discidio quandoque -atum ire in aeterno gaudio *Gall.* 13, 3. me ipsum Hilariano individuum sodalem ardeo -atum iri *Gall.* 13, 7.
assuetus] mens -a lasciviae *Pafn.* 7, 10. calliditatis -ae laqueos cunctos captare paratos *Theoph.* 106; est assuetus (*consueverat*) iter quadrupedum sequier *Gong.* 70.
assumere iuvenem gradu militiae primo *Pel.* 216; assumptus caelos qui transcendit super altos *asc.* 125.
assurgat necnon corpusque resumat *gest.* 416.

[illegible]

astuta [illegible] Ps. [illegible]

[illegible]

ater [illegible] *Mar* [illegible] *Thesp.* [illegible] *Mar* [illegible]

[illegible]

atrio [illegible]

[illegible]

attactu [illegible] II *ep.* [illegible]

attende [illegible] *Alr.* 7, [illegible]

attestari (*a. c. i.*) I *epl.*

attinere (spero, quod attineat postmodum ad me tua pulchritudo) *Cal.* 3, 2.

attingere pedibus atrioli limina [illegible]

[illegible]

[illegible] qui me ad audendum aliquid huic simile provocarent II ep. [illegible] [illegible] magis ad audendum incitor *Alr.* [illegible] haec et ad audendum suadebat opus metuendum [illegible] 1, [illegible] (*constructio ex praecedentium exemplorum non explicatur*); *cf.* praesumere.

cordetenus benedico *Dion.* 214 *(cf. Agn.* 377*).* benedicta sit unica progenies divinitatis *Cal.* 9, 18 *(cf. Gong.* 15. *Agn.* 343 *app. Pafn.* 8, 3*).* mundi dominus condignis est benedictus odis *(*verbis amicis *v.* 343 *adn.)* ex ipso iusto Simeone vestusto *Mar.* 677. *cf.* benedictus.

benedictio] per quam mundo venit b. *Mar.* 184. *Theoph.* 410. beatitudinem aeternae -onis infundat tibi gratia omniparentis *Pafn.* 7, 1.

benedictus tui adventus *(sc. sit) Pafn.* 7, 1; anima *(Mariae) asc.* 86. digiti *(Mariae) Mar.* 519. mater Christi *Mar.* 529. praesul domini *prim.* 392. rex *gest.* 240 *(cf. v.* 211 iustum regem, domini -um*).*

beneficium] tua -a minime desidero *Sap.* 5, 17. opus -i *Pafn.* 3, 10 *(Almosen).*

benignitas] divinae dulcedinem -atis *Abr.* 7, 11. (Christi) circa nos -atis patientia *Pafn.* 3, 5. -as divinae miserationis *Pafn.* 10, 5; -atis atque dilectionis plenitudo II *ep.* 2 *(cf.* I *pr.* 1. *Pafn.* 1, 20. *Sap.* 8, 1*).*

benignus] dominum propria pietate -um *Theoph.* 398. Christus (solita pietate) b. *Bas.* 258. *Dion.* 84. *gest.* 432. 542. (Christi) -am clementiam *Cal.* 9, 19; vir *Theoph.* 41. domnus *prim.* 547. matrona *prim.* 66. magistra I *pr.* 7. cunctis -us *Theoph.* 20; auxilium *Bas.* 142. factum *Theoph.* 152. gratiola *gest.* 208. mandatelae *gest.* 525. 650. mens *Agn.* 35. *gest.* 174. 634. monita *Dion.* 53. pietas *gest.* 363. 441. *prim.* 445. preces *prim.* 122. studium *gest.* 679 *add.* verba *Bas.* 178. voluntas *Agn.* 87.

benivolentia] tui in me -am laudo *Gall.* 1, 3 *(Constantinus ad Gallicanum).*

bestia crudelis *Cal.* 9, 8 *(de serpente).*

bibulus sacrorum fonte librorum *Dion.* 124. tuam mentem de rivulis magicae fraudis -am satis esse *Agn.* 282.

biduum] mox, post b. *prim.* 194.

biennium] post b. *Abr. inscr.* ante hoc b. *Abr.* 4, 1. per b. *Abr.* 6, 4.

bilis] evolvens bilem invidiae veterem *Gong.* 434. corde gerens veterem serpentis bilem *Pel.* 98. bile tanto pestiferi veneni *gest.* 321.

bis *v. ind. gramm.: numeri.*

blande *Mar.* 564. 761 (haut b.). *Dion.* 53. *Agn.* 225. 416. 447. *Sap.* 3, 3 (b. et quiete).

blandiloquis linguis *Pel.* 388.

blandimenta *Agn.* 151. *Gall.* 12, 10 (nec minis nec -is, *cf.* II 5, 6). *Dulc.* 2, 2 *(cf. Cal.* 2, 5*). Sap.* 3, 3.

blandiri *Pafn.* 10, 3. *Sap.* 3, 7. maerentem parentem tali voce *Pel.* 150. adductum verbis nimium amicis *Theoph.* 134. peccantes tolerando *Cal.* 9, 19; male blandientis dulcedinem delectationis *Pafn.* 7, 12 *app. (cf. gest.* 220. 341*); pass.:* precibus *Gong.* 341. hymnis *Gong.* 479.

blanditiae amentium II *pr.* 5. fragilis amoris *Bas.* 103; anguinae calliditatis *Theoph.* 122. simulatae *Bas.* 113.

blandus iustis *gest.* 14. suis ministris *gest.* 308. cunctis *gest.* 430. -um se praebuit illi *prim.* 130; affectus *prim.* 52. alloquia *Gong.* 104. alloquutio *Sap.* 3, 3. delectamenta *Theoph.* 72. loquelae *Pel.* 173. orsa *Theoph.* 291. preces *Pel.* 158. *Theoph.* 355. suadelae *Theoph.* 58. *Dion.* 140. *prim.* 93. vultus *Theoph.* 273; male blandis monitis *Theoph.* 92. verbis *Bas.* 112. *gest.* 216.

blasphemare *Theoph.* 230. Christum scriptis male pictis *Theoph.* 288. ducem tacitis susurris *Gong.* 139; diis auro fabricatis *Pel.* 57.

blasphemus *Pel.* 257. *Dulc.* 11, 3. 12, 5; -am respuant rationem *Pel.* 259.

bonitas *(dei vel hominum) asc.* 62. *Gong.* 132. 340. *Theoph.* 41. *gest.* 640. nimium clara *gest.* 34. cuncta *gest.* 159. cunctigena *Mar.* 347. immensa *Agn.* 322. mira *Dion.* 40. *Agn.* 85. *prim.* 502. perfecta *gest.* 89. pia *prim.* 78. 273. [448 *app.*]. summa *gest.* 119. 421. tantae -atis honore *Pel.* 392 *(cf. gest.* 9 *et Theoph.* 311*).* tota *Pel.* 146; gentes frenis moderat bonitatis *gest.* 141. Liudgardis pie reginae bonitate precante *prim.* 448 *app.*

bonum] ditabo omnibus -is *Sap.* 5, 31. tantorum quae nobis causa -orum extitit *prim.* 471 *(cf. v.* 530*)*; aeternis -is *Sap.* 5, 14 *(cf. Mar.* 257. *Theoph.* 327*)*; ipsum summum bonum, sine quo nihil fit boni, faciat tuum

los et homines). rectorem -ibus imperitantem *prim.* 593.
caelicolae *(i. e. angeli) Bas.* 117. *Agn.* 6. 40. *Ioh.* 13. *gest.* 365; catervae *asc.* 85. cives *Mar.* 580 *(?).*
caelitus *Mar.* 273. 311. 368. *asc.* 149. *Gong.* 76. 386. 469. *Pel.* 413. *Theoph.* 30. *Agn.* 439. *Gall.* 12, 7. *Pafn.* 10, 5. 13, 3. *Sap.* 7, 2. *prim.* 216. 246.
caelum *(plur.* caeli: *v. ind. gramm.)]* altum *asc.* 125. (prae)celsum *asc.* 46. 78. immensum *Mar.* 751. profundum *Mar.* 764. *Agn.* 315. secretum *Mar.* 398. 473. stelligerum *Mar.* 517. *Pel.* 800; in -um tollunt praeconia laudum *Agn.* 342. oculos ad -um levare *Abr.* 7, 9. uberibus castis *(Mariae)* de -o iure repletis *Mar.* 599; de cardine -i *Mar.* 178 *(cf. v.* 794*). Agn.* 441. de -o rogum raptim descendere magnum (vidit) *Dion.* 71. quam subito receptus est -o *Cal.* 8, 3. draco de -o cecidit proiectus in arva *Ioh.* 27. -is patefactis *Dion.* 67 *(cf. Ioh.* 1*).* claustris -i patefactis *asc.* 117. penetralia -i *prim.* 36; caeli deus *Gall.* 9, 2. factor *Mar.* 674. rector *Dion.* 89. rex *Mar.* 126. 271. *gest.* 132. rex de -is *gest.* 228. mea de -o solus sapientia *(cf. app.)* vera *asc.* 137. iudicis veri -i super astra locati *Pel.* 302. exaltare super -os, fortis deus, altos *asc.* 101. unum dominum habemus in -is *Gall.* 5, 5; caeli (-orum) aula *Mar.* 521. palatium *Sap.* 5, 26. sceptrum *Agn.* 320. solium *Dion.* 85; qui -um pingis sideribus variis *Gong.* 2. iubilant cui sidera -i *prim.* 424. unde laudet illum -i concentus *Pafn.* 12, 6; -orum catervae *Mar.* 902. -i cives *Ioh.* 20. velut lapsa ab altitudine -i dimersa es in profundum inferni *(ut Lucifer) Abr.* 7, 4. caelorum pax vera *Mar.* 750 *adn. (cf. v.* 580*)*; caeli (-orum) dominatrix *(Maria) Mar.* 13. *Theoph.* 179. 334; *de animis beatorum:* -i calles carpere sidereas *Gong.* 480. in -is anima satis regnante beata *Pel.* 364 *(cf. Dion.* 96*).* transmittens -o, quam subtraxit male mundo *Agn.* 409. *cf. Agn.* 451. *Gall.* II 9, 2. *Pafn.* 11, 2. *Sap.* 5, 26. 7, 2. *prim.* 588; animum -o intentum *Abr.* 1, 4. facultates -o praemittamus *Gall.* II 5, 7 *(i. e. elemosynis nos ante mortem deo commendemus).* spiritum praemisit -o *Sap. inscr.* quando tui sororculam pari condicione extinctam -o praemisero et ego subsequar postrema *Sap.* 5, 27.
caesar augustus *Mar.* 545 *(cf. ind. nom.* Augustus*). gest. pr.* 3 *(de Ottone I.)*; caesaris imperio tunc haec urgente superbo *Pel.* 224 *(Saracenorum Hr. vulgo 'regem' dicit).*
caesarianus] pollens imperii regnator -i Oddo *gest. prol.* 1, 1.
caespes] qui tecum fatuos placantur caespite divos *Pel.* 248.
calamus] pingamus coepta nos fragili -o *Gong.* 338. famosum tuum -o signare triumphum *Pel.* 9. quae fragili modulos -o cantaverat istos *Bas.* 11.
calcare lupanaris limina *Agn.* 220.
calciamenta tibi detraham *Abr.* 7, 1.
calere *v.* callere.
calidas vitae dum carperet auras *gest.* 69. an frueretur adhuc -a vitaliter aura *Mar.* 117.
callere] calleo namque tuam senio decrescere vitam *Pel.* 153 *(i. e. scio).* crimina tunc hostis scalpsit nudare feralis, quae caluit proprio structa fuisse dolo *Gong.* 362 *(i. e. sciebat; cf. ind. metr.).*
calliditas] antiqui mala -as inimici *gest.* 166. -atis anguinae blanditiis *Theoph.* 122. antiquae fraudibus *Gong.* 435. assuetae laqueos *Theoph.* 105 *(cf. Bas.* 77*).*
callidus] generis humani -us hostis *Mar.* 221; -a ludicra regis *Pel.* 271.
callis] recti tramitem -is improvise incurreret *gest. pr.* 5. his hominum monstris ad nos pergendi -es secluserat omnes *gest.* 385. per pelagi -es pergere vasti *Mar.* 818. caeli -es carpere sidereas *Gong.* 480. -em gradiens pietatis *prim.* 88.
callum] depone c. pectoris *Sap.* 5, 17.
calor aestivus *Mar.* 753. nimius *Mar.* 816; *de igne:* damnum ferretne -oris *Pel.* 403. expers ardoris tanti penitusque -oris *Pel.* 405 *(cf. Agn.* 397*).* sola sed immunis stabat pia virgo -oris *Agn.* 369; inhaerens servo cordisque -ore secreto *Gong.* 359. illicito amore flagrabas, avaritiae -ore

mente c. *Dulc. inscr.* (*p.* 129, 27 mente alienatus); utque fugam caperet, monitis suasit studiosis *gest.* 519. pando medicamina sani optima consilii mox capienda tibi *Gong.* 548. ne finem caperet subducta posteritate inclita regalis prosapies generis *Gong.* 345; hanc (*sc. nubem*) capiens oculis *Gong.* 197. ut capit (auditu) latebras illapsa per artas verbula *Gong.* 369 *app.* virtutem capitis nec mente perennem *Mar.* 724. alioquin non capit meus animus *Sap.* 3, 11. difficile captu *Pafn.* 1, 8.

capillus] verticis illaesos cunctos redde -os *Pel.* 395 (*cf. v.* 318 *et Dulc.* 11, 5). -os eruit *Abr.* 3, 5. bene densati crevere -i *Agn.* 216. barbula parva nigris sociata (*bestehend aus? zusammen mit?*) colore -is *prim.* 47.

capitalis] poena *Pel.* 333. sententia *Gall.* II 7, 1. iudicium *gest.* 334.

capitolium *Gall.* 7, 2.

captare] calliditatis assuetae laqueos omnes c. paratos *Theoph.* 106. consilium *Gall.* 2, 5. culmen sedis pontificalis *Theoph.* 35. fugam *Gall.* 12, 5. sublimem honorem *gest.* 648. oscillum *Pel.* 246. patriae c. quietem *gest.* 1170.

captiva *v.* captivus.

captivare] quis latro meam filiam -ret *Abr.* 3, 14.

captivus] duxit -um fratrem regis studiosum *gest.* 183 (*spiritualiter Theoph.* 75 donec -um Christi duxit sibi servum, *sc. diabolus*). quid agant -ae sub hoc noctis tempore? *Dulc.* 3, 1. iube illas Italicas nobis repraesentari -as *Sap.* 5, 1; *de poenitentibus inclusis:* extraxitque loco -i membra nigello *Bas.* 225. tuae pietati hanc -am committo *Pafn.* 7, 16. mei -am visitabo *Pafn.* 11, 3.

captor] vaffer deceptor hominum captorque reorum *Gong.* 433.

captuosus] donec te -is circumveniam insidiis *Cal.* 3, 5.

caput] acriter c. moventes *asc.* 49. exagitat c. indomitum impatienter in illum *Gong.* 565. Christus, qui proprios patitur non perdere sanctos praeclari modicum capitis vel forte capillum *Pel.* 318. sceptrum capitis diademaque pulchrum *gest.* 1479. c. exacto subiungere ferro *Pel.* 59. 294 (succidere). abscisum *Pel.* 387 (*cf. Sap.* 5, 15. 26). *cf.* 336. 345 (corpus, quod truncum misere capitis iacet absque decore). 399. *Dion.* 231. capite truncetur *Sap.* 5, 12. capitis poena *Mar.* 663. *Pel.* 67. martyrii damno capitum peragendi *Dion.* 205 (*de Dionysio eiusque sociis*). capitis caedes (*i. e. abscisio*) *Pel.* 343; si insanum c. diutius vivere sustines *Dulc.* 14, 2 *adn.*; c. Christo signat velamine sacro *Agn.* 10. c. regali unguento delibutum *Dulc.* 1, 6. affer et pileum, quo coronam velem capitis *Abr.* 4, 5 (*cf.* 7, 2 ablato capitis velamine); ipsum felicis summum c. urbis *Pel.* 204 (*de rege Saracenorum*). qui c. ecclesiae (*i. e. papa*) toto dominaris in orbe *prim.* 142. stabilis summum c. orbis *gest.* 43 (*Roma*). c. pontificatus *gest.* 521 (*Hauptstadt*).

carceralis custodia *Sap.* 4, 1. squalor *Dulc.* 1, 8.

carcer *Pel.* 191 (*cf. Dion.* 166). *Dulc.* 2, 1. 10, 1. *Dion.* 190; Tartareoque suos traxit de -ere iustos *Theoph.* 316; exemptus corruptibilis de -ere carnis *Theoph.* 434.

carcereis in antris *Dion.* 169. *gest.* 531. clausam -is (*at cf. add.*) claustris servare cubilis *gest.* 509.

cardo] de cardine caeli veni *Mar.* 178. lapsas celeri (*cf. adn. et* celer) de cardine caeli *Agn.* 441. supero de cardine lapsus *Gong.* 323. stellato cardine lapsus *asc.* 119; reges astrologi solis de cardine lecti *Mar.* 635 (*wo die Sonne im Zenith steht*).

carere] vita sensuque carentia cuncto *Agn.* 175. omne latus tanto magis caret defensione *gest. pr.* 8.

carina subducta *Pel.* 349.

carmen] condignum c. modulando perenniter *Mar.* 322 (*cf. asc.* 104. *Pel.* 407). sparsit adusque polum voces cum -ine laudum *Bas.* 257 (*cf. prim.* 402). c. cantare sonorum *Agn.* 7 (*cf. v.* 101); -inibus studiosa Davidis *Mar.* 335. fuerat quod -ine dictum olim percerte modulantis tale prophetae *Mar.* 835. -ina va-

(i. e. mortem) tanti patroni *Gong.* 491. -uque suo cito sensit nil contra dominum quemcumque valere superbum, et . . decidit in bello, victus virtute superna *prim.* 355.

catenae *Pel.* 113 *(cf. Bas.* 245*). Dulc.* 1, 8. artae *Pel.* 124.

caterva *(cf.* comitari*)*] *Theoph.* 317. *Dion.* 35. *Agn.* 235. 271. *prim.* 384; temptare suas Marte -as *Pel.* 90 *(cf. gest.* 195. 621*)*; -ae angelicae *Mar.* 902. *asc.* 103. 143. *Dion.* 176. caelicolae *asc.* 85. candidulae *Ioh.* 18. virgineae *Agn.* 427.

catholicus] non c. *Bas.* 144 (sacra negans rectae fidei, nomen quoque Christi). plures inveniuntur -i II *pr.* 1; popellus *Dion.* 39. *gest.* 55.

cauma] pro vi -atis *Sap.* 5, 11.

causa *Theoph.* 110 *(cf. prim.* 129 *app.). Dion.* 26. *Agn.* 277. *Cal.* 5, 2. 8, 3. *Pafn.* 10, 2. *gest.* 444. divinae -ae quid pertinet ad me? *Mar.* 150 *(warum Gott es thut).* quam ob -am? *Gall.* 4, 4. hac -a *prim.* 236. sine -a *Theoph.* 252. -is non ullis *gest.* 705. regalis formae praeclara decore atque suae -is personae *gest.* 476 *add.* pro vitae -is instabilis variis *Gong.* 500 *(aus mannigfaltigen Anlässen, wie sie die Wechselfälle des Lebens mit sich bringen).* libri, e -is rerum quem scripsimus harum *prim.* 82 *(aus Veranlassung; cf. ind. gramm.: praepos.* causa*)*; rerum quae geruntur -as *Cal.* 9, 6. huius -a mali non parva dolendi *gest.* 172. morbi *Agn.* 126. necis *Agn.* 289; haec mei in dictando intentio, haec sola mei sudoris est -a II *ep.* 10. -a sed est operis tantum devotio mentis *gest. prol.* 1, 16; dolendi *Agn.* 314. doloris *Pel.* 195. *Theoph.* 190. *Agn.* 117. *Pafn.* 1, 27. *prim.* 474. laetitiae *gest.* 1186. maeroris *Pafn.* 1, 22. terroris *Mar.* 236. tristitiae *Dion.* 52. *Sap.* 6, 1 *(cf. Gall.* 2, 1*)*; interitusque sui -am tetro dedit hosti *Bas.* 98 *(i. e. cartam).* esto sororibus exemplum correctionis et -a liberationis *Dulc.* 1, 5. ut, quibus -a fuit perditionis, fiat exemplum conversionis *Abr.* 9, 4. regina, tantorum quae nobis -a bonorum extitit *prim.* 471; *i. e. res ('chose'):* -a confusus ab ipsa *Mar.* 170. tantae praeconia -ae *Mar.* 227 *(cf. v.* 409*).* detegeret dubio -ae secreta remoto *Pel.* 376 *(cf. v.* 383*).* se quia credebat -is totam perituris *Gong.* 561. humanae pro consuetudine -ae non mirum, si *gest.* 410 *(wie Menschen sind)*; *cum genit. epexeget.:* haec postquam iactat -amque doli memorabat *Pel.* 114; quem sceleris -a reppulit e patria *Gong.* 444 *adn.* -am commissi narravit namque piacli *Bas.* 167. si non fortunae restaret -a sinistrae *gest.* 726 *(Hinderungsgrund).*

causari] his verbis iuvenem c. fertur amentem *Agn.* 60 *(cf. v.* 273. *prim.* 338*).* qui se -atur *Mar.* 102. cur -aris? *Dulc.* 13, 2; non mitem Carpi -ando dolorem *Dion.* 86.

caute *Gong.* 157. *Pel.* 55. *gest.* 543. 552 (cautius). *prim.* 406. 495; *de videndo (cf.* cautus*) gest.* 569. *prim.* 215.

cautus] legatos bene -os *gest.* 74. in cunctis -us agendis *prim.* 11; -um ocellum *Gong.* 63. -is pupillis *Pel.* 326.

cavere *inf. Dulc.* 12, 1. *Sap.* 5, 16; pro seditione cavenda *prim.* 324.

caverna] extraxitque solo *(baculum)* parva remanente -a *Gong.* 245.

cedere] *Gall.* II 5, 6. *Dulc.* 12, 2. *Cal.* 3, 5 *app. Abr.* 1, 6 *(cf. Sap.* 3, 23*). Pafn.* 10, 3. *Sap.* 1, 6 *(cf.* 3, 3*).* 5, 2. 6. 17; fidei cessit bene victus *Dion.* 28. hortamentis *Sap.* 5, 16. iussionibus *Sap.* 5, 2. mandatelis *gest.* 650. monitionibus, institutionibus *Abr.* 2, 1. monitis *gest.* 1496. poenis *Dion.* 192. promissionibus *Pafn.* 2, 4. suadelis *gest.* 341. cede, cede meae suasioni. haut cedam facinus suadenti *Dulc.* 12, 1. sperandi, me ultra vestro amori cedendi *Pafn.* 4, 3 *(cf. ind. gramm.: gerundium)*; eius nec cessit telis exercitus ullis *gest.* 150. ipsius telum numquam scit cedere victum *Gong.* 73 *app. (cf. Pel.* 126; *aliter Theoph.* 53 cessit coactus. 79 victus*)*; mox ut scissis cessit nox furva tenebris *gest.* 550; deinde Sisinnio comiti iussu (imperatoris) perpuniendas virgines cessit *Dulc. inscr. (cf. app.).*

celare *Cal.* 4, 1. *Sap.* 6, 1. amorem *Agn.* 116. non celanda *Sap.* 1, 2.

patientiam *Cal.* 9, 19. susceptis donis -nti pectore nostris *prim.* 147.

clementer *de deo: Mar.* 17. 315. *Theoph.* 154. *Agn.* 459. *Pafn.* 10, 5. Ottonis devotio virgineum coetum fovit c. necnon provexit amanter *prim.* 511; clementius *(i. e.* -nter*) asc.* 54. *Pel.* 7. *Theoph.* 291 *(quamquam ibi comparativus aptus est). gest.* 62. 1517 *(cf. v.* 709, *ubi hoc loco eadem explicatio commendatur).* poenas evadere vel saltim c. exuri mitiori igne *Pafn.* 12, 5 *(cf. adn.).*

clementia *dei: Mar.* 215. *Cal.* 9, 19. 22; imperator Iulianus misit vobis pro sui -a aureum simulachrum Iovis *Gall.* II 7, 1. prona favente -a Gerbergae I *pr.* 7.

clericatum in ecclesia obtinui *Gall.* II 5, 4.

clericus] infelix Gongolfi -us audax *Gong.* 355. 425. placetne tibi -us ? diaboli capellanus *Gall.* II 5, 4 *(cf.* clericatus*).*

clerus *(opp.* plebs*) Theoph.* 19. 33. 132 (-i primates).

clima] per -ata mundi *Gong.* 303 *app.*

coaeternus] veram et -am patri sapientiam *Gall.* 5, 3. vero et aeterno patri eiusque -o filio sanctoque amborum paraclyto *Dulc.* 11, 1. amborum -o cum flamine sacro *Agn.* 375.

coaevus] connutritae sociaeque -ae *Mar.* 487. tui -i *Abr.* 6, 2.

coapostolicus eius *prim.* 163.

coaptare] homo non solum ab eisdem elementis, sed etiam ex magis contrariis partibus -atur *Pafn.* 1, 4.

coartari nimium *Gall.* 2, 4 (hinc, quia, si . . ., si autem . . .). in conflictu praelii *Gall. inscr.* pro diutina absentia tui *Pafn.* 8, 1. nimis verendo *Pafn.* 5, 1. acrioribus poenis *Sap.* 5, 21.

coenobium I *pr.* 6. *Pel.* 350 (Christo sacratum). 372 (-i princeps rectorque popelli). *Bas.* 32 (-i claustris in artis). *Pafn.* 6, 1. *gest.* 244 (-i quieti). *prim. prol.* 3 (felicis Gandeshemensis -i). *v.* 3 (illustris G. -i). 95 (divinis laudibus aptum). 138 (domini sub honore sacrandum). 150. 174. 179. 186. 237 (-i nostri; *cf. v.* 314. 373). 291. 390. 442. 455. 463. 478. 517 (patronorum suorum, *sc. Oddonis ducis*).

coepisse *c. inf.* I *pr.* 3. *Mar.* 235. 302. 571. 710 *etc. gest. pr.* 9. *v.* 353. 551. *prim.* 102. 204. 401. quando per Italiam -erunt pergere Romam *gest.* 591. fuerat iam coepta secundo coenobii sub honore dei constructio nostri *prim.* 236 *(primum in Brunshausen).*

coeptus] disputatio *Pafn.* 1, 8. monasterium *prim.* 275. opus *prim. prol.* 6. *v.* 83. 247. templum *prim.* 259. via *gest.* 557; *cf.* incipere.

coerceatur rubore *Sap.* 5, 9.

coeremicola *v.* coheremicola.

coetus angelicus *(s. v.).* virgineus *Ioh.* 29; nostri collectio -us *prim.* 403. -u nostrarum circumvallante sororum *prim.* 536. virgineum -um Christi famularum *prim.* 510.

cogere] imperio praedones -ite vestro saevos, ut *asc.* 31. his querulis profusis antistes summus cessit postremo coactus *Theoph.* 53 *(cf. gest.* 224*).* iactanter subiectorum cuneos populorum ipsius obsequiis -ens succumbere duris *Theoph.* 141 *(cf. Dion.* 79. *Abr.* 9, 3. *gest.* 306*).* donec ipsius mitem -o pietatem, ut tibi parcendo dimittat tanta piacla *Theoph.* 342. ad haec me non -itis *Gall.* II 5, 3. nullatenus -i possem, ut *Abr.* 6, 6. -e illas deos venerari *Sap.* 3, 2. quo (aromate) nolens -eris fateri *Sap.* 5, 23. -it (genitorem) blandis, quod suasit, velle loquelis *Pel.* 174 *(cf. Gall.* 13, 2. *Abr.* 1, 2*).* his rex mollitus dictis, hac voce coactus *Pel.* 218. nec minis nec blandimentis -imur cedere *Gall.* II 5, 6 *(cf. Agn.* 147. 168. *Cal.* 9, 19. *Abr.* 7, 16*).* nunc -or tibi detegere *Gall.* 12, 10 *(jetzt 'muss' ich dir offenbaren).* -itur ante suum factori reddere flatum *prim.* 285; imperio regis -ente nefando *Pel.* 197 *(cf. Dion.* 191. *prim.* 343*).* iuramento -ente peracto *gest.* 1492. quos numquam caro sors -it abesse magistro *Dion.* 168. instantis causa -ente doloris *Theoph.* 190 *(cf. Agn.* 277*).* materni vis fortis me -it amoris fervescere *Theoph.* 227. inconstantia pectoris -it nos discedere ab armis *Gall.* 9, 2. fragilitas mei -it me terreri *Pafn.* 7, 12.

fuerat satis ipsi *gest.* 107 *sq.*; corpora martyrio consummata mater collegit *Sap. inscr.* numerositatem meorum scelerum intra conscientiam quasi in fasciculum collegi *Pafn.* 12, 3. ex sententiis scripturarum, quas intra aream nostri Gandeshemensis collegeram coenobii I *pr.* 6. gesta caesaris augusti, quae nec auditu umquam affatim valui colligere *gest. pr.* 3. (V II I) simul copulatae *(partes)* VIII colligunt *Sap.* 3, 14. ad colligendum *(aliquid guttarum effluentium)* residens *Pafn.* 1, 19.

colliminare] disiuncta compagine *(corporis et animae)* rursus conliminata *Cal.* 9, 9.

collis] -ibus umbrosis *prim.* 187.

collisio ollarum, caccaborum et sartaginum *Dulc.* 4, 2.

collocat angusto praesepi membra tenella *Mar.* 586. socios populato rure nefandos *Pel.* 35. inter candidulas oves -anda *Pafn.* 13, 4.

colloqui secretius *Pafn.* 3, 3.

colloquium *Mar.* 488. *Cal.* 1, 1. *prim.* 354. -is amicis *Gong.* 201. *Agn.* 303. 447. nobile -um virginis et paranymphi *Mar.* 528. uti -is eius *(sponsae)* manifestis *prim.* 328. hoc ubi -o sensit narrante paterno *gest.* 608. male dulcia -a *(amantium)* II *pr.* 4. lupanaris, in quo lascivi iuvenes -o scelerosarum gaudent mulierum *Agn.* 212 *(cf. p. XI*[38]*)*. aliter ad -um Mariae non potes pervenire *Abr.* 4, 6. nec -um denego *Pafn.* 3, 2.

collum] caput *(abscisum)* -o locantes *Pel.* 336. iurat per gladium, per candidulum quoque -um *prim.* 349 *adn.*; ne gens ante superba sua -a daret domino *Gong.* 438 *(cf. Pel.* 88. *gest.* 142. 613 *app.)*. tuum te flectere -um sub sacris Vestae plantis faciam venerandae *Agn.* 182. sobria barbarico complexu subdere -a *Pel.* 244. inviti nostris summittant -a catenis *Pel.* 113 *(cf. Bas.* 245*)*. diis falsis *Dion.* 198. *(hostibus; abs.) Gall.* 9, 1. praecisis -is *Dion.* 227; amplectendo -um pietate paterna *Agn.* 335. complectens -a *Pel.* 237 *(cf. v.* 269*)*. ipsius et -o sese suspendit amando *Mar.* 255. crebris senile -um amplexibus mulcebo *Abr.* 6, 2; -um gemmatis ornare metallis *Pel.* 222. meum gemmis -um cinxit pretiosis *Agn.* 92. *Num. plur. passim homoeoteleuti causa more poetarum, sing. de pluribus numquam praeter gest.* 613*: at ibi quoque homoeoteleuton pluralem flagitat.*

colonos patrios *(Landsleute) Gong.* 305. urbs, quam Hispanii tenuere -i *Pel.* 14. 25. paganos iustis intermiscendo -is *Pel.* 39; Tartarei -i *(daemones) Theoph.* 100.

colore vario *Mar.* 651. in fornacem igneum -orem prae nimio ardore exprimentem *Sap.* 6, 1. nigris -ore capillis *prim.* 47; cur contremiscis mutato -ore? *Pafn.* 3, 5.

coluber cupidus versutus amarus *(i. e. diabolus) Gong.* 353 *app.*

columba *Mar.* 454. 472 (splendens). *Abr.* 3, 8 (candidula; *cf. prim.* 260). 10. *prim.* 266.

comam vel vestes obfuscare *Sap.* 5, 36. corpus et omne -is tegitur ceu tegmine vestis *Agn.* 219; locellum *(nom.)* tectum multiplicis germinis -is *Gong.* 92.

combenedicta augusto summo *gest.* 1482.

comburere] cartam -ebat maledictam *Theoph.* 421; ebulliens fervor ministros combussit *Sap.* 5, 25 *(cf.* 6, 2*)*.

comedere nobiscum *Sap.* 1, 5.

comere *v.* comptus.

comes] prolis -ites *Mar.* 788. ne -es ingratis condampner iure pigellis *Mar.* 41 *(i. e. una cum)*; *Graf:* Evurhardus *gest.* 176. Gislberhtus *gest.* 209 *(cf. v.* 279*)*. Rautianus *Gall.* II 4, 1. Simphronius *Agn.* 43. Sisinnius *Dulc. inscr.* 9, 1. *cf. Pel.* 124. 129. *gest.* 506. 559.

comitari] quem coetus angelici -antur *Dion.* 237 *adn.* non parva victor -ante caterva *Theoph.* 317 *(cf. caterva)*. sociis -antibus aptis *gest.* 109 *(cf. v.* 651. 662*)*. collectim -amur *Gall.* 7, 2. ut te -ante non exirem *Abr.* 6, 6 *adn.* tuum iter -ari *Gall.* 8, 1. ipse *(Christus)* nobiscum -etur *Sap.* 5, 1. multis -atus amicis *Agn.* 51. -ata proprii foetus pusiolis tribus *Sap.* 1, 3; eos divina -abatur gratia *Gall.* II 5, 3. vita -ante

gest. 1176 *adn.* -ante salute *prim.* 345.

comitatus] cum nobili filiarum -u *Sap.* 2, 1. gentis Saxonum mox suscepit -um *prim.* 16 *(cf.* dominatus*)*.

commanere] quo *(tempore)* servi domini -nserunt venerandi *Dion.* 112. bovibus mites bene -nsere leones *Mar.* 749.

commendatum funus *(procuratori)* *Cal.* 9, 32. corpus tunc gremio terrae -atum fuit apte *prim.* 293; -a me, virgo, tuo, sanctissima, nato *Theoph.* 330 *(cf. Dion.* 256. *Gall.* 9, 4. II 5, 7. *prim.* 90 (se totam); animam Christo -emus prece *Cal.* 8, 1. -a iturum Christo spiritum *Sap.* 7, 2 *(cf. prim.* 559*)*. Agnes virginibus sacris eius -at amoris pignus *Agn.* 22.

commentum tanti sceleris *gest.* 231. fraudis -um cunctis per saecla dolendum *gest.* 730.

commereri] umquam tantilli nil quia -ui *Gong.* 276.

comminus aspicere *Sap.* 2, 1. astare *Mar.* 235. *Gong.* 476. stare *Mar.* 550.

commiscere *(?)* tecum verba *Cal.* 3, 3 *app.*

commissum *i. e. peccatum: Dion.* 92. *Gall. inscr. Abr.* 7, 11. *Pafn.* 8, 2. *gest.* 369. errorum *Agn.* 164. piacli *gest.* 327. reatus *Pel.* 183. *Sap.* 1, 2.

committere *(sc. praelium) Gall.* 12, 3; quid in te commisimus? *Dulc.* 13, 2. crimen *Gong.* 559. facinus *Theoph.* 239. 275. piaclum *Bas.* 167; palmam fundo *(aquae) Gong.* 405; commisitque suae carae moriendo relictae totius instantis pondus curamque laboris *prim.* 287. hoc ipsumque tibi regnum -o regendum *gest.* 1154. solam committens servandam cuidam comiti *gest.* 505. flosculos uteri mei tibi, terra, servandos -o *Sap.* 9, 1. inclita condigno -ens membra sepulchro *Mar.* 121. sibi commissos pascere porcos *prim.* 192. *spiritualiter:* commisso gregi *Theoph.* 21. Gerbergae tenerum commisit ovile regendum *prim.* 318 *(cf. v.* 495*)*. tuae pietati, venerabilis abbatissa, hanc captivam -o *Pafn.* 7, 16; se totamque suam domino -ere vitam *prim.* 26 *(cf. v.* 352*)*. mè daemoniis et diis supplex commisi *Gall.* 12, 2. tuo interventui me -o *Abr.* 2, 8.

commode pauso in craticula ceu in tranquilla navicula *Sap.* 5, 10.

commodum] ne ex meo -o vobis ingeratur molestia *Sap.* 9, 2. non sua sollicitans, patris sed -a tractans *gest.* 610. (maxima) coenobio permisit *(app.)* -a nostro *prim.* 314.

commodus] omnia coenobii perfecit moenia nostri -a mansuris illic per saecla puellis *prim.* 374; tunc -um ducis *(c. inf.) Abr.* 1, 1. quod tibi videtur -um, nobis est sequendum *Cal.* 1, 1 *(cf. Sap.* 8, 1*)*.

commonere] quae -eo *Pel.* 152.

commorari tecum *Gall.* 4, 4. (in palatio) *Gall.* 12, 11. secus vos *Pafn.* 2, 5. in coenobio *Pafn.* 6, 1.

commovit citharam *asc.* 128. -ere non parvam seditionem *Agn.* 345; commota parum *prim.* 39. nulla commotior ira *Pel.* 250 *(cf. Agn.* 306*)*.

commori] tu morieris serpentis vulnere et ego -ior prae timore *Cal.* 7, 2.

communicata invicem compassione *Cal.* 2, 1. tenuem scientiae guttulam vobiscum -are studui *Pafn.* 1, 19.

communis cunctorum hostis *Bas.* 242 *(diabolus)*. -es hostes *gest.* 391 *(Avares)*; -i multas vita iunxere puellas *prim.* 108 *(cf. v.* 101*)*. voti -is placito visum fuit illis *gest.* 537. omnes in -e homines *Pafn.* 1, 16.

communiter omnes *gest.* 1185. cunctae *prim.* 423.

compagine corporis et animae *Pafn.* 1, 17. -ine disiuncta rursus conliminata *Cal.* 9, 9 *(de resuscitatione)*.

compar] praeferri -ribus *Cal.* 9, 31 *(gleichstehenden)*. mei -ris Effrem *Abr.* 2, 1.

comparare] *(deus,)* qui ab artifice pretio -atur *Dulc.* 1, 7; iste -atur malae arbori *Cal.* 9, 29.

comparatio] in sui -one perfectiores ambit vilescere *Cal.* 9, 31. ut (spera et planetae) -onem mereantur cordarum *Pafn.* 1, 15.

comparere] angelus -uit Annae *Mar.* 244; illa illaesa -uit *Sap.* 5, 25. subitoque non -uit *Abr.* 3, 8. *Pafn.* 4, 5 *(cf. Thes. ling. lat. II col.* 261*)*.

compassio] ut communicata invicem -one patiamur. o utinam voluis

setis meam -onem compatiendo mecum partiri *Cal.* 2, 1 *(quia passio vox sacra est?)*; pro -one orbitatis *Abr.* 1, 3. pia -o *Pafn.* 10, 4.

compati] si te hortante deliquit, te -iente poenas luit *Gall.* II 8, 2. este -ientes orbati patris angustiis *Gall.* II 9, 1. *cf.* compassio.

compellere] cum sordidulum compulsa subintrat in antrum *Agn.* 224. sua compulsus mente superba *Agn.* 244. nullis suppliciis umquam potero -i, quin *Gall.* 2, 3 *(cf. Dulc.* 1, 2*)*. regis compulsus amore perennis *prim.* 148. nec propriae vitae -i quivit amore, ut *prim.* 512; quod ius consanguinitatis -it te ad mei amorem? *Cal.* 3, 2. animum ad cedendum -ere *Sap.* 3, 23. et ego ultra ad sacrificandum te non -o *Sap.* 5, 32; *c. inf. Gall.* II 2, 1. 6, 1. *Sap.* 5, 7.

compensare] cui nunc in regno non -abitur ulla, quae posset meritis illam superare supremis *gest.* 23.

comperire] quorundam relatu -i *(a. c. i.) Pafn.* 2, 5 *(cf. Agn.* 135*)*. bonitate viri comperta *Theoph.* 41 *(cf. gest.* 101*)*. quo rex comperto *Pel.* 46. 97. *gest.* 189. 363. 615 *(cf. Agn.* 139. *gest.* 624. 1142*)*; *i. e. experiri:* inter frigoreas ardens sed comperit undas, quid posset nostri dextera celsa dei *Gong.* 407. si complere meum tardabis denique votum, -ies caram citius prolem morituram *Bas.* 128 *(cf. Mar.* 249*)*.

compescere] visio quae fluctus animi -uit eius *Dion.* 68. nec inliciti aestum amoris -ere poteram *Cal.* 9, 11; *cf. gest.* 710 *app.*

competit *(i. e. decet) Abr.* 8, 3. -enti in loco pausando *gest. pr.* 6.

complacere] semper iure mihi qui multum -uisti *asc.* 135.

complacet] nec sibi -uit sociis interfore tantis *Mar.* 468.

complecti] sub ditione sua -ens universa *Agn.* 321; (laeva) -ens colla (sacrata) *Pel.* 237. 269; corde viros licito -ere stultos *Pel.* 247. ipsum *(Liudulfum)* spe mentis tota complexus amantis *gest.* 428. te miti -or pectore, fili *prim.* 157 *sq.*; nunc supplex veneror laudo -or adoro Christum *Theoph.* 298. mea mens solum -i disceret illum *Agn.* 70; nunc laetae -ens lubrica vitae *Gong.* 557. -ens animo praecepta parato *prim.* 255.

complere] -esti viscera matris *Mar.* 871; accipe mis iam venerabile corpus, cuius mysterium tibi mox -ebo secretum *Dion.* 180. hoc *(mysterium missae)* ubi -evit *Theoph.* 423. oratione -eta *Sap.* 9, 3. postquam bis septem totos -everat annos *Mar.* 404. Karitas imminutum pariter parem mansurnorum -evit numerum *Sap.* 3, 9. sidera cuncta illis iniunctum -ent per tempora cursum *Agn.* 82. sic posse suum tandem -ere furorem *Agn.* 142. -evi omnia, quae vates de me dixere priores *asc.* 64 *(cf. Mar.* 671 *app.)*; quae cogitavi, opere -ebo *Pafn.* 3, 12. iussum *Mar.* 250. *Pafn.* 7, 2. *gest.* 711. praecepta *Gong.* 101. eius propositum secretum *Bas.* 64. velle precantum *Theoph.* 42 *(cf. Bas.* 51. 84*)*. meum votum *Bas.* 127; ius servi *gest.* 679. officium sibi iunctum *Dion.* 41. mobilis officium -ent nec corporis ullum *(simulachra) Agn.* 171; quae citius dicto -entur denique cuncta *Mar.* 787 *(cf. gest.* 674*)*. his -etis *Mar.* 680 *(cf. gest.* 685*)*. haec ita percerte constat -eta fuisse *gest.* 541. votis ut -erent studiosis omnem coenobii structuram perficiendi *prim.* 290.

complexibus uti *Bas.* 90 *adn.* sobria barbarico -u subdere colla *Pel.* 244.

componere] nihil ex similibus -i videtur *Pafn.* 1, 6 *adn.*; -it membra quieti *Dion.* 66 *(cf. prim.* 191*)*. lassum corpus in stratum -am *Abr.* 6, 6; mentes sed motas praestat componere vestras *Gong.* 155; compositus *(i. e. ornatus)* castis moribus et studiis *Gong.* 352. e busto signis -o variis *Gong.* 538. lectus haut vilibus stramentis -us *Abr.* 7, 1. tanti -us ducis famulatus *gest.* 657. omni praenitida compostus corpore forma *Pel.* 144; in dictionibus *(s. v.)* -endis I *pr.* 2 *(cf.* I *pr.* 6. 9. II *ep.* 5*)*. composito *(in wohlgeordneter Darstellung)* modulis texere dactylicis *Gong.* 78 (bene) -a ratione *Theoph.* 393. *Agn.* 288. (male) -is verbis *gest. prol.* 2, 35. *v.* 250.

ut meum -ari credat velle *Gall.* 2, 5. mecum in orationibus -ando *Pafn.* 10, 5. te mihi in hoc -ari *Abr.* 3, 17. studio simili -ans illi *prim.* 370. pontificum votis male -ando malignis *Agn.* 359. Oddonis devotio grandis -ando suae votis carae genitricis *prim.* 508. quod divinae voluntati non nescio -ari *Abr.* 1, 1.

concordia] perpes -a pacis *(caelestis) Agn.* 86. civilis -am pacis *Sap.* 1, 4; inter quas *(feras)* ergo fuerat -a tanta, ut *Mar.* 747.

concorditer *Theoph.* 32. *gest. prol.* 2, 17 *(i. e. una).*

concors] bene -rdes *Dion.* 193. -rdi pace *gest.* 30. omnis devotio plebis *Theoph.* 26 *add.*

concremare] Ag. et Chion. -ari iussit *Dulc. inscr.*

concrepare] laudes plebs -at omnis *Mar.* 474.

concretus] fudit in insontem -um quippe furorem *gest.* 491 *(angesammelt).*

concupiscentia oculorum *Gall.* 13, 4.

concurrere *Mar.* 408. 437. *Pel.* 115. *Dion.* 144. *Agn.* 209.

concutit errantem digna formidine mentem *(sc. deus) Theoph.* 156. severitas tuae correptionis -ssit penetral pavidi cordis. o utinam esses visceratenus -ssa timore *Pafn.* 3, 6 *sq. (cf. Abr.* 7, 7*).*

condampnare *v.* condemnare.

condecere] despectio temporalium -et animum caelo intentum *Abr.* 1, 4.

condecet, ut *Theoph.* 276; *a. c. i. Mar.* 727. *Bas.* 57 *app.*

condemnare] ne comes ingratis condampner iure pigellis *Mar.* 41. auctores tanti -avitque piacli, suspendens quosdam *etc. gest.* 199.

condere coenobium *prim.* 138; dum fuerat sanctae genitricis -ita ventre *Mar.* 305. glebae sub cumulo -untur fragmina sacra *Pel.* 361. illic exanimis sancte -ita testis fragmina *Gong.* 551. illic Gongolfi -ebant membra beati *Gong.* 495; a propria creatura ad sui imaginem -ita *Pafn.* 1, 1; bene -ita iura sacrae fidei *Pel.* 21 *add.* prudenter legum -ens decreta sacrarum *gest. prol.* 2, 25.

condescensio] qui me indignam miseratione non terrore cogis, sed miti -one *(cf. app.)* ad poenitentiam hortaris *Abr.* 7, 16.

condicti auri *Pel.* 137 *(de pretio redemptionis constituto).*

condicio] hac -one *Pel.* 55. ista sub -one *gest.* 704; quod ius consanguinitatis quaeve legalis -o institutionis *Cal.* 3, 2. pari -one extinctam *Sap.* 5, 27.

condigne *Theoph.* 266. *Dion.* 110. *Agn.* 133. *gest.* 156. 662. *prim.* 377.

condignus] carmen *Mar.* 322. coniuges *Mar.* 422. famulatus *gest.* 523. gratiae II *ep.* 2. honor *gest.* 747. lamenta *Theoph.* 246. 442. laus *Agn.* 20. 83. munera *prim.* 435. odae *Mar.* 677. puella *Gong.* 313. sepulchrum *Mar.* 121; pastor ecclesiae tali -us honore *Theoph.* 40. responsio vestra auctoritate -a *Gall.* 5, 6 *(cf.* 12, 9*).* in loco meis meritis -o *Pafn.* 12, 4; -a rependo *gest.* 1153; *c. inf. asc.* 83. *Agn.* 158.

condire] corpora aromatibus -ita *Sap. inscr. (cf.* 8, 1*)*; loquela *(Mariae)* nectare gratiolae fuerat -ita supernae *Mar.* 342.

condiscipulus] ipsius -os pariter quoque binos, quos numquam caro sors cogit abesse magistro *Dion.* 167 *(beides seine Schüler).*

conditor primus eius *(operis) prim.* 280.

condolere dolenti *Cal.* 9, 15; -uit sacrae subtristi mente puellae *Agn.* 351 *(hatte 'Mit-leid' mit ihr).* -uit miserans fratri *gest.* 369; quo ipse, qui solus mecum tuae -uit perditioni, congaudeat inventioni *Abr.* 8, 3; *(deus)* -uit, facti meritum periisse benigni, quo *Theoph.* 152 *(cf. Bas.* 139*).*

condonans illi *(sorori nubenti)* gazas nimium pretiosas *gest.* 111. substantiolam pariter pretiosam ipsis *Bas.* 131 *(filiae eiusque marito).*

conduceret servum improbum mercede *Cal.* 9, 4.

confabulatio *Gall.* 4, 4. *Abr.* 1, 1. *Pafn.* 3, 3.

conferre] spem partus homini nullam -e fideli *Mar.* 84. quid -et casus legali domino *Mar.* 113. manibus virgas dextris -e novellas *Mar.* 438

(*mitbringen*). talis poenam confert audacia dignam *Mar.* 607. aurem regali ludens contulit ori *Pel.* 240. ut vel extremis me praesumam -e auctorum alumnis II *pr.* 7. nec sermonem vobis confero *Pafn.* 4, 4. in regalem se contulit urbem *gest.* 351. si cunctis civibus excidium mortis -et amarum *Pel.* 49. tibi (*palmae*) gloriolam iam confero tantam, ut *Mar.* 797 (*cf. gest.* 133). quo sic maiorem prorsus -et honorem Oddoni *gest.* 114. castis fragmentis alicuius iniuriam -e dehonestatis *Cal.* 9, 11. medelam *Theoph.* 359 (*spiritualiter*). pro cunctis donis mihi collatae pietatis *Dion.* 216. qui sibi dignatur talem -e salutem *Mar.* 629. quae pie solamen misero iam contulit *Theoph.* 447 (*cf. Sap.* 9, 2). perspicax ingenium divinitus mihi collatum esse agnosco II *ep.* 8.

confessio] vis frangitur obiurgationis, ubi humilitas intervenit -onis I *pr.* 9. quorum permansit celebris -o talis: . . *Dion.* 426. templa apostolorum supplici -one esse intranda *Gall.* 10, 1. pro tui -one nominis *Sap.* 5, 28.

confestim *Theoph.* 15.

conficere] ego tantilla ex lutea materia confecta *Abr.* 2, 4; aliquem tamen -ere textum ex sententiis scripturarum I *pr.* 6. quod vestra confectum si ignoratis ex iussione *gest. pr.* 2; senio iam confecti *Abr.* 6, 2.

confidere] plus iusto -dens corde superbo *Gong.* 403 (*zu siegesgewiss*). vestrae fidei -dens *Pafn.* 2, 4. solo supernae gratiae auxilio, non propriis viribus -sa I *pr.* 8. daemonicis -dentem suadelis *Theoph.* 96. iustitia sat -dens simulata *Mar.* 613. in quo -sa *Agn.* 130 (*cf. Cal.* 8, 1). *a. c. i. Dion.* 137.

configere] quo sic oscillum saltim -eret unum *Pel.* 270.

confirmare] promisit, ac firmis hoc -averat orsis *gest.* 222. si sacramento -atis mihi facto (*a. c. i. pass.*) *prim.* 173.

confiteri] ut cordis consensu -earis hoc quod . . negasti, (*a.c.i.*) *Theoph.* 276. patris commissum et martyrum -endo meritum *Gall. inscr.* ad negationem -endi nominis *Dulc.* 1, 2. utcumque res se habeat, -ere *Cal.* 9, 10.

conflare] (res diffamata) pulsu linguarum tenues -atur ad aures sancti Gongolfi *Gong.* 367.

conflictus] in -u praelii *Gall. inscr.* -um duarum solvere *gest. prol.* 2, 28. -us quorundam non moderatus *gest.* 173. -u progrediente *gest.* 179.

confluere] te ad amandum -unt *Abr.* 6, 2. ubi convivarum -it conventus *Abr.* 6, 4. greges amatorum ad illam -unt *Pafn.* 1, 25. undique permultae mox -xere catervae *prim.* 384 (*cf. v.* 539).

conformans ligula talia verba sua *Gong.* 542. (simulachra) artificum cura -ata metallo *Agn.* 169; vestem eius mensurae -atam satis apte *Agn.* 228.

confortante suam daemone duritiam *Gong.* 404. fidum pastorem quo -aret in hostem (*plebs orando*) *Bas.* 253. proprios pie -ando ministros *Agn.* 197. -are, filia: percussor invadit nos *Sap.* 5, 28.

confovere] Tul terra, quae molli gremio -et ossa sacra *Gong.* 526.

confrigescere] cinis, suis -endo favillis *Agn.* 396.

confringere] confracto vase *Sap.* 5, 25. plebeculam dominatricis iussis artis *gest.* 404. antiqui fraudes hostis -eret omnes *Agn.* 198. commentum tanti sceleris virtute potentis dextrae confregit *gest.* 232.

confugere] ad certum pietatis -e portum *Bas.* 191.

confundere] voce -sa *Dion.* 82. -sae aquarum gurgites *Pafn.* 12, 6. in unitate personae diversitatem naturarum -ndens *Sap.* 9, 4; rem publicam *Sap.* 1, 1. pacificum regnum *gest.* 731; callida sed testis -dit ludicra regis *Pel.* 271 (*zu Schanden machen*). hoc me vehementer -dit, hoc praecipue contristavit *Dulc.* 7, 1. sophistica *Pafn.* 1, 20. vultum tyranni -ndamus *Sap.* 4, 5. te argumentose -ndere *Sap.* 5, 34. *pass.*: causa -sus ab ipsa *Mar.* 170. victus -ndēris *Sap.* 5, 21. quis te poscens desertus fuerat vel -sus remeabat? *Theoph.*

365 *(cf. gest.* 581*).* numquam longum quis -ndetur in aevum *Agn.* 242 *(cf. Gall.* 12, 8*).* -ndor audiendo *Gall.* 12, 4. nimium -ndor, cordetenus contristor *etc. Cal.* 9, 14 *(cf. Sap.* 5, 13*).* proprii conscientia reatus -ndor *Abr.* 7, 9. -ndor diutius tecum verba [com]miscere *Cal.* 3, 3.

confusioni subiacere II *pr.* 5. -onem a deo mereri *Pafn.* 1, 20. tibi -o aderit *Sap.* 5, 22; totius nostri generis -o turpis *(filia) Bas.* 135 *(cf. Agn.* 192*).*

congaudere *Mar.* 262. *Bas.* 4. dum -ent *(gleichzeitig?)* animae super aethera sanctae *Dion.* 262. suis pullis *Mar.* 131. -e iam nunc servo miserae tibi caro *Bas.* 136. victrici legioni *gest.* 307 *(non condoleo, sed)* -eo huiusmodi dolori *Cal.* 9, 15. qui solus tuae condoluit perditioni, -eat inventioni *Abr.* 8, 3. piis studiis gaudens -eo vestris *prim.* 159 *(cf.* gaudere*).*

congerere] quid de -stis actum ire meditaris? *Pafn.* 3, 11; cur pretiosarum varietatem divitiarum iuxta rogum -ris? *Pafn.* 4, 2; dum contendunt, convicia -runt *Pafn.* 1, 26.

conglomerare] infelicis amorem langworis et negati taedium -ans sceleris *Cal.* 9, 3.

conglutinare] si teneram mentem . . eius servili iam -asset amori *Bas.* 45.

congratulari] nec alieno profectui invidentibus, sed pie -antibus II *ep.* 1; -or tuae almitati *Sap.* 1, 2 *(ich bin dir dafür dankbar).* -or tibi, Christe, qui . . *Sap.* 5, 15. -antes laudemus, laudantes glorificemus dei filium *Abr.* 9, 6.

congredi] haec fera -itur sanctis *Ioh.* 30. -iamur viriliter *Gall.* 9, 1.

congregari] convenite, -amini *Gall.* 7, 2. -atis in suo nomine *Abr.* 1, 1.

congressio] si est utilis nostri -o cum tantis *Gall.* 9, 1. invalescente -one *Gall.* 12, 4.

congrue *Pel.* 303. *Dion.* 21. 209. *Agn.* 15. 417. *gest. prol.* 1, 26; c. magna *asc.* 129. digna *gest.* 120.

congruere] haec gloria nemini magis -it quam . . *Pafn.* 11, 2.

congruus] -a satis responsio vestraque auctoritate condigna *Gall.* 5, 6. imperialis iussio et -a satis ultio *Sap.* 5, 22. habitaculum tuis facinoribus deflendis satis -um *Pafn.* 7, 9. -us sceptris gerendis *gest.* 38. conservare, suae fuerant quae -a vitae *prim.* 407 *(de monialibus).*

conicere] quantum meae inscitiae obstiterit difficultatis, ipsa c. potestis *gest. pr.* 4.

coniecto, quid significet *Cal.* 9, 2; *a. c. i. Dion.* 15.

coniugalis amor Drusianae *Cal.* 9, 21.

coniugii primo tempore *Mar.* 135. corpus eius *(i. e. suum)* -o subdere nullo *Mar.* 385. foedere legali -i soliti *Gong.* 344. indignum -o tanto *Bas.* 39. tali -o Satanae cum fraude peracto *Bas.* 138. abstinens -i *Gall.* 12, 10.

coniungere] (cella) ecclesiae lateri -ncta *Bas.* 227; pressi excellentesque soni armonice -ncti *Pafn.* 1, 6. unaquaeque (musica) ratione proportionis alteri ita -ngitur, ut idem, quod accidit uni, non deest alteri *Pafn.* 1, 10. cuius *(numeri)* partes -nctae *(summiert) Sap.* 3, 13; virginis ut mentem illius turpi -ngere posset amori *Agn.* 56. quo pacto sibi reginam -ngeret istam *gest.* 600. ubi Liudulfo fuerat Oda foedere legali coniuncta *prim.* 86. *spiritualiter:* in caelis illi -ngor amoris amplexu dulci *Agn.* 451. Christi virgo sponsi caelestis amori se mox -nxit *prim.* 360; (formosos iuvenes) amicitiae propriae -ngere *Pel.* 207 *(cf. p. XI*[38] *et v.* 215*)*; cum vinculum Christi amoris in unius nos societate -ngat religionis *Gall.* 13, 4. -nctarum sororum *(i. e. monialium) prim.* 411. non enim diu separabimur, sed ocius in caelo -ngemur *Sap.* 5, 26.

coniunx *(sic) Bas.* 160. *gest.* 1491. coniux *Mar.* 104. *Bas.* 144. *cf. Dulc.* 7, 1. *prim.* 21 *app.)*] *masc.*: -gibus condignis *Mar.* 422. -nx miser eius *Bas.* 144. -nx illius scelerosus *Bas.* 160. -gis expertem matrem *Mar.* 597; *fem.: Mar.* 104. 436. *Gong.* 465. *Dulc.* 6, 2. *Cal.* 2, 2. *Sap.* 1, 5. *gest.* 1491. 1493. *prim.* 21. 132. cara *Dion.* 33. *gest.* 1166. clara *(de reginis) gest.* 22. 690. dilecta *prim.* 229. electa *prim.* 100. insignis *prim.* 117.

[illegible]

[illegible] Christo -arem *Sap.* 1, [illegible] Christo -ave- [illegible] *prim.* [illegible]

[illegible] praecepto [illegible] praeses -um praeceptum *Luca.* [illegible] (*cf. gest.* [illegible]): tuo -u, [illegible] *Gall.* 2, 3. -u [illegible] coniugis Odae *prim.* [illegible] (*cf.* [illegible] *app.*): cordis -u confitearis *Theoph.* [illegible]: tali consilio -u plebis adepto *Mar.* 430 *app.* -us plebis clamabat concorditer omnis, hunc fore aptum *Theoph.* 32.

consentire] *Sap.* 5, 11. in oratione *Pafn.* 11, 1. in hoc *Sap.* 3, 23. non dicitur reatus, nisi quod -ntit animus *Dulc.* 12, 3. huius, qui pravum voluit, magis quam eius, qui -nsit *Cal.* 9, 5. non -nsit tanti commissa piacli agnus paschalis *gest.* 327; socio iniquo *Gong.* 457 (*adultero maritum interfecturo*). tuae vanitati *Cal.* 2, 4. vobis peccando *Pafn.* 4, 4; iussis *Dion.* 183. moni-

[illegible] fuerant quae [illegible] *prim.* [illegible] (*de* [illegible])

considerando propriu[m] [illegible] sceleris *Abr.* [illegible]

considere] consedit [illegible] [illegible]).

consignare] -atae [illegible] sacro *Bas.* [illegible] -atumque [illegible]

consilium *Cal.* 9, [illegible] mihique [illegible] *Gall.* 4, 4. [illegible] sani *Pel.* [illegible] mento [illegible] *gest.* [illegible] tali [illegible] *Mar.* 430 *app.* [illegible] *Gall.* [illegible] ut *gest.* [illegible] *prim.* [illegible]

cum sub tectis templi -eret omnis *Mar.* 410; *i. e. esse (cf.* constare*)*: *Mar.* 306. 436. *Dion.* 10. *gest.* 595.

consociari] eius *(Vestae)* sacricolis et -are puellis *Agn.* 157. quas matri cunctas in caelo -atas *prim.* 588.

consolari] quae illam colloquii scirent solamine dulci -ari, ne . . . *Mar.* 489. me -ari ne tardes *Cal.* 9, 21 *(sc. Drusianam resuscitando).* istec Iohannem -atur lacrimantem *Ioh.* 10; *de deo:* mei tristitiam tam pie dignatus es -ari *Pafn.* 11, 3. *(Christus Dionysio in luce nova apparens)* carum -abatur alumnum *Dion.* 177. deum, eius cultores qui -abitur omnes *Agn.* 252. *de angelis*: qui iustam -ari *(pass.)* dedit Annam per me *Mar.* 176 *(cf. v.* 372*). de Maria*: illos praecipue tenero sed mentis amore diligo, -or, propriis amplector et ulnis *Theoph.* 224.

consolationibus maerentem attollere *Cal.* 9, 17.

consolator] testis cunctorum -orque laborum *(deus) Mar.* 615.

consonare] Mariam, 'stella maris' lingua quod -at latina *Mar.* 276.

consors *(?)* omnis devotio plebis *Theoph.* 26 *add.*; angelicae -rtem turmae *Mar.* 198. *de uxore*: amanda *prim.* 158. regni *gest.* 80 (inclita). 665 (dignissima; *cf. prim.* 471). *prim.* 308.

consortium] cum sua caelestes primum -a cives olim terrigenas promittebant habituros *Mar.* 212. abiectus a -o deum timentium *Cal.* 9, 29; *de coniugio (semper propter metrum plur.) Mar.* 383. *Bas.* 48. 105. 130. *Agn.* 50. *gest.* 457. 689; execrantes carnale -um *Gall.* 5, 3. fuge lascivorum -a amasionum *Pafn.* 3, 9.

conspectus] cur Gallicanus tam diu nostris se subtrahat -ibus *Gall.* 11, 1 *(cf. Gall.* II 5, 5. *Dulc.* 1, 4*)*; illam sisti -ibus eius iussit *Agn.* 144 *(cf. Sap.* 2, 1*)*; Gabrihel -ibus eius *(Mariae)* astitit *Mar.* 520.

conspicere (patronum) attonitis ocellis *Mar.* 253. (aram) *Dion* 23; *a. c. i. Dion.* 74. *acc. c. partic. Agn.* 444. *Abr.* 6, 1. *Sap.* 3, 1. observans caute, si . ., cum multis silvam pernox conspexerat *(?)* ipsam *prim.* 217.

conspicuus] amica *Gong.* 349. forma -ae vultus natae regum *Mar.* 417; tertio -ae fulsere lucernae *prim.* 379. lympha *Gong.* 262. nubem -um *Gong.* 194. extraxitque solo *(baculum)*, parva remanente caverna, post haec -um ut fieret titulum *Gong.* 246 *app.*

constans animo *Mar.* 390. fragmina -ntis testis *Pel.* 409; -nti voce *Bas.* 162. corde *Agn.* 16. fide *Sap.* 5, 26. pectore *Mar.* 134. 638.

constanter *Mar.* 357. 861. *Theoph.* 45. *Dion.* 184. *Agn.* 11. *Sap.* 5, 1. *prim.* 526.

constantia tui pectoris *Gall.* 12, 5. quae fiducia, quae -a mentis mihi post haec, cum *(wo bleibt . . ?) Abr.* 6, 1. una eademque fidei -a *Sap.* 5, 33.

constare] unum, quod -abat, resolvis *Cal.* 9, 9. in quo -at caelestis (musica)? *Pafn.* 1, 11. (symphonia diapente) -at ex quinque *(sonitibus) Pafn.* 1, 14. octonarius numerus, qui duabus -at olympiadibus *Sap.* 3. 12 *(synon.* perficitur, impletur*)*; *i. e. esse (metri causa)*: *Mar.* 540. 812. *asc.* 106. *Pel.* 396. *Bas.* 50. *Dion.* 123. 125 *app. (numquam sic participium ponitur). Agn.* 88. *gest.* 59. 449. 521. 1148. -ant plantata *Mar.* 784. -at dicatum *prim.* 457. subeunda -ant *gest.* 1485; cuius regnum iuge -at *Mar.* 817. ipsius et dulci -et laus *(cf. app.)* alma parenti *Theoph.* 446.

constat *(a. c. i.) Mar.* 506. II *ep.* 5. *gest. prol.* 1, 29. *v.* 541. *prim.* 5; *i. e. convenit*: non c. votum se *(i. e. eam)* reddere tantum *Mar.* 426. hinc nos laetitiam c. nunc carpere magnam, quod *Gong.* 271.

consternatus mente *Abr.* 3, 8.

consternuntur tremefacti in terram *Mar.* 805.

constituens alium rectoris nomine dignum *Theoph.* 56 *(= gest.* 1498*)*. regnum imperio subdi nostro quod -isti *gest.* 1155.

constringendum fore vinclis *gest.* 281.

constructio coenobii *prim.* 2. 150. 237.

construere aram *Dion.* 20 (culte). 26. aulam *Pel.* 223 (bene). -cta locis castella marinis *gest.* 1490. cellulam *Pafn.* 7, 6. coenobium *prim.*

gella *Bas.* 200. lamenta *Theoph.* 162. *gest.* 535. preces *prim.* 558. querelae *Theoph.* 332. sollicitudo *Abr.* 1, 3. studium famulandi *gest. prol.* 1, 11 *adn.* tenebrae *Mar.* 569. *Theoph.* 168.

contractus *v.* contrahere.

contradicere] nec verbo iam -xerat ullo *Mar.* 510 *(cf. Theoph.* 123*)*; cognoscunt nec -cere possunt *Agn.* 241; suis *(Theophili)* iussis *Theoph.* 119. meis votis *Cal.* 7, 1. ipsius imperio *gest.* 705.

contrahere] parvo praesepi -ctus procubuisti *Mar.* 876 *(zusammengeschmiegt)*; quod huius vilitas dictationis multo inferior, multo -ctior penitusque dissimilis eius *(i. e. Terentii)* sit sententiis II *pr.* 6.

contraluctari *absolute Gong.* 128. *Agn.* 186. *Gall.* 13, 1. 2. *Abr.* 8, 2. *Pafn.* 1, 2. 6, 1. 7, 10. *Sap.* 1, 2, 5, 31; nostris decretis *Dulc.* 1, 8. tuae iussioni *Sap.* 5, 10.

contrarietas] nihil nostra de parte infidelitatis, nihil tibi obviabit -atis *Pafn.* 2, 4.

contrarius] se nostris -a monitis egisse *Abr.* 3, 5. ex IIII -is elementis *etc. Pafn.* 1, 4. 5. aegritudo animarum aeque ut corporum -is curanda est medelis *Pafn.* 7, 5. hic numerus *(pariter impar)* superiori *(pariter pari)* est -us, quia . . *Sap.* 3, 19; e -o *Sap.* 3, 15.

contremiscere membris resolutis *Theoph.* 380. mutato colore *Pafn.* 3, 5; auditu *Abr.* 3, 4; pavore *Abr.* 3, 13.

contristare] hoc me vehementer confudit *(cf. Sap.* 5, 13*)*, hoc praecipue -avit *Dulc.* 7, 1. ne -es matrem bonam, sed sperne praesens utile *Sap.* 5, 29; -ari *asc.* 77. *Agn.* 125. *Gall.* 2, 1. *Cal.* 5, 1. 9, 15 (salubriter). *Abr.* 3, 2. *Pafn.* 1, 1. 22. 27. *Sap.* 6, 1. super gravi impietate *Cal.* 9, 14. super angustia *Sap.* 4, 1.

contritum cor *Theoph.* 198. *Pafn.* 12, 4.

contubernium virginum *Dulc.* 12, 3. meretricum *Abr. inscr.*

contumax audacia *Sap.* 5, 8; cum hac -ace *Sap.* 5, 3. istae -aces *Dulc.* 1, 8.

conturbare suum *(i. e. eius)* secretum *prim.* 40; -ari saecularium more *Abr.* 3, 2. visceratenus *Abr.* 3, 6. tristitia amara *Dion.* 47. si levi sollicitudine *Pafn.* 10, 4. -ata pertimui *Gall.* 2, 1.

convalescere ex tristitia hac *Cal.* 5, 2.

convenienter concordantia *Pafn.* 1, 6.

convenientia] musica dicitur -a non solum vocum, sed etiam aliarum dissimilium rerum *Pafn.* 1, 17.

convenire *asc.* 97. *Dion.* 171. 239. *Agn.* 120. *Gall.* 7, 2 *(cf. Pafn.* 4, 1*)*. *Sap.* 8, 1. eius ad implendum -erunt famulatum *prim.* 430; signum propriis -iens meritis *Gong.* 532. signum illi particulae *(i. e. natibus)* -iens proprie *Gong.* 574. lapides structurae -ientes *prim.* 238.

convenit *Gall.* 2, 4. *Abr.* 2, 7; ut *Abr.* 7, 17. *Pafn.* 7, 12.

conventus] ubi convivarum confluit c. *Abr.* 6, 4.

conversari hic *(in lupanari) Abr.* 6, 4. intra claustra monasterii *prim.* 409.

conversatio angelica *Abr.* 7, 3. laudabilis *Mar. inscr.* regularis *Abr.* 7, 8. strictior *Abr.* 3, 18; ini secundo -onem, quam deseruisti *Abr.* 7, 12. expone mihi historiam tuae -onis modumque compunctionis *Pafn.* 12, 2.

conversio Gallicani *Gall. inscr.* Thaidis meretricis *Pafn. inscr.* *(cf.* 10, 4*)*; lapsus et -o Theophili *Theoph. inscr.* Mariae *Abr. inscr.*; super peccatoris -one *Abr.* 9, 5. ut, quibus causa fuit perditionis, fiat exemplum -onis *Abr.* 9, 4.

convertere] -rsus *(sich umwendend) Mar.* 722. *prim.* 42. Mariam blande -rsus ad almam *Mar.* 564. ad matrem *asc.* 75. in quem -rsis omnes mirantur ocellis *Pel.* 229; non modicam -rsus in iram *Pel.* 276 *(cf. Agn.* 127. *gest.* 566*)*; meretricem *Pafn. inscr., saepius pass.: Theoph.* 151. 182 (retro). 295. 400. 403. *Bas.* 14. 89. 188. *Dion.* 56. 131. *Gall. inscr.* forte facilius -etur (Hirena), si sororum praesentia non terrebitur *Dulc.* 10, 1; in melius statum -ere rerum *gest.* 724. nunc ad opus coeptum devote perficiendum est -endus stilus noster studiosus *prim.* 84. vice -rsa *Agn.* 407. *gest.* 1153.

convesci] discipuli videre (Christum) -entem *Theoph.* 322.

convicium] tendiculasque multorum non devitare -i *gest. pr.* 8; -a

corpus et anima *Pafn.* 1, 5. 17. -oris et mentis *Agn.* 425. *cf. Gong.* 477. *Pel.* 82. *Theoph.* 203. *Bas.* 29. *Agn.* 389. *Dulc.* 4, 3. 11, 5. *Cal.* 5, 2. *Abr.* 2, 5. *Pafn.* 7, 5. 16. 12, 1. *Sap.* 3, 23. 5, 8. 23. 28. *prim.* 579. a lepra pariter -oris et ab errore eripiens gentilitatis *Gall.* 5, 2; -ore toto *Mar.* 627. 859. *Agn.* 67. 208 *(cf. v.* 219*). Dulc.* 6, 2; candidulum *Pel.* 217. nobile *Mar.* 384. *gest.* 360. tenerum *Agn.* 276. *Abr.* 9, 3; mobilis officium complent nec -oris ullum *(simulachra) Agn.* 171. quo lassum -us in stratum componam *Abr.* 6, 6 *(cf. prim.* 191*).* diversa -oris necessaria supplere *Pafn.* 7, 12; sternuntur sacro procerum -ora busto *Gong.* 499 *(i. e. proceres).* prostrato -ore *Theoph.* 85; castum *Agn.* 360. 381. mansit quia virgo nec -us maculis umquam violavit amaris *Mar.* 400. custos -oris eius *Agn.* 226. servata -oris integritate *Gall.* 5, 5 *(cf. Abr.* 2, 4*).* faciam te ad lupanar duci -usque tuum turpiter coinquinari *etc. Dulc.* 12, 3; quarum -ora martyrio consummata *Sap. inscr.* examine *Gong.* 490. *Cal.* 9, 12. extinctum *Theoph.* 437. *Dulc.* 11, 4. materiale *Cal.* 9, 26 *(de terra factum).* rigidum *Agn.* 296. truncatum *Dion.* 229; praenobile *gest.* 417. sacrum *prim.* 389. venerabile *Dion.* 240. *prim.* 292 *(Liudulfi)*; *cf. Dion.* 227. 235. *Dulc.* 11, 5. *Cal.* 6, 1. 7, 1. 9, 1. 13. *Pafn.* 13, 1. 3. *prim.* 166. 172. 548; *(Christi)* -us sacratum generasse *asc.* 83. ex me dignatus sumpsit sub tempore -us, quod dedit morti *Theoph.* 233. proprium -usque resumsit *Theoph.* 318 *(de resurrectione).* accipe mis iam venerabile -us *(i. e. eucharistiam) Dion.* 179; credimus Heliam caelum petiisse secretum -ore cum vero *Mar.* 399.

correctio pia vitiis debetur I *pr.* 2.

corregnare] conregnante sua Mathilda coniuge clara *gest.* 22.

correptionis tuae severitas *Pafn.* 3, 6.

corrigere errata I *pr.* 1. quid corrigendum inesset *(in mea dictatiuncula)* II *ep.* 4; his miserum monitis correxit homullum *Bas.* 193.

corripere] correptus signi nimio terrore stupendi *Agn.* 248. incredibili metu *Gall.* 12, 8. populus tanto -us rite flagello *Pel.* 182 *(cf. gest.* 710 *app.).*

corroborata vestris sententiis II *ep.* 5.

corrui pavore concussa *Abr.* 7, 7; unde cecidi et in quam perditionis foveam -i *Abr.* 6, 3. postquam lapsa in peccatis -i *Abr.* 7, 5.

corrumpere] meae dextrae plasma, quod pulchrum feci, quod -ptum reparavi *Dion.* 94. ne posset veteris -mpi fraudibus hostis *Agn.* 233. -mpi visitatione hominum *Pafn.* 7, 8. *(Henricus cedit ducibus,)* ipsum qui verbis -perunt simulatis *gest.* 342. stabilem -mpere cuius mentem nullarum potuit mutatio rerum, quo minus *prim.* 490; ubi ipsa infelix se -ptam sensit *Abr.* 3, 5. quod -pta toro sis male si proprio *Gong.* 392 *adn.* -ptum vitiis Sodomitis *Pel.* 205. decus insignis -mpere virginitatis *Agn.* 18. -pta virginitate *Abr. inscr.*; donec assurgat non -ptumque resumat corpus *gest.* 416. -mpere dictis marmora *Pel.* 64 *(i. e. blasphemare).*

corruptela *Gong.* 421 *(i. e. adulterium)*; victrix hostis -am suadentis *Agn.* 39. Christi pietas a -a propriam protexit alumnam *Agn.* 264.

corruptibilis carnis *Theoph.* 434.

corruptionem integritatis *Dulc.* 1, 2.

coruscus] altithronum miro splendore -um *Dion.* 69. Iudittam vultus splendore -am *gest.* 158. Liudgardam summa bonitate -am *gest.* 421; animam niveo candore -am *Agn.* 414. dona *prim.* 431. 478. nomen puellae caelitus indiciis monstrare -is *Mar.* 273. laureolam caelesti luce -am *Pel.* 309 *(cf. Theoph.* 217*).* radiis fulgere -is *Mar.* 571. signis *(Wunder)* fulgere -is *Pel.* 363 *(cf. Dion.* 264*).* flaminis sacri templum sine sorde -um *(Maria) Theoph.* 180. thalamum sponsarum more -um *Agn.* 107.

corvino milite saeptus *Bas.* 76 *(i. e. daemonibus).*

coxam sacratam *(i. e. sancti) Gong.* 463.

creare mundum ex nihilo *Sap.* 3, 22. dextrae, qua cuncta -ata -avit *gest.* 232 *(cf. Mar.* 892*).* protoplasto

trariis -anda est medelis *Pafn.* 7, 5; inde non -o *Cal.* 2, 3. id -o, ne *Abr.* 1, 3. *inf. Mar.* 344. *Bas.* 30 II *ep.* 9.
curiose *(sc. rogo) Gall.* 12, 1.
curiositate frangar *Gall.* 3, 1. ne diutius frangamur pondere -atis *Pafn.* 1, 22. qui -atem sectatur *Pafn.* 1, 22.
curiosus] non tamen extimplo, quamvis -us *Gong.* 169.
currere *Mar.* 291. *Gong.* 537. *Bas.* 170. *Gall.* 4, 5 *(cf. Cal.* 4, 1*).* II 8, 2. atrio purpureo *Gong.* 206 *(sich ergehn, cf. v.* 384*).* quanta gravissimi itineris -ebam spatia *Pafn.* 3, 2.
cursim quidam remeabat *Gong.* 165. venere *Bas.* 71. *Agn.* 235.
cursu celeri *gest.* 645. cito *Dion.* 236. rapido *Mar.* 240. *Agn.* 266. *gest.* 573; dum sol usque suum conclusit vespere -um *Mar.* 232. astrorum motus, solis quoque -um *Dion.* 8. sidera cuncta illis iniunctum *(a deo)* complent per tempora -um *Agn.* 82. quater denis -u *(temporis)* ducente peractis diebus *Mar.* 672. trium -ūs dierum *Theoph.* 377. lustra duo celeri -u revoluta *Agn.* 41. post paucorum dierum -us *gest.* 1188. mensibus hinc senis -u volitante peractis *prim.* 568; (erranti) -um vitae reddit renovatum *Agn.* 329 *(cf. app.).* felici -u peracto *Pafn.* 12, 5.
curvi cameli *prim.* 45.
custodia] carceralis angustia -ae *Sap.* 4, 1. ponite illas in -am in interiorem officinae aedem *Dulc.* 2, 3. in -am iuxta palatium ponantur *Sap.* 3, 24.
custodire] quin inviolatum -iam sacramentum propositi *Gall.* 2, 3. quasi custodiendo astare *(prope lectulum) Pafn.* 11, 2.
custos semper fidus *Mar.* 511 *(i. e. angelus; cf. v.* 175*).* -os indubius fuerat qui corporis eius *Agn.* 226. ecclesiae -odes *(imperatores) gest.* 1516; *(Aethelheithae captivae) gest.* 510. 528. 547. 558.
cutis] saltim laedi -e summa *Pel.* 397 (pelliculam *v.* 394). sed ne tenuis quidem -is summotenus disrumpebatur *Sap.* 6, 1.
cyrographis eius sub nomine scriptis *prim.* 467.

dactylicis modulis I *pr.* 8 *adn.* cordis *Mar.* 531.
daemon *Bas.* 236. saevus *Theoph.* 93. 111. -onis spurci famelli *Pel.* 246. fervebat -onis ira *Pel.* 97. nunc -onum sumus praeda *Abr.* 3, 7.
daemoniacus, vel magis ipse diabolus *Dulc.* 5, 1.
daemonicis suadelis *Theoph.* 96.
daemonio plenus *Gall.* II 8, 1 *(cf. inscr.).* me -is et diis supplex commisi *Gall.* 12, 2 *(cf. deus).* nec umquam sacrificabimus -is *Dulc.* 11, 1.
damnantur capitali poenae *Pel.* 333 *app.* poenis amaris *gest.* 333. Christi cultores morti -averat omnes *Dion.* 159; in Tartara -aberis *Dulc.* 14, 3. tanto iustius *Pafn.* 3, 6. -andus] -is *(Iudaeis) asc.* 51. clericus *Gong.* 425. lupa *Gong.* 460. merito -a baratro *Gong.* 531. -us -arum princeps legionum *Bas.* 75. ministri *(diaboli) Theoph.* 104. ve mihi -o proprii pro crimine voti *Theoph.* 164 *(cf. Bas.* 99*).* scelerosi *Dion.* 55. o fili mortis merito -e perennis *(adi. pro adv.) Agn.* 61.
damnum] nunc pro meritis patior -um grave tantis *Mar.* 620 *(manu debilitata). (Mariae,)* per cuius partum patior nimium grave -um *Theoph.* 116 *(loquitur diabolus).* haut leve -um patiar in publica re *Gall.* 2, 4. hi quid fecerunt, -um qui tale tulerunt? *gest.* 273 *(cf. v.* 267 loetali vulnere laesos*).* vix germani *(captivati; cf. Pel.* 125*)* -um patiens grave cari *gest.* 191 *(cf. v.* 517*)*; qui -a diis *fecerunt talia stultis *Mar.* 845 *(simulachris conquassatis).* si non subito -i quid contigit *Gong.* 401 *(manu in aquam immissa; cf. v.* 406*).* non absque suo fore -o, si *Pel.* 46 *(sed propria notione Pafn.* 1, 25 non absque sui -o hanc ditando*).* -um ferretne caloris *Pel.* 403 *(i. e. num caput vim caloris ferret).* quo prius illatum nollet iam reddere *(ersetzen)* -um *gest.* 217. qui regnans illi -um non fecerat ullum *gest.* 493. corde super populi -is maerens miserandi *gest.* 723 *(per Beringarii imperium amarum illatis).* ut eas *(moniales sc.)* -o laedendo tangeret ullo *prim.* 513; *Verlust:* aetatis

praesens -um iuvenilis *Pel.* 255. fragilis tolerans patienter honoris -um *Theoph.* 63. martyrii -o capitum peragendi *Dion.* 205. dum regni deflevit -a paterni *gest.* 489; *de morte aeterna:* errantem -umque sui cupientem *Theoph.* 107. scribebat proprium ridenti pectore -um *Bas.* 97. qualiter utrumque evadere possis -um *Gall.* 2, 5 *(mundanum et spirituale).*

dapes] mensas -ibus oneratas *Gong.* 211 *adn.* has faciendo -es gustantibus esse salubres *Theoph.* 453 *(de cena monialium).*

dare partem *(substantiae)* viduis *etc.* *Mar.* 68. munera domino sacrificando *Mar.* 92. escam *Mar.* 369. misero cartam *Bas.* 62. interitus sui causam *(i. e. cartam)* tetro hosti *Bas.* 98. mammonam amicis *Pafn.* 3, 10. obsides *Gall.* 9, 3. vela *Pel.* 327 *(sc. vento)*; nobis solamen *gest.* 1517 *(cf. Mar.* 625*).* consilium, ut *gest.* 210. mihi osculum *Abr.* 6, 2 *(cf. Theoph.* 389*).* caeco lumina *Dion.* 29 *(i. e. visum).* decem dierum inducias *Gall.* II 5, 7. finem conviciis *(puniendo) Dulc.* 11, 3. licentiam a cena surgendi *Abr.* 6, 6. poenitentiam *Pafn. inscr. (i. e. imposita).* (Conrado) veneranda suae consortia natae *gest.* 689. si occasio non daretur negotiando aliud lucrari I *pr.* 8. certa quies data nobis *Mar.* 819. nec ultra huc detur liber accessus *Dulc.* 6, 1. datum poenitentiae spatiolum *Abr.* 7, 10. quo mihi daretur copia tecum fandi *Pafn.* 3, 1. quis sua pro meritis dantur mox praemia cunctis *Ioh.* 35. exoptans veniae dari munus sibi dulce *gest.* 347. grates atque tibi dentur *gest.* 1147. *de deo:* ex illa sobolem dominus mihi nec dedit ullam *Mar.* 165 *(cf. gest.* 25*).* qui sceptrum regni dedit ipsi *gest.* 253 *(sc. Davidi).* dedit optatum miserans ex hoste triumphum *gest.* 276. meam stabilem vobis do pacem *asc.* 111. sancta dans illi *Dion.* 176 *(i. e. eucharistiam Dionysio, de Christo).* quaecumque ipse dabit posse II *pr.* 4 *(cf. gest.* 249 *app.).* deus det proventum *Gall.* 6, 1. qui scientiam dedit *Pafn.* 1, 21. Christus ipsi *(i. e. Brunoni)* dona dedit tantae praeclara sophiae *gest.* 63. da tolerantiam Fidei *Sap.* 5, 13. conversis vitam dare velle futuram *Theoph.* 400. ut dare perpetuam mihimet dignere coronam *Dion.* 218. dans pacificam requiem ossibus *Sap.* 9, 1 *(cf. prim.* 560*).* caelitus dati patroni *Pel.* 413. Christicolis datum Christi baptisma sacratum *Bas.* 91. dante deo *Theoph.* 363. *aliter asc.* 11 sanguinis et pretium proprii gratis dedit amplum *et Theoph.* 234 corpus, quod dedit humanae morti nationis amore *(cf. gest.* 329*). a. c. i.* *Mar.* 176. *Cal.* 9, 21. *Pafn.* 13, 3. *Sap.* 3, 22. *gest.* 1146; rectorem populi dare morti *Pel.* 142. seclusus patria et datus exilio *Gong.* 438. non dederat propriis ipsum quia tunc inimicis praedam *gest.* 312. iniustum pro iusto mox fore dandum *gest.* 304 *adn.* quidam iudicio dantur capitali *gest.* 334; totum se perditioni sponte dedit *Theoph.* 196 *app. (cf. Pafn.* 10, 2*).* me quia per literas hosti dederam male scriptas *Bas.* 183 *(cf. v.* 204*).* voluptati se penitus dedit *Pafn.* 4, 5 *(cf.* 7, 4*).* locum peteret *(i. e. occasionem),* quo se morti dare posset *Pel.* 185. se dedit precibus devoto pectore fusis *Mar.* 460. molli dederat sua membra quieti *Theoph.* 208 *(cf. Abr.* 3, 10*).* per membra ebrietate data *Gong.* 222 *adn.*, da manum, ut te educam *Pafn.* 12, 4. dare colla *(s. v.* collum*).* operam dare componendis II *ep.* 6. praeceptis implendis *Dulc.* 13, 3. *inf. Dion.* 182; haec ubi dicta dedit *Mar.* 402. *asc.* 75. *Agn.* 177. *cf. Pel.* 246. responsa *Mar.* 722. *Agn.* 194. verba *Mar.* 614 *(cf. v.* 94*).* quis vocem, ut resurgerem, dedit *Cal.* 9, 21. voces in altum eiulando dedit *Abr.* 3, 4. de rostro haec dedit egregio *Gong.* 246. quod dedit signum merito damnanda baratro invita propriis conveniens meritis *Gong.* 521 *(simul tum v.* 275*). aliter* haut obscura tuae fidei qui signa dedisti *gest.* 1140. desidentia fructa sui lacerati corporis dant flagrantiam paradisiaci aromatis *Sap.* 5, 21.

dator] acceptum in -orem retorqueam ingenium II *pr.* 7. Christo victori mortis vitaeque -ori *Agn.* 310.

deae magnae Vestae *Agn.* 156. sacrae deae *Sap.* 5,4 *(sc. 'magnae Dianae')*.

deambulare] tres candidulos viros cum illa -asse *(inter ignes) Sap.* 6, 2.

debere] nec cuiquam credi sanctam -ere puellam quam sibi *Mar.* 483 *(cf. v.* 453*)*. Bethleis nasci quod Christus in oris iuxta cunctorum -eret carmina vatum *Mar.* 645. metrapolitano pontifici, cuius iudicio statui pastor sapienti -uit ecclesiae tali condignus honore *Theoph.* 40. cui *(Christo sc.)* -ebo fidem soli servare perennem *Agn.* 109 *app. (de tempore futuro cf. Pafn.* 7, 6. 12. quia iure piis concedere -eo votis *prim.* 170. sperans (se) teneram merito -ere puellam saevis ad cultum poenis urgere deorum et sic posse suum tandem complere furorem *Agn.* 140. ipsi *(deo)* -et famulari omnis creatura *Gall.* 12,5 *(cf. prim.*437*)*. imperator Iulianus misit vobis aureum simulachrum Iovis, cui tura gratis imponere -etis *Gall.* II 7, 1 *(freiwillig opfern sollt)*. ubi sunt lascivae, quae torqueri -ent, puellae? *Dulc.* 10, 1. non -es illi invidere *Cal.* 9, 22. quod post non uti donis -eret honoris condignis *(Liudulfus, patre iterum marito) gest.* 746. dum sibi commissos -ebant pascere porcos *prim.* 192. vanae spei -ere reniti *(pass.) prim.* 552; *(deo,)* cui -eo, quicquid feliciter vixi *Gall.* 13, 5. continuum tibi -et studium famulandi *(grex Gandeshemensis) gest. prol.* 1, 11 *adn.* magnas *(sc. gratias)* tibi pro hilari susceptione -eo *Abr.* 5, 2 *app.*; errores fatenti facilis venia vitiisque -etur pia correctio I *pr.* 2. cui -etur devotio nostrae servitutis *Gall.* 5, 5. nec nostrae nec deorum fortitudini titulus -etur triumphi *Gall.* 10, 1; *cf.* debitus.

debilitata dextra *Mar.* 608. variis aegri morbis -i *Dion.* 249.

debitus ordo rerum harum *prim.* 1; regali prius obsequio loca -a multa *prim.* 466.

debriare] *fieri potest, ut huius formae (cf. Ducange; Peiper, Jb. f. kl. Philol. a. 1873 p. 340) vestigium lateat p.* 156, 6 *app.*: hebriati *M; sed ibi aut* inebriati *correxerim, quod palaeographica ratione commendatur (*hebriati*), aut agnoverim orthographiae neglegentiam:* debrius *(s. v.) certe metri necessitate excusatur.*

debrius] de rivis praefatae d. artis *Dion.* 17.

deceptio] plenum diabolica -one *Cal.* 3, 3. propria stultitia huiusque Fortunati fraudolenta -o *Cal.* 9, 11.

deceptor] vaffer -or hominum captorque reorum *Gong.* 433.

decere] ipsum -et laus et iubilatio *Gall.* 13, 5. tanti excellentiam nominis -et stemma virginitatis *Abr.* 1, 5; *cf.* decet.

decernere] quid tua de his auctoritas decreverit *Abr.* 7, 14. hoc, ut *gest.* 708. *inf. Gall.* II 2, 1. *Abr.* 1, 4. *a. c. i. Mar.* 408. *Dion.* 21. *Gall.* 4, 4. *Abr.* 8, 2. *prim.* 109. 552; ut fore iudicio plebis -itur omnis optima *gest.* 91.

decet *(affirmatio respondentis) Gall.* 7, 2. II 1, 1. *Dulc.* 14, 2; ut imperialem -ebat neptem, scientia provectior I *pr.* 7. alieno profectui, ut -et vere sapientes, pie congratulantibus II *ep.* 1; -et tui personam praecavere *Sap.* 1, 6 *(a. c. i. etiam Mar.* 389. 838*)*; hoc -et tui sanctitatem *(cf. Pafn.* 10, 4*)*, ut *Cal.* 8, 1. 9, 22. -et ut II *ep.* 11. *Gall.* 1, 7. 8. 13, 4. II 5, 1. *Dulc.* 4, 3. 11, 2. *Cal.* 5, 3. 8, 1. *Pafn.* 7, 10. *Sap.* 5, 19; *cf.* decere.

decīdere] cur -is, cur in terra iaces immobilis? *Abr.* 7, 7. -it in lectum *Agn.* 115 *(cf. Strecker, neue Jahrb. III p. 634)*. -it in bello *prim.* 358 *(at cf. app.)*. -entia frusta mei lacerati corporis *Sap.* 5, 23. quo male compositis verbis mox -at omnis rusticitas *gest. prol.* 2, 35.

decipere *de diabolo eiusque ministris: Bas.* 33. *Abr.* 8, 2. qui me decepit, me seduxit *Cal.* 9, 22 *(cf. Abr.* 7, 3*)*. fraude *Theoph.* 69. 84. verbis male blandis *Bas.* 112. quae dementia, quae insania te decepit, ut praesumeres ..? *Cal.* 9, 11; decipi *Bas.* 148. carnali delectatione *Cal.* 9, 5.

tua deduc extimplo secreto *(cf. app.)* undas fonticuli *Mar.* 785.

deesse] non desunt, qui utentur inventa *(mammona) Pafn.* 3, 10. nec post haec ibi caelestis lux defuit omni tempore *Mar.* 573. nutu domini defuit altithroni *(lympha manibus lavandis petita) Gong.* 236. casu condicti parvum quid defuit auri *Pel.* 137 *(cf. v.* 141*)*; ideo non deest mihi cura *Abr.* 1, 4. ubi adest vera dilectio, non deest pia compassio *Pafn.* 10, 4. licet non defuisset velle, possibilitas tamen omnino defuit posse *Cal.* 9, 12 *(cf. app.).* si ulla promerendae spes veniae inesset, studium poenitendi minime deesset *Abr.* 7, 10.

defectus] -um dextrae subitum ademptae *Mar.* 611. fontis -um subitum *Gong.* 198. pacis *Sap.* 1, 4. pro -u mentis solito muliebris *prim.* 544 *(Masslosigkeit).*

defendere] perdere non placuit, sed nec -ere quivit *Agn.* 354 *(Agnen a seditione mota).* ecclesiam promptus -ere incursu de Ungariorum *prim.* 362. *(coenobium)* rectoris apostolici solum ditioni tradimus ad -endum pariterque regendum *prim.* 155; ipsius *(Christi)* dextra me -ente superna *Agn.* 203.

defensio] tanto ad perfecti -onem opusculi permultorum iuvamine egeo, quanto . . I *pr.* 5. omne latus tanto magis caret -one, quanto minus ulla fulcitur auctoritate *gest. pr.* 8; patriae *Gall.* 1, 1. 2, 2.

deferre regi avaro *(gazas, sc. se redempturum) Pel.* 135. vile munus *Abr.* 5, 2; detulit ad regem Beringarium timidus rem *gest.* 565. quas deferebas pro Christiana religione *Sap.* 3, 2.

deficere *(i. e. fatigari) Sap.* 5, 8. *gest.* 563. quoadusque evulsis visceribus et nudatis ossibus -iat et membratim crepat *Sap.* 5, 22. admirando -imus *Cal.* 9, 6.

definitio] sub huius diffinitionis specie non unus cadit numerus, sed plures *Sap.* 3, 10.

deflere commissa *Pafn.* 8, 2. culpam *Gong.* 554. *Bas.* 189. culpas gemellas *Theoph.* 255. facinora *Pafn.* 7, 9. mala *Gong.* 427. peccatum amarum *Bas.* 214. piacla *Theoph.* 198. reatum *Theoph.* 441. *Dion.* 92. 254. sordes inormes *Bas.* 195. hoc quoque -evit nimiis persaepe lamentis, quod male blanditis horum cessit suadelis *gest.* 340. -evitque piis sese peccasse lamentis *Theoph.* 136. -evit se vigiliarum sudores evacuasse *Abr.* 3, 5. *absolute Theoph.* 376 precibus crebro -ens, *nisi forte versus periit*; defectum dextrae *Mar.* 611. interitum (nati) lacrimis amaris *Agn.* 332. iniuriam factoris *Pafn.* 1, 27. tui perditionem *Pafn.* 3, 5. nimium miserabile factum *gest.* 190 *(sc. captivatum Henricum; sic de Aethelheitha v.* 516*).* regni damna paterni *gest.* 489. quod miseri non essent praecipitati *Dion.* 81; haec ubi continuis -evit verba querelis *Theoph.* 332 *(heruntergeweint hatte).*

defuncto patre *gest.* 38. 78. 485. Hluthario *gest.* 481. rege pio iam -o Hludowico *prim.* 464. quo nam -o *Theoph.* 31. *gest.* 128. defungebaris extrema *Cal.* 9, 21 *(cf. app., et s. v.* extremus*).*

degĕre] inde locis gentem -ere remotis *Pel.* 92. ubi -et *(Maria)*? in meis mansiunculis *Abr.* 1, 4 *app.* teretem -entes saepe per orbem *Gong.* 295 *forma ambigua; sic in rhythmo de Aquilegia 14, 2 (P. C. tom. I p. 424)* ibi colubres et ranae degent in lacunulis, *et in ecbasi captivi v. 864* istius exilii, in quo pro primi lacrimando crimine plasti degemus *(cf. Ennod. p. 281, 18 H.).*

degustare] vetiti pro crimine pomi, quod protoplastes -avere parentes *prim.* 533.

dehonestare] licet satis multis a vobis -atus sim (conviciis) *Gall.* II 5, 6 *(loquitur Iulianus).* vin adhuc solita conviciorum obiectione imperatorem dehonestare? *Sap.* 5, 7. caput regali unguento delibutum non -abo, pedibus simulachrorum submittendo *Dulc.* 1, 6. pomposis facetae urbanitatis exponenda eloquentiis praesumpserim -are inculti vilitate sermonis *gest. pr.* 8.

dehonestas] ut castis praesumeres fragmentis alicuius iniuriam con-

demonstrando viam per deserti loca rectam *Mar.* 742. -ando locum, quem lux perfuderat, ipsum *prim.* 201. quo carnis veram -ares pie formam *Mar.* 884. ut per se mundo -aret redimendo gaudia perpetuae quondam male perdita vitae *asc.* 5; quoadusque caelitus -etur, utrumne .. *Pafn.* 10, 5; haec ewangelici -ant cuncta libelli *Mar.* 538. haec modici -at pagina libri plenius, quem .. *prim.* 81; *a. c. i. Mar.* 641.

demulcere] his mentem regis -endo suadelis *gest.* 305.

demum] tertia d. nocte *Abr.* 3, 10. ita d. praevalebis *Sap.* 5, 3.

denarius (numerus) *Sap.* 3, 12. 14.

denegat sibi omnia cultorum delectamenta ciborum, scilicet et requiem somni saepissime dulcem *Theoph.* 199. nec aspectum subtraho nec colloquium -o *Pafn.* 3, 2. pergendi pariterque manendi libertatem male -at omnem *gest.* 504. nec tamen auxilii solamen denegat illi *(Odae viduatae deus) prim.* 301; non -o me artes scire II *ep.* 7; praesentia despicio, memet ipsam -o *Abr.* 2, 6.

denique *v. ind. metr.*

denominatio *Sap.* 3, 19. 20 *(Multiplicator; cf. adn.).*

dens] stridet dentibus *Gall.* II 8, 1 *(de inergumino).* capellam semivivam dentibus luporum nuper abstractam *Pafn.* 7, 3.

densitate nivali *gest. pr.* 5.

denudare] (puellae) publice -entur *Dulc.* 7, 1. cumque modum culpae -avit sibi tantae *Bas.* 176.

denuntiare] concedo, ipsis tamen -o me in hoc iure reprehendi non posse II *pr.* 6.

deorsum *Dion.* 74.

deosculari] abscisum morientis filiae caput amplectendo impressisque labris crebrius -ando *Sap.* 5, 15.

depellere] susciperet regnum depulso fratre regendum *gest.* 219. qui quondam patriis fuerat depulsus ab arvis *gest.* 603; virtute mea varios depellite morbos *asc.* 30. veteris depulsa fraude draconis *Theoph.* 414.

deponere] ut regi natum me -nas tibi carum *Pel.* 159 *(sc. ut obsidem)*; -sito tegmine religionis *Abr.* 4, 5. -sitisque suis ornamentis pretiosis simplicis et tenuis fruitur velamine vestis *gest.* 354 *(sc. Henricus fratrem aditurus).* nec tamen extimplo auro fulgentes potuit -nere vestes *prim.* 325. sol -sito radii splendore sereni *Dion.* 4. corpus -nere contextum venis fictile languidolis *Gong.* 477 *(imago vestis est).* -sito fragilis mortali pondere carnis *prim.* 482. pro nobis animam -nens in cruce caram *asc.* 12. quo veteris -ant crimina cordis *asc.* 29. callum pectoris *Sap.* 5, 17. perniciosam desperationem *Abr.* 7, 11. exue maerorem, cordis -ne dolorem *Mar.* 143. dubium cordis *Gong.* 199. duritiam cordis *Dulc.* 11, 2. nimiam cordis iram *Dion.* 54. omne maeroris pondus cunctique doloris ex animo -nentes *gest.* 1185 *(quae saepius obversatur imago).* mollitiem iam -nens muliebrem et sumens vires prudenti corde viriles *Bas.* 168. taedium *Sap.* 5, 26. timorem *Abr.* 7, 7. tristitiam *gest.* 306.

deposcere] quicquid nonnarum -ere sciverat usum *prim.* 506; tui -entem solitam pietatem *Theoph.* 329; ordo nunc rerum -it debitus harum, ut .. *prim.* 1; ipsius auxilio -entes sua vota sese persolvere posse *prim.* 123.

deprehendere] ut te venientem aspexi, tristitiam -ndi *Gall.* 2, 1; *a. c. i. Gall.* II 5, 4. *Dulc.* 1, 3. *Abr.* 3, 13.

deprimere] sub gravi onere peccati depressos *Cal.* 9, 23.

deprivare] illum mox proprio -arent male regno *gest.* 213.

depromere] et cum pacificis -mpsit talia verbis *Mar.* 245. -mpsit talia verba *Theoph.* 349 *(homoeoteleuti causa).* coepit -mere verbis fontis defectum, quem didicit, subitum *Gong.* 197. nulla piis potis est -mere verbis lingula laureolam, qua bene servata fulget pro virginitate *Pel.* 308 *(pro oratione obliqua).*

deridere] me male Iudaei -ebant scelerosi *asc.* 50 *(Christus loquitur).*

desperati necnon scelerosi *Theoph.* 440; *Mar.* 317 -ae donasti gaudia natae *ambiguum utrum desperata nata dicatur, quam Anna sibi fore desperaverat, an ipsa propter sterilitatem suam desperans.*

despicere deum *Theoph.* 240. te quia -exit *(deus)*, sobolis cum dona negavit *Mar.* 93 *(cf. v.* 158*)*. cur se -iceret *Mar.* 154 *(sc. Annam ancilla)*. me -ectum tantisque malis saturatum hortaris regredi subdi primoque *(i. e. priori)* pudori *Mar.* 171. qui nunc -ectum spernunt *Theoph.* 121 *(cf.* despectus*)*. quare me -existi, quare deseruisti? *Abr.* 7, 5. praesentia -icio, memet ipsam denego *Abr.* 2, 6.

desponsare *(saepius* disp- *cod.)* illam Christo *Abr.* 1, 5 *(cf.* 7, 2*)*. ut ipse suo primogenito dignam iam -aret amicam *gest.* 71 *(cf. Mar.* 380*)*; *sc. sibi:* -are volens sponsam Christi *Agn.* 52. ille *(sc. Christus)* talis me -avit amoris pignore *Agn.* 90. qui Constantiam -avit *Gall. inscr. (cf.* 1, 7 *et Mar.* 79*)*. cum -ata sibimet praegnante Maria *Mar.* 547. haec fuit illustri -ata viro *prim.* 320.

destinare] quasi exilio sint -ati *Gall.* II 7, 2 *(i. e. in exilium missi)*.

destitutam utriusque parentis solamine *Abr.* 1, 3.

destruere] *(Christus)* mortem -xit *Theoph.* 315. nunc in componendis sola desudando, nunc male composita -endo I *pr.* 6.

desudare *v.* destruere.

detegere] qui -ctum corpus honorifice texit *Cal.* 9, 13. -ge duram cervicem et sustine percussoris ensem *Sap.* 7, 1; quo patenter -geret dubio causae secreta remoto *(deus) Pel.* 376. praecognitorem futurorum supplicavi, ut mihi -geret solutionem somnii *Abr.* 3, 9. nunc cogor tibi -gere, quod ad tempus studebam velare *Gall.* 12, 10. materiam tuae perturbationis -ge *Pafn.* 4, 4. ne erubescas (dicere), sed penitus -ge *Pafn.* 7, 11. optato qui sublimatus honore, -git, invidiae quicquid sub pectore tristi gessit, dum regni deflevit damna paterni *gest.* 488. quanto se virtus Christi plus -git orbi *Agn.* 400.

detergēre] omneque (cum) lavacro corpus d. puro *Pel.* 220.

deterior patribus *(Abdrahemen) Pel.* 73. -ora imitaris *Gall.* II 5, 3. nihil gravius, nihil -us *(sc. rei publicae) Sap.* 1, 4. sceleris primo mage -oris *gest.* 204.

detestabilem aedem *(i. e. lupanar) Agn.* 259, *ubi cf. app.*

detestari] cuius mox mentem -atur patientem *(diabolus) Theoph.* 67 *(cf. Bas.* 34*)*. bonum cordetenus amplector et malum omnino -or *Sap.* 5, 31. -ando deum sese cognoscere Christum *Theoph.* 262 *(Matth. 26,* 74 tunc coepit -ari et iurare, quia non novisset hominem*)*.

detinere] assunt, quorum -ebar absentia, ne pergerem *Gall.* 7, 2.

detrahere] sede, ut tibi -am calciamenta, ne tu ipse fatigeris discalciendo *Abr.* 7, 1.

detrectavi pessumdare *(composita)* I *pr.* 4.

detrimentum] aliquid rei publicae adducere -um *Sap.* 1, 3. non sine nostrarum magno rerum -o *(mortua est regina) prim.* 473. totum se perditioni sponte dedit, proprii cartam scribens -i *Theoph.* 126. nulla puellaris patior -a pudoris *Agn.* 105.

detrudere] ne *(deus)* nosmet foveam mortis -at in atram *Mar.* 858.

deus *passim; adnoto memorabiliora*] *de deo Iudaeorum et Christianorum:* almus *Dion.* 15. fortis *asc.* 101. ignotus *Dion.* 22. magnus *Bas.* 8. omnipotens *Dulc.* 1, 3. potens *Mar.* 387. unus *Gall.* II 7, 2. verus *Mar.* 853. 903. *Dion.* 64. 195. *Agn.* 251. 337. *Gall.* 10, 1. *Pafn.* 3, 4. caeli *Gall.* 9, 2; *de Christo specialiter: Theoph.* 262. 333. -us aeternus de patre *(cf. Gall.* 5, 2*)* -o generatus *Theoph.* 231. magnus *asc.* 130. verus *Gall.* 5, 2. -um verum -orum *Mar.* 834. hunc hominemque -um designantes moriturum *Mar.* 656. -um verum necnon hominem fore plenum *Theoph.* 303. perfectum -um hominemque verum *Sap.* 9, 7; David

Fortunatus -ae amaritudinis felle plenissimus *Cal.* 9, 29. plenum -a deceptione *Cal.* 3, 3. insidiis -is sine te refragari nequeo *Cal.* 4, 1.

diabolus *Gall.* II 5, 4. *Dulc.* 4, 3. 5, 1. *Cal.* 9, 29. 33. *Abr.* 2, 8. *Sap.* 5, 13; *in carminibus propter metri necessitatem (*zabulum *numquam Hr. dixit) semper* serpens antiquus, draco, deceptor hominum *sim.*

diadema] princeps comptus -ate *Pel.* 65. qui ecclesias frequentabant et excusso -ate prostrati Iesum Christum adorabant *Gall.* II 5, 3. sceptrum capitis -aque pulchrum *gest.* 1479; *(Maria est)* praeclarum sidus, quod fulget in aevum regis (in) aeterni claro -ate Christi *Mar.* 279.

dialecticus] si tamen -os sequimur, nec illa *(sc. corpus et animam)* contraria esse fatemur. et quis potest negare? qui -e scit disputare: quia . . *Pafn.* 1, 5.

diapason] diaposon symphonia *Pafn.* 1, 14.

diapente symphonia *Pafn.* 1, 14.

diateseron symphonia *Pafn.* 1, 14.

dicare] non sibi *(Iosepho)*, sed Christo fuerat quia virgo -ata *Mar.* 493. ad templum sub honore -atum virginis *Theoph.* 195. summorum pontificum, quorum constat sub honore -atum *(coenobium) prim.* 457.

dicere] si praesumo d. *Gall.* 1, 6 *(cf. Pafn.* 7, 11*). cf. Gall.* 1, 7. 12, 1 (digestim*; cf. gest. pr.* 4*).* II 2, 1. 5, 1 *(cf. Pafn.* 1, 17*). Abr.* 4, 2. *Pafn.* 2, 3 *(bis). Sap.* 6, 1. quam bene dicis *Gall.* 2, 4; ubi? qua dictu miserabile *Abr.* 4, 2 *(cf. Pel.* 38*). gest.* 502. terruisti nos dictu *Pafn.* 1, 1; *interrog. obl. Mar.* 159. *asc.* 122. *Sap.* 3, 20; cur advenis, quid quaeris? non est dicendum *Pafn.* 2, 3; dic nobis de ea *(sc. musica)* superficietenus *Pafn.* 1, 8 *(sed aliter Mar.* 800 *Christus ad palmam:* ut post haec summi dicaris palma triumphi; et quisquis bello famose vicerit ullo, de te vincenti dicetur protinus illi: ad palmam magni venisti namque triumphi*); acc. pron. Mar.* 542 *(pass.; cf. Cal.* 1, 1*).* 684. *Gall.* 4, 1. II 7, 2. *Abr.* 7, 7. quid dicturus ero nimium peccator in illo tempore iudicii *Theoph.* 172. quid dicam, ignoro: ipsa, quam toleratis, me urget passio *Gall.* 9, 2. hoc miror certe, nimium te d. velle, cum videas *Mar.* 762 *(i. e. poscere).* perparum *Pafn.* 1, 8; orsa *gest.* 269. promissa Aedae *prim.* 573. talia verba *Mar.* 557 *(cf. v.* 413. *asc.* 94. 121*;* d. taliter *v. infra).* praesaga voce futura *Mar.* 515 *(cf. v.* 835. *asc.* 67*).* de se falsas res fore dictas *Bas.* 161. quis volet ergo tuae pietatis munera magnae merita d. laude *Mar.* 868 *(cf. v.* 328. *gest.* 40*).* laudem domino *Agn.* 257 *(cf. Sap.* 9, 8*).* donec perscripto vitae regalis honore, ordine digesto necnon sermone decoro dicatur sceptri decus imperiale secundi *gest.* 1, 34 *(cf. v.* 248. 250*)*; quarum sic creduntur nomina dicta *Mar.* 497. hicce Theophilus fuerat de nomine dictus *Theoph.* 5 *(cf. p. VI*[1]*).* qui fuit Aspasius dictus *Agn.* 357; signum sibimet dictum de parvo puero praesepibus inveniendo *Mar.* 631. dic primam usyam *Cal.* 2, 2. vale ultimum filiae *Sap.* 5, 13 *(cf.* valedicere*).* dicat amen *p.* 199. mulierem. cum mulierem dixeris, omnes comprehendis *Cal.* 2, 2 *(cf. Pafn.* 1, 6. 7. *Sap.* 3, 20*).* nec dicitur reatus, nisi quod consentit animus *Dulc.* 12, 3 *(cf. Mar.* 247. 798. *Abr.* 2, 3. *Pafn.* 1, 2. 12, 5. *Sap.* 3, 12. 13. 16. 4, 3*).* quod de subiecto dicitur, non nisi de subiecto aliquo cognoscitur *Cal.* 2, 2; tres esse dicuntur *(sc. musicae) Pafn.* 1, 10 *(cf. prim.* 433 *et s. v.* credere, ferre, tradere*).* si, ut dicitur *(cf.* 7, 1 *et add.),* speculum mentis est facies *Gall.* 3, 2; *oratio recta sequitur Mar.* 166. 196. 505. (taliter*; cf. supra*). 512. 594 *(cf. Agn.* 337*).* 735 *(sic).* 774 (ipsi, *sc. palmae; cf. v.* 386. 461. 850. *asc.* 108). 792 (ad palmam*; cf. asc.* 133). *asc.* 58. 75. 147. *Pafn.* 7, 14 *(cf. Sap.* 5, 32*).* sententia Christi dicentis: . . *Gall.* II 1, 2. *cf. Cal.* 9, 13. *Pafn.* 1, 20. 11, 2 *(bis; p.* 178, 28 intra me*). gest.* 303. ipseque 'te subito' dixit 'nunc erige, palma' *Mar.* 782 *(cf. v.* 91. 174. *gest.* 271*).* ipsi *(palmae: v. supra)* dicebat: 'arbor, flecte tuos ramos . .';

difficultas] quanta celeritate asperi -atem itineris transcurrimus *Abr.* 8, 1. -as cuiuscumque laboris tolerabilius fertur, si *Gall.* 1, 4 *(cf. Pafn.* 7, 7*)*; tantum -atis subire *Pafn.* 1, 18 *(de discentibus; cf. gest. pr.* 4*)*.

diffidere] noli -ere, noli desperare *Abr.* 7, 9. non poteris. cur -itis? *Cal.* 2, 3. non -o quin *Abr.* 1, 6. *a. c. i. Dulc.* 2, 2. *Cal.* 6, 2. *Sap.* 5, 35.

diffinitio *v.* definitio.

diffusus *(Gong.* 204*)*] *v.* circumdiffusus.

digerere] tempore -sto *Mar.* 446. -stis bis denis annis *Mar.* 85. ordine -sto *(i. e. digestim) Mar.* 630. *gest. prol.* 1, 33. his ita -stis *Mar.* 659 *adn. gest.* 160. 316.

digestim] quando quantilibet numeri d. disponuntur *Sap.* 3, 20 *(cf. p. 186 adn.)*; quater denis cursu ducente peractis d. rite diebus *Mar.* 673; tecta haut vario d. picta colore *Mar.* 651 *(Farbenzusammenstellung)*. dicam d. *Gall.* 12, 1. d. sufficienterque picta *gest. pr.* 4.

digitus] in quorum mensura membrorum sicut in articulis -orum *Pafn.* 1, 17. (baculum terrae tempōre sepultum) tractis arripuit -is *Gong.* 244. -os *(Mariae)* operum satis arte probatos *Mar.* 351 *(v.* 362 albos, *v.* 519 -is benedictis*)*. ut fixum -i esset opus proprii *(sc. divini homo) Gong.* 10.

dignanter *Mar.* 5. *asc.* 3. *Pel.* 375. *Agn.* 390.

dignari] tali me non -or beatitudine *Pafn.* 11, 2; *inf. (de deo et hominibus reverendis) Mar.* 8. 17. 194. 272. 524. 629. *Gong.* 11. *Theoph.* 185. 414. *Agn.* 326. *Gall.* 2, 5. 5, 3. 6, 1. *Cal.* 8, 2. 9, 20. *Pafn.* 7, 1. 11, 3. 12, 1. *Sap.* 5, 3. *gest. prol.* 2, 6. 33. *v.* 49. 1496; *(Thais)* non -atur *(begnügt sich nicht)* cum paucis ad interitum tendere, sed prompta est omnes secum ad interitum trahere *Pafn.* 1, 24; *per participium (cf.* dignanter*)* ex me -atus sumpsit sub tempore corpus *Theoph.* 233. sepulchralem -ans suscepit honorem *Theoph.* 313.

digne *Mar.* 27 (pro meritis; *cf.* dignus). 34. 55. 72. 387. 427. 868. 899. *Pel.* 410. *Agn.* 376. *gest.* 72. 133. 240. 395. 433. 443. 462. 474. 479. 585. 1163. 1505. *prim.* 15. 106. 555. -ius iustiusque *Pafn.* 1, 21.

dignitas] cum sis minor aetate, fito maior -ate. ostende, quaeso, quo pacto. flecte cervicem diis et esto sororibus exemplum correctionis et causa liberationis *Dulc.* 1, 5. augustalis apicem -atis *Gall.* II 5, 3. decet tuam -atem, imperator egregie *Gall.* 1, 8 *(cf.* II 5, 7*)*. praecipuae inter palatinos -atis *Gall.* 1, 5. summos -atis gradus *Sap.* 1, 1.

dignoscere (dinoscere *cod.*)] in -endis syllabarum naturis I *pr.* 2. singularum *(symphoniarum)* vocabula -ere *Pafn.* 1, 14. pergit illam perquirere, et cum deficeret nec iam -ere posset, quo regina suum tulerit clarissima gressum .. *gest.* 563.

dignus] cultūs *prim.* 371. facta *gest.* 476. famulatus *prim.* 312. formido *Theoph.* 156. honor *Pel.* 411. *Theoph.* 15. *gest.* 442. 702. merces *Theoph.* 175. munus *Mar.* 283. *prim.* 122. obsequium *Dion.* 170. poena *Mar.* 607. *Bas.* 13 *(cf. Abr.* 7, 12. *Pafn. inscr., et infra* d. pro . .*)*. praemium *Gall.* 1, 5. sumptūs hospitii *gest.* 1180. quis laudare modis potis est per saecula -is, quia *Mar.* 330. hac ita laetitia -is rebus celebrata *gest.* 696; me nihil -um deo egisse *Pafn.* 12, 2. mei opusculum vestra admiratione -um duxistis II *ep.* 3 *(*-um ducere *inf. Dion.* 12. *Cal.* 9, 22. *gest.* 54*)*. multa reprehensione -a I *pr.* 2. praeceptum omni contemptu -um *Sap.* 5, 4; quem dominus solum fecit fore -um *Mar.* 484 *(cf. v.* 433. *Cal.* 9, 33*)*. dedignatur subici -ioribus et superbe conatur praeferri comparibus *Cal.* 9, 31. imperii sedem Romani -us susceperat *prim.* 75; alumna *(Gallia s. Dionysii) Dion.* 134. amica *gest.* 71 *(cf. v.* 120 Eadit regali nato censetur congrue -a*)*. sui consors -issima regni *gest.* 665. *prim.* 470. dux *prim.* 212. -issimus heros *Gong.* 371. pontifex *Dion.* 118. praesul *Bas.* 256. senior *Mar.* 440. vir *Gong.* 331. Christi -issima virgo *prim.* 270; -ae inveniamini amplexibus regis aeterni *Gall.* 13, 1. sensit honore ducem summo -um *prim.* 128. misericordia *Cal.* 9, 24. utraque morte *Cal.* 9, 32 *(cf. Dion.* 63 neutra vita, *Cal.* 9, 22 resurrec-

pacem perennem *asc.* 112 (relinquo *Ioh. ev. 14, 27).* ornatus nec particulam -serat ullam *(Beringarius Aethelheithae) gest.* 499. *cf.* demittere.
dinoscere *v.* dignoscere.
directo tramite *prim.* 264.
dirigere] *(meos)* incultos -ige stichos *Mar.* 5 *(i e. rege, corrige; aliter Micon P. C. tom. III p. 365 v. 29).* hic Christi carus gressum -exit amicus *Gong.* 205. *(stella maris)* numquam occidit, sed navigantibus recti semitam itineris -igit *Abr.* 2, 3; *i. e. mittere:* Sisinnium comitem -igam ad ultionem exercendam *Dulc.* 9, 1 *(cf.* 13, 4; pro inquisitu *Abr.* 4, 1. trans mare *gest.* 110*)*; caelitus acceptum -exit ad aethera flatum *Theoph.* 30 *(i. e. mortuus est).* vocem *Agn.* 229.
dirus] hostis *Bas.* 141 *(i. e. diabolus)*; per saevitiam -ae mentis male duram *Dion.* 97. -i victor loeti *asc.* 114. o res -a omnibusque saeclis inaudita *Gall.* 12, 3.
discalciare] tibi detraham calciamenta, ne tu ipse fatigeris -endo *Abr.* 7, 1 *app.*
discedere *Theoph.* 344. *Agn.* 355. *Gall.* II 5, 7. *Cal.* 3, 3. *Pafn.* 13, 1. ab illis *Agn.* 454. -de ab hoc, crudelis bestia *Cal.* 9, 8 *(ad serpentem; cf. Mar.* 743 nec nocturnis -sserat ulla sub horis, *sc. ferarum).* -dens a me citius fugiendo recede *Agn.* 63. silvis ab illis *Mar.* 241. de templo *Mar.* 169. de patria *gest.* 201. ab armis *Gall.* 9, 2 *(die Waffen niederlegen).* (populus Iudaeorum) mox a domino -det corde maligno *Mar.* 561. mundo ab isto *gest.* 468 *(cf. prim.* 472 e m. isto, *asc.* 84 de m., *gest.* 398 praesentis vitae ab oris*)*; postquam nox scissis -ssit victa tenebris *Gong.* 225 *adn.*
discere] aliquot auctores, quos ipsa prior a sapientissimis didicit, me admodum pie erudivit I *pr.* 7. artem, quae docet astrorum motus *Dion.* 7. quod in cunabulis didicimus, nullatenus oblivisci quibimus *Sap.* 4, 3. haec didici certe legis ratione docente et discens animo mandavi sedula fixo *(? cf. add.) Mar.* 401. *inf. Mar.* 373. *Theoph.* 255. 441. *Dion.* 92. *Agn.* 70; *i. e. cognoscere:* causam terroris recentis *Mar.* 235. fontis defectum subitum *Gong.* 198. famam *Gong.* 391. bonitatem *(Aethelheithae) gest.* 640. expertus didici *Gall.* 12, 8 *app. (sc. rem se ita habere).* quod . . *prim.* 29. 339 (fama prodente sinistra, *cf. app.*).
discernere omnia iudicio iusto *Pel.* 390.
discessus] eius post annos -us paucos *prim.* 469 *(i. e. mortis).*
discidium] *(Christus)* dignetur nos pro corporali -o quandoque associatum ire in aeterno gaudio *Gall.* 13, 3 *(Constantia ad sponsum sibi abrenuntiantem).* finis instat peccandi tempusque nostri -i *Pafn.* 4, 4 *(Thais ad amatores).*
discindere] ex quo -ssae *(cf. app.)* noctis periere tenebrae *Mar.* 358; aeternae radio lucis opimo errorum tenebras veterum -ndere nigras *Dion.* 115.
disciplina] animal capax -ae II *ep.* 7 *adn.* habenis -ae stringi *Pafn.* 7, 10. -a una de philosophiae quadruvio *p.* 163, 29 *(cf. p.* 164, 2*).*
discipula] quo laudem dominae studium supportet alumnae doctricique piae carmina -ae *Mar.* 12.
discipulus] ipsum -um facias tibi rite futurum *Bas.* 61 *(magus ad diabolum).* -us Petri Clemens *Dion.* 107 *(cf. v.* 223 *et* condiscipulus*).* Paulo meo -o *Pafn.* 11, 1 *(verba Antonii; cf.* 7, 16. 10, 5*)*; *praecipue de discipulis Christi: asc.* 15. 36. 108. *Theoph.* 321. *Cal.* 9, 27 *(semel sing. Gall.* II 1, 2 *ex Vulg.).*
disconvenit] multum d., ut *Cal.* 5, 2. *Abr.* 2, 2 *(cf. Boethius ed. Friedlein p.* 381, 5. 389, 11*).*
discordia] post haec ultra fuerat -a nulla inter eos *gest.* 376 *(sc. Ottonem et Henricum).* incepit prior stabilem -a sumere finem *Mar.* 211 *(inter angelos et homines).* civilis *Cal.* 4, 1. exoritur nostris subito -a fortis *gest.* 169. gravior *gest.* 178.
discretio] recta prorsus laudabilique -one uteris, si artioris frenos observantiae aliquantisper laxabis, quo errantem Christo lucreris *Abr.* 3, 17.

ditescere *(transitive)* suas nonnas omnibus his rebus *prim.* 303 *(cf. v.* 436*)*.

ditio] sub -one sua complectens universa *Agn.* 321; sub -one sui magistri *(i. e. diaboli) Theoph.* 91 *(cf. v.* 135. 169. 370. *Bas.* 204*)*; tibi *(sc. Dionysio)* credo potestatem -onis eandem, quam Christum Petro scimus credidisse magistro *Dion.* 128. hoc *(coenobium)* rectoris apostolici solum -oni tradimus *prim.* 154 *(cf. v.* 179*)*; tuae -oni summa devotione nos subicimus *Gall.* 5, 4 *(puellae ad Constantiam)*. restituens Beringarii regnum -oni *gest.* 484 *(cf. v.* 684*)*. imperii sedem conscendere eandem atque pari similis splendore frui -onis *prim.* 80.

diu *Gong.* 515. *Gall.* 12, 1 *(cf. Sap.* 3, 23*)*. *Cal.* 2, 1. *Pafn.* 3, 10. *Sap.* 5, 26. 31. tam d. *Gall.* 11, 1. *Sap.* 5, 18. diutius *Dulc.* 14, 2. *Cal.* 3, 3. *Pafn.* 1, 22.

diutina absentia tui *Pafn.* 8, 1. -um laborem *Pafn.* 10, 4.

divehere *v.* devehere.

divellere] quicquid . ., -i penitusque cupio labefactari *Sap.* 1, 1.

diversitas naturarum *(in Christo) Sap.* 9, 4 *(bis; opp.* unitatem personae*)*. aliarum gazarum *Pafn.* 4, 3.

diversus] res -as duas, primule vindictam, post vero veniam *Gong.* 374. pro -orum qualitate meritorum *Theoph.* 176. -is affectibus (fatigor), gaudio videlicet et metu in -um trahor II *ep.* 6. -a duo socians *(sc. corpus et animam) Cal.* 9, 9 *(cf. Pafn.* 13, 3*)*. -a corporis necessaria *Pafn.* 7, 12. supplicia *Sap. inscr.*

divertere *v.* devertere.

dividi in duo aequalia *Sap.* 3, 18 *(de numeris)*. -dit et tanto pauperibus studio *(de censu suo) Gong.* 58. -sae divino numine flammae *Agn.* 363. nec diversitate naturarum unitatem personae -dens *Sap.* 9, 4.

divinitas] quem retro tempora -as edidit omniparentis et in tempore virginitas genuit matris *Sap.* 9, 4. -atis unica progenies *Cal.* 9, 18. impassibilitate *Sap.* 9, 6. maiestas *Pafn.* 3, 6. impollutae nomen *Pafn.* 7, 13. voluntas *Abr.* 7, 17.

divinitus II *ep.* 8.

divinus] auxilium *Gall.* 2, 4. benignitas *Abr.* 7, 11. causa *Mar.* 159 *(cf.* causa*)*. clementia *Cal.* 9, 22. cultus *Dion.* 125. *prim.* 499. famen *asc.* 133 *(i. e. oratio)*. famulatus *prim.* 116. flamen *Dion.* 117. grati(ol)a *Gong.* 282. *Gall.* 5, 6. II 5, 3. *Abr.* 7, 10. iudicium *Mar.* 445. *Cal.* 9, 6. laudatio I *pr.* 8. laus *asc.* 128. *Agn.* 417. *Abr.* 3, 11. *prim.* 402. laudes *Abr.* 1, 1. 3, 12 *add. prim.* 95. 232. lex *Abr.* 2, 7. miseratio *Pafn.* 10, 5. -o more *Theoph.* 155. -o numine *Mar.* 821. *Dion.* 32. *Agn.* 363. -o nutu *Mar.* 668. *gest.* 56. *prim.* 74. obsequia *Theoph.* 7. odae *Mar.* 286 *adn. asc.* 149 *(metri causa; ceteroquin* laus, laudes*)*. ordo *Mar.* 601 *(Fügung)*. ōs *Gong.* 8. pietas (Christi) *Cal.* 9, 19. potestas *gest.* 276. proles *Mar.* 576. *Theoph.* 166 *(addito genitivo* caelestis regis *Theoph.* 667. mis, *i. e. Mariae, Theoph.* 217*)*. promissio *Cal.* 9, 17. signa *Mar.* 888. substantia *Cal.* 9, 26. ultio *Dion.* 83. *Gall.* II 8, 2. verbum *Dion.* 119. 145. visitatio *Abr.* 9, 1. voluntas *Abr.* 1, 1. 7, 17. vox *Cal.* 9, 5. *Pafn.* 11, 2.

divisione *(arithm.)* solvi *Sap.* 3, 19. -oni aptus *Sap.* 3, 19. -onem faciendo *Sap.* 3, 20.

divitiarum pretiosarum *Pafn.* 4, 2. -is effluere *Pafn.* 4, 5.

divulgando suam laetitiam *Gong.* 364. -ans tantae gaudia gloriolae *Gong.* 536.

divus] -os stultos *Pel.* 84. fatuos *Pel.* 248.

docere] lex ut Romana -eret *Mar.* 661. haec didici legis ratione -ente *Mar.* 401. lex nostrae religionis -et, ut . . *Cal.* 9, 23; eventus post facta -et persaepe rerum discrimina *Cal.* 9, 6; artem, quae -et astrorum motus, solis quoque cursum *Dion.* 8. nec scribenda prius scripti -uere libelli *gest. prol.* 1, 15; *de fide:* illas *(gentes)* perpetuae vitae mandata -ete *asc.* 26 *(spiritus sanctus)* vos verum -et intus *asc.* 72. studio florente -endum *Theoph.* 11. astantes ewangelicis praesul -et orsis *Theoph.* 387. accipe Gallos -endos *Dion.* 132. -uit plebem

-ari *Theoph.* 51 *(de episcopo; cf. v.* 80*).* regem olim -antem *gest.* 226 *adn.* subiecti regni digne -ari *gest.* 443; *(tu senex es:)* ast ego sed validis -abor quippe lacertis *Pel.* 156 *(puer ad patrem)*; in meo corde, ubi solum intestini maeroris amaritudo consciique reatus nova -atur formido *Pafn.* 3, 7.

dominator] rex pie, sidereae -or nobilis aulae *Pel.* 389.

dominatrix alma *Mar.* 3 *(Hr. ad abbatissam).* -icis iussis artis *gest.* 404 *(de Editha; opp.* maternae pietatis amore*).* -icis mandando iure potentis *prim.* 421 *(de Oda; cf. v.* 460. 574*)*; -ix inclita caeli *(Maria) Mar.* 13 *(cf. adn. et Theoph.* 179. 208. 333*).*

dominatus] *(rex,)* cuius dono Liudulfus suscepit primum propriae gentis -um *prim.* 310 *(cf.* comitatus*).*

dominium] cuius nunc subdor -o abbatissae I *pr.* 7. sub huiusmodi personae -o militantium *gest. pr.* 1.

dominus, *i. e. deus, passim (Mar.* 92. 106. 168. 201. 205. 284. 344. 407. 425. 443 *etc.)*; *adscribo memorabiliora:* unum -um habemus in caelis *Gall.* 5, 5. -us bonus *Theoph.* 402. summus *Mar.* 200. *Theoph.* 384. -us Iesus Christus *Gall.* II 7, 1. 9, 2. *Cal.* 9, 21. -us mundi *Mar.* 677. orbis *Agn.* 80. polorum *Theoph.* 417. unus universitatis *Sap.* 9, 9. -i christo *gest.* 233. plebem herilem *Theoph.* 249. praesul *Bas.* 177 (vir *v.* 185). seges *Dion.* 121. servi *Dion.* 112. die sacra, quae trahit a -o nomen venerabile summo *Theoph.* 384 *adn.*; quam ut servus veneretur ut -us. non suadeo tibi venerari servos, sed -os principumque deos *Dulc.* 1, 7 *(cf. app. et add.).* -i natae complexibus uti *Bas.* 90; *de hominibus reverendis:* heu heu, -e *Cal.* 5, 1 *(ad Iohannem ap.).* surge, -e mi, surge *Abr.* 6, 6 *(meretrix ad hospitem).* pater et -us meus Antonius *Pafn.* 11, 2. legalis *(i. e. maritus) Mar.* 114. 249. *Gong.* 360. carus *gest.* 589. regalem puerum -um Liudulfum *gest.* 427 *(cf. v.* 438*).* -us imperator *Gall.* 2, 1. -e (mi) *Gall.* 2, 1 *(bis).* 6. *Sap.* 3, 2. 5, 25. proprii -i nato *gest.* 188 *(cf. v.* 235*).* Francorum gentis -os praenobilis almos *gest.* 452 *(i. e. comites).* terrenorum -orum *prim.* 153. 180 *(opp. papa).* -is succumbere duris *Pel.* 157 *(Saracenis).* hinc gravior -is discordia nascitur ipsis *gest.* 178 *(ex discordia vassorum).* pars plebis, quae retro rebellis menteque perversa propriis -is inimica . . *gest.* 483. *cf.* domina, domnus.

domna *(asterisco * metri necessitas indicatur; ceterum cf.* domina*)*] ut servo propriae iungam consortia -ae *Bas.* 48*; o mea -a *(Maria) Theoph.* 237* (piissima *v.* 358*. sanctae -aeque *v.* 436); -a *(Constantia) Gall.* 5, 4. 7, 1 *app.*; (Oda) *prim.* 68 *(cf. app., ut semper fere in prim.).* 298 (illustris). 333. 376. 409* (venerabilis). 501* (sui studio laudabilis). 531 (potentem); (Eadit) *gest.* 81* (egregiae). 99. 109. 413 (amandae). 597; *(Aethelheitha) gest.* 508* (propriam). 517* (suae carae). 560*. 574*. 583* (suam); (Gerberg [II.]) *Bas.* 1*. *gest. pr.* 1; has ipsas *(sc. moniales)* vocitando suas saepissime -as *prim.* 427* *adn. (cf. v.* 436**)*; -a Maria *Abr.* 6, 4 *(stabularius ad meretricem)*; Italici Papiam regni -am *gest.* 630*.

domnus *(cf.* dominus *et* domna*)*] -um florigeri loci *Gong.* 100* *app.* si Iulianus sit tuus -us *Gall.* II 7, 1 *app.* cum quisque *(vassorum)* sui peteret solamina -i *gest.* 177*. coetu nostrarum circumvallante sororum pernimio -i fletu lectum morituri *prim.* 537 *app. (cf. v.* 547*).*

domus domini inclita *prim.* 286 *(coenobium).* sancti Petri *Gall.* 11, 1. sicque locus scelerum -us efficitur precularum *Agn.* 253. in -o cuiusdam lenonis *Abr.* 4, 3. -us patri *prim.* 200. extra tecta -us *prim.* 203 *(cf. v.* 188 parvula villa*).* in -o sepelite *Gall.* II 7, 2 *(cf. inscr.).* maesta -um petiit *Mar.* 149. quicquid habere -i sibimet suevit pretiosi *Pel.* 136. particulamque *(substantiae)* suae -ui servaverat omni *Mar.* 70. en *(coniunx)* solutis crinibus egreditur omnisque -us lacrimis prosequitur *Dulc.* 6, 2.

donare] amborum vobis -abo pignora gratis *prim.* 171. omnibus aeternae bravium vitae debere -ari *Sap.* 9, 7 *(cf.* 5, 30*).* visus (usus) caecis -atur *Dion.* 248; donis illam -are coruscis *prim.* 431. *(Oddonem)* muneribus variis Romanus -at orbis *gest. prol.* 1, 6. proprios servos libertate -atos *Gall.* 13, 6. cito maioris -atus munere iuris *prim.* 17. -at miseram veniae miseratus honore *Gong.* 429. iam desperatae -asti gaudia natae *Mar.* 317. clementes cunctos pietatis munere vivos congaudere suis -asti sedulo pullis *Mar.* 131. qui me vitali praestans aura pie vesci ingenii -asti luce profundi *Dion.* 212. ut -er beatitudine interminabili *Pafn.* 12, 5. a quo clarum rutilante corona -atur, sui signo -anda triumphi *Agn.* 421 *sq.*

donec *v. ind. metr.: particulae.*

donum *Agn.* 55. 57. *prim.* 147. aurum pro -is si dederim minimis *Gong.* 152 *(Kaufobject).* quis fungi -o contigit aurivago *Gong.* 306 *(die durch die Luft an einen andern Platz versetzte Quelle).* rarissima -a *Gong.* 267. -is illam donare coruscis *prim.* 431 *(cf. v.* 478*)*; ne in me -um dei annullaretur II *ep.* 9. gratuitum dei -um *(i. e. spiritus sanctus; cf. Mar.* 39 *adn. et* II *ep.* 6*)* non pensat humanum meritum *Pafn.* 12, 5. caelestis -um pietatis *Theoph.* 431 *(cf. Dion.* 187. 216. *gest.* 605 *de rege,* 528 *de duce).* ex cuius *(sc. Satanae)* largis -is *Theoph.* 147. -o regis Hludowici *prim.* 368 *(cf. v.* 309. 443. 454; prophetiae -um *Theoph.* 257. insuperabilis sapientiae -a *Sap.* 3, 1 *(cf. gest.* 63*).* haec -a salutis *Pel.* 393 *(cf. Gong.* 297 *app.).* non parvi -a lucelli *Bas.* 43. e subitis tanti laetatus honoris -is *Theoph.* 139 *(cf. gest.* 746*).* sobolis cum -a negavit *(tibi deus) Mar.* 93 *(cf. v.* 179*).*

dormire] nostrae coniuges dedignantur nobiscum comedere, quanto minus -ire *Sap.* 1, 5.

dorsi mei extrema particula *Gong.* 571 *(i. e. nates; euphemismus).*

dotare] *(me)* ceu sponsam clara -ando corona *Agn.* 91 *(de Christo).*

draco mirae magnitudinis nimiique foetoris *Abr.* 3, 8 *(cf.* 3, 10*).* multi terribiles -ones *Mar.* 707 *(v.* 713 *frendentes)*; *de diabolo:* perversus *Theoph.* 124. vetus *Theoph.* 414. *Bas.* 69. *Dion.* 132. *Ioh.* 32 *(cf. v.* 26. 27. 30*).*

dramatica serie contextus liber secundus *Agn. subscr. (cf.* II *pr.* 9*).*

dubitare] non -o *(absolute) Pafn.* 12, 1. *Sap.* 8, 1; quin *Gall.* 5, 6. *Cal.* 5, 2. 9, 16. *Abr.* 9, 1. *Pafn.* 1, 27. 3, 9; *a. c. i. Theoph.* 304. *Dion.* 13. II *pr.* 6. *Dulc.* 14, 3. *Pafn.* 10, 5. *Sap.* 5, 30. *gest. pr.* 7. *v.* 407. quis laudabilis -et corpus fore testis? *Pel.* 344.

dubius] ignorat omnino -us, quid .. *Agn.* 352 *(cf. Gong.* 378*)*; male si nostras aures simulata vetustas non rebus fictis luserat et -is *Gong.* 68. *(deum)* indicio -ae pronum fore causae *Pel.* 383. te poscens spe non -aque requirens *Theoph.* 364. ne frangor in -o certamine *Pafn.* 7, 15. ignoravi -a esse *(i. e. apocrypha),* in quibus disposui laborare I *pr.* 3; -um deponere cordis et meritis sancti iam credulos fieri *Gong.* 199. quo *(deus)* detegeret -o causae secreta remoto *Pel.* 376. procul -o *Theoph.* 88. *Abr.* 9, 1. *prim.* 346. 570. nec -um quin *Pafn.* 7, 12.

ducatus] nec augustalis proceritatem excellentiae sine -u appono subire *gest. pr.* 6 *(cf. p.* 201, 17 nullo duce*).* tuo -u semitam arripiens veritatis *Cal.* 9, 17.

ducere] turmas -cendo praeibat *Gong.* 83; secum (gregem) cum magistris *Mar.* 98. obstetrices *(mitbringen) Mar.* 589. *(Theophilum)* trans urbem *Theoph.* 97 *(cf. Bas.* 72*).* *(servum, sc. in ecclesiam) Bas.* 234; -cite me cum lucernis ad cubile *Dulc.* 5, 1. -ci tecta sub ipsius thalami regalia *gest.* 596 *(cf. Agn.* 108*).* ad lupanar *Dulc.* 12, 3 *(cf.* 12, 5*).* ad mortem *Sap.* 5, 1. -xit captivum fratrem regis *gest.* 183 *(cf. Theoph.* 75*).* per devia -cti *(magi) Mar.* 658; agnos vitae ad gaudia laetae *Mar.* 61. absentes scriptis, praesentes dictis ad verae cultum fidei sequendum *Dion.* 43. animam in aulam astrigeram *Agn.* 419 *(de angelis).* quo

-xit spiritus almus *prim.* 258. -centem sonum sequerentur *Pafn.* 1, 16. -cente via *Gong.* 89. quae haec causa, quae te huc -xit de tuis latibulis? *Pafn.* 10, 2; ne maerore meos -cas in Tartara canos *Pel.* 164. ad summum non -xit opus studiosum *prim.* 283 *(i. e. non consummavit).* ramos magno de germine -ctos *Mar.* 763. in quam nimio affectu -cor *Abr.* 1, 3. ex aegri latebris -cens suspiria cordis *gest.* 743 *(cf. Agn.* 112 longa). effusis noctem precibus -cendo sequentem *Mar.* 151. quater denis cursu -cente peractis diebus *Mar.* 672; mei opusculum vestra admiratione dignum -xistis II *ep.* 3. -cere dignum *inf. Dion.* 12. *Cal.* 9, 22. *gest.* 54. commodum *inf. Abr.* 1, 1. non leve *Dion.* 93; *a. c. i. gest.* 1186.

ductor barbaricae gentis *Pel.* 32.

ductrix virginum abbatissa *Pafn.* 6, 1.

ductu longo lapsi de vertice summo *(capilli) Agn.* 217.

dulcamen suavis odoris sentire *Agn.* 221.

dulcedo] *(palma)* sanctis constet -o perennis *Mar.* 812. *(delectari)* nectareae -inis gustamine *Sap.* 4, 4. male blandientis *(cf. app.)* -inem delectationis luas molestia nimii foetoris *Pafn.* 7, 12. quid sentio novae -inis, quid odoror stupendae suavitatis? *Sap.* 5, 23. tristem mellifluae refovens -ine linguae *Theoph.* 274. tuae alloquutionis *Gall.* 2, 6. ipsius certe -o fluxit ab ore *Agn.* 95. his verbis tota -ine mixtis *prim.* 133. dum -ine sermonis *(Terentiani)* delectantur II *pr.* 2. tantae -ine famae *gest.* 598. *prim.* 523. mentis *Mar.* 336. *Gong.* 105. *gest.* 430. 1143. tui amoris *Gall.* 5, 3 *(in oratione).* divinae benignitatis *Abr.* 7, 11. tuae miserationis *Pafn.* 11, 3. talis munera -inis *Gong.* 510. *(Christina)* iam tunc instantis grandis -o doloris *prim.* 582 *(i. e. solacium).*

dulcis] gurges *(aquae) Mar.* 786. latices *Gong.* 289. pastus *Agn.* 96; amor *Theoph.* 336. *Agn.* 66. *gest.* 106. 426. 437. 1166. amplexus *Agn.* 260. 452. armonia siderum *Sap.* 9, 5. carmen *Agn.* 101. male -ia colloquia *(amantium)* II *pr.* 4. consortia puellae *Agn.* 50. cura *gest. prol.* 1, 10. dilectio *prim.* 417. grates *Mar.* 188. 789. *gest.* 693. hymni *Pel.* 379. gratiolae munuscula *gest.* 465. veniae munus *gest.* 347. 362 *app.* murmur *Mar.* 123 *(Gezwitscher).* oscula *Abr.* 6, 2. pietas *Theoph.* 183. 405. *Dion.* 95. quies *Abr.* 6, 6. somni requies *Theoph.* 201. sermo *Theoph.* 323. solamen *Mar.* 488. *prim.* 66. sonus *Pafn.* 1, 16. verb(ul)a *Pel.* 230. *Agn.* 287. vita *Agn.* 284. vox *gest.* 102 *(cf. Agn.* 308 *et prim.* 594 *app.)*; parens *Theoph.* 28 *(m.).* 446 *(f.).* genitor *Bas.* 107. genitrix *Theoph.* 166. proles *Bas.* 124 *(f.). Sap.* 7, 2 *(f.) gest.* 121 *(m.).* 420 (feminei sexus). soboles *Bas.* 130 *(f.). gest.* 393 *(c.).* filius *Pel.* 163. filiolae *Sap.* 4, 1. amicus *Gong.* 107. nepos *Theoph.* 9 *(Patenkind).* dux *Pel.* 139.

dulcisonis vocibus *Gong.* 299. hymnis *asc.* 95. odis *Gong.* 328.

dulcorare] quantum dulcedine tuae alloquutionis amaritudinem -asti maesti patris *Gall.* 2, 6.

dulus] tibi me parere ut -um *(cf. app.)* summo exiguum domino *Gong.* 126: *cf. Walahfridi c. 54, 18 (P. C. tom. II p. 401), gesta Apollonii v. 65 (P. C. tom. II p. 486; Schepss, N. A. tom. IX p. 182).*

dumtaxat] omnium sapientium, eorum d., qui I *pr.* 1.

duodenarius numerus *Sap.* 3, 12. 15.

duplex] -ici certamine victrix *Agn.* 424 *(virgo et martyr).* -icis bravium honoris *Dion.* 261 *(corporis et animae).*

duplicare] ducis est pretium *(Lösegeld)* iussu regis -atum *Pel.* 133. aeterni bravio decoris -ato *Agn.* 426 *(cf.* duplex*).*

duplus] haec *(symphonia diapason)* fit in -o *Pafn.* 1, 14. omnesque *(numeri),* qui ab his in -o fiunt *Sap.* 3, 18 *(cf.* 3, 19*).* scimus Abel -am merito sumpsisse coronam *Mar.* 394 *(cf.* duplex*).*

durare in coepto *(cf. app.)* maligno *Bas.* 123. in peccatis *Abr.* 7, 6.

dure] probris d. cogebat amaris *Agn.* 147.

edomat gentes feroces *(Henricus dux) gest.* 44.
educere] da manum, ut te -cam *Pafn.* 12, 4.
effectus] ideo ambo morte sunt consumpti, ne -um administrarent sceleri *Cal.* 9, 4. (tuis) votis -u conabar respondere operis *Gall.* 1, 2 *(cf. Pafn.* 3, 8 *bis).*
efferre] quod spera tam dulcem efferat sonum *Pafn.* 1, 16; elata funera sequi *Sap.* 8, 2; *(Christum)* efferimus crebris conclamantes simul odis *Theoph.* 418.
efficacia posse *Pafn.* 1, 28 *adn.*
efficaciter] qui imbecillioribus assimilari non respuit, quo -ius animam revocet, quae erravit *Abr.* 3, 18.
efficax] quam -aces, quam exaudibiles experior esse tui preces *Sap.* 5, 21. quam -ax his aderit superna miseratio *Gall.* 9, 4.
efficere] *(deus Mariam)* -ecit cunctis dissimilem meritis *Mar.* 36. quo te mihi -icerem obtemperantem *Sap.* 3, 23; locus scelerum domus -icitur precularum *Agn.* 253. num adeo infelix -ectus es, ut ..? *Cal.* 9, 12. iam patrona *(cf. app.)* -ecta te parientis *Sap.* 7, 2.
efflagitant testem pro quibus *(weshalb)* egregium *Gong.* 512. quae voles, ut concessurum -a *Abr.* 5, 2; qui pro spe vitae -ant avide, ut .. *Gong.* 322. unde tui dilectionem -o, ut *Pafn.* 10, 5. hoc indesinenter exoro, hoc -o, ut *Sap.* 4, 2.
effluentia] mitiga -am verborum *Sap.* 2, 2.
effluere] tenuem guttulam de plenis sciorum pateris -entem *Pafn.* 1, 19; quae divitiis -ere *(? at cf. add.)* semper laboravit *Pafn.* 4, 5.
effundens lacrimas *Mar.* 161. -sis precibus *Mar.* 151. petram iussisti latices -ndere dulces *Gong.* 289. quos pius -sa salvavit sanguinis unda *Bas.* 140.
effusio] larga -one lacrimarum *Abr. inscr.*
egenus] *(Maria escam sibi datam)* citius concessit -is *Mar.* 370. *Christum* miseros inter -os *Gong.* 59. hospitiumque vagis numquam claudebat -is *Theoph.* 25. -is dispensare *(mammonam) Pafn.* 3, 10. lascivi iuvenes rationis -i *Agn.* 211 *(Radbodi hirundo v. 41, P. C. tom. IV p. 173, lectorem monet:* tu ratione viges, ego sum rationis egena; *cf. var. lect. in Sulpiciae satira v. 15).*
egere] sollicitans omnes clementer -entes *Theoph.* 154 *(cf.* egenus; *homoeoteleuti causa hic praefertur participium)*; ad perfecti defensionem opusculi permultorum iuvamine -eo I *pr.* 5 *(cf.* 9 -enti paginae*).*
egredi *absolute (sc. antro, templo, domo etc.) Bas.* 212. *Dion.* 29. *Agn.* 298. *Gall.* 8, 1. *Dulc.* 4, 4 *(cf. app.).* 5, 1. 6, 2. *prim.* 256 *(cf. v. 251)*; -ssi serpentes *(baratro) Dion.* 78. ex qua *(virga)* continuo splendens -ssa columba *Mar.* 472; *(sc. ad bellum) Gall.* 12, 3. *gest.* 659. equo Verax -ssus in albo *Ioh.* 31; animae -ssae sunt corpora *Dulc.* 11, 5.
egregius] arbiter *Gong.* 424. domna *gest.* 81. dux *gest.* 157. 448. imperator *Gall.* 1, 8 *(cf. ind. gramm.; non est adverbium).* martyr *Gong.* 14. *Dion. inscr. Agn.* 406 *(f.).* natus *Mar.* 381. pater *gest.* 439. populus *Gong.* 520 *(?).* puell(ul)a *Mar.* 275. *Dulc.* 2, 1. pueri *Gong.* 238 *(i. e. famuli).* reginae satis -ae *gest.* 638. stirps *gest.* 116. testis *Gong.* 512 *(i. e. martyr).* tribus Iudae *Mar.* 433; caput *Pel.* 330. rostrum *Gong.* 266. *Pel.* 242 *(de sanctis)*; doctrina tua *(Unterweisung) Mar.* 6. mores *Gong.* 28. *prim.* 8. facta *Gong.* 528.
eicere] corpus Drusianae foras est eiectum *Cal.* 9, 1; armis vicissim eiciendo *Pafn.* 1, 26; spiritum pro tui confessione nominis eiectum *(cf. app.)* de habitaculo corporis *Sap.* 5, 28.
eiulare] voces in altum -ando dedit *Abr.* 3, 5.
elaborare] nil officit, quod -astis *Pafn.* 1, 18 *(sc. discendo).* -at pro viribus, ut .. *Abr.* 9, 4; *cf.* illaborare.
elambere] tenuem scientiae guttulam, quam de plenis sciorum pateris effluentem -i *Pafn.* 1, 19.
electus] coniugis -ae *prim.* 100. omnes -i *Mar.* 191; *(Christus)* se dedit -um patri moriens holocaustum *gest.* 329.

ephebus] molliter -um dicens mulcebat amandum *Pel.* 251 *(de rege impudico)*.
epistola eiusdem II *ep. inscr.*
epitritos] proportionem -am sive sesquitertiam *Pafn.* 1, 14.
epogdous] rationem epothoi numeri sive sesquioctavi *Pafn.* 1, 12.
epulemur et laetemur *Abr.* 6, 5.
equo albo *Ioh.* 31. ascendamus -os *Gall.* 8, 1 *(cf. Dulc.* 13, 4*)*. -o te superponam *Abr.* 7, 15.
era, eremita *v.* hera, heremita.
ergo *v. ind. metr.: particulae.*
erigere] quis me apprehensa manu erexit? *Cal.* 9, 27. cur decidis, cur in terra iaces immobilis? erigere *Abr.* 7, 7. truncatum corpus erigitur subito *Dion.* 230. erige te, palma *Mar.* 782; turgenti fastu non tamen erigitur *Gong.* 54. lapsum erigere, maerentem consolationibus attollere *Cal.* 9, 17.
eripere] Saracenorum gens -uit regni sortem sibi *(sc. urbis colonis)* vi clari *Pel.* 26 *app.*; David regem toties de fraude fidelem -iens Sauli *gest.* 253. me a lepra pariter corporis et ab errore -iens gentilitatis *Gall.* 5, 2.
erogare] *(Iohannes et Paulus)* libere vagant, thesauros Constantiae -ant *Gall.* II 4, 1. eius gazas pauperibus -are decrevi *Abr.* 1, 4 *(cf.* 7, 14*)*.
errare] nunc per devia -aret, nunc recti tramitem callis improvise incurreret *gest. pr.* 5; -as, socie: est lota baptismate *Cal.* 2, 3 *(du hast die Rechnung ohne den Wirt gemacht, denn..)*. erras, Adriane, si reris.. *Sap.* 5, 8; qui -anti non delectantur derogare, sed magis -ata corrigere. fateor namque me haut mediocriter -asse non solum in dinoscendis syllabarum naturis, verum etiam in dictionibus componendis *etc.* I *pr.* 1 *sq.*; quo efficacius animam revocet quae -avit *Abr.* 3, 18; *sic praecipue participium* -antem ovem *Bas.* 230 *(spir.)*. super -antis lapsus gaudendo *Theoph.* 87 *(cf. v.* 107. *Bas.* 72. 143. *Abr.* 3, 17*)*. -antem necnon perversa volentem *Agn.* 324 *(cf. v.* 327*)*. -antem mentem *Theoph.* 156.
errata corrigere I *pr.* 1.
error ignorantiae I *pr.* 3 *(opp.* crimen praesumptionis iniquae*)*. -ores fatenti facilis venia vitiisque debetur pia correctio I *pr.* 2; nefandi dogmatis *Pel.* 23. gentilitatis *Gall.* 5, 2. fideles attrahere in -orem *Abr.* 3, 9. -orum laquei *Dion.* 154. tenebrae *Theoph.* 2. *Dion.* 115 (veterum). vincla suorum *Agn.* 250. multis -orum pro commissis variorum *Agn.* 164.
erubescere *absolute* II *pr.* 5. *Dulc.* 14, 3; *inf. Cal.* 3, 4. *Pafn.* 7, 11. *Sap.* 6, 3.
erudire] quae aliquot auctores, quos ipsa prior a sapientissimis didicit, me admodum pie -ivit I *pr.* 7.
eruit et proprios summo de vertice pilos *Bas.* 151. capillos *Abr.* 3, 5.
erumpentes lacrimas viriliter stringo *Abr.* 6, 1. pro fonte sanguinis unda -mpit *(cf. app. et prim.* 524 *app.)* lactis *Sap.* 5, 9 *(pectore vulnerato)*.
escis terrenis vescier *Mar.* 199 *(cf. v.* 368 *sq.)*.
esse *v.* futurus *et ind. gramm.*
esus] si carnium -us vinique haustus apponetur *Abr.* 3, 17.
et, etenim, *v. ind. gramm.*
etiam] quid possem facere nisi fugam captare? non. etiam *Gall.* 12, 5 *('nein.' 'ja, doch.'); ceterum cf. ind. gramm.*
evacuare] *(diabolus)* fraudibus omnigenis temptavit famam -are bonam *(s. Gongolfi) Gong.* 436; sudores vigiliarum *etc. Abr.* 3, 5 *(cf.* 7, 3. 8*)*.
evadere latenter *Abr.* 3, 3. te ignorante *Abr.* 3, 7. restat ut nos duci tradamus. alias non -demus *Gall.* 9, 2 *(cf.* 12, 5*)*. impunitum *Gall.* II 8, 2 *(et sic Sap.* 5, 12 ne -dat, providendum*)*. -dendi aditus *Sap.* 5, 24. occasio *Sap.* 3, 24; de vinclis *gest.* 540; poenas *Pafn.* 12, 5. quicquid irrogabis adversi, -dam iuvamine Christi *Dulc.* 12, 2. custodum fraudes fugiens -serat omnes *gest.* 547. qualiter utrumque -dere possis damnum *Gall.* 2, 5.
evaginato gladio *Sap.* 5, 28.
evanescere] citius dicto -uit *(serpens) Cal.* 9, 8.
evangelici libelli *Mar.* 538 *(i. e. ipsa evangelia)*. -a promissio *Pafn.* 11, 1. -is orsis *Theoph.* 387.

excubiae] parentes -as proli celebrabant *Agn.* 438.

excusso diademate prostrati Iesum Christum adorabant *Gall.* II 5, 3.

execrans talem constanter honorem *Theoph.* 45. -antes carnale consortium *Gall.* 5, 3. cur habitaculum -aris? *Pafn.* 7, 10 *(i. e. reprehendis).*

execratio] prae tristitia atque -one *(cf. app.)* illiciti amoris mortuam *Cal. inscr.*

exedere] corpus adhuc integrum manet, ut reor, quia non languore exesum, sed levi, ut experiebare, febre est solutum *Cal.* 6, 1.

exemplum earum moriendo sequi *Dulc.* 12, 1. multorum ad audendum provocor *(cf. prim.* 493*)* -o *Cal.* 2, 3. -oque suo praemonstravit facienda *prim.* 416 *(cf. asc.* 56*). praecipue* -o *(nach dem Vorbild)* Pauli *Dion.* 126 *(cf. Dulc.* 12, 1. *gest. prol.* 2, 23 *adn. v.* 1505. *prim.* 89*).* libellum, quem prius -o constat scriptum fore nullo *gest. prol.* 1, 29 *(mixta oratio; cf. prol.* 1, 14 sed non -um quisquam mihi praebuit horum*)*; -umque suis in se praenobile cunctis praeponit sociis iam cunctigenae probitatis *Mar.* 346. -um nobis tribuere salutis sperandae multi *Theoph.* 242. veniae *Bas.* 7. -um cunctis imitandae fit pietatis *Dion.* 100. esto sororibus -um correctionis et causa liberationis *Dulc.* 1, 5. ut, quibus causa fuit perditionis, fiat -um conversionis *Abr.* 9, 4.

exequi] quae tibi sunt commoda, -imur mente devota *Sap.* 8, 1.

exequias celebrare *Pel.* 355 *adn.* funeris magni fit pompa parata, ornant -ae corpus et exanime *Gong.* 490 *add.*

exercere] ego quondam stultus talia -ui et clericatum in ecclesia optinui *Gall.* II 5, 4. caput exacto succidere ferro et sententiolam sic -ere supremam *Pel.* 295. ultionem *Dulc.* 9, 1. signorum mox -ere per illum Christus virtutes dignabatur pie plures *Dion.* 146. tertia (musica), quae instrumentis -etur *Pafn.* 1, 10.

exercitatione continua ieiuniorum, vigiliarum atque orationum *Abr. inscr.* 9, 3.

exercitium] cum pro tui strenuitate id tibimet -i *(sc. bellum Scytharum)* ad defensionem non ignores patriae servari *Gall.* 1, 1 *app.*

exercitus eius *gest.* 150. quadruplicatus *Gall.* 13, 5 *(auf die vierfache Stärke gebracht).* innumerabilis -us legiones *Gall.* 9, 1.

exhaurire] cumque pio satis exausti puero foret ipsi *Theoph.* 14 *adn. (ex rivis sapientiae).*

exhibere] regum, quibus -uit famulatum *prim.* 509.

ex(h)ortari] -ans moneo vos, ut *prim.* 434. hoc quoque suadelis -abatur amicis, ut *gest.* 644. legalem non raro sui seniorem -abatur blandis nimium suadelis, ut *prim.* 93; -ans illam *(i. e. sororem)*, regi parere fideli *gest.* 103. -ans patris imperio populum dare colla *gest.* 613.

exigere] hoc -it huiusmodi disputatio *Pafn.* 1, 13. si res -it, compatiemur *Cal.* 2, 1. *(vestrae)* parentelae claritas . . -it *(a. c. i.) Dulc.* 1, 1; exacto ferro *Pel.* 59. 294.

exiguitas] ut sanctitas tua dignaretur invisere -atem habitationis meae *Pafn.* 7, 1.

exiguus] dulus *Gong.* 126 *app.* -i pectoris obscurum mis antrum *Pel.* 6; cell(ul)a *Abr.* 2, 7. *Pafn.* 8, 2. fenestra *Pafn.* 7, 6. gutta *Gong.* 189. libellus *gest. prol.* 2, 14. Musa *(i. e. carmen) prim.* 572. munus *gest. prol.* 1, 7. terra *Gong.* 268 *(das angekaufte kleine Stück Land).*

exilire] ut per fenestram ad patrandum facinus -ivit *Abr.* 3, 4; ut omnes praecordiorum venae intrinsecus exiliant gaudendo *Pafn.* 10, 4.

exilis] nos -es, nulla virtute potentes *Theoph.* 415. qui me licet -es fecit persolvere grates *Mar.* 901.

exilium amarum *Mar.* 683. durum *gest.* 1169; -o dare *Gong.* 428. destinare *Gall.* II 7, 2. in -um mittere *Gall. inscr. gest.* 1493. ab -o redire *gest.* 207.

eximere] exemptus corruptibilis de carcere carnis *Theoph.* 434. -i propriae pretio gazae numeroso *Pel.* 132.

eximii martyris *Gong.* 464. meritis -is *gest.* 12.
exin *prim.* 403.
exire] ut te comitante non exirem *Abr.* 6, 6 *adn.* regi non obvius exit *gest.* 625. hominem exies *Pafn.* 12, 5.
existere] extiti *etc. v.* extare.
exitus rei I *epil. Dulc.* 13, 4. *Sap.* 6, 2. praelii *Gall.* 12, 1. pugnae *Gall.* 7, 2; non citum tibi praestabo -um, sed differam *Dulc.* 12, 2 *adn.*
exoptare] licet, experiare. -o *Gall.* 4, 3 *(cf.* 12, 1. 10*)*; hanc pietatem -o, hanc lenitatem desidero *Sap.* 5, 19; hoc -o, ut *Sap.* 4, 4; *inf. Mar.* 21. *gest.* 526; *a. c. i. Abr.* 1, 2. *Sap.* 1, 1. *gest.* 124. quo edisseras, quod magis -o *(sc. te edisserere) Gall.* 12, 1.
exorare *(inständig beten, bitten)*] -antes crebris hymnisque vacantes *Theoph.* 225. pro dampnandis -aret scelerosis *Dion.* 55; quem ceu *(i. e. utpote)* pontificem -ans dux *prim.* 182. reliquos -at saepe sacerdos pontifices templi pretii non munere parci, quo .. *Mar.* 378. suppliciter fontem devota mente perennem -o tuae pietatis, ut *Theoph.* 368 *(cf. Gall.* 5, 3*)*. hoc indesinenter -o, ut *Sap.* 4, 2. -ans, ut *prim.* 290; te *inf. Sap.* 5, 30. -ans coepit rogitare *(a. c. i.) Mar.* 485.
exordium] retro exordium natus a deo patre, ex matre natus in tempore *Gall.* 5, 2.
exoritur nostris subito discordia fortis *gest.* 169.
exosus factum *Mar.* 90 *(erbost über das Geschehene)*.
expansis alis *prim.* 262. palmis *Gong.* 259 (ad sidera). *Theoph.* 310 (in cruce).
expavere *Gall.* 2, 1. II 8, 2. *Cal.* 8, 2 *app.*; -eo tui benignam clementiam et clementem patientiam, qui .. *Cal.* 9, 19.
expectare] milites pro foribus -antes *Dulc.* 4, 4. donec *Sap.* 4, 5. 9, 2. quid tua de his auctoritas decreverit, -o *Abr.* 7, 14. -ans spe felici tempus redeundi flatus in tumulo *prim.* 577. grave delictum haut leve poenitudinis -at remedium *Cal.* 9, 14. matrem bonam tui certaminis consummationem -antem *Sap.* 5, 29.
expedire] hoc illi -it vel maxime *Abr.* 9, 2.
expedit] non -it *(a. c. i.) Gall.* 13, 4.
expeditione prudenter peracta *Gall.* 2, 5.
expeditus] quo -i tuum iter possimus comitari *Gall.* 8, 1.
expellere] patria expulsus *Gall.* II 4, 1. expulsus propria pergeret e patria *Gong.* 426; ortus cumque nigras noctis sol expulit umbras *Bas.* 232.
expergisci *(de orthogr. cf. app.) Cal.* 9, 27 *(in resuscitatione)*. *Abr.* 3, 9.
experimento (?) didici *Gall.* 12, 8 *app.*
experiri, *erproben:* licet, -riare *Gall.* 4, 3 *(cf.* 12, 6. *Cal.* 2, 5*)*. -rtus didici *Gall.* 12, 8 *app.* -rietur. -riatur! *Sap.* 5, 36 *(das wird sich zeigen. mag es doch!)*. si nostris suaviter hortamentis provocetur, ad cedendum facilis -riatur *Abr.* 1, 6. abstractis vestibus publice denudentur, quo versa vice, quid nostra possint ludibria, -riantur *Dulc.* 7, 1 *(cf. Sap.* 4, 4*)*. te mihi in hoc concordari re *(cf. Cal.* 8, 3*)* -rior *Abr.* 3, 17 *(huc rettuli propter ablativum)*. quam exaudibiles -rior esse tui preces *Sap.* 5, 21; *hören = com-periri: (Drusianae corpus)* levi, ut -riebare, febre est solutum. o me felicem, si numquam -rirer! *Cal.* 6, 1 *(Celtis coniectura falsa; cf. Abr.* 3, 16*)*. si quando -riemini, auditu non delectabimini *Pafn.* 1, 22. ut modum exitumque -rirer praelii *Gall.* 12, 1 *(causam tristitiae Sap.* 6, 1*)*. nil officit, quod elaborastis, cum ante ignorata -rti estis *(i. e. didicistis) Pafn.* 1, 18. quo ab illa, quid actum sit, -riar *Dulc.* 6, 2 *(cf. Gall.* 8, 1. 12, 9. *Pafn.* 2, 1*)*. nostrates quidam tunc -rientes reginam domino desolatam fore caro *gest.* [illegible] *(cf. Abr.* 5, 2. *Sap.* 1, 2*)*.
expers aeternae retributionis *Gall.* 13, 6; editus puer coniugis -rtem *(i. e. virginem)* bene declarat fore matrem *Mar.* [illegible]. Odae mens -rs carnalis totius prorsus amoris *prim.* [illegible]. *(caput abscissum inter flammas)* -rs ardoris penitus tantique caloris *Pel.* [illegible] *(cf. Agn.* [illegible]*)*.

expetere] si aliud -as *Gall.* 1, 5. nihil aliud a te -o nisi ut . . *Abr.* 7, 16. adhuc maiora a te -o *Abr.* 5, 2. summa implendae intentio servitutis summam -it recompensationem mercedis *Gall.* 1, 4.

expiare] me sordidulam ullatenus posse -ari . . nullum tam immane est delictum, quod nequeat -ari poenitentiae lacrimis *Pafn.* 3, 8.

expirare] his dictis *(sc. ad me)*, -avi *Cal.* 9, 13. -ans animam martyr bene lotam agni sanguine *Gong.* 481.

explere] quoadusque divinas -eas laudes *Abr.* 1, 1.

explicabilis] id non obviam nec cuiquam -e fore potest *Cal.* 9, 6.

explicit liber primus, incipit secundus *Agn. subscr.*

expoliare] qui nos ad -andum urgebat *Dulc.* 8, 1 *(cf. 7, 1* puellae abstractis vestibus publice denudentur*)*.

exponere] -no *Gall.* 12, 1. ut tibi nunc -sui *Abr.* 3, 15. -ne *Pafn.* 1, 3. -nam citius *Pafn.* 4, 2. -ne enucleatius *Cal.* 9, 31. *Pafn.* 7, 3 *add. Sap.* 3, 11. cur non auditur? multifariam -nunt *Pafn.* 1, 15; -suit causam, pro qua construxerat aram *Dion.* 26. ergo non nostris potis est -nier orsis *(cf. gest.* 1506*)* nobile colloquium virginis et paranymphi *Mar.* 527. -ne exitum rei *Sap.* 6, 2. -ne mihi historiam tuae conversationis modumque compunctionis. hoc possum -nere, quod . . *Pafn.* 12, 2. nec innocentium laudem adeo plene iuxta meum posse -nerem II *pr.* 5. cum, quot in unaquaque parte sint, enumeramus, quantitatem -nimus *Sap.* 3, 20. cuius seriem martirii quidam mihi -suit I *epil.* -ne vocabula singularum *Sap.* 3, 8. pomposis facetae urbanitatis -nenda eloquentiis *gest. pr.* 8 *(i. e. quae . . sunt)*. -ne, quae vidisti *Pafn.* 11, 1. -ne quid patiaris *Abr.* 3, 2.

exprimere] facies adeo coinquinata, ut nigredo quae inhaesit, similitudinem Aethiopis exprimit *Dulc.* 4, 3 *add.* in fornacem igneum colorem prae nimio ardore exprimentem *Sap.* 6, 1; pro fidei rectae satis expressa ratione *Theoph.* 261; *cf. add. ad Pafn.* 7, 3 *(p.* 174, 10*)*.

exprobrare] quod praesidem Dulcitium audio adeo illusum, adeo -atum, adeo calumniatum *Dulc.* 9, 1.

expugnare] quo fidem, quam -atis, plenius ediscerem *Sap.* 3, 7.

expurgare] hunc libellum omnium sapientium benignitati offero -andum I *pr.* 1; cuius nos penitus -are nequimus facti II *pr.* 1.

exs- *v.* ex-

extare *i. esse (cf.* constare*) Mar.* 128; *formas ambiguas* extiti *etc. huc potius rettulerim, cum* existendi *verbum certo exemplo careat: Mar.* 55. *Gong.* 85. *Cal.* 9, 12. 22 *(bis)*. *Abr.* 5, 3. 7, 6. 9, 4. *gest.* 430. *prim.* 281. 472.

extemplo *v.* extimplo.

extendere] manus, cum quibus caelos -ndi celsos *asc.* 46 *(Christus loquitur)*; strenue -nde arcum, iace sagittam *Dulc.* 14, 2. nisibus -nta cunctis hasta *gest.* 579.

exterminare] ne crediti talentum ingenioli sub obscuro torpens pectoris (antro) rubigine neglegentiae -aretur I *pr.* 8.

extimplo *Mar.* 785. *Gong.* 101. 169. *Theoph.* 109. 430. *Dion.* 161. *Agn.* 221. 249. *gest.* 1144. *prim.* 324.

extinguere] ignibus -nctis *Agn.* 395; *i. e. necare:* semper vivum Christum *Mar.* 695. Gongolfum *Gong.* 461. regem *Pel.* 27. -nctum subito flatu vixisse resumpto *Agn.* 305 *(cf. prim.* 550*)*. tui sororculam pari condicione -nctam *Sap.* 5, 27. -nctae prolis cadaver *Sap.* 5, 20. -nctum corpus *Theoph.* 437. *Dulc.* 11, 4. funus *Pel.* 298. 314. 353; qui tui *(gen. obi.)* in me *(abl.)* amorem surripiendo conatur -nguere *Gall.* 5, 3.

extollere] vos inter primos in palatio -ere *Gall.* II 5, 6. et ego te propriae prolis vice excolo atque -o omni dilectione *Sap.* 5, 17. quos praepollentis decus -ebat honoris *prim.* 429. ne plus iusto fragiles -ere mentes suaderet talis successus prosperitatis *prim.* 458; *(caput)* rapidis -unt flammis *Pel.* 402 *(nehmen es aus dem Ofen)*.

extorquere] omne quod iniuste a vobis -rsi *Pafn.* 4, 3 *(meretrix loquitur)*.

II 3, 1). non flocci faciamus inducias *Gall.* II 5, 7; fac, ut . . *Gall.* 4, 5. *Cal.* 9, 7. *Abr.* 5, 2. *Sap.* 5, 3. 9. 34. faciam, ut . . *Abr.* 7, 1. *a. c. i. (saepe inf. pass.) Mar.* 33. 428. 436 (quos sine coniugibus fecit consistere casus). 484. 820. 824. 885. 901. *asc.* 146. 149 *etc.* II *pr.* 4 (hoc tamen facit non raro verecundari). *Gall.* 2, 5. *Dulc.* 11, 2. 12, 3. *Cal.* 9, 21. *Abr.* 3, 19. *Pafn.* 13, 2. 3. *Sap.* 3, 10. 5, 24. 9, 8. *gest.* 57. 241. 301. 443. 450. 1158. 1497. 1505. *prim.* 79. 446. 556.

Passivum: quid fieri iubeat *Mar.* 444 *(cf. v.* 382. 491. *Dulc.* 1, 1. *gest.* 748*)*. si potis est fieri *Mar.* 759 *(cf. Abr.* 2, 4. *Pafn.* 1, 3. *gest.* 326*)*. fiat fiat *(i. e. amen) Gall.* 13, 3. *Sap.* 5, 26. quod debet fieri paterno more *Gall.* 2, 4 *(i. e. quod debeo facere p. m.)*. et quid fiet? *Dulc.* 2, 2 *(ad milites dissuadentes; cf. Cal.* 6, 1. *Abr.* 3, 16*)*. et quid fiet, si . .? *Abr.* 3, 17. sine quo nihil fit boni *Abr.* 3, 19. solet fieri *Abr.* 9, 3. hoc fiat absque mora *Sap.* 6, 3. quoquomodo factum sit *gest. pr.* 11. quo facto *prim.* 273. o bene factum *Gall.* II 4, 1 *(cf. Cal.* 9, 12*)*. et quid mavultis? submittere colla. nolit hoc Apollo. edepol faciendum *Gall.* 9, 1. sibi quae fuerant facienda *Mar.* 446. quae sunt facienda *asc.* 56. *cf. Gong.* 123. *Gall.* II 5, 7. *gest.* 674. nec umquam me subtraxi faciendis *Gall.* 1, 2 *(cf. prim.* 416*)*. per se quid fieri praesignaret cito magni *Mar.* 297; per quam facta sunt omnia *Gall.* 5, 3. ordine divino fieri sed talia credo *Mar.* 601. signo divino numine facto *Dion.* 32 (divino nutu *Mar.* 668. divinae gratia visitationis *Abr.* 9, 1. pietate superna *Mar.* 175). fiat, precor, tuis meritis, ut *Abr.* 7, 17. in templo vestri munimine facto *prim.* 175 *(cf. v.* 91 monitum claustri faciendi*)*. ut fiat de me iuxta domini velle *prim.* 353; tonus fit ex duobus sonis *Pafn.* 1, 12. haec *(symphonia diapason)* fit in duplo *Pafn.* 1, 14. omnes *(numeri)*, qui ab his in duplo fiunt *Sap.* 3, 18. 19; pro despectu sibi facto *gest.* 716 *app.* eius ut ex meritis fierent haec dona salutis *Pel.* 393. civilis per me fiet discordia *Cal.* 4, 1. fugam propriae partis male factam *gest.* 258. ut res facta probat *Gong.* 83. sacramento facto *prim.* 173. hoc *(festo)* facta fuit *(i. e. facta est)* clâri sacratio templi *prim.* 396. his signis factis *Dion.* 239. vox facta est, dicens: . . *Cal.* 9, 13. facta die *Theoph.* 131; non respuisti fieri homo *Sap.* 9, 6 *(cf. Theoph.* 294*)*. te Christianum fieri *Gall.* 9, 2. praesul factus *Dion.* 40. dux -us populi *prim.* 368. regina -a *prim.* 312. factus sum lascivientium conviva *Abr.* 7, 8. custodemque tui factum pietate superna *(v. supra) Mar.* 175. ut, quibus causa fuit perditionis, fiat exemplum conversionis *Abr.* 9, 4. principibus fit par, ducibus sed nec fuit impar *prim.* 18 *adn.* cum sis minor aetate, fito maior dignitate *Dulc.* 1, 5 *(zeige, dass du klüger bist)*. exanimes facti *Mar.* 720. cinis expers omnis factus fuit *(i. e. factus est)* caloris *Agn.* 397. nec expers fies aeternae retributionis *Gall.* 13, 6. leprosus est factus *Gall.* II 2, 1. salva fieret *Abr.* 3, 5. laetus secreto pectore factus *Bas.* 211. nimium laeti tanto solamine -i *Agn.* 455. maestus -us *Agn.* 350. hoc, quod ventre tuo procedet, vere fiet idem populis mirabile cunctis *Mar.* 146. quatinus tibi fiat morigera *Gall.* 4, 5. haec inter natas hominum fiet sacra cunctas *Mar.* 182. his habitu similem fieri *prim.* 110 *(cf. v.* 488*)*. quominus obsequio domini fieret studiosa *prim.* 492. quo condigna fias *(inf.) Agn.* 158. ne fiam in ruinam delicato iuveni *Cal.* 4, 1. factus es in derisum Christicolis *Dulc.* 7, 1. ne ultra vobis ludibrio fiam *Gall.* II 5, 7. fit notum fama prodente sinistra *(a. c. i.) Agn.* 118 *(cf. prim.* 211*)*; *pro passivo alius verbi in enuntiatis finalibus:* ne virgo pudori coniuge pro vetulo fieret subiecta tenella *Mar.* 490 *(i. e. subiceretur)*. quo pax ecclesiae fieret stabilita sacratae *gest.* 145 *(cf. Gong.* 489 *add. Pel.* 235; *asc.* 57 ut mea caelestis fieret doctrina fidelis, *i. e.*

Pafn. 2, 5); non ex meo fefelli, sed -entes incaute imitata fui I *epil.* si quid fefelli *gest. pr.* 10. nec sponte fefelli *gest. prol.* 1, 21; cur -eris, cur te vacua spe illudis? *Cal.* 3, 5. ni -or, quinque puellas *Mar.* 496 *(cf. v.* 231 *et gest.* 20 *adn.)*.

falsitas] quod videtur -as, forsan probabitur esse veritas I *pr.* 4. si quid in utroque *(opusculo)* -atis dictando comprehendi I *epil.*

falsus] deos -os *Mar.* 828 *(cf. v.* 831. *Dion.* 198*)*. quae membrorum -am portant solummodo formam, mobilis officium complent nec corporis ullum *Agn.* 170; de se -as iuravit res fore dictas *Bas.* 161. non -a loquentis *Gong.* 563. -a sequens, non vera retexens *gest. prol.* 1, 19.

fama, quae nulla stringitur mora *Pafn.* 6, 2. cuius *(Mariae)* cum stabilem volitaret -a per orbem *Mar.* 377. Gongolfi -a crescente beati *Gong.* 431. gestorum *gest.* 134. hac -a templi passim resonante sacrandi *prim.* 383. suae saltim praepaucula -ae verbula *gest.* 435. summorum -a clarus meritorum *Dion.* 101. -a cunctis bene notus *gest.* 84. hac moti -a *gest.* 1181; *adi.:* bona *Gong.* 436. *prim.* 24. iocunda *prim.* 211 *(prodente, et sic saepius)*. laetissima *Gong.* 534. laudatrix vitae almificae *Gong.* 432. praeclara *Mar.* 328. proditrix signi *Gong.* 304 *adn.* tantae dulcedine -ae *gest.* 598. *prim.* 523. sinistra *Gong.* 391. *Agn.* 118. *prim.* 339.

famen] dicens divino -ine *asc.* 133. iube solummodo levi -ine, quid . . *Pafn.* 7, 2.

fames] solvere -em *Gong.* 212.

familiaris] mis -es socii *Gall.* 12, 6. -ibus meis II *ep.* 4 *(cf. Abr.* 8, 3. *gest. pr.* 11 -issimus vester, *sc. Wilhelmus Gerbergae)*; (curiositatem) nequimus superare, quia -is est fragilitati nostrae *Pafn.* 1, 22; vilitatem suae -is rei *Pafn.* 1, 25. res -es iuxta velle meum disposui *Pafn.* 5, 1.

familiaritas] nostrae adeptionem -atis *Gall.* 1, 5 *(imp. ad ducem)*. illustres Gallicani natae tuae -ati, era Constantia, satis aptae *Gall.* 5, 1. dilectio mittentis erae *(gen. obi.)* reconciliatur nos -ati tuae *Gall.* 7, 1 *(primicerii ad ducem)*.

famose *Mar.* 799.

famosus] gloriosissimi et -issimi imperatores *Gall.* II 5, 2. rex *gest. prol.* 2, 20. *v.* 67. 115. 628. 734. 1483. duculus *Gong.* 440. nascitur Henrico -us filius Oddo *prim.* 564. iuvenis *Gong.* 23. puella *Mar.* 365 *(cf. v.* 679*)*. gens Baioariorum *gest.* 374. germen *Mar.* 418. moenia (urbis) *Mar.* 548. 826. nomen *Pel.* 15. *gest.* 47. templum *Mar.* 448. triumphus *Pel.* 9. urbs *Mar.* 637. *Pel.* 286. 348 (cunctis gentibus). *Agn.* 27.

famula] Gerbergae Hrotsvit, quod -a herae *gest. pr.* 1. Christi -arum *prim.* 510 *(i. e. sanctimonialium)*. tuae -ae *Mar.* 17 *(Hr. ad Mariam)*.

famulamen] *(Aethelheitha)* nec personam causa -inis ullam subiectam sibi carcereis possedit in antris *gest.* 530. vacare sui sancti -ine sponsi *prim.* 98 *(de monialibus)*. sol deposito radii splendore sereni exequias domini celebrat -ine tristi *Dion.* 5.

famulari] in templo -antibus *Mar.* 69. deo *Agn.* 84. *Gall.* 12, 5. *prim.* 244. domino *prim.* 404. cuius imperio -antia sydera cuncta *Agn.* 81 *(sed ad asc.* 118 pergentem sursum cunctis -antibus astris *cf. v.* 115 obsequio nubis circumsaeptus*)*. divinae voluntati *Abr.* 7, 17. Vestae *Agn.* 158. sacris novellis *Pel.* 45. studio -ante *Mar.* 19. -andi *gest. prol.* 1, 11. *v.* 176. imperatores, quorum -abamur imperio *Gall.* II 5, 2 *(cf. gest.* 399*)*. omnes illi -antes, qui nunc despectum spernunt, venerarier ipsum *Theoph.* 120 *add.*

famulatus] vacare studio Christi -us *Theoph.* 65. tali divinum meditati sunt -um nisu Liudulfus coniunx insignis et eius *prim.* 116 *(de consilio coenobii condendi)*. muneribus nostri -us te venerari *prim.* 136 *(ad papam)*. regum, quibus exhibuit -um *(Otto dux) prim.* 509. ut sublimandam heram tanti compositus ducis ornaret -us *gest.* 657. (illi) condignum praeberi -um *gest.*

pulverea -a coeunte et vivaci flatu redivivos artus iterum intrante *Pafn.* 13, 4 *(de resurrectione).*
favoris vestri attactu II *ep.* 11.
febris] in -em incidit *Cal.* 9, 2. corpus levi -e solutum *Cal.* 6, 1. dum vix aetatis -es tetigit mediocris *prim.* 297 *app. (wie sie sich in den mittleren Jahren einzustellen pflegen).*
fel] coronatus spinis et felle potatus *Theoph.* 308. f. triste laci dulce satis fieri *Gong.* 290 *app.*; tali suffusus *(sc. a diabolo)* subito cum felle misellus *Gong.* 447. diabolicae amaritudinis felle plenissimus *Cal.* 9, 29. felleque plus iusto cordis succensus amaro *gest.* 490. haut ira fervens odii nec felle tabescens *gest.* 741.
felicitas] nostri prosperitas tui est -as *Sap.* 1, 1 *(imperator ad praesidem).* gaudiis tantae -atis *Abr.* 2, 6 *(de vita aeterna).*
feliciter *Mar.* 77. *Theoph.* 383. *Gall.* 13, 1. *Pafn.* 7, 15. *Sap.* 1, 1. 5, 1. *gest.* 21. 46. 1514.
felix] infelix non -icis tu nata parentis *Bas.* 133. genitrix tali faetu bene felix *Mar.* 312 *(cf. app. et v.* 324. 573; *Agn.* 279 genitoris quondam -icis talis de germine prolis*).* o te tali opinione -icem, *Gall.* 10, 1. o me -icem, si saltem noscere possem, utrum . . an . . *Mar.* 115 *adn.*; Oda nimis -ix *prim.* 574. -ix nostri dominatrix *prim.* 460. Christi virgo -ix Hathumoda *prim.* 315. martyr *Agn.* 424. -ici cursu *(Erdenlauf)* peracto *Pafn.* 12, 5 *(cf.* 13, 2 fac -ici reditu ad te reverti animam*).* expectans spe -ici tempus redeundi flatus *prim.* 577. omine -ici *gest.* 19. *prim.* 209. -ix aetatula sexta *(mundi) Mar.* 46. *Henrico et Mathildae* trina deitas dederat tres natos, iam tunc *(opp. post* Henrici mortem *v.* 27*)* -ici disponendo pie genti *etc. gest.* 26. ipsum -icis summum caput urbis *(regem) Pel.* 204 *(quia cives Christiani erant).* -icis primordia Gandeshemensis coenobii *prim. prol.* 2.
femina] haec -a, cuius mentionem feci *Sap.* 1, 5 *(p. 181, 30* advena mulier*).* impudens *Pafn.* 1, 23 *(Thais).* turpia lascivarum incesta -arum *(Terentianarum)* II *pr.* 3.
femineus] sexus *Bas.* 23. *Sap.* 1, 3. 3, 3. *gest.* 420. 445. 1487. fragilitas I *pr.* 8. II *pr.* 5. Camena *Mar.* 19.
fenestra cellulae *Abr.* 2, 7. 3, 4 (per -am exilivit). 12 (manu -am pulsavi). *Pafn.* 7, 6 (exigua -a). 12, 1 (-am aperi).
fera *(apocalyptica) Ioh.* 30. cunctigenae -ae *Mar.* 731 *app.*
feralis hostis *(diabolus) Gong.* 361.
ferculum] *(deus)* consecret appositae nobis pie -a mensae *Theoph.* 452 *(oratio monialium).*
ferino more *Dion.* 136. *Agn.* 276.
ferire] ictus lictoris susceperunt -ientis *Dion.* 225. ut *(deus)* mallet miserari quam -ire *Pafn.* 12, 6.
feritas crudelis *Agn.* 275 *app.* lupina *Agn.* 356. magna *Pel.* 125. tanta *Pel.* 89. parilis *Gong.* 449; urbs novā Martis -ate superba *Pel.* 13.
ferox] hostes *gest.* 572. gentes *gest.* 44 *(Heiden; sing. de hostibus Christianis v.* 618*).* praedo *Theoph.* 374 *(diabolus)*; edicta necis -ocis *Dion.* 157.
ferrati cunei *Gong.* 74.
ferre crucem in humeris *Gall.* 12, 7. palmas manibus *Ioh.* 19. sceptrum *gest.* 1479. signum fidei *Agn.* 66; Romani urbicolae insignia laudum ferentes ex more *Gall.* 10, 1 *(sc. laureas victoribus).* hic sibi *(i. e. ei)* de Christi *(cf. app.)* fertur mox laurea rara et manibus bravii palmula perpetui *Gong.* 485. en tibi versiculos, Gerberg, fero, domna, novellos *Bas.* 1. mihi qui scribenda ferebant *gest. prol.* 1, 23. quaecumque secreta ferebant *gest.* 100 *(de nuntiis; cf. Mar.* 179*).* auxilium viro fideli *Theoph.* 112. opem dolori *Abr.* 3, 1. solamina fratri *gest.* 197 *(cf. prim.* 246 caelitus auxilii petiit solamina ferri*).* munus veniae scelerosis fertur ab arce *Dion.* 253. gratias deo *Cal.* 9, 33. laudem (dei) pietati *Pafn.* 12, 4. incensum *Ioh.* 22. diis libamina *Dulc.* 11, 1. *Sap.* 5, 4 *(cf. Mar.* 202*).* sacrificia *Dulc.* 1, 1. munera (deo) *Mar.* 318; quo regina suum tulerit gressum *gest.* 564 *(i. e. quo*

clemens, humilis nimiumque -is *gest.* 431. grates tibi dentur, karissime fili, quem constare penitus cognosco -em *gest.* 1148; cordis -is *asc.* 68 (*v.* 62 ceu pastor verus cordis bonitate -is, *de Christo, ambiguum*). mente -i (*clausula versus*) *Mar.* 687. 744 (*cf. v.* 752). *Theoph.* 397. *Agn.* 438. 452. *gest.* 636. (semper, multum) pietate -i *Mar.* 47. *asc.* 64. *gest.* 301. voce -i *Mar.* 861; ut mea caelestis fieret doctrina -is *asc.* 57 (*i. e. fidem acciperet*).

fides] nostrum disrumpere pactum et -ei foedus servandum solvere prorsus *prim.* 341 (*die Verlobung aufheben*). haut obscura tuae -ei signa (*cf. infra*) dedisti *gest.* 1149. quanto perfectae -ei dilexit amore Henricum regis fratrem regina fidelis quod suae -ei studio se subdidit omni *gest.* 737 *sqq.* quem colit eous mente -e populus *Gong.* 120 *adn.* (*rusticus ad Gongolfum*). vestrae -ei confidens secretum enucleo. nihil nostra de parte infidelitatis tibi obviabit *Pafn.* 2, 4. pro deum atque hominum -em *Cal.* 3, 5; *de religione:* -ei constantia *Sap.* 5, 33. cultus *Dion.* 43. meritum *Agn.* 446. mysterium *Gall.* 6, 1 (*cf. p.* 191, 30). nitor *Agn.* 31. ratio *Theoph.* 261. sacra *Gong.* 41. *Bas.* 147. *Dion.* 50. sacramentum *Mar.* 563. sermo *Dion.* 221. signum *Agn.* 66. 153. stabilitas *Gall.* 5, 7. plebs doctrix -ei *asc.* 117 (*i. e. apostoli*); qui fuit incredulus, -ei cessit bene victus *Dion.* 28; quo -em, quam expugnatis, plenius ediscerem *Sap.* 3, 7. sectari *Agn.* 201. servare (*nec terreri suppliciis*) *Dion.* 184. *Agn.* 109; stabiles -e *Dulc.* 2, 2. a domino impetrare -e credentes omnia posse *prim.* 242. haec ita credentem cordisque -e retinentem *Theoph.* 328. mente -e *v. supra.* -e salva gaudens obdormit in illo *Agn.* 412. in -e perseverare *Sap.* 4, 2. 5, 1. in (Christi: *cf. Agn.* 201) -e et dilectione *Gall.* 5, 5 (*cf.* II 9, 1 sanctae trinitatis). solidatum iri *Sap.* 5, 30; *adi.:* constans *Sap.* 5, 26. firma *gest.* 643. melior Christi *Agn.* 201 (*sc. quam paganorum*). perennis *Agn.* 109. pura *Pel.* 37. recta *Bas.* 147 *app.* sacra *Mar.* 849. *Pel.* 22. *Theoph.* 356. trina *Gong.* 39. vera *Dion.* 43.

fiducia] quae -a, quae constantia mentis mihi post haec, cum ..? *Abr.* 6, 1 (*wo bleibt* ..?). quae Gallicios retinet -a captos, nescio, ut .. *Pel.* 107. et unde tibi tanta -a, ut ..? *Pafn.* 7, 13 (*cf. gest. prol.* 2, 12).

fiducialiter] vestris corroborata sententiis -ius praesumo .. II *ep.* 5.

fidus] custos semper -us *Mar.* 511 (*coniunge* astans sibi). pastor *Bas.* 253. -issima gens *Pel.* 126 (*utpote Christiana*). numquam permansistis mihi -i *Bas.* 83 (*queritur diabolus*).

figere gressum sursum *Mar.* 302 (*i. e. ascendere; aliter gest. pr.* 5 illic gradum -gens, *i. e. pausans*). haec discens animo mandavi sedulo fixa *Mar.* 402 *add.* (*cf. Gall.* 1, 3 memoriae -xum teneo). proni vestigiis -gentes oscula prolis *Mar.* 653. manus (*Christi*) clavis ligno -xere cruentis (*dat. ut* cruci-figere) *asc.* 44. sursum -xis ocellis *asc.* 116. baculum tractis nervis in terram -xit *Gong.* 208. lictores funeris exuvias limpharum gremio credunt in saxaque -gunt *Pel.* 315. -ge in deo spem mentis *Abr.* 7, 9; *cf.* fixus.

figmentum] Terentii fingmenta II *pr.* 2.

figura] talibus ac tantis aliis multisque -is admonitus *Theoph.* 270 (*sc. exemplo Ninivitarum, David, Petri*).

filia *Gall.* 1, 8. 2, 5. 6. *Sap.* 2, 1. 3, 4. 5. 7. 8. 5, 13. 15. 27. 28. 7, 1. 8, 1. 9, 8. *gest.* 471. *prim.* 23. herilis *Gall.* 1, 7. 3, 1; *spiritualiter Abraham ad Mariam* (*cf. p.* 147, 25) o adoptiva -a *Abr.* 2, 1. 7, 2 (optiva 3, 3 *app.; Pafn.* 12, 1 *Pafnutius ad Thaidem*). *cf. Abr.* 3, 12. 14. 7, 3. 9. 13 (2, 2 *Effrem ad puellam, fort. propter aetatem,* multum disconvenit, -a; *et illa* 2, 8 pater Effrem).

filius dei *Abr.* 9, 6. *gest. prol.* 2, 3 (*cf. asc.* 134 tu meus es carus percerte -us unus). virginis *Abr.* 2, 5. 7, 6 (*cf.* virgo). suumque diabolo -um relinquamus *Cal.* 9, 33 (*sc. Fortu-*

[illegible]

flavicomantis vestis prim. 46 (aus Kamelshaaren).

flebilibus [illegible] Abr. 3, 14 (i. e. lamentis).

flectere, arbor, -e tuta summo de vertice rami Mar. 775. tuum etiam te -ere collum sub sacris Vestae plantis faciam venerandae Agn. 182. -e cervicem diis Dulc. 1, 6. nullatenus ad deorum culturam potest flecti, nec terrore umquam potest frangi Dulc. 12, 4. non -imur tuis suadelis Sap. 3, 7.

flere Mar. 164. 177. 180. Theoph. 430. Dion. 71; proprium reatum Dion. 55 (cf. Pel. 183). reginam magno luctu gest. 412. loctum senioris prim. 541. post obitum domnae flendum cunctis Edithae gest. 507. flendo concilio Gong. 306 (ad iudicandam ducimam adulteram).

fletu pernimio prim. 537.

floccus] fila et -os de panniculis a veste Philosophiae abruptis evellere II ep. 9; (non) -i facere Gall. 4, 3. II 8, 1. 5, 7.

[illegible]

fomes (Feuer) cumque -es gremio fureret fornacis in amplo Pel. 36.

fodere sub terra foveam facerent -iendo secretam gest. 538 (cf. prim. 272b).

foedare sanguis stillans de vulnere barbam -avit Pel. 273.

foederatos (opp. publicos inimicos) Gall. 9, 2.

foedo sordidoque in tugurio Pafn. 7, 12. -is putredine membris Pel. 263. quanto extitit -ior (in quaestu meretricio), tanto appareat nitidior (in poenitentia) Abr. 9, 4.

foedus] tecum facias firmare tenendum -us (Balos) gest. 1159 (Otto ad Liudulfum). summo cum -ere pacis gest. 1164. gratiolae -era nostrae Pel. 103 (rex de subiectis). restaurato rursus -ere primo Pel. 128. caelorum pax quia vera quo regit immensum firmavit -ere caelum illarum (sc. ferarum) mentes mutato more fideles Mar. 751; -ere legali (cf. Mar. 82. 351. 429. gest. 454. prim. 86) coniugii soliti Gong. 344. fidei -us (die Verlobung) servandum solvere prorsus prim. 341. animis

(*Ottonis et Henrici*) fraterno -ere iunctis *gest.* 377 (germano *de sororibus prim.* 477).

foetoris nimietate *Pafn.* 7, 12. (nimii) molestia *Pafn.* 7, 12. 12, 3 (*cf. Abr.* 3, 8 *de dracone*).

fomes mali et incentor *Cal.* 9, 12. sceleris *Agn.* 62 *app.* ne ullus -es vobis relinquatur sperandi *Pafn.* 4, 3.

fons recens *Mar.* 788. novellus *Gong.* 279. utribus in nostris quia nec est guttula -ntis *Mar.* 767. tincti -nte baptismatis *Gall.* II 9, 1 (*at Bas.* 58 -ntis baptismate lotos); toto lacrimarum -nte *Abr.* 3, 5 (*cf. Ierem.* 9, 1). sanguinis *Sap.* 5, 9; -ntem perennem, alma dei genitrix, exoro tuae pietatis *Theoph.* 367. sacrorum bibulus -nte librorum *Dion.* 124.

forari (*deponens*) iugulos *Pel.* 258.

foras eiectum (corpus) *Cal.* 9, 1 (*e sepulchro*); *cf.* fores.

fore *v. ind. gramm.* esse.

fores] pro -ibus (*vor der Tür*) *Dulc.* 3, 2. 4, 1. 4. ante foras *Abr.* 3, 8 (*at cf. app.*).

forma] (*simulachra*) artificum cura conformata metallo membrorum falsam portant solummodo -am, mobilis officium complent nec corporis ullum *Agn.* 170. prima -a renovata *Agn.* 311 (*de resuscitato*); corporea (*Christi*) *Mar.* 308. 872. carnis veram sumpsit de virgine -am *Theoph.* 450 (*cf. Mar.* 884). hac veniet iudex -a, qua pergit ad aethra *asc.* 126. patris et nati, numen quoque pneumatis almi aequali -a pollens sub nomine trino *Mar.* 224. sine materia -a *Cal.* 9, 26. *Pafn.* 13, 3 (*i. e.* -a sine materia *Sap.* 9, 6); -a conspicuae vultus *Mar.* 417. -ae splendore decorus *Pel.* 145 (*cf. Mar.* 467. *prim.* 10). *cf. Pel.* 328. *Abr.* 5, 3. *Pafn.* 1, 24. *adi.*: amanda *Pel.* 232. amoena *Agn.* 13. praenitida *Pel.* 144. 213. praepulchra *Agn.* 78. regalis *gest.* 88 (*at v.* 475 *adi. pro genit.*, *i. e. reginae*). illius -ae decus speciosae *Agn.* 45; illis fit similis magnae -a probitatis, quis fuit aequalis provectu nobilitatis *prim.* 488.

formare] omne, quod ex elementorum -atur materia *Sap.* 9, 5; verbula labris *Mar.* 139. verba (lingua) *Mar.* 737. *Gong.* 106. 577.

formidare] ne trepidetis, ne -etis *Gall.* 9, 3; minas *Sap.* 5, 26. aliorum iudicia *gest. pr.* 10. crudelitatem gehennae *Pafn.* 7, 12; quod (*coni.*) *gest. prol.* 1, 18. *inf. Abr.* 8, 1. *Sap.* 2, 1. *a. c. i. Theoph.* 372.

formido nulla *Mar.* 882 (*cf. v.* 807). nimia *Theoph.* 437. conscii reatus nova -o *Pafn.* 3, 7 (*entspringend aus* ..). digna *Theoph.* 156. gehennae *Pafn.* 12, 3.

formosos facie iuvenes *Pel.* 206.

fornax] cumque focus gremio fureret -acis in amplo *Pel.* 386. iube -acem succendi *Sap.* 5, 35. -acem cogunt fervere minacem *Pel.* 384. proieci illam in -acem igneum colorem prae nimio ardore exprimentem *Sap.* 6, 1.

fornix] Corduba locum servat sub -ice tetrum *Pel.* 193 *adn.* (*de carcere*).

forsan I *pr.* 4 (*ind. fut.*) *Gall.* 6, 1 (si f., *coni. praes.*). *gest.* 151 (ni f., *coni. imperf.*). *prim.* 296 (*ind. perf.*).

forsitan (*ind. fut.*) *Gall.* 3, 1. *Sap.* 5, 24.

fortasse *cf. ind. metr.*: '*particulae*'.

forte] si quid f. probetur recte compositum I *pr.* 9. si .., serenitas faciei mansuetudinem f. designat eius animi *Gall.* 3, 2 (*cf. Cal.* 9, 5). f. facilius convertetur, si .. *Dulc.* 10, 1; *cf. ind. metr.*: '*particulae*'.

fortis] deus *asc.* 101. rex caeli -is, cui subiacet astriger axis *Mar.* 126. -issime princeps *Pel.* 210. egregio strenuoque duci, nimium quoque -i *gest.* 448. gens Saxonum *gest.* 669. legio *gest.* 571. manus *gest.* 612. o -issimi centuriones *Sap.* 5, 6. martyr -issime Christi *Pel.* 1. -is testis *Dion.* 188; arbor -issima *Mar.* 777. ceu murus iaculis obstans -issimus hostis *gest.* 52. tam -ia bella *gest.* 288. discordia *gest.* 169. luctamen *gest.* 285. mandamen *Bas.* 239. vox *asc.* 132. remedium *Pafn.* 7, 7. amor *Agn.* 124. *gest.* 348. materni vis -is amoris *Theoph.* 227. vox *Mar.* 274.

fortiter (*de bello corporali vel spirituali*) *asc.* 10. *Agn.* 37. 263. *Gall.* 9, 1. *gest.* 51. ministri instantes variis f. (*i. e. sedulo*) officiis *Gong.* 210.

fortitudo] sed nec nostrae nec deorum -ini titulus debetur triumphi *Gall.* 10, 1. vincite infantilis teneritudinem aetatulae maturi sensus -ine *Sap.* 4, 1. ipsi soli *(deo)* honor, virtus, -o et victoria *Cal.* 9, 33.
fortuna] in summa -a *(degere) Mar.* 78. augustus revertitur vultu admodum sereno. bona -a *Gall.* 3, 2. si non -ae restaret causa sinistrae *gest.* 726. utriusque eventu -ae *Cal.* 2, 1 *(casu Abr.* 3, 1*)*. sperandae -a victoriae illudit nos *Gall.* 9, 2.
fortunata genitrix *Mar.* 281 *(i. e.* tali faetu bene felix *v. 312)*. se -um credens et honoribus aptum, si . . *Agn.* 48. -a Maria, laetare, quia . . *Abr.* 6, 2. -a satis nostrae res publica gentis *gest.* 164.
forum] iuvenes in -o *Pafn.* 2, 1.
fovea] sub terra -am facerent fodiendo secretam *gest.* 539 *(cf. v.* 543*)*; desperationis *Abr.* 3, 6. perditionis *Abr.* 6, 3. mortis atra *Mar.* 858. *Bas.* 158.
fovere] nunc ollas molli -et gremio *Dulc.* 4, 3. corpus in molli gremio terrae suae materiae pacifice -eatur *Pafn.* 13, 3 *(cf. Sap.* 9, 1*)*. ut et corpus delicatum mediocriter -eas necessariis et animam sufficienter reficias saluberrimis monitis. ne solliciteris pro ea, quia eam materno affectu -ebo *Pafn.* 7, 16 *(cf.* 7, 3. *gest.* 403*)*. virgineum coetum Christi famularum *(Otto dux)* -it clementer necnon provexit amanter *prim.* 511. regis pietate -ente perennis *gest. prol.* 1, 2.
fragilis] -em vilis sexum mulieris *Bas.* 10. quanto sexus -ior scientiaque minor *gest. pr.* 9. mulier *gest.* 243. pueri *Mar.* 880. vires *Mar.* 25. 539. mundus *gest.* 65. honor *Theoph.* 62. ipsorum -i iuri *gest.* 227 *(opp. divina omnipotentia v.* 228 *sqq.)*. caro *(s. v., ubi addatur Agn.* 2*)*. amor *Bas.* 103. mens *Theoph.* 71. *gest.* 745 *(plur. Bas.* 175. *gest.* 319. *prim.* 458*)*. calamus *Gong.* 338. *Bas.* 11.
fragilitatis nostrae *(i. e. humanae)* particeps *(Christus) Cal.* 9, 18. suum *(cf. app.)* nostrae -atis *Pafn.* 1, 2 *(cf.* 1, 22*)*. mea *Pafn.* 7, 11. 12. feminea I *pr.* 8 *(opp. virile robur)*. II *pr.* 5. sexus feminei *Sap.* 3, 3.

fraglantia *v.* flagrantia.
fragmen] -ina sacra *Pel.* 361. testis *(i. e. martyris) Gong.* 552. *Pel.* 409. fragmentis castis *Cal.* 9, 11 *(i. e. corpori Drusianae)*.
frangere caelestem panem *Dion.* 173. nobilis ut testis fluvii collisus harenis membratim creperet raptim fractusque periret *Pel.* 282. inito certamine ora naresque pugnis frangendo *Pafn.* 1, 26. -ngitur adversa fragilis valitudine carnis *Theoph.* 432. Hathumoda -ngebat nimio sese *(corpus Theoph.* 203*)* persaepe labore *prim.* 243. *(Christus)* victor magno fregit luctamine tela *(diaboli) asc.* 9. si ius fregisset avorum *gest.* 718; frangi in dubio certamine *Pafn.* 7, 15. sudore certaminis *Gall.* 1, 4. terrore *Dulc.* 12, 4. curiositate *Gall.* 3, 1. pondere curiositatis *Pafn.* 1, 22. conviciis *Agn.* 284. vis frangitur obiurgationis I *pr.* 9 *app.*
frater *Mar. inscr. v.* 396. *gest.* 79. 99. 196. 198. 219. 369. 654 (amandus). *prim.* 367. regis *gest.* 153 (venerandus; *cf. v.* 676). 175. 183 (generosus; *cf. v.* 336). 215. 324. 738; *spiritualiter:* f. Dionysi *Dion.* 120 *(loquitur Clemens papa)*. f. et coheremita *Abr.* 1, 1. *Pafn.* 10, 1. f. Effrem *Abr.* 3, 1. f. meus Antonius *Pafn.* 9, 1 *(cf.* 10, 1*)*. f. noster *Theoph.* 419 *(episcopus de Theophilo converso)*. fratres mihi rite fideles *asc.* 109 *(Christus ad discipulos)*. dilecti *Theoph.* 401 *(episcopus ad plebem)*. intende, f. *Cal.* 2, 4 *(amici ad Calimachum)*.
fraternus] affectus II *ep.* 3. amor *gest.* 681 *(Henrici et Aethelheithae)*. animis -o foedere iunctis *gest.* 377.
fraudare] nec timet *(David)* insidiis circumveniendo dolosis insontem vita -are virum sine causa *Theoph.* 252. sed nec ferventis bravio -atur amoris *Pel.* 305. *(Otto Iohannem XII.)* sedis apostolicae -ari *(i. e. privari)* fecit honore *gest.* 1497.
fraudolenta deceptio *Cal.* 9, 11.
fraus *(persaepe de diabolo, cf. e. g. Theoph.* 414. *Bas.* 138. *Dion.* 152. *Agn.* 198. 233. 380. *Abr.* 2, 8. 3, 4. *gest.* 203. 752*)*. *Mar.* 646. *Gong.* 459. *Pel.* 138. *Theoph.* 69. *Bas.* 46; *plur. Gong.* 435 (omnigenae). *Agn.* 198. 233.

76. fultus tantae bonitatis honore *Pel.* 392. fultos semper cunctis ad vota secundis *gest.* 1515; fultus Christi munimine *gest.* 725 (*cf. Agn.* 379 *app.*). regis pietate perennis *prim.* 72. caelestis solamine regis *gest.* 149 (*at prim.* 463 *deus* perplures horum mundo subtraxerat isto, quorum coenobium fuerat solamine fultum*)*. auxilii virtute superni *gest.* 263.

fulgere] lux nova tristifico subito -ebat in antro *Dion.* 174. tertio conspicuae fulsere lucernae *prim.* 379. en mulier pulchre -et circumdata sole *Ioh.* 23. (*Maria*) est praeclarum sidus, quod -et in aevum regis (in) aeterni claro diademate Christi *Mar.* 278; partibus occiduis fulsit clarum decus orbis *Pel.* 12. quo (*sc. merito facti benigni*) quondam stabili fulsit celeberrimus orbi istec *Theoph.* 153. inter virgineas -eret clara catervas, lilia ceu inter delicias florum rutilat variorum *Agn.* 427. inter quos (*fratres*) primus fulsit ceu lucifer ortus Oddo *gest.* 33. (*spelunca*) radiis coepit -ere coruscis *Mar.* 571. (*Eadit*) perfectae radiis -ens bonitatis *gest.* 89. nitida corona *Agn.* 6. coronis illibatae virginitatis *Sap.* 5, 29. gemmis virginitatis *asc.* 91. laureola *Pel.* 310 (bene servata pro virginitate). meritis celebres fulsere supremis *prim.* 165. ossa fulgent variis miraculorum titulis *Gall.* II 9, 2. signis coruscis *Pel.* 363. triumphis *gest.* 140. cunctis secundis *gest.* 728; sapientia nominis -et in ore *Sap.* 3, 6; auro -entes vestes *prim.* 325. radiis -entibus *Agn.* 80 (*de sole et luna*). purpurā -ens *Mar.* 502. nominis sui -ens aptatio magni *Mar.* 634 (*de Iesu*).

fulgor] vultus splendore coruscam ac -ore magis cunctae nitidam bonitatis *gest* 159.

fumo altaris *Mar.* 208.

funda machinali iactum *Pel.* 278 (*cf. v.* 285).

fundare] in qua (*valle*) -andum fuerat praenobile templum *prim.* 220.

fundere] -dit in insontem concretum furorem *gest.* 491; lacrimas *Gong.* 550. *Cal.* 5, 2. *gest.* 298. sanguine qui mundum -so redimis moriturum *Mar.* 895 (*cf. Theoph.* 338). diem paschae sanctum maculare -so cum sanguine iusti *gest.* 326. his verbis summisso murmure -sis *Mar.* 815 (*Bas.* 172 turbato pectore). preces *Mar.* 444. 460 (devoto pectore). *Agn.* 299. preculas *Mar.* 270. *Pel.* 382 (studioso murmure). altithrono tales grates *Dion.* 209; genitrix in mundi lucem -dit ut hanc sobolem *Gong.* 34 (*cf. Pel.* 20 -dit albatos Christo baptismate natos, *de urbe Christiana: huc referendus locus*); accumbunt pariter Franci per moenia -si *Gong.* 217. quinis in porticibus Salomonis -si piscinae obice Bethsaidae *Gong.* 316.

fundus] cumque locum peteret -umque sitire probaret *Gong.* 185 *add.* -o (*aquae*) nudatam committit palmam *Gong.* 405.

fungi] Theophilum movit ab officio, multos quo -ngitur annos *Theoph.* 61. iudicis officio -nctum feritate lupina *Agn.* 356. (*Christus*) -nctus imperio paterno ipsi (*palmae*) dicebat *Mar.* 773. forti mandamine *Bas.* 239; prudentis -nctus valitudine mentis *gest.* 383. quis -ngi dono (*s.v.*) contigit aurivago *Gong.* 306. hunc -nctum cernens lumine (*qui caecus fuerat*) *Dion.* 31. die -ngebaris (*?*) extrema *Cal.* 9, 21 *app.*

funus *Leichnam*: *Cal.* 5, 3. 9, 22. 32. extinctum *Pel.* 298. 314. 353. elata -era sequi *Sap.* 8, 2. -eris interea magni fit pompa parata *Gong.* 489 *add.* praenobile *Mar.* 120. venerabile *Agn.* 431; *Tod*: orbati misere pro -ere nati *Agn.* 280. quo rebellis mater -eribus natarum acrius torqueatur *Sap.* 5, 3.

fur] improbe f., furto raptum cito desere praedam *Bas.* 240 (*ad diabolum*).

furentes caecato corde *Agn.* 234. cumque focus gremio -eret fornacis in amplo *Pel.* 386. (*flammae*) aestu nimio -entes *Agn.* 365; *praes.* furio: -ientis nati *Gall.* II 9, 1. furorem quo -iebat *Agn.* 143. rabie -ienti *Agn.* 128. hiemis saevum frigus -ientis *gest.* 358.

255; quatenus merear interesse illarum -is *Sap.* 5, 30. aeternum *Gall.* 13, 3. II 7, 1. caeleste *Pafn.* 13, 3. interminabile *Sap.* 5, 29. aeternitatis *Gall.* 13, 7. *Pafn.* 13, 4. tantae felicitatis *Abr.* 2, 6. tantae gloriolae *Gong.* 536. vitae laetae *Mar.* 61 (perpetuae *asc.* 6).

gazae *(semper plur.)* *Pel.* 132. 134. *Agn.* 53. *Abr.* 1, 4. aurum cum gemmis, varii generis quoque -is *gest.* 497. quadringentarum auri librarum cum aliarum diversitate -arum *Pafn.* 4, 3. propriae *gest.* 1173. *prim.* 94. innumer(os)ae *gest.* 107. 186. nimium pretiosae *gest.* 111.

gehennae perpetis crudelitatem *Pafn.* 7, 12. supplicium *Pafn.* 3, 6. sit incola -ae *Cal.* 9, 30 *(de homine damnando).* formido *Pafn.* 12, 3.

gelida limpha fonticuli *Gong.* 400.

gemenda consuetudo *Pafn.* 10, 2.

gemere] (Henrici regis) mortem gemit omnis populus *gest.* 126. *(diabolus)* super iustorum gloria semper -it *Cal.* 9, 29. nimium confundor, cordetenus contristor, anxio, -o, doleo super gravi impietate mea *Cal.* 9, 14.

geminis uberibus matris *Gong.* 42. prolis -ae *gest.* 1167 *adn.*

gemitus] numquam ex te -us prorupit *Abr.* 6, 4.

gemma *(semper plur.)*] auri -arumque *Pafn.* 4, 5 *(cf. gest.* 497). pondus oblati auri, splendorem quoque -arum rutilum variarum *Agn.* 59; *sed spiritualiter* thalamum lucentem -is variis aurique metallis *Agn.* 99 *(v.* 92 meum -is collum cinxit pretiosis). (perfectae) virginitatis *asc.* 91. *Bas.* 28.

gemmato casside *Pel.* 118. -is metallis *Pel.* 222. *prim.* 336.

gener] -eri dono regis Hludowici *prim.* 443 *(de Oda).* quasi -er augustorum *Gall.* 13, 4 *(Gallicanus abrenuntians Constantiae).*

generare] deus aeternus de patre deo -atus *Theoph.* 231.

generositas] pro insigni regalis stemmate -atis *gest. pr.* 1 *(de Gerberga).*

generosus] frater regis *gest.* 183. 336. Arnulfi nata *gest.* 157. Aeda *prim.* 24; exuviae *(martyris)* *Pel.* 314.

genitor] omniparens verbi -or mundique creator *Agn.* 373. unice nate dei summo similis -ori *Mar.* 867 *(cf. v.* 891); venerandus *Pel.* 175. dulcissime *Bas.* 107. -oris quondam felicis talis de germine prolis, sed nunc orbati misere pro funere nati *Agn.* 278. sanctus *gest. prol.* 2, 21 *(David Salomonis).* bene mansueti -oris ad instar amari *prim.* 520. *cf. Bas.* 126. *(Eadit Ottoni)* peperit Liudulfum tantis -oribus aptum *gest.* 122.

genitrix *Mar.* 54. cara *gest.* 742. *prim.* 508. clarissima *(Eadithae)* *gest.* 81. tali faetu bene felix *Mar.* 312. fortunata *Mar.* 282. mei gloriosa *Gall.* 12, 11 *(Constantinus loquitur).* sancta *Mar.* 305 *(Anna).* *prim.* 369 *(Oda).* veneranda *(Sapientia)* *Sap. inscr.* vera *gest. prol.* 2, 30 *(de iudicio Salomonis)*; *Maria* Christi *sim. Mar. inscr.* (dei). 570. *Theoph.* 179. *Gall.* 5, 2. *Abr.* 2, 2 (dei). 5. alma dei *Theoph.* 368. cara *Mar.* 736. 771. casta *Theoph.* 235. castissima regis aeterni *Theoph.* 208. dulcis divinae prolis *Theoph.* 166. bene felix *Mar.* 573. puellaris *Theoph.* 115. 382. sancta *Mar* 718. *Theoph.* 333. sanctissima *Theoph.* 282 *app.* 411 (dei); *(rex Saracenorum)* polluit veterem purae fidei -icem barbarico ritu *(i. e.* urbem, *v.* 36, *quae* fudit albatos domino baptismate natos) *Pel.* 37.

genitus] omnia per -um saecla regens proprium *Gong.* 286.

gens humana *Dion.* 90; *de Theotonicis in universum: gest.* 26 (felix). 164 (nostrae respublica -ntis). 195 (tota). 399 (ipsius imperio famulans). 480. 609 (spes -ntis). plures -ntes passim habitantes *gest. prol.* 1, 5 *(die Völker der Erde; cf. v.* 6 Romanus orbis: *non excipiuntur gentes Theotonicae). v.* 141. 434 (-ntibus in cunctis patris imperio religatis); Saxonum *gest.* 4 (clara). 669 (fortis). *prim.* 16. 310. Francorum *(im engern Sinne)* *gest.* 452 (praenobilis). Baioariorum *gest.* 374 (famosa). Italiae *gest.* 618 (ferox). 620. 715 (infelix). Anglorum *gest.* 75. *(Ungariorum)* *gest.* 389 (cunctis retro rebellis). Scitharum *Gall.* 1, 1.

parentis et in tempore virginitas genuit matris *Sap.* 9, 4 *adn.*
gladius] iurat per -um, per candidulum quoque collum *prim.* 349. ictibus angelici populum -i periturum *gest.* 270. percussor invadit nos evaginato -o. libens excipio -um *Sap.* 5, 28. -o perimi *Dion.* 202 (-is). *Gall.* II 4, 1. *Sap.* 6, 3. percussus -is periit *gest.* 286. mox Christi testem -o secuere fidelem *(i. e. decollaverunt) Pel.* 297.
glebae sub cumulo conduntur fragmina sacra *Pel.* 361.
gliscere] mens -it ad praemia *Sap.* 4, 1. meae supplex humilis devotio mentis -it pandere *prim. prol.* 2.
glomeratis turbis *Theoph.* 47 *app.*
gloria] (diaboli invidia) super iustorum -a semper gemit *Cal.* 9, 29 *(wenn Menschen fromm sind)*; haec -a *(quam in visione vidi)* nemini magis congruit .. Thaidi servanda est haec -a *Pafn.* 11, 2. donec in resurrectione maiori reviridescant -a *Sap.* 9, 1 *(sc. flosculi uteri mei; cf.* 9, 8*)*; gloria *(dei)* tristifico praefulget in antro *Agn.* 292. tanto et superni adiutoris -a sublimior et triumphantium victoria probatur gloriosior II *pr.* 5. *in doxologiis* cui sit laus, -a, virtus *Mar.* 577. o laudanda tuae virtutis -a, Christe *Mar.* 863 *(cf. v.* 892. *asc.* 102. *Agn.* 86 sublimis. *Dulc.* 14, 3. *Abr.* 9, 6. *Sap.* 7, 2*)*; tu decus omne meum, tu -a magna parentum *Pel.* 167. subiecti praefulgens -a regni *(regina) gest.* 414.
gloriari] qui regnat et -atur in unitate trinitatis *Gall.* 13, 7 *(cf. Pafn.* 13, 4*)*. quia nomen meum in his debet -ari *Cal.* 8, 2 *(dep. pass.)*. *(imperatores)* -abantur se servos esse Christi *Gall.* II 5, 2.
glorificare deum *Agn.* 291. dei filium *Abr.* 9, 6. membra signorum titulis crebro -ata coruscis *Dion.* 264. ut vestra virginitate coroner, ut vestro martirio -er *Sap.* 4, 4 *(mater ad filias)*.
gloriose] tanto -ius exaltabor *Dulc.* 12, 2.
gloriosus] cum augusta Elena mei genitrice -a *Gall.* 12, 11. -issimi et famosissimi imperatores *Gall.* II 5, 2. -i testes Christi *Gall.* II 9, 1; tanto et superni adiutoris gloria sublimior et triumphantium victoria probatur -ior II *pr.* 5.
gnarus] ut volvat -us subtili sorte senatus causam terribilis et meritum sceleris *Gong.* 397. cementariis bene -is *prim.* 257; -a sum te argumentose confundere *Sap.* 5, 34.
gradatim perveniebat ad officium *(vicedomni) Theoph.* 15.
gradi] descendentem cursuque cito -ientem *Dion.* 236. posset ut aereos directo tramite sulcos *(i. e. volantem columbam)* -endo sequi *prim.* 265; callem -iens pietatis *prim.* 88.
gradum illic figens *gest. pr.* 5; ascensum -uum audacter currit *(die Stufen hinan) Mar.* 289 *(cf. v.* 309. 412*)*. de -u praecipitemus *Dulc.* 6, 1. (iuvenem talem) -u militiae assumere primae *Pel.* 216. primum inter principes -um *Gall.* 2, 2. summos dignitatis -us in dies tibi augere non desistimus *Sap.* 1, 1.
grandaevus] te -ae spem vitae *(i. e. senectutis) Pel.* 171.
grandis benignitas et mira pietas *Sap.* 8, 1. devotio *prim.* 507. dulcedo *prim.* 582. honor *Abr.* 2, 4. promissio *prim.* 67.
grandisonas undas *Pel.* 325.
gratanter advenis *Pafn.* 7, 1. hinc ego g., quae fecisti sapienter, accipiens *gest.* 1152.
grates prosperitatis auctori *Gall.* 12, 8 *(sospitatis Cal.* 9, 21. mutationis *Pafn.* 7, 4*)*. vestrae humanitati pro solamine *Sap.* 9, 2; *(deo praecipue)* grates agere cunctis membris *Dion.* 215. fundere tales *Dion.* 209. impendere *Gall.* 11, 1. persolvere multiplices *Theoph.* 146 *(Satanae;* perennes *Agn.* 378*)*. reddere *Mar.* 344. 475. 628. *gest.* 300. 311 *(laetato pectore dulces Mar.* 789, *cf. v.* 188. licet exiles *Mar.* 901. tales *Mar.* 256. cordis ab imo *Theoph.* 381*)*. resonare tonantes *Theoph.* 428 *(suaves Agn.* 230*)*. solvere *Agn.* 309. spargere super aethera dulces *gest.* 693; grates atque tibi dentur, dulcissime fili, quia . . *gest.* 1147.
gratia dei *(regis perennis, omniparentis sim.) Mar.* 209. *Agn.* 258.

heroico ligatam strophio seriem *(i. e. metro hexametri dactylici)* II *pr.* 9.
heros Ioachim *Mar.* 64. venerandus *(Ioseph) Mar.* 768. dignissimus *(Gongolfus) Gong.* 371.
hiare] horrendum baratrum conspexit -are deorsum *Dion.* 74.
hiemis saevum frigus furientis *gest.* 358.
hilari vultu *Theoph.* 135. susceptione *Abr.* 5, 2 *(loquitur hospes).*
hilaritate vultus simulata *Abr.* 6, 1.
hirsutis vepribus et tribulis *Gong.* 172.
historia nativitatis laudabilisque conversationis intactae dei genitricis *Mar. inscr.* expone mihi -am tuae conversationis modumque compunctionis *Pafn.* 12, 2.
hodie] quod facturus eris, hodie perfice *Gall.* II 5, 7 *(cf. add.).*
holocaustum domino faciens *Mar.* 443. *(Christus)* dedit electum patri moriens -um *gest.* 329.
homo] quis est minor mundus? -o. -o? porro, qui -o? omnis *Pafn.* 1, 3 *(cf. p.* 163, 2 *sqq.). (deus,)* cuius simplex esse -inem, qui non est id quod est, ex hoc et hoc fecit consistere *Pafn.* 13, 3. his -inum monstris *gest.* 384 *(de Ungariis).* grandis est honoris, -inem aequari astrorum radiis *Abr.* 2, 4. pro deum atque -inum fidem *Cal.* 3, 5. ut -o -ini dimittat *Cal.* 9, 23. hanc -inis maledicentem non audiit auris *Mar.* 338. omnes in commune -ines *Pafn.* 1, 16. inter natas -inum *Mar.* 182. vidit prona pedes -inis propius sibi stantis *prim.* 38. *(Annam)* memorant sterilem non tempore parvo spem partus -ini *(i. e. marito?)* nullam conferre fideli *Mar.* 84. quinque milia -inum *Sap.* 6, 2. *(deus)* in aetatibus -inum miram dedit inveniri posse scientiam artium *Sap.* 3, 22 *(in den Zahlen ihres Alters).* corrumpi -inum visitatione *Pafn.* 7, 8. *(deus)* -inum non delectatur in perditione *Cal.* 9, 24; qui ex hoc et hoc -inem fingis *Cal.* 9, 9 *adn.* quae -inem ad tui imaginem plasmasti *Cal.* 9, 26. estne -ine exuta *(i. e. mortua)*? *Cal.* 5, 1. post quindecim dies -inem exies *Pafn.* 12, 5 *(cf. Duemmleri gloss. ad Liudprandum s. v. homo).* huius solvendae -inis *Pafn.* 13, 3. resurgat, perfecta, ut fuit, -o *Pafn.* 13, 4. plenus, ut fuit, -o *Cal.* 9, 9. novum membris -inem reparet redivivis *Agn.* 297; deum verum necnon -inem plenum *Theoph.* 303 *(cf. Mar.* 656. *Gall.* 5, 2. *Sap.* 9, 6. 7*).*
honestatem habitus *Sap.* 3, 2 *(opp. pulchritudinem).*
honor] decus talis praestabo patenter -oris *(cf. v.* 54. dona *v.* 138. munus *v.* 94. *gest.* 449*)*, praesul ut ipsius non contradicere iussis apponat cernens omnes illi famulantes venerarier ipsum *Theoph.* 118. *(Otto Iohannem XII.)* sedis apostolicae fraudari fecit -ore *gest.* 1497. eius germanis, quarum pollebat -oris heres *prim.* 586 *(de abbatissa).* quamvis dissimiles his servarentur -ores, binis regnanti subiectis scilicet uni *gest.* 31. se fortunatum credens et -oribus aptum, si tam praepulchrae meruisset habere puellae consortia *Agn.* 48; germinis et tanti sese non credit -ori, sed transit meritis almitiem generis *Gong.* 31. donat miseram veniae miseratus -ore *Gong.* 429. decus patriae tumuli sine sordet -ore *Pel.* 340. spreto penitus patriae caelestis -ore *Theoph.* 142. *(deus)* suis militibus tantum praestitit -oris, ut non solum animae gaudent in caelo, sed etiam mortua in tumulis ossa variis fulgent miraculorum titulis *Gall.* II 9, 2 *(cf. Pel.* 392*).* angelicae (purae) pro virginitatis -ore *Agn.* 4. 421. pro diei tantae pacem portantis -ore *(Otto fratri ignovit) gest.* 363. pastor verus bonitatis -ore decorus *Theoph.* 311 *(cf. gest.* 9; *paulo aliter Pel.* 392*).* perscripto vitae regalis -ore *gest. prol.* 1, 32. templum sub -ore dicatum virginis *Theoph.* 195 *(cf. Mar.* 407. *Dion.* 22. *prim.* 35. 138. 237. 278. 393. 457. -ori *prim.* 150*). in doxologiis* ipsi summa salus, perpes victoria, virtus, laus, -or, imperium, semper decus omne per aevum *sim. Dion.* 266. *Agn.* 257. *Dulc.* 14, 3. *Cal.* 9, 21. 33. *Abr.* 9, 6; ducite *(eam)* ad lupanar sine -ore *Dulc.* 12, 5; *adiectiva:* amplior *Gall.*

lectivus gest. 52. 193. 278; *de diabolo Bas.* 183. 253. *Agn.* 39. *Abr.* 8, 2. *Pafn.* 1, 28. *Sap.* 2, 2. humani generis *Mar.* 221. *asc.* 10. *Theoph.* 444. communis cunctorum *Bas.* 242. antiquus *Agn.* 198. callidus *Mar.* 221. dirus *Bas.* 141. feralis *Gong.* 361. saevus *Bas.* 174. teter *Bas.* 98. vetus *Theoph.* 444. *Agn.* 233. *gest.* 318.
hostium *v.* ostium.
humanitas] non respuisti fieri homo passibilis -ate, salva divinitatis impassibilitate *Sap.* 9, 6; grates vestrae -ati pro solamine *Sap.* 9, 2.
humanum est peccare, diabolicum in peccatis durare *Abr.* 7, 6; -ae pro consuetudine causae *gest.* 410. -is sudavit causis, aequalem primis se faciens dominis *Gong.* 65 *(cf.* causa*)*. gens *Dion.* 90. genus *Mar.* 221. *asc.* 10. *Theoph.* 68. 444. ingenium *Cal.* 9, 6. linguae *Mar.* 326. membra *Mar.* 725. meritum *Pafn.* 12, 5. musica *Pafn.* 1, 10. 17. natio *Theoph.* 234. natura *asc.* 142. praesumptio *Gall.* 9, 4. visus *Mar.* 350.
humerus] crucem ferens in -is *Gall.* 12, 7. qui portare suos -is non distulit agnos *Mar.* 60.
humiliare] tanto celerius *(veniam)* mereberis, quanto perfectius -aberis *Pafn.* 7, 14.
humilis] extiterat cunctis blandus dulcedine mentis, mansuetus, clemens, -is nimiumque fidelis *gest.* 431 *(cf. Mar.* 336*)*; devotio *Gall.* 9, 4. mens *Mar.* 316. *Gong.* 105. *gest. prol.* 1, 25. *prim. prol.* 1. pectus *Gong.* 55. vox *Mar.* 654.
humilitas] vestrae laudandae -atis magnitudinem II *ep.* 2 *(Herablassung)*; quia *(deus)* non sprevit -atem cordis contriti *Pafn.* 12, 4. confessionis I *pr.* 9.
humus] surrexit ab -o *Agn.* 306. *(daemoniacus)* ante sepulchra Iohannis et Pauli -i provolvitur *Gall.* II 8, 1.
hymnus *(semper plur.)*] congrue divinae laudis resonantibus -is *Agn.* 417. vacant -is *Dulc.* 3, 1; angelici *asc.* 88. *Gong.* 479. *Pel.* 301. crebri *Theoph.* 225. dulces *Pel.* 379. dulcisoni *asc.* 95. inter sacratos noctis venerabilis -os *gest.* 356. sacris illic resonantibus *(cf. v.* 389. *Agn.* 417*)* -is *prim.* 176. suaves *Pel.* 354.

iacēre] prostrata sacram solito -uit secus aram *prim.* 34 *(cf. v.* 251*)*. locum, in quo non parvo -uit terrore gravata *gest.* 577 *(sc. Aethelheitha inter aristas;* turbam templi pro limine iactam *Gong.* 505 *adn.; cf. Mar.* 230*)*; *de mortuis:* amne *Pel.* 330. -et exanimis *Pel.* 339. capitis -et absque decore *Pel.* 345 *(sc. decollatus)*. iuxta (sepulchrum Drusianae) -ent duo cadavera *Cal.* 9, 1 *(cf.* 8, 2*)*; *(virgula Ioseph)* -et in templo nec sollicitatur ab ullo *Mar.* 463.
iacĕre] trans muros proici iactum funda machinali *Pel.* 278 *(cf. v.* 285*)*. sagittam *Dulc.* 14, 2; sputa -it, nam plenus est daemonio *Gall.* II 8, 1. reddidit econtra dominae *(gen.)* lasciva famella obprobriis iactum servili murmure verbum *Mar.* 157 *app. (cf.* iactare*)*. *Gong.* 505 *v. s. v.* iacēre.
iactanter *Theoph.* 140 *(v.* 139 mente superba*)*. dum tumuit fastu licito -ius isto *Pel.* 91.
iactantia] nec enim tantae sum -ae, ut . . praesumam II *pr.* 7.
iactare] haec postquam -at *Pel.* 114 *(cf. v.* 283*)*. tanto fastu se -at in aula *Pel.* 85. tunc patet, ille lucris sese si -at ab illis rusticus ambobus *Gong.* 163 *(Grund hat sich zu brüsten)*. quae -ando tinxit se *Gong.* 415 *(se ἀπὸ κοινοῦ)*. hinc se felicem -at Tul terra per orbem *Gong.* 525. *a. c. i. Pel.* 252. *Bas.* 175. II *ep.* 10. *Gall.* II 1, 1. *Dulc.* 9, 1. *gest.* 237.
iaculare *(act.)*] crimina *(diabolus)* impatiens morae vacuas -abat in auras *Gong.* 363 *(v.* 361 scalpsit nudare, *v.* 364 divulgando*)*.
iaculum] ceu murus -is obstans fortissimus hostis *gest.* 52. (me) petunt -is lapidum saepissime duris *Bas.* 201; terroris *Mar.* 228. angoris *Gong.* 372. tangitur interni -is secreto doloris *gest.* 740.
iam *v. ind. gramm.*
iamdudum *Cal.* 2, 4.
ianua nulla patebat *gest.* 528 *(de captivis)*.
ibi *Gall.* II 4, 1 *(i. e. Alexandriae)*.
ibidem *(i. e. ibi) Gall.* 13, 7. II 3, 1.

[illegible]

idea Gall. [illegible] Abr. [illegible] Sap. [illegible]

[illegible]

idonea] [illegible]

[illegible] Theoph. [illegible]

[illegible] -ibus Arimathiae Gallicani, deo interim commendemus Gall. II 5, 2. continua exercitatione -orum vigiliarum atque orationum Abr. inscr. (cf. 3, 1. 7, 4. 9, 1).

igitur v. ind. gramm.

igneus] in fornacem -um colorem prae nimio ardore exprimentem Sap. 6, 1.

ignis Pafn. 3, 11. 4, 1. istius meritum sancti fac -e probari Pel. 331 (cf. v. 336): -ibus appositis Mar. 306. Pel. 332. praecipue de martyriis: Agn. 324. 332. Dulc. 11, 3. 4. 5. Sap. 5, 34. plur. Agn. 356. Sap. 5, 14. 34. absque armis -ium Sap. 5, 35 adn. (intellegitur fornax); qui iudex orbem veniet renovare per -em Theoph. 379. mittatur in aeterni -em supplicii Cal. 9, 29 adn. o utinam mererer poenas evadere vel saltim clementius exuri mitiori -e Pafn. 12, 5; celeres super aetheris -es Agn. 416; si quos -is Christi succensit amoris Pel. 63 app. -i conspicuam proprio iungebat amicam Gong. 349. ipsa (Thais) nostratium est -is Pafn. 2, 5. -is ut ipsius (puer) fieret sibi sedulo iunctus Pel. 235.

ignorantia] non est crimen praesumptionis iniquae, sed error -ae I pr. 3. hic, carnali deceptus delectatione, deliquit -a, iste autem sola malitia Cal. 9, 5.

[illegible] tamen -at gest. 327; non (sic: cf. ind. gramm. aequationes) a. c. i. I pr. 3. Gall. I, 1. gest. pr. 3.

ignotus quidam Pafn. 2, 1 (cf. 3, 1). duo -i iuvenes Dulc. 13, 3; deum almum aeternus -um Dion. 18 (cf. v. 23. 24). si aliquis nescius -i per latitudinem saltus esset iturus gest. pr. 3. audacter satis -as pertransiit horas (i. e. arvas) gest. 423.

ilicet asc. 94 app.; illicet lectio corrupta Gong. 354 pro illicit (cf. app.). ilico gest. 363.

illabi] ut mox illapsus (in piscinam) exueret dedecus Gong. 334.

illaborare] libellum non parva diligentia inlaboratum I pr. 1 (elaborare absolute Hr. ponit; at cf. ind. gramm.: assimilatio).

illaesus Christi permansit amicus Pel. 369 (dum funda proicitur); frontis pelliculam facito non tangere flammam, verticis -os omnes quoque redde capillos Pel. 333. ecce -a inter ferventem liquorem ludens nato Sap. 5, 11 (cf. 5, 33. 6, 2 app.).

illaqueare] ut iam bis senos una cum principe captos -at comites, artis stringitque catenis Pel. 124. ex ipsis (laqueis) ipsi primum sunt -ati gest. 236.

illibata corporis integritate Abr. 2, 4. coronis -ae virginitatis Sap. 5, 29.

illic v. ind. gramm.

illicere] coluber cupidus *(diabolus)* ingenium nuptae -it indocile *Gong.* 354 *app.* omnes lenociniis suae formae -ere *Pafn.* 1, 24. quanto blanditiae amentium ad -iendum promptiores II *pr.* 5.

illicite amare II *pr.* 4. *Cal.* 9, 2. 22.

illicitus amor *Theoph.* 250. *Cal. inscr.* 9, 11. *Pafn.* 3, 12. per -um cuiusdam simulatoris affectum *Abr.* 3, 4; vel locus -i foret ullius peragendi *prim.* 415.

illita purpureo fuerant quia sanguine membra *Pel.* 329.

illo *prim.* 129 *app.*

illudere] cur me -ditis *(doctum dicentes)*, qui plane sum nescius, non philosophus *Pafn.* 1, 19. -disne me *(falsa sc. promissione)*? si *(i. e. non)* -do *Gall.* 4, 2. sperandae fortuna victoriae -dit nos *Gall.* 9, 2 *app.* cur falleris, cur te vacua spe -dis? *Cal.* 3, 5. quod Dulcitium praesidem audio adeo -sum, adeo exprobratum, adeo calumniatum *Dulc.* 9, 1 *(cf. inscr.* 7, 1. 14, 2*)*; audacter diis toties -dere nostris *Pel.* 254 *(cf. Dulc.* 9, 1*)*.

illustrare] Egypti tenebras propria quo luce vetustas mox -aret, per se penitusque fugaret *Mar.* 702; quo vilitas meae inscientiae intermixtione nobilioris materiae illustraretur II *ep.* 9.

illustratio] sine -one supernae pietatis *Gall.* 5, 6.

illustris *(sic etiam masc.)*] regina *prim.* 451. princeps *gest.* 456. dux *Gong.* 340. regis socrus *prim.* 432 (domna Oda *v.* 298). abbatissa *Pafn.* 7, 1. *gest. pr.* 1 *(cf. Mar.* 2 Gerbirg -is moribus et studiis*)*. ipsius *(Christi)* -is sanctaeque parentis *Theoph.* 408. mater *Sap.* 5, 27. matrona *Sap.* 3, 3. 8, 1. vir satis -is *Theoph.* 3. *Bas.* 20 *(cf. prim.* 319 -i cuidam nimiumque potenti viro*)*. Gallicani natae *Gall.* 5, 1; -is constructio Gandeshemensis coenobii nostri *prim.* 2.

illuvie decurrentis sanguinis *Pafn.* 1, 26.

imago] venerabilem magnae Dianae -inem *Sap.* 5, 4. vox senioris nostri, sed -o diaboli *Dulc.* 5, 1 *(sein Ausehn)*. hominem ad tui -inem plasmasti *Cal.* 9, 26 *(cf. Pafn.* 1, 1*)*.

imbecillem aetatem *Abr.* 2, 7. qui a strictioris rigore conversationis ad tempus descendendo -ioribus assimilari non respuit *Abr.* 3, 18.

imberbem *Gong.* 47 *(noch eh ihm der Bart wuchs)*.

imbuere] baptismate -tus *Gall.* 12, 10. eisdem sacramentis -tae *Sap.* 5, 33.

imitari *(i. e. sequi)*] ut auctricem virginitatis, quam aequivoco aequiperas nomine, -eris et castitate *Abr.* 2, 1. nitere constanti fide -ari sorores ad caeli palatium praecedentes *Sap.* 5, 26. non ex meo fefelli, sed fallentes incaute -ata fui I *epil.* sibi naturales -ans bene mores *gest.* 429. caveas pertinaciam -ari sororis . . illam -ari patiendo *Sap.* 5, 16. -amini exemplum magistri et orate pro persecutorum delictis *Gall.* II 9, 1. non opto eos in hoc sequi. deteriora -aris *Gall.* II 5, 3. reliquisti omnem religionem et -atus es idolatriae superstitionem *Gall.* II 5, 5. non recusavi illum *(Terentium)* -ari dictando, dum alii colunt legendo II *pr.* 3 *(cf.* 6*)*. exemplum cunctis -andae fit pietatis *Dion.* 100.

immaculatus] *(Christus)* solus innocens, solus -us, solus sine veterni sorde delicti *Cal.* 9, 23.

immanis] nullum (tam) grave peccatum, nullum tam -e est delictum, quod . . *Pafn.* 3, 8.

immatura pupilla *(septennis) Abr.* 1, 4.

immemor aetatis, iam plena deo, puerilis *Mar.* 290 *(cf. v.* 477*)*. veniae *Gong.* 454. potestatis non -or, qua rerum trinam iure regis machinam *Gong.* 291 *add.*

immensum caelum *Mar.* 751; -ae bonitatis *Agn.* 322. caelestis pietas -a parentis *Theoph.* 149. -a eius serenitas pulchritudinis *(spir.) Abr.* 1, 3.

immerito *(i. e. sine causa)*] non i. *Mar.* 750. *Gong.* 49. *gest.* 680. *prim.* 521. et non i. *gest.* 402. nec i. *Gall.* 7, 1. *Cal.* 9, 14.

imminere] verebar aliquam ecclesiae -ere persecutionem *Abr.* 3, 9. supplicium tibi -et gehennae *Pafn.* 3, 6. -entium minis poenarum *Sap.* 4, 1.

[illegible] *Abr.* [illegible] (*Mar.* [illegible]) [illegible] -um [illegible]

[illegible] *Gall.* [illegible]

[illegible] *Gall.* [illegible]

[illegible] *Dulc.* [illegible] -um *Agn.* [illegible]

[illegible] *Gong.* [illegible] *app.* [illegible] (*...orum*, *Gong.* [illegible]) [illegible] diligentia [illegible] *gest.* [illegible] *Gong.* [illegible] *gest. pr.* [illegible] *Mar.* [illegible]

[illegible] *Gong.* [illegible] *Sap.* [illegible] *Sap.* 2, [illegible]

[illegible] *gest. pr.* [illegible] *Dulc.* 1, 4. [illegible] (*...*; *cf. app.*) *Sap.* 2, [illegible]

[illegible] *prim.* [illegible]

[illegible] *petivit (palma) Mar.* [illegible]

[illegible] virginem *Mar.* 441.

[illegible] mihi desperationem *Gal.* 2, 6.

[illegible] *v. ind. gramm.*

indere] animum caelitus -ita *Pafn.* 12, 2; (*custos*,) cura cui conservandae fuit -ita dominae *gest.* [illegible]

indesinenter *Sap.* 4, 2.

index] haec, quam -ice proditis? *Pafn.* 2, 6 (*mit dem Zeigefinger*).

indicare] quare eventum tuae perditionis mihi non -asti? *Abr.* 7, 5.

indicere] ni prius indictum plene solvat sibi censum *Pel.* 140.

indicium] istius tenerae nomen dignare puellae caelitus -is per te monstrare coruscis *Mar.* 273. hoc nunc et nostris voluisti credere terris -um magnae nobile gloriolae (*die Wunderquelle*) *Gong.* 204. nec mora, cum palmam retulit, portavit crudum criminis -um *Gong.* 418 (*die verbrühte Hand*; *cf. v.* 532).

indigena] sive sis huius patriae (*cf.* I *epil.*) -a sive advena *Pafn.* 2, 2. Francorum gentis omnibus -is *Gong.* 366.

[illegible] *Gall.* [illegible] *Mar.* [illegible]

[illegible] *Gall.* [illegible] *Sap.* [illegible]

[illegible] *Mar.* [illegible] *Gong.* [illegible] *Abr.* [illegible] *Gong.* [illegible] *Dulc.* [illegible]

[illegible] *Gall.* [illegible]

[illegible] *Sap.* [illegible] *cf.* [illegible]

[illegible] *Gong.* [illegible] *app.* *cf. Abr.* 2, 41.

[illegible] *Mar.* [illegible]

[illegible] *Pafn.* [illegible]

[illegible] *Pel.* [illegible] *Gong.* [illegible] (*cf. v.* [illegible] *app.*) [illegible] caput -um impatienter in [illegible]

[illegible] angelus. custos -us (*adi. pro adv.*) fuerat qui corporis eius *Agn.* [illegible]

inducere] (*in saltum*) solo praemonstrantium nutu -ctus ... usquedum vel alio superveniente -eretur vel praecedentis vestigia subsequeretur *gest. pr.* 5. -itque suam domnam intra suae muros urbis *gest.* 541. in gaudium aeternitatis -cenda *Pafn.* 13, 4.

induciae (*Bedenkzeit*)] triduanae -ae illis ad tractandum praestentur *Sap.* 3, 24 (*cf.* 5, 2). decem dierum dabo -as, quo tandem .. acceptas non flocci faciamus -as *Gall.* II 5, 7.

induere] omnes -ti vestes candoris opimi *Ioh.* 5; *saepius abl.* -itur vestitu pretioso *prim.* 226. hac (*veste*) -ta *Agn.* 229 (*cf. asc.* 150. *Dulc.* 6, 2. vestis velamine flavicomantis *prim.* 44). cilicio *Abr.* 9, 3; *translate* -eret fragilis nostrae velamina carnis *Theoph.* 302. quoadusque abiecta haedinae pellis austeritate ovini velleris -atur mollitie *Pafn.* 7, 3. nox solitis rediens -ta tenebris *gest.* 555.

gest. 811. intulit tantum pronis obiutibus ictum *Pel.* 273 *(Ohrfeige).* mox infelici graviora iuga genti infert *gest.* 716. ut mortem regi vellent inferre fideli *gest.* 323. hactenus infantiae parcebam, ultra non parcam, sed meritam ultionem inferam *Sap.* 5, 18. infer, infer, quicquid crudele, quicquid excogites loetale *Sap.* 5, 21. venerationem inferre metallis *Sap.* 5, 5 *(cf. p. 189, 29 fer sacrae deae libamina).*

inficere] donec facies et vestimenta horribili nigredine inficiebantur *Dulc. inscr.* orbis Romanus, qui undiquesecus Christianae caedis sorde est infectus *Sap.* 1, 4. gravido infectus morbo *gest.* 468. vitiis multis *Theoph.* 50.

infidelitas] vestrae fidei confidens secretum enucleo. nihil nostra de parte -atis, nihil tibi obviabit contrarietatis *Pafn.* 2, 4. num alicuius -atis nos arguis? *Pafn.* 4, 4 *(amatores ad Thaidem).*

infigi scopolis ripae quod *(martyris corpus)* iussit acutis *Pel.* 292.

infinitus] per -a saeculorum saecula *Cal.* 9, 33 *(cf. Abr.* 9, 6. *Pafn.* 13, 4*).*

infirmus languidolis membris *Mar.* 318. -i tortores deficiunt et sudore ob lassitudinem fluunt *Sap.* 5, 8.

infit] cui mox apparens iuvenis praelucidus i. : . . *Mar.* 621 *(cf. Theoph.* 281. *Dion.* 86*).*

inflammare] sicut scintilla silicis pelagus nequit -are *Abr.* 7, 11.

inflectere] arbor fortissima ante pedes Mariae -ctitur *Mar.* 778. ad culturam deorum me -xi *(a religione Christiana) Gall.* II 5, 4. donec indocile iuvenilis ingenium pectoris ad sui amorem -xit, adeo, ut . . *Abr.* 3, 4.

infortunatus] vae mihi -o, improvise mortua est Drusiana *Cal.* 4, 1.

infortunium] num triplici -o adeo infelix effectus es, ut . . ? *Cal.* 9, 12.

infremuit super hoc veteris fraus saeva draconis *Dion.* 152.

infundere] beatitudinem aeternae benedictionis -at tibi gratia omniparentis *Pafn.* 7, 1.

ingemuit, crebro ducens suspiria longa, quod . . *Agn.* 112. infelix, erubesce, Sisinni, erubesce, teque turpiter victum -isce, quia . . *Dulc.* 14, 3. -uit tam triste nefas dignissimus heros *Gong.* 371.

ingenium] quia divini subtilitas iudicii longe praeterit humani sagacitatem -i *Cal.* 9, 6. perspicax -um divinitus mihi collatum esse agnosco II *ep.* 8 *(cf. adn. ad p. 108, 11).* acceptum in datorem retorqueam -um II *pr.* 7. arbitrantes mihi inesse aliquantulam scientiam artium, quarum subtilitas longe praeterit mei muliebre -um II *ep.* 3. ecce nanciscimur in pectore infantili senilis maturitatem -i *Abr.* 2, 6. *(diabolus)* ingenium nuptae illicit indocile *Gong.* 354 *app.* *(cf. Abr.* 3, 4*).* *(Aethelheitha vidua)* -o fuerat praelucida tanto, ut posset regnum digne rexisse relictum *gest.* 478. florentem primis te nam cognosco sub annis, -o parvam necnon aetate tenellam, hinc infantili parcendo simplicitati *etc. Agn.* 179. ipsius -i captum sic arte profundi *gest.* 699 *(cf. Dion.* 212*).* *cf. Theoph.* 12 *app.*

ingens] -ntes rupes *Pel.* 287; culpa *Bas.* 163. dolor *Mar.* 609. *gest.* 396. 649. cordis languor dolentis *gest.* 197 *app.* regis pietas perennis *gest.* 1512.

ingenuitas] parentelae claritas -atis *Dulc.* 1, 1 *(cf. Gall.* 5, 6. *Sap.* 3, 6*).*

ingenuus] ipsius -um mentisque rigaret agellum *Theoph.* 12 *app.*

ingerere] ne ex meo commodo vobis -atur molestia *Sap.* 9, 2. quicquid unicuique nostrum utriusque eventu fortunae -atur *Cal.* 2, 1 *(cf. Abr.* 3, 1*).*

ingratis pigellis, quos piget altithrono psallere pro modulo *Mar.* 41; his -a *(dafür nicht dankbar) Gong.* 457. -us donis tantae pietatis *gest.* 605. caelesti non -us pietati *prim.* 227; ut tandem veteris sint -i pietatis *Pel.* 109.

ingredi *absol.: Mar.* 591. 605. *Agn.* 256. *Dulc.* 4, 1. *Abr.* 8, 1. *Pafn.* 7, 10; in cellulam interiorem *Abr.* 8, 2. inter medias hostium acies *Gall.* 12, 8; turpis latebras aedis *Agn.* 245. habitaculum *Pafn.* 7, 9. *translate* magnificarum prolixitatem rerum *gest. pr.* 6.

sorde delicti *Cal.* 9, 23 *(cf.* 9, 24*).* -ntium laudem II *pr.* 5 *(i. e. sanctorum).*

innocuo sanguine *Pel.* 51.

innumerabilis exercitus legiones *Gall.* 9, 1.

innumerosas gazas *gest.* 136.

innumerus *(semper plur.)*] aristae *Dion.* 122. caedes *Dion.* 203. gazae *gest.* 107. ministri *Gong.* 209. vota *Gong.* 506.

innuptus] nec decet -am talem remanere puellam *Mar.* 289.

inoportunitas] sed quaedam -as inest huic habitationi. quae haec importunitas? quid inoportunius quidve poterit esse incommodius, quam quod . . *Pafn.* 7, 11. 12.

inoportunus *v.* inoportunitas.

inormes sordes *Bas.* 196.

inp- *v.* imp-.

inquam] haec nam versiculis proles quam scriptito regis, haec, inquam, fama cunctis fuerat bene nota *gest.* 84; inquit *orationi rectae semel inseritur Mar.* 158 *app.* (reddidit econtra dominae lasciva famella obprobriis iactum servili murmure verbum: 'si te despexit, sterilem faciens deus', inquit, 'dic, rogo, *etc.*). *saepius praemittitur: Mar.* 722 (haec responsa dedit timidis, conversus et inquit: . .). *Theoph.* 334 (verbis respondens i. amicis). *Agn.* 177. *prim.* 53 (affectu blando trepidam refovendo i.). *prim.* 157 (sic orsus i.). *semel subicitur Agn.* 159 (. . famulari.' haec inquit praeses, contra sed sic ait Agnes: . .).

inquietudo] a solita -ine saecularium sequestrata *Pafn.* 7, 5.

inquirere] circumfert oculos, -rens baculum terrae tempŏre sepultum, et nactum tractis arripuit digitis *Gong.* 243. si aetatem -ris parvularum *Sap.* 3, 9. -rit, scelerum faceret quid quisque suorum *Bas.* 79. -rens, talem posset si ferre laborem *Bas.* 197.

inquisitus] quem ante hoc biennium pro -u direxi Mariae *Abr.* 4, 1.

inr- *v.* irr-.

insania] quae dementia, quae -a te decepit, ut praesumeres . . ? *Cal.* 9, 11. nonne haec summa -a et magna est dementia, ut rerum principem dixisti insipientem *Sap.* 5, 5.

insanire] ista -it. mea germana non -it, sed tui stultitiam iuste reprehendit. ista dementius *(cf. app.)* bachatur *Dulc.* 1, 3. 4 *(cf. Pafn.* 4, 2. *Sap.* 5, 5*).*

insanum caput *(die Hexe) Dulc.* 14, 2 *adn.* stridet dentibus, sputa iacit, torquet -a lumina, nam plenus est daemonio *Gall.* II 8, 1.

inscientia] quo vilitas meae -ae intermixtione nobilioris materiae illustraretur II *ep.* 3. in aliis meae -ae opusculis II *pr.* 9.

inscitia] quantum meae -ae obstiterit difficultatis *gest pr.* 4.

inscius] huiusmodi nodus quaestionis tam difficilis ad solvendum -is *Pafn.* 1, 18. speluncam, quae male praesentis penitus fuit -a lucis *Mar.* 568 *adn.*

insecabilis] donec *(bei der Dicision)* in -em incurrat unitatem *Sap.* 3, 18.

insectari] quos publicos -abamur inimicos *Gall.* 9, 3. resurgentes iniusto -abatur odio *Cal.* 9, 32 *(cf. Pafn.* 4, 4*).*

insensatus] ab his -is monstrisque profanis *Agn.* 173 *(de simulachris deorum).* o -i et hebetes totiusque rationis incapaces *Dulc.* 13, 2. o -e et amens, cur falleris, cur te vacua spe illudis? *Cal.* 3, 5.

inserere] si qua forte fila vel etiam floccos de panniculis a veste Philosophiae abruptis evellere quivi, praefato opusculo inserere curavi II *ep.* 9.

insidiae] *Mar.* 666 (vulpino corde paratis). *Gong.* 453 (nefandas). *gest.* 137 (e tantis -is occulta fraude paratis; *cf. v.* 601). 233 (christo domini reparatas). 242 (hostili parte paratas); *praecipue de diabolo: Theoph.* 74 (laqueos harum -arum). 251 (dolosis). *Bas.* 78 (-as evolvens ante repertas). 236 (amaris). *Cal.* 4, 1 (diabolicis; *ipse amator dixerat* 3, 5 non desistam, donec te captuosis circumveniam -is). *Abr.* 3, 4. *Pafn.* 1, 28.

insigne *(semper plur.)*] -ia laudum *(laureas)* ferentes *Gall.* 10, 1. augustalis apicem dignitatis ornabant -ibus suae probitatis et sancti-

(cf. I pr. 6). armorum variis -ctum signis Pel. 118.

instrumentum] tertia (musica), quae [illegible] constat *Pafn.* 1, 10 (*cf.* 1, 11). [illegible] variis armorum -is horribilis *Gall.* 9, 1. quo (*crediti talentum ingenioli*) in aliquod saltim extremae utilitatis transformaretur -um I *pr.* 4.

insuperabilis sapientiae dona *Sap.* 3, 1.

insuper (*semper initio versus*) *Mar.* 169. 660. *Asc.* 78. *Pel.* 88. *Bas.* 202. *Agn.* 45. 80. *gest.* 136. 284. 386.

intactus] si vere cupias -a manere virgo *Agn.* 155; *de Maria:* -ae dei genitricis *Mar. inscr.* virginis -ae *Mar.* 336. *Theoph.* 196.

integer] corpus adhuc -grum manet, quia non languore exesum, sed levi febre est solutum *Cal.* 6, 1.

integritas] illibata corporis -ate *Abr.* 2, 7 (*cf. Gall.* 5, 3). ad corruptionem -tatis *Dulc.* 1, 2 (*i. e. ad nu-[illegible]*).

intellegere] nec in solo nec in omni, ideo [illegible] quod amas per hoc [illegible] -gi *Cal.* 2, 2. ideo causam [illegible] non -go *Cal.* 8, 3. quisquis [illegible] lamenta -git, quisquis compunctionem sentit *Abr.* 9, 3; [illegible] *Cal.* 8, 3. quod (*= a.c.i.*) *Cal.* 8, 10. *interrog. obl. Abr.* 2, 2. 3, 18.

intemperantia] qui inter inaequales [illegible] temperamentum limitis [illegible] est *Sap.* 3, 16 (*numerus perfectus medius inter superfluum et diminutum*).

intendere] -e, frater: ea ipsa, quam amas, totam se devovit deo *Cal.* 9, 4. expone. -ite, ac prompta mente *Pafn.* 1, 3. -e, domine, mei timorem, -e, quem patior, dolorem *Cal.* 4, 1. -ite cuncti, quam pie peccantes dominus tolerat bonus omnes *Theoph.* 401. -amus, quid illo egrediente agant milites *Dulc.* 4, 1; -ens patriae sedem festinus adire *gest.* 691; *cf.* intentus.

intentio] nec alicui sapientium affectum meae -onis consulendo praesumpsi enucleare I *pr.* 5. haec mea in dictando -o, haec sola mei sudoris est causa II *ep.* 10. *cf. Gall.* 2, 5. 12, 10 (*ut saepius* propositum *dicitur; cf. s. v.* revocare). *Abr.* 3, 18. summae implendae -o servitutis *Gall.* 1, 4 (*Anstrengung*). nugacitatis *Pafn.* 1, 28 (*de meretrice*). talis II *ep.* 11. iniusta *Gall.* 5, 2. nequam *Cal.* 2, 1. 9, 27.

intentus] vox *Gong.* 224. auribus -is *Bas.* 149 (*= v.* 223). precatio *Gall.* 9, 4; mens -a deo *prim.* 299. animum caelo -um *Abr.* 1, 4. quem criminosis -um vitiis mors abstulit *Cal.* 9, 20.

intercedere] summorum meritis -entibus almis pontificum *prim.* 456.

intercessio sancta (Dionysii) *Dion.* 255.

intercidere] ne tua canities vinclis -at artis *Pel.* 161.

interea (*semper versus et capitis initio, praeter Gong.* 489) *Mar.* 233. 588. *Gong.* 219. *Theoph.* 29. *Agn.* 234. 430. *gest.* 288. *prim.* 238. 315. 327.

interesse congregatis in suo nomine *Abr.* 1, 1. sociis interfore tantis *Mar.* 468. nostro convivio *Abr.* 5, 2. illarum gaudiis (*caelestibus*) *Sap.* 5, 30.

interficite rebelles, interfectos clam in domo sepelite *Gall.* II 7, 2 (*cf. Dulc.* 11, 2).

interim (*vorläufig*) *Gall.* 2, 5. 4, 5. 7, 2. 12, 1. II 5, 7. *Cal.* 1, 1. 6, 2. *Abr.* 3, 8. 19. *Pafn.* 1, 28. 6, 1. *Sap.* 9, 1.

interior] solvere vectes -ores (*cubilis*) *Gong.* 233. in -orem officinae aedem *Dulc.* 2, 3 *adn.* in cellulam -orem *Abr.* 8, 2; affectu cordis gaudebant -oris *gest.* 1182.

interire] ne similibus -eas poenis *Sap.* 5, 16. invalescente congressione plurimi ex nostris -iere *Gall.* 12, 4.

interitus] redivivum, -um cuius deflevit *Agn.* 332. plebis *gest.* 734; *spir. de morte aeterna: Bas.* 70. 98. *Pafn.* 1, 24. 10, 2. animae *Cal.* 9, 18. qui numquam cupit -um mortemque reorum *Theoph.* 150 (*cf. Dion.* 88).

interminabilis] beatitudo *Pafn.* 12, 5. gaudium *Sap.* 5, 29. per -ia immortalis aevi saecula *Sap.* 9, 9.

intermiscere] paganos iustis -endo colonis *Pel.* 39. quo et anima caelitus indita caelestibus gaudiis -eatur *Pafn.* 13, 3.

intermissio] sine -one *Dulc.* 11, 1.

intermixtio] quo vilitas meae inscientiae -one nobilioris materiae

gravi onere peccati depressos -nit. sed licet nullum iustum, nullum misericordia -niret dignum *Cal.* 9, 23. 24. quo dignae -niamini amplexibus regis aeterni *Gall.* 13, 1. qui rei placiti sunt -nti scelerosi *gest.* 332; plures -niuntur catholici, qui . . II *pr.* 1. *(deus)* in aetatibus hominum miram dedit -niri posse scientiam artium *Sap.* 3, 22; *cf.* inventum.

inventio] quo ipse, qui solus mecum tuae condoluit perditioni, congaudeat -oni *Abr.* 8, 3.

inventor sceleris, cunctae quoque fraudis *(diabolus) Bas.* 74.

inventrix virginitatis *(Maria) Theoph.* 290.

inventum] *(diabolus)* protulit -um sceleris cunctis horrendum saeclis meritoque stupendum *gest.* 204.

investigando rogitare de tribus *Pafn.* 1, 8 *(cf.* 1, 13*)*. decet ut non minoris diligentia sollicitudinis eum emendando -etis *(sc. meum libellum)* quam proprii seriem laboris II *ep.* 11 *(durchforschen)*. dum locus -ari posset magis aptus *prim.* 107. veritatem *Abr.* 4, 2. subtili primum inquisitione reor -andum, an . . *Gall.* 1, 8.

invictus] Christe, triumphator diaboli -issime *Sap.* 5, 13. -i duro luctamine belli obtinuit . . *gest.* 1489 *(worin er nicht besiegt wurde)*.

invidere] qui superbit, -et, et qui -et, superbit *Cal.* 9, 31. alieno profectui II *ep.* 1. non debes illi -ere gratiam divinae clementiae *Cal.* 9, 22 *(cf.* 9, 25*)*.

invidia] propter alieni -am profectus *Cal.* 9, 30. detegit, -ae quicquid sub pectore tristi gessit *gest.* 488. evolvens bilem -ae veterem *Gong.* 434 *(de diabolo; cf. Cal.* 9, 29*)*; *forma* invidii *(gen.) traditur Gong.* 434 *eaque restituta gest. v.* 488 *fit leoninus: nescio an significationis discrimen agnoscendum sit,* invidium *'Geifer'.*

invidus] nihil terribilius -o, nihil scelestius superbo . . ., mens -a *Cal.* 9, 31.

invigilare templo *Theoph.* 226.

inviolatum pectus vulnerasti, sed me non laesisti *Sap.* 5, 9; quin -um custodiam sacramentum propositi *Gall.* 2, 3. decus virginitatis -um servate *Gall.* 13, 1. ut -um serves misterium tui nominis *Sap.* 5, 13.

invisere exiguitatem habitationis meae *Pafn.* 7, 1.

invisibilis deus nobis apparet visibilis *Cal.* 8, 2.

invisum genus Christicolarum *Sap.* 2, 2.

invitare] qui me -asti ad virgineum tui genitricis thalamum *Gall.* 5, 2. blande et quiete ad culturam deorum te -o *Sap.* 3, 3. ipsa mortem, ut adveniret, optando -avit *Cal.* 5, 2 *(cf.* 9, 2*)*.

invitus] donec -us trahitur *Theoph.* 47. donec -i nostris summittant colla catenis *Pel.* 113. quod dedit signum -a propriis conveniens meritis *Gong.* 532. quod non -us, sed gratis adirem illos *Bas.* 203.

invocare omniparentem, quo . . *Sap.* 5, 20. omnipatrem *Mar.* 135 (testem, quod . .). *Gall.* 2, 5 (quo . .). ipsum, cui soli deliqui *Pafn.* 7, 14. locus, in quo apte et caste possim tremendae nomen maiestatis -are *Pafn.* 7, 13 *(cf. Cal.* 9, 7*)*.

iocularia verba *Abr.* 7, 8.

iocundari] -or audiendo *Abr.* 9, 5 *(cf. Sap.* 9, 8*)*.

iocunditas] unde mihi -as tantae laetitiae, ut *Pafn.* 12, 1 *(cf.* 10, 1*)*. ubi -atem mirae claritatis aspiciebam *Pafn.* 11, 2.

iocundus *(sic semper per -ŏ- ab etymo ioci)*] ad te nunc animis festino venire -is *Agn.* 385 *(cf. Agn.* 309 *app.)*. fama *prim.* 211. laetitia *prim.* 594. serenitas angelorum *Sap.* 9, 5. sonus *Pafn.* 1, 16. mox ut vestrum complevi velle -um *Bas.* 84 *(ita ut vobis iocundum est)*.

iocus] nunc lascivientis more pueri -is instandum *Abr.* 6, 3.

ipse, ipsissimus *v. ind. gramm.: pronomina.*

ira] fervebat daemonis -a *Pel.* 97 *(cf. Dion.* 48. *gest.* 741*)*. qui velint incurrere -am celsitonantis *Dulc.* 1, 6. ut nimiam cordis deponeret -am *Dion.* 54 *(cf. Pel.* 250. *gest.* 566*)*; iusta *gest.* 722. non modica *Dion.* 200 *(de leone ut Bas.* 81; *cf. Pel.* 276*)*. rapida *Agn.* 127. saeva *Agn.* 206.

secretus *Pel.* 181. verus *Pel.* 302. aequus *Bas.* 249. *Cal.* 9, 33. cunctorum -icis aequi *Theoph.* 340. -ex aequissimus orbis *gest.* 228 (mitissimus *Bas.* 187).

iudicium] *hominum:* sapiens *Theoph.* 39 *(de metropolitano sapienter iudicare solito).* rectum *(Salomonis) gest. prol.* 2, 29. vestrum vestrique familiarissimi *gest. pr.* 11 *(opp.* aliorum 10*).* plebis omnis *gest.* 91. ultra -o non opus est alio *Gong.* 402 *(ad innocentiam tuam evincendam).* quidam -o dantur capitali *gest.* 334; *dei:* divinum *Cal.* 9, 6 *(plur. Mar.* 445*).* supernum *prim.* 461. iustum *Pel.* 390. rectum *Mar.* 133. -o secreti iudicis aequo *Pel.* 181. *(deum)* -o dubiae pronum fore causae *Pel.* 383; *de iudicio ultimo:* tempore -i futuri *Bas.* 247 *(cf. Theoph.* 173. 326. 373*).*

iŭgis] cuius regnum -e constat *Mar.* 817. oratu -i *prim.* 36.

iŭgiter] illic permansit domino i. famulando *prim.* 404.

iugulum] martiris egregiae -um perfodit avare *Agn.* 406. ferro -osque forari *(dep.) Pel.* 258.

iugum] victa gens subditur -o perversi regis iniquo *Pel.* 127. mox infelici graviora -a genti infert *gest.* 715. absque -o regum potentum *prim.* 152 *('exempt').*

iumentum] quae de subiecto *('worauf sie sass')* descendit iussa -o *Mar.* 566 *(cf. v.* 553*).*

iuncturas per artas clare non posse cernere saepiculae *Gong.* 179.

iungere] communi multas vita -nxere puellas *prim.* 108. quo bonus errantem pastor ovem turmis proprii -nxisset ovilis *Bas.* 231. -ngens praescriptis carmina carminulis *Bas.* 2. quae nulla rationis proportione -nguntur *Pafn.* 1, 6; cum *(wann)* Christo -ngaris in caelo *Sap.* 7, 2. caelicolis *Agn.* 40 *(cf. prim.* 585*).* tenebricolis *Theoph.* 170. quibus in poenis -ngi debebat Averni *Theoph.* 160 *(?)*; igni conspicuam proprio -ngebat amicam *Gong.* 349. qui sibi condigne legali -nxit amore Arnulfi natam *gest.* 156 *(cf. v.* 454 legali foedere *et Mar.* 82. 429*).* ut tuo -ngerer amori *Abr.* 6, 5 *(ad meretricem).* reginae germano foedere -nctae *prim.* 477 *(i. e. sororis).* animis fraterno foedere -nctis *gest.* 377. *(Henricus)* est reginae fraterno -nctus amore *gest.* 681. ut servo propriae -ngam consortia domnae *Bas.* 48; ignis ut ipsius fieret sibi sedulo -nctus *Pel.* 235 *('dass sein Liebling immer um ihn sei'; cf.* facere *p. 324*[b] *extr.).* praesul cum sociis -nctus *Dion.* 204 *(i. e. una).* ut quondam timidi -nxere lupis latus agni *Mar.* 748. -ngere ardens sua lumina saeptis, ut lustraret aquae fonticulum vitreae *Gong.* 175; officium sibi -nctum *Dion.* 41 *(cf. Agn.* 131 *adn.).*

iŭnior *v.* iuvenis.

iuramento cogente peracto *gest.* 1492. cum -o metuendo *gest.* 1159 (bene firmo *v.* 1162).

iurat per gladium, per candidulum quoque collum *(a. c. i.) prim.* 349 *(cf. Bas.* 161*).*

ius] -ris decus imperialis *prim.* 31 *(cf. v.*76. potentatus *v.* 64. pollenti *gest.* 42*).* regale *prim.* 453 (magnifico *Gong.* 21). ac cito maioris donatus munere -ris principibus fit par, ducibus sed nec fuit impar *prim.* 17 *(cf. app. et adn.).* omnes mei -ris milites *Gall.* 7, 2 *(cf. Dion.* 35*).* deinde *(Dulcitius praeses)* Sisinnio comiti -s super puniendas virgines cessit *coni. Traube Dulc. inscr.*; *elocutiones praecipuae* ipsius Italicum -ri subiungere regnum *gest.* 607 *adn.* certabantque suo -ri se subdere magno *gest.* 633. omnis illius imperio populus -rique subactus *gest.* 127 *(cf. Gong.* 87 *app.)*; hoc apostolici -ris coenobium nostri designamus ditioni *prim.* 178. -ris pompas inferioris *Theoph.* 81 *(sc. vicedominatum pro episcopatu).* largitur praedia multa in -s Gerbergae *prim.* 450 *(v.* 468 -ra monasterii firmaverat omnia nostri: *'Rechtstitel').* dominatricis mandando -re potentis *prim.* 421 *(de Oda).* se quia serpentis -ri tradebat avari *Bas.* 146. si in -s Vulcani tradetur *Sap.* 5, 24 *(i. e. igne uratur).* -ra pati mortis citiusque resolvi *Agn.* 386; bellica virtus bene

Pafn. 2, 1 *(bis)*. duo ignoti *Dulc.* 13, 3 *(de angelis)*. lascivi -es, rationis egeni *Agn.* 211 *(v.* 224 caecato corde furentes*)*; iŭnior frater suus Oddo *prim.* 367. non parvo cum sis iunior tu tempore nobis *Mar.* 508 *(sc. Maria sodalibus)*.

karus *v.* carus.

labefactare] quicquid rempublicam confundere, quicquid tranquillum mentis reor vulnerare posse, quantocius divelli penitusque cupio -ari *Sap.* 1, 1.

labi] denos labentis temporis annos *gest.* 20. mundi labentis lustris mille peractis *Mar.* 45; lapsum ab ore peccatum *Theoph.* 266 *(das sündige Wort)*. longo ductu lapsi *(wachsend)* de vertice summo *(capilli) Agn.* 217; caelestes lapsi de sidere cives *Mar.* 371 *(niedersteigend; cf. v.* 521. *asc.* 119. *Agn.* 413. 441*)*; *i. e. peccare:* auxilium lapsis praestare benignum *Bas.* 142 *(cf. v.* 214. *Cal.* 9, 17*)*. vario qui crimine lapsi post lapsum scelerum veniam meruere suorum *Theoph.* 243. velut lapsa ab altitudine caeli dimersa es in profundum inferni *(ut Lucifer)*. postquam lapsa in peccatis corrui *etc. Abr.* 7, 4. 5.

labium] ut pollutis -is praesumas proferre nomen impollutae divinitatis *Pafn.* 7, 13.

labor] ut -or talis non frustraretur amoris *gest.* 619 *(quem Liudulfus pro patre susceperat; cf. v.* 1151 proprii decus omne -oris*)*. testis cunctorum consolatorque -orum *Mar.* 615. difficultas cuiuscumque -oris *(cf. Pafn.* 7, 7*; pondus curamque prim.* 289*)* tolerabilius fertur, si . . *Gall.* 1, 4 *(cf. Bas.* 197. *Pafn.* 10, 4 -orem talem, diutinum*)*. cum sis certe vario lassata -ore *Mar.* 7. tali corpus frangendo -ore *Theoph.* 203 *(de poenitente; cf. prim.* 243*)*; dum proprii vilitatem -oris, in aliis meae inscientiae opusculis heroico ligatam strophio, in hoc drammatica vinctam serie colo II *pr.* 9 *(cf.* II *ep.* 11*)*.

laborare] Christo favente et me -ante *Gall.* 13, 5. frustra sudamus, in vanum -amus *Dulc.* 8, 1 *adn.*; *inf.* I *pr.* 3. *Pafn.* 4, 5; utroque vitio *Cal.* 9, 31.

labrum] filiae caput impressis -is crebrius deosculando *Sap.* 5, 15. talia dum mundis formaret verbula -is *Mar.* 139.

lac] ceu nectar mellis, suavis quoque copia lactis *Agn.* 97. en pro fonte sanguinis unda erumpit lactis *Sap.* 5, 9; lac quotiens suxit *(infans) Gong.* 41 *(cf. v.* 43 lactis dum gurgite vixit*)*. materno lacte *Sap.* 4, 3; *Gong.* 289 *lectio corrupta.*

lacerare] pectus pulsavit, faciem manu -avit, vestes scidit, capillos eruit *Abr.* 3, 5; ut pro Christi amore suppliciis -emur *Dulc.* 1, 8. in aera suspendatur et ungulis -etur, quoadusque evulsis visceribus et nudatis ossibus deficiat et membratim crepat *Sap.* 5, 22 *(cf.* 5, 23 decidentia frusta mei -ati corporis. 36*)*.

lacertis armatis *Pel.* 110. validis *Pel.* 156.

lacessere] quantislibet iniuriis te *(mortuam)* velim -ere *Cal.* 7, 1. ut primum distracto tegmine conviciis temptavi -ere corpus exanime *Cal.* 9, 12; corpus suppliciis -ere *Sap.* 3, 23 *adn.*

lacrima *(semper plur., persaepe de poenitentibus)*] cur fluunt -ae? *Cal.* 5, 1. *Pafn.* 3, 5 *(cf. Gall.* 12, 11*)*. toto -arum fonte *Abr.* 3, 5 *(v.* fons*)*. -as fundere *Cal.* 5, 2. *gest.* 298. effundere *Mar.* 161 *(cf. Abr. inscr.)*. siccabant -as super eius morte refusas *Agn.* 456 *(cf. prim.* 549*)*. erumpentes -as viriliter stringo *Abr.* 6, 1. cur mades -is? *Abr.* 6, 4. interitum -is cuius deflevit amaris *Agn.* 332 *(cf. Theoph.* 199. *Bas.* 110*)*. omnis domus -is prosequitur *(sc. coniugem) Dulc.* 6, 2 *(sic* cum -is *Theoph.* 297. *Bas.* 153*)*. *cf. Theoph.* 204. 256. *Bas.* 217 (-is bene largis). *Gall.* II 9, 2. *Pafn.* 3, 8. 10, 5 *app.*

lacrimari *Mar.* 551. *Theoph.* 86. 281. *Agn.* 270. 299. *Sap.* 5, 13. *Ioh.* 10. *gest.* 268. *prim.* 539. 546.

lactare] parens virgo natum -at pie sola *Mar.* 598 *(cf. Agn.* 77*)*. ipsius dulcedo fluxit ab ore, quae me -avit dulci pastuque cibavit *Agn.*

-ae *Mar.* 61 (*cf. Theoph.* 151); qui maerens venit, de me -ior ivit *Mar.* 619 (*sc. quam venerat*, -ior *factus? an laetus?*). inclita de mandatelis regina benignis -ior *gest.* 526 (*cf. v.* 1161 ex m. tantae pietatis; *i. e. laeta? elocutio Ekkehardo potissimum familiaris, Walth. v.* 465 laetior, *v.* 371. 689 tristior).

laevus] a dextra -aque *Gall.* 12, 7. *Dulc.* 13, 4. si mens non fuisset -a *Abr.* 3, 8 *adn.*

lambere exiguam guttam *Gong.* 189. prostratus marmora -it et libat tumulo oscula marmoreo *Gong.* 501. (*flammae*) circumstantem -entes plebem incredulam *Agn.* 367.

lamentari enormitatem tui delicti *Pafn.* 3, 9; -abatur *a. c. i. Abr.* 3, 5 (*synonyma* lugebat, deflevit, *a. c. i.*).

lămentum (*semper plur. praeter gest.* 295 *et prim.* 542)] postquam hisce -is se punivit *Abr.* 3, 6 *app.* (*cf.* 9, 3). -is continuis *Theoph.* 162. *gest.* 535. immodicis *prim.* 541 (*cf. v.* 542 *et gest.* 295). nimiis *gest.* 340. condignis *Theoph.* 246. 442. piis *Theoph.* 136.

languere] ne moriar tristis -ens per taedia cordis *Bas.* 109 (*loquitur virgo amans*). amore virginis *Agn.* 261.

languescere] dextrae -ent, vires fatiscent *Gall.* 9, 2; animae medicus -entis bene doctus *Bas.* 205.

languor] *i. e. morbus:* simulans male -orem celavit amorem *Agn.* 116 (*v.* 119 nimio -ore ligari. 124). corpus adhuc integrum manet, ut reor, quia non -ore (*Siechtum*) exesum, sed levi febre est solutum *Cal.* 6, 1; ingenti cordis -ore dolentis *gest.* 197. infelicis langworem amoris *Cal.* 9, 3. infelici -ore tabescebam *Cal.* 9, 11.

laniare] gentes, quae prius ecclesiam -abant saepe sacratam *gest.* 45.

lanx] satis aequa lance libratam *Theoph.* 175 (*cf. Cal.* 9, 6. *Pafn.* 3, 4 ipsius aequitatis lance).

lapides structurae convenientes *prim.* 238 (*cf. v.* 269).

lapsantibus plantis *Dion.* 76.

lapsus et conversio *Theoph. inscr. Abr. inscr.* super errantis -us *Theoph.* 87. post -um *Theoph.* 244.

laqueus] fluctivagosque greges variis -is (*i. e. retibus*) capientes *Pel.* 323; tendens incautis -os clam calliditatis *Bas.* 77 (*cf. Theoph.* 106 praetendere). insidiarum *Theoph.* 74. quas prius errorum -is capiebat amaris *Dion.* 154 (*cf. Mar.* 222). quique suo -os domino tendere malignos *gest.* 235.

large] vestris muneribus nostras l. ditescere domnas *prim.* 436; *cf.* largus.

largiri] -itur talis munera dulcedinis *Gong.* 510. tradens illi -itur praedia multa in ius Gerbergae *prim.* 449. gratis (*s. v.*) praemia poenitentibus *Pafn.* 12, 6. (*deus*) -iatur tibi contra hostem triumphum *Pafn.* 1, 28.

largitate tua administrante *Abr.* 6, 6.

largiter et pretium nautis tribuit superauctum *Pel.* 356 (*cf. Gong.* 112).

largitor] laus tibi, cunctorum -or summe bonorum *Mar.* 257. -orem in me operantis gratiae II *ep.* 3. ingenii II *ep.* 9.

largus] bene -a pauperibus *Mar.* 617. meis precibus *Gong.* 107. dextra, census est quae pie -a *Gong.* 151 *app.* (*cf. Theoph.* 24); dona *Theoph.* 147. dei pietatis munera magni *Bas.* 8. quibus in necessitate -ius (*an adv.?*) praestat auxilium *Gall.* 13, 5; lacrimis bene -is *Bas.* 217. -a effusione lacrimarum *Abr. inscr.*

lascivia] lenocinia tua parvi pendo tuique -am fastidio *Cal.* 3, 3. Thais, quae mentem a -a numquam retraxit et se voluptati penitus dedit *Pafn.* 4, 5 (*cf.* 7, 4. 10. 10, 3).

lascivientis more pueri iocis instandum *Abr.* 6, 3. -ientium conviva *Abr.* 7, 8. -ientem animum (*Thaidis*) *Pafn.* 10, 3.

lascivus] amasiones *Pafn.* 3, 9. coniunx (*f.*) *Gong.* 388. famellus *Bas.* 119 (*de servi in erilem filiam velandam amore*). feminae II *pr.* 3 (*meretrices Terentianae*). iuvenes *Agn.* 211 (*meretricum amatores*). socius (*adulter*) *Gong.* 546; *übermütig:* famella *Mar.* 156 (*insolenter respondens*). puella *Agn.* 181 (*cf. Dulc.* 7, 1. 10, 1. *Sap.* 6, 1). puer *Pel.* 252; membra (*regis impudici*) *Pel.* 119. libido *Mar.* 393.

[illegible] sanctum [illegible] caelestem [illegible] sapien- [illegible] libri -antes [illegible] prol. 1, 26. [illegible] -ant primi [illegible] uique in me [illegible] Gall. 1, 3. cuius [illegible] quam pluribus -ari [illegible] app. quis -are [illegible] per saecula dignis, [illegible] *Mar.* 330.
[illegible] confabulatio [illegible] qui .. *Abr.* 1, 1 [illegible]
[illegible] -or eius formae [illegible]
[illegible] -ix vitae quae fuit [illegible] *Gong.* 485.
[illegible] laus divina *(v.* divi- [illegible] 13, 1 in dei laude pau- [illegible] ceptione *concinnita-* [illegible] *cf. Mar.* 32). laudem [illegible] Christi pietati, domino, [illegible] *absolute)* canere *Bas.* [illegible] *Ioh.* 13. conci- [illegible] concrepare *Mar.* [illegible] *Agn.* 257. ferre *Pafn.* [illegible] -des modulantia cari [illegible] pangere *Sap.* 6, 2. psal- [illegible] referre *prim.* 224. [illegible] *Bas.* 117. *Agn.* 267. quem [illegible] caelestes -de frequen- [illegible] 387. quo trina nostri [illegible] tibi in -dem vertatur [illegible] in cuius -dem dignius [illegible] scientia retorquetur [illegible] laudis (-dum) canta- [illegible] carmen *Bas.* 257. [illegible] *Gong.* 260. hymni *Agn.* [illegible] modulamen *Agn.* 372. prae- [illegible] *Dion.* 185. *Agn.* 342. *Cal.* 9, 19 [illegible] *gest.* 90). sacrificium [illegible] 11, 1. voces *Agn.* 308; ae- [illegible] *Mar.* [illegible] celebris *Dion.* 185. [illegible] *Agn.* 20. 83. dulcis *Pel.* 83. [illegible] *Mar.* 868 *(de Maria v.* 26); [illegible] *doxologiis* cui sit laus gloria virtus *Mar.* 577 *(cf. Theoph.* 448. *Dion.* 266). -s et iubilatio *Gall.* 12, 3. *Cal.* 9, 33. *Abr.* 9, 6). -s et honor tibi, Christe *Cal.* 9, 21. -s sit summae trinitati *Pafn.* 8, 3. -s dulcedini tuae miserationis *Pafn.* 11, 9. *cf. Mar.* 128. 257. 311. *gest.* 1145; *multo rarius de Maria (Mar.* 28 quae super -des angelicas nites; *Theoph.* 446 *app.* alma) *vel sanctis omnibus (prim.* 394), *Pelagio (Pel.* 8 -dum mira tuarum), *Oswaldo (gest.* 96) *vel bonis hominibus* (quo -dem dominae studium supportet alumnae *Mar.* 11. insignia -dum ferentes ex more, *i. e. laureas victoribus Gall.* 10, 1. ne audires iustorum -dem *Gall.* II 5, 4. dum alienam -dem nec patitur audire *Cal.* 9, 31. -dum census *Oddoni* oblatus *gest. prol.* 1, 8. -s illius pietatis, *de duce, prim.* 522).

lavacrum] omneque (cum) -o corpus detergere puro *Pel.* 220.

lavare] baptismate lotus *v.* baptisma; superos animae *(martyrum)* petierunt sanguine lotae *Pel.* 68. animam bene lotam agni lucenti sanguine purpurei *Gong.* 481.

laxare] si artioris frenos observantiae aliquantisper -abis *Abr.* 3, 17. postulat, errorum -ari vincla suorum *Agn.* 250; cumque piam studiis mentem -aret in illis *prim.* 37 *(i. e. lassaret; cf. Gong.* 383. *gest. prol.* 2, 27). tunc usu digitos operis -averat albos *Mar.* 362 *adn.*

lectitare] qui Terrentii fingmenta frequentius -ant II *pr.* 2. seriem recentem *gest. prol.* 2, 34.

lector] quicumque -or *(voc.)* I *pr.* 9.

lectus] ecce triclinium . ., ecce -us haut vilibus stramentis compositus *Abr.* 7, 1. decidit *(s. v.)* in -um *Agn.* 115 *(cf. Mar.* 149). domini morituri *prim.* 537.

legalis *(semper de marito vel coniugio praeter gest.* 15 summo conservans studio -ia iura, *de rege, et Mar.* 138 -i more, *de lege Moysis)*] dominus *Mar.* 114. 249. *Gong.* 360. senior *prim.* 92. vir *Cal.* 3, 5; amor *gest.* 156 (non -is amoris *Gong.* 467, *i. e. adulterii).* foedus *Mar.* 82. 381. 429. *gest.* 454. *prim.* 86 (coniugii soliti *Gong.* 344). institutio *(s. v.) Cal.* 3, 2. posteritas *Mar.* 388. pudor *Gong.* 579.

legatus] trans mare -os sed transmisit bene cautos gentis ad Anglorum terram *gest.* 74.

legere] haec quicumque -gat *asc.* 147. hos modulos *Mar.* 8. haec decreta

libramen] noctis tranquillae medio -ine *Mar.* 574.

librare] mercedem dignam satis aequa lance -atam *Theoph.* 175. anheli tortores levatis dextris -ant ictum *Sap.* 5, 21. *(Christus ascendens)* carnem super astra -avit *Theoph.* 3.5. -ans arbitrium fidei supra memoratum *Pel.* 76.

licenter] o lascive puer, iactas te posse l. spernere tam mitem nostri iuris pietatem *Pel.* 252.

licentia] da -am a cena surgendi *Abr.* 6, 6.

licet] non -et incensum te tangere sanctum *Mar.* 91. -et, experiare *Gall.* 4, 3; *ceterum cf. ind. gramm.*

licito] hoc faceret l., nulla post vindice poena *Pel.* 74. complexus carae l. quo posset habere *Theoph.* 253 *(cf. Pel.* 247. *Bas.* 67. *Agn.* 260. *gest.* 117*).* illic ut sordes l. defleret inormes *Bas.* 195 *(i. e. ut ibi liceret etc.).*

licitus] -o plus *(i. e. plus quam licito: Gong.* 356. *Dion.* 45. *Abr.* 3, 2. *gest.* 237*).* iactantius *Pel.* 91.

lictor] ictus -oris ferientis *Dion.* 225. -ores *(sub Adriano) Sap.* 5, 12. regalia iussa trementes *Pel.* 298 *(cf. v.* 313*; sub rege Saracenorum).*

ligare] in quod *(ras)* -ata proiciatur *Sap.* 5, 24. *(Christus)* mortis patrem -avit *Theoph.* 313 *(cf. Ioh.* 52*).* ius solvendi pariterque -andi *Theoph.* 279 *(cf. Dion.* 131*).* nimio languore -ari *Agn.* 119. dum proprii vilitatem laboris in aliis meae inscientiae opusculis heroico -atam strophio in hoc drammatica vinctam serie colo II *pr.* 9 *app.*

lignorum collega meorum *(i. e. arborum) Mar.* 753; *(Iudaei Christi)* manus clavis -o fixere cruentis *asc.* 44 *(ut crucifigere).* crucis in -o *asc.* 53. suspendens quosdam -o *(Galgen)* reprobis reparato *gest.* 200.

lilia ceu pulchre roseo permixta rubore inter delicias florum rutilat variorum *Agn.* 425 *app.*

limen (-ina) templi *Mar.* 255 *add.* 527. *Gong.* 505. *Theoph.* 212. *Bas.* 145. 235. *gest.* 357. apostolorum *Gall.* 10, 1. atrioli florigeri *Gong.* 170. lupanaris *Agn.* 220. *Pafn.* 1, 26. Erebi sub -ine *Theoph.* 170 *app.*

libens] si velis. ac -ns *Gall.* 1. -ns concedo *Gall.* 13, 2. pareo [illegible] sis *Sap.* 7, 1. excipio gladium *Sap.* [illegible] 5, 28; mente -nti *Bas.* 141.

libenter *Pel.* 151. *Pafn.* 10, [illegible] *Sap.* 3, 8. 5, 14.

liber *Dion.* 9. *gest. prol.* 1, [illegible] antiquis -bris I *epil.* modici [illegible] gina -i *prim.* 81. gentilium [illegible] tatem -brorum II *pr.* 1 *epp.* [illegible] tati sacrarum scripturarum [illegible] rum bibulus fonte -brorum [illegible] 124. regis Salomonis *gest.* [illegible] huius -bri fautores II *ep.* [illegible] (*de dramatis: cf. Agn.* [illegible]) vidit et in dextra regis [illegible] residentis, secretum [illegible] est vir cernere nullus [illegible] *v.* 9. 12. 33).

liber] nec ultra huc [illegible] cessus *Dulc.* 6, 1. quod [illegible] -ero utuntur arbitrio [illegible]

liberare] iustum de tristi [illegible] *gest.* 303. quo summ [illegible] specie ab interitu [illegible] *Cal.* 9, 18 (*cf.* 9, 24) [illegible]

liberatio] causa [illegible]

libēre] qui cum [illegible] -et et minimis [illegible] mandis. [illegible] dit rite duarum [illegible] 2. 27 (*cf.* [illegible] *gramm.*: [illegible])

libere vagant [illegible] tam [illegible] *licent* [illegible] -ius [illegible] *Pafn.* 7 [illegible] -ius [illegible]

libert [illegible] 15 [illegible]

liber] [illegible]

[illegible]

[illegible] ad futuro *Theoph.* [illegible] [illegible] .. quidve -or? *Gong.* *Sap.* 3, 1). nihil aliud *Abr.* [illegible] sic -ebatur, ceu *Mar.* [illegible] non verbula vera [illegible] *Mar.* 558. hanc Salome [illegible] spernens non ficta -entem [illegible]

[illegible] facti *Pel.* 129.

[illegible] circumfert -os atque vagos [illegible] *Gong.* 243 (*bewegt sie hin und her, ohne sie irgendwo haften zu lassen*). si vena fonticuli li[illegible] perstrepat per -a *Gong.* 162. [illegible]que nunc (*hienieden*) laetae amplectens -a vitae *Gong.* 557.

[illegible]ere] -entique stola cuneis conungitur albis per vulnus loeti *Gong.* 487. agni -enti sanguine purpurei *Gong.* 482. mentis splendor. -ens animae quoque candor *Theoph.* 425. thalamum (*spir.*) -entem gemmis variis aurique metallis *Agn.* 99. meritis si -ebat bene primis *gest.* 93 (*cf. Mar.* 332). in quis ampliorem dei gratiam -ere non nescivit *Cal.* 9, 32.

lucerna] observate pro foribus cum -is *Dulc.* 3, 2 (*cf.* 5, 1). sub noctis claras tenebris ardere -as in silva multas ipsi videre subulci *prim.* 195 (*cf. v.* 206. 379). praeclaram mundi -am (*Mariam*) *asc.* 79 *adn.*

lucessere] iam tunc clementis paulatim gratia patris incoepit radiis mundo -ere claris *Mar.* 210.

lucessit] matuta nitescit: l. *Abr.* 7, 15.

lucida stella maris *Mar.* 14.

lucifer] inter quos primus fulsit seu -er ortus Oddo *gest.* 33.

lucifluus] aula (*caelestis*) *Agn.* 449. regnum *Gong.* 18. in -o thalamo sui genitricis *Abr.* 2, 5.

lucisator] o pie -or *Gong.* 1.

lucrari] negotiando aliud -ari I *pr.* 8 *adn.* si forsan illum deus dignetur per vos -ari *Gall.* 6, 1. quo errantem Christo -eris *Abr.* 3, 17.

lucrum] tunc patet, ille -is sese si iactat ab illis rusticus ambobus, me vacuo penitus *Gong.* 163 (*ob er das Geld und die Quelle hat*).

luctamen] crebrum *Pel.* 48. caelibis et vitae durum -en inire *Agn.* 38 (-en inire *Bas.* 220; durum belli

-a fonticuli gelida *Gong.* 400. liquidis -is *prim.* 56. puram *Mar.* 766. funus et extinctum -is credunt retinendum *Pel.* 298 *(cf. v.* 315. 322; *sing. v.* 319*).*

macerare] continua vigiliarum et ieiunii exercitatione -ata *Abr.* 9, 3.

machina] rerum trinam -am *Gong.* 6. 292. *Agn.* 392.

machinali funda iactum *Pel.* 278.

mactare] filiarum, quas pro te -andas obtulisse non distuli *Sap.* 9, 8. flagris -atum duris *Dion.* 164 *(i. e. caesum, non occisum).*

macula] nec corpus -is umquam violavit amaris *(Helias) Mar.* 400. -is sine vivere cunctis *asc.* 4. abstergas fusis et -as lacrimis *Gong.* 550 *(cf. Theoph.* 204*).* delevit lacrimis tantae -as cito sordis *Theoph.* 256 *(cf. app. et gest. prol.* 2, 8*).* de delicti -is mundata veterni *Agn.* 34 *(cf. v.* 204*).* emundavit -as criminum *Abr. inscr.*

maculare] crimine quos magno -at lasciva libido *Mar.* 393. luxu carnis -atus *Pel.* 73. 239. gravibus vitiis nimium -atus *Theoph.* 292. sputis rutili speciem vultus -ari *Theoph.* 307. qui nefandarum notitia rerum -antur II *pr.* 2. melius est, ut corpus quibuscumque iniuriis -etur quam anima idolis polluatur *Dulc.* 12, 3. nec timuere diem paschae sanctum -are, si posset fieri, fuso cum sanguine iusti *gest.* 325.

maculatio] non dolor est matri, nec est -o proli *Mar.* 600 *adn.*

madefacere] illius fusis vultum lacrimis -factum *gest.* 298. tumulo luctu nimio circumstantum -facto *prim.* 554; saepius innocuo -fecit sanguine rura *Pel.* 81 *(cf. v.* 275. *Pafn.* 1, 26*).*

madere] cur -es lacrimis? *Abr.* 6, 4.

madidus] in -is arenis *Gong.* 409 *(auf dem Grunde des Wassers).*

maerere] -ens *(de usu participii cf.* gaudere*)* abiit *sim. Mar.* 95. 619. *Bas.* 137. *Agn.* 355. *gest.* 269. 536 *(sic* -endo *Gong.* 349*).* -ens sub corde secreto *gest.* 189. haut gaudens inimicorum de morte suorum, sed plus tantorum -ens de caede virorum *gest.* 294. corde super populi damnis -ens miserandi *gest.* 723 *(cf. Agn.* 113*).* vir -ens *Theoph.* 236. -entem parentem *Pel.* 150 *(cf. v.* 256*).* urbem *Pel.* 36. -enti pectore *gest.* 259 *(cf. v.* 361*).*

maerore summo *Theoph.* 157 (supremo *v.* 161*).* nec afficiare ullo -ore cordis *Sap.* 5, 13 *(cf. Mar.* 143 *app.* exue -orem, cordis depone dolorem*).* addens -orem tristi semperque dolenti *Mar.* 110 *(cf. v.* 118 *et Pafn.* 1, 22 -oris ius, causam*).* magnum -orem Ioseph durumque dolorem *Mar.* 532. intestini -oris amaritudo *Pafn.* 3, 7. omne -oris pondus cunctique doloris *gest.* 1183. praefer spem -ori *Sap.* 5, 27 *(bedenke, dass der Lohn grösser ist als die Trübsal).*

maestitia] verbula non minimae nuntia -ae *Gong.* 370 *(quae maestitiae causam nuntiabant).* nunc autem nullus relinquitur locus -ae praesumenti de domini pietate *Gall.* 2, 4.

maestitudo] internae amaritudinem -inis *Abr.* 6, 1.

maestus] amaritudinem -i patris *Gall.* 2, 6. -a domum petiit *Mar.* 149 *(cf. gest.* 587*).* invenit laetum, quem credebat fore -um *Bas.* 215 *(cf. Dion.* 51*).* ubi subtristi vultu saepissime patri monstratur -us, solito nec more serenus *gest.* 731. praeses -us turbato pectore factus *Agn.* 350. hic quoque non raro -is solamina grata, et munus veniae scelerosis fertur ab arce his, qui . . *Dion.* 251.

mage *v.* magis *et ind. metr.*

magica fraude *Theoph.* 84. *Agn.* 282.

magis] non ego, sed m. *(vielmehr)* ipse *Agn.* 290. daemoniacus. vel m. ipse diabolus *Dulc.* 5, 1. qui erranti non delectantur derogare, sed m. errata corrigere I *pr.* 1. taedet me m. morarum *Pafn.* 7, 5 *(das überwiegt alle Bedenken).* quanto m. valet intenta precatio quam humana praesumptio *Gall.* 9, 4. ut tua vita m. praefulgeat inclyta, castis saepius obsequiis circumdata virginitatis *asc.* 92. locus m. aptus *prim.* 107. et quid m. contrarium quam elementa? *Pafn.* 1, 4. m. nitidam pro virginitate

multo -ora accepturum fore *Cal.* 6, 2. -or, minor mundus *Pafn.* 1, 2. 4. *(macrocosmus, microcosmus)*; contempta maiorum lege sequenda *prim.* 413 *(sc. regula s. Benedicti et concilio Aquisgranensi a. 816).*
maximus] stelligerae regnator -us aulae *Pel.* 362; angustia *Gall.* 12, 5. cura *Mar.* 56. moenia urbis *Pel.* 286. solamina tristitiae *Mar.* 141. sonus *Pafn.* 1, 15.
magus] *Zauberer: Theoph.* 107 *(iniquus v.* 145. maledictus *v.* 97*). Bas.* 41. 55. 68; *i. e. astronomus: Dion.* 11 *app.*; *(tres)* magi*: Mar.* 636. 646. 684. 687. 690.
maiestas] reus -atis herilis *Mar.* 664 *(cf. Sap.* 1, 2*)*; *de deo vel Christo: Agn.* 74. 294. *Pafn.* 3, 6. impassibilis *Pafn.* 1, 2. perennis *Dion.* 217. tremendae nomen -atis *Pafn.* 7, 13.
male *(cf.* bene*)*] blandus *Bas.* 112. *gest.* 216 (blandiens *Pafn.* 7, 12 *app.* blanditus *gest.* 220). dulcis II *pr.* 4. durus *Dion.* 97. inscius *Mar.* 568 *(ganz).* sanus *Agn.* 254 *(i. e. vesanus)*; *cum verbis coniunctum:* I *pr.* 6 *(cf. gest. prol.* 2, 35*). asc.* 6. 50. *Bas.* 53. 183. *Dion.* 47. *Agn.* 359. 409. *Cal. inscr. Pafn.* 3, 10. *gest.* 28. 180. 213. 225. 258. 504. 1510.
maledicentem *(fluchend) Mar.* 338. miseris duris -ere verbis *Dion.* 62.
maledictio] *(Maria,)* per quam naturae periit -o nostrae *Theoph.* 409.
maledicta repetens *Dion.* 82 *(Verwünschungen).*
maledictus magus *Theoph.* 97; cartam -am *Theoph.* 421.
malefactor] hunc proditorem, hunc -orem *Cal.* 9, 22.
malefica *(Hexe)*] perfode hanc -am *Dulc.* 14, 2 *(cf. Sap.* 5, 25*).*
maleficium] me illusum illarum -is *Dulc.* 7, 1 *(Zauberei).*
malignitas] pro tui severitate -atis *Dulc.* 14, 3.
malignus] ganea *Gong.* 449; *de diabolo:* serpens *Bas.* 221 *(cf. v.* 72*). subst. Theoph.* 87. *gest.* 732; alapae *asc.* 43. consensus *Dion.* 161. cor *Mar.* 561. *Agn.* 139. fraus *Gong.* 439 *(de diabolo).* inceptum *Bas.* 123. laquei *Mar.* 222. *gest.* 235. scelus *Dion.* 155. vota *Agn.* 359.

malitia serpentis antiqui *(synon.* invidia*) Cal.* 9, 29. hic deliquit ignorantia, ille autem sola -a *Cal.* 9, 5.
malle *inf. Pel.* 44 *(*mori = *Dion.* 196. *Gall.* 2, 3; non esse *Cal.* 9, 28*).* II *ep.* 11. *Pafn.* 1, 18. 2, 6. 12, 6; *a. c. i. Cal.* 1, 1; et quid mavultis? submittere colla *Gall.* 9, 1.
malleus] crediti talentum ingenioli sedulae -o devotionis percussum I *pr.* 8.
malum] bonum cordetenus amplector et -um omnino detestor *Sap.* 5, 31. *(deus)* pro suis meritis reddet bona vel -a cunctis *Theoph.* 327. quo sua finetenus -a defleret scelerosus *Gong.* 427 *(i. e. peccata; cf. Cal.* 9, 12*).* huius causa -i non parva dolendi *gest.* 172 *('Ungemach', de discordia; de iniuria Mar.* 171*).*
malus] mulier *Agn.* 274; arbor *Cal.* 9, 29. calliditas *gest.* 166. -a consuetudo. pessima *Gall.* 12, 2. decreta *Dion.* 158. fraus *gest.* 203. -a mis praesumptio mentis *gest. prol.* 1, 20. suadelae *gest.* 744; facinus cunctis vitiis peius *Theoph.* 239 *(cf. Abr.* 3, 6. *gest.* 320*)*; Herodes pessimus hostis *Mar.* 659 *(consuetudo v. supra).*
mammis virgineis *Mar.* 881.
mammonam, quam male collectam diu servavi *Pafn.* 3, 10.
mancipare] vos a cunabulis augustorum -atos fuisse obsequio. fuimus *Gall.* II 5, 1. gestiens illam Christo disponsare eiusque tyrocinio -atum ire *Abr.* 1, 5.
mancus *(Krüppel,* de chiragro*)*] ipse manus -o, pes fuit et podagro *Gong.* 62.
mandamen] sibi *(i. e. ei)* subtracto legis -ine *Mar.* 670 *app.* rex, cuius -ine venit *gest.* 653 *(auf dessen Botschaft hin; cf.* iubere *et* mandare, mandatela*).* forti -ine functus *Bas.* 239 *(Beschwörung)*; iuxta -ina legis *Mar.* 680 *(cf. v.* 670 *app.).* sacra *Mar.* 857.
mandare] dominatricis -ando iure potentis *prim.* 421; ut *Gong.* 425. *Dulc.* 7, 1. *Pafn.* 7, 6. de te meo praecepto, -o, ut *Mar.* 793; *inf. Mar.* 275. *Pel.* 211; *a. c. i. Mar.* 466. *asc.* 84. *Gong.* 395. *Pel.* 397. *Agn.* 188. *gest. prol.* 2, 30. *v.* 201. Romam -atur

miles] -itibusque suis summo conamine lectis *gest.* 194. quo bene constructa posset fore -es in aula *Pel.* 223. pandere triclynium -itibus suum *Gong.* 234 *(cf. v.* 254*)*. -ites *Gall.* 4, 5. 7, 2. 9, 3. 11, 1. 12, 7. II 1, 1. 2, 1. 3, 1. 6, 1. 7, 2. *Dulc.* 5, 1. 10, 1. 11, 3. 12, 5. 13, 1. *Sap.* 3, 24. *collective* praepauco -ite saeptus *gest.* 256 *(cf. Bas.* 76 corvino, *sc. daemonum)*; -es Christi *Pel.* 238. *Dion.* 120 *(cf. Pel.* 2. 299. *Gall.* II 9, 2. *gest.* 60*)*.

milia *(Meilen)*] *v.* mille.

miliarium *(Meilenstein)*] ♀ ab urbe Roma -o *Sap. inscr. (sed* tertio 8, 2*)*.

milies millenis sordium offuscationibus *Pafn.* 3, 8.

militare] patere ut nunc -em imperatori, cuius iuvamine vici *(i. e. deo) Gall.* 13, 5 *adn.* ultima ultimarum sub huiusmodi personae dominio -antium *gest. pr.* 1.

militarem habitum *Abr.* 4, 5.

militia] rex -ae angelicae *Gong.* 256. -ae primis adscriptus paene sub annis *prim.* 14. Gallicani principis -ae *Gall. inscr.* iuvenem gradu -ae assumere primae *Pel.* 216. gratia simul privaretur et -a *Gall.* 12, 9.

mille] lustris m. *Mar.* 45. ter m. *Mar.* 456. viae duo milia durae *Dion.* 234 *(Meilen)*.

milleni] hunc *(deus)* protexit de -is persaepe periclis *gest.* 255. milies -is sordium offuscationibus *Pafn.* 3, 8.

minae] -is devictus amaris *Bas.* 129. -is nimium trepidans super istis *Agn.* 193. imminentium -is poenarum terreri *Sap.* 4, 1. ne formides tyranni -as *Sap.* 5, 26. ubi sunt -ae tuae? *Sap.* 5, 11. quis te posse -is vel quis tandem suadelis ad simulachrorum reris me cogere cultum? *Agn.* 167. ut nec -is nec blandimentis revocari possunt ab intentione *Gall.* 12, 10. quia nec -is nec blandimentis cogimur cedere *Gall.* II 5, 6.

minari] cur voce et vultu nobis -aris? *Dulc.* 13, 2.

minax] -acem imperatoris vultum comminus aspicere non formido *Sap.* 2, 1. et cito fornacem cogunt fervere -acem *Pel.* 384.

minime I *pr.* 6. *Gall.* 12, 7. *Abr.* 7, 10. *Sap.* 5, 17; vis nobiscum abire? m. *Sap.* 9, 3; *cf.* minus.

minister] illic innumeri certabant rite -stri, instantes variis fortiter officiis *Gong.* 209. aulae -stris *Pel.* 266 *(cf. v.* 283*)*. -strorum vasa *Dulc.* 2, 3. ebulliens fervor, confracto vase, -stros combussit *Sap.* 5, 25. regis *gest.* 277 *(cf. v.* 308. *de Aethelheitha v.* 500*)*; inter sacratos altaris stare -stros *Mar.* 87 *(*templi *v.* 294. 320*)*. semper proprios pie confortando -stros *Agn.* 197. per angelicum *(i. e. angelum)* -strum *Mar.* 367 *(cf. Dion.* 70*)*. *de daemonibus vel magis, ministris diaboli:* damnandi *Theoph.* 104 *(cf. Bas.* 58*)*. Tartarei *Bas.* 71. 100.

minitari] quid infelici -aris? *Pafn.* 3, 6. lascivientem animum nunc suavibus hortamentis blandiendo mulcebam, nunc acrioribus monitis -ando terrebam *Pafn.* 10, 3; nox vicina nigras -at tenebras *Gong.* 220.

minuere] numerus, qui nec auget nec -it *(sic) Sap.* 3, 16. in terra cernens simulachra decora obtutu prono passim volitare -ta *Mar.* 847.

minus] I *pr.* 5. *Sap.* 5, 7. 6, 1. *prim.* 20. 447. 514. 526; *cf.* minime.

mirabilis] signum *Gong.* 573. quanto -iori lege deum omnia in numero et mensura et pondere posuisse quis agnoscit *Pafn.* 1, 21. hoc, quod ventre tuo procedet, vere fiet idem populis -e cunctis *Mar.* 146; stupenda -ia *Cal.* 9, 20.

miraculum] variis -orum titulis *Gall.* II 9, 2. quid est hoc, quod video, -i? *Cal.* 9, 1. o novum, o stupendum -um *Dulc.* 11, 5. -a tanta *Gong.* 567 *(v.* 571 mira*)*. *Pel.* 371. *Agn.* 404.

mirari *absolute Mar.* 293. *asc.* 124. *Theoph.* 395. *Cal.* 3, 1. animis -antibus *Agn.* 341; Christi pietatis munera magnae *Mar.* 868 *(cf. Theoph.* 404*)*. laetitiam sibi caram *Bas.* 216. praepulchram formam *Agn.* 78; quod . . *Sap.* 5, 18. quid . . *prim.* 197. *a. c. i. Mar.* 762. *Abr.* 5, 3. *gest.* 264; mirandus] puella *Mar.* 329. o -a sacrae semper mutatio dextrae *Mar.* 864 *(cf. Cal.* 9, 33*)*. patientia *Pafn.* 3, 5. pulchritudo *Pafn.* 1, 23;

leones *Mar.* 749; affectus *prim.* 130. condescensio *Abr.* 7, 16. non -em dolorem *Dion.* 86. mens *gest.* 409. oscula *Agn.* 336. *Dulc.* 4, 3. pectus *Bas.* 6. *prim.* 157. pietas *Mar.* 39. 108. *Pel.* 253. *Theoph.* 245. 283. 342. 405. *Dion.* 57. 113 (-issima). *Agn.* 185. *gest.* 513. poenas evadere vel saltim clementius exuri -iori igne *Pafn.* 12, 5 *adn.*

mittere (*cf.* missus *et* dirigere)] *absolute* -ttens praecepit *Mar.* 693. alias puellas -tti cum Maria *Mar.* 486 (*cf. gest.* 116). ut pater in mundum me promisit (*entsandt hat*) sibi carum, sic ego -tto meos dilectos vosmet amicos *asc.* 24 (*cf. v.* 85. *Mar.* 217. *Bas.* 63. *Gall.* 7, 1 nos ἀπὸ κοινοῦ. *Dulc.* 13, 3. *gest.* 182. 567). illum -sit in exilium *gest.* 1493. puerum nobis de sidere -ssum *Mar.* 584 (*cf. v.* 217. 537. *Theoph.* 300; omni die -ssam sibi caelitus escam *Mar.* 368. quisquis ille erat, caelitus -ssus fuerat *Gall.* 12, 7. -ttatur in aeterni ignem supplicii *Cal.* 9, 29 (*cf. Sap.* 5, 11 in ferventem liquorem haec rebellis -ttatur); cartas regis sibi -ssas *prim.* 127 (*cf. Theoph.* 38. *Bas.* 80. decreta per omne suum -ttens mala regnum *Dion.* 158). munus *gest.* 76. imperator -sit vobis aureum simulachrum Iovis, cui tura gratis imponere debetis *Gall.* II 7, 1. auxilii solamina tanti iam miserante deo subito casu sibi -ssa *gest.* 291. praemonitus virgas qui -sit protinus ipsas in templi sanctum famosi iure secretum *Mar.* 447. sortem pontifices -serunt primitus omnes inter tribus Israhelis duodenas *Mar.* 431. impias manus in sanctos martires -sit *Gall.* II 8, 2.

mobilis] -is officium complent nec corporis ullum (*simulachra*) *Agn.* 171.

moderamen] Henricus suscepit regia primus iusto pro populo -ine sceptra gerenda *gest.* 8 *app.* (*cf. Bas.* 18). senior vetulus legis -ine iustus *Mar.* 760. imperio reges succumbere nostro vivere nostrarum necnon -ine legum *Pel.* 105.

moderare (*act. et pass., non dep.*)] nec solum gentes frenis -at bonitatis *gest.* 141. populum -andum *gest.* 1163. cuius dispositione consistunt et -antur universa *Gall.* 5, 3. laetitiam vultu monstrans -atam, sed clam subtristem servans sub corde dolorem *gest.* 309. conflictus quorundam non -atus *gest.* 173.

moderatio] secundum armonicam -onem *Pafn.* 1, 4 (*explicatur* 1, 6).

modestus gravi vultu *Cal.* 9, 27. clero *Theoph.* 19. ore -o *prim.* 351.

modicus] capitis capillus *Pel.* 318. cum non -o comitatu *prim.* 120. foenum *Mar.* 746. non -am tristis conversus in iram *Pel.* 276 (*cf. Dion.* 200). non -um lamentum *gest.* 295. liber *prim.* 81. intra non -os urbis muros *Pel.* 351. non -a pecunia *Abr.* 4, 3. piscinula *Gong.* 324. argenti probati pondera non -a *Gong.* 112. tempus *gest.* 161. 316. victus *Pafn.* 7, 6; saltim ad -um temporis *Sap.* 5, 26. fonticuli *Gong.* 310; -um conversa *prim.* 42. haut -um sollici(ta)tus sum *Pafn.* 12, 1 *app.* ne nos vel in -o lateat veritas *Cal.* 9, 10.

modo *v. ind. gramm.*

modulamen] hoc utens in fronte precis -ine laudis *Agn.* 372. dedit sonitum turpi -ine factum, profari nostram quale pudet ligulam *Gong.* 575 (*cf. v.* 578 incultum sonitum; *i. e. pepedit*).

modulari] condignum carmen -ando perenniter *Mar.* 322 (*cf. Pel.* 312. *Sap.* 9, 8. *Ioh.* 29; carmine -ato *asc.* 104. -anti *Pel.* 407; sponsi laudes *Agn.* 102). -antis tale prophetae *Mar.* 836; gesta tui -ando *gest. prol.* 1, 18 (*cf. v.* 1484 actenus Oddonis gesta licet tenui Musa cecini -ando).

modulatio] simphonia dicitur -onis temperamentum *Pafn.* 1, 13 *adn.* metrica I *pr.* 8.

modus] supra -um (*i. e. immodice*) *Pafn.* 10, 4. in lacrimando -um voluerunt ponere nullum *prim.* 546; quis laudare -is potis est per saecula dignis, haec quia . . ? *Mar.* 330 (*i. e. digne: de 'modo' musico non est cogitandum*). miris -is *Dulc. inscr.* 14, 2. certe et ego. non simili -o, quia . . *Gall.* II 5, 3.

Pel. 343; rex caeli, nomen dignare puellae caelitus indiciis per te -are coruscis *Mar.* 273. si quicquam postea tale caelitus ostensi -aret visio signi *prim.* 216. -a viam praeeundo *Sap.* 2, 2. -ante viam stella *Mar.* 649. -atur caelis illi patefactis visio *Dion.* 67 *(cf. Agn.* 439*)*. quo mentis splendor eius per faciem -aretur rutilantem *Theoph.* 426 *(cf. v.* 429*)*. cui placuit signo iustum -are novello *Mar.* 476; copia magnarum -atur *(i. e. deprehenditur)* multa petrarum *prim.* 274.

monstrum] quid hoc -i est, quod ..? *Abr.* 4, 4. *Pafn.* 4, 5; his hominum -is *gest.* 284 *(de Ungariis)*. silvestrem locum Faunis -isque repletum *prim.* 231. vile ac detestabile, horribile *Dulc.* 6, 1. 2. insensata, profana *Agn.* 173.

montana] inter -a *Mar.* 163. supra -a *prim.* 104.

mora] in nobis (me) non erit -a *Gall.* II 1, 2. *Cal.* 6, 2. impatiens -ae *Mar.* 251. *Gong.* 363. *Sap.* 1, 2. *prim.* 333. taedet me (nos) -arum *Gall.* 1, 1. *Dulc.* 11, 4. *Abr.* 7, 17. *Pafn.* 7, 8. *Sap.* 4, 5. si parcendo -am feceris *Dulc.* 11, 2 *(cf. Abr.* 4, 2. *Pafn.* 5, 1*)*. vindicta suam nescit habere -am *Gong.* 468. unde -am templi patitur perfectio coepti *prim.* 240. fama, quae nulla stringitur -a *Pafn.* 6, 2. absque -a *Mar.* 489. 885. *Gong.* 511. *Pel.* 274. *Sap.* 6, 3. *gest.* 1158. nec -a, Tartarei cursim venere ministri *Bas.* 71 *(cf. Gong.* 417. *Theoph.* 76. 157. *Dion.* 67. *Agn.* 118. 241. *Gall. inscr. gest.* 198. 286. *prim.* 218. 248*)*.

morari] sed quid -or in istis, quae ..? *Pafn.* 1, 21. *inf. Cal.* 9, 17. *Sap.* 9, 8; *i. e. versari:* in hac patria *Pafn.* 1, 23 *(secus nos* 10, 2. hic tecum, *i. e. manere, Sap.* 9, 2*)*. ubi -atur? *Abr.* 3, 15. *Pafn.* 2, 6. 8, 2.

moratus] plene sciis et bene -is II *ep.* 1.

morbus] causa -i reperta *Agn.* 126. -o crescente *Theoph.* 433. gravidus *(i. e. gravis) gest.* 468. variis aegri -is *Dion.* 249 *(cf. asc.* 30. *Pel.* 367 obsessos. *Agn.* 121*)*.

mordaci vultu *Bas.* 126 *(de puella desperata)*.

mordere] nec est, quae me -eat, cura *Sap.* 7, 1.

mori *asc.* 145. *Gong.* 475. *Bas.* 128. *Agn.* 17. 340. *Gall.* 2, 3. II 7, 2. *Dulc.* 12, 1. 14, 3. *Cal.* 4, 1. 9, 30. 32 *(bis)*. *Sap.* 4, 4. *gest.* 329. *prim.* 287. 545. pro Christo *Sap.* 5, 27 *(cf. Dion.* 219*)*. pro Christi nomine (amore) *Dion.* 196. *Gall.* II 7, 1. in Christo *(vel* domino*) Cal. inscr.* 4, 1. *Sap.* 5, 5. 9, 3. *prim.* 317. incipio mori *Pafn.* 13, 2. morientis *(= mortui, -ae)* pontificis (filiae) *Dion.* 229. *Sap.* 5, 15. domni lectum morituri *prim.* 537 *(im Sterben liegend)*. hominem moriturum *(i. e. mortalem) Mar.* 656 *(cf. prim.* 323; *opp. deus immortalis)*. mortua membra *Pel.* 365. *Dion.* 263. ossa *Gall.* II 9, 2. pro (Christo) fragmina testis *(i. e. martyris) Pel.* 409. animam numquam morituram *Bas.* 27. *Agn.* 162. mihi meique mortuis *Sap.* 8, 1 *(de filiabus)*. ne moriar tristis, languens per taedia cordis *Bas.* 109. ipse sibi fuit incensor moriendi *Agn.* 290 *(ist selbst schuld an seinem Tode)*; se mox graviter moriturum *gest.* 262. serpentis vulnere *Cal.* 7, 2. peccato noster moriens periit quia frater, sed, postquam periit, per te, sacra virgo, revixit *Theoph.* 419. morere, ut vivas *Cal.* 9, 13; moritur subito rogus omnis *Agn.* 395 *add.*

moriger] quatinus illarum per sodalitatem tibi fiat -era *Gall.* 4, 5.

mors *Agn.* 456. *Cal.* 6, 1. 9, 18. *gest.* 27. 126. 293. 440. *prim.* 531. amara *Mar.* 116. *Agn.* 339. improvisa *Agn.* 269. *Cal.* 9, 27. naturalis *prim.* 284 *(von der Natur gesetzt)*. repentina *Agn.* 325. reproba *Agn.* 265 *(mitten in Sünden)*. tristis *asc.* 61. postque triumphalem sanctamque, piam quoque, -rtem *asc.* 7; utrum mors illum subito sorberet amara *Mar.* 116 *(hic et saepe Mors paene personaliter)*. quem criminosis intentum vitiis -rs invenit et inventum abstulit *Cal.* 9, 20. mortis fovea *Mar.* 858. *Bas.* 158. iura *Agn.* 386. retinacula *Cal.* 9, 27. serae *prim.* 535. supplicium *Dion.* 2. vinc(u)la *asc.* 17 *(cf. v.* 16*)*. *Bas.* 118 *adn. Cal.* 9, 22. mortis rex *(diabolus) Theoph.* 102. -rtem destruxit *(cf.*

Sap. 1, 3. 2, 1. omnibus amabilis, omnibus affabilis *Pafn.* 2, 5. errans *Bas.* 143. fragilis *gest.* 243 *(de moniali).* iuvencula *Abr.* 5, 3. mala (?) *Agn.* 274 *app. (i. e. malefica).* pulcherrima, omnium delicatissima *Pafn.* 2, 5. tenella *Pafn.* 7, 9. fragilem vilis sexum -eris *Bas.* 10 *(Hr. de se ipsa; semper nota sexus neglecto virginis et uxoris discrimine).* -eres turpes *Agn.* 189 *(i. e. meretrices;* scelerosae *v.* 212*).* obstetrices *Mar.* 589.

multicolores flores *Gong.* 161.

multifariam exponunt *Pafn.* 1, 15 *(man gibt verschiedne Gründe an).*

multigenis stellis *Mar.* 877.

multimodis florum comis *Gong.* 184.

multiplex] locellum *(nom.)* tectum -icis germinis comis *Gong.* 92. pietas *gest.* 592; -ices fraudes *gest.* 241. grates *Gong.* 277. *Theoph.* 146.

multiplicare] propria substantiola bene -ata *Mar.* 73. ut quae te sequitur, semper pars -etur *Bas.* 60. nova in dies supplicia (tibi) -abo *Dulc.* 12, 2.

multiplicitas] regalium -atem gestorum aegerrime transcurri *gest. pr.* 6.

multŏmagis *Mar.* 423. *Gong.* 441. *Gall.* 7, 1.

multum *(adv.)* pietate fideli *asc.* 63. devotae *gest.* 451. m. sole rutilanti splendidiorem *asc.* 87; complacuisti *asc.* 135. disconvenit *Cal.* 5, 2. *Abr.* 2, 2. volvebat *gest.* 536. *prim.* 39.

multus *(cf.* multomagis, multum, plures, plus, plurimi*)*] caterva *Dion.* 35. *Agn.* 271. turba *Gong.* 395. copia petrarum *prim.* 273. discrimen *Theoph.* 373; ut fert -orum sententia vere scientum *prim.* 185. -os annos *Theoph.* 61. licet satis -is a vobis dehonestatus sim ⟨conviciis⟩ *Gall.* II 5, 6.

mundana sive caelestis musica *Pafn.* 1, 10 *(Sphärenharmonie)*; -ae pompae vano seductus amore *Theoph.* 171.

mundare] omnino vallem -ari iussit eandem *prim.* 230 *(cf. v.* 232*)*; -atis illic foedis putredine membris *Pel.* 368 *(cf. Gong.* 518*)*; veniam mereberis, si tamen baptismate -aberis *Gall.* II 8, 2. peccator lacrimis iam -atus bene largis *Bas.* 217. prorsus delicti -antur sorde veterni *Dion.* 37 (de delicti maculis -ata veterni *Agn.* 34*).*

mundus] ferre meum facinus quia non patitur grave -us *Theoph.* 189. postquam -us eis non erat dignus habendis *Gall.* II 5, 5. stella maris, circa quam videlicet fertur -us et rotatur polus *Abr.* 2, 3 *app.*; -i artifex *Sap.* 3, 22. dominus *Mar.* 677. factor *Mar.* 301. -i rerumque patrator *Gong.* 1. dominatrix *(Maria) Theoph.* 208. spes *Mar.* 13. praeclara lucerna *asc.* 79. inter mortales fragilis -i sapientes *gest.* 65. -i per tempora cuncta *asc.* 74 *(cf. Mar.* 45. *Agn.* 73*).* terra *asc.* 102. (vasti) machina (per clymata) *Gong.* 303 *app.* curae *Abr.* 1, 3. pompa (ruituri) *Bas.* 29. *Agn.* 1. stulta *Pafn.* 1, 20 *adn.*; per quam -o venit benedictio cuncto *Theoph.* 410 *(cf. Mar.* 15. 184*).* iam tunc clementis paulatim gratia patris incoepit radiis -o lucessere claris *Mar.* 210 *(cf. v.* 49 *et gest.* 365*).* -o celebris *Agn.* 32 (celeberrima *v.* 19*). prim.* 503; dissona elementa, convenienter concordantia, unum perficiunt -um *Pafn.* 1, 6. -um creare *Sap.* 3, 22. proprio concludere palmo *Mar.* 873. laqueis retinere malignis *Mar.* 222. redimere *asc.* 5 *app.* salvare *Mar.* 579. -um vincere *Pel.* 10. ut pater in -um me promisit *asc.* 23. *(Christus)* in -um venit *Cal.* 9, 23; altithroni prolem -o satis antiquiorem *Mar.* 525. qui primus -o iustus fuerat protoplasto *Mar.* 395. non vos relinquam ceu desolatos in -o pupillos *asc.* 70. *(congesta igni tradere,)* ne retineantur in -o, non absque -i factoris iniuria *Pafn.* 3, 11. de -o cum te discedere mando *asc.* 84 *(cf. Agn.* 409; isto *gest.* 468. *prim.* 296. 462. 472*)*; maior *(macrocosmus) et* minor *(microcosmus, i. e. homo) Pafn.* 1, 2. 3. 4. 18.

mundus *(rein)*] labra *Mar.* 139. templum *Mar.* 391.

munimen] Christi -ine tutus *gest.* 386 *(cf. app. et Agn.* 379*).* in templo vestri -ine facto *prim.* 175.

munire] -i prius seris ostium *Abr.* 7, 1; egenti paginae, quae nullius praeceptoris -itur auctoritate I *pr.* 9.

hic heros, de quo -abo *Mar.* 64. populis -antibus *gest.* 615. colloquio -ante paterno *gest.* 608. erranti mox -atur mulieri, quod non catholicus fuerit coniux miser eius *Bas.* 143. *a. c. i. Mar.* 482. 523. 565.

narratio] hanc -onem Ioh. ep. a Graeco in Latinum transtulit *asc. inscr.*

nasci *(cf.* nata *et* natus*)*] *Mar.* 641. 644. 671. 685. 688. 691. *Agn.* 77. *gest.* 53. *prim.* 525. -scitur Henrico famosus filius Oddo *prim.* 564 *(dat. patris propter leoninitatem additus).* natus a deo patre, ex matre *Gall.* 5, 2. de patre supremo (superno) *Mar.* 218. 870. tenera de virgine *gest.* 366. de quo -tus dux inclitus Oddo *prim.* 69. regalis -ti de germine stirpis *gest.* 29 *(cf. v.* 95. *prim.* 6*).* ipsius e casto -sci alvo *Mar.* 524; hinc gravior dominis discordia -scitur ipsis *gest.* 178.

nata *(cf.* natus*)*] *Mar.* 81. 181 *(cf. v.* 266*).* 281. 317. 418. *Bas.* 27. 90. 107. *Sap.* 5, 3. *gest.* 77. 157. 455. 689. *prim.* 109. 305. 334. 418. 580. inter -as hominum *Mar.* 182. *(Oda omnia)* eius adoptivis studuit conquirere -is *(i. e. monialibus) prim.* 505.

natalem regis perennis *gest.* 352. summis -ibus orta *Sap.* 3, 6.

natare] ecce illaesa inter ferventem liquorem ludens -o *Sap.* 5, 11.

nationes contingentes *gest.* 381. gentiles *gest.* 144. humanae -onis *(i. e. generis) Theoph.* 234.

nativitas] historia -atis laudabilisque conversationis intactae dei genitricis *Mar. inscr.*; *(magi)* Herodem sollicitant regis de -ate recentis *Mar.* 639.

natura] quae nulla rationis proportione iunguntur et a se omni substantia -aque discreta sunt *Pafn.* 1, 6; -ae maledictio nostrae *Theoph.* 409. iuxta -am fragilis carnis perituram *Pel.* 398. qui ex duabus -is unus Christus mirifice consistis, nec diversitate -arum unitatem personae dividens, nec unitate personae diversitatem -arum confundens *Sap.* 9, 4. postquam -am iam de busto redivivam humanam Christus solio patris intulit alto *asc.* 141; ignem mitescere mutata -a *Sap.* 5, 24. in dinoscendis syllabarum -is I *pr.* 2 *(Quantität).*

naturalis] oblita rabie -ique furore *Mar.* 745 *(de feris).* sibi -es imitans *(i. e. sequens)* bene mores *gest.* 429. -is saeva nece mortis *prim.* 284 *(von der Natur gesetzt; cf.* nex*).*

natus *(cf.* nasci *et* nata; *casus obliquos filii et filiae metrum respuit)*] *Mar.* 216. 223. 307. 381. 481. 537. 598. *asc.* 28. 100. 133. *Gong.* 5. *Pel.* 143. 176. *Theoph.* 278. 330. *Agn.* 119. 131. 142. *Ioh.* 25. *gest. prol.* 2, 20. *v.* 25. 120. 188. 450. 462. 734. *prim.* 77. 288. 563. 592. amandus *gest.* 115. 616. carus *Pel.* 159. *gest.* 668. dilectus *Mar.* 893. -os cunctarum mulierum *Agn.* 14 *adn.* crismatis unguento ascitur -is ecclesiae nitidis *Gong.* 38.

naufragium] si forte meo monitu post grave -um revertatur ad pristinae quietis portum *Abr.* 3, 16.

nautis *Pel.* 356 *(v.* 322 piscatores*).*

navigare] *(maris stella)* numquam occidit, sed navigantibus recti semitam itineris dirigit *Abr.* 2, 3.

navi pia membra locabant *Pel.* 346.

nebula] cum -a terras nox texerat atra *prim.* 218; *sed gest.* 556 *codex antiquus* donec nox obtegit rursum nebulo terram tenebroso*: sic* nubila *et* nebula *in codicibus permutari solent.*

necare] Christi pro lege -andus *Pel.* 184. elegere mori saevis poenisque -ari *Agn.* 17 *(cf. v.* 283. *Sap.* 5, 3. 14*).*

necessarius] hoc temperamentum eius lasciviae fuit necessarium *Pafn.* 10, 3. corpus delicatum mediocriter foveas -iis *Pafn.* 7, 16. in uno eodemque loco diversa corporis -a supplere debebo *Pafn.* 7, 12; satagebam iuxta meum posse licet minime -um, aliquem tamen conficere textum I *pr.* 6 *(cf. G. Kelleri ad Hettnerum epistolam, 3. Aug. 1853, Baechtold II*[1] *p. 223: 'es geht mir im Kopfe herum, dass ich einmal irgend etwas machen werde, welches durchaus notwendig, berechtigt und aus einem Gusse ist').*

necesse] capitolium et templa nobis intranda *etc.*? n. *Gall.* 7, 2. non est n. *Gall.* 2, 6.

propriis -os penitus vacuatos *Pel.* 154. obsidis teneros insontis stringere -os *Pel.* 212; hanc rebellem usque ad interniciem crudis -is caedite *Sap.* 5, 19.

nescire] neque simulando me -ita scire iacto, sed, quantum ad me, tantum scio, quod -io II *ep.* 10. per dynamin artes scire, sed per energian omnino -ire II *ep.* 7. minorem mundum *Pafn.* 1, 18. tam fortia bella *gest.* 288; si forte . . *Mar.* 690; *a. c. i. Gong.* 467 *sq. Gall.* II 5, 1. *Cal.* 9, 32. *Abr.* 1, 1. 7, 11. *Pafn.* 3, 4. 12, 2; *inf. Mar.* 893. *Gong.* 467 *sq. Sap.* 2, 2. *gest. pr.* 9.

nescius] qui plane sum -us, non philosophus *Pafn.* 1, 19. aliquis -us *(sc. viae) gest. pr.* 5.

neutra dignos vita *Dion.* 63 *(neque hac neque aeterna).*

nex] pro -ce martirii *Pel.* 304. edicta -cis ferocis *Dion.* 157. non ego causa -cis iuveni fueram pereunti, sed magis ipse sibi fuit incensor moriendi *Agn.* 289. pertimesce -cem sororum *Dulc.* 12, 1 *(cf.* 11, 2*)*; *neque vero violentiae notio inest, propter prim.* 284 naturalis *(von der Natur gesetzt)* saeva tactus -ce mortis, *nisi forte ibi 'necessitas' intellegenda est.*

niger] spiritus *(pl., i. e. daemones) Theoph.* 127. *Bas.* 199; antrum *Pel.* 225 *(pl., carcer). Bas.* 194 *(cella). Agn.* 210 (lupanaris). capilli *prim.* 47. tenebrae *Gong.* 220. *Pel.* 191 (carceris). *Dion.* 115 (errorum veterum). noctis umbrae *Bas.* 232.

nigredo] donec facies et vestes horribili -ine inficiebantur *Dulc. inscr. (cf.* 4, 3*).*

nihil *v. ind. gramm.: negationes.*

nimietate victa doloris *Abr.* 3, 6. prae -ate foetoris *Pafn.* 7, 12.

nimis infelix *Gong.* 543 *app.*; coartabar n. verendo *Pafn.* 5, 1 *(cf.* nimium*).*

nimium *(adv. i. e. valde) cum adiectivis: Agn.* 32. 87. 146. 275. 281. 455. *gest.* 13. 34. 111. 190. 350. 374. 413. 431. 448. 581. 1169. *prim.* 10. 46. 93. 319. *semel propria notione (zu sehr)* his n. iustus *(zelotisch)* monitis vir mansuefactus *Dion.* 99; non palam, sed n. occulte *Gall.* II 6, 1. sapienter *gest.* 673; *cum verbis: Mar.* 148. 762 *add. Agn.* 13. 193. 394. *Gall. inscr.* (coartatus: *cf.* 2, 4 *et* nimis*). Dulc.* 9, 1. *Cal.* 5, 1. *Abr.* 5, 2. *Sap.* 1, 3. 5, 31. *gest.* 216. 259. 382. 559 *app.*

nimius *(i. e. magnus)*] aestus *Agn.* 363. affectus (cordis) *Agn.* 46. *Abr.* 1, 2. ardor *Sap.* 6, 1. aura despectus *gest. prol.* 2, 38. calor *Mar.* 816. cruciatus cordis *gest.* 400. dolor *Agn.* 114. foetor *Abr.* 3, 8. *Pafn.* 7, 12. formido *Theoph.* 427. furor *Agn.* 134. ira (cordis) *Dion.* 54. *gest.* 566. labor *prim.* 243. lamenta *gest.* 340. languor *Agn.* 119. lassitudo *Dulc.* 14, 2. luctus *prim.* 554. terror *Agn.* 248.

nisi *cf. ind. metr.*

nisus] cuius ad exequias summo *(cf. v.* 117*)* -u celebrandas *prim.* 535. extinctum corpus -us *(cf. app.)* populorum ipso loco tumulatur honore supremo *Theoph.* 437. -ibus extenta cunctis hasta *gest.* 579.

nitere] ipsius *(Mariae)* faciem niveo candore -entem tradunt ardentis radios praecellere solis *Mar.* 348. in regno qualis -et paterno *(facies Christi) asc.* 41. laeta -et facies *Gong.* 115 *app.* inter quas Agnen simili splendore -entem conspexere suam *Agn.* 443.

nitescere] matuta -it, lucessit *Abr.* 7, 15.

niti *inf. Gong.* 136. *Agn.* 36. *Gall.* 5, 6. *Dulc.* 12, 5. *Cal.* 2, 1. *Sap.* 5, 26. *prim.* 137. 340. 370. (hoc solum,) ut . . II *pr.* 7. *Abr.* 9, 4.

nitidus] crismatis unguento scripto sibi fronteque signo ascitur natis ecclesiae -is *Gong.* 38. facie *Gong.* 350. toto corpore *Dulc.* 6, 2. truncatum corpus erigitur subito, -um splendore sereno *Dion.* 230. Iudittam fulgore cunctae -am bonitatis *gest.* 159. nititur, ut quanto extitit foedior, tanto appareat -ior *Abr.* 9, 4; candor *Ioh.* 15. corona *Agn.* 6 *(cf. Mar.* 397. *Ioh.* 24*).* palma *Pel.* 11. 303. solium *Ioh.* 2.

nitor] angelicae praefulgentem vestis -orem *Agn.* 247. caelestis luce -oris *Agn.* 415 *(cf. prim.* 223*).* splendens *prim.* 48. fidei decora -ore *Agn.* 31.

nivali densitate *gest. pr.* 5.

notus] *(Eadit)* cunctis fama fuerat bene -a *gest.* 84 *(cf. Pel.* 412 *app. et add.).* ominis hoc signum fit -um *prim.* 211. fit -um, fama prodente sinistra, *(a. c. i.) Agn.* 118; *cf. Mar.* 307 *app.*
novembris mensis *prim.* 382.
noveno mense *Mar.* 264 *(cf. ind. metr.).*
novitas] quid sentio, quid stupendae -atis gustando haurio? *Abr.* 6, 3. rei *gest.* 666. signi almi *Mar.* 737. inutilem Christianae -atem superstitionis *Dulc.* 1, 3.
novus] cordis cruciatus *Bas.* 40 *(cf. Pafn.* 3, 7*).* dulcedo *Sap.* 5, 23. Martis feritas *Pel.* 13. gaudium *Pafn.* 10, 1. lux *Dion.* 174. o -um, o stupendum miraculum *Dulc.* 11, 5. signum *Gong.* 255. stella *Mar.* 640. splendentis visio lucis *prim.* 198. -a in dies supplicia multiplicabo *Dulc.* 12, 2 *(cf. Sap.* 5, 23*).* canticum *Sap.* 9, 8. *Ioh.* 29 *(ex apocalypsi; aliter Mar.* 18*).* -um membris hominem reparat redivivis *Agn.* 297. si quid scias -i *Sap.* 1, 2.
nox] dies abiit, -x incumbit *Sap.* 3, 24. tribus continuis diebus ac -ctibus *Sap.* 5, 35 *(cf.* 9, 2 tres -ctes mecum permansistis *et prim.* 561*).* -cte dieque *prim.* 176. 244. 279; sub tempore -ctis *Mar.* 657 *(cf. v.* 535*). Bas.* 65. 226. *Dulc.* 3, 1 (hoc). *gest.* 548. tenebrae *Mar.* 358. *prim.* 195. 222. umbrae *Bas.* 232; tranquilla *Mar.* 574. atra *prim.* 218. furva *gest.* 550. nigella *gest.* 182. solitis rediens induta tenebris *gest.* 555; futura *Theoph.* 88 *(i. e. proxima; sic sequens prim.* 204*: cf. Mar.* 151*).* tertia *Abr.* 3, 10. apta recenti *gest.* 544 *(zur Befreiung ausersehn).* venerabilis *gest.* 356 *(de natali domini).* sacrata festi futuri *prim.* 214 *(Nacht vor Allerheiligen).* ipsa dies, in cuius -ctis medio . . *prim.* 378; -cti terrestris Christo dominante timoris *Mar.* 699 *app.*
nubes] levis *Mar.* 837 *adn.* rutilans *asc.* 115. serenus *asc.* 96 *app.*
nudare] ubi distracto -atur tegmine toto *Agn.* 215. -atam palmam *Gong.* 405. -atis plantis *gest.* 357 *(i. e. nudis)*; evulsis visceribus et -atis ossibus *Sap.* 5, 22; -ate Christicolas possessionibus propriis *Gall.* II 1, 2; *i. e. aperire:* -ari clancula dicta sibi *Gong.* 142. crimina *Gong.* 361 *(cf. v.* 450. *Bas.* 40*).* illi -abant, quaecumque secreta ferebant *gest.* 100 *(cf. v.* 330*).*
nudus] vestibus exutam, toto quoque corpore -am *Agn.* 208.
nugacitas] tuae cedere -ati *Cal.* 3, 5. revocari ab intentione -atis *Pafn.* 1, 28.
nugax] (mutatus) a -ace in castum virum *Cal.* 9, 17. nec solum -aces, sed etiam praepotentes viri *Pafn.* 1, 25 *(liederliche junge Leute; Männer in Amt und Würden).*
nullus *v. ind. gramm.*
numen] -ine cuncta tenens *Gong.* 4 *app.* divinum *Mar.* 821. *Dion.* 32. *Agn.* 363. summum *Mar.* 726. patris et nati, -en quoque pneumatis almi *Mar.* 223; -ina deorum placanda sunt ritu sacrificiorum *Gall.* 7, 2 *(cf. Agn.* 184*).*
numerare] dimensiones, quae -antur inter planetas sive inter cordas *Pafn.* 1, 12.
numerositatem meorum scelerum quasi in fasciculum collegi *Pafn.* 12, 3.
numeroso pretio gazae *Pel.* 132.
numerus] *(deus)* omnia in -o et mensura et pondere posuit *Sap.* 3, 22 *(cf. Pafn.* 1, 21 *et Mar.* 879*)*; non unus -us, sed plures *Sap.* 3, 10 *(cf.* 3, 20*).* par, impar, superfluus, imminutus, perfectus *(s. v.).* senarius *Sap.* 3, 16. octonarius, denarius, duodenarius *Sap.* 3, 12. epothoi *(i. e. epogdoi)* -i sive sesquioctavi *Pafn.* 1, 12. plenus absque diminutione filiarum -us *Sap.* 5, 27 *(cf.* 3, 10. *prim.* 169*).* credentis -us populi magis auctus *Dion.* 150 *(cf. prim.* 207*).*
nummus] causa stultitiae dicentes me tribuisse -os *(sc. centum solidos, v.* 134*)* ignoto extraneoque viro *Gong.* 148.
numquam, nunc *v. ind. gramm.*
nuntiare] -o, virginibus sacris tua clara propago instituet claustrum *prim.* 58.
nuntius] verbula non minimae -a maestitiae *Gong.* 370. caelestis -us *Mar.* 173. quis cum caelestis narrasset -a civis *Mar.* 238.

nuper editus *Mar.* 596 *(neugeboren).* attuli capellam semivivam dentibus luporum n. abstractam *Pafn.* 7, 3. obprobriis discessi plenus amaris n. de templo *Mar.* 170. *(librum meum)* praesentari ipse tui claris iussisti n. ocellis *gest. prol.* 2, 7; se vidisse novam fantes nuperrime stellam *Mar.* 640. despectus gravem facti nuperrime sortem *Theoph.* 73.

nupta *v.* nuptus.

nuptiae] nec te gravet nostrarum praeparatio -arum *Dulc.* 1, 2. usque in diem -arum *Gall.* 4, 4.

nuptiali lege *Dulc.* 1, 1 *(i. e. vinculo).*

nuptus] illicito -ae subito praeventus amore *Theoph.* 250 *(David Bathsebae).* quid sibi non -ae *(i. e. virginis)* partus vult iste novellus? *Mar.* 595.

nutare] regalium multiplicitatem *(cf. app.)* gestorum -ando et vacillando aegerrime transcurri *gest. pr.* 6.

nutrire] ad hoc vos materno lacte affluenter alui, ad hoc delicate -ivi, ut .. *Sap.* 4, 3. deliciis cibo -itum pascere parvo *Pel.* 192; *i. e. educare:* famosus iuvenis -itur partibus illis *Gong.* 23 *(ideoque etiam Theoph.* 3 v i r satis illustris -itur partibus illis*).* in palatio, in quo -iti estis a puero *Gall.* II 5, 1. rogatu propinquorum -iendam eam suscepi *Abr.* 1, 4 *(cf.* 3, 3. 14. 4, 4 Christo sponsam. 6, 1. 7, 2. 13*).* his pueris regali more -itis *gest.* 66. quas maternae pietatis amore -ivit *prim.* 426 *(Oda moniales).* quo -iret eum studio florente docendum *Theoph.* 11. (populum) pascens fidei tibimet sermone -ivi *Dion.* 221.

nutrix] abstractum gremio carae -icis amando *gest.* 58. -icis ab ubere *gest.* 1503 *(utroque loco de regis filiis).*

nutus] solo praemonstrantium -u inductus *gest. pr.* 5. qui -u tacito potis es disponere cuncta *Mar.* 865. -u domini defuit altithroni *Gong.* 236 *(durch eine Fügung).* -u clementis regis praestante perennis *prim.* 306. divino *Mar.* 60. *gest.* 56. *prim.* 74. *(dracones)* orantes tacitis *(cf. supra)* factorem -ibus orbis *Mar.* 71.

o *v. ind. gramm.: casus et interiect.*

obaudire] *(serpens,)* licet irrationale sit animal, haut surda tamen aure, quod iussisti, -ivit *Cal.* 9, 8.

obdormivit in Christo *Pafn. inscr.* *(cf. Agn.* 412*).*

obducere] ubi omnis semita nivali densitate velaretur -cta *gest. pr.* 5.

obesse] cui gratis *(i. e. frustra?)* obesse cupivit *Agn.* 408.

obex] fusi piscinae obice Bethsaidae *Gong.* 316.

obf- *v.* off-.

obicere] fateor, iturus, ut obiecisti, sacella intravi *Gall.* 12, 2 *(nunc vero Christianus est).* nudate Christicolas possessionibus propriis, obiciendo sententiam Christi, dicentis: .. *Gall.* II 1, 2. non enim dubito, mihi ab aliquibus obici, quod *(coni.)* ..; concedo II *pr.* 6 *(cf.* I *pr.* 3*).*

obiectio] vin adhuc, Fides, solita conviciorum -one imperatorem dehonestare? *Sap.* 5, 7.

obitus] post -um domnae flendum cunctis Eadithae *gest.* 597.

obiurgatio] vis frangitur -onis, ubi .. I *pr.* 9 *app.*

oblinere] me sordidulam, milies millenis sordium offuscationibus oblitam *Pafn.* 3, 8.

oblivisci] ut non -viscaris in te confidentem *Cal.* 8, 1. quod didicimus *Sap.* 4, 3. ut ignis vim virtutis suae -viscatur, tibi obtemperando *Dulc.* 11, 4. -ta rabie naturalique furore *Mar.* 745 *(de feris).* locum tetrum -tum lucis consignatumque tenebris *Pel.* 194.

obnixe] tuis o. manibus pedibusque semper insistens obsequiis *Gall.* 1, 2 *adn.*

obnoxius *(verfallen)*] vestri solummodo censurae, si quid fefelli, -a existo *gest. pr.* 10. quantislibet -us sis vitiis, proferas *Cal.* 9, 10. huiusmodi commisso reatus *Sap.* 1, 2.

obp- *v.* opp-.

obruta mille malis toties urbs fidelis *Pel.* 62.

obscenae aedis *Agn.* 188.

obscuratur vultus *Pafn.* 1, 1.

obscurus] antrum *Bas.* 208 (pectoris I *pr.* 6 *app.* *Pel.* 7. quam breve, quam -um *(habitaculum)* *Pafn.* 7, 9;

vultus *(opp.* serenus) *Gall.* 3, 2. *Pafn.* 1, 1; haut -a tuae fidei quia signa dedisti *gest.* 1149.
obsecrare] dic, -o *Abr.* 4, 2 *(cf.* 4, 5).
obsecratio] ieiuniis et -onibus *Gall.* II 5, 7 *(brünstige Gebete).*
obsequela venerationis *gest. pr.* 1.
obsequi] tibi ad -endum *Gall.* 7, 1.
obsequium] augustorum *Gall.* II 5, 1 *(cf. Gall.* 1, 2. 4, 5. 5, 4. 7, 1. patris *gest.* 1163. regale *prim.* 466. *plur. gest.* 501. 677. apta *gest.* 353); dei *etc. Mar.* 138. *Gall.* 9, 4. *Abr.* 7, 16. *prim.* 106. 226. 492 *(*divina *Theoph.* 8). dignum *Dion.* 170. -i sola veniunt istae *(sc. ferae)* quia causa *Mar.* 738. sideris -o tanti polita *(spelunca) Mar.* 652. *(Christus)* ascendit -o nubis circumsaeptus rutilantis *asc.* 115 *adn.* ut tua vita magis praefulgeat inclyta, castis saepius -is circumdata virginitatis *asc.* 93 *(Christus ad Mariam de Iohanne)*; daemonis *Theoph.* 93 (dura *v.* 141).
observantia] relicta vetustae -a religionis *Dulc.* 1, 3. omnem regularis -am conversationis penitus evacuavi *Abr.* 7, 8. artioris frenos -ae *Abr.* 3, 17.
observare] -ate pro foribus *Dulc.* 3, 2. -ate istas omni sollicitudine *Sap.* 3, 24; si deus iniquitates -abit *Pafn.* 12, 2 *adn.*; caute, si .. *prim.* 215; *cf. app. ad Abr.* 5, 2.
observatio] artissimae legis -one *Abr.* 9, 3; dissonantia -onis *(i. e. religionis) Sap.* 1, 4.
obses] -idis insontis *Pel.* 212. datis -idibus *Gall.* 9, 3.
obsidere] variis obsessos morbis *Gong.* 313. *Pel.* 367. obsessum linquant ut pectoris antrum *(daemones daemoniacorum) asc.* 32.
obsistere] fortiter -ens illi perversa volenti *Agn.* 263. quantum meae inscitiae obstiterit difficultatis *gest. pr.* 4.
obsitus] quid hoc vile ac detestabile monstrum, scissis et nigellis panniculis -um *Dulc.* 6, 1.
obstare] ingentes -antes undique rupes *Pel.* 287. his hominum monstris bellis -ans iteratis *gest.* 384. iaculis *gest.* 52. nullum tibi -at impedimentum eam videndi *Pafn.* 2, 6.
obstetrices mulieres *Mar.* 589.
obstinato pectore *Gall.* II 6, 1.
obstupefactus] *Mar.* 709 (quae cernentes). 804 (quo viso). *gest.* 624 (his compertis).
obstupescere] -uit *Gong.* 253 (vocemque per aera spargit). *Dion.* 9. *prim.* 50. uniuscuiusque pulchritudinem -esco *Sap.* 3, 2.
obtegere] donec nox -git rursum nebulo terram tenebroso *gest.* 556.
obtemperanter] quae iubes, o. amplector *Abr.* 7, 13 *(cf. Pafn.* 1, 2).
obtemperare] tibi *Dulc.* 11, 4. iussis tui imperatoris *Dulc.* 11, 2. este -antes monitis nostrae sanctae parentis. maternis libenter -amus monitis *Sap.* 5, 14 *(cf.* 3, 23 quo te mihi efficerem -antem). -antem mei votis ditabo *Sap.* 5, 31.
obtinere] qualiter *(Oddo)* invicti duro luctamine belli -uit castella locis constructa marinis *gest.* 1490 *(eingenommen hat).* triumphum *Pafn.* 7, 15. ante quam metam nostra -eat ratio *Gong.* 336 *(zu Ende käme).* clericatum in ecclesia -ui *Gall.* II 5, 4 *(hab innegehabt). a. c. i. Dion.* 257.
obtutu prono *Mar.* 847. *Pel.* 273 *(pl.).*
obversari] praepulchra, quam tecum -ari experiebar, puella *Abr.* 5, 2 *app.*
obviam] offeramus nos o. *Gall.* 8, 1 *(at cf. add.).*
obviare] cui haut blande dictis Ioseph mox -at istis *Mar.* 761. nihil nostra de parte infidelitatis, nihil tibi -abit contrarietatis *Pafn.* 2, 4.
obvius lupae factus *Gong.* 539 *(cf. Mar.* 254. *Agn.* 225 stetit. *Gall.* 8, 1 *add. gest.* 625 exit); id non -um nec cuiquam explicabile fore potest *Cal.* 9, 6 *(cf. Pafn.* 1, 3 perpluribus).
occasio] adhuc non repperi -onem irascendi *Cal.* 3, 4. patrandi facinoris *Cal.* 9, 4. decipiendi *Abr.* 8, 2. evadendi *Sap.* 3, 24; si -o non daretur negotiando aliud lucrari I *pr.* 8.
occasus] ducis -us miserabilis *prim.* 562 *(cf. Cal.* 9, 3). ad -um rursus vergitur *Cal.* 9, 30.
occidens] ab oriente in -ntem *Pafn.* 1, 16.
occīdere] cur maris stella dicitur? quia numquam -it, sed .. *Abr.* 2, 3; -it (?) in bello *prim.* 358 *app.*

oleum] vas plenum -o et adipe *Sap.* 5, 24.

olim *de re praeterita Mar.* 31. 536. *gest.* 456; *de re futura Mar.* 213.

olimpias v. olympias.

oliviferi montis *asc.* 20.

ollas et sartagines *Dulc. inscr. (cf.* 4, 2. 3*)*.

olympiades duae (tres) *Abr.* 1, 4. *Sap.* 3, 11. 12 *(i. e. octo aut duodecim anni)*.

ominis hoc signum felicis serenum *prim.* 209 *(cf. gest.* 19*)*.

omittere] sponte -ens *(hingebend)* soboles, quas peperi *Sap.* 9, 8.

omnigenus] fraudibus -is antiquae calliditatis *Gong.* 435.

omnino *Agn.* 352. II *ep.* 7. *Sap.* 5, 31. *prim.* 230. 323.

omniparens verbi genitor mundique creator *Agn.* 373 *(cf. Pafn.* 7, 1. *Sap.* 5, 20. 9, 4*)*.

omnipater *Mar.* 134. 216. *Gall.* 2, 5.

omnipotens] rector *Mar.* 314. pater *asc.* 54. deus *Dulc.* 1, 3. vir *Mar.* 726 *(de Christo; opp.* parvus homuncio*)*; *subst. Agn.* 62. 75. *gest.* 1145.

omnis] aevum *Theoph.* 320. constructio coenobii *prim.* 150. decus *Pel.* 167. *Agn.* 278. dedecus *Agn.* 192. dies *Mar.* 368. *Abr.* 4, 3. domus *(eius) Mar.* 70. genus tuum *Bas.* 122. mundus *Theoph.* 363. orbis *Mar.* 187. 332. plebs *Mar.* 262. *Agn.* 132. *gest.* 91. popellus *Mar.* 420. stirps *(eius) prim.* 441; *subst.:* cum sub tectis templi consisteret -is *Mar.* 410. -e, quod feci *Cal.* 9, 16. *(Christus,)* quae sacra praedixit scriptura, per -e replevit *Theoph.* 309. nec in solo nec in -i *Cal.* 2, 2 *adn.*; omnes *adi.* I *pr.* 1. *Mar.* 74. 191. 326. 354. 431. 435 *etc.*; *subst. Mar.* 127 (omnia). 220. 337 *etc.*

onerare] ipso qui mensas dapibus ponunt honeratas *Gong.* 211 *(cf. app. et adn.)*.

onus grave *Cal.* 9, 23 (peccati). *Abr.* 2, 5 (corporis; *cf. app.*). id quidem -eris imposuistis, ut .. *gest. pr.* 3.

onustus] istius palmae -ae de fructu *Mar.* 758.

opera] unde paene -a cessavit dictandi II *ep.* 4. -am dare tuis iussis *Dion.* 183. componendis II *ep.* 5. tuis praeceptis implendis *Dulc.* 13, 2. obsequiis -am gessit regalibus aptam *gest.* 677.

operari] purpureos digitis filos -ans benedictis *Mar.* 519. purpura sed sanctae fulgens -anda Mariae creditur *Mar.* 502: miranda *Cal.* 9, 9. perversa *Pafn.* 1. 20; Christi, qui in sanctis -atur II *pr.* 8 *(cf.* II *ep.* 3*)*.

opperit imperium *(palma) Mar.* 781.

opimus] doctor Paulus *Dion.* 23 *app.*; candor *Ioh.* 5. merita *Theoph.* 178. aeternae radius lucis *Dion.* 114. venia *Theoph.* 267.

opinio] o te tali -one felicem! *Gall.* 10, 1 *(dass du jetzt so denkst)*.

oportet proferas *Gall.* 1, 5; *a. c. i. Pafn.* 5, 2.

oportune *Gall.* 7, 1. *Pafn.* 7, 1 *(es ist gut, dass .. jetzt ..)*.

oppido pauci *Dion.* 123.

opponere] cuiusdam saepta pauperis -sita *Gong.* 90 *(voran er vorbeikam)*. insuper *(daemones)* opprobriis -nunt semper amaris, quod *(coni.) Bas.* 202.

opprobrium] reddidit econtra dominae lasciva famella -is iactum servili murmure verbum: .. Anna sed -um patienter pertulit istud *Mar.* 157. 160. -i causa *Mar.* 505. -is plenus amaris *Mar.* 169 *(cf. v.* 204. *Bas.* 202*)*. -is tangi, colaphis, alapis quoque caedi *Theoph.* 305. finetenus portet indicium proprii -i *Gong.* 582.

ops] egenti paginae opem tuae rectitudinis ne pigriteris adhibere I *pr.* 9. fer opem dolori, quem patior *Abr.* 3, 1. praestabat opem solita pietate recentem *prim.* 302. cuius opem tanti sensit sub fasce pericli *Agn.* 231; cuius ope saepissime indigemus ad defensionem patriae *Gall.* 2, 2; opibus rerum pollens *Bas.* 22.

optare] hoc -o *Pafn.* 3, 7 *(cf.* 4, 2*)*. hoc -amus, hoc amplectimur, ut .. *Dulc.* 1, 8. *Sap.* 5, 5 *(sed Pafn.* 3, 7 quo *aliter interpretandum)*. quod ipsa me praesente mortem, ut adveniret, -ando invitavit *Cal.* 5, 2; *inf. Pel.* 202. *Dion.* 103. *Agn.* 386. *Gall.* II 3, 1. 5, 3. *Dulc.* 12, 1. *prim.* 385; *a. c. i. Gong.* 452. *Pel.* 265. *Bas.* 27. 105. *gest.* 347. 362 *app.*

orbitas] pro compassione -atis *Abr.* 1, 3 *(de puella 'utriusque parentis solamine destituta').* pro solamine, quod contulistis meae -ati *Sap.* 9, 2 *(loquitur mater filiabus orbata).*

orbus] se -o cautum praebebat ocellum *Gong.* 63 *adn.*

ordinare] qualiter vitam moresque -averit *Abr.* 9, 2.

ordiri huius stamen opusculi *gest. pr.* 9 *(cf.* I *pr.* 3*)*; sic Sergius orsus inquit *prim.* 156 *(cf.* orsum*).*

ordo] -ine digesto *Mar.* 630. *gest. prol.* 1, 33. dispositio *prim.* 221. narravit ab -ine cuncta *Theoph.* 390 *(i. e. 'ordine digesto' ab initio).* ac deinceps per -inem *Sap.* 3, 18. -ine postremus non sit tamen iste libellus, quem prius exemplo constat scriptum fore nullo *gest. prol.* 1, 28. -ine bis duodenorum pulchro seniorum stipatus *Ioh.* 3. -o nunc rerum deposcit debitus harum, ut .. *prim.* 1; -ine divino *(Fügung)* fieri sed talia credo *Mar.* 601.

organa melodiis in quo *(thalamo)* resonando canoris carmen dulce mihi cantant per tempora saecli *Agn.* 100.

oriens] ab -nte in occidentem *Pafn.* 1, 16.

origo] da diversas partes huius solvendae hominis prospere repetere principium sui -inis *Pafn.* 13, 3 *(sc. animam caeleste, corpus terrestre).* clara ex stirpe me -inem non nego trahere *Sap.* 3, 6. Liudulfus, cura cuius processit -o omnis structurae *prim.* 281.

oriri *(semper* ortus; *cf.* oriens*)*] ortus sol *Bas.* 232. die sacra feliciter orta *Theoph.* 383; post hunc Henricus fuerat feliciter ortus *gest.* 46 *(eleganter cum imagine v.* 33 fulsit ceu Lucifer ortus Oddo; *cf. prim.* 569*).* ortus regali David de germine magni *Mar.* 52. summis natalibus *Sap.* 3, 6; quam scrupulosa et plexilis quaestio ex istarum aetate infantularum est orta *Sap.* 3, 22.

ornamentum] vinclis palmas stringendo cruentis eius candidolas -is magis aptas *gest.* 185. depositis suis -is pretiosis *gest.* 354.

ornare] -atam pulchre cultu vestis pretiosae *prim.* 335 *(cf. Pel.* 222. *Agn.* 442. *Abr.* 6, 1 *app.).* optans plus animam -ari gemmis perfectae virginitatis quam corpus pompa mundi mortale caduca *Bas.* 28. toto se placidis -ans conamine factis *Mar.* 66. hunc libellum parvo ullius decoris cultu -atum I *pr.* 1; *(deus Oddonem)* tam magnificis -at persaepe triumphis *gest.* 138. ut heram tanti compositus ducis -aret famulatus *gest.* 657. -ant exequiae corpus exanime *Gong.* 490. quae coenobium donis -avit saepe coruscis *prim.* 478. *(imperatores Christiani,)* quia adolabantur creatori, augustalis apicem dignitatis -abant et beatificabant insignibus suae probitatis et sanctitatis *Gall.* II 5, 3 *(magis sc., quam ipsi eo ornabantur).*

ornatus varii claros cultus *Agn.* 94. -us maioris suscepit honoris *gest.* 1481 *(cf. v.* 499 *et p.* X [30]*).* templi *Mar.* 500.

orsum *(semper plur.; cf.* ordiri*)*] *Mar.* 173. 323. 527. *Gong.* 153 *(cf. gest.* 1506*).* 519. ewangelica *Theoph.* 387. *gest.* 268. blanda *Theoph.* 291. firma *gest.* 222.

ortus] a solis veniens -u rutilantis *Ioh.* 16. -us tui primordia clara beati *Mar.* 23. -us sui nobilitati *Agn.* 30 (= *prim.* 7).

ōs] aurem regali ludens contulit ori magno ridiculo, divertens ora negata *Pel.* 240 *sq.* *(cf. v.* 272*).* dextra compressit martyris ora *Pel.* 268. ora naresque pugnis frangendo *Pafn.* 1, 26 *(einander).* osculor os oculosque *(filiae) Sap.* 5, 13. sapientia nominis fulget in ore *Sap.* 3, 6; plasma suae dextrae rapiens serpentis ab ore *Theoph.* 445 *(cf. Bas.* 259*)*; quae suo profluxit ab ore loquela, nectare gratiolae fuerat condita supernae *Mar.* 341 *(cf. Agn.* 95. *Theoph.* 266*).* qui te mente fide, voto laudamus et ore *Theoph.* 412. Christum ore negato *Bas.* 67. ut os ad vovendum aperui *Gall.* 12, 6. divinum *Gong.* 8 *(i. e. dei).* mellifluum *gest.* 1178. modestum *prim.* 351. praedulce *Pel.* 200. omnis rusticitas oris *gest. prol.* 2, 36.

expansis suis ad sidera -is *Gong.* 259 *(cf. Theoph.* 310. *Agn.* 371*).* fundo *(aquae)* nudatam committit denique -am *Gong.* 405 *(v.* 417 cum -am retulit*).* vinclis -as stringendo cruentis eius candidolas *gest.* 184.

palmus *(cf. app. et ind. verb. s. v.* concludere*)*] qui vales proprio mundum concludere -o *Mar.* 873.

palpare] castam temptans -are Mariam *Mar.* 606. talia blandiloquis -antes verbula linguis *Pel.* 388. -antes linguae *Dion.* 228 *(capite praeciso).*

pandere triclynium militibus suum *Gong.* 234. -o medicamina sani optima consilii mox capienda tibi *Gong.* 547. felicis primordia Gandeshemensis -ere coenobii *prim. prol.* 3 *(sic alibi* pangere*).*

pangere] Christo laudes *Pel.* 83 *(cf. Sap.* 6, 2*).* grates *Gong.* 277 *(cf. Mar.* 40*).* ortus tui primordia clara beati necnon regalem -ere progeniem *Mar.* 24 *(cf.* pandere*).* carmine quo compto valeam pia -ere facta sancti Gongolfi *Gong.* 13 *(cf. Agn.* 26*)*; quod pepigit, pactum *Agn.* 153.

panis] caelestem frangere -em *Dion.* 173.

pannus] minimum -orum filum *Mar.* 626.

papa *Clemens I: Dion.* 117. 140. *Sergius II:* beatus *prim.* 125. inclite *prim.* 134.

papae *v. ind. gramm.: interiect.*

par] principibus fit par, ducibus sed nec fuit impar *prim.* 18 *adn.* in deitate parem nec maiestate minorem *Agn.* 74. par *(i. e. tanta, quanta nunc)* victoria *Abr.* 3, 7. pari condicione extinctam *Sap.* 5, 27. par decus imperii *gest. prol.* 2, 17. pari similis splendore frui ditionis *prim.* 80. paribus vestigiis *Abr.* 7, 15. tot spatia, pares productiones, eaedem simphoniae repperiuntur in his, quae et in cordis *Pafn.* 1, 11; *mathem.* numerus par *(gerade Zahl)*, pariter par, impariter par *v.* numerus.

paraclytus] sancto amborum *(dei patris et filii)* -o *Dulc.* 11, 1.

paradisiaci aromatis *Sap.* 5, 23. -is locellis *Mar.* 784 *(i. e. in ipsa paradiso).*

paradysus] in -um *Mar.* 796.

paranimphus] virginis aeternae, partus et tanti sacra narrantis -i *Mar.* 530 *(sic de Gabriele Ps.-Fortunatus carm.* 1, 325*).*

parare] omne, quod -as ad dolorem *Sap.* 5, 10. cunctis ad cultum rite -atis *prim.* 391; -ate vos ad tolerantiam futuri certaminis *Sap.* 5, 14; cibum -atum *Mar.* 190; insidias hostili parte -atas *gest.* 242 *(*occulta fraude *v.* 137. vulpino corde *Mar.* 666*).* vindictam poenali lege -andam *Gong.* 375. de poena iam rite -anda *Gong.* 455. his procerum dampnis magna feritate -atis *Pel.* 125. funeris magni fit pompa -ata *Gong.* 489 *add.* in tumulo non absque dolore -ato *prim.* 553. -at regredi *Dulc.* 4, 4; *cf.* paratus.

parator mundi rerumque *Gong.* 1.

paratus] complectens animo praecepta -o *prim.* 255. *(Christus)* auxilium, spes solamenque -um eius praesidium devota mente precantum *Theoph.* 209. laqueos omnes captare -os *Theoph.* 106.

parce (victum) illi praebitum ire *Pafn.* 7, 6 *(cf. Pel.* 378 -ius satiatae *cum adn.).* loquere -ius, ne irascar *Sap.* 5, 17.

parcere *absolute: Agn.* 182. 187. *Gall.* 9, 3. *Dulc.* 11, 2. rex pie, Hrotsvithae -ens miserere misellae *asc.* 148 *(cf. Theoph.* 343. *Cal.* 9, 18 qui te -endo occidit et occidendo vivificavit. *gest.* 274*)*; qui tibi dilecto nescivit -ere nato *Mar.* 893. nec scivit proprio -ere iam domino *Gong.* 446 *(dux a clerico adultero occiditur).* regis ministris *gest.* 277 *(de deo).* (huius) infantiae *Dulc.* 10, 1. 12, 4. *Sap.* 5, 3. 18. infantili simplicitati *Agn.* 180. lacrimis, anxietati cordis *Gall.* II 9, 2. audaciae *Gall.* II 5, 6. criminibus *Theoph.* 407. nostris culpis *Dion.* 257. -atis talibus alloquiis *Gong.* 156 *(cf. Pel.* 261*).* nec -am preculis studio certante profusis *Theoph.* 341.

parcus] pretii non munere -i *Mar.* 379 *add.*

pardus] magnanimes cum -is leones *Mar.* 729.

parens, *m.: Pel.* 75 *adn. Bas.* 133. *Agn.* 313. *gest.* 671. 1165. ipsum ceu dul-

595). 673. tantus *Mar.* 530. -us post gaudia casta *Theoph.* 181 (*cf. v.* 116). hanc solam consistere dignam ad proprii -um nati *Mar.* 307. (*Annam*) sterilem non tempore parvo spem -us homini nullam conferre fideli *Mar.* 84.

parum] ac commota p. *prim.* 39 *adn.*

parvipendere] dicam digestim. hoc interim -o, quo edisseras, quod magis -o *Gall.* 12, 1. quid, si terream suppliciis? -unt *Dulc.* 2, 2. lenocinia tua -o tuique lasciviam fastidio, sed te ipsum penitus sperno *Cal.* 3, 3. qui haec -et (?), asinum vivit *Abr.* 2, 6 *app.* licet sanguinis superbia nobis sit -enda *Sap.* 3, 6. lenitatem -it pietatis (*tuae*) *Sap.* 5, 19. si flagra -is, acrioribus poenis coartaberis *Sap.* 5, 21.

parvus] homuncio *Mar.* 725 (*Christus infans*). puer *Mar.* 632. Maria *Mar.* 325. puella *Mar.* 352. virguncula *Mar.* 285. ingenio -am necnon aetate tenellam *Agn.* 179; barbula *prim.* 46. non -a caterva *Theoph.* 317. *gest.* 621. causa gravis non -a doloris *Agn.* 117 (*cf. gest.* 172). cibo *Pel.* 192. hunc libellum -o ullius decoris cultu ornatum, sed non -a diligentia inlaboratum I *pr.* 1. ecclesia *prim.* 103. non -i dona lucelli *Bas.* 43. munus *Mar.* 675. praesepe *Mar.* 876. non -am seditionem *Agn.* 345. spatii post tempora -i *gest.* 1177 (spatium *Pafn.* 7, 6. *gest.* 372. tempus *Mar.* 83. 508. *Bas.* 207). non -o terrore *gest.* 577; *cf.* parvipendere.

minor] aetatis meriti pariterque -oris *gest.* 113 (*cf. Pel.* 396). haut -or obsequela venerationis *gest. pr.* 1. non -oris diligentia sollicitudinis II *ep.* 11; -orem illo numero summae quantitatem *Sap.* 3, 13. mundus *Pafn.* 1, 2. 3. 18 (*i. e. microcosmus, homo*). terminus *Sap.* 3, 19 (*numeri digestim scripti*); aetate I *pr.* 7. *Dulc.* 1, 5. deitate parem nec maiestate -orem *Agn.* 74. quanto sexus fragilior scientiaque -or *gest. pr.* 9.

minimus] vel summatim attingere saltim laudis particulam, virgo, tuae -am *Mar.* 22. -um pannorum filum *Mar.* 626. signis non -is *Gong.* 332. non -ae maestitiae *Gong.* 270; Christi -is *Theoph.* 22; -is mentem laxare rimandis *gest. prol.* 2, 27. -um delectationis *Pafn.* 1, 21.

pascere porcos *prim.* 192. gregem *Mar.* 96 (*cf. v.* 57. 99. 164. 200); invalidam turbam, quam suevit mensa -ere saepe sua *Gong.* 214. deliciis cibo nutritum -ere parvo *Pel.* 192; populum, quem -ens fidei tibimet sermone nutrivi *Dion.* 221.

paschae diem *gest.* 325.

paschalis agnus (*Christus*) *gest.* 328.

pascua modici foeni *Mar.* 748.

passibilis] non respuisti fieri homo -is humanitate *Sap.* 9, 6.

passim] in terra cernens simulachra decora obtuto prono p. volitare minuta *Mar.* 847. p. fantasma recessit *Theoph.* 129 (*zerstob nach allen Seiten*). plures gentes p. habitantes *gest. prol.* 1, 5 (*cf. p.* 400 *s. v.* orbis). hac fama templi p. resonante sacrandi *prim.* 383.

passio s. Gongolfi martiris *etc. inscriptiones Gong. Pel.* (*cf.* I *epil.*). *Dion. Agn. Dulc. Sap.* (*bis; cf.* 5, 27). ipsa, quam toleratis, me urget -o *Gall.* 9, 2 (*mich hat dieselbe Schwäche befallen wie euch*).

pastor] agmen tenerum Christo -ore regendum *Pel.* 42. verus *Mar.* 58. *asc.* 62. *Theoph.* 311. pius *Theoph.* 413. (*Petrus*) gregi iussus praeesse fideli princeps, ecclesiae -or fit iure sacratae *Theoph.* 269 (*cf. v.* 39. *prim.* 164). ecclesiae -or Brun nascitur almae *gest.* 53 *adn.* -orem fidum (*Basilium*) quo (*deus*) confortaret in hostem *Bas.* 253 (sancti necnon -oris amandi *v.* 255). quo bonus errantem -or ovem turmis proprii iunxisset ovilis *Bas.* 231 (*cf. Abr.* 7, 15).

pastus] (*Christus me*) dulci -u cibavit *Agn.* 96 (*spir.*).

patefacere] Iohannes virgo caelum vidit -factum *Ioh.* 1. caelis -factis *Dion.* 67 (*cf. asc.* 117). (*Christus*) ascensum graduum cunctis -fecit in aevum, per quos ad patriam tendunt remeare relictam *Mar.* 309.

patenter] ecce, p. adest dominus *Mar.* 851. quo iam p. detegeret dubio causae secreta remoto *Pel.* 375. decus talis praestabo p. ho-

i. e. admittere, non impedire: turpe si -eris. non -iar *Gall.* II 1, 1. non -itur talem Christi miles amorem *Pel.* 238. *(deus)* non solum peccantes -itur, sed etiam poenitentibus praemia gratis largitur *Pafn.* 12, 6; vix -iens tantae praeconia causae *Mar.* 227. poenas spirituum -ior vix nigrorum *Bas.* 199 *(kann sie kaum aushalten).* quod delicatae teneritudo mentis aegre -iatur difficultatem tanti laboris *Pafn.* 7, 7. vix germani damnum -iens grave cari *gest.* 191 *(cf. v.* 517*).* dilectae matris mortem graviter -ientem *gest.* 440; ut . . *Gall.* 12, 5. *inf. Theoph.* 189 (non; *cf. Cal.* 9, 31). *Sap.* 5, 18. *a. c. i. Gong.* 456. *Agn.* 403. *Gall.* 12, 8. *Cal.* 9, 21. *Sap.* 2, 2. *gest.* 529.

patientem mentem *Theoph.* 67.

patienter *Mar.* 160. 880. *asc.* 8. 51. *Theoph.* 62. *Dion.* 184. bene p. *Mar.* 509.

patientia clemens *(Christi) Cal.* 9, 19. o Christe, quam miranda tuae circa nos benignitatis -a, qui te scientes vides peccare et tamen tardas perdere *Pafn.* 3, 5.

patrare] per quam sunt crebro miracula tanta -ata *Agn.* 404; summum pontificem *(Iohannem XII.)* quaedam perversa -antem *gest.* 1495. contra propositum nec quid -are profanum *prim.* 408. omnes culpas in me -atas *Theoph.* 220. facinus *Cal.* 9, 4. 11. *Abr.* 3, 4. scelus *Gong.* 545. hoc ut quantocius posset -are malignus *(i. e. diabolus) gest.* 732.

patria *Mar.* 100. 240. 310. 658. *Pel.* 178. *Gall.* 1, 1. 2, 2. II 2, 1. 3, 1. 4, 1. *Sap.* 3, 6. *gest.* 90. 672. 674. 691. 712. 1168 *(cf. v.* 1177*).* 1170. eiusdem populi -am petiit scelerosi *gest.* 388. amanda *gest.* 207. 335. cara *Pel.* 169. *gest.* 201; *Gegend:* quaedam impudens femina moratur in hac -a *Pafn.* 1, 23. sive sis huius -ae indigena sive advena *Pafn.* 2, 2; cives -ae caelestis *Pafn.* 1, 27 *(cf. Theoph.* 142*).* tibi -am reddi supernam *Bas.* 114.

patriarcha] Abrahae -ae *gest.* 192. tali felix -a nepote *Mar.* 65 *(de Ioachim).*

patrium] -i censūs *Gong.* 57 *adn.*

patrius] coloni *Gong.* 305 *(Landsleute)*; arva *gest.* 603. orae *gest.* 667. sedes *(pl.) Dion.* 18. urbs *Mar.* 546. 681; mores *Pel.* 40. affectus *(sing.) gest.* 441.

patrona *(cf. app.)*] iam -a effecta te parientis *Sap.* 7, 2.

patronus] plangebant cuncti casum tanti -i, ipsius famuli maxime sed miseri *Gong.* 491 *(de duce).* et regnum sub -o staret bene tanto *gest.* 670 *(de Liudulfo)*; praestolata suum gavisa mente -um *Mar.* 252 *(ihren Eheherrn)*; *de sanctis:* refoventur amore -i *Gong.* 521. caelitus dati -i *Pel.* 413. tanti *Dion.* 243. -orum piorum *prim.* 388 *(s. Anastasius et s. Innocentius papae patroni sunt monasterii Gandeshemensis, cf. v.* 438, *et Oddonis ducis, v.* 517*).*

patulus] orantes, aditum iam fieri -um *Gong.* 230 *(i. e. patefieri).*

paucus] pretii non munere -o *Pel.* 358 *(cf. Mar.* 379 *add.).* non -o tempore *Pel.* 367; non -is hostibus *Pel.* 36. post annos -os *prim.* 469. -orum post intervalla dierum *Theoph.* 57 *(cf. gest.* 1187*)*; *subst.:* -is ac solummodo familiaribus meis II *ep.* 4 *(bis). cf. Pafn.* 1, 24 *(opp.* omnes*). gest.* 260. 687; -is te volo *Gall.* 2, 1 *adn.* filias affabar -is *Sap.* 3, 5. supra -is memoratus *gest.* 418.

paulatim] iam tunc clementis p. gratia patris incoepit radiis mundo lucessere claris *Mar.* 209. suadete illi p. mysterium nostrae fidei *Gall.* 6, 1.

paulisper substitit *Gong.* 97 *(cf. Pafn.* 4, 4*).* siluit *Gong.* 231.

pauperes *(semper de eorum susceptione agitur)*] *Mar.* 618. *Gall.* 13, 6. 7. *Abr.* 1, 4. 7, 14.

pausare] -avit cara palmae Maria sub umbra *Mar.* 753. commode -o in craticula, ceu in tranquilla navicula *Sap.* 5, 10. competenti in loco -ando silesco *gest. pr.* 6 *(tota imago comparanda est).*

pavere] talibus et verbis terrebat corda -entis *Theoph.* 211 *(non sine anticipatione).* admirando -et, laeto sed pectore gaudet *Agn.* 334.

pavescere] ne trepidas *(cf. app.)*, nec perturbata -as *prim.* 53. ad tormenta *Sap.* 4, 1.

[illegible]

... *Pafn.* 3. 1.

penna (*Anna*) [illegible] *Mar.* 124. (*angelus*) [illegible] aethera -is *Mar.* 147.

pensare, quam aequa lance (*deus*) singulorum merita -at *Cal.* 9. 6 (*cf. Pafn.* 12. 5). si tamen sanae mentis examen accesserit, quae res recte -are non nescit *gest. pr.* 2.

[illegible]

... quae commoneo, [illegible] prompto *Pd.* [illegible] *Abr.* [illegible]

[illegible] incepit -ari. quis . . *Apn.* [illegible]

[illegible] spatium tantum *Mar.* 530. [illegible] orbis *Gong.* [illegible] florigerum campum *Mar.* [illegible] zodiacum circulum *Abr.* 2. [illegible] locum *gest.* [illegible]: viam coeptam *gest.* [illegible] (*ad finem*): multiplices fraudes *gest.* 241. ut gesta caesaris augusti metrica [illegible] ratione *gest. pr.* 3.

percussor, sub ictu -oris *Sap.* 5. 13 (*cf.* 5. 14. [illegible] 7. [illegible]). -oris filius *Gall.* *inscr.* (*Terrentiani praesidis*).

(Christum) -um deum hominemque verum *Sap.* 9, 7. quoadusque haec eadem Thais resurgat -a ut fuit homo *Pafn.* 13, 4; haec -orum sunt conservanda virorum sudori. quis posse dedit sapientia patris omnia compositis sapienter dicere verbis *gest.* 246 *sqq.* *(cf. app.).* -um specie plenumque decore *Agn.* 331 *(cf. Dulc.* 2, 1 *add.).* cum scientia longe excellentius sitis -i II *ep.* 3. (mens; invida) in sui comparatione -iores ambit vilescere *Cal.* 9. 31; aetas *Mar.* 421 *(i. e. matura)*; mentis amor *gest.* 451. bonitas *gest.* 69. fides *gest.* 737. virginitas *Bas.* 28; ille numerus -us dicitur, qui suis aequus partibus nec auget nec minuit *Sap.* 3, 16 *adn.*

perferre] sententiolam loeti -ferre supremam *Pel.* 60 *(über sich ergehn lassen).* *(Christus mortem)* nostri causa patienter -tulit ergo *asc.* 8. nostri causa qui -tulit ergo obpropriis tangi sacraque pulsari crebris sua terga flagellis *Theoph.* 304. Anna obprobrium patienter -tulit istud *Mar.* 169.

perficere] his bene -fectis *Theoph.* 205 *(cf. prim.* 375*).* hoc ubi -fecit *Theoph.* 125. quod devote agitur, facile -ficitur *Abr.* 8, 1. quod votis gerimus, factis bene -ficiamus *prim.* 145. officium iniunctum *Sap.* 5. 35. nefas *Cal.* 9, 12 *(cf. gest.* 339*).* quod facturus eris, hodie -fice *Gall.* II 5, 7 *add.* ut in me -ficiatur voluntas divinitatis *Abr.* 7, 17. quis opus ad templi pertingens traditur ornatum studiose -ficiendum *Mar.* 500 *(cf. r.* 352 *app.).* cellulam *Pafn.* 7, 6. 8. coenobium *prim.* 291 *(cf. r.* 286. 373*).* ad -fecti defensionem opusculi I *pr.* 5. qui coeptum -fecit opus *prim. prol.* 6 r. 63; sicut pressi excellentesque soni armonice coniuncti quiddam -ficiunt musicum, ita dissona elementa convenienter concordantia unum -ficiunt mundum *Pafn.* 1, 6. sicut maior mundus ex IIII contrariis elementis -ficitur, ita et homo non solum ab eisdem elementis, sed etiam ex magis contrariis partibus coaptatur *Pafn.* 1, 4 *(cf.* 1, 13. 14*).* denarius numerus, qui duobus lustris -ficitur *Sap.* 3, 12.

perfidus] populator urbis *Pel.* 78. gens Saracenorum *Pel.* 24 *(ungläubig).*

perfodere] martiris egregiae iugulum -fodit avare *Agn.* 406. funda machinali, crebro bellantes saxis quae -fodit hostes *Pel.* 279. tandem Ag. et Chion. concremari et Hir. iussit -fodi *Dulc. inscr. (sc. sagittis; cf.* 14, 2*).* spiculis -fossus amoris *Bas.* 37. *Agn.* 111.

perfrui] quo nostra -i possis amicitia *Sap.* 3, 3. aeternis gaudiis *Gall.* II 7, 1. aeternis bonis *Sap.* 5, 14.

perfundere] serpentinis -sus venenis *Cal.* 9, 12. tu dignare tuae -ndere corda famellae Hrotsvithae rore tis pie gratiolae *Gong.* 11. animam caelestis -sam luce nitoris *Agn.* 415. locum, quem lux -derat, ipsum *prim.* 201. verecundari gravique rubore -ndi II *pr.* 4.

perfungi] officio vice rectricis -ncta prioris *prim.* 481.

perfurere] cur manet Cal. gravi vultu modestus, nec -it solito more in amore Drusianae? *Cal.* 9, 27.

pergere *i. e. ire (numquam propria notione continuandi)*] *absolute: Mar.* 649. 842. *Gong.* 263. *Pel.* 117. *Dion.* 34. 44. *Gall.* 7, 2 *(de imperatore et exercitu).* *Pafn.* 6, 1 (mecum; *cf.* 2, 6. *Sap.* 5, 1*).* *prim.* 258. ascenso equo *Dulc.* 13, 4; per pelagi calles vasti *Mar.* 818. e patria *Gong.* 426. in Egyptum *Mar.* 697. in longinquam -ens per devia terram *Mar.* 97. ad patriam urbem *Mar.* 546. exsurgens subito, vultu quoque, -e, sereno ad portam subito, quae dicitur aurea vulgo *Mar.* 246 *(cf. r.* 251*).* ad palatium *Sap.* 2, 2. ad ecclesiam mecum cras -ito sanctam *Bas.* 164. ad loca coenobii *prim.* 389. ad nos -endi calles *gest.* 385. Romam *gest.* 591. *prim.* 121. illo *Pafn.* 2, 6 *(cf. Mar.* 842 *add.).* -endi pariterque manendi quo vellet libertatem *gest.* 503. ad astra *Mar.* 208 *(de angelo).* ad aethra *asc.* 126. sursum *asc.* 118; securus -e *(cf. Gall.* 4, 2*)* imperio populos Christi subiungere multos *Dion.* 126. -eret ut *(exercitus)* gentem secum delere fidelem *Pel.* 117. finem

[illegible]

[illegible] *Pal.* [illegible] *Aur* 9 [illegible]

[illegible] *Mar.* [illegible]

[illegible] *Gal.* [illegible]

[illegible] *Gal.* [illegible]

[illegible] *Mar* [illegible]

[illegible] est pretium [illegible]

[illegible] *Gal.* [illegible]

[illegible] Anna angelicis [illegible] *Mar* [illegible] *Freundschaft* [illegible] advenien-

[illegible] *Wasser wollte)* [illegible] *Gong.* [illegible] *(Gelegenheit)* [illegible] *Pel.* [illegible] *(Christi* [illegible] *(Pelagius,* [illegible] *Pe*[illegible] *(daemones me)* [illegible] *Bas.* [illegible]

pe[illegible] [illegible] *II ep.* [illegible] *Pafn.* [illegible] forte veniat [illegible] quod desi[illegible] *Sap.* 9, 2.

petram [illegible] effundere d[illegible] *Gong.* [illegible] *prim.* [illegible]

petrinam materiam *prim.* [illegible]

phalanx] flammae plures raptim stravere falanges *Agn.* [illegible] *adn.* -nges angelicae *Abr.* 9, 8.

phantasma] in locum multo fantasmate plenum *Theoph.* [illegible] *(cf. v.* [illegible]*).* fantasma vult nos pessumdare *Dulc.* 5, 1.

philosophia] disciplina una de -ae [illegible]

[illegible] *Pafn.* [illegible] *Pel.* [illegible] *Agn.* [illegible]

pi[illegible] *Mar.* [illegible] *Theoph.* [illegible] *Dion.* [illegible] *Pafn.* [illegible] quicquid [illegible] *Christus* [illegible] *Mar.* [illegible] *mater* [illegible] *Mar.* [illegible]

pietas [illegible] *Christi vel Mariae (Theoph.* [illegible] *Mar.* [illegible] *Theoph.* [illegible] fontem perennem [illegible] *Bas.* [illegible] -atis confuge per[illegible] *Dion.* [illegible] *Agn.* [illegible] *Gall.* 2, [illegible] *Cal.* 9, [illegible] *Pafn.* 12, [illegible] *gest.* [illegible] *prim.* [illegible] caelestis *Theoph.* [illegible] *Bas.* [illegible] *prim.* [illegible] celer *Theoph.* [illegible] *(Mariae:* [illegible]*) Agn.* [illegible] consueta *Bas.* [illegible] eius divina *Cal.* 9, [illegible] dulcis *Theoph.* [illegible] (multum) fidelis *Mar.* [illegible] *asc.* [illegible] *gest.* [illegible] immensa *Theoph.* [illegible] laudabilis *Agn.* [illegible] mitis [illegible] mitissima *Dion.* [illegible] paterna *Dion.* [illegible] sacra *gest.* [illegible] solita *Mar.* [illegible] *Pel.* [illegible] *Theoph.* [illegible] *Bas.* [illegible] *Dion.* [illegible] *gest.* [illegible] *prim.* [illegible] suavis *Agn.* [illegible] superna *Mar.* [illegible] *Gall.* 5, [illegible] *Abr.* 7, 10. 12. veneranda *Theoph.* [illegible] praestante suae mitis dono -atis *Mar.* [illegible] *adn.* *(cf. v.* [illegible]*).* o semper -as *Gong.* [illegible] semper

[illegible] *prim.* [illegible] *Theoph.* [illegible] *prim.* [illegible] *Pa* [illegible] *prim.* [illegible] *Gong.* [illegible] *Sap.* [illegible]

[illegible] *Sap.* [illegible]

placare (*semel Pel.* [illegible]) [illegible] *Gall.* 7, 3 (*cf. Agn.* [illegible] *Pel.* [illegible]). [illegible] *Pafn.* 6, [illegible] *Cal.* 6, 2 [illegible] *prim.* [illegible]

placere [illegible] *Mar.* [illegible] *Mar.* [illegible] *(absolute* [illegible]). [illegible] *Dl.* II *pr.* [illegible] *Gall.* 12, [illegible] *Gall.* II 5, 4 (*con-iecit Kl., nicht wahr?*). [illegible] *gest. prol.* 1, 4. cum illi merito -ere probentur *gest. prol.* 1. [illegible]. quae sibi comperta satis placuere *gest.* [illegible]. iure -ens cunctis habita summae bonitatis *gest.* [illegible]. Christo *gest.* [illegible] quae merito regi statim -uit satis ipsi *gest.* [illegible] (*de Aethel-heitha; cf. v.* [illegible] *de Henrico*). si forte tibi -eat devotio nostri *prim.* [illegible]; *pro verbo impersonali* (*cf. placet*): tunc rex, se novitate rei cernens retineri ... Liudulfum carum -uit promittere natum *gest.* [illegible]. ardens absentis faciem meruisse parentis, coniugis et karae dulci devictus amore ..., posthabitae fines patriae -uit repedare *gest.* [illegible].

placet *Gall.* 1, 3. *Abr.* 9, 1. *Pafn.* 7, 3. qui poteat fieri? ut -uit creatori *Pafn.* 1, 3. si -et, ipse meam potis est dissolvere linguam *Mar.* 37. si -et, tecum pergemus *Pafn.* 2, 6. nunc, tibi si -eat, praecipe *etc. Mar.* 817. -etne vobis, ut ..? -et *Sap.* 3, 8 (*sine dat. gest.* [illegible]). cui -uit stirpem vobis concedere talem *Mar.* 169 (*cf. v.* 817; *sine dat. Mar.* 100). *a. c. i. Gong.* 127. si vobis non displicet prolixitas. non displicet. sed elata funera sequi -et *Sap.* 8, 2.

Bas. [illegible] Christum ... [illegible] *pro* [illegible] ad construc-tionem [illegible], sed [illegible]

[illegible] *Gong.* [illegible] in alios? [illegible] *Mar.* [illegible]

[illegible] *gest.* [illegible] *gest.* [illegible] *gest.* [illegible]

[illegible] *Gong.* [illegible] *Gong.* [illegible] *Gall.* 4, 4.

plaga [illegible] *Mar.* [illegible] postquam [illegible] aethereum *Gong.* [illegible]

placorum amarum *gest.* [illegible]

plane [illegible] *Pafn.* 1, 12. ut p. toto claresceat in orbe *etc. Agn.* [illegible] nec [illegible], quin Mariam nanciscereris. nanciscetur p., et gaudens reduxi ad ovile *Abr.* 9, 1. estne ..? est p. *Abr.* 5, 2 (*cf. Sap.* 3, 14).

planetae septem *Pafn.* 1, 11. 12. 13.

plangebant cuncti casum tanti patroni *Gong.* [illegible] ut tua tecum peccata -erem ... hic non est tempus peccata -endi *Abr.* 6, 5.

planta (*semper pl.*) nudatis -is *gest.* [illegible]. eiusdem pontificis dans oscula -is *Theoph.* 359 (*cf. v.* 85). gressus -is redditur invalidis *Gong.* 515. -is lapsantibus *Dion.* 76. tenerae *Abr.* 7, 15. tenellae *Agn.* 215. *gest.* 545. sacratae *Mar.* 712. sacrae *Theoph.* 335 (*cf. v.* 100. *Agn.* 249). *Bas.* 225. *Agn.* 153.

plantare] lignorum meorum, quae paradisyacis constant -ata locellis *Mar.* 754 (*cf. v.* 509. in paradysum *v.* 736).

plasma suum *Cal.* 9, 13. suae dextrae *Theoph.* 445 (*cf. Dion.* 93).

plasmare] manus, de limo pulchrum quis -avi protoplastum *asc.* 45. divina substantia, quae hominem ad tui imaginem -asti et -ato spiraculum vitae inspirasti *Cal.* 9, 26. qui me -asti *Pafn.* 7, 14. 13, 2.

plaudere (*i. e. gaudere*)] corde super natum laeto -ebat amandum *gest.* 616. nos quoque -entes *Bas.* 260

poenitere] qui -entibus praemia gratis largiris *Pafn.* 12, 6 *(cf. Gall.* II 8, 2). datum -endi spatiolum .. studium -endi *Abr.* 7, 10.
poenitet me, deliqui *Cal.* 9, 16 *app.* iamne piget fraudis, -et aut sceleris? *Gong.* 544.
poenitudinis remedium *Cal.* 9, 14.
poetis doctis *Gong.* 337.
polire] tecta sideris obsequio tanti rite -ita *Mar.* 652.
pollere] clare -entis luce nitoris *prim.* 223 *(de luminibus)*; iure tuo -ens sub nomine trino *Agn.* 391 *(cf. Mar.* 224. 726. 851). virgo -ens, genitrix mea cara *Mar.* 736. -ens imperii regnator caesariani *gest. prol.* 1, 1. quae clara -es de stirpe creata *Agn.* 191. quarum -ebat honoris heres *prim.* 586; opibus rerum *Bas.* 22. prosperis (ad vota) successionibus *Gall.* II 5, 3. *Sap.* 1, 1. hic -ens quantae fuerat bonitatis honore *gest.* 9. primis meritis *gest.* 85; culmine -entis tanto honoris *prim.* 62. -enti iure *gest.* 42. imperium -ens in vertice rerum *gest. prol.* 2, 4.
polluere] *(rex Saracenorum)* -it veterem purae fidei genitricem *Pel.* 37 *(sc. urbem Christianam)*. quam anima idolis -atur *Dulc.* 12, 3. -tarum meretricum *Agn.* 190 *(cf. Dulc.* 12, 3. *Abr.* 7, 5). -tis labiis *Pafn.* 7, 13. labellis *Theoph.* 186. 286. deinde flebilibus sonis auras -i *Abr.* 3, 14 *add.*
polus] cum -um tegeret tenebris nox *Gong.* 459. (mox ut) -us radiis coepit pallescere solis *gest.* 551 *(cf. Mar.* 360). stella maris, circa quam videlicet fertur mundus et rotatur -us *Abr.* 2, 3 *app.* columba, quae petiisse polum temptaret protinus altum *Mar.* 455 *(cf. Bas.* 257). -orum dominus *Theoph.* 417. rex *Pel.* 381 (-i *Gong.* 269). *(sancti,)* quos tenet aula -i *Gong.* 488. victoris cum iam laetissima testis pulsaret celsi sidera fama -i *Gong.* 534.
pompa] terrestris *Theoph.* 143. mundana *Theoph.* 171. mundi caduca *Bas.* 29 (vana *Agn.* 1, *pl.)*. regalis *gest.* 196. 622 (regni *v.* 59). tam pulchra *Pel.* 180. talis *Pel.* 120. tanti splendoris *Theoph.* 18. iuris inferioris *Theoph.* 81 *(pl.)*. insignis honoris *prim.* 20; funeris *Gong.* 489 *app.* magna *Agn.* 431. summa *Mar.* 120 *(i. e. maxima, an suprema?)*. suprema *Pel.* 360 *('letzte' Ehre?)*.
pomposo admodum apparatu egrediebaris *Gall.* 12, 3. -is facetae urbanitatis exponenda eloquentiis *gest. pr.* 8 *app.*
pomum] vetiti pro crimine -i *prim.* 532 *adn.*
pondus] *(deus)* omnia in numero et mensura et -ere posuit *Sap.* 3, 22 *(cf. Pafn.* 1, 21). argenti probati -era non modica *Gong.* 112 *(cf. Agn.* 58. *Gall.* 9, 3). fragilis mortali -ere carnis *prim.* 482. totius instantis *(cf. app.)* -us curamque laboris *prim.* 289. post exilii -us nimium grave duri *gest.* 1169. omne maeroris -us cunctique doloris *gest.* 1183. ne diutius frangamur -ere curiositatis *Pafn.* 1, 22. nec iter optatum -us tardaverit ullum *gest.* 1172.
ponere] incensum *Mar.* 88. mensas dapibus -nunt honeratas *Gong.* 211. culte constructam -nere aram *Dion.* 20. invenit -sitam supra sua pectora cartam *Theoph.* 379; meis satagis quod -nere mensis *Mar.* 202. in quo *(templo)* stulta deos consuevit -nere falsos gens pagana suos *Mar.* 828. *(animam tuam, i. e. Mariae, benedictam)* ocius astrigeram -nam veneranter in aulam *asc.* 89. -nite illos in custodiam in interiorem officinae aedem *Dulc.* 2, 3 *(cf. Sap.* 3, 24). in quod *(sepulchrum)* funus -natur *Cal.* 5, 3. in craticulam substratis ignibus assanda -natur *Sap.* 5, 10. mulieris intra coenobii -sitae secreta quieti *gest.* 244. castello in tutis -sito firmisque locellis *gest.* 627. usque tuos -nam cunctos inimicos sanctorum per saecla pedum tibi rite scabellum *asc.* 139. *(deus)* omnia in numero et mensura et pondere -suit *Sap.* 3, 22 *(cf. Pafn.* 1, 21). poplitibus -sitis *Dion.* 224. animam *(i. e. mori) asc.* 63. *Theoph.* 312. *Cal.* 9, 24. stellis solus qui nomina -nis *Mar.* 271. ultra non tendo, finem sed provide -no *gest.* 1509 *(sc. scribendo)*.

praeferre] dedignatur subici dignioribus et superbe conatur -ferri comparibus *Cal.* 9, 31. -fer spem maerori *Sap.* 5, 27. qui gentilium vanitatem librorum utilitati -ferunt sacrarum scripturarum II *pr.* 1; ut tibi praesentis scrutandum rusticitatis auderem satis exiguum -ferre libellum *gest. prol.* 2, 14 *(vorzulegen).*

praefigere] virgula -xa quo fuit exigua *Gong.* 252 *(wo sie vorher eingesteckt war; cf. v.* 240*).*

praefigurare] visionis, qua mihi -abatur eius ruina *Abr.* 3, 8. ut -etur in facie, quod tenetur in corde *Abr.* 6, 1.

praefulgere] angelicae -entem vestis nitorem *Agn.* 247. claris coronis *Ioh.* 4. gloria tristifico cuius -et in antro *Agn.* 292. Oddo *(II.),* Romani -ens gemmula regni *gest. prol.* 2, 1. ut tua vita magis -eat inclita, castis saepius obsequiis circumdata virginitatis *asc.* 92. -ens meritis regina supremis *gest.* 397 *(cf. v.* 414 *adn.* -ens gloria regni*).* testis -ent signis fragmina non minimis *Gong.* 552.

praegnans] cum desponsata sibimet -nte Maria *Mar.* 547.

praeire] monstra viam -eundo, nos subsequimur accelerando *Sap.* 2, 2. *(Gongolfus)* turmas ducendo -ibat *Gong.* 83.

praelatarum *(i. e. abbatissarum)* vice succedendo priorum *prim.* 114; *cf. prim.* 486 *app.*

praelium *(sic semper medio aevo) v.* proelium.

praemeditari] sui vitam bene -ando gerendam *prim.* 487.

praeminere] quae -es in axe inter sidera numquam casura *Abr.* 2, 2 *app.* qualiter *(Henricus rex)* reges meritis tunc temporis omnes -et eximiis *gest.* 12.

praemittere] Liudulfum placuit carum -ttere natum *gest.* 668. sarcinulas *Gall.* 8, 1. gazas *gest.* 1173. -tte nos ante tribunal iudicis *Sap.* 4, 4 *(ut pro-cedamus)*; *cf.* caelum *extr.*; easdem proportiones, quas in symphoniis -simus *Pafn.* 1, 17.

praemium ineundi periculi *Gall.* 1, 4 (1, 8 non leve, sed summum *etc.* 4, 2); -a perpetuae (aeternae) vitae *Gong.* 17. *Agn.* 459. unicuique, prout gessit, sive supplicium sive -um servari *Pafn.* 3, 4 *(cf.* 12, 6. *Cal.* 9, 33. *Sap.* 4, 1. 5, 16. 26. *Ioh.* 35*).* aequa satis meritis reddens -a cunctis *gest.* 16 *(vox media: 'Lohn'?).*

praemonere] cui mox iudiciis divinis ista iubentur, tempore digesto sibi quae fuerant facienda. -itus qui . . *Mar.* 447.

praemonstrantium nutu inductus *(in silvam) gest. pr.* 5. vestri magisterio -ante II *ep.* 12. *(Oda)* exemplo suo -avit facienda *prim.* 416. si meum digneris captare consilium, -abo, qualiter utrumque evadere possis damnum *Gall.* 2, 5.

praemunire] belliger ut fortis fortiter ecclesiam -iret venerandam, ceu murus iaculis obstans fortissimus hostis *gest.* 51.

praenitet venustate vultus *Abr.* 5, 3 *(cf. app.).*

praenoscere] ex hoc possunt -ere cunctae gentes, discipulos vos esse satis mihi caros, si . . *asc.* 35. quo illorum ex confabulatione ipsius *(sponsae)* vitam mores consuetudinem possis praenosscere *Gall.* 4, 4. iuxta quod dignum -it *Cal.* 9, 33 *(sc. deus, unumquemque).*

praenuntiare] cur huius *(potissimum)* resuscitatio divina sit voce -ata *Cal.* 9, 5.

praeparare] ut tibi -atur cena *Abr.* 5, 1.

praeparatio] nec te gravet nostrarum -o nuptiarum *Dulc.* 1, 2.

praepollens pacis alumnus *Pel.* 196. honor *prim.* 429.

praeponere] ipsius fratrem populo -nere regem *gest.* 324. praesul catholico -nitur popello *Dion.* 39 *(cf. Theoph.* 59*)*; cunctis aliis ipsum -nit *(i. e. praefert)* amicis *Agn.* 12; leve quiddam tibi -no *Sap.* 5, 32. -sita *(die vorgelegten Fragen)* investigando transire *Pafn.* 1, 13; exemplum suis in se praenobile cunctis -nit sociis iam cunctigenae bonitatis *Mar.* 347. -nit pavitans oculis saepissime cordis, quanta meruit tormenta *Theoph.* 158. mihi terrores toties -nere tristes *Agn.* 200.

ut .. *Gall.* II 9, 2). nec tamen auxilii solamen denegat illi *(deus)*, sed -abat opem solita pietate recentem *prim.* 302. *praecipue abl. absol.:* -ante domino nostro I. Chr. *Gall.* II 9, 2 *(cf. gest. prol.* 2, 15. *v.* 131. 432*) vel* nutu clementis regis -ante perennis *prim.* 306 *(cf. v.* 273. *Mar.* 39 *adn.* II *ep.* 7. *gest.* 208. 647*)*. hisque salus summa patris -atur in aula, qui .. *Dion.* 182. -ari petit a domino veniam sceleroso *Agn.* 300 *(cf. gest.* 407*)*; *de diabolo:* decus talis -abo patenter honoris *Theoph.* 118; *a. c. i. Dion.* 211. *prim.* 589.

praestat, ut non audiatur *Pafn.* 1, 16. munera nec domino pr. dare sacrificando *Mar.* 92 *(i. e. et pr. non ..; cf. Gong.* 155*)*. quapropter patriam pr. me linquere caram, ne .. *Pel.* 169.

praesto sumus *Gall.* 6, 1 *app. (cf. Dulc.* 11, 1. *Sap.* 3, 2*)*.

praestolari *absolute Dulc.* 3, 2. *Abr.* 1, 1; suum patronum *Mar.* 252. vestrum adventum *Gall.* 7, 1.

praesul, *de sacerdote Iudaeorum: Mar.* 413 *(sacerdos v. 411)*. 459; *i. e. episcopus: Theoph.* 29. 46. 119. 131. 387. *s. Basilius: Bas.* 177 (-ul domini). 211. 233. 256 (dignus). *s. Dionysius: Dion.* 39. 40. 51. 102. 140. 169 (praeclarus). 204 (venerandus). 208. 223 (sanctus); Adhelhardus *gest.* 516 *(v.* 582 venerandus*)*. binis cum -ulibus venerandis *prim.* 365 *app.* Wicberhtus -ul domini benedictus *prim.* 392. *de papis:* -ul Anastasius sedis sanctissimus huius *prim.* 162. summus -ul Sergius *prim.* 156.

praesumere] -enti de domini pietate *Gall.* 2, 4; *inf. (i. e.* audere*)* I *pr.* 5. *Pel.* 56. *Theoph.* 137. 214. 219. 229. 280. 286. *Dion.* 64. *Agn.* 69. II *pr.* 7. *ep.* 5. *Gall.* 1, 6. *Cal.* 9, 11. 20. *Abr.* 4, 2. 7, 5. 9. *Pafn.* 3, 7. 7, 13. *gest. pr.* 5, 8. *v.* 260. 345. *prim.* 41. 414.

praesumptio] tui -onem horresco *Pafn.* 3, 5. si *(i. e. non)* meae -onis, sed vestrum causa iussionis *gest. pr.* 9. mala mis -o mentis *gest. prol.* 1, 20. huius verbositatis *Dulc.* 1, 8. humana *Gall.* 9, 4. non crimen -onis iniquae, sed error ignorantiae I *pr.* 3. insolens *Sap.* 5, 3.

praesumptiose *(cf. app.)*] quanto -ius scienter offendisti maiestatem divinitatis *Pafn.* 3, 6.

praetendere] impigre cunctis -ere calliditatis assuetae laqueos *Theoph.* 105.

praeterire] non ad colligendum residens, sed casu -iens *Pafn.* 1, 19. ut autem principalem non -eam *(numerum) Sap.* 3, 16. quarum subtilitas longe -it mei muliebre ingenium II *ep.* 3 *(cf. Cal.* 9, 6*)*.

praeteritus] qui nova -is reddit non dissona signis *Gong.* 285.

praevalere] o utinam -eret suasio. forsitan -ebit *Gall.* 3, 1. num -et hortamentum? nimium *Sap.* 1, 5. ita demum -ebis *Sap.* 5, 3. quod verbera non -eant. si non -eant .. *Sap.* 5, 34. 35; corpus quidem suppliciis lacessere poteris, sed animum ad cedendum compellere non -ebis *Sap.* 3, 23. exaestuo illas ad mei amorem trahere. diffidimus te -ere *Dulc.* 2, 2.

praevaricationis reus *Abr.* 3, 18 *(spir.)*.

praevenire] morte sui matrem -iendo prior *prim.* 532; morte repentina citius me -niendo *Agn.* 325. cor quod amatoris -nit nobilioris dulcis amor *Agn.* 65 *(spir.)*. illicito nuptae subito -ntus amore *Theoph.* 250. quin divinae inspiratione gratiae ad credendum estis -ntae *Gall.* 5, 6.

praevidere] *(quem deus)* rectorem plebi -it rite fideli *gest.* 36.

pravus] velle negans dominis olim fore subdita -is *Pel.* 96 *(i. e. Saracenis)*. amicus *Theoph.* 130 *(magus)*. ex ipsis domini -is inimicis occiditur *prim.* 364 *(de Ungariis, immo Nortmannis)*. facta -orum neglegere *Pafn.* 3, 4 *(de deo)*; suadela *Agn.* 154. vota *Gong.* 451. qui -um voluit *Cal.* 9, 5 *(opp.* qui consensit*)*.

precari] preculis -antis *Mar.* 494 *(cf. v.* 461. *Dion.* 248*)*. dominum suum *Gong.* 224 *(cf. Pel.* 374. *Dion.* 217*)*. quem cupit occidi, simulans se velle -ari *Mar.* 648 *(elocutio ambigua)*. eius *(Mariae)* auxilium devota mente -antum *Theoph.* 210. scelerum veniam *Dion.* 256. misero vitam *Agn.* 301; se completurum promisit velle -antum *Theoph.* 42.

4, 1. non prodest *(a. c. i.) Abr.* 2, 7.

prodire] ut natum -ire suum redivivum vidit *Agn.* 330; -iit almorum clara de stirpe parentum *Agn.* 28. sicut a quadruvio semitae, ita ab uno philosophiae principio harum disciplinarum -eunt progressiones rectae *Pafn.* 1, 7. numquam ex te gemitus prorupit, numquam tristior sermo -iit *Abr.* 6, 4.

proditor] qui mei -or funeris extitit *(Drusiana de Fortunato)* .. hunc -orem, hunc malefactorem *(verba Calimachi) Cal.* 9, 22. -or (sui) totum se perditioni sponte dedit *Theoph.* 125 *(cf. v.* 107 damnum sui cupientem*)*.

proditrix signi fama satis placiti *Gong.* 304 *adn.*

producere] extimplo nigris martir -itur antris *Pel.* 225. -ite, milites, -ite, quas tenetis in carcere *Dulc.* 2, 1 *(cf.* 10, 1. 13, 3 *add.)*. germen sanctorum quam -ebat avorum *gest.* 94.

productio] tot spatia, pares -ones, eaedem simphoniae .. et quid -ones? idem quod toni *(qui deinceps definiuntur) Pafn.* 1, 11. 12.

proelium *(de orthogr. v.* praelium*)*] in conflictu -i *Gall. inscr.* modum exitumque -i *Gall.* 12, 1.

profanato sacello *(Saracenorum) Pel.* 41.

profanus] rex *(Herodes) Mar.* 642. vir sat perversus, vita rituque -us *Pel.* 33 *(rex Saracenorum; cf. Agn.* 357*)*. praeses *Dion.* 199; ab his insensatis monstrisque -is *Agn.* 173 *(de simulachris; cf. Dion.* 19*)*. templum *Mar.* 843 *(cf. Huemer ad Sedul. I* 47 *p. 363)*. contra propositum nec quid patrare -um *prim.* 408.

profari] dedit sonitum turpi modulamine factum, -fari nostram quale pudet ligulam *Gong.* 576 *(quod pedendi verbo praetextato dicitur)*.

profectus] nec alieno -ui invidentibus II *ep.* 1 *(cf. Cal.* 9, 30*)*.

proferre] -ferte Hirenam *Dulc.* 11, 5 *(i. e. producite)*. ut -feram mammonam, quam male collectam diu servavi *Pafn.* 3, 10; si aliud expetas, oportet -feras *Gall.* 1, 5 *(cf. Pafn.* 2, 3*)*. quae nos fatigando -tulisti *Pafn.* 1, 19. si quid experior emergere, quod ..., non occulo, sed impatiens morae -fero ... -fer, si quid scias novi *Sap.* 1, 2. libellum, quem usque huc pro sui vilitate occultare quam in palam -ferre malui II *ep.* 11. -tulit antiqui rursum mala fraus inimici inventum sceleris *gest.* 203 *(cf. v.* 729*)*. num spera et planetae -ferunt sonum? *Pafn.* 1, 15. qui -fert adulationem *Cal.* 2, 4. iocularia verba *Abr.* 7, 8. ut pollutis labiis praesumas -ferre nomen impollutae divinitatis *Pafn.* 7, 13. haut alias, quam mira mei miracula dorsi -ferat extrema particula *Gong.* 572; quantislibet *(i. e. quantis: cf. ind. gramm.)* obnoxius sis vitiis, -feras *Cal.* 9, 10.

professio] castitatis -onem subiisse *Cal.* 4, 1. tuae -oni assensum non praeberem *Gall.* 13, 2 *add.*

proficere] nec matura adhuc aetate vigens nec scientia fui -ficiens I *pr.* 5. *(Oda)* inter nostrates celebris -fecerat omnes moribus et factis *prim.* 87; si hoc speras -ficere, non dubito, quin prosit *Pafn.* 3, 9 *(cf. Agn.* 122. 176. 408 illi -fecit, cui gratis obesse cupivit*)*.

proficisci] cumque -fecturi deserti per loca vasti essent *Mar.* 791.

profiteri] censum (caesari) -fiteri *Mar.* 545 *(cf. Gall.* 12, 8*)*.

profluere] fonticulus -fluxit *(entsprang dort?)* rivo rura rigans stridulo *Gong.* 94; quae suo -fluxit ab ore loquela *Mar.* 341.

profugi tribuni *Gall.* 12, 9 *(qui se hostibus tradiderant: cf. p. 118, 29)*.

profundere] qui sacra precum -ndit vota suarum *Dion.* 253. dulcia verba resono palato *Agn.* 287 *(cf. v.* 199*)*. patri proprio -dit talia verba *Bas.* 106. preculis humili voce -sis *Mar.* 654 *(cf. v.* 106. 177. *Theoph.* 52. 341 studio certante. 395*)*. viscera *(clerici)* subito -dit caelitus acta *(vindicta) Gong.* 469. deum de te sine sorde -sum *Theoph.* 240.

profundum] princeps inferni, regnator magne -i *Bas.* 56. mortiferum peccati linque -um *Bas.* 190. desperationis *Abr.* 7, 9.

[illegible]

pergit [illegible] *Gall.* [illegible]

principia [illegible]

perjuria [illegible]

prorsus [illegible] *Mar.* [illegible] *Agn.* [illegible] gentes [illegible] cuiis humili quoque voce profusis *Mar.* [illegible] (*et me de orantibus Ioh.* [illegible] *prim.* [illegible] -o vultu *gest.* [illegible] tuiit tantum -is obtutibus [illegible] *Pel.* [illegible] qui (*dracones*) subito -i ceciderunt mansuefacti *Mar.* [illegible] omnia simulachra in terram subito ceciderunt -a *Mar.* [illegible] (*cf. Mar.* 547 obtutu -o): *genest.*: -a favente clementia regiae indolis Gerbergae I *pr.* 7. pectore -o *Pel.* 5 *add.* (*deum*) indicio dubiae -um fore causae *Pel.* 263. ad celerem tanto veniam mox -ior esto *gest. prol.* 2, 9.

propalare] ei (seriem), rerum, quae geruntur, -emus *Dulc.* 8, 1. si seriem pro sui vilitate nulli ostendendam velim -ari *gest. pr.* 10.

prope, propius *v. ind. gramm.: praepos.; cf.* proximus.

propense] quicumque suae saltim praepaucula famae verbula conciperet latebris -ius auris *gest.* 436.

properare] impiger ad templum -at *Theoph.* 195. huc *Theoph.* 396. -are citius in urbem *Dion.* 30. restat, ut ascenso equo pergam et .. inquiram. -emus pariter *Dulc.* 13, 4.

[illegible] *Gall.* [illegible]

propheta] [illegible] *Theoph.* [illegible]

propinare] serpentis antiqui, qui [illegible] *Gall.* 9. [illegible]

propinquus] carnalium affectuum [illegible] *Sap.* [illegible] *Abr.* 1. 4 [illegible]

propitiatio] o Christe, mundi redemptio et peccatorum -o *Gall.* 9, 12.

propitius] quo martiris almi pro meritis Christus sit tibi -us *Gong.* 544. [illegible] favete *Gall.* 4, 1.

proponere] quicquid ipsi agendum -sui *Abr.* 8, 2. -sui promerendae gratiae pretium *Gall.* 12, 9. ineundi praemium periculi mihi, quaeso, -nas in praesenti *Gall.* 1, 4: eius quem -netam imitari II *pr.* 6 (*cf.* propositum).

proportio] unaquaeque (*musica*) ratione -onis alteri ita coniungitur, ut idem, quod accidit uni, non deest alteri *Pafn.* 1, 10 (*cf.* 1, 6 *add.*). (*symphonia diatessaron*) possidet -onem epitritam sive siquitertiam *Pafn.* 1, 14 (*cf.* 1, 17).

propositio] proposui promerendae gratiae pretium *etc.* recta -o tuaque auctoritate condigna *Gall.* 12, 9.

propositum] nec -o satisfacerem II *pr.* 5. eius -um mox complendo secretum *Bas.* 64. quin inviolatum custodiam sacramentum -i *Gall.* 2, 3 (servandae virginitatis 5, 6; *cf.* 2, 4. *prim.* 409).

proprie] signum illi particulae conveniens p. *Gong.* 574 *app.*

(cf. Theoph. 22*)*; eminus hoc cautis cernentes -is *Pel.* 326.

pure] virgo conservet p. sincero cordis amore signum virginitatis *Agn.* 8.

purgare] credentes sacra -antes ocius unda *asc.* 27. -avit lacrimis animae maculas vitiatae *Theoph.* 204. -aret criminis imposita de magni se cito culpa *Mar.* 661. quae tibi -anda offero carminula *Mar.* 4 *(cf. v.* 9*)*.

purpura cum bysso, linum cum vellere Serum. -a sed sanctae fulgens operanda Mariae creditur *Mar.* 501 *sq. (cf. v.* 507*)*.

purpureus] fili *(cf.* filum*) Mar.* 363. 519. tegmen *(i. e. vestis) Pel.* 221. atrium *Gong.* 206. sanguis *Gong.* 86. *Pel.* 329. agnus *Mar.* 43. *Gong.* 482.

purus] aurum *Pel.* 404. baptisma *Theoph.* 6. lavacrum *Pel.* 220. lympha *Mar.* 766. sacri -a baptismatis unda *Agn.* 23 *(cf. v.* 166*)*; -is animis *asc.* 37. cor *Agn.* 64. fides *Pel.* 27. illibata corporis integritate -aque mentis sanctitate *Abr.* 2, 4. corpore casto, -o cordisque secreto *Agn.* 381. -ae pro virginitatis honore *Agn.* 421.

putare] vellem modum visionis audire. -abam, me ante foras cellulae stetisse *etc. Abr.* 3, 8 *(cf.* 3, 10*)*.

putredo] mundatis illic foedis -ine membris *Pel.* 368.

quadrupes] iter -dum sequier *Gong.* 70 *(de venatore)*.

quadruplicatus] ecce habes -um exercitum *Gall.* 13, 5 *(auf die vierfache Stärke gebracht)*.

quadruvium] quid est musica? disciplina una de philosophiae -o. quid est hoc, quod dicis -um? arithmetica, geometrica, musica, astronomica. cur -um? quia sicut a -o semitae, ita ab uno philosophiae principio harum disciplinarum prodeunt progressiones rectae *Pafn.* 1, 7.

quaerat ut astantes infantum more parentes *Mar.* 292. puerum natum *Mar.* 647. regem recentem *gest.* 632 *(Oddonem iam Italiae regem)*. te ipsum -rimus *Dulc.* 13, 1. *Pafn.* 7, 1. hanc, quam -rebam *sim. Abr.* 3, 13. *Pafn.* 2, 1. 3, 1. *gest.* 575. **urbem famosam Salem** *Mar.* 637. **quid -ris?** *Pafn.* 2, 2; *i. e. adire:* **praefati Abraham monitis illam sub amatoris specie -rentis reducta** *Abr. inscr.*; *deum:* **te, quem -sivi, quem solum semper amavi** *Agn.* 388 *(cf. Theoph.* 406*)*. **celerem pietatem** *(Mariae) Theoph.* 191 *(cf. prim.* 248*)*. **certum praesidium** *Gong.* 498; **-sivi a vobis consolationem, et vos incutitis mihi desperationem** *Cal.* 2, 4. **a te consilii solamina -rere certi** *prim.* 148. **haec -runt seriem longe sibi nobiliorem** *gest.* 1507; **tandem magum -rens invenerat unum** *Bas.* 41 *(cf. Ioh.* 8*)*. **ne mea mens alium iam praesumpsisset amicum -rere** *Agn.* 70; **causam tristitiae verbis -rebat amicis** *Dion.* 52. **in hac re verecundae virginis responsum -rere** *Gall.* 4, 3. -rens, obscuro quid tunc pateretur in antro *Bas.* 208; **uti colloquiis eius -rens manifestis** *prim.* 328.

quaeso] ostende, q., mi pater, quo . . *Pafn.* 3, 8.

quaestio] quam scrupulosa et plexilis -o *Sap.* 3, 22. huiusmodi nodus -onis *Pafn.* 1, 18.

quaestus] *(abbatissa,)* quae usibus nostris -um superaddidit amplum *prim.* 479.

qualitas] *(respublica infelix)* ex -ate rectoris *(apostatae) Gall.* II 5, 5. pro diversorum -ate meritorum *Theoph.* 176.

qualiter *v. adn. ad gest.* 1489.

quandoque *('einstmals', semper propria notione) Gall.* 13, 3. *Cal.* 5, 2. *Abr.* 3, 10. *gest.* 639 *(endlich?). prim.* 30. 61. 563; *cf. Mar.* 59 *app.*

quandoquidem *Mar.* 59 *app. Agn.* 165. *gest.* 1170.

quantitas] omnis numerus imminutus dicitur, cuius partes *(Factoren)* coniunctae *(addiert)* minorem illo numero, cuius partes sunt, summae -atem reddunt *Sap.* 3, 13; nomine et -ate *(Multiplicator und Multiplicandus) Sap.* 3, 19 *sq., ubi termini explicantur.*

quantocius *Gall.* 9, 4. *Cal.* 9, 21. *Pafn.* 7, 6. *Sap.* 1, 1. 9, 8. *gest.* 732.

totus -peretur amorem *gest.* 437 *(cf. Gong.* 466*).*
rapidus] cursus *Mar.* 240. *Gong.* 241. *Agn.* 266. *gest.* 573. flammae *Pel.* 402. martir sanctus furtivo vulnere laesus dum mortis gustum ebiberet -um *Gong.* 474. impetus *Abr.* 3, 8. ira *Agn.* 127.
raptim *Mar.* 376 *(sofort).* 848. *Pel.* 282. *Dion.* 71. *Agn.* 368.
raro] non r. *Mar.* 71. *Dion.* 251. II *pr.* 4. *prim.* 92. 339. haut r. *Pafn.* 1, 22. -ius in templo quae creduntur fore dicta *Mar.* 542 *(de apocryphis).*
rarus] laurea -a *Gong.* 485. -issima dona *Gong.* 267. panniculis non -is *Mar.* 874.
ratione vigens, cunctis quoque sensibus utens corporeis *Agn.* 161 *(utpote homo; opp. simulachra).* -onis egeni *Agn.* 211 *(de adulescentibus lascivis).* o insensati et hebetes totiusque -onis incapaces *Dulc.* 13, 2. factor summae, mediae rationis et imae *Dion.* 1 *adn.*; pro fidei rectae satis expressa -one *Theoph.* 261. quod hac -one probatur *Bas.* 155. iniusta satis -o, in hac re verecundae virginis responsum quaerere *Gall.* 4, 3; simili quoque -one *(ac VI)* XXVIII *etc.* perfecti *(numeri)* dicuntur *Sap.* 3, 16. unaquaeque *(musica)* -one proportionis alteri ita coniungitur, ut idem, quod accidit uni, non deest alteri *Pafn.* 1, 10 *(cf.* 1, 6 *add.).* tonus possidet -onem epothoi numeri sive sesquioctavi *Pafn.* 1, 12 *(*emiolei 1, 14*)*; *i. e. oratio, vel sim.:* haec didici, legis -one docente *Mar.* 401 *(i. e. 'pagina' legis).* ante quam metam nostra optineat -o *Gong.* 336. talibus ut verbis parcas saevae -onis *Pel.* 261 *(cf. Bas.* 82*).* haec ubi composita plene retulit -one *Theoph.* 393 *(cf. Agn.* 288*).* quisquis praesentem perscrutatur -onem *Bas.* 16. qua mox devictus iusta -one misellus *Bas.* 166 *(argumentationem nolim intellegere; item prim.* 441*).* hac tam tristifica tandem -one peracta *Dion.* 65. hac magis offensus praeses -one *Dion.* 199. quia nequimus emetiri scrupulum tuae -onis *Pafn.* 1, 18. saturatus conviciis tui sororum nimiumque exacerbatus sum prolixa -one earum *Sap.* 5, 31 *app.* ut gesta caesaris augusti metrica percurrerem -one *gest. pr.* 3.
ratiocinari] diu te sustinui -antem *Sap.* 3, 23.
reatus *(Schuld)*] proprii commissa -us *Pel.* 183 *(cf. Sap.* 1, 2*).* proprium deflere -um *Theoph.* 441 *(cf. Dion.* 59. 92. 254*).* nec dicitur -us, nisi quod consentit animus *Dulc.* 12, 3. conscii *(mir bewusst)* -us nova formido *Pafn.* 3, 7 *(cf. Abr.* 7, 9*).*
rebellis] hostes -es *Pel.* 111. pars quaedam plebis, fuerat quae retro -is *gest.* 482 *(v.* 389 cunctis*)*; *de Christianis:* -is mater *Sap.* 5, 3 *(cf.* 5, 11. 19*).* tertiam -em tibique penitus probabis renitentem *Dulc.* 1, 5. imperatoris deorumque -es *Gall.* II 7, 2 *(cf. Dulc.* 13, 2. simulachrorum *Pel.* 94*)*; *de paganis:* gentes -es, quae restant vero *Dion.* 135 *(cf. v.* 148*)*; *de Christiano 'nimis iusto':* percute, si possis, contra me, Carpe, -is *Dion.* 87.
recalescere] ut corpus rigidum iubeat recalescere rursum *Agn.* 296.
recedamus *Cal.* 9, 33 *(cf. Bas.* 206*).* discedens a me citius fugiendo -de *Agn.* 63. passim phantasma -ssit *Theoph.* 129 *(cf.* passim*).*
recens] rex *(Italiae Oddo post invasionem) gest.* 632. grex *prim.* 405 *(conventus monasterii nuper, i. e. ante annos minimum 22, conditi; sic* operi -nti *v.* 279*).* fons *Mar.* 788 *(Christi virtute productus).* libertati nox apta -nti *(zur Befreiung) gest.* 544. nec tamen auxilii solamen denegat illi *(sc. Odae deus post obitum mariti)*, sed praestabat opem solita pietate -ntem *prim.* 302 *('deine Treue ist alle Morgen neue').* ludendo seriem nunc lectitare -ntem *gest. prol.* 2, 34 *(i. e. libellum modo absolutum).*
receptio] fac me quantocius, absolutam corporeis vinculis, ex -one filiarum laetificari *Sap.* 9, 8.
recinere] ut illustris constructio Gandeshemensis apto coenobii -atur carmine nostri *prim.* 3.
recipere] rogavi, sed nec levis tinnitum vocis -cepi *Abr.* 3, 12. *(rex)*

gest. prol. 2, 29 *(Salomonis).* -a propositio tuaque auctoritate condigna *Gall.* 12, 9. -um *(so ist es recht) Dulc.* 12, 4.

recurvis sulcis *gest.* 574.

recusare *inf.* II *pr.* 3. *Cal.* 9, 30. *Pafn.* 7, 11; non -o, non nego, me sordidam non iniuria foedo sordidoque habi(ta)tum ire in tugurio *Pafn.* 7, 13 *(i. e. non recuso habitare, nec nego me iure habitaturam esse).*

reddere conversum mihimet nec post scelus ullum *(vult Christus) Bas.* 89 *(loquitur diabolus).* improbe fur, regis facturam -e perennis *Bas.* 240. litterulas *Bas.* 250; factori flatum -ebat ab aethre receptum *prim.* 483 *(cf. v.* 285. 584. *Agn.* 411*). (deus mihi resuscitato)* cursum *(cf. app.)* vitae -it renovatum *Agn.* 329. mors succumbebat, -ens viventem, quem sorbebat morientem *Agn.* 340. prius illatum -ere damnum *gest.* 217. semper grates factori -ite dulces, cui placuit *etc. Mar.* 188 *(cf. v.* 256. 344 *adn.* 475. 628. *Theoph.* 381 cordis ab imo. *gest.* 300. 311; *sine dat. Mar.* 789*).* honorem domino *Agn.* 257; nunc quia non constat, votum se *(i. e. eam)* -ere tantum *Mar.* 426 *(erfüllen). (deus)* pro suis meritis -et bona vel mala cunctis *Theoph.* 327 *(cf. gest.* 16*).* perpetuae conversos -ere vitae *Bas.* 14. tibi patriam -i supernam *Bas.* 114. responsa *Gong.* 274 *(cf. Bas.* 249. *Agn.* 286*).* -idit econtra dominae lasciva famella obprobriis iactum servili murmure verbum *Mar.* 156; *i. e. dare:* mihimet quae -idit ipse *(deus) Mar.* 899 *(cf. Bas.* 246 *de carta diabolo data).* dei, qui nova praeteritis -it non dissona signis *Gong.* 285. verticis illaesos cunctos -e capillos *Pel.* 395. finem stultitiae pergas ut -ere tantae *Bas.* 121 *(i. e. des)*; cuius *(numeri)* partes coniunctae minorem summae quantitatem -unt, ut VIII . . quae in unum redactae septem -unt *Sap.* 3, 13. *(ne)* ipsa se -at latibulis prae pudore *Abr.* 6, 3. se precibus solito -it *Mar.* 365; nec signum populo praedictum -eret ulla *(virga) Mar.* 458 *(sed Gong.* 285 *aliter: cf. supra). (adultera)* post haec, verbum quoties formaverat ullum, -idit incultum hunc toties sonitum *Gong.* 578 *(i. e. simul pepedit).*

redemptio] o Christe, mundi -o et peccatorum propitiatio *Cal.* 9, 19.

redigere] *(numeri partes)* in unum -actae *Sap.* 3, 13 *('addiert'; syn. coniunctae). (congesta)* igni tradere et in favillam -igere *Pafn.* 3, 11.

redimere] tradidit natum, semet -imendo, misellum *Pel.* 176. cum *(Abraham)* Loth ex hoste -emit *gest.* 193 *(cf. v.* 198*).* qui de vinclis Petrum tollebat Herodis, hanc *(Aethelheitham)*, quando voluit, miti pietate -emit *gest.* 513; *de Christo:* mundum *asc.* 5 *app. (sanguine fuso Mar.* 895; *cf. Abr.* 9, 6*).* nos *gest.* 328. tuis parcens miserere -emptis *gest.* 274.

redire, *absolute: Mar.* 324. 687. *Gong.* 88. *Pel.* 178. *Theoph.* 130. *Dion.* 250. *gest.* 394. 581. 614. 690. *prim.* 345. ab exilio *gest.* 206. ad patriam *Mar.* 658. 681. *gest.* 672 *(cf. v.* 667*).* ad superos -iit proprium corpusque resumsit *Theoph.* 318 *(de Christo). (Ioh. bapt.)* -iens penetraverat aethra *prim.* 65. nox, solitis -iens induta tenebris *gest.* 555. tempus -eundi flatus *prim.* 577 *(cf. ind. gramm.: gerundivum).*

reditus] estne secundus vester -us? (si) secundus *Gall.* II 2, 1. -um maturavi *Abr.* 4, 2 *(cf.* 7, 17*).* nec ascensum comprehendere, nec -um queo repetere *Dulc.* 14, 1. fac felici -u ad te reverti animam, quam inspirasti *Pafn.* 13, 2.

redivivus] *(de resurrectione aut resuscitatione)* natus *Agn.* 330. artus *(pl.) Pafn.* 13, 4. membra *Agn.* 297. postquam naturam iam de busto -am humanam solio Christus patris intulit alto *asc.* 141; membratim suppliciis scindi -is *Dion.* 197 *(immer neu; imago Promethea).*

reducere] depulsus . . eius et auxilio citius miserante -ctus *gest.* 604 *(de deo v.* 695*).* praefati Abrahae monitis -cta *Abr. inscr.* (9, 1 ad ovile); *de resuscitatione:* -cto halitu *Cal.* 9, 9. calore *Cal.* 9, 26. extincti flatum citius revocare -ctum *prim.* 550.

redundare] hic cumulus -at in sedecim *Sap.* 3, 15 *(die Summe der Factoren, die in der Zahl 12 stecken, wächst über 12 hinaus auf 16 an).*

refercire *(semper partic.* refertus*)*] fructibus hanc palmam maturis esse -am *Mar.* 756. baratrum anguibus impletum variis poenisque -um *Dion.* 75. ullum nec tanta populum feritate -um *Pel.* 89.

referre] clarum -ferens sine Marte triumphum *gest.* 614. domino laudem -ferentes *prim.* 224; haec ubi composita plene -tulit ratione *Theoph.* 393. quod mox patri -tulerunt *Agn.* 123. qui -tulere, nihil fefellere *Pafn.* 2, 5. baptista Christi -ferente beato *prim.* 29. quid referam digitos? *Mar.* 351 *(cf. Gong.* 505. *Theoph.* 258*). a. c. i. Pafn.* 6, 2.

reficere] lassatum -fici iussit *Bas.* 206. affatim -fecti, affatim sumus hebriati tua largitate administrante *Abr.* 6, 6. ut et corpus delicatum mediocriter foveas necessariis et animam sufficienter -ficias saluberrimis monitis *Pafn.* 7, 16.

reflectere] vultum nec retro -xit *Mar.* 291. oculis rursum -xis *Dion.* 73. poplitibus positis, cervicibus atque -xis ictus lictoris susceperunt ferientis *Dion.* 224.

refluus] reges omnes, Oceanus -is quos iam circumfluit undis *gest.* 135.

reformare] iube materiale corpus Fortunati reducto calore in viventem animam iterum -ari *Cal.* 9, 26. et sic tandem *(libellum)* ad normam rectitudinis -atum mihi remittite II *ep.* 12.

refovere] qui semper -es miti pietate dolentes *Mar.* 108 *(cf. Theoph.* 283. *gest.* 62*).* in gremio Iesum molli -endo *Mar.* 706. cari -entur amore patroni *Gong.* 521. tristem mellifluae -ens dulcedine linguae *Theoph.* 274 *(cf. prim.* 52*).* quem venit fratrem -ere, redemit *gest.* 198 *(v. 196* solamina fratri ferre*).*

refragari nequeo *Gall.* 13, 4 *(es bestreiten).* insidiis diabolicis sine te -ari nequeo *Cal.* 4, 1.

refrenare] ut, quae actenus fuisti indomita vaga, nunc tandem in solitario -eris loco *Pafn.* 7, 10.

refrigerium] pro vi caumatis sentio matutini -um roris *Sap.* 5, 11. cruciandus sine alicuius intermixtione -i *Cal.* 9, 29.

refugere] frivola, quae sectabatur, odiendo -it *Pafn.* 7, 4.

refulgere] Ioachim angelus apparens inter montana -lgens *Mar.* 163 *(ein strahlender Engel).* miro splendore -lsit instar surgentis Phoebi facies vicedomni *Theoph.* 423; virtute potens omnique decore -lgens *Agn.* 71. tota virtute *Mar.* 337. meriti splendore *Theoph.* 4. tota bonitate *Pel.* 146.

refundere] lacrimas super eius morte -sas *Agn.* 456 *(cf. prim.* 549*).*

regalis *(saepe adi. pro genit.)*] illum ferunt ortum de germine regum, -emque suis moribus egregiis *Gong.* 28. -em genere *(uxorem) Gong.* 350. proles *gest.* 457. puer *gest.* 106 *(Oddo).* 427 *(Liudulfus).* stirps *Mar.* 383 *(filius Abiathar). Pel.* 232 *(Pel.).* Iudae nepotes *Mar.* 450. vir *Gong.* 131. natus *gest.* 120. inclita -is prosapies generis *Gong.* 346. germen *Mar.* 52. 596. progenies *Mar.* 24. stirps *Mar.* 1. *gest.* 29. facies *gest.* 345. 639. 663. aures *Pel.* 290. *gest.* 524. frons *gest.* 498. ōs *Pel.* 240. 272. forma *gest.* 88. 475. generositas *gest. pr.* 1. legio *gest.* 659. urbs *gest.* 351. cultus *gest.* 1480 *app.* cunae *(Christi) Mar.* 623. *gest. pr.* 6. honor *gest.* 1141. *prim.* 440. ius *prim.* 453. iussa *Pel.* 296. *gest.* 151. -i more *gest.* 66. nobilitas *gest.* 477. obsequium *gest.* 501 *(pl.).* 677 *(pl.). prim.* 466. pompa *gest.* 196. 622. potentatus *gest.* 502. sceptra *Pel.* 28. *gest. prol.* 2, 18. *v.* 282. tecta *Mar.* 650 (pueri *Christi*). *gest.* 596 (thalami). toga *Pel.* 226. unguentum *Dulc.* 1, 6 *(crisma baptismatis).* vita *gest. prol.* 1, 32 *(während der Königszeit: priusquam imperator fieres).*

regere] *de deo:* agmen tenerum Christo pastore -gendum *Pel.* 42. caelum *Mar.* 751. numine cuncta tenens imperioque -gens *Gong.* 4 *(cf. Mar.* 30*; Theoph.* 455. *Agn.* 322; istaec cuncta -gis sceptro summae deitatis *Agn.* 393 *app.).* qui mundum sui providentia -git *Dulc.* 12, 5; *de regibus:* quanta *(Henri-

cus) populos -xit pietate subactos *gest.* 10 *(cf. v.* 709*).* David, plebem domini qui -xit herilem *Theoph.* 249. regnum *gest.* 30. 219. 479. 1154. *prim.* 73. rem publicam *Gall.* II 5, 5 *(cf. gest.* 165*)*; hoc *(coenobium)* rectoris apostolici solum ditioni tradimus ad defendendum pariterque -gendum *prim.* 155. *(Clemens papa)* sedis apostolicae culmen -xit satis apte *Dion.* 108 *(cf. prim.* 126*).* tempore, Basilius quo -xerat ecclesiam iusto moderamine sanctam, sedem rectoris sortitus Caesariensis *Bas.* 18. *(Hathumoda moriens)* Gerbergae tenerum commisit ovile -gendum *prim.* 318; *(homo)* anima -gitur numquam moritura *Agn.* 162.

regina] num te -am constat post haec fore nostram, quia . .? *Mar.* 506. *(regis nurus)* vice -ae summo veneratur honore *gest.* 459 *(cf. v.* 463*; post mortem reginae).* Liudgardis *(Hludowici III. uxor) prim.* 311. 448. 451. 470. 477. Aedit *gest.* 397. Aethelheitha *gest.* 470. 492. 525 (inclita). 546 (piissima). 564. 570. 589. 600. 638 (satis egregia). 650. 660 (veneranda). 681. 738; *(Maria)* -a perennis necnon stelligeri dominatrix inclita caeli *Mar.* 516.

regio] orbis perplures -ones *gest.* 392. Gallicia *Pel.* 92.

regius] sceptra *gest.* 7 *app.* -ae indolis Gerbergae I *pr.* 7.

regnare] *de deo vel Christo vel trinitate:* -aturus in aevum *asc.* 144 *(cf. gest.* 1*).* finetenus stabilem per orbem *Mar.* 225. -antis per saecula regis *Pel.* 2. semper *Agn.* 320. *gest.* 60. retro tempora *Agn.* 374. astrigera -ans dominaris in aula *asc.* 3. te Christe cum patre et sancto spiritu -antem unum deum *Gall.* II 7, 2. *in doxologiis:* qui -at et gloriatur in unitate trinitatis *Gall.* 13, 7 *(cf. Pafn.* 13, 4; -as et dominaris *Sap.* 9, 9*)*; *de sanctis:* in caelo mecum semper -are per aevum *Dion.* 96 *(cf. asc.* 146*).* in caelis anima satis ut -ante beata aequa gloriola -arent mortua membra *(sc. miraculis) Pel.* 364 *sq.*; *de regibus:* binis *(fratribus)* -anti subiectis uni *gest.* 32. *(Aethelheitha)* -ans illi *(sc. Ber.)* damnum non fecerat unum *gest.* 493. David regem -are fidelem *gest.* 139. qui *(Salomo)* cum -ando resideret in arce superba *gest. prol.* 2, 24.

regnator] pollens imperii -or Caesariani *gest. prol.* 1, 1. stelligerae -ator maximus aulae *Pel.* 362 *(cf. Dion.* 175*)*; -or magne profundi *Bas.* 56 *(de diabolo).*

regnum] David princeps -i Iudaici *Theoph.* 248. *(Domitianus)* decreta per omne suum mittens mala -um *Dion.* 158. Romanum *gest. prol.* 2, 1. *v.* 594. Italicum *gest.* 607. 630. 683. 684. Italiae *gest.* 469 *(cf. v.* 484. 717*).* Saxonum *prim.* 73. Francorum *gest.* 3. cui nunc in -o non compensabitur ulla *gest.* 23 *(de regno Theotonico, ut plerumque).* -um sub patrono staret bene tanto *gest.* 670; regni arx *gest.* 713. aula *gest.* 466. culmina *gest.* 19. 703. decor *gest.* 587. 727. fastigium *Gall.* II 5, 4 *(de imperio Iuliani).* imperium *gest.* 28. pompae *gest.* 59. -i sceptrum gestare paterni *gest.* 79 *(cf. v.* 253; paternum *prol.* 2, 22. *v.* 30. 489*).* solium *Pel.* 234. -i sortem clari *Pel.* 26 *app.* splendores *gest.* 656. triumphus *prim.* 59 *(praedicitur imperium Oddonum)*; -i consors *(regina) gest.* 80. 665. *prim.* 308. 470. -i *(Iudaici)* proceres *Mar.* 686. rectores *gest.* 733 *(die Grossen; opp.* plebs*)*; -um raperet sibi *gest.* 686. suscipere *Pel.* 72 *(de rege Saracenorum; cf.* rex*). gest.* 128. 219. curam -i recepit *gest.* 672. -um regere *(s. v.* regere*).* per te -um cupiens augescere nostrum *gest.* 1150; subiectum *gest.* 414. 443. proprium *gest.* 73. 213. amplum *gest.* 463. spatiosum *gest.* 379. nobile *gest.* 3. superbum *Pel.* 267. pacificum *gest.* 731. princeps in -o fuerat tunc quieto post regem *gest.* 154 *(cf. v.* 749. 1499*)*; *de regno dei:* cuius -um iuge constat *Mar.* 817 *(cf. v.* 887*).* paternum *(Christi) asc.* 41. futurum *gest.* 323. animam intra claustra tui dignanter suscipe -i *Agn.* 390. illius -i *(cf. app.)* mercede perenniter uti *prim.* 590.

regredi] cur tristior solito -eris? *Sap.* 6, 1. en parat -i *Dulc.* 4, 4

triam amandam *gest.* 207 *(at cf. add. et ind. gramm.: cas. accus.).*
remedium] grave delictum haut leve poenitudinis expectat remedium *Cal.* 9, 14 *(cf. Pafn.* 7, 7 *app.).*
remetiri] magnificae circa mei vilitatem benignitatis atque dilectionis plenitudinem condignarum recompensatione gratiarum -iri non sufficio II *ep.* 2.
remigare] citius versis -abant velis ad portam urbis *Pel.* 347.
reminisci] si digneris -i *gest. prol.* 2, 6. alumnae *Abr.* 3, 11.
remittere] magis cum fraude -ssis *Mar.* 646. et sic tandem ad normam rectitudinis reformatum *(libellum)* mihi -ttite II *ep.* 12. haec illi mandat scriptis extimplo -ssis *gest.* 1144.
remotus] terris -is *Gong.* 523. inde locis -is *Pel.* 92.
removere] quo *(deus)* detegeret dubio causae secreta -to *Pel.* 376.
remus] limphas -is resecantes *Pel.* 322.
renasci] in Christo est renatus *Cal. inscr. (cf.* 9, 16*).*
renitere] solaris splendor, lunae -ens quoque candor *Agn.* 79. quae super laudes angelicas -es *Mar.* 28 *(ad Mariam).*
reniti] si te in proposito permansum ire consensero, . . ., si autem, quod absit, -or *Gall.* 2, 4 *(cf. Sap.* 3, 23. 5, 3*).* non contraluctor, non -or, non prohibeo *Gall.* 13, 2. tertiam rebellem tibique penitus probabis -entem *Dulc.* 1, 5. tui(s) votis *Cal.* 9, 25. *Abr.* 7, 13. *Sap.* 7, 1. mentis carni semper -entis *Agn.* 425. vanae spei debere -i *(pass.) prim.* 552.
rennuere *v.* renuere.
renovare] qui iudex orbem veniet -are per ignem *Theoph.* 279. variis aegri morbis qui debilitati adveniunt, laeti membris redeunt -atis *Dion.* 250. prima prorsus forma -ata processit vivus, qui morte fuit religatus *Agn.* 311 *(cf. v.* 329 *app.).* cui praeses, pravam rursum -ans suadelam *Agn.* 154.
renuere *(rennuit cod. metri causa)*] *inf. Gong.* 556; *(Petrus)* detestando, deum sese cognoscere Christum, -it *Theoph.* 263.
renuntiare] qui non -averit omnibus, quae possidet *Gall.* II 1, 2 *app.*
reparare] novum membris hominem -et redivivis *Agn.* 297. laeto visu -ato *Gong.* 513. ut hunc tui miseratio ad vitam resuscitare, ad veniam dignaretur -are *Cal.* 9, 20 *(veniae munus -atae Theoph.* 348*).* sumptus hospitii dignos sibimet -ari *gest.* 1180. caute fovea iuxta placitum -ata *gest.* 543. insidias christo domini -atas *gest.* 233. ligno reprobis -ato *gest.* 200 *(cf. v.* 406*).* suprema busto pompa -ato *Pel.* 360.
repedare] rapido patriam cursu -are relictam *Mar.* 240. fines patriae *gest.* 1168. quod ter denis potuit vix ante diebus metiri, faciam diei spatio -ari *Mar.* 824; *cf. gest.* 207 *add.*
repellere] ne -as te amantem *Cal.* 3, 3. quem sceleris causă reppulit e patria *Gong.* 444. saecli curis citius de corde repulsis *Theoph.* 194.
rependere] hinc ego gratanter, quae fecisti sapienter, accipiens, vice conversa condigna -o *gest.* 1153.
repentina morte *Agn.* 325.
reperire *(de formis* repp- *cf. ind. metr.)*] dignum quaerens non repperit ullum *Ioh.* 8. *(draco)* candidulam secus me columbam -riens cepit *Abr.* 3, 8. ut praecedas repertam ovem *Abr.* 7, 15. tenuem scientiae guttulam, quam . . casu praeteriens -rtam elambi *Pafn.* 1, 19. semitam aliquotiens -iens *Dulc.* 14, 1. nulla laesionis -iuntur vestigia *Dulc.* 11, 5. quia haec eadem non prius scripta repperi *gest. pr.* 4 *(cf. Mar. inscr.).* causa morbi -rta *Agn.* 126. adhuc non repperi occasionem irascendi *Cal.* 3, 4. insidias ante -rtas *Bas.* 78. hoc consilium perversa mente -rtum *gest.* 214. in quibus easdem proportiones mensurando -imus, quas in simphoniis praemisimus *Pafn.* 1, 17. quia . . eaedem simphoniae -iuntur in his, quae et in cordis *Pafn.* 1, 11.
repetere] parili -ens *(i. e. adiens)* ganeam feritate malignam *Gong.* 449. restat, ut armatis -amus lacertis Gallicios *Pel.* 110 *(i. e. petamus)*; saeculum *(ex heremo) Abr. inscr.* 3, 6. optatas solitudinis latebras *Pafn.* 7, 15. sacrum locellum

Pafn. 1, 1. quam ob rem? *Pafn.* 3, 11. nullius alius rei causa nisi eam videndi *Abr.* 5, 3 *(cf. Sap.* 3, 7*)*. *(filius redivivus)* fit res gaudendi, fuerat cui causa dolendi *Agn.* 314. magnificarum prolixitatem rerum *gest. pr.* 6 *(de rebus ab Oddone gestis; cf. pr.* 7. *v.* 1508*)*; ambigua *Abr.* 4, 2. rem difficilem petis. num ego primus huiusmodi rem peto? *Cal.* 2, 3. musica dicitur convenientia non solum vocum, sed etiam aliarum dissimilium rerum *Pafn.* 1, 17. insolita omnique admiratione digna *Cal.* 9, 18 *(cf. Gall.* 12, 3*)*. nefandarum notitia rerum II *pr.* 2 *(de comoediis Terentii; opp.* dulcedine sermonis*)*. res civibus periculosa *Pafn.* 1, 23 *(sc. quod meretrix in urbe versatur)*. totius scibilis rei *Sap.* 9, 5. (amo) rem pulchram, rem venustam *Cal.* 2, 2 *(cf. adn. logicam)*. hac ita laetitia dignis rebus celebrata *gest.* 696. infelix res publica ex qualitate rectoris *Gall.* II 5, 5 *(cf. Dulc.* 1, 3. *Sap.* 1, 1. 3*)*. reique publicae *Dulc.* 1, 3. in publica re *Gall.* 2, 4. nostrae res publica gentis *gest.* 164. rerum, quae geruntur, causas *Cal.* 9, 6 *(sic* (seriem) *Dulc.* 8, 1*)*. libri, e causis rerum quem scripsimus harum *prim.* 82 *(s. v.* causa*)*. rerum discrimina *Cal.* 9, 6. ordo nunc rerum deposcit debitus harum, ut prius . . recinatur *prim.* 1. penetrans animo rerum secreta profundo *gest. prol.* 2, 26. detulit ad regem Beringarium timidus rem *gest.* 565; mundi rerumque parator *(deus) Gong.* 1. rerum patrem *Ioh.* 2. principium qui cunctarum, finis quoque rerum *gest.* 247 *app.* rerum trinam machinam *Gong.* 6. 292. *Agn.* 392. statum rerum *gest.* 724. imperium pollens in vertice rerum *gest. prol.* 2, 4 *(cf. v.* 1486*)*. rerum principem *(imperatorem; loquitur Antiochus) Sap.* 5, 5. ditescere nonnas omnibus his rebus, noster quibus indiget usus *prim.* 304. non sine nostrarum magno rerum detrimento *prim.* 473. spoliis rerum captis variarum *gest.* 390. opibus rerum pollens *Bas.* 22. vilitatem suae familiaris rei *Pafn.* 1, 25 *(plur.* 5, 1*)*.

resecare] spinis -ctis *prim.* 228 *app.* *(Pafn.* 3, 7 *spir.)*; -cans coxam stricto mucrone sacratam *Gong.* 463 *(cf. Dion.* 201*)*. limphas remis -cantes *Pel.* 322. quicquid possedit, per tres partes -cavit *Mar.* 67.

reserare] aerarii claustris eius -atis *gest.* 495; diu clausae -antur vocibus aures *Gong.* 515. o utinam -arentur secreta meorum viscerum latibula *Cal.* 9, 15. non decet, hoc nostris vobis -arier orsis, quid velit . . *Gong.* 153. veniae munus -ans reparatae *Theoph.* 348.

reservare] partem possessionis, quae ad filias pertinet, excipio partemque ad susceptionem peregrinorum mihi -o, de cetero . . *Gall.* 13, 6; Hirenam -ate *(in carcere)*, et reliquas producite *Dulc.* 10, 1.

residere] inter quos medius princeps -ebat iniquus *Theoph.* 102 *(cf. Dion.* 70*)*. non ad colligendum -ens, sed casu praeteriens *Pafn.* 1, 19. illic candidulam vidit -ere columbam *prim.* 260; post haec secreta -ebat in aede quieta *Mar.* 518. averso -ens in litore Reni *gest.* 289. castra reginae, in quis cum sociis -ebat multis *gest.* 661. Conradum cum non paucis ex agmine lectis in Papia -ere ducem iussit sapientem, ipseque continuo rediit *gest.* 688. qui cum regnando -eret in arce superba *gest. prol.* 2, 24 *(cf. v.* 99*)*. in aula *gest.* 78. in solio *Sap.* 3, 1. nitido solio *Ioh.* 2 *(cf. v.* 6*)*. qui stellato -es solio super aethra *Mar.* 875.

resilire] ex cuius flammea facie candentes in bustum scintillae transiliebant, quarum una -iens mihi in faciem ferebatur *Cal.* 9, 13.

resipiscere] sanum sapiens et -ens *Agn.* 165 *(i. e. se convertens)*. nisi -as *Abr.* 7, 4 *(ex quaestu meretricio;* quando ultra -i posse desperabatur 9, 6 *i. e. -ere)*. quo tandem -entes ultro maturetis reconciliari gratiae nostrae dignitatis *Gall.* II 5, 7 *(loquitur Iulianus)*. filius tuus *(daemoniacus)* -it et sanum sapit *Gall.* II 9, 2.

resistere] fortiter *Gall.* 9, 1. obstinato

resurgere] *de resuscitatione Drusianae et Calimachi: Cal.* 9, 9. 21 (in laetitia). 27. 32; *Pafn.* 13, 4. tempus -endi de pulvere pleni corporis *prim.* 578.

resurrectio] in -one *Sap.* 9, 1; tua *(Christi) Sap.* 9, 6.

resuscitare] *(Cal.)* una cum Drusiana -atus *Cal. inscr.* 5, 2 *(cf.* 9, 7. 21. 22*)*.

resuscitatio Drusianae et Calimachi *Cal. inscr. (cf.* 8, 2. 9, 5. 33 *app.)*.

retegere] tandem dolo cunctis iam forte -cto *Pel.* 101 *(i. e. non iam celato)*.

retexere] quod gesta tui modulando incaute sim falsa sequens, non vera -ens *gest. prol.* 1, 19.

retinaculum] rogamus, solvi -a animarum *Dulc.* 11, 4. expergiscere -a mortis disrumpe *Cal.* 9, 27.

retinere] se novitate rei cernens -eri *(in Italia) gest.* 666. nec *(cf. adn.)* sic divinis linguam -eret ab odis *Mar.* 345. dum ter mille suas -erent virgas *(wiedergekriegt hatten) Mar.* 456; *i. e. tenere:* candelas plures manibus -entes *Theoph.* 101. mundum laqueis -ere malignis *Mar.* 222 *(de diabolo; cf. Bas.* 141*)*. quae Gallicios -et fiducia captos, nescio, gratiolae respuant ut foedera nostrae *Pel.* 107. me puellarem vovi -ere pudorem *Mar.* 403 *(*legalem *Gong.* 579, *de uxore)*. amborum -ens decus imperiorum *gest.* 1501 *(cf. prol.* 2, 17*)*. solium *gest.* 1486. virginis intactae iussus curam -ere *Mar.* 536 *(de Ioseph)*. Italiae regnum linquens merito -endum summae reginae *gest.* 469. funus extinctum limphis credunt -endum *Pel.* 298. castella, quae Gall. sibi -uit *Gall.* II 2, 1. haec ita credentem cordisque fide -entem *Theoph.* 328. *(omnia mea volo)* igni tradere, ne -eantur in mundo *Pafn.* 3, 11.

retorquere] ut acceptum in datorem -eam ingenium II *pr.* 7 *(cf. Pafn.* 1, 21*)*.

retractatio] absque -one *Pafn.* 4, 5 *(ohne Besinnen)*.

retrahere] qui captum veteris -xit ab ore leonis *Bas.* 259. quae mentem a lascivia numquam -xit et se voluptati penitus dedit *Pafn.* 4, 5. nec *(diabolus)* laqueos harum -xerat insidiarum, donec . . *Theoph.* 74. dum sibi tam subito fuerat spes tanta -cta *gest.* 412.

retribuere] qualia -am factori munera nunc iam? *Mar.* 898.

retributio] spe -onis *Gall.* 1, 4 *(Gallicanus petit, ut praemium sibi proponatur)*. nec expers fies aeternae -onis *Gall.* 13, 6.

retro *v. ind. gramm. (praepos. et* re-*)*.

retrudere] ut haec sola in angusta -atur cellula *Pafn.* 7, 5.

reus] *angeklagt: (Herodes)* -us maiestatis dicetur herilis *Mar.* 664; *schuldig, sündhaft: (Christus)* empturus -os animae pretio sibi carae *Mar.* 63 *(cf. Gong.* 433. *Theoph.* 150. *Dion.* 83. 88*)*. donec forte sciam, te-ne fuisse -am *Gong.* 394. nec patitur vitam morte perire -am *Gong.* 456. ingentis culpae *Bas.* 163. praevaricationis *Abr.* 3, 18. maiestatis *Sap.* 1, 2. qui -i placiti sunt inventi scelerosi *gest.* 332.

revellere] caput egregium *(Pelagii)* iacuit procul amne -vulsum *Pel.* 330.

reverendus] vultu admodum -i *Dulc.* 13, 3.

reverenter *prim.* 4. 112.

reverentia] ut pro sui -a hoc illi non abnuas *Gall.* 1, 8.

reverti] vultu ridente -rsus *asc.* 107 *(sich umwendend)*; *i. e. redire: Mar.* 248 (-rsum). 690 (fuerint -rsi). *Gall.* 3, 2. 4, 2 (-rsurus accipies; *cf. ind. gramm.: tempora*). 12, 1. II 2, 1 *(bis)*. *Dulc.* 13, 1. *Sap.* 9, 2. *gest.* 697 (advenit cum pace -rsus). ad coniugem *Dulc.* 6, 2 *(cf. Abr.* 3, 10. *Pafn.* 3, 12*)*. tantummodo -rtere ad locum, unde existi *Abr.* 7, 12. illic *gest.* 1500 *(at cf. ind. gramm.: adverbia loci)*. ad portum *Abr.* 3, 16. fac felici reditu ad te -rti animam, quam inspirasti *Pafn.* 13, 2.

reviridescere] donec in resurrectione maiori -ant gloria *(sc. flosculi uteri mei) Sap.* 9, 1.

revisere] hinc postquam rediit, socios iterumque -it *Gong.* 193. patriam *Pel.* 178 *(cf. Dion.* 18*)*.

reviviscere] qui me fecisti -ere *Cal.* 9, 21 *(loquitur Drusiana resuscitata)*;

prol. 1, 2. v. 15. 360. 352. 667. 1512. *prim.* 72. 76. 144. 306. 565. pius *asc.* 144. *Pel.* 395. regnans per saecula *Pel.* 2. supernus *Mar.* 176. -x -gum. qui solus regnat in aevum, per se cunctorum transmutans tempora -gum *gest.* 1 *sq.* *(cf. Pel.* 87*).* militiae angelicae *Gong.* 256. caeli *Mar.* 156. 771. *gest.* 122 *(fortis; cf. adn.).* -x de caelis, iudex aequissimus orbis *gest.* 226. poli *Gong.* 363. -gem dominumque polorum *Theoph.* 417 *(mitis Pel.* 381*).* -x unus machinae rerum per saecula trinae *Agn.* 392. saeclorum *prim.* 480. aeternitatis *Gall.* II 9, 2. maiestatis -x magne perennis *Dion.* 217. unus dominus universitatis unusque -x summae et mediae atque imae rationis *Sap.* 9, 9; *de diabolo:* princeps iniquus, qui -x est mortis *Theoph.* 103. tenebricolarum *Pafn.* 1, 26.

rhetoricus] verbula -ae circumlita melle loquelae *Pel.* 301.

ridere] unum -entem necnon alium lacrimantem *Mar.* 551. o quam tranquillum -ens deduceret aevum fortunata satis nostrae res publica gentis *gest.* 163. vultu -ente *asc.* 107. -enti pectore *Bas.* 97 *adn.* Francorum populus dum risit eous illustris meritis et bonitate ducis *Gong.* 339.

ridiculum] magno -o *Pel.* 241 *(i. e. risu).*

ridiculum *(sc. hoc est) Dulc.* 4, 3.

rigare] fac exigui supero de rore -ari pectoris antrum *Pel.* 6.

rigida necnon cervice superba *Gong.* 181; ut corpus -um iubeat recalescere rursum *Agn.* 296.

rigor] a strictioris -ore conversationis *Abr.* 3, 18.

rimari] minimis mentem laxare -andis *gest. prol.* 2, 27.

ripa] scopolis -ae acutis *Pel.* 292. trans -as Gandae *prim.* 104.

rite *v. ind. metr.: particulae.*

ritus] ne quem divini -um cultus violari *etc. prim.* 499. numina deorum placanda sunt -u sacrificiorum *Gall.* 7, 2. avitos -us deserere et Christianae religioni se dedere *Sap.* 1, 5. vita -uque profanus *Pel.* 33 *(cf. Agn.* 357*).* *(rex Saracenorum)* polluit veterem purae fidei genetricem *(i. e. urbem Christianam)* barbarico -u *Pel.* 32.

rivus] sanguineum pro Christo fundere -um *Pel.* 186. de sophiae -is septeno fonte manantis *Theoph.* 12. de -is praefatae debrius artis *Dion.* 17.

roborare] sumus una eademque fidei constantia -atae *Sap.* 5, 12.

robur] praesertim cum feminea fragilitas vinceret et virilis r. confusioni subiaceret II *pr.* 5 *(cf. app., et ind. gramm.: gen. nom.).*

rogare] *fragen:* -as? curiose *Gall.* 12, 1 *(cf. Pafn.* 4, 2*).* et quid dicemus, -ati? *Gall.* II 7, 2. cur .. *Abr.* 3, 12 *(cf. Pafn.* 2, 1*);* *bitten:* dic, -o *Mar.* 150 *(cf. v.* 512. 736. *Theoph.* 216. *Bas.* 112. *Agn.* 317*).* pro te *Theoph.* 280. veniam *Theoph.* 439. ista *Mar.* 492. quapropter moneo, precibus blandisque -abo, ut .. *Pel.* 158 *(cf. Bas.* 120 submissa voce. *prim.* 353*).* *a. c. i. Dulc.* 11, 4.

rogatu propinquorum *Abr.* 1, 4.

rogitare] astantem -ans, cur *Mar.* 153 *(cf. v.* 444. 686. *Bas.* 178. *Dion.* 24. 192*);* nec contristeris, -o *asc.* 77. munere, spe, dictis -ans, quo .. *Gong.* 503. *(Mariam) Theoph.* 186. pontifices, quo .. *Mar.* 479. restat ut altithronum precibus digne -emus, ut .. *Mar.* 427. gratiolam pueri *Mar.* 860. tibimet veniam *Theoph.* 219 *(de Mariae intercessione).* quodcumque sacris a me precibus -abis *Dion.* 186. *a. c. i. Mar.* 485. *asc.* 68.

rogus] construendis -is *Dulc.* 11, 3 *(cf. Pafn.* 4, 2. *Sap.* 5, 11*).* ignibus extinctis moritur subito -us omnis *Agn.* 395. magnus *Dion.* 71.

ros] matutini refrigerium roris *Sap.* 5, 11. fac exigui supero de rore rigari pectoris antrum *Pel.* 6 *(cf. Mar.* 38*).*

roseus] lilia pulchre -o permixta rubore *Agn.* 428 *(i. e. rosis rubris).*

rostrum] *(columba)* terram -o percusserat illam, sub cuius aggere .. *prim.* 268; *de ore humano:* talia verba tuo nolles profundere -o *Agn.* 199 *(virgo ad praefectum),* *neque solum* latrat -o talia pesti-

Theoph. 388. *Ioh.* 21. *gest.* 359. *prim.* 34. baptisma *Theoph.* 335. *Dion.* 36. *Agn.* 33. 135 *(et sic* baptismatis unda *Pel.* 334, unda *asc.* 27*).* summorum -cra cura parentum funus venerabile in gremio terrae toto contexit honore *Agn.* 430. dies, quae trahit a domino nomen venerabile summo *Theoph.* 383. fides *Mar.* 849. *Pel.* 22. *Theoph.* 356. hymni *prim.* 176. leges *(a Salomone datae) gest. prol.* 2, 25. libamen *Mar.* 201. libri *Dion.* 124 *(cf. Theoph.* 309 quae -cra praedixit scriptura, *i. e. vetus testamentum.* II *pr.* 1 -crarum scripturarum*;* -cris paginis II *pr.* 2*).* locellus *Theoph.* 430. mandamina *Mar.* 857 *(legis Moysaicae).* mandata pontificis summi *prim.* 182. merita *prim.* 151. missa *Theoph.* 386. *Dion.* 172. oratio *Sap. inscr.* praestante -cra regis pietate perennis *gest.* 647. prex *prim.* 90. preces *(s. v. p.* 425b*).* preculae *Mar.* 356. divini -cra semina verbi *Dion.* 145. sepulchrum *Gong.* 549 *(*bustum *Gong.* 499. tumuli *Gall.* II 8, 2*).* studia *prim.* 244 *(monialium).* templum *Mar.* 288. tempus *asc.* 2 *(inter Christi resurrectionem et ascensionem).* velamen *Bas.* 31. *Agn.* 10. *prim.* 96. 322. vota *Theoph.* 202. *Dion.* 253 (precum suarum). *Ioh.* 22; *cf.* sacrum.

sacerdos] Abiathar (sub lege) -os *Mar.* 378. 411. summus *Mar.* 442. regum atque -otum, vatum pariterque priorum *Mar.* 419.

sacramentum] si -o confirmatis mihi facto *(inf.) prim.* 173. ad fidei magnum -um *Mar.* 563. propositi *Gall.* 2, 3. cuncta caelestis pia -a salutis *Theoph.* 289. eisdem -is imbutae *Sap.* 5, 33.

sacrare] inter -atos altaris ministros *Mar.* 87. hunc *(ventris fructum)* mox in templo sisti tibi rite -ato obsequioque tui legali more -ari *Mar.* 137 *sq.* -andae domino velamine sacro puellae *prim.* 96. ecclesiam *prim.* 372. templum *prim.* 383. coenobium Christo -atum *Pel.* 350. in templo domini sub honore -ato *Mar.* 407 *(cf. Dion.* 22. *prim.* 35. 138. 278*)*; *cf.* sacratus.

sacratio] hoc *(festo)* facta fuit clari -o templi *prim.* 396.

sacratus *(adi., i. e. sacer)*] virgo *Mar.* 557. *Theoph.* 344. Christi genitrix *Mar.* 718. virgo *(Agnes) Agn.* 433. -issimam virginem Constantiam *Gall. inscr.* -issime imperator *Gall.* 12, 2 *(loquitur Gallicanus iam conversus)*; meum corpus -um *asc.* 83 *(loquitur Christus).* colla *Pel.* 269. coxa sancti Gongolfi *Gong.* 463. plantae *(Iesu) Mar.* 712. vestigia *(i. e. pedes s. Basilii) Bas.* 171. membra sancti *Pel.* 321. ossa *Gong.* 497; Christi baptisma *Bas.* 91 *(cf. Theoph.* 6*).* crisma *Pel.* 245. hymni *gest.* 356. exequiae *Pel.* 355. tuba *asc.* 131. festi nox futuri *prim.* 214. ecclesia *Theoph.* 269. *Bas.* 227. *gest.* 45. 145. templum *Mar.* 89. 499.

sacricola] (Vestae) -is puellis *Agn.* 137.

sacrificare] -ate *Dulc.* 11, 2. munera domino dare -ando *Mar.* 92. ad -andum *Sap.* 5, 32. deo Iovi *Gall.* II 6, 1. daemoniis *Dulc.* 11, 1. idolis *Gall.* II 2, 1.

sacrificium] nostris diis -a ferre *Dulc.* 1, 1. nefanda -a iteravi *Gall.* 12, 4. numina deorum placanda sunt ritu -orum? *Gall.* 7, 2; ferte libamina diis. *(deo vero)* -um laudis sine intermissione libamus *Dulc.* 11, 1.

sacrilegi tyranni *Agn.* 383 *(i. e. iudicis pagani).* tanto fastu se iactat in aula -us, ut regem regum semet fore crederet ipsum *Pel.* 86. pontifices Agnen -am dicentes et scelerosam *Agn.* 346.

sacrum] stulte -is famulando novellis *Pel.* 45. regis reprehendere -a *Pel.* 335 *(cf. v.* 57 *adn.).* simulachra cunctaque -orum iura suorum *Agn.* 349; *i. e. sacramentum:* lac quoties sucxit, toties fidei -a sumpsit *Gong.* 41 *(cf. Bas.* 147. *Dion.* 50*).* tanti partus *Mar.* 530.

saeclum *v.* saeculum.

saecularibus negotiis *Pafn.* 5, 1. numquam fas fuit heremicolae conturbari -ium more *Abr.* 3, 2.

saec(u)lum *(cf. ind. metr.: syncope)*] -is quandoque futuris *prim.* 30. 61. -orum regem *prim.* 400. cunctis -is venerandam *Mar.* 181. 266. 576 *(cf. gest.* 205*).* o res dira omnibusque -is inaudita *Gall.* 12, 3. per -a *Mar.* 330. 891 (cuncta). *asc.* 140. 146. *gest.* 730. *prim.* 374. 394 *(sed aliter*

iustus -ator opinis *Theoph.* 12[illegible] (*schg. word*; *cf.* *Bas.* [illegible]. 14[illegible]. *Dion.* [illegible]). per te *Bas.* [illegible] (*ad s. Basilium*). et a quo veniam sperare cui[illegible] -ari possum miseratione. si ipsum pro[illegible] invocare, cui . . ? *Pafn.* 7, 14.

salvator] mundi -or amandus *Bas.* 1[illegible].

salvere] avete. et tu -e *Pafn.* 2, 2 (*cf.* [illegible], 1. *Gall.* 5, 4. *Abr.* 5, 11).

salvus] i. e. *sanus*: desperans illum iam vivere -um *Mar.* 1[illegible] (*cf. v.* 2[illegible]). quisquis languidulis infirmus membris hanc saltim tetigit, raptim -us remearit *Mar.* [illegible]. corpore toto *Mar.* [illegible]. multiplices -um percurrere fraudes *gest.* 241: *spir.*: per te me iam fore -um *Theoph.* 3[illegible]1. ad se tendentes qui -os suscipit omnes *Bas.* 192. -a fieret *Abr.* 3, 3; fide -a gaudens obdormit in illo *Agn.* 412. -a divinitatis impassibilitate *Sap.* 9, 6

sancire] -nxit mox legem vulgato dogmate talem, ut . . *Pel.* 51. decretum *Pel.* 79. quicquid mihi per verbum -ncis faciendum *Gong.* 12[illegible]. *a. c. i. gest. pr.* 11.

sancte] illic exanimis s. condita testis fragmina *Gong.* 5[illegible]. ovile procurandum s.-que tuendum *prim.* 48[illegible].

sanctificare] pontifices, tantae solito qui more puellae nomen et aptarent, ipsam quoque -arent *Mar.* 369. esse locum -andum eius ad obsequium, qui luce perfuderat illum *prim.* 225. templum *prim.* 377.

sanctitas] insignibus suae probitatis et -atis *Gall.* II 5, 3 (*de imperatoribus Christianis*). ossa variis fulgent miraculorum titulis in testimonium sui -atis *Gall.* II 9, 2. illibata corporis integritate puraque mentis -ate *Abr.* 2, 4; hoc decet tui -atem *Cal.* 8, 1 (*cf.* 9, 22. *Abr.* 7, 5. *Pafn.* 7, 1. 10, 4).

sanctum] -aque dans illis, mulcebat famine tali: 'accipe mis iam venerabile corpus' *Dion.* 178 (*i. e. eucharistiam*).

sanctus] -a cum prole Maria *Mar.* 830 (*cf. Theoph.* 210). sui -i sponsi *prim.* 98. spiritus *Mar.* 183. *Gall.* II 7, 2. *Sap.* 9, 6. 9. amborum paraclytus *Dulc.* 11, 1. flamen *Mar.* 34. *Theoph.* 3[illegible]. trinitas *Gall.* II 9, 1; facies (*dei*) *Mar.* [illegible]. pedes (*Christi*) *asc.* 1[illegible]. altithroni nomen -um venerabile magnum *Theoph.* 3[illegible] (*cf. Mar.* [illegible]. *Agn.* [illegible]. *Cal.* 9, [illegible]). mors (*Christi*; *agn. pia*) *asc.* 1. crux *Theoph.* [illegible]. dies paschae *gest.* [illegible]. -ae sollempnia missae *Bas.* [illegible]. mons (*oliveti*) *asc.* 1[illegible]. ecclesia *Bas.* 1[illegible]. 164. *prim.* [illegible]. templum *Bas.* 145 (*cf. Mar.* 4[illegible]). incensum *Mar.* 91: caelicolae *Agn.* [illegible]. testes *Agn.* [illegible]. -i (*subst.*) *Mar.* [illegible]. *Ioh.* [illegible]. -orum venerabile festum cunctorum *prim.* 1[illegible]. 3[illegible]1 (*cf. v.* 3[illegible]). -orum sacra pignora *prim.* 1[illegible]. Anna *Mar.* [illegible] (*cf. v.* [illegible]). Maria *Mar.* [illegible]. 704. [illegible] (domna *Theoph.* 4[illegible]. puella *Mar.* [illegible]. [illegible]. -issima virgo *Theoph.* [illegible]. illustris -aeque parentis *Theoph.* 4[illegible], *cf. Mar.* 14. dei genitrix *Theoph.* [illegible]. 411. meum -um templum *eam dicit Christus*, *asc.* [illegible]). Petrus *Gall.* 11, 1. Iohannes apostolus *Cal. inscr.* 2, 4. 4, 1. 9, 21. Iacobus frater domini *Mar. inscr.* praesul (*Dionysius*) *Dion.* 2[illegible]. papa (Clemens) *Dion.* 117. presbiter Carpus *Dion.* 46. praesul Anastasius sedis -issimus huius *prim.* 162. virgines *Sap. inscr.* mater Sapientia *Sap. inscr.* (*cf. inscriptiones passim*). puella (*Agnes*) *Agn.* 273. virgines *Gall.* 13, 1 (*Constantia, Artemia, Attica virginitatem professae*). vir Hilarianus *Gall.* 13, 7. martyres *Gall.* II 8, 2 (*Ioh. et P.*). vir (*Theoph.*) *Theoph.* 137. -i necnon pastoris amandi (*Bas.*) *Bas.* 255. -us (*subst.*) *Bas.* 21[illegible] 248. -e dei *Bas.* 173. domini *Gong.* 545. avi (*Eadithae*) *gest.* 94 (*de s. Oswaldo cogitatur*). Pelagius I *epil.* -i membra sacrata *Pel.* 321. corpora iustorum consumens -a virorum *Pel.* 82. intercessio *Dion.* 255; *raro de hominibus piis piaere memoriae, neque vero canonizatis*: suae -ae matri *prim.* 312 (*de Oda*; *cf. v.* 369. 420 haec -a; *sic etiam Sap.* 5, 14 *accipio* nostrae -ae parentis *gest. prol.* 2, 21 genitore suo praesente iubenteque -o, *sc.* *David Salomonis*). -e pater *prim.* 121 (*ad papam*). -o (*i. e. fideli*) Christi populo dominari *Theoph.* 51. vita *prim.* 587; *cf.* sanctum.

iustus -atur opimis *Theoph.* 178 *(selig wird; cf. Bas.* 155. 180. *Dion.* 91*).* per te *Bas.* 219 *(ad s. Basilium).* et a quo veniam sperare cuiusve -ari possum miseratione, si ipsum prohibeor invocare, cui . .? *Pafn.* 7, 14.

salvator] mundi -or amandus *Bas.* 139.

salvere] avete. et tu -e *Pafn.* 2, 2 *(cf.* 8, 1. *Gall.* 5, 4. *Abr.* 5, 1*).*

salvus] *i. e. sanus:* desperans illum iam vivere -um *Mar.* 104 *(cf. v.* 259*).* quisquis languidolis infirmus membris hanc saltim tetigit, raptim -us remeavit *Mar.* 376. corpore toto *Mar.* 627. multiplices -um percurrere fraudes *gest.* 241; *spir.:* per te me iam fore -um *Theoph.* 361. ad se tendentes qui -os suscipit omnes *Bas.* 192. -a fieret *Abr.* 3, 5; fide -a gaudens obdormit in illo *Agn.* 412. -a divinitatis impassibilitate *Sap.* 9, 6.

sancire] -nxit mox legem vulgato dogmate talem, ut . . *Pel.* 51. decretum *Pel.* 79. quicquid mihi per verbum -ncis faciendum *Gong.* 123. *a. c. i. gest. pr.* 11.

sancte] illic exanimis s. condita testis fragmina *Gong.* 551. ovile procurandum s.-que tuendum *prim.* 485.

sanctificare] pontifices, tantae solito qui more puellae nomen et aptarent, ipsam quoque -arent *Mar.* 269. esse locum -andum eius ad obsequium, qui luce perfuderat illum *prim.* 225. templum *prim.* 377.

sanctitas] insignibus suae probitatis et -atis *Gall.* II 5, 3 *(de imperatoribus Christianis).* ossa variis fulgent miraculorum titulis in testimonium sui -atis *Gall.* II 9, 2. illibata corporis integritate puraque mentis -ate *Abr.* 2, 4; hoc decet tui -atem *Cal.* 8, 1 *(cf.* 9, 22. *Abr.* 7, 5. *Pafn.* 7, 1. 10, 4*).*

sanctum] -aque dans illis, mulcebat famine tali: 'accipe mis iam venerabile corpus' *Dion.* 178 *(i. e. eucharistiam).*

sanctus] -a cum prole Maria *Mar.* 830 *(cf. Theoph.* 230*).* sui -i sponsi *prim.* 98. spiritus *Mar.* 183. *Gall.* II 7, 2. *Sap.* 9, 6. 9. amborum paraclytus *Dulc.* 11, 1. flamen *Mar.* 34.

Theoph. 301. trinit
facies *(dei) Mar.* 83
asc. 140. altithro
venerabile magnu
(cf. Mar. 32. *Agn.*
mors *(Christi; s*
crux *Theoph.* 95. d
325. -ae sollempni
mons *(oliveti) as*
Bas. 18. 164. *prim.*
Bas. 145 *(cf. Mar.*
Mar. 91; caelicola
Agn. 458. -i *(subst.)*
-orum venerabile
rum *prim.* 193. 381
sacra pignora
Mar. 244 *(cf. v.*
502. 704. 860 *(dom*
puella *Mar.* 277.
Theoph. 330. illu
rentis *Theoph.* 40
genitrix *Theoph.*
-um templum
asc. 80*).* Petrus
apostolus *Cal.*
Iacobus frater
praesul *(Dionys*
(Clemens) *Dion.*
pus *Dion.* 46.
sedis -issimus
gines *Sap. insc*
Sap. inscr. (cf.
puella *(Agnes)*
Gall. 13, 1 *(C*
Attica virginit
Hilarianus *G*
Gall. II 8, 2 *(Io*
Theoph. 137.
amandi *(Bas.)*
Bas. 218. 248.
mini *Gong.*
gest. 94 *(de*
Pelagius I *ep*
Pel. 321. corp
mens -a vir
cessio *Dion.*
piis piaeve m
nonizatis: su
(de Oda; cf.
etiam Sap. 5,
parentis *g*
suo praesen
David Salo
121 *(ad pa*
Christi pop
51. vita *pr*

satisfactio] digna -one deo reconciliata *Pafn. inscr.* dignae poenitentiae *Abr.* 7, 12 *adn.*
saturare] me despectum tantisque malis -atum *Mar.* 171 *(cf. Sap.* 5, 31*)*. cupiens earum amplexibus -ari *Dulc. inscr.* (me -abo *Dulc.* 3, 2).
saxeus] fecisti -a corda paganorum mollescere non domitorum *Mar.* 885.
saxum] funda machinali, crebro bellantes -is quae perfodit hostes *Pel.* 279. lictores funeris exuvias limpharum gremio credunt in -aque figunt *Pel.* 315. in designati praecelso vertice -i *prim.* 261 *(magnum v.* 254*)*. gentem Saxonum nomen habentem a -o per duritiam mentis bene firmam *gest.* 5 *adn.*
scalpere] crimina tunc hostis -lpsit nudare feralis *Gong.* 361.
scatebrae venas aquosae *Gong.* 251 *app.* liquidam fonticuli -am *Gong.* 96.
scelerosus] populus *(Avarum) gest.* 388. Iudaei *asc.* 50. concilium daemonum *Theoph.* 108. personae *gest.* 511. mulieres *(i. e. meretrices) Agn.* 212. coniunx *(m.) Bas.* 160 *(de apostata)*. famulus *Theoph.* 331. servus *Bas.* 177. *praedicative, vel subst.:* ut sua finetenus mala defleret -us *Gong.* 427. pontifices Agnen sacrilegam dicentes et -am *Agn.* 346. desperati necnon -i *Theoph.* 440 *(cf. v.* 399. *Bas.* 3*)*. pro dampnandis -is *Dion.* 55 *(cf. v.* 91*)*. hic munus veniae -is fertur ab arce *Dion.* 252 *(sing. Agn.* 300*)*. ne post Henrici mortem imperium regni male surriperent -i *gest.* 28 *(i. e. ne interregni oreretur discordia)*; placitum *gest.* 332.
scelestus] nihil terribilius invido, nihil -ius superbo: nam *etc. Cal.* 9, 31.
scelus] -erum faceret quid quisque suorum *Bas.* 79. ne effectum administrarent -eri *Cal.* 9, 4. negati taedium -eris *Cal.* 9, 3. detestabile *Cal.* 7, 2. malignum *Dion.* 155. tantum *Gong.* 376. *gest.* 231. proprii enormitas -eris *Abr.* 7, 12. numerositatem meorum -erum *Pafn.* 12, 3; -eris (-erum) auctor *Pel.* 78 *(rex Saracenorum)*. doctor *Bas.* 33. *Dion.* 155. fomes *Agn.* 62. inventor *Bas.* 74. vindex *Dion.* 72. ipsa *(cellula)* mei -eris est conscia *Abr.* 8, 1. poenitens -eris *Gall.* II 8, 2. pro -eris tanti crimine terribili *Gong.* 376. inventum -eris primo mage deterioris *gest.* 204. -eris res facta *Bas.* 182. locus -erum *(lupanar) Agn.* 253. -erum veniam *Theoph.* 244. 352. *Dion.* 256. si permanebis in -ere *Pafn.* 3, 6. post -us *Bas.* 89. 178.
sceptrum] comportans dextra -um regale tenella *gest. prol.* 2, 18. ferre *gest.* 1479. gerere *Gong.* 20 *(regia pro populo; cf. gest.* 8*)*. 501. *Pel.* 28 (regalia). *gest.* 38. gestare *gest.* 79. tenere *Pel.* 58. 203. *gest.* 282 (regalia). semper regnantem -um caeli tenentem *Agn.* 320. -is Henricum regem genuit satis aptum *prim.* 70. regni *gest.* 79 (paterni). 253. in ceptris augustalis honoris *gest. prol.* 1, 3. iuris imperialis *prim.* 76. secundum *gest. prol.* 1, 35. non decet tuum -um *Pel.* 210; istaec cuncta regis -o summae deitatis *Agn.* 393.
scibilis] totius -is rei scientia *Sap.* 9, 5 *(cf. Pafn.* 1, 20*)*. eius qui -e fecit *Pafn.* 1, 21.
scienter] quanto praesumptiosius sc. offendisti maiestatem divinitatis *Pafn.* 3, 6.
scientia] et in cuius laudem dignius iustiusque -a artium retorquetur, quam in eius, qui scibile fecit et -am dedit? *Pafn.* 1, 21 *(cf.* II *ep.* 3. *Sap.* 3, 22*)*. totius scibilis rei *Sap.* 9, 5 *(cf. Pafn.* 1, 20*)*. sublimior II *pr.* 6. nec -a fui proficiens I *pr.* 5. -ā profectior I *pr.* 7. cum -a longe excellentius sitis profecti II *ep.* 3. quanto sexus fragilior -āque minor *gest. pr.* 9. tenuem -ae guttulam de plenis sciorum pateris effluentem *Pafn.* 1, 19. supereminens factoris sapientia et mira mundi artificis scientia *Sap.* 3, 22.
scilicet *v. ind. metr.: particulae.*
scindere] telluris gravem fodiendo -ndere molem *prim.* 272[b]; vestes *Abr.* 3, 5. *Pafn.* 4, 4. -ssis et nigellis panniculis *Dulc.* 6, 1. membratim suppliciis -ndi redivivis *Dion.* 197 *(cf. Sap.* 5, 6*)*; quid nova splendentis vellet sibi visio lucis, miro nocturnas -ndens splendore tenebras *prim.* 199 *(cf. v.* 32. 223. *Gong.* 225. *gest.* 550*)*.

citatis auderem satis exiguum praeferre libellum *gest. prol.* 2, 13.

secare] molem terrae circumfodiendo -are *prim.* 272ª. aurivagis revolans -at aethera pennis *Mar.* 147. ne itineris asperitas -et teneras plantas *Abr.* 7, 15. martiris *(rupibus)* allisi corpus non posse -ari *Pel.* 291. mox Christi testem gladio -uere fidelem *Pel.* 297.

secedere] in secretum locum -dendum *Pafn.* 3, 9.

secludere] his hominum monstris ad nos pergendi calles -serat omnes *gest.* 385. -sus patria et datus exilio *Gong.* 428.

seclus *(vulgo* siclus*)*] nonne satis multis scimus nos vendere -is semper sanctorum corpuscula passa virorum? *Pel.* 341 *(significationem intellexit Papebroch)*.

secreto *Theoph.* 98. *gest.* 350. 611. 740. -ius *Pafn.* 3, 3. *gest.* 641.

secretum] radice tua deduc -o undas fonticuli *Mar.* 785 *app.* inter coenobii -a quieti *gest.* 244. in templi sanctum famosi -um *Mar.* 448; cordis *asc.* 69. *Agn.* 381 (purum); libri *Ioh.* 7. 12 *(pl.)*. -is mysteriorum *Dion.* 213. causae *Pel.* 376. rerum *gest. prol.* 2, 26. nostrae confabulationis *Pafn.* 3, 3 tristitiae amarae *Bas.* 42. *cf. Mar.* 559. *Dulc.* 6, 1. *Cal.* 9, 33. *Pafn.* 2, 4. *gest.* 100. suum qui conturbare -um praesumpsisset *prim.* 40 *(Gebetsstille)*.

secretus] missus *gest.* 518. iudex *(deus) Pel.* 181; aedes *Mar.* 518. antra *gest.* 552. caelum *Mar.* 398. 473. *(cubile)* occultum, tam -um, ut eius penetral nulli . . est cognitum *Pafn.* 3, 4. fovea *gest.* 539. latebrae *Mar.* 99. locus *Cal.* 1, 1 (in -iora loca). *Pafn.* 3, 3 (solitudinem loci -ioris). 9; affectu cordis *Agn.* 104. sub corde -o *gest.* 189. 337. cordis -o loco *Gong.* 116 *add.* cordis calore -o *Gong.* 359. fraude *Bas.* 238. *gest.* 167. mente *Mar.* 101. 642. pectore *Bas.* 211. propositum *Bas.* 64. o utinam reserarentur -a meorum viscerum latibula *Cal.* 9, 15; cur advenis, quid quaeris? non est dicendum, quia mihi -um *Pafn.* 2, 3 *(cf.* secretum*)*. mysterium *Dion.* 180.

secta] proposui promerendae gratiae pretium. quale? videlicet -am Christicolarum, quam qui elegerit *etc. Gall.* 12, 9. *cf. Bas.* 147 *app.*

sectari] dulcem -ando pietatem *Dion.* 95 *(i. e. eius exemplum sequendo)*. fidem Christi *Agn.* 201. qui curiositatem -atur *Pafn.* 1, 22 *(i. e. ei indulget)*. frivola, quae -abatur, odiendo refugit *Pafn.* 7, 4. super illa quid sibi -andum vel quid restaret agendum *Agn.* 353. mores sororum *prim.* 486.

sectatrix] quarum pollebat honoris heres et sanctae -ix inclita vitae *prim.* 587.

sectio] *(numerus impariter par)* non solum unam recipit -onem, sicut pariter par, sed etiam et secundam *etc. Sap.* 3, 21.

secundo *Abr.* 7, 12. *prim.* 74. 236.

secundus] sole -o *Mar.* 437 *(i. e. postridie)*. locus *gest.* 747 *(opp. primus)*. sceptrum *gest. prol.* 1, 35 *(sc. imperatorium regio accedens)*. corona *Mar.* 397.

secundus *(günstig)*] -usne vester reditus? (si, *i. e. non*) -us *Gall.* II 2, 1. cunctis gaudere -is *gest.* 728 *(cf. v.* 1146. 1515*)*.

securitas] eius cogitationi caelibis -atem vitae instillemus *Abr.* 1, 6.

securus] perge -us *Gall.* 4, 2 *(cf. Dion.* 125*)*. tunc vir -us Christi pietate beatus unum de pueris ocius egregiis misit *Gong.* 237. ubi, sequens *(angelum)* praecedentem, -us inter medias hostium ingrederer acies *Gall.* 12, 8. -a sum de tua victoria *Sap.* 7, 1. ut *(coenobium)* terrenorum -um sit dominorum *prim.* 180. esto -us curarum *Dulc.* 1, 2 *(cf. Theoph.* 66*)*.

sedere] stertet -endo *Dulc.* 8, 1. -e *(sitz nieder) Abr.* 7, 1. volucrem, quem -entem cerneret in saxi cuiusdam vertice magni *prim.* 253.

sedes] Athenas petiit, -em patriamque revisit *Dion.* 18 *(cf. gest.* 691*)*; imperii -em Romani ac sceptrum iuris susceperat imperialis *prim.* 75 *(cf. v.* 79*)*. ut culmen -is captaret pontificalis *Theoph.* 35. -em rectoris *(i. e. episcopi)* sortitus Caesariensis *Bas.* 19. praesul *(i. e. papa)* Anastasius -is sanctissimus huius *prim.* 162. Clemens *(papa)*

duodenorum -orum *Ioh.* 3. procerum -orum *Gong.* 341.
senium] calleo *(i. e. scio)* tuam -o decrescere vitam *Pel.* 153. -o iam confecti *Abr.* 6, 2.
sensus] vita -uque carentia cuncto *(simulachra) Agn.* 175 *(opp. homo* ratione vigens, cunctis quoque -ibus utens, *v.* 161*)*. qui protoplasto -us vitalem sufflasti liquorem *Gong.* 9; ad Christum vertere -um *Bas.* 178. vestris -ibus fidem instillasse *Sap.* 4, 2. quae commoneo, -u bene percipe prompto *Pel.* 152. maturi -us fortitudine *Sap.* 4, 1. nequimus -u emetiri scrupulum tuae rationis *Pafn.* 1, 18. haec nullus potis est comprendere -us *Gong.* 507. muliebris II *ep.* 9.
sententia] credo te hanc -am mutatum ire *Cal.* 3, 4; obiciendo -am Christi, dicentis: '. .' *Gall.* II 1, 2 *(cf. Sap.* 3, 1. apostoli *Pafn.* 1, 20*)*; capitalem -am subibitis *Gall.* II 7, 1; ut fert multorum -a vere scientum *prim.* 185 *(mündliche Darstellung)*. ex -iis scripturarum, quas . . collegeram I *pr.* 6 *(litterarische Darstellung)*. quod huius vilitas dictationis penitus dissimilis *(Terentii)* sit -is II *pr.* 6. facundissimis disertissimorum -is *gest. pr.* 7.
sentire] ego nullum doloris -ntio tactum *Sap.* 5, 21. matutini refrigerium roris *Sap.* 5, 11. pugnae discrimina tantae *gest.* 292. fecisti saxea corda paganorum mollescere et -ntire tuum regnum *Mar.* 887. *(Christi)* opem *Agn.* 231. caeleste iuvamen *Gall.* 12, 6. dulcia gratiolae munuscula tantae *gest.* 464. severitatem tui furoris *Sap.* 5, 19. suavis dulcamen odoris *Agn.* 221. quid -ntio novae dulcedinis, quid odoror stupendae suavitatis? *Sap.* 5, 23 *(cf. Abr.* 6, 3*)*. longius *(von weiter her)* horribiles tantum -ntio voces *Bas.* 210. auribus intentis ut -nsit verba loquentis *Bas.* 149 *(= v.* 223*)*. hoc ubi colloquio -nsit narrante paterno *gest.* 608. quod cum pontifices -nsere *Mar.* 843. ut rex hoc -nsit *gest.* 653. hoc adhuc non -nsi *Abr.* 3, 12. quisquis eius lamenta intellegit, quisquis compunctionem -ntit *Abr.* 9, 3. nostrum velle, nostrum [con]sentire, nostrum sapere *Sap.* 5, 33 *app.*; *a. c. i. (merken) Mar.* 155. 534. 627. 731. *Gong.* 59. 460. *Dion.* 51. *Gall.* 13, 1. *Dulc.* 7, 1. *Cal.* 3, 3. 9, 15. *Abr.* 3, 5 (ubi ipsa infelix se corruptam -nsit). *gest.* 269. *prim.* 128. 249. 355. virum proprium praesentem -ntio salvum *Mar.* 259. tandem *(medici)* -nserunt, non hoc languoris signum, sed fortis amoris *Agn.* 123. quod ipsam in duorum intervallo dierum divinae innitentem laudi solito non -nsi *Abr.* 3, 11.
sentiscunt promtum martiris auxilium *Gong.* 524. quod rex -ens *Pel.* 138. in his tantam habundanter virtutis gratiam -ere *Cal.* 9, 28 *app.*
separare] quod saltim ad modicum temporis -or a vobis. non diu -abimur, sed ocius in caelo coniungemur *Sap.* 5, 26.
sepelire] in domo occulte sunt sepulti *Gall. inscr.* quarum corpora mater collegit et aromatibus condita ꝟ ab urbe Roma miliario honorifice sepelivit *Sap. inscr.* inquirens baculum terrae tempore *(? cf. app.)* sepultum *Gong.* 243.
septem] bis s. annos *Mar.* 404.
septenus] de sophiae rivis -o fonte. manantis *Theoph.* 13 *adn.*
sepulchralem honorem *Theoph.* 313.
sepulchrum] cur continuo non sum concessa -o *Bas.* 157. ante -a martirum *Gall.* II 8, 1. iuxta eorum -a *Gall. inscr. Cal.* 8, 2. *Sap. inscr.* servandi cura -i *Cal.* 5, 3. marmoreum *Cal.* 5, 3. aptum *Cal.* 9, 1. condignum *Mar.* 121. sacrum *Gong.* 549.
sepultura] ubi vis eligere locum -ae? *Sap.* 8, 2. donec corpus tradam -ae *Pafn.* 13, 1 *(cf. Sap.* 9, 3*)*.
sequestrari aliorum a collegio *Cal.* 1, 1. a solita saecularium inquietudine *Pafn.* 7, 5.
sequi] praecede, -ar *Gall.* 12, 11. ipse cum fortis -itur turba legionis *gest.* 571. praecedentem *Gall.* 12, 8. ducentem sonum *Pafn.* 1, 16. -ier sese iussit *(dracones) Mar.* 717. ut stricto mucrone illum -erer *Gall.*

(veterem -atis bilem). *Theoph.* 445. *Ioh.* 25. antiquus *Cal.* 9, 25. *Abr.* 3, 4. avarus *Bas.* 146. dolosus *gest.* 752. mervus, malignus *Bas.* 221. vetustus *Agn.* 398. *Abr.* 5, 2. vitiosus *Pafn.* 1, 25.

serpentinus] morsus *(pl.)* *Cal.* 9, 25. venena *Cal.* 9, 12: i. e. *diabolicus*: -is huius satanae lenociniis *Sap.* 3, 5.

serpere] quies -ens per membra ebrietate data *Gong.* 222 *adn.*

sertum] regalis -um praenobile frontis *gest.* 699 *(Diadem).*

servare] tuum populum -a pietate paterna *Dion.* 226. gregem fidelem *Theoph.* 413 *(cf. prim.* 458. 495. Ioseph -andam suscepit puellam *Mar.* 655. quae consignatae Christo velamine sacro coenobii claustris pariter -antur in artis *Bas.* 32. sub carcerali squalore -entur *Dulc.* 1, 5. solam committens -andam cuidam comiti . . clausam carcerei *(cf. add.)* claustris -are cubilis . . ut mos personas est -ari scelerosas *gest.* 506. 509. 511; insomnem coepit noctem -are sequentem *prim.* 304; locellum, qui sancti tumulo -aret membra sacrata *Pel.* 371 *(cf. Dion.* 235. *Agn.* 434. *Sap.* 9, 1 *bis. gest.* 415. *prim.* 555*)*. quorum tam magna -antur corpora cura *prim.* 165. bustum *Agn.* 436. sepulchrum *Cal.* 5, 3. Corduba locum -at sub fornice tetrum *Pel.* 193. in cuius proaulio ministrorum -antur vasa *Dulc.* 2, 3. *(deus)* augustos nostros ecclesiae multos custodes -et in annos *gest.* 1516 *(cf.* v. 49*)*. particulam *(substantiae)* suae domui -averat omni *Mar.* 70. quamvis dissimiles his -arentur honores *gest.* 31. id tibimet exercitii -ari *Gall.* 1, 1. unicuique sive supplicium sive praemium -ari *Pafn.* 3, 4 *(cf.* 11, 2. *Dion.* 138. *prim.* 591 *app.)*. utrumne reris, illum facta pravorum neglegere, an sui aequitatem -are? *Pafn.* 3, 4. illis praedulcem -antes mentis amorem *asc.* 33. clam subtristem -ans in corde dolorem *gest.* 310. cui debebo fidem soli -are perennem *Agn.* 109 *(patienter Dion.* 184; *cf. Theoph.* 356. *Sap.* 5, 13. *prim.* 341*)*. -ata corporis integritate *Gall.* 5, 1. castam regi mentem servare perenni *Mar.* 321. mores patrum *Pel.* 33. amatori pactum *Agn.* 122. puellarem pudorem *prim.* 320. virginitatem *Pel.* 224. *Agn.* 35. *Gall.* 2, 3 deo; 5, 6. 12, 10. 13, 1 (decus virginitatis). hac solum caute -ata condicione, ne . . *Pel.* 55. volvens animo, -ans quoque corde profundo *Pel.* 96 *(sc. decretum,* v. 77? *certe versans consulto spreti)*. mammonam, quam male collectam diu -avi *Pafn.* 3, 10 *(bis)*. ut nec scintillam *(cinis)* sibi post -averit ullam *Agn.* 394.

servilis] eius -i amori *Bas.* 45 *(pro gen. subi.)*. -i lupa uritur igniculo *Gong.* 455 *(pro gen. obi.)*. verbum -i murmure iactum *Mar.* 157 *app.*

servire] corpore candidulo tibi quo -iret in aula *Pel.* 217 *(de puero delicato)*. ut, meo inhaerentes lateri, -iatis in palatio. haut -iemus. mihin non -ietis? *Gall.* II 5, 1. imperatori *Gall.* II 7, 1. hicque sibi *(sc. Adthelheithae)* digne toto -ivit honore *gest.* 585. si post haec illi -irent mente fideli *gest.* 636; Christo *Cal.* 9, 8 *(cf. Pel.* 52. *prim.* 424*)*. piis nostris patronis *prim.* 437. idolis *Gall.* 5, 6.

servitium] ipsum -o Christi fecit religari *gest.* 57 *(de Brunone ecclesiae destinato)*.

servitus] dux Gallicane, utere, ut libet, nostra -ute *Gall.* 9, 3 *(loquitur rex se tradens)*. implendae intentio -utis *Gall.* 1, 4. devotio nostrae -utis *Gall.* 5, 5 *(puellae ad Constantiam)*. castella tuae -uti usurpasse *Gall.* II 2, 1.

servus *Bas.* 35. 48. 102. 105. 130. 136. 176 (scelerosus). quin hunc improbum -um mercede conduceret, quo . . *Cal.* 9, 4 *(sc. Fortunatum procuratorem; cf.* 5, 3*)*. proprios (i. e. *meos)* -os libertate donatos *Gall.* 13, 6. quam ut -us veneretur ut dominus. non suadeo tibi venerari -os, sed dominos *(cf. add.)* principumque deos. nonne is est cuiusvis -us, qui ab artifice pretio comparatur ut empticius? *Dulc.* 1, 7. officium non germani solummodo cari, sed mage ius -i studio complendo benigni *gest.* 679 *(at cf.*

amicitiae -is satis aptis *gest.* 736. quod -um fatuitatis nobis inesse deprehendis? evidens magnumque. in quo? in hoc praecipue, quod . . *Dulc.* 1, 3. fidei *Agn.* 66 (*spir.: pulchrum; cf. v.* 153 pactum -o fidei stabilitum). sub -o fidei firmae *gest.* 643 (*cf. v.* 1149 haut obscura tuae fidei quia -a dedisti). non hoc languoris -um, sed fortis amoris *Agn.* 124. sui -o donanda triumphi *Agn.* 422. virgo conservet pure -um laudabilis, quod portat, virginitatis *Agn.* 9; *i. e. miraculum:* e busto -is composito variis *Gong.* 538. 570 (*cf. Dion.* 15. 149. 239. 245). ominis hoc -um felicis serenum *prim.* 209. -orum virtutes *Dion.* 146. -orum titulis crebro glorificata coruscis *Dion.* 264. divinum *Mar.* 888 (*cf. Dion.* 32. *prim.* 216). almum *Mar.* 737. coruscum *Pel.* 363. insolitum *Mar.* 734. *Gong.* 264. mirabile *Gong.* 573. nov(ell)um *Mar.* 476. *Gong.* 255. -i novitate stupendi *Agn.* 333 (*cf. v.* 248. 399). talibus ac tantis -is visis *Mar.* 813 (*cf. v.* 594. *Gong.* 257); vulgus armorum variis instructum -is *Pel.* 116.

silentium] qui diu -o studebam (*ut heremita*) *Abr.* 7, 8 (*cf. gest. pr.* 10). sub nocturno -o *Dulc. inscr.*

silere] ecce -ent media caeli cives velut hora *Ioh.* 20. -ete, quiescite *Gall.* 3, 2; *cf.* silescere.

silescere] competenti in loco pausando -o *gest. pr.* 6. *huc fort. referendum Dion.* 227 dum praecisis siluerunt corpora collis.

silex] sicut scintilla -icis pelagus nequit inflammare *Abr.* 7, 11.

silva] proxima coenobio fuerat tunc silvula, cincta collibus umbrosis, necnon in -a fuerat sita parvula villa, in qua Liudulfi soliti stabulare subulci *etc. prim.* 188 (*cf. v.* 196. 217). -as tristis (*Ioachim*) petivit, in quis saepe gregem consuevit pascere pridem *Mar.* 95 (*cf. v.* 241). abscondens in secretis se cautius antris, nunc vagat in -is, latitat nunc denique sulcis *etc. gest.* 553. feras -ae *Mar.* 727.

silvestrem locum Faunis monstrisque repletum *prim.* 231 (*cf. v.* 401). vallis *prim.* 219.

similare] ut terrenorum nullus tunc tempore regum iure potentatus illi valeat -ari *prim.* 64.

similis] quam -es sunt militibus, quibus Hirenam tradidimus! ipsi sunt *Dulc.* 13, 1. moribus et facie -em matri venerandae *gest.* 422. illis (*sororibus*) fit -is magnae forma probitatis, quis fuit aequalis provectu nobilitatis *prim.* 488. his (*monialibus*) habitu -em fieri sociamque perennem *prim.* 110. unice nate dei, summo -is genitori *Mar.* 867 *adn.* (*Maria*) nec primam -em nec fertur habere sequentem *Mar.* 185; -i causa venerandam *gest.* 444. ditio *prim.* 80. certe et ego. non -i modo, quia . . *Gall.* II 5, 3 (-i ratione *Sap.* 3, 16). pietas *Theoph.* 271. poenae *Sap.* 5, 16. splendor *Agn.* 443. studium *prim.* 370. vita *prim.* 423. votum *prim.* 101. qui aliquid huic -e provocarent II *ep.* 4 (*ein Werk wie dies*). nihil ex -ibus componi videtur *Pafn.* 1, 6 *adn.*

similitudo] ut nigredo, quae inhaesit, -inem Aethiopis exprimat *Dulc.* 4, 3. invisibilis deus nobis apparet visibilis in pulcherrimi -ine iuvenis *Cal.* 8, 2.

simphonia *v.* symphonia.

simplicis et tenuis velamine vestis *gest.* 355 (*opp.* ornamentis pretiosis); deus -ex *Cal.* 9, 9 (esse *Gall.* 13, 7. *Pafn.* 13, 3).

simplicitas] infantili parcendo -ati *Agn.* 180.

simul] nec mora, ordine disposito cernuntur lumina plura, quae s. arboreas umbras noctisque tenebras clare pollentis scindebant luce nitoris. hinc s. astantes domino laudem referentes *etc. prim.* 222. 224. gratia s. privaretur et militia *Gall.* 12, 9. nec solum . ., sed s. . . *gest.* 495.

simulachrum] aureum -um Iovis *Gall.* II 7, 1. omnia falsorum -a deorum *Mar.* 831 (*v.* 846 decora; *cf. v.* 839). inter stultorum -a profana deorum *Dion.* 19 (*cf. v.* 38. *Agn.* 149. 168. 348. *Dulc.* 1, 6). *Saracenis, quos simulachra colere credidit, Hr. opponit* gentem Christi cultricem -orumque rebellem *Pel.* 94 (*cf. v.* 249 servi qui sunt -i).

simulare] nec -ando me nescita scire iacto II *ep.* 10. qui -at, fallit, et qui profert adulationem, vendit veritatem *Cal.* 2, 4. nunc nunc est -andum, nunc lascivientis more pueri iocis instandum, ne agnoscar prae gravitate *Abr.* 6, 3; -ans male languorem *Agn.* 116 *(cf. simulatus)*; -ate, quasi exilio sint destinati *Gall.* II 7, 2; quia utrumque nefas esse non ambigo, et gratuitum dei donum negare et non acceptum accepisse -are II *ep.* 6; *a. c. i. Mar.* 648. *Gall.* 2, 5. *gest.* 711.

simulator] quibus insidiis circumvenit eam fraus antiqui serpentis? per illicitum cuiusdam -oris affectum, qui monachico adveniens habitu simulata eam visitatione frequentabat *Abr.* 3, 4.

simulatus] blanditiae *Bas.* 113. -a vultus hilaritate *Abr.* 6, 1. iustitia *Mar.* 613. -a pace *Pel.* 61. verba *gest.* 342. vetustas *Gong.* 67 *(cf. Koepke p. 48)*. visitatio *v.* simulator.

sinceritas] quo affectu cordis te colui, qua -ate dilectionis te visceratenus amplexatus fui *Cal.* 7, 1.

sincero cordis amore *Agn.* 8.

sinere] simplex esse, cui semper est posse, -at tui esse prosperis successionibus iuxta sui velle vigere *Gall.* 13, 7. noli me *(hinc)* abstrahere, sed sine *(hic)* mansum ire *Pafn.* 12, 4.

singulariter] divina substantia, quae vere et s. es sine materia forma *Cal.* 9, 26.

singuli] expone vocabula -arum *Sap.* 3, 8. quam aequa lance -orum merita pensat *Cal.* 9, 6.

sinister] arrepta -stra *(servi manu) Bas.* 238; fama *Gong.* 391. *Agn.* 118. *prim.* 339. fortuna *gest.* 726. pugna *gest.* 266. suadelae *gest.* 714.

sinus] quos tu *(terra)* materiali *(s. v.)* -u foveto *Sap.* 9, 1.

siquitertius *v.* sesquitertius.

sistere] illam -i conspectibus eius iussit *Agn.* 144; hunc *(ventris fructum)* mox in templo -i tibi rite sacrato obsequioque tui legali more sacrari *Mar.* 137 *(cf. v.* 283. 675*)*. in caeli porta -itur et domino *(martyr) Gong.* 484. quem gratia Pippini regali non immerito -i iubet aula *Gong.* 49 *(cf. Pel.* 226*)*.

sitienter] qui cupis interitum s. adesse reorum *Dion.* 88.

sitire] spem dubiam s(i)ciens *Gong.* 118 *app.* non -iens tantum pretii, quod defuit, aurum quantum rectorem populi gestit dare morti *Pel.* 141; cumque lacum peteret fundumque -ire probaret *Gong.* 185 *add.*

sitis] -im limphis tristem dempsere novellis *Mar.* 790; sanguinis hunc -i iussit fervere superbi *(diabolus) Gong.* 445. martyrii -is *Pel.* 64.

situs] gentem Gallicia regione -am *Pel.* 93. in silva fuerat -a parvula villa *prim.* 188. nonne tuis manibus est -a nostra salus? *Gong.* 122. in mea -um est potestate, quantislibet iniuriis te velim lacessere *Cal.* 7, 1.

soboles *v.* suboles.

sobria *(i. e. casta)* colla *Pel.* 244. mentibus -is *Mar.* 392.

socia] *(te)* faciam pollutarum -am meretricum *Agn.* 190 *(cf. Dulc.* 12, 3*)*. sui natam decreverunt Hathumodam his habitu similem fieri -amque perennem *prim.* 110. -ae coaevae *Mar.* 487 *(cf. v.* 347*)*. ad sociam (citius) remeare relictam *(i. e. coniugem) Mar.* 165. 186. *(Odae)* natam elegit rex Hludowicus regni consortem sibimet -amque perennem *prim.* 308 *app.*

sociare] diversa duo -ans, eademque dissocians *Cal.* 9, 9. *(filius)* ipsi *(regi)* cum sponsa regni -atus in aula *gest.* 466. *(pater domus)* extra tecta domus illis habitans -atus *prim.* 203 *(mit ihnen zusammen) (cf. v.* 245. *Mar.* 320. 440; *de feris Mar.* 744*)*. -ata sacris virguncula parva puellis *Mar.* 285 *(cf. v.* 355 virginibus sacris illic pariter -atis. *Bas.* 30 curavit sacris ipsam -are puellis; *aliter Agn.* 450*)*; *praecipue de coniugio: (Oddo filiam suam)* Conrado vinclis -avit amoris *gest.* 447. quo sibi condignam vellet -are puellam foedere legali coniugii soliti *Gong.* 343 *(cf. gest.* 117 licito. 470 amore. *prim.* 346*)*. coniugibus condignis sunt -atae *Mar.* 422 *(cf. gest.* 72. 104*)*; *(Henricus poeni-*

tens) corpus frigoreae -avit nobile terrae *gest.* 360; barbula parva nigris -ata colore capillis *prim.* 47.

societas] cum vinculum Christi amoris in unius nos -ate coniungat religionis *Gall.* 13, 4. quatinus pervenire mereantur ad sacrarum -atem virginum *Gall.* 5, 3. et a tuis conspectibus et a tuorum -ate nos subtraximus *Gall.* II 5, 5.

socius] erras, -e *Cal.* 2, 3 *(amici ad Cal.)*. *(Ecurhardus)* utitur ut -o proprii domini nato *(sc. Henrico Oddonis fratre) gest.* 188. *(rex Saracenorum)* collocat -os populato rure nefandos *Pel.* 35. cumque palatinis medius foret ille locatus, vincebat -os vultus splendore togatos *Pel.* 228. dilecti -us et ipse fit dilectus *Gall.* 7, 1 *(cf. app. et adn.)* mis familiares -i *Gall.* 12, 6. mihimet atque meis -is *Dion.* 219 *(cf. v.* 204 praesul cum -is iunctus*)*. spirituum testatur velle per aevum esse sub aeternis -us per saecula poenis *Theoph.* 128. -is interfore tantis *Mar.* 468; cur mihimet -um voluisti tollere carum? *Mar.* 109 *(i. e.* maritum*; cf.* socia*)*. iniquus *(i. e. adulter) Gong.* 457 *(*lascivus *v.* 546*)*; *de comitibus:* illuc cum sociis festinat pergere multis *Mar.* 842 *(cf. gest.* 109. 267. 546. 562. 611. 661. *prim.* 265. 271*)*.

socrus] *(Odam)* regis ut illustrem -um *prim.* 432; quo vestri causa -us aeterni regis dici meruissem *Sap.* 4, 3 *adn. ceterum Hieronymum etiam Aldhelmus sequitur, cui Maria est* nurus patris, genitrix et germana filii simulque sponsa ac felix vernacula, sanctarum socrus animarum *(p. 54, 17 ed. Giles)*.

sodalis] me ipsum Hilariano individuum -em ardeo associatum iri *Gall.* 13, 7.

sodalitas] *(Constantia)* tui filias secum desiderat interim mansum ire, quatinus illarum per -atem tibi fiat morigera *Gall.* 4, 5.

sol] dum sol usque suum conclusit vespere cursum *Mar.* 232. reges astrologi solis de cardine lecti *Mar.* 635. cursus *Dion.* 8. eclypsis *Dion.* 10 *(cf. v.* 4*)*. a solis ortu rutilantis *Ioh.* 16 *(cf. asc.* 87 *et Bas.* 232*)*. radii *Mar.* 349. *gest.* 551. mulier circumdata sole *Ioh.* 23; *i. e. dies:* sole secundo *Mar.* 437. in soles flevit *Mar.* 105. in soles quia multomagis vis crevit amoris *Gong.* 441. casibus his plures volvebat Corduba soles *Pel.* 69.

solacium] adesto mihi pro -o *Pafn.* 13, 1.

solamen *(saepe pl.;* dare, ferre, conferre, praebere *etc.) Mar.* 105. 486. 625. *Theoph.* 447. *Dion.* 188. *Agn.* 213. 303. *Sap.* 9, 2 (meae orbitati). *gest.* 149. 196. 1517. est mihi neptis tenella, utriusque parentis -ine destituta *Abr.* 1, 3. quorum coenobium fuerat -ine fultum *prim.* 463. cum quisque sui peteret -ina domni *gest.* 177. auxilium spes -enque paratum *(Maria)* eius praesidium devota mente precantum *Theoph.* 209. auxilii -ina tanti *gest.* 290 *(cf. prim.* 246. 301*)*. beatitudinis aeternae *Pafn.* 11, 3. colloquii *Mar.* 488. consilii certi *prim.* 140. promissi sani *Theoph.* 346. spei vacuae *gest.* 225. huius visionis *Abr.* 3, 11. vitae *Agn.* 174; maxima tristitiae *(gen.?)* portans -ina tantae *Mar.* 141; certum *gest.* 515. dulce *Mar.* 488. *prim.* 66. gratum *Dion.* 251. magnum *prim.* 55. tantum *Agn.* 455.

solari] quos Iesus subito -atur *Mar.* 806 *(sc. obstupefactos, tremefactos)*; qualiter tristis -atur tempore noctis *Mar.* 535.

solaris splendor, lunae renitens quoque candor *Agn.* 79.

solere *inf. Abr.* 9, 3. in qua Liudulfi -iti stabulare subulci *etc. prim.* 189; *cf.* solitus.

solertia] quam summa diligentia nutrivi, summa -a instruxi *Abr.* 3, 3.

solidare] pro -andi pignore amoris *Gall.* 2, 5. exoro, te finetenus in fide -atum iri *Sap.* 5, 30.

solidus gressus podagris *(donatur) Dion.* 247. sentire tuum -um per tempora regnum *Mar.* 887.

solidus *(nummus)*] unum -um, quem habeo *Abr.* 4, 6. illi centenos attribuens -os *Gong.* 134 *(pro fonte)*.

solitarius] ut quae actenus fuisti indomite vaga, nunc tandem in -o refreneris loco *Pafn.* 7, 10. ubi

quo mente per aevum *Bas.* 116 *(cf. Agn.* 23. 388*)*. qui -us *(sc. ὤν)* id quod es *Pafn.* 13, 4. cui -i deliqui *Pafn.* 7, 14. -um prae cunctis *Agn.* 89. te post dominum -am *Theoph.* 359 *(ad Mariam)*; meme -am sterilem remanere misellam iussisti *Mar.* 132. hanc -am consistere dignam *Mar.* 306. parens virgo natum lactat pie -a *Mar.* 598 *(sc. suo lacte)*. gentem quam scis Scitharum Romanae -am resistere paci *etc. Gall.* 1, 1. *(Liudulfus)* sui generis -us spes et decus omnis *prim.* 12 *(cf. Pel.* 168*)*. Christina, suis quae -a remansit alumnis *prim.* 581. haec -a mei sudoris est causa II *ep.* 10. obsequii -ā causā *Mar.* 738. -o semper miserentis supernae gratiae auxilio, non propriis viribus, confisa I *pr.* 8 *app.* virgula brevis Ioseph implebit merito signum memorabile -a *Mar.* 464 *(sie, und keine andre)*. nec in -o, nec in omni *Cal.* 2, 2 *adn.*

solutio] ut mihi *(deus)* detegeret -onem somnii *Abr.* 3, 9.

solvere] -lvite procinctum, milites *Gall.* 9, 3. -lutis crinibus *Dulc.* 6, 2. -lvere custodi vectes iubet interiores *Gong.* 233. -lvere qui posset clausi signacula libri *Ioh.* 9 *(cf. v.* 11*)*; quo *(Maria)* clemens animam precibus -lvat perituram *Theoph.* 192. ius -lvendi pariterque ligandi *Theoph.* 259. conversos pie -lvendi sontesque ligandi *Dion.* 131. per quam de veteris loetali crimine matris omnem dante deo mundum patet esse -lutum *Theoph.* 363; quo -lvatur huiusmodi ambiguitatis nodus *Cal.* 9, 7 *(cf. Pafn.* 1, 18*)*. conflictum duarum -lvere iudicii celeri discrimine recti *gest. prol.* 2, 29; membris tremefacta -lutis *Bas.* 150. -lvi retinacula animarum *Dulc.* 11, 4. corpus levi febre est -lutum *Cal.* 6, 1. huius -lvendae hominis *Pafn.* 13, 3. fuerant qui morte -luti *Ioh.* 34; nec satis iniustum -lvit pietate decretum *Pel.* 77 *(er hob es nicht auf, was ein Akt von pietas gewesen wäre)*. fidei foedus servandum -lvere prorsus *prim.* 341. meritam -lvit *(i. e. remisit)* tandem pie poenam *Gong.* 379; ni prius indictum -lvat plene sibi censum *Pel.* 140 *(cf. Gall.* 9, 3. 12, 8. *translate de libro dedicato gest. prol.* 1, 9*)*. grates Christo *Agn.* 309. quod vovetur in perturbatione, -lvendum est in tranquillitate *Gall.* 9, 4. promissa *Sap.* 9, 8. -lvere veterum veniens oracula vatum *Mar.* 578. ipso qui mensas dapibus ponunt honeratas, poscentes tandem -lvere sero famem *Gong.* 212. quia in illo *(numero pariter pari, cf. p. 186 adn. v. 22)* solus minor terminus divisione est -lutus *Sap.* 3, 19 *(sich nicht weiter durch 2 teilen lässt)*.

somnium] ut *(deus)* mihi detegeret solutionem -i *Abr.* 3, 9.

somnus] dum -us plebis proserperet artus *gest.* 545. non claudens oculos -o suadente gravatos *prim.* 205. requiem -i dulcem *Theoph.* 201. -o pressis custodibus alto *gest.* 528. in -is moniti *Mar.* 657. 696 *(cf. Theoph.* 207. *Bas.* 220. excitari a -o *Dulc.* 8, 1. e -o cum surrexit *Theoph.* 378.

sonare] subito -uit vox fortis ab alto, mandans, egregiam Mariam vocitare puellam *Mar.* 274 *(cf. v.* 465*)*. omnes humanae nequeunt comprendere linguae, nec potis est stabilis, quamvis verbum -et (?), orbis istius infantis praeclaram dicere famam *Mar.* 327.

sonipes] affer mihi -pedem delicatum et militarem habitum *Abr.* 4, 5.

sonitus] *(symphonia diapason)* perficitur -ibus octo *Pafn.* 1, 14. quod tanti enormitas -us artos aurium nequeat intrare meatus *Pafn.* 1, 15. dedit -um turpi modulamine factum *Gong.* 575 *(v.* 578 incultum; *i. e. pepedit)*. tinnulae -um vocis *Dulc.* 3, 1. inundantis aquae *Sap.* 5, 25.

sonoritas] non -ate tinnulae vocis, sed compuncti rugitu cordis *Pafn.* 7, 14.

sonorus] voce -a *Dion.* 238. carmen cantare -um *Agn.* 7.

sons] conversos pie solvendi -ntesque ligandi *Dion.* 131.

sonus] *Pafn.* 1, 6 pressi excellentesque -i. 9 *(musica)* disputat de -is. 12 tonus fit ex duobus -is. 13 *(sym-*

phonia) nunc quattuor nunc quinque nunc octo -is perficitur. 15 num spera et planetae proferunt -um? ac maximum *(cf.* 16, *bis)*; flebilibus -is auras pollui *Abr.* 3, 14.

sophia *(i. e. sapientia)*] de -ae rivis septeno fonte manantis *Theoph.* 13 *adn.* Christus patris sapientia vera perennis ipsi dona dedit tantae praeclara sophiae *gest.* 63 *(cf. v.* 237*)*.

sophista *(i. e. qui habet sapientiam huius mundi; cf.* sophisticus*)*] sive stultus sive -a *Pafn.* 1, 20.

sophisticus] stulta mundi elegit deus, ut confunderet -a *Pafn.* 1, 20 *adn.*

sopor] cum lassa -ori membra dedissem *Abr.* 3, 10.

sorbere] cuius vult natum serpens -ere tenellum *Ioh.* 25. utrum mors illum subito -eret amara an frueretur adhuc calida vitaliter aura *Mar.* 116 *(cf. Agn.* 340*)*.

sordere] locum turpem *(sc. lupanar)* miro splendore micantem aspexit, tenebris qui -ebat prius atris *Agn.* 223; *(Thais)* miranda praenitet pulchritudine et horrenda -et turpitudine *Pafn.* 1, 23. quo sibi *(i. e. Christianis)* suaderent patrios dissolvere mores deque profanato secum -ere sacello *Pel.* 41. decus patriae tumuli sine -et honore *Pel.* 340.

sordes] orbis Romanus, qui undiquesecus Christianae caedis -e est infectus *Sap.* 1, 4 *(loquitur imp.)*; *i. e. peccatum:* illic ut -es licito defleret inormes *Bas.* 195. qui solus culpae fuerat sine -ibus Adae *asc.* 18. veteris crimina -is *asc.* 29. delevit tantae maculas cito -is *Theoph.* 256 *app.* delicti mundantur -e veterni *Dion.* 37 *(cf. Cal.* 9, 23*)*. ne immensa eius serenitas pulchritudinis *(spir.)* alicuius obfuscetur -e coinquinationis *Abr.* 1, 3 *(cf. Pafn.* 3, 8*)*. ut iniquae -es delectationis eliminentur acerbitate castigationis *Abr.* 9, 3. *(Maria)* flaminis sacri templum sine -e coruscum *Theoph.* 180. ubi sui *(Christi sponsi)* merear complexibus uti, permaneo virgo sine -e pudica *Agn.* 108. corpus castum nulla de -e piandum *Agn.* 360. deum de te *(Maria)* sine -e profusum *Theoph.* 240 *(cf. Mar.* 35 sine -e pudoris. *prim.* 399*)*.

sordescere] cum perspicias maculis -ere crebris *(meum libellum) gest. prol.* 2, 8.

sordidare] facies, manus ac vestimenta adeo -ata, adeo coinquinata, ut nigredo, quae inhaesit, similitudinem Aethiopis exprimat *Dulc.* 4, 3.

sordidus] non nego me -am non iniuria foedo -oque habi(ta)tum ire in tugurio *Pafn.* 7, 13.

soror] *Dulc.* 1, 5. 10, 1. 12, 1. *Sap.* 5, 14 (o uterinae -ores). 16. 26 (o -or unica: *einzig noch lebend*). 31. 33. *prim.* 451. 484. 486. *(rex Anglorum ex concubina natus)* suae narrabat -ori *(sc. Eadithae eodem patre, sed ex regina matre natae) gest.* 102; salvete, -ores *Gall.* 5, 4 *(Constantia ad Artemiam et Atticam, non quod eae sorores sunt, sed ut suas salutet 'sorores'; cf. p. 114, 23* osculum amoris*)*. omnis nostrarum turba -orum *prim.* 387. 536. 557 *(v.* 411 coniunctarum -orum*; de monialibus)*.

sors] -rtem pontifices miserunt omnes *(acc.)* inter tribus Israhelis duodenas *Mar.* 431; donec sub nostris quidam de germine regis *(aus dem Königsstamme)* temporibus regnum suscepit -rte parentum *Pel.* 72. hem, par victoria spiritalibus in -rte heremitarum nequitiis antea fuit insolita *Abr.* 3, 7. pueri tironum -rte potiti *Gong.* 227. *(aegri)* lege tali miro sub -rte potiti, ut mox illapsus exueret dedecus *Gong.* 319. eripuit regni -rtem sibi *(i. e. ei)* vi clari *Pel.* 26 *app.* (imperii *v.* 34*)*. doctrinae tui signetur Gallia -rti *Dion.* 133. quos numquam caro -rs cogit abesse magistro *Dion.* 168 *(i. e. nullus casus)*. blanda potestatis delectamenta prioris despectusque gravem facti nuperrime -rtem *Theoph.* 73; ut volvat gnarus subtili -rte senatus causam sceleris *Gong.* 397.

sortiri] sedem rectoris -itus Caesariensis *Bas.* 19 *(cf. prim.* 115 quae tunc Herifordensem -ita fuit sibi sedem*)*. -itus tantam es quia

gloriolam *Gong.* 272. extimplo tantum *(rex in bello)* -itur triumphum, ut .. *Pel.* 122. hoc nomen merito -itur sancta puella, est quia .. *Mar.* 277. *(numerus perfectus)* inter inaequales intemperantias *(sc. superflui et imminuti)* medii temperamentum limitis -itus est *Sap.* 3, 16.

sospes] si redeam -es *prim.* 345. vitae calidas -es dum carperet auras *gest.* 69.

sospitatis auctori grates, qui te resurgere dedit in laetitia *Cal.* 9, 21.

spargere] -entes cum lacrimis cineres *Gong.* 496. semina divini per gentes -ere verbi *Dion.* 119 *(cf. v.* 44. 146*)*. -endo nefandi dogmatis errorem *Pel.* 22. vocem per aera -it *Gong.* 253 *(cf. Theoph.* 49. 297. *Bas.* 153. 257. 260. *Agn.* 272*)*. altithrono grates -ens super aethera dulces *gest.* 693. ut Phoebos radios -ebat ab aethere primos *prim.* 210. Aurora -ente plagam lucem per eoam *Mar.* 359.

spatiosus] flammae virgineis tribuere locum pedibus -um *Agn.* 364 *app.* Ottonis regnum regis -um *gest.* 379.

spatium] tantae dimenso viae -o *Gong.* 166 *(cf. gest.* 548*)*. quanta gravissimi itineris currebam -a *Pafn.* 3, 2. -um percurrere tantum *Mar.* 820; temporis -um sacri venerandum, quod *(Christus)* cum terrigenis mansit dignanter homullis *asc.* 2. post -um decursi temporis amplum *Dion.* 111 *(cf. Pafn.* 3, 10*)*. -i post tempora parvi *gest.* 1177 *(cf. v.* 344. 372. parvo -o perficiatur *(cellula) Pafn.* 7, 6. sine te -um valeo pie vivere nullum *Pel.* 166. eo loci gestio te mansum ire agendae -um poenitentiae *Pafn.* 6, 1. plenae -um post unius horae *Pel.* 401. cum transissent -um triginta dierum *Mar.* 243 *(cf. Theoph.* 197. 433. *Bas.* 213*)*. diei -o *Mar.* 824. quater denis diei -is replicatis *asc.* 14 *app.*; tot -a, pares productiones eaedemque simphoniae repperiuntur in his *(sc. planetis et caelesti sphaera)*, quae et in cordis. quid sunt -a? dimensiones, quae numerantur inter planetas sive inter cordas *Pafn.* 1, 11. 12.

specialiter] *(amo)* mulierem. cum mulierem dixeris, omnes comprehendis. non omnes aequaliter, sed unam sp. *etc. Cal.* 2, 2. huius magnifici decoris promissio grandis *(de Aedae 'clara propagine' in universum edita)* progeniem domnae claram sp. Odae signavit, de qua natus *etc. (sequitur stemma Oddonis Magni) prim.* 68.

species] sub amatoris -e *Abr. inscr.* 3, 16. 4, 5. *Pafn. inscr.* 1, 28. 10, 3; quo suum plasma mortis -e ab interitu liberaret animae *Cal.* 9, 18. sub huius diffinitionis -e *(at cf. app.)* non unus cadit numerus, sed plures *Sap.* 3, 10; sputis rutili -em vultus maculari *Theoph.* 307. perfectum -e plenumque decore *Agn.* 331. captus sum illarum -e *Dulc.* 2, 1 *(cf. Cal.* 4, 1*)*. -em vinclis absolvere talem *Pel.* 202 *(cf. Celtis supplementum in app. notatum)*; huiusmodi -e dictationis cogente II *pr.* 4 *(i. e. dramatis natura)*. universae animalis -es *Pafn.* 12, 6.

speciosus] forma -us amoena *Agn.* 13 *adn.* illius formae decus -ae *Agn.* 45.

speculum] si enim, ut dicitur, -um mentis est facies *Gall.* 3, 2 *add.*

speluncam sub terra rite locatam *Mar.* 567 *(cf. v.* 592. 704. 709*)*.

spera *(sic semper medio aevo; cf. W. Schulze, orthographica p.* XLV*)* *v.* sphaera.

sperare] -o *(absolute) Abr.* 1, 3. *Pafn.* 7, 15. non, ut -as, evenerit *Sap.* 5, 22 *(cf. Pafn.* 11, 2*)*. quam mercedem pro ieiuniorum, orationum, vigiliarum sudore ultra potes -are? *Abr.* 7, 4. grave delictum forte desiderat -are remedium *Pafn.* 7, 7 *(at cf. app.)*. solamen vitae *Agn.* 174. veniam *Pafn.* 7, 14 *bis.* -andae fortuna victoriae *Gall.* 9, 2. vitam *Pafn.* 12, 4. vice conversa, quod non -avit, agendo *Agn.* 407 *('verhoffen', erwarten: hoc loco certa ea significatio, quae saepius cum vulgata in censum venit)*. ne ullus fomes vobis relinquatur -andi, me ultra vestro amore cedendi *Pafn.* 4, 3. in se *(deum)* -antes *Gall.* 12, 8; stultus -avit, quod perpetrare nequivit, virginis ut stabilem donis

spiculis perfossus amoris *Bas.* 37. *Agn.* 111.
spina] coronatus -is et felle potatus *Theoph.* 308. -is resectis *prim.* 228 *app.* quo resectis vitiorum -is emergere possit vimen *(cf. app.)* compunctionis *Pafn.* 3, 7.
spinetum] nec -a pede horruit appetere *Gong.* 174 *(synon.* impexis paliuris, hirsutis vepribus et tribulis, incultum rus*).*
spiraculum] divina substantia, quae *(homini)* plasmato -um vitae inspirasti *Cal.* 9, 26 *adn.*
spirare] (dum) supremis moriens -aret in horis *Gong.* 475; miror te in decrepita senectute iuvenculae mulieris amorem -are *Abr.* 5, 3. tanto maioris rabiem -ando furoris *Agn.* 401.
spiritalis] anima autem nec mortalis ut corpus, nec corpus -is *(sic; cf. app.)* ut anima *Pafn.* 1, 5. quae rutilanti -is varietate sapientiae perlucetis *gest. pr.* 2. hem, par victoria -ibus in sorte heremitarum nequitiis antea fuit insolita *Abr.* 3, 7.
spiritus] sanctus *Mar.* 183. *Gall.* II 7, 2. *Sap.* 9, 6. 9. almus *prim.* 258; commenda iturum Christo -um *Sap.* 7, 2 *(cf. inscr.* 5, 28; *prim.* 558 dilectus -us eius, *sc. Oddonis ducis).* exemptus corruptibilis de carcere carnis -us aethereum plaudens ascendit ad aulam *Theoph.* 435 *(plur. Dulc.* 11, 4*)*; -uum nigrorum *(i. e. daemonum) Theoph.* 127. *Bas.* 199.
spissitudo] emensa arboreae medietate -inis *gest. pr.* 5. *(planetarum sonum)* non audiri posse propter aeris -inem *Pafn.* 1, 15.
splendere] quid nova -entis vellet sibi visio lucis *prim.* 198. cuius candori nimium pulchrae faciei barbula parva quoddam -entis praestabat stemma nitoris *prim.* 48. Oddo *(II.)*, Romani praefulgens gemmula regni, Oddonis *(I.)* flos augusti -ens venerandi *gest. prol.* 2, 2. claris -ens radiis mirae bonitatis *prim.* 502. -ens *(i. e. candida)* columba *Mar.* 472.
splendescere] Christum, qui toties tantis fecit -ere signis fragmina constantis testis *Pel.* 408.
splendide] quod *(caput igni immissum)* iam -ius puro radiaverat auro *Pel.* 404.
splendidus] amictu -i *Dulc.* 13, 3 *(*-issimis vestibus 6, 2*).* videbam in visione lectulum candidulis palliolis in caelo magnifice stratum, cui quattuor -ae virgines praeerant *Pafn.* 11, 2. sidereae regnator -us aulae *Dion.* 175. animam benedictam *(Mariae)* multum sole rutilanti -iorem *asc.* 87. urbs inclita deliciis, rebus quoque -a cunctis *Pel.* 16.
splendorem diei cur nata recepi? *Bas.* 156. nocturnas quondam scindente tenebras Aurora lucis -ore suae rutilantis *prim.* 33 *(cf. v.* 235*).* sol deposito radii -ore sereni *Dion.* 4. solaris -or, lunae renitens quoque candor *Agn.* 79. speluncam -ore repletam *Mar.* 592. pari similis -ore frui ditionis *prim.* 80 *(de imperatore).* regni -ore superbus *Pel.* 74 *(cf. v.* 266. *gest.* 656 *pl.).* hac tanti pompa -oris adepta *Theoph.* 18. -orem gemmarum rutilum variarum *Agn.* 59. formae -ore decorus *Pel.* 145. miro -ore refulsit instar surgentis Phoebi facies vicedomni, quo mentis -or, lucens animae quoque candor eius per faciem monstraretur rutilantem *Theoph.* 423 *sqq.* (mirus *Dion.* 69. *Agn.* 222. 227. *prim.* 43. 199; *cf. Dion.* 230. *Agn.* 443*).* vultus -ore coruscam *gest.* 158 *(cf. Pel.* 228*).* meriti -ore refulgens *Theoph.* 4. et tu, Christe, animas interim imple -oribus, dans pacificam requiem ossibus *Sap.* 9, 1.
spoliare] fructu cumque suo penitus fuerat -ata *(palma) Mar.* 779; propriis illam *(Aethelheitham)* -are ministris *gest.* 500.
spoliis rerum captis variarum *gest.* 390.
spondere] qui se congregatis in suo nomine medium spopondit interesse *Abr.* 1, 1.
sponsa] Mariam ipsius *(Abiatharis)* proprio -am tradere nato *Mar.* 481. ut sibi *(Oddo)*, quam vellet, -am licito sociaret *gest.* 117. desiderat te -am habitum ire *Gall.* 2, 2. *(Liudulfus)* ipsi *(patri)* cum

diebus et horis *Pafn.* 7, 6. sibi normam -ens ipsissima duram *Mar.* 353.
status] temere calumpniaris -um dei omnipotentis *Dulc.* 1, 3. rex in melius -um studuit convertere rerum *gest.* 724 *(ne Ber. populum opprimere posset; cf. app.). cf. Pafn.* 1, 2 *app.* tuum esse *(subst.)* . . tuique -um imperii . . *Sap.* 1, 1.
stella] qui multigenis imponis nomina -is *Mar.* 877 *(cf. v.* 271*).* magi -arum lege periti *Mar.* 636. bis senum nitida -arum compta corona *Ioh.* 24. se nati -am regis vidisse decoram *Mar.* 685 *(v.* 640 *nova; cf. v.* 649*).* Maria interpretatur maris stella *Abr.* 2, 3 *(cf. app. et adn.).*
stellato cardine *(i. e. de caelo)* lapsi *asc.* 119. qui -o resides solio super aethra *Mar.* 875.
stelligeri per sidera caeli *Pel.* 300 *(cf. Mar.* 517*).* -erae regnator maximus aulae *Pel.* 362 *(cf. Theoph.* 260. *gest.* 60*).*
stemma] edita magnorum longo de -ate regum *gest.* 472. pro insigni regalis -ate generositatis *gest. pr.* 1; tanti excellentiam nominis decet -a virginitatis *Abr.* 1, 5. iuvenilis -ate floris *Agn.* 44. quoddam splendentis -a nitoris *prim.* 48 *(eadem significatione Ekkeh. Walth. v.* 37 Hiltgunt nobilitate quidem pollens ac stemmate formae*).*
stercus] spernens ceu -ora dona *Agn.* 57 *(sic Ps.-Ambr. et saepe hagiographi).*
sterilis] quae semper -is mansi sine germine ventris *Mar.* 111 *(cf. v.* 83. 132. 158. 261*)*; locum ad illum, quem nunc non -em magnis scimus fore petris *prim.* 267.
sternere] ex nostris strati telis *Pel.* 112. phalanges *Agn.* 368 *adn.* humani generis hostem *Theoph.* 444; -untur sacro procerum corpora busto *Gong.* 499. stratus adusque solum *Mar.* 229. *Theoph.* 49; cubile bene stratum *Pafn.* 3, 3 *(cf.* 11, 2 lectulum candidolis palliolis magnifice stratum*).* stravimus, sarcinulas praemisimus *Gall.* 8, 1 *(wir haben 'gesattelt'; sic vulgo* equos sternere*).*
stertere] sed et ipse praeses -et *(cf. app.)* sedendo, nec ullatenus excitari potest a somno *Dulc.* 8, 1.
stichus] *(meos)* incultos dignanter dirige -os *Mar.* 5 *(Zeilen).*
stillans de vulnere sanguis *Pel.* 274.
stilus] *(illa)* dictando mente tractavi et -i officio designavi II *pr.* 4 *adn.* nunc ad opus coeptum studiose perficiendum est convertendus -us noster studiosus *prim.* 84.
stipatus multa populorum caterva *Agn.* 271. angelis dei *Abr.* 2, 5. ordine bis duodenorum pulchro seniorum -um *Ioh.* 4.
stirps] suam -rpem omnem *prim.* 441; de -rpe beata Oswaldi regis *gest.* 95 *(cf. Mar.* 81*).* almorum clara de -rpe parentum *Agn.* 28 *(cf. v.* 191. *Sap.* 3, 6; *prim.* 22 edita Francorum clara de -rpe potentum, *parum apte).* praenobilium natus de -rpe parentum *prim.* 6. magna de -rpe creata *Bas.* 104. regalis nati de germine -rpis *gest.* 29 *(cf. Mar.* 1. *Pel.* 232*)*; *Spross:* cui placuit -rpem vobis concedere talem *Mar.* 189. inclita regalis spernens consortia -rpis *Mar.* 383; *i. e. indoles:* egregiae binas -rpis mittendo puellas *gest.* 116. in quas soboles -rpis amandae *gest.* 423.
stola] lucentique -a cuneis coniungitur albis *Gong.* 487.
stramentum] ecce lectus haut vilibus -is compositus *Abr.* 7, 1.
stratum] lassum corpus in -um componam *Abr.* 6, 6.
strenue extende arcum *Dulc.* 14, 2.
strenuitas] pro tui -ate *Gall.* 1, 1 *(imp. ad ducem).*
strenuus] Conrado egregio -oque duci, nimium quoque forti *gest.* 448 *(cf. prim.* 10*).* Saxonum -orum *prim.* 566.
strepere *(?)*] quid -at pro foribus? *Dulc.* 4, 1 *(cf. app., et ind. gramm.: coniugationes).*
stricte] omnibus in templo vivebat -ius virginibus reliquis *Mar.* 354.
strictim] signum, quo *(Christus)* me signavit strictimque sibi religavit *Agn.* 68.
strictus] a -ioris rigore conversationis *Abr.* 3, 18.
stridet dentibus, sputa iacit, insana torquet lumina: nam plenus est daemonio *Gall.* II 8, 1.

stridulo rivo *Gong.* 94.
stringere] obsidis teneros insontis -ere nervos *Pel.* 212. illaqueat comites, artis -itque catenis *Pel.* 124. vinclis palmas -endo cruentis eius candidolas *gest.* 184. panniculis -i *(cf. app.)* non raris *Mar.* 874. debet habenis disciplinae -i, quoadusque desinat contraluctari *Pafn.* 7, 10. erumpentes lacrimas viriliter -o *Abr.* 6, 1. fama, quae nulla -itur mora *Pafn.* 6, 2; stricto mucrone *Gall.* 12, 7. -ite ferrum et interficite rebelles *Gall.* II 7, 2.
strophium] proprii vilitatem laboris in aliis meae inscientiae opusculis heroico ligatam -o II *pr.* 9 *adn.*
structor] ductor barbaricae gentis, structor quoque pugnae *Pel.* 32.
structura] lapides -ae convenientes *prim.* 238. origo omnis -ae *prim.* 282 *(cf. v.* 291*)*; bellorum -a frequens variorum *gest.* 171.
struere] coenobii summo conamine -cti *prim.* 390. ecclesiam *prim.* 556. muris urbem -ctam bene firmis *gest.* 520 *(i. e. instructam?)*; ignibus appositis toto conamine -ctis *Pel.* 385; crimina tunc hostis scalpsit nudare feralis, quae caluit *(i. e. scivit)* proprio -cta fuisse dolo *Gong.* 362. mox et inauditam -cxerunt poenam *Pel.* 284. foedus cum iuramento -ctum metuendo *gest.* 1159.
studere] quod mea tuaeque natae eidem, quam elegisti, -ent religioni *Gall.* 12, 10. tantum preculis -uit persistere sacris *Mar.* 356. qui diu silentio -ebam *(ut heremita) Abr.* 7, 8 *(aliter gest. pr.* 10*)*. qui tristitiae -uit, spreta pietate *Dion.* 60. monui, morem ut geres. id ipsum etiam -ebo nunc *Gall.* 1, 3 *(cf. Gong.* 450*)*; *inf. Theoph.* 78. 442. *Gall.* 12, 10. *Pafn.* 1, 19. 7, 2. *gest.* 557. 724. *prim.* 505. 516.
studiose] quis opus ad templi pertingens sacrati traditur ornatum st. perficiendum *Mar.* 500. mox misterium missae peragit st. *Theoph.* 422. docuit plebem st. convenientem *Dion.* 171. suadens -ius *(i. e. studiose?) Agn.* 316.
studiosus] hic in mandatis legis extiterat iustus necnon digne -us *Mar.* 55. in praeceptis fuerat iustissima legis necnon carminibus semper -a Davidis *Mar.* 335 *(abl.; cf. gest.* 707 iussis. *prim.* 492 obsequio domini*)*. stilus noster -us *prim.* 84; animus *gest.* 438. monita *gest.* 519. murmur *Pel.* 382. preces *Agn.* 328 *(cf. Bas.* 229*)*. vota *prim.* 290. ad summum non duxit opus -um *prim.* 283 *(at cf. add.)*. factis -is *prim.* 183.
studium] quo laudem dominae -um supportet alumnae *Mar.* 11. ex quo constructum fuerat praenobile templum istud per magni regis -um Salomonis *Mar.* 415. quo -o deserviebas vanitati *Abr.* 7, 17. -um nostri tibi rite precando fateri *prim.* 141. sui -o laudabilis Oda *prim.* 501. actus et -um, mores, vitae quoque cursum *prim.* 412. castis moribus et -is *Gong.* 352 *(cf. Mar.* 2*)*. poenitendi *Abr.* 7, 10. continuum -um famulandi *gest. prol.* 1, 11 *(cf. v.* 176. *Theoph.* 65*)*. femineae -o famulante camenae *Mar.* 19. mage ius servi -o complendo benigno *gest.* 679 *add.* -o certante *Theoph.* 341 *(cf. prim.* 557*)*. -o bene (firmo) *prim.* 60 *app.* cordis -o florente dolentis *gest.* 346 *(cf. Theoph.* 11 *adn.)*. -o perversae mentis iniquo *Agn.* 236 *(cf. Mar.* 366. 370. *gest.* 658*)*. latenti *gest.* 538. magno nosmet -o satiando *Mar.* 811 *(de palma Christi iussu incurvata; cf. Pel.* 264*)*. omni *gest.* 739. simili *prim.* 370. summo *gest.* 15. tanto *Gong.* 58. vigilanti *Theoph.* 21; *perraro pl.:* philosophicis adprime studiis enutriti II *ep.* 3. piis -is gaudens congaudeo vestris *prim.* 159 *(cf. ind. gramm.)*. Hathumoda frangebat sese nimio persaepe labore, nocte dieque deo sacris -is famulando *prim.* 244 *(cf. v.* 37*)*. moribus et -is *(v. supra)*.
stulte] malle mori, legem quoque morte tueri, vivere quam st., sacris famulando novellis *Pel.* 45.
stultitia] tui *(imperatoris)* -am iuste reprehendit *Dulc.* 1, 4 *(cf. Sap.* 5, 4*)*. finem -ae pergas ut reddere tantae *Bas.* 121 *(pater ad filiam servi amantem; cf. Agn.* 326*)*. propria -a huiusque Fortunati fraudolenta deceptio *Cal.* 9, 11.

stultus] viros -os, qui tecum fatuos placantur caespite divos *Pel.* 247 (*cf. Mar.* 828; diis -is *etc. Mar.* 845. *Dion.* 19. *Pel.* 84). -us speravit, quod perpetrare nequivit *Agn.* 54 (*cf. v.* 115 -issimus ille virorum. 291). ego quondam stultus talia exercui *Gall.* II 5, 4. ecce iste -us, mente alienatus, aestimat se nostris uti amplexibus *Dulc.* 4, 2. placetne vobis, o filiae, ut hunc -um arithmetica fatigem disputatione? *Sap.* 3, 8. -a mundi elegit deus, ut confunderet sophistica. sive -us sive sophista (*s. v.*) .. *Pafn.* 1, 20 *adn.* olim -um fari qui iussit asellum in laudem sancti nominis ille sui *Mar.* 31; praeceptum *Sap.* 5, 4. quid enim -ius, quid insipientius videri potest, quam quod hortatur nos (*inf.*)? *Sap.* 5, 5.

stupefactus] cuncti mirabantur -i *prim.* 197.

stupendus] tua (*dei*) facta -a *asc.* 150 (*cf. Theoph.* 394). inventum sceleris cunctis horrendum saeclis meritoque -um *gest.* 205. qui solus facis -a mirabilia *Cal.* 9, 20. miraculum *Dulc.* 11, 5. signum *Agn.* 248. 333. 399. quid sentio, quid -ae novitatis gustando haurio? *Abr.* 6, 3 (*cf. Sap.* 5, 23 quid sentio novae dulcedinis, quid odoror -ae suavitatis?). cum sibi sentiret fieri quid forte -i *Mar.* 155 (*cf. Dion.* 13). per se quid fieri magni et vere magni, cunctis meritoque -i *Mar.* 298. qui nostri causa fecisti tanta -a *Mar.* 869.

stupor] ecce vitales auras carpit, sed prae -ore adhuc quiescit *Cal.* 9, 10.

suadela (*praeter Agn.* 154 *semper dat. vel abl. pl.*)] quis te posse minis vel quis tandem -is ad simulachrorum reris me cogere cultum? *Agn.* 167. non flectimur tuis -is *Sap.* 3, 7. his mentem regis demulcendo -is *gest.* 305. amicis *Agn.* 146. *gest.* 644. (nimium) blandis *Theoph.* 58. *Dion.* 140. *prim.* 93. male blanditis *gest.* 220. 341. daemonicis *Theoph.* 96 (*i. e. daemonis; cf. v.* 90). malis *gest.* 744. mortiferis *Theoph.* 391. perversis *Dion.* 49. pravam renovans -am *Agn.* 154. sinistris *gest.* 714.

suadere] angelicis -dens ait ista catervis: '.. *asc.* 103. utitur et verbis -dens studiosius istis: '.. *Agn.* 316. exaestuo illas ad mei amorem trahere. diffidimus te praevalere. quid, si -deam blandimentis? contempnunt. quid, si terream suppliciis? parvipendunt *Dulc.* 2, 2. non claudens oculos somno -dente gravatos *prim.* 205; organa illius affectum semper -dent mihi castum *Agn.* 103. hoc consilium Henrico -sere *gest.* 215. victrix hostis corruptelam -dentis *Agn.* 39. cede, cede meae suasioni. haut cedam facinus -denti *Dulc.* 12, 1. ne fatigemini, milites, inutilia -dendo *Gall.* II 3, 1. -dete illi paulatim mysterium nostrae fidei *Gall.* 6, 1. hoc vobis non -deo, sed poenis prohibeo *Dulc.* 11, 1. -dens exemplo tali, quae sunt facienda *asc.* 56. interea somnum sidus -debat eoum *Gong.* 219. non hoc -sit mala mis praesumptio mentis *gest. prol.* 1, 20. haec (*devotio mentis*) et ad audendum -debat opus metuendum *gest. prol.* 1, 17 (*cf. ind. gramm.: praepos.* ad); gens exemplo tali tantoque -sa *Gong.* 437. quod praeceptum (miser) amplectens male -sum *Bas.* 66; tristem monitis blande mulcendo benignis, -serat, ut .. *Dion.* 54 (*cf. gest.* 519. quo *Gall.* 2, 5). papa pontifici verbis digno -debat amicis, semina divini per gentes spargere verbi *Dion.* 118 (*cf. Mar.* 239. *Gong.* 199. 254. *Gall.* 3, 1. 12, 6. *Dulc.* 1, 7. *gest.* 320. *prim.* 419. 459). quod ipse pati respuit, nos ferre -sit *asc.* 59 (*cf. Gong.* 399. *Pel.* 64).

suasio] o utinam praevaleret -o *Gall.* 3, 1. cede, cede meae -oni. non cedam facinus suadenti *Dulc.* 12, 1.

suavis] ceu nectar mellis, -is vel copia lactis *Agn.* 97. odor *Agn.* 221; grates *Agn.* 230. hortamenta *Pafn.* 10, 3. hymni *Pel.* 355. pietas *Agn.* 295; nunc dominatricis mandando iure potentis, nunc etiam matris mulcendo more -is *prim.* 422; -e sonantibus undis *Gong.* 109.

suavitas] quid sentio novae dulcedinis, quid odoror stupendae -atis?

subiugare] totum me deo -avi, in tantum, ut .. *Gall.* 12, 10.
subiungere] caput exacto citius -ngere ferro *Pel.* 59. imperio populos Christi -ngere multos *Dion.* 127 *(cf. gest.* 227. 373. 607*)*. quis *(litteris)* me -nxi vastatoris ditioni *Theoph.* 370. deae magnae citius -ngere Vestae *Agn.* 156; patri -nctus *(i. e. additus)* in aula *gest. prol.* 2, 15 *(de Oddonibus)*; quid ad me? nihil, sed -ngendum est, quod ad te *Gall.* II 5, 5.
sublatus *v.* tollere.
sublevatis oculis *Sap.* 5, 20. Christi pietatem, illum quaerentes semper qua -at omnes *Theoph.* 406.
sublimandam regni splendoribus heram *gest.* 656. quem pater egregius digno iam -avit honore *gest.* 442 *(cf. v.* 487*)*. nec rex ipse locum -avit minus illum *prim.* 447.
sublimis] ubi -em regni possederat arcem *gest.* 713 *(sc. Ber. ab exilio reversus)*. honor *gest.* 648. gloria *Agn.* 86. tanto et superni adiutoris gloria -ior II *pr.* 5 *(synon.* maior*)*. in scientia -iori II *pr.* 6.
sublimiter] quia te memini s. assimilari Salomoni *gest. prol.* 2, 19.
submergere] *(Pelagium)* praecepit carceris in tenebras vinctum -rgere nigras *Pel.* 191.
submissus] frons *Pel.* 236. murmur *Mar.* 815. pectus *Bas.* 9. vox *Mar.* 583 *(pl.)*. 732. *asc.* 143. *Bas.* 120.
submittere] caput non dehonestabo, pedibus simulachrorum -ttendo *Dulc.* 1, 6. qui sua sponte meis -sit colla catenis *Bas.* 245 *(cf. Pel.* 113. *Dion.* 198; *Gall.* 9, 1 et quid mavultis? -ttere colla*)*.
suboles *(*soboles *fere man.* 2; *cf. app.)*] te *(deus)* despexit, -is cum dona negavit *Mar.* 93. ex illa dominus -em mihi nec dedit ullam *Mar.* 168. dulcis *Bas.* 130 *(filia; cf. v.* 120*)*. inclyta *Sap.* 5, 29 *(filia martyrizanda)*. -es, quas peperi *Sap.* 9, 8 *(cf. gest.* 393. 423*)*.
subsannare] quid murmuras -ando, quem irrides fronte rugoso? tui stultitiam irrideo, tui insipientiam -o *Sap.* 5, 4.
subsequi] monstra viam praeeundo, nos -quimur accelerando *Sap.* 2, 2. quando *(vos omnes)* caelo praemisero et ego -quar postrema *Sap.* 5, 27. praecedentem *Abr.* 7, 15 *(cf. gest. pr.* 5*)*.
subsistere] -e paulisper, -e. non -o *Pafn.* 4, 4. non -amus, sed fugam maturemus *Dulc.* 5, 1 *(cf. Mar.* 850*)*. nec -endo temperabis gressum, donec .. *Abr.* 2, 5. hic *Gong.* 357. in templi -ens limite sacri *Mar.* 288. coram tanto consule *Gong.* 265.
substantia] quae a se omni -a naturaque discreta sunt *Pafn.* 1, 6. divina *Cal.* 9, 26. immutabilis dei *Pafn.* 3, 12.
substratis ignibus *Sap.* 5, 10.
subtili inquisitione *Gall.* 1, 8. ut volvat gnarus -i sorte senatus causam terribilis et meritum sceleris *Gong.* 397.
subtilitas] arbitrantes mihi inesse aliquantulam scientiam artium, quarum -as longe praeterit mei muliebre ingenium II *ep.* 3. quia divini -as iudicii longe praeterit humani sagacitatem ingenii *Cal.* 9, 6.
subtiliter] solus omnia s. examinans *Cal.* 9, 33.
subtrahere] ut nec particulam quisquam -xerat umquam *prim.* 168 *(de corporibus)*. sibi -cto legis mandamine *Mar.* 670 *app.* quia mihi vestrum auxilium -hitis *Cal.* 2, 5. nec aspectum -ho, nec colloquium denego *Pafn.* 3, 2. qui citus anniculum gregibus -xerat agnum *Mar.* 203. continuo cunis -cta puella *Mar.* 331. si possint aliquos fontis baptismate lotos assignare tibi, -ctos de grege Christi *Bas.* 59. -hamus nos interim *Gall.* 7, 2 *(sich zurückziehn)*. quare nec ad momentum quidem me -ho, sed tuo affectui totum dedo *Abr.* 1, 2. cur Gallicanus tam diu se -hat nostris conspectibus *Gall.* 11, 1 *(pass. Dulc.* 1, 4*)*. et a tuis conspectibus et a tuorum societate nos -ximus *Gall.* II 5, 5. nec umquam me -xi faciendis *Gall.* 1, 2. transmittens caelo, quam -xit male mundo *Agn.* 409 *(cf. v.* 284 -ctum dulci vita; *prim.* 462 perplures horum mundo -xerat isto, *de deo)*.

v. 553). *(columba)* temperat suum volatum, posset ut aereos directo tramite -os cum sociis gradiendo sequi virguncula Christi *prim.* 264.

sumere] -mptis tecum militibus *Gall.* II 6, 1 *(cf. prim.* 257). suam dum -mpsit ab ubere natam *Mar.* 281. ipsam, quam -mpsit, carnem super astra libravit *Theoph.* 325. ut carnem virgineo sub tempore -meret alvo *Mar.* 219. ex hac corpoream -mens sub tempore formam *Mar.* 872 *(cf. Theoph.* 233; de virgine *Theoph.* 450). -mens vires prudenti corde viriles *Bas.* 169. mox caput abscisum Christi -mpsere famelli . . talia dicentes, clarum caput igne probandum credunt flammivomis alte surgentibus undis *Pel.* 387. ipse sed adveniens animam -mam benedictam *(Mariae)* necnon ocius astrigeram ponam veneranter in aulam *asc.* 86. martirii palmam -mpsit sine fine gerendam *Agn.* 423 *(cf. Mar.* 394. *Dion.* 105). usque per angelicum -mpsit ministrum escam *Mar.* 367. cartae literas nefandae eius de manibus -mere rursum *Theoph.* 371 *(i. e. recipere; cf. Mar.* 451). quod quaedam huius operis -mpta sint ex apocrifis I *pr.* 3 *(cf.* I *epil.* huius omnem materiam opusculi -msi ab antiquis libris). populus planctum si -mpsit amarum *gest.* 411 *(cf. v.* 295 non modicum lamentum). incoepit prior stabilem discordia -mere finem *Mar.* 211 *(cf. gest.* 318).

summa] minorem -ae quantitatem *Sap.* 3, 13. non opus est, verbis eius -am pietatis dicere *gest.* 39. nec -a veri contempta sponte fefelli *gest. prol.* 1, 21.

summatim attingere saltim laudis particulam, virgo, tuae minimam *Mar.* 21 *(translate Gong.* 527 s. coepi quia tangere sancti Gongolfi merita martiris egregia *et gest.* 1511 his ita finitis et s. replicatis).

summus *v.* superus.

sumptus hospitii dignos sibimet reparari *gest.* 1180. de gazarum propriarum -u *prim.* 95. quos poscit opus, prius acquirens sibi -us *prim.* 233.

superabundare (superhab. *cod.)*] quatinus -et divina gratia, ubi -avit facinorum abominatio *Abr.* 7, 10.

superaddere] post factum facinus -dere peius *gest.* 320. qui usibus nostris quaestum -didit amplum *prim.* 479.

superare] quem victrici populum dextra -asti *gest.* 1157. hostes bello *gest.* 572. *(deus)* non patitur, suos ab hoste -ari *Sap.* 2, 2. qui diffidit se absque armis ignium octuennem infantem -are posse *Sap.* 5, 35 *(cf. Dulc.* 14, 3). poenas sacrilegi -ando tyranni *Agn.* 383. tantas fraudes *gest.* 264. sed tamen hanc *(curiositatem)* nequimus -are, quia familiaris est fragilitati nostrae *Pafn.* 1, 22. virgo Christi nec suppliciis -ari nec blandimentis potuit devincier ullis *Agn.* 150. ne -er insidiis vitiosi serpentis *Pafn.* 1, 28; augustos omnes -as pietate priores *gest. prol.* 1, 4 *(cf. v.* 24).

superaugere] largiter et pretium nautis tribuit -ctum *Pel.* 356. centum mansurnis octo vicibus revolutis, octonis decies *(cf. app.)*, uno pariter -cto *prim.* 398. vinetis eius dono -ctis *prim.* 454.

superbe] mens invida s. conatur praeferri comparibus *Cal.* 9, 31.

superbia] corpus fatiscit per supplicia, et mens tumet -a *Sap.* 5, 8. sanguinis -a *Sap.* 3, 6 *(synon.* clara ex stirpe).

superbire] qui -it, invidet, et qui invidet, -it, quia . . *Cal.* 9, 31.

superbus] praefectus *Dion.* 191. virgo *Agn.* 130. Abdrahemen regni splendore -us *Pel.* 74. rex famosus noster virtute -us *gest.* 628 *(cf. v.* 147 non fuerat populus, quamvis virtute -us). gentem bello -am *Pel.* 93. Hispania *Pel.* 170. urbs augusta nova Martis feritate -a *Pel.* 13. Roma *Dion.* 102. *gest.* 42. arx *gest. prol.* 2, 24. regnum *Pel.* 267. caesaris imperium *Pel.* 224. ascensum graduum conscendit -um *Mar.* 412; nil contra dominum quemcumque valere -um *prim.* 356. nihil terribilius invido, nihil scelestius -o *Cal.* 9, 31; ne gens ante -a sua colla daret domino *Gong.* 438. plus

semper stabilis -um fuerat caput orbis *gest.* 43; amor *Dion.* 110. benedictio *Mar.* 184. bonitas *gest.* 119. 421. -o conamine *Theoph.* 202. *gest.* 107. 194. 676 (cordis). *prim.* 390. cura *Mar.* 765. devotio *Gall.* 5, 4. diligentia, solertia *Abr.* 3, 3. dolor *gest.* 338. -o cum foedere pacis *gest.* 1164 *(cf. Mar.* 248 -a cum pace*).* fortuna *Mar.* 78. -o provectus honore *Agn.* 133 *(cf. gest.* 110. 459. 662. *prim.* 15. 128*).* insania *Sap.* 5, 5. -a implendae intentio servitutis *Gall.* 1, 4. maeror *Theoph.* 157. merita *Theoph.* 29. 60. *Dion.* 101. *gest.* 425. -o nisu *prim.* 538. pompa *Mar.* 120 *(cf.* pompa*).* praemium *Gall.* 1, 8. recompensatio mercedis *Gall.* 1, 4. studium *gest.* 15. triumphus *Mar.* 798.

supervenere duo ignoti iuvenes *Dulc.* 13, 3 *(kamen darüber hinzu; cf. gest. pr.* 5*).* ne aliquis -iens interrumpat dicenda *Cal.* 1, 1.

supinus] vultibus attonitis oculisque -is *asc.* 123. ascensum graduum subito ter quinque -um audacter currit *Mar.* 289.

suppellex *(sic cod.)*] pretiosae varietatem -ctilis *Pafn.* 1, 25.

supplere diversa corporis necessaria *Pafn.* 7, 12.

supplex] sacella intravi meque daemoniis et diis -ex commisi *Gall.* 12, 2. illo, quo -ex laudes domino resonaverat Agnes *Agn.* 267 *(cf. Mar.* 20*).* ipsius suavem -ex oro pietatem *Agn.* 295 *(cf. Bas.* 69*).* hinc -ex te posco nostrum Salomonem, ut .. *gest. prol.* 2, 31. eiusdem *(Mariae)* celerem -ex quaero pietatem *Theoph.* 191. marmora, quae princeps -ex corpore prostrato veneratur ture Sabaeo *Pel.* 65 *(cf. v.* 411. *Theoph.* 298. 404*)*; limina apostolorum -ici confessione esse intranda *Gall.* 10, 1. -ex *(cf. app.)* humilis devotio mentis *gest. prol.* 1, 25.

supplicare] unde, prostratus in orationem, praecognitorem *(cf. app.)* futurorum -avi, ut .. *Abr.* 3, 2.

suppliciter] te s. exoro, ut .. *Gall.* 5, 3 *(cf. Theoph.* 367*).*

supplicium *(praeter Dion.* 2. 98 *semper pl.)*] -um mortis amarum *Dion.* 2 *(cf. Sap. inscr.* quas Diocl. imp. diversis -is interfecit*)*; *Qual:* membratim -is scindi redivivis *Dion.* 197. nova in dies -a multiplicabo *Dulc.* 12, 2. *cf. Agn.* 150. *Gall.* 2, 3. *Dulc.* 1, 8 *(bis).* 2, 2. 12, 2. *Sap.* 3, 23. 5, 8. 23. -is affectum crebro cruentis *Dion.* 165; -o baratri tradi sine fine profundi *Dion.* 98. -um tibi imminet gehennae *Pafn.* 3, 6. unicuique sive -um sive praemium servari *Pafn.* 3, 4 *(cf. Cal.* 9, 33*).*

supportare] quo laudem dominae studium -et alumnae *etc. Mar.* 11. prudenter te -o, lasciva puella *Agn.* 181.

supra *v. ind. gramm.: praepos.*

surculus] omnis terrae -us *Pafn.* 12, 6 *(cf. Dan.* 3, 76 *in adn.).*

surdus] haut -a aure *Cal.* 9, 8; auditus surdis (donatur) *Dion.* 247.

surgam et vadam ad .. *Pafn.* 9, 1. a cena *Abr.* 6, 6 *(ibidem absolute).* ab humo *Agn.* 306 *(de filio praefecti resuscitato).* puer e gremio matris surrexit amando *Mar.* 711 *(i. e. se erexit).* e somno cum surrexit mane summo *Theoph.* 378. germine de Iuda quidam surrexerat Israhel in terra *Mar.* 50. nec iure reprehenditur, qui subito cadit, sed qui citius -ere neglegit *Abr.* 7, 6; *de resurrectione vel resuscitatione:* gloriola -entis *(Christi)* rite peracta *asc.* 13. -ent vivi, fuerant qui morte soluti *Ioh.* 34. Calimache, -e in Christi nomine *Cal.* 9, 10 *(cf.* 9, 32*)*; instar -entis Phoebi *Theoph.* 424. incurvata stetit nec -ens alta petivit *(palma) Mar.* 780. flammivomis alte -entibus *(cf. app.)* undis *Pel.* 400.

surripere] ne imperium regni male -erent scelerosi *gest.* 28. qui tui in me amorem -iendo conatur extinguere *Gall.* 5, 3. ipsius causa difficilis prolixitatem viae -ui *Pafn.* 2, 6 *(der lange Weg ist mir schnell vergangen; cf.* arripere*).*

sursum *Mar.* 302. *asc.* 116. 118. *Pel.* 406. *Bas.* 237. *Dion.* 208.

susceptio] magnas tibi pro hilari -one debeo *Abr.* 5, 2. peregrinorum, pauperum *Gall.* 13, 6. 7. abbatissam pro tui -one placabo *Pafn.* 6, 1 *(dass sie dich als Reclusa aufnimmt).*

nimio dolore *Agn.* 114. infelici languore *Cal.* 9, 11. haut ira fervens, odii nec felle -ens *gest.* 741.
tabidus] nec facies cadaverosa, nec membra sunt -a *Cal.* 7, 1.
tacere] vin adhuc, Fides, solita conviciorum obiectione imperatorem dehonestare? cur solito minus? quia prohiberis verberibus. verbera non compellunt me -ere *Sap.* 5, 7. bellorum clangore -ente *gest.* 162.
tacito cum murmure *Mar.* 852. blasphemare ducem -is *(i. e. suppressis)* coepere susurris *Gong.* 139. qui nutu -o potis es disponere cuncta *Mar.* 865 *(cf. v.* 715*)*. pectore volvebat -o, quo pacto . . *gest.* 599.
tactus] et ego nullum doloris sentio -um *Sap.* 5, 21.
taedeo vitae propriae *Cal.* 5, 1 *(cf.* taedet*)*.
taedet me (nos) morarum *Gall.* 1, 1. *Dulc.* 11, 4. *Abr.* 7, 17. *Pafn.* 7, 8. *Sap.* 4, 5. t. nos philosophicae disputationis *Pafn.* 1, 18. t. me prioris vitae, t. delectationis iniquae *Cal.* 9, 15. t. me vitae praesentis, t. terrenae habitationis *Sap.* 5, 26.
taedium] languens per -a cordis *Bas.* 109. infelicis langworem amoris et negati -um conglomerans sceleris *Cal.* 9, 3. taedet me magis morarum, quia . . cur -um pateris, cur eam non includis? *Pafn.* 7, 8. taedet me vitae praesentis *etc.* depone -um et tende ad praemium *Sap.* 5, 26.
talis *v. ind. gramm.*
taliter] dixerunt t.: '. .' *Mar.* 505.
tam *v. ind. gramm.: gradus.*
tamen *v. ind. gramm.*
tandem *Mar.* 85. *Bas.* 41. *Agn.* 123. 142. 254. 355. *Gall.* 12, 4. II 5, 7. *Dulc. inscr.* 7, 1. *Abr.* 3, 15. *Pafn.* 10, 3. 12, 5. *gest.* 179. *prim.* 551. nunc quidem gaudeo, sed tunc t. *(i. e. tunc demum)* perfecte exultans gaudebo, quando . . *Sap.* 5, 27. tunc t., cunctis ad cultum rite paratis festi, Wicberhtus dedicat hoc templum *prim.* 391. et sic t. ad normam rectitudinis reformatum *(libellum)* mihi remittite II *ep.* 12. post haec t. *(i. e. tum demum)* pro te praesumo rogare *Theoph.* 280. quis te posse minis vel quis t. suadelis . . reris me cogere? *Agn.* 167 *(cf. Theoph.* 284*)*.
tangere] panniculos pueri solummodo -e tenelli *Mar.* 622 *(cf. v.* 91. 626*)*. quisquis hanc saltim tetigit, raptim salvus remeavit *Mar.* 376. ni probet ipsa sacram palma -endo Mariam *Mar.* 604. limen templi pede -ere sancti *Bas.* 145 *(cf. v.* 235. *Mar.* 592*)*; capilli, qui ductu longo lapsi de vertice summo descendendo pedum plantas tetigere tenellas *Agn.* 218. frontis pelliculam facito non -ere flammam *Pel.* 394. corpus castum, ardor carnalis quod non succendit amoris, ignis non laesit praesens nec -ere quivit *Agn.* 362. ut vel eas damno laedendo -eret ullo vel . . *prim.* 513 *(cf. gest.* 361 -ere nec contingentes audent nationes, *de Avaribus)*. regis mater non tacta perennis *Theoph.* 416. -ere vel guttam fonticuli minimam *Gong.* 326. postquam rex urbem tetigit saevus locupletem *Pel.* 188 *(i. e. eo rediit)*; nec horum notitia nos -it *Pafn.* 1, 12. naturalis saeva tactus nece mortis *prim.* 284. Christi gratiola tactus sub corde secreto *gest.* 337 *(cf. Mar.* 38*)*. sat tactus blandis patrum monitis *Gong.* 348 *(*opprobriis *Theoph.* 305. conviciis *Agn.* 214*)*. facti tactus terrore stupendi *Theoph.* 394. nec -aris de mei passione materni affectus dolore *Sap.* 5, 27. -itur iaculis doloris *gest.* 740 *(cf. Gong.* 372 angoris magno -itur iaculo *et Mar.* 228*)*. nimia formidine tactus *Theoph.* 427; dum vix aetatis febres tetigit mediocris *prim.* 297 *(cf. app., et s. v.* febris*)*; -ere quae vereor *(scribendo) gest.* 1487.
tantum *(nur) Mar.* 356. 723. 541. dic t.: 'magna Diana', et ego ultra ad sacrificandum te non compello *Sap.* 5, 32 *(cf. Pafn.* 7, 14*)*. contine subiecto t. te rite iumento *Mar.* 553. admoneatur t.: haut dubium, credat quin *Gall.* 5, 7 *(i. e. dummodo; cf.* 5, 4 tuae ditioni summa devotione nos subicimus, t. ut tua nobis habundet gratia*)*.

tis *gest.* 357. *(Theophilus)* impiger ad -um properat sub honore dicatum virginis intactae *Theoph.* 195 *(cf. v.* 212. *Bas.* 145 limen -i sancti*). praecipue de 'templo' Gandeshemensi:* monasterii cum -o moenia coepti *prim.* 275. in coenobii iam memorati -o vestri munimine facto *prim.* 175. *cf. prim.* 220 (praenobile). 240. 259 (nobile). 278 (domini sub honore sacrandum). 292 (antiquum: *der ältere Bau*). 377. 383. 393 (decorum). 396 (clarum); genitrix Mariam in -o sistit ipsam, quae -um domini fuit futurum *Mar.* 284 *(cf. asc.* 80 meum sanctum migrans non desero -um, *Christus ad Mariam, et Theoph.* 180*).* deus in -o gaudet requiescere mundo, mentibus et sobriis *Mar.* 391.

tempor] inquirens baculum terrae -ore sepultum *Gong.* 243 *(at cf. app.).*

temporalium despectio *Abr.* 1, 4.

temptamentum] nec -is studuit restare nefandis *(diaboli) Theoph.* 78.

temptare] qui -are suas auderet Marte catervas *Pel.* 90 *(cf. v.* 121*).* condecet, tuos semper -are ministros, si possint . . *Bas.* 57. *inf. Mar.* 9 (hanc sordidolam -a purgare camenam). 26. 186 (ad sociam -a remeare relictam). 409 (ut pariter tantam -arent volvere causam). 455 (columba, quae petiisse polum -aret protinus altum). 606 (castam -ans palpare Mariam). *asc.* 34 (laedere vos odiis qui -ant semper amaris). *Bas.* 70 (interitum praebere suis qui -at amicis, *de diabolo; cf. gest.* 319. 731). *Cal.* 9, 12 (ut primum conviciis -avi lacessere corpus exanime). *gest.* 579 (quamvis circumpositos disiungere culmos nisibus extenta cunctis -averit hasta).

temptatio] nulla magis est vitanda -o, quam oculorum concupiscentia *Gall.* 13, 4.

temptatrix dextra *Mar.* 608 *(qua sc. obstetrix Mariam palpare praesumpserat).*

tempus] ad -us modicum libitoque minus populorum *gest.* 161 *(cf. v.* 316 *et Sap.* 5, 26; ad -us *Mar.* 194. *Gall.* 12, 10. *Abr.* 3, 18*).* per multum -oris *Cal.* 3, 5. spatii post -ora parvi *gest.* 1177 *(cf. v.* 344 spatii per -ora longi, *et Dion.* 111 post spatium decursi -oris amplum; *asc.* 2 postquam Christus -oris implevit spatium sacri venerandum, quod cum terrigenis mansit dignanter homullis*).* per -ora longa *gest.* 599. post -us parvum *Bas.* 207 *(cf. Mar.* 83 non -ore parvo. 508*);* breve -us vivere et cito debes consumi morte *Sap.* 5, 5. per propriae -us vitae *Agn.* 50 *(cf. gest.* 18. 1514. *prim.* 515*).* rex regum, cunctorum transmutans -ora regum *gest.* 2; denos labentis -oris annos *gest.* 20. succedentium series -orum *Sap.* 3, 22. sentire tuum solidum per -ora regnum *Mar.* 887 *(cf. Agn.* 82*).* saecli per -ora cuncta *Mar.* 896 *(cf. asc.* 74. *Agn.* 101*).* hunc sine matre pater cani retro *(i. e. ante)* -ora mundi omnipotens genuit *Agn.* 73 *(cf. v.* 374. *Theoph.* 448. *Sap.* 9, 4*).* ex patre caelesti Chr. sine -ore natum, -oribus nostris missum de sede parentis *Theoph.* 299. proprium qui mox post -ora natum mittere virgineum miserans disponit in alvum *Mar.* 216 *(cf. Paul. ad Gal.* 4, 4 ubi venit plenitudo temporum*).* ex matre natus in -ore *Gall.* 5, 2 *(cf. Sap.* 9, 4*).* carnem virgineo sub -ore sumeret alvo *Mar.* 219 *(cf. v.* 872. *Agn.* 77*);* sub -ore noctis, *similia (s. v.* nox*).* coniugii primo -ore *Mar.* 135. sub -ore festo *Mar.* 86. -ore certo *Mar.* 145 (praedicto *v.* 457. digesto *v.* 446); iuxta id -oris *Gall.* II 5, 5. *Abr.* 9, 2. tunc -oris *gest.* 11. tunc -ore *prim.* 63. -ore ne patrias instante rediret ad oras *gest.* 667 *(in der nächsten Zeit).* -ore, virgineas quo suxisti pie mammas *Mar.* 881. -ore, quo regni gessit Pippinus eoi sceptra, famosus iuvenis nutritur partibus illis *Gong.* 19 *(cf. Bas.* 17*).* -oribus Constantini *Gall.* II 1, 1 *(cf. prim.* 125 ijsdem -oribus*).* -ore iudicii (futuri) *Theoph.* 173. 373. *Bas.* 247. finis instat peccandi -usque nostri discidii *Pafn.* 4, 4. -us adesse sibi Christum narrat pariendi *Mar.* 565. quia hic non est -us peccata plangendi

sensus fortitudine *Sap.* 4, 1. delicatae mentis *Pafn.* 7, 7.

tenuis] vestis *gest.* 355. cutis *Sap.* 6, 1. -es ad aures s. Gongolfi *Gong.* 367 (*cf. v.* 369 latebras per artas). qui post bella tuis grata dabis famulis praemia perpetuae -i pro vulnere vitae *Gong.* 17. restat, ut -i repetam sermone misellam ganeam *Mar.* 529. Musa *gest.* 1484. -em scientiae guttulam *etc. Pafn.* 1, 19.

ter quinque *Mar.* 289. t. mille 456.

teretem per orbem *Gong.* 295.

tergum] sacra pulsari crebris sua -a flagellis *Theoph.* 306; prolis geminae longe pos -a relictae *gest.* 1167.

terminus minor, maior *explicantur Sap.* 3, 19. 20.

terni testes *Dion.* 190. nec semel aut binis vicibus, sed -is *Theoph.* 264.

terra] si respicio -am, pavitat tremefacta *asc.* 47. super totam mundi tua gloria -am *asc.* 102. protoplasto de -a rite creato *Gong.* 7. nec sibi consimilem portaret -a potentem *Mar.* 75. speluncam sub -a rite locatam *Mar.* 567. sub -a foveam facerent fodiendo secretam *gest.* 539. molem -ae circumfodiendo secare *prim.* 272ª (*v.* 272ᵇ telluris gravem fodiendo scindere molem). (columba) descendens -am rostro percusserat illam, sub cuius lapides latuerunt aggere plures *prim.* 268 (*die Stelle*). omnis -ae surculus *Pafn.* 12, 6. frigorea *gest.* 360 (*sc. tempore hiberno*). cum nebula -as nox texerat atra *prim.* 218 (*at* -am *gest.* 556). cur dimisso vultu -am inspicis? *Abr.* 7, 8 (*cf. prim.* 42). in -am cecidit *Bas.* 150 (*cf. Mar.* 234 *app.* 805. *Gall.* 11, 1. *Abr.* 7, 7). in -am subito ceciderunt prona (*simulachra*) *Mar.* 832 (*cf. v.* 846); flosculos uteri mei tibi, -a, servandos committo *Sap.* 9, 1 (*cf. gest.* 415). corpus in molli gremio -ae, suae materiae, pacifice foveatur *Pafn.* 13, 3 (*cf. Agn.* 432. *prim.* 293); -as oculis iterum lustrando reflexis *Dion.* 73. ut in -ae volutes infimis *Abr.* 2, 2 (*opp.* inter sidera numquam casura). angelica illa, quam in -is egisti, conversatio *Abr.* 7, 3 *adn.* (*cf. Agn.* 453); quae illam -a susceperit *Abr.* 3, 16. Israhel in terra *Mar.* 51. gentis ad Anglorum -am sat deliciosam *gest.* 75. Tul -a *Gong.* 525. in longinquam -am *Mar.* 97 (*cf. Gong.* 523 -is remotis, *prim.* 135 qui de longinquis -arum venimus oris).

terrenus] -orum nullus tunc tempore regum *prim.* 63. domini *prim.* 153. 180. caelesti, non -o sponso *Sap.* 4, 3; possessio *Sap.* 9, 7. taedet me vitae praesentis, taedet -ae habitationis *Sap.* 5, 26. escae *Mar.* 199.

terrere] quid, si suadeam blandimentis? contempnunt. quid, si -eam suppliciis? parvipendunt *Dulc.* 2, 2 (*cf. Pafn.* 10, 3). talibus et verbis -ebat corda paventis *Theoph.* 211 (*cf. prim.* 498 verbis acerbis). -uisti nos dictu *Pafn.* 1, 1 (me monitu *Cal.* 9, 25); fragilitas mei cogit me -eri *Pafn.* 7, 12. ne -eamini, milites, fallacibus huius blasphemae praesagiis. non -emur, sed tuis praeceptis parere nitimur *Dulc.* 12, 5. minis poenarum *Sap.* 4, 1. sororum praesentia *Dulc.* 10, 1 (*sich einschüchtern lassen*). -emur sententia apostoli, dicentis: '. .' *Pafn.* 1, 20.

terrestris] veri sese (*Ioachim*) pastoris haberi dignum -i carne parentem *Mar.* 59. spreto penitus patriae caelestis honore, -is tantum pompae versatur amore *Theoph.* 143. spernere -em amorem et castam regi mentem servare perenni *Mar.* 373. nocti -is Christo dominante timoris *Mar.* 699 *app.*

terribilis] iuvenis aspectu -is *etc. Cal.* 9, 13. dracones *Mar.* 707. nec vice -is metui petiit senioris, sed bene mansueti genitoris ad instar amari *prim.* 519. pro sceleris tanti crimine -i *Gong.* 376 (*cf. v.* 398). moriatur, sitque incola gehennae, qui propter alieni invidiam profectus recusavit vivere. -e. nihil -ius invido, nihil scelestius superbo *Cal.* 9, 30. 31.

terrigenas (*opp.* caelestes cives) *Mar.* 213. cum -is homullis *asc.* 3.

terror] qui me non -ore cogis, sed miti condescensione ad poenitentiam hortaris *Abr.* 7, 16 (*cf. prim.* 418). nullatenus ad deorum cul-

Christo dominante -oris *Mar.* 699 *app.* poenalem proicit de corde -orem *gest.* 349. esto stabilis in dei -ore et permane in eius dilectione *Pafn.* 12, 5 *(cf. Gall.* 13, 1 *app.).*

tinguere] sed nec praesiccam -nxerat hinc ligulam *Gong.* 190. solito -nxit se fonte novello *Gong.* 279 *(de lavandis manibus; cf. v.* 235). quae iactando -nxit se, triste dolendo exuitur -ncti pellicula brachii *Gong.* 415. 416 *app.* sacra -ncti baptismatis unda *Pel.* 334 *(cf. Theoph.* 6. *Dion.* 36. *Agn.* 33. 166. *Gall.* II 9, 1; *prim.* 56). sacrato crismate -nctum *Pel.* 245.

tinnitus] ubi -um dando promissio laeta aures personae intrat in exiguae *Gong.* 113; nec levis -um responsi recepi *Abr.* 3, 12. (ut crediti talentum ingenioli) sedulae malleo devotionis percussum aliquantulum divinae laudationis referret -um I *pr.* 8.

tinnulae sonitum vocis *Dulc.* 3, 1 *(cf. Pafn.* 7, 14).

tironem refovendo suum *gest.* 62 *(deus Brunonem 'oblatum').* pueri -onum sorte potiti *Gong.* 227 *(Pagen).*

tirocinium] gestiens illam Christo disponsare eiusque tyrocinio mancipatum iri *Abr.* 1, 5.

titubare] *(popellus)* rudem meriti sanctum -at fore tanti, illius ut causa fierent miracula tanta *Pel.* 370 *(cf. app. et add.).*

titulus] hanc ipsam *(aram)* -is decernens congrue pictis ignoti sub honore dei debere sacrari *Dion.* 21. extraxitque solo *(baculum)*, parva remanente caverna, post haec conspicuum ut fieret -um *Gong.* 246 *(at cf. app.; 'Kennzeichen'). (ut verba mea)* -o signata tui venerando despectus nimia meriti tueantur ab aura *gest. prol.* 2, 37. nec nostrae nec deorum fortitudini -us debetur triumphi *Gall.* 10, 1 *(cf. gest.* 314 clarus). mortua in tumulis ossa variis fulgent miraculorum -is *Gall.* II 9, 2. signorum -is crebro glorificata coruscis *Dion.* 264.

toga regali comptus *(Pelagius) Pel.* 226.

togatos socios *Pel.* 228 *(cf.* toga).

tolerabiliter] difficultas cuiuscumque laboris -ius fertur, si . . *Gall.* 1, 4.

tolerantia] quo eandem -ae perseverantiam, quam praestitit Fidei, praestet et Spei *Sap.* 5, 20 *(cf.* 5, 13); parate ad -am futuri certaminis *Sap.* 5, 14.

tolerare] ad -andas passiones *Sap. inscr. (de martyribus).* ipsa, quam vos -atis, me urget passio *Gall.* 9, 2 *(cf.* passio). fragilis -ans patienter honoris damnum *Theoph.* 62. quicquid dedecoris accedit, levius -o, quia . . *Dulc.* 14, 3. quam pie peccantes dominus -at bonus omnes *Theoph.* 402 *(cf. Cal.* 9, 19).

tollere] -unt in caelum laeti praeconia laudum *Agn.* 342. laudibus virum -unt super aethera dignum *Gong.* 331. *(angeli)* animam blande suscipiunt laetique per aera -unt *Agn.* 416. dum subito cuncti, tanto signo tremefacti, -unt mirantes ad superos facies *Gong.* 258. sublatis ocellis *Mar.* 122. angelus altaris fumo sublatus pergit ad astra *Mar.* 208. ocius expirans animam martir -itur ex aura vegiturque per astra serena *Gong.* 483. summo sublatus honore *prim.* 15. plus aequo -it se mente superba *Theoph.* 139; summas virgas -endo sacerdos gaudens cunctorum *Mar.* 442. cur mihimet socium voluisti -ere carum? *Mar.* 109 *(loq. Anna ad deum).* cur satagis proprium mihimet vi -ere servum? *Bas.* 244 *(loq. diabolus).* restituens illi sublati culmina regni *gest.* 703. omne, quod invenit, dextra -ebat avara *gest.* 496. huius praesumptio verbositatis -enda est suppliciis *Dulc.* 1, 8. angelus ut -at rite tuo ramum de vertice summo *Mar.* 795 *(cf. v.* 803). qui de vinclis Petrum -ebat Herodis *gest.* 512.

tonans *(i. e. deus)*] agne -ntis *Gong.* 291 *add.*

tonare] altithrono grates resonare -antes *Theoph.* 428.

tonus fit ex duobus sonis et possidet rationem epothoi numeri sive sesquioctavi *Pafn.* 1, 12.

tormentum] nulla timet -a pati pro nomine Christi *Dion.* 189 *(cf. Sap.* 3, 23. 4, 1). quanta negando deum

Pafn. 13, 1 *(cf. Sap.* 9, 3*)*; quo poenis pabulum non -dar amaris *Theoph.* 360 *(cf. app.)*. supplicio baratri *Dion.* 98. hanc ipsam reverenter ad instituendam -debant abbatissae *prim.* 113. hoc *(coenobium)* rectoris apostolici solum ditioni -dimus ad defendendum pariterque regendum *prim.* 155. accipe nunc Gallos tibi me -dente docendos *Dion.* 132. quam mihi cruciandam -didisti, puellula *Sap.* 6, 1. libellum vobis perscrutandum -didi II *ep.* 11. quis opus ad templi pertingens sacrati -ditur ornatum studiose perficiendum *Mar.* 500 *(constructio ambigua)*; quem -dunt nomen tenuisse Ioachim *Mar.* 53 *(cf. v.* 349. *Gong.* 494. *gest.* 95*)*.

trahere] donec invitus -hitur, turbis glomeratis *Theoph.* 47 *app.* concurrente -hi conventiculo populari *Agn.* 209. *(Christus)* Tartareo suos -xit de carcere iustos *Theoph.* 316. praesul cum sociis iunctus -hitur venerandus ad loca martyrii *Dion.* 204. capite illam sine miseratione et -hentes cum crudelitate ducite ad lupanar sine honore *Dulc.* 12, 5 *(cf.* 13, 1. 2. ut rebellem deorum ad locum turpitudinis -heretis*)*. diversis affectibus (fatigor), gaudio videlicet et metu in diversum -hor II *ep.* 6. exaestuo illas ad mei amorem -here *Dulc.* 2, 2. *(Thais)* non solum sese perditioni dedit, sed etiam perplures secum ad interitum -here consuevit *Pafn.* 10, 2. -he de tetris saevi nos faucibus hostis *Bas.* 174. ut Gallicanum post te -hendo ab iniusta intentione revocare digneris *Gall.* 5, 3. *(baculum)* -ctis arripuit digitis *Gong.* 244 *(i. e. intentis; cf. v.* 207 *add.)*. cur suspiria -his, cur mades lacrimis? *Abr.* 6, 4. clara ex stirpe me originem non nego -here *Sap.* 3, 6. die sacra, quae -hit a domino nomen venerabile summo *Theoph.* 384 *adn.* unde moenia omnia materiam possent -xisse petrinam *prim.* 276.

trames] nunc recti -item callis improvise incurreret *(viator in saltu errans) gest. pr.* 1. possent ut aeque directo -ite sulcos (columbae) cum sociis gradiendo sequi virguncula Christi *prim.* 264.

tranquillitas] quod vovetur in perturbatione, solvendum est in -ate *Gall.* 9, 4.

tranquillus] nox *Mar.* 574. navicula *Sap.* 5, 10. pax *gest.* 1498. o quam -um ridens deduceret aevum fortunata satis nostrae resp. gentis *gest.* 162. quicquid -um mentis rear vulnerare posse *Sap.* 1, 1.

transcendere] Iesus, assumptus caelos qui -it super altos *asc.* 12. angelus astrigerum postquam -it Olympum *Mar.* 226.

transcurrere] quanta celeritate asperi difficultatem itineris -imus *Abr.* 8, 1. regalium multiplicitatem *(cf. app.)* gestorum *gest. pr.* 4 *(cf. istam imaginem)*.

transducere] dux pius insomnem coepit -ere noctem *Gong.* 223.

transferre] hunc quia -ferri ramum per sidera iussi *Mar.* 888. ossa sunt hinc ecclesiae -lata locanda novella *prim.* 295. *(deus)* iussit Francorum -ferri nobile regnum ad claram gentem Saxonum *gest.* 1; ut suum *(cf. app.)* nostrae fragilitatis metaforice -feram in deum *Pafn.* 1, 2.

transformare] quo ipsum *(crediti talentum ingenioli)* tamen in aliquod saltim extremae utilitatis -aretur instrumentum I *pr.* 8.

transgredi] nec -iar quicquam de vestris iussis *Theoph.* 357 *(cf. Dulc.* 13, 2*)*.

transigere] vix -actis puerilibus annis *Pel.* 147 *(cf. Agn.* 42 *add.)*. octies spatium -egit quinque dierum illic *Theoph.* 197. his ita -actis *Mar.* 474.

transilire] -iens viae citius duo milia durae venit adusque locum *etc. Dion.* 234 *(de Dion. decollato)*. ex cuius flammea facie candentes in bustum scintillae -iebant *Cal.* 9, 12.

transire] cum -issent spatium triginta dierum *Mar.* 243 *app.* ceu reginam regnum -ire per amplum *gest.* 463. templa arbitror -eunda et limina apostolorum supplici confessione esse intranda *Gall.* 10, 1 *(cf. gest.* 568*)*. -it *(i. e. superat)*

triplex] num -ici infortunio adeo infelix effectus es, ut ..? *Cal.* 9, 12.

tripudiare] haut minus -o tui visu quam tu mei adventu *Pafn.* 10, 1.

tripudium perenne *Sap.* 5, 30 *(i. e. beatitudinem aeternam).*

triste dolendo *Mar.* 156. *Gong.* 374. 415.

tristificus] ratio *(s. r.) Dion.* 65: antrum *Dion.* 174. *Agn.* 258. 292 *app.*

tristis] *de hominibus: Mar.* 95 *(syn.* maerens*).* 110 *(syn.* semper dolenti*).* 535. *Theoph.* 274. *Dion.* 53. *Agn.* 313. *gest.* 190. non modicam -is conversus in iram *Pel.* 276. coeperunt discere -es causam terroris turbata mente recentis *Mar.* 235. ne moriar -is. languens per taedia cordis *Bas.* 109. solito -ior *Gall.* 2, 1. *Sap.* 6, 1; tis -is compunctio cordis *Theoph.* 370. mens *Gong.* 423. *Dion.* 66. pectus *gest.* 269. 453. -ior sermo *Abr.* 6, 4 diecula *gest.* 395. post -ia facta piacli *Theoph.* 403. sol, deposito radii splendore sereni, exequias domini celebrat famulamine -i *Dion.* 5. fel -e laci dulce satis fieri *(fecit deus) Gong.* 290. agmen *(Christicolarum)* iussum perversi respuit mox -e tyranni *Pel.* 43. lupanar *Agn.* 220. sponte prior mortis subii discrimina -is *asc.* 61. nefas *Gong.* 371. sitis *Mar.* 790. terrores *Agn.* 200.

tristitia] anxietate cordis fatigor gravique -a afficior *Gall.* 2, 1. qui -ae studuit spreta pietate *Dion.* 60. haec cum -a dicebat continuata *Bas.* 159. maxima -ae portans solamina tantae *Mar.* 141 *(cf. Pafn.* 11, 3*).* -as rumpe *Abr.* 7, 10. -am pellit de pectore cunctam *Theoph.* 63. ipsum -am cogunt deponere tantam *etc. gest.* 306. si *(i. e. non)* sine -a *Abr.* 3, 11. -ae causa *Dion.* 52. *Sap.* 6, 1. prae -a atque exeratione illiciti amoris in domino mortuam *Cal. inscr. (cf.* 9, 2*).* si quando ex -a hac convalescam *Cal.* 5, 2. postquam evigilans huius solamine visionis temperabam -am prioris *Abr.* 3, 11. iustum de -a liberandum *gest.* 303 *(de angustia Vulg.: cf. adn.). (suis)* faciens -am necnon nimium cordis cruciatum eius in abscessu *gest.* 400. secretum cui -ae monstravit amarae *Bas.* 62 *(cf. Dion.* 47. *gest.* 646*).* gravis *Gall.* 2, 1. *Cal.* 9, 21. tanta *Mar.* 141. *gest.* 306.

triumphalis] post *(Christi)* -em sanctamque, piam quoque, mortem *asc.* 7.

triumphantium *(militum dei)* victoria (tanto) gloriosior II *pr.* 5.

triumphator saeculi *(heremita) Abr.* 1, 2. Christe, -or diaboli invictissime *Sap.* 5, 12.

triumphus] frequens successus -orum *Gall.* 2, 2. titulus -i *Gall.* 10, 1. *gest.* 314 (tanti). † offert semper sed ab hoste -um *Gong.* 75 *(cf. app.: adiectiva occurrunt haec:* antiquus *cf. s. v., gest.* 140. clarus *gest.* 614. famosus *Pel.* 9. magnificus *gest.* 136. magnus *Mar.* 801. optatus *gest.* 275. praeclarus *Pel.* 199. summus *Mar.* 798. tantus *Pel.* 122. *gest.* 299. 314*).* pacem regnique -um *prim.* 59; *spir.:* sui signo donanda -i *Agn.* 422. locus, in quo hostem sequitur -us *Abr.* 8, 2 *(cf. Pafn.* 1, 28. 1, 15*).* perpetuus *Pel.* 15.

truncare] capite -etur *Sap.* 5, 12. -atum pontificis corpus morientis *(i. e. mortui) Dion.* 229.

truncus] corpus, quod -um misere capitis iacet absque decore *Pel.* 345.

tubae clangore sacratae *asc.* 131.

tueri] deus nos -eatur *Dulc.* 4, 1. *(Gerberg)* orbatum sui dimisit ovile sorori Christinae procurandum sancteque -endum *prim.* 485. malle mori, legem quoque morte -eri, vivere quam stulte sacris famulando novellis *Pel.* 44. caelestis sponsus -eatur te ab omni fraude diaboli *Abr.* 2, 8; *pass.:* sanctorum, quorum omnis coenobii constructio possit honori apte signari, sacris meritisque -eri *prim.* 151. *(quo rusticitas mea)* titulo signata tui venerando despectus nimia meriti -eatur ab aura *gest. prol.* 2, 33; *schauen:* quem semper mente fideli in terris colui, cupiens sine fine -eri *Agn.* 453.

tugurium] foedo sordidoque habi(ta)tum ire in -o *Pafn.* 7, 13.

tumere] dum -uit fastu licito iactantius isto *Pel.* 91. mens -et superbia *Sap.* 5, 8.

uterus] qui te in meo -o vivificavit *Sap.* 7, 2. flosculos -i mei *Sap.* 9, 1. spes -i mei unica *Sap.* 5, 29.

uti] -itur ut socio proprii domini nato *gest.* 188 *(als Genossen).* domini natae complexibus -i *Bas.* 90 *(cf. Agn.* 106, *Dulc.* 4, 2*).* amplexu dulci sperans se virginis -i *Agn.* 260. parce, et -ere, ut libet, nostra servitute *Gall.* 9, 3. non desunt, qui -entur inventa *(mammona) Pafn.* 3, 10. quod post non uti donis deberet honoris condigni *(Liudulfus) gest.* 746. habeto pacem cum illo *(Iuliano)* et -ere eius gratia *Gall.* II 7, 1. quo possis -i eius *(Dianae)* gratia *Sap.* 5, 4; illius regni *(sc. aeterni)* mercede perenniter -i *prim.* 590 *app.* bravio duplicato *Agn.* 426; -ere, quantum libet, nostro colloquio *Cal.* 1, 1. -i colloquiis eius quaerens manifestis *prim.* 328. ratione vigens, cunctis quoque sensibus -ens corporeis *Agn.* 161. quod Christiani libero -untur arbitrio *Gall.* II 1, 1 *(cf. Abr.* 2, 7*).* recta prorsusque laudabili discretione -eris, si . . *Abr.* 3, 17. -itur his verbis *Mar.* 815. *Bas.* 81. *prim.* 133 *(cf. Agn.* 316. 372 hoc -ens in fronte precis modulamine laudis; *gest.* 268 praedicti regis lacrimans mox -itur orsis*).*

utilis] si *(i. e. non)* est -is nostri congressio cum tantis *Gall.* 9, 1. sperne praesens -e *Sap.* 5, 29 *adn.* si quid tractaretis utilitatis. summum -e tractavimus, id scilicet, ut non cedamus *Sap.* 5, 2.

utilitas] in aliquod saltim extremae -atis instrumentum I *pr.* 8. qui gentilium vanitatem librorum -ati praeferunt scripturarum II *pr.* 1. ubi nihil -atis inesse deprehendi *Gall.* II 5, 4 *(sc. in fide Christiana).* si quid tractaretis -atis *Sap.* 5, 2.

utinam] o u.! *Gall.* 2, 5. o u. praevaleret suasio *Gall.* 3, 1.

utique] in hoc u. non consentio *Sap.* 3, 23.

utrum *v. ind. gramm.: interrog.*

uxores procerum *gest.* 393.

vacare] reliquum vitae in dei obsequio -are *Gall.* 9, 4 *(cf.* 13, 7*)*; compunctioni *Abr.* 8, 2. meae confabulationi *Abr.* 1, 1 (crebris) hymnis *Theoph.* 225. *Dulc.* 3, 1. precibus *prim.* 250. sese iam posse -are tanto liberius studio Christi famulatus *Theoph.* 64. sacris studiis *Gong.* 46. *(ubi moniales possent)* -are sui sancti famulamine sponsi *prim.* 98 *(cf. ind. metr.: abl. pro dat.).*

vacat] si -et aequales meritis protendere laudes *Gong.* 333.

vacillare] regalium multiplicitatem gestorum nutando et -ando aegerrime transcurri *gest. pr.* 6.

vacuare] viribus propriis nervos penitus -atos *Pel.* 154 *(de sene).*

vacuus] -as implens latratibus auras *Bas.* 243 *(cf. Gong.* 248. 363*).* lucella *Theoph.* 144 *(cf. Gong.* 149 me -um tanti meritoque dolere lucelli *etc.* 164 me -o penitus. *Theoph.* 55 iniunctae curae*).* -a spe non bene lusus *Gong.* 187 *(cf. Cal.* 3, 5. *Sap.* 5, 17. *gest.* 225. 280*).*

vadere] -e, Terrentiane, sumptis tecum militibus, et . . *Gall.* II 6, 1. -e in pace, mi domine *Gall.* 2, 6 *(cf. Pafn.* 3, 12. 7, 16*).* surgam et -am ad fratrem meum Antonium *Pafn.* 9, 1.

vaffer *(sic cod.)* deceptor hominum *(diabolus) Gong.* 433.

vagare *(semper act.)*] libere -ant *Gall.* II 4, 1. in silvis *gest.* 553. ludens inter flammivomos vapores -abat *Sap.* 6, 2.

vagire] dum -it cuna corpore lacteolo *Gong.* 40.

vagus] ut, quae actenus fuisti indomite -a, nunc tandem in solitario refreneris loco *Pafn.* 7, 10. hospitiumque -is numquam claudebat egenis *Theoph.* 25; emissis ventis aeribusque vagis *Gong.* 158 *adn.* circumfert lubricos atque -os oculos *Gong.* 242.

valde potenti *Mar.* 841. quod prius audierat, verum fore v. timebat *prim.* 332. ac *v. Abr.* 3, 5.

valedicere] dic vale ultimum tuae filiae. -co tibi exultando *Sap.* 5, 13 *(cf.* valere*).*

valere] melius -eo *Bas.* 209. praesens -es et perpes gaudere II *ep.* 1. -e, proles dulcissima *Sap.* 7, 2 *(cf.* valedicere*).* licet nullatenus -eam apte II *pr.* 7 *(supplendus inf.?).* quanto magis -et intenta precatio

quam humana praesumptio *Gall.* 9, 4. nil contra dominum quemcumque -ere superbum *prim.* 356; *inf. Mar.* 766. 873. *Gong.* 13. *Agn.* 284. *Abr.* 7, 11. *gest. pr.* 3. *v.* 148. 549. *prim.* 64.
validus] qui se salvatum *(i. e. sanatum)* sentiet et -um *Gong.* 300. ego -is dominabor lacertis *Pel.* 156; 'bellum *gest.* 285. pugnae *Pel.* 48. fundum, qui quondam -is luxuriavit aquis *Gong.* 186. ego Clamor-Validus *(i. e. Hrotsvit)* Gandeshemensis II *pr.* 3.
valitudo] tantae non me -inis esse, ut . . *Bas.* 47; frangitur adversa fragilis -ine carnis *Theoph.* 432. prudentis functus -ine mentis *gest.* 383.
vallis silvestris *prim.* 219 *(cf. v.* 230*)*.
vanitati deservire *(de meretrice) Abr.* 3, 6. 15. 7, 17. quo minus tuae consentiet -ati *Cal.* 2, 4. qui gentilium -atem librorum utilitati praeferunt sacrarum scripturarum II *pr.* 1.
vanus] mundanae pompae -o seductus amore *Theoph.* 171 *(cf. Agn.* 1 -as mundi pompas ruituri*)*. spes *Agn.* 130. *prim.* 552. tui votum penitus pessumdabo -um *prim.* 347. -a mortalis disperdere cordis *gest.* 230 *app.* frustra sudamus, in -um laboramus *Dulc.* 8, 1 *adn.*
vapor] in craticulam substratis ignibus assanda ponatur, quo vi -oris enecetur *Sap.* 5, 10. inter flammivomos -ores vagabat *Sap.* 6, 2.
variare] quantis *(deus)* dilectum signis -averat *(i. e. ornaverat)* istum *Gong.* 79.
varietas] praepotentes viri pretiosae -atem suppellectilis pessumdant *Pafn.* 1, 25 *(opp.* vilitatem familiaris rei; *cf.* 4, 2*)*. quae rutilanti spiritalis -ate sapientiae perlucetis *gest. pr.* 2.
varius] -i generis gazis *gest.* 497. color *Mar.* 651. crimen *Theoph.* 243. decor *gest.* 622. ornatus -i claros cultus *Agn.* 94. labor *Mar.* 7; bella *gest.* 171. curae *gest.* 514. errores *Agn.* 164. flores *Agn.* 429. gemmae *Agn.* 59. 99. armorum instrumenta *Gall.* 9, 1. merita *prim.* 496. morbi *asc.* 30. *Dion.* 249. *Agn.* 121. munera *gest. prol.* 1, 6. poenae *Mar.* 844. *Dion.* 75. spoliis rerum captis -arum *gest.* 390. qui caelum pingis sideribus -is *Gong.* 2. -is miraculorum titulis *Gall.* II 9, 2.
vas] confracto vase *Sap.* 5, 25. aeneum *Sap.* 5, 24. ministrorum vasa *Dulc.* 2, 3 *adn.*
vastatoris *(i. e. diaboli)* ditioni *Theoph.* 370.
vastus] desertum *Mar.* 791. heremum *Mar.* 697. 716. per -i climata mundi *Gong.* 303. *prim.* 381. pelagus *Mar.* 818. unda *Pel.* 281 *add.*
vates] istae quia -um more locutae iam nunc praesaga dicebant voce futura *Mar.* 514. cunctorum oracula -um *(i. e. prophetarum) Mar.* 523. carmina *Mar.* 645. 890. veteres *Mar.* 578. *asc.* 97. priores *Mar.* 419. *asc.* 67. *(David)* -is *(Nathan)* perterritus advenientis admonitu *Theoph.* 254.
vectis] solvere custodi -es iubet interiores *Gong.* 233.
vegitur *v.* vehere.
vehementer] quid velit, v. admiror *Gall.* 2, 1 *(cf. Dulc.* 7, 1. *Cal.* 3, 1. 5, 2*)*. hoc dolet -ius *(i. e. vehementer)* | quod nullus est relictus locus, | in quo . . *Pafn.* 7, 13.
vehere] tollitur ex aura vegiturque per astra serena, in caeli porta sistitur et domino *Gong.* 483. inclita nobilitas quos vexit et alma potestas *Agn.* 29.
vel *v. ind. gramm.*
velamen] sacris puellis, quae consignatae Christo -ine sacro *Bas.* 31 *(cf. Agn.* 10. *prim.* 96. 322*)*. ablato capitis -ine *Abr.* 7, 2 *(i. e. pileo, quo coronam 'velavit' capitis: cf.* 4, 5*)*. simplicis et tenuis fruitur -ine vestis *gest.* 355 *(cf. prim.* 44*)*. corporeae tectus -ine formae *Mar.* 308 *(cf. asc.* 1. *Theoph.* 302, *et Sed. carm. pasch. III* 293 *sq.)*.
velare] affer pileum, quo coronam -em capitis *Abr.* 4, 5. ubi omnis semita nivali densitate -aretur obducta *gest. pr.* 5. ante dies noctis peplo -atur Olympo, quam metam nostra optineat ratio *Gong.* 335. unde mei rusticitas -aretur aliquantisper *gest. pr.* 7. nunc cogor tibi detegere, quod ad tempus studebam -are *Gall.* 12, 10.
velle] errantem necnon perversa volentem *Agn.* 324 *(cf. v.* 263; *cf. Cal.*

9, 5 pravum. 12 nefas. bona *prim.* 419). idem velle idemque nolle *Abr.* 1, 2. ut nec te aliud quam coepisti, velle cogo *Gall.* 13, 2 *(cf. Pel.* 174*)*. quae voles, efflagita *Abr.* 5, 2 *(non audiendus inf.)*. hoc volo *Abr.* 6, 2. quid velit, vehementer admiror *Gall.* 2, 1 *(cf. Pafn.* 2, 1*)*. quid sibi vult rogus? *Pafn.* 4, 2 *(cf.* 1, 6. *Mar.* 595. *Gong.* 154. *Dulc.* 4, 2. *prim.* 198*)*. paucis te volo *Gall.* 2, 1 *adn.*; *inf. Mar.* 109 (cur mihimet socium voluisti tollere carum? *cf. Agn.* 284 *app.)*. 380 (exorat pontifices, vellent quo disponsare *etc.*; *cf. v.* 480. *Gong.* 243). 406. 648. 703. 739. 762. 866 (quis volet tuae pietatis munera magnae mirari digne?). *asc.* 52 (ipsos vindicta volui non perdere iusta *i. e. nolui: metri causa)*. *Gong.* 293 (hoc nunc et nostris voluisti credere terris indicium magnae nobile gloriolae, *i. e. dignatus es*). *Bas.* 179 *sqq.* (post scelus ad Christum vellet si vertere sensum. 'si posset fieri, voluissem mente libenti; sed restat menti sceleris res facta volenti'). *Abr.* 9, 2. *Pafn.* 3, 10. 12, 3. *Sap.* 1, 6. 3, 3. 5, 7. 8, 2 (ubi vis eligere locum sepulturae?). 9, 3. *prim.* 330. 331. 546 (in lacrimando modum voluerunt ponere nullum). *inf. audiri certe potest:* ut sibi, quam vellet, sponsam licito sociaret *gest.* 117. pergendi pariterque manendi, quo vellet, libertatem *gest.* 504. *(Christus Aethelheitham,)* quando voluit, miti pietate redemit *gest.* 513; *a. c. i. Gall.* 13, 6. *Abr.* 1, 1. *Pafn.* 4, 3. 7, 2. *Sap.* 1, 6. 9, 2. *gest.* 104. 461. 1179; meum velle *sim.: cf. ind. gramm. (inf. subst.)*.

vellus] ovini -eris mollitie *Pafn.* 7, 3 *(opp.* haedinae pellis austeritate*)*. linum cum -ere Serum *Mar.* 501 *(i. e. serico: Baumwolle)*.

velociter] quanto -ius *Pafn.* 1, 13.

velum] illic *(i. e. illuc)* -a dabant *Pel.* 327 *(cf. v.* 347 citius versis remigabant -is*)*; ad -um templi pretiosum *Mar.* 503.

velut . ., sic . . *Mar.* 810; veluti *falsa lectio Bas.* 111 *(cf. add.)*.

vena] in pulsibus -arum *Pafn.* 1, 17. corpus contextum -is fictile languidolis *Gong.* 478. ut omnes praecordiorum -ae intrinsecus exiliant gaudendo *Pafn.* 10, 4 *(cf. Gong.* 115 *add.)*; si -a fonticuli liquida perstrepat *Gong.* 160. mansuras scatebrae -as aquosae *Gong.* 251.

vendere] nonne satis multis scimus nos -dere seclis *(i. e. nummis; cf. v.* 352*)* semper sanctorum corpuscula passa virorum? *Pel.* 341 *(loq. piscatores Pelagii corpore invento)*: qui profert adulationem, -dit veritatem *Cal.* 2, 4. Ottoni, ipsi primates plebis qui -deret omnes *gest.* 720.

venenum] serpentinis perfusus -is *Cal.* 9, 12. bile tanto pestiferi -i *gest.* 322.

venerabilis] dei filius *Abr.* 9, 6. corpus *(Christi) Dion.* 179. festum *prim.* 193. 380. incensum *Mar.* 459. limen *(templi) Bas.* 235. altithroni nomen sanctum -e magnum *Theoph.* 285 *(cf. v.* 284 *adn.* die sacra, quae trahit a domino nomen -e magno*)*. nox *(nat. dom.) gest.* 336. Dianae imago *Sap.* 5, 4; abbatissa *Pafn.* 7, 16. pater *Pafn.* 13, 1. (domna) Oda *prim.* 85. 408. Clemens *(papa)* -is orbi *Dion.* 107. *(Henricus dux)* plebi merito -is omni *gest.* 155. martyris corpus *Dion.* 240 *(cf. prim.* 292*)*. funus *Agn.* 431 *(cf. Pel.* 353 -e terris*)*. bustum *Agn.* 434. coenobium *Pel.* 351.

venerandus] Vesta *Agn.* 183; trinitas *Cal.* 9, 26. ecclesia *gest.* 51. pietas *(dei) Theoph.* 155. signum *Gong.* 137. temporis spatium sacri -um. quod *(Christus)* cum terrigenis mansit dignanter homullis *asc.* 2. festi cunctis -i *gest.* 364; augustus *gest. prol.* 2, 2. *prim.* 71. rex et senior -us *gest.* 439 *(cf. v.* 27*)*. regina *gest.* 660 *(cf. v.* 118*)*. eiusdem primogenitus regis -us *gest.* 129. frater regis -us *gest.* 153. 675. dux *gest.* 6. 1160. *prim.* 128. pontifex *prim.* 131. praesul *Dion.* 204. *gest.* 582. *prim.* 365. abbatissa *prim.* 113; mater dei *Theoph.* 196. Ioseph *Mar.* 696 *(cf. v.* 768*)*. persona *Pel.* 328. servi domini *Dion.* 112. vir *Theoph.* 429. sponsa Christi *Agn.* 52 *(cf. v.* 207*)*. -e pater *Cal.* 9, 22 (Iohannes). *Abr.* 4, 1. *Pafn.* 7, 1 (Pafnuti). 12, 4. genitor *Pel.*

fecisti *Pafn.* 5, 1; a solis -iens ortu rutilantis *Ioh.* 16. de longinquis terrarum oris *prim.* 135. unde -itis, ubi fuistis? *Gall.* 8, 1. ab exilio *Mar.* 683; ad fratrem (regis) *gest.* 98. locum ad illum *prim.* 266. illo *prim.* 129. ad obsequium *Gall.* 5, 4. ad te *(deum)* nunc animis festino -ire iocundis *Agn.* 385. ad palmam magni triumphi *Mar.* 801. ipsius prolem post illum iam -ientem *gest.* 1502 *adn.*; *de Christo:* se pro salvando venturum mundo *Mar.* 579 *(paulo aliter v.* 837*)*. in mundum *Cal.* 9, 23. hac -iet iudex forma *asc.* 126 *(cf. Theoph.* 279*)*; redeundo *Mar.* 687. iterum -iebat ad illum *Bas.* 196 *(cf. Mar.* 450*)*. rursum *Bas.* 207; magna tibi portans solamina -i *prim.* 55; *inf. Mar.* 578. *Theoph.* 279. 326. *gest.* 198. 700; properata diecula tristis -erat *gest.* 396 *(cf. Mar.* 265*)*. per quam mundo -it benedictio summa *Mar.* 184 *(b.* cuncto *Theoph.* 410*)*. si forte -iat mea petitio et impleatur, quod desidero *Sap.* 9, 3. -it in mentem *(a. c. i.) gest.* 602.

venter] -ntris fructum *Mar.* 136 (sine germine -ntris *v.* 111). hoc quod -ntre tuo procedet tempore certo *Mar.* 145. virgineus *Mar.* 29. 300 *(cf. v.* 305*)*.

ventus] emissis -is aeribusque vagis *Gong.* 158 *adn.*

venustate vultus *Abr.* 5, 3 *app.*

venustus] quam pulchrae, quam -ae, quam egregiae puellulae *Dulc.* 2, 1. (amo) rem pulchram, rem -am *(i. e. mulierem) Cal.* 2, 2.

vepres] hirsutis -ibus et tribulis *Gong.* 172.

veraciter] (qui se) exitum rei attestatus est v. agnovisse I *epil.*

verax] quicquid -aces iam praecinuere prophetae *Mar.* 48; *cf. ind. nom.*

verber] nec -era mei corpusculum lacerare poterunt *Sap.* 5, 36 *(cf.* 5, 7 *bis.* 34*)*. -eribus pulsavit sedulo pectus *Bas.* 152.

verberetur atrociter *Sap.* 5, 34.

verbositas tua nunc est finienda *Sap.* 5, 22 *(cf. Dulc.* 1, 8*)*.

verbosus] nec post -a quid sequitur ligula *Gong.* 130.

verbum] nec -o iam contradixerat ullo *Mar.* 510 *(cf. v.* 94. *Theoph.* 123*)*. iactum servili murmure -um *Mar.* 157 *app.* monstravit -o causam, qua venerat illo *Theoph.* 110. nec potis est stabilis, quamvis -um sonet, orbis dicere *etc. Mar.* 327. in -o *(i. e. nomine)* dei iussit extinctum vixisse *Agn.* 304. divini sacra semina -i *Dion.* 145 *(cf. v.* 44. 119*)*. qui solo fecisti saecula verbo *Mar.* 889. tu sine principio -um patris verum *asc.* 136 *(cf. Agn.* 373*)*; *plerumque plur.:* -orum circuitio *Abr.* 2, 2. 3, 2. effluentia *Sap.* 2, 2. talibus ut -is parcas saevae rationis *Pel.* 261 *(cf. Mar.* 513. 557. 614. 757. *Theoph.* 211. 349. *Bas.* 106. *Agn.* 199*)*. haec ubi continuis deflevit -a querelis *Theoph.* 332. diutius tecum -a [com]miscere *(v.* miscere*)*. ut sensit -a loquentis *Bas.* 149. 223. auditis non credere -is *Mar.* 603. -is responderat istis *Bas.* 198. utitur his -is submisso murmure fusis *Mar.* 815 *(cf.* uti*)*. illos mox -is affari dicitur istis *prim.* 433. his -is caram causari fertur amicam *Agn.* 60 *(cf. v.* 273. *prim.* 338*)*. non opus est, -is eius summam pietatis dicere *gest.* 39 *(cf. v.* 238 edicere*)*. intonat his -is mirantis voce profusis *Theoph.* 395. orare non -is, sed lacrimis *Pafn.* 7, 14. prudens in -is, in cunctis cautus agendis *prim.* 11. melliflui -is oris *gest.* 1178; verbis acerbis *prim.* 498. amaris *Mar.* 102. amicis *(s. v.)*. angelicis *Mar.* 148 *(i. e. angeli, sing. v.* 33 per angelicum -um; *cf. asc.* 121 qui satis angelicis dicebant talia -is*)*. benignis *Bas.* 178. male blandis *Bas.* 112. *gest.* 216. (male) compositis *gest. prol.* 2, 35. *v.* 250. dulcia resono profudit -a palato *Agn.* 267. duris *Dion.* 62. fictis *asc.* 58. iocularia -a, ne agnoscerer, proferebam *Abr.* 7, 8. pacificis *Mar.* 245. piis *Pel.* 308. simulatis *gest.* 342. narrare superflua -a *Mar.* 554.

vere *Mar.* 146. 298 (quid magni, et v. magni cunctis meritoque stupendi; *cf. prim.* 426). 416 *add. (cf. prim.* 185*)*. *Agn.* 155 (si v. cupias intacta manere virgo). 387. II *ep.* 1

vesci de fructu palmae *Mar.* 759. terrenis escis *Mar.* 199. vitali aura *Dion.* 211. *Abr.* 1, 4.

vesper] dum sol usque suum conclusit -ere cursum *Mar.* 232.

vestigium] (usquedum) praecedentis -a subsequeretur *gest. pr.* 5 *(translata notione Sap.* 5, 14*).* et ego paribus incedens -is subsequar praecedentem *Abr.* 7, 15; proni -is *(i. e. pedibus)* figentes oscula prolis *Mar.* 653. -is coram prostrata sacratis *Bas.* 171. putabam eundem draconem meis -is disruptum volutasse *Abr.* 3, 10; nullumque -um sanguinis relinquite *Gall.* II 7, 2 *(cf. Dulc.* 11, 5*).*

vestimentum] facies, manus, ac -a *Dulc.* 4, 3 *(cf.* 8, 1. 11, 5*).*

vestis *(saepius plur.)*] facies et -es *Dulc. inscr.* nec flammae comam vel -es poterunt obfuscare *Sap.* 5, 36. sanguis -es madefecit *Pel.* 275. -es et victum dextra tribuit bene larga *Theoph.* 24. aliquantulum auri -iumque possideo *Abr.* 7, 14. de panniculis a veste Philosophiae abruptis II *ep.* 9. corpus omne comis tegitur ceu tegmine -is *Agn.* 219 *(cf. gest.* 355 *et prim.* 44 velamine*).* nolite -em meam adtrahendo scindere *Pafn.* 4, 4 *(cf. Abr.* 3, 5*).* (puellae) abstractis -ibus publice denudentur *Dulc.* 7, 2. -ibus exutam *Agn.* 208; alba *asc.* 120 *(pl.). Theoph.* 100. angelica *(i. e. ab angelo data) Agn.* 247. -es candoris opimi induti *Ioh.* 5. flavicomans *prim.* 44. auro fulgentes -es *prim.* 325 *(cf. Agn.* 227. *Ioh.* 15*).* pretiosa *prim.* 335. simplex et tenuis *gest.* 355. splendidissima *Dulc.* 6, 2 *(pl.).*

vestitus] induitur solito -u pretioso *prim.* 326.

vetare] quippe -ar fatis *Cal.* 2, 5 *(cf. ind. gramm.: coniugatio).* si -ar deum verbis orare *Pafn.* 7, 14. -iti pro crimine pomi *prim.* 532.

veterni delicti *(i. e. peccati originalis) Dion.* 37. *Agn.* 34. *Cal.* 9, 23.

vetus] -erum vatum *(i. e. prophetarum) Mar.* 578. *asc.* 97. mater *(Eva) Theoph.* 362. locus, quem tradunt veteres Tul vocitare patres *Gong.* 494. heremicola *Abr.* 7, 8. *(rex Sar.)* polluit -erem purae fidei genitricem *(sc. urbem) Pel.* 37; *de diabolo:* draco *Theoph.* 414. *Bas.* 69. *Dion.* 152. *Ioh.* 32. humani -erem generis hostem *Theoph.* 444 *(cf. Agn.* 233. *gest.* 318*).* leo *Bas.* 259. evolvens bilem invidii *(s. v.)* -erem *Gong.* 434; -eris crimina sordis *asc.* 29 *(cf.* veternus*).* errores *Dion.* 115 *(i. e. paganismus).* -eris ingrati pietatis *Pel.* 109 *(früher erwiesen).* gustu primo -eri sanitate recepta *Gong.* 327.

vetustas simulata *Gong.* 67 *(ubi Hr. non tam de legendae vetustate dubitat, sed de rei narratae veritate).*

vetustus] Symeon *Mar.* 678 *(i. e. senex).* serpens *(i. e. diabolus) Agn.* 380. *Abr.* 8, 2. quod, relicta -ae observantia religionis, inutilem Christianae novitatem sequimini superstitionis *Dulc.* 1, 3. lex *(Moysaica) Mar.* 51. sperans, opprobrium Ruben cessasse -um *Mar.* 204. Egipti tenebras propria quo luce -as mox illustraret *Mar.* 701 *adn.*

via] monstra -am praeeundo *Sap.* 2, 2 (rectam *Mar.* 649. 742*).* longa *Mar.* 822. difficilis prolixitatem -ae *Pafn.* 2, 6. -ae duo milia durae *Dion.* 234. spatium *gest.* 548. tunc iterato -am studuit percurrere coeptam *gest.* 557; quicumque -am cupit ire salutis *dic. Am.* ad vitae rectam -am *Gong.* 556.

viator] locus -ori ad pernoctandum aptus *Abr.* 5, 1.

vibrato pugno *Pel.* 272.

vicedom] ad officium, quod lingua vulgi scimus vicedom *(forma Saxonica; 'Vitzthum')* vocitari *Theoph.* 17 *app.*

vicedomnus *Theoph.* 34. 59. 281. 424.

vices *(nomen defectivum)*] et ego te propriae prolis -e excolo *Sap.* 5, 17. nec -e terribilis metui petiit senioris *prim.* 519. primo Rikkardis magistrae aliarumque suae -is instruente magisterio I *pr.* 7. -e reginae *(mortuae)* summo veneratur honore *(nurus regis) gest.* 459. postquam *(Oddo)* Saxonum rexit patris -e regnum *prim.* 73 *(synon. fere Pel.* 75 *adn.).* praelatarum -e succedendo priorum *prim.* 114. officio -e rectricis perfuncta prioris

vigere] tui statum imperii feliciter absque perturbatione exoptans -ere *Sap.* 1, 1 *(syn.* pollere; *cf. Agn.* 196. *Gall.* 13, 7*)*. tota probitate -entem *Gong.* 47. *(homo)* ratione -ens, cunctis quoque sensibus utens *Agn.* 161. quia nec matura adhuc aetate -ens nec scientia fui proficiens I *pr.* 5.

vigilanter] bustum sollicitudo parentalis amoris sub nocturnis servat -ius horis *Agn.* 436.

vigilare] oculis iterum -abat apertis *Theoph.* 375. cur nostri -as ad limina templi? *Theoph.* 212. cura -anti *prim.* 410 *(cf. Theoph.* 21 studio*)*.

vigilia] continua exercitatione ieiuniorum, -arum atque orationum *Abr. inscr. (cf.* 3, 5. 7, 4. 9, 3*)*.

vilescere] mens invida in sui comparatione perfectiores ambit -ere *Cal.* 9, 31.

vilis] haut -ibus stramentis *Abr.* 7, 1. accipe -e munus, quod defero *Abr.* 5, 2. carminulum *gest.* 12. sermo *gest.* 1488. -em ne spernas -is textum monialis *gest. prol.* 2, 5 (mulier *Bas.* 10. muliercula II *ep.* 3; *cf. Dulc.* 9, 1. *Sap.* 5, 18 puellula). hoc -e ac detestabile monstrum *Dulc.* 6, 1.

vilitas] nec solum nugaces -atem suae familiaris rei dissipant, sed etiam praepotentes viri pretiosae varietatem suppellectilis pessumdant *Pafn.* 1, 25; magnificae circa mei -atem benignitatis II *ep.* 2 *app.* huius dictationis II *pr.* 6 *(cf.* 9. *ep.* 9. 11. *gest. pr.* 8. 10*)*.

villa] necnon in silva fuerat sita parvula -a, in qua Liudulfi subulci *(pernoctabant) prim.* 188. civitates -asque peragrans *Abr.* 3, 16.

vimen] quo resectis vitiorum spinis emergere possit -en *(cf. app.)* compunctionis *Pafn.* 3, 7.

vincere] *absolute:* cuius iuvamine -ci *Gall.* 13, 5 *(cf.* 9, 2*)*. quisquis bello famose -cerit ullo, de te *(palma)* -ncenti dicetur protinus illi: 'ad palmam magni venisti triumphi' *Mar.* 799. cum feminea fragilitas -nceret et virilis *(sic)* robur confusioni subiaceret II *pr.* 5; commisimus, -cti sumus. Romani -cti? penitus *Gall.* 12, 3. Avares per hunc saevi saepissime -cti *gest.* 378. ultra nec -ctae *(i. e. convictae)* spes fuerat veniae *Gong.* 420. alioquin non -ncetur *Sap.* 5, 12 *(loquitur persecutor)*. fateor, -cti sumus. penitus *Sap.* 5, 25 (turpiter *Dulc.* 14, 3*)*. princeps universitatis, qui nescit -nci *Sap.* 2, 2. ipsius telum numquam scit cedere -ctum *Gong.* 73 *(cf. Theoph.* 79. fidei cessit bene -ctus *Dion.* 28). tanto magis -ctus confunderis *Sap.* 5, 21. -ctus cito desere praedam *Bas.* 241. in coepto ne succumbam male -cta *gest.* 1510 *app.* -ctus virtute superna *prim.* 358 *(cf. Bas.* 222*)*. pietate benigna *gest.* 363. male blanditis tandem -ctus suadelis *gest.* 220. mortiferis suadelis *Theoph.* 391. nimietate -cta doloris *Abr.* 3, 6. -ncite infantilis teneritudinem aetatulae maturi sensus fortitudine *Sap.* 4, 1 *(cf.* 4, 2*)*. mundum *Pel.* 10. carnis spurcitias fragilis -ncere cuntas *Agn.* 205. luctum procerum vulgi pariterque lamentum -cit nonnarum miseranda querela suarum *prim.* 543. qui forma speciosus amoena natos cunctarum merito -ncit mulierum *Agn.* 14. socios vultus splendore *Pel.* 228. suos omnes pietate parentes *prim.* 19. donec accensas rursus rutilare lucernas aucto -ncentes numero videre priores *prim.* 207.

vincire] praeses pontificem praesentari -nctum iubet illi *Dion.* 162. loris -ncti *Pel.* 129; dum proprii vilitatem laboris, in aliis meae inscientiae opusculis heroico ligatam strophio, in hoc drammatica -nctam serie colo II *pr.* 9 *app.*

vinc(u)lum] speravere suis constringendum fore -is regem *gest.* 281. qui citius -is dissolvuntur resolutis *Pel.* 131. qui de -is Petrum tollebat Herodis *gest.* 512. -is absolvier artis *gest.* 526 *(cf. v.* 184 cruentis. 540 duris*)*; Evurhardus Gislberhto comiti -is sociatus amoris consilium dederat *etc. gest.* 209. *(rex filiam)* Conrado -is sociavit amoris *gest.* 447. cum -um *(hic semel, in prosa, sing.)* Christi amoris in unius nos societate coniungat religionis

Abr. 1, 5; angelica *Agn.* 4. beata *Agn.* 36. illibata *Sap.* 5, 29. insignis *Agn.* 18. laudabilis *Agn.* 9. perfecta *Bas.* 28. pura *Agn.* 421; -atis inventrix *(Maria) Theoph.* 290 *(cf. Abr.* 2, 1 auctricem, *i. e. auctorem).* amator *(Christus sponsus sacrarum virginum) Gall.* 5, 2: *de viris castis:* scimus Abel duplam merito sumpsisse coronam, unam martirii atque magis nitidam pro -ate secundam *Mar.* 397. Iohannem, qui gemmis fulget bene -atis *asc.* 91 *(cf. v.* 93 castis obsequiis -atis*).* laureolam, qua *(Pelagius)* bene servata fulget pro -ate *Pel.* 310.

virgo *(persaepe de Maria virgine κατ' ἐξοχήν)*] -inem intueri, quam prae anima a me scis amari *Gall.* 13, 4. misera *Bas.* 101: passio s. Agnetis -inis et martyris *Agn. inscr.* *(cf. v.* 35. 130 superba. 238*)*; casta *Mar.* 551. intacta *Mar.* 536. *Theoph.* 196. *Agn.* 156. sine sorde pudica *Agn.* 108. verecunda *Gall.* 4, 3. si incorrupta et -o permanebis *Abr.* 2, 5 *(cf. Mar.* 406 *cum add.).* non poteris polluta intra contubernium computari -inum *Dulc.* 12, 3. parens -o *Mar.* 598. *Mariae virgini (cf. Mar.* 22. 40. 390. 424. 493. 557. *prim.* 399; *sic Ioseph eam affatur Mar.* 513*) opponitur Eva.* -o prima *Theoph.* 451. vetula *Mar.* 16. *(Maria)* -o aeterna *Mar.* 529 *(i. e. perpetua).* nobilis *Mar.* 453. pollens *Mar.* 736. tenera *gest.* 366. tenella *Mar.* 459; -inis filius *Abr.* 2, 5. 7, 6 *(sic aut similiter numquam sine certo consilio Christus vocatur).* natus *Mar.* 537 *(cf. v.* 536*).* primogenitus *Cal.* 9, 23. quo, abstinens coniugii, placerem -inis proli *Gall.* 12, 10; beata *Agn.* 255 *(de Agnete, praeter Mariam praecipua virgine).* mundo celeberrima *Agn.* 19. meritis clarissima *Agn.* 25. pia *Mar.* 15 *(Mar.). Agn.* 369 *(Agn.).* sacra *Mar.* 367. *Theoph.* 420. *Agn.* 23 *(Mar.).* 193. 260. 264. 328 *app.* -o, quae promeruit regis vocitari sponsa perennis *etc. (i. e. monialis) Agn.* 1. -ines sacrae *Agn.* 22 *(sed v.* 450 *virgines martyres intelleguntur)* II *pr.* 3. *Gall.* 5, 3. *Pafn.* 6, 1 ecce coenobium, in quo sacrarum -inum nobile commoratur collegium; abbatissam ductricem -inum). *prim.* 58. -inibus reliquis illic pariter sociatis *Mar.* 355. -o sacrata *Theoph.* 344. *Agn.* 433. sacratissimam -inem Constantiam *Gall. inscr.* sanctissima *Theoph.* 330. o sanctae -ines *Gall.* 13, 1 *(Gall. conversus ad sponsam et filias).* passio ss.-inum F. Sp. et K. *Sap. inscr.* quattuor splendidae -ines *Pafn.* 11, 2 *(in visione)*; te illis agnum (inter) -ines sequentibus *Sap.* 9, 8. Christi -o felix Hathumoda *prim.* 315 *(cf. v.* 270 dignissima. 359; *Agn.* 57. 150*).* Iohannes -o *Ioh.* 1.

virilis] robur II *pr.* 5 *app.* *(opp.* feminea fragilitas*).* illaque, mollitiem iam deponens muliebrem et sumens vires prudenti corde -es *Bas.* 169.

viriliter] certa v., ut possis triumphum obtinere feliciter *Pafn.* 7, 15. resistamus fortiter et congrediamur v. *Gall.* 9, 1. erumpentes lacrimas v. stringo *Abr.* 6, 1.

virtus] *Kraft:* bellica *Pel.* 21. non fuit populus, quamvis -ute superbus, qui posset . . *gest.* 147 *(cf. v.* 628*).* nos exiles, nulla -ute potentes *(unmächtig) Theoph.* 415 *(cf. Agn.* 71*).* mentis -utem demens abiecerat omnem nec temptamentis studuit restare nefandis, sed victus cessit *Theoph.* 77. ut ignis vim -utis suae obliviscatur *Dulc.* 11, 3; *Wunderkraft:* doni -ute superni *Mar.* 229 *(i. e. spiritus sancti).* quare lactantes tantum tractabitis artus in me, -utem capitis nec mente perennem? *Mar.* 724 *(cf. v.* 814*).* deum verum magna -ute deorum *Mar.* 834 *app.* o laudanda tuae -utis gloria, Christe *Mar.* 863. cinctus -ute paterna *asc.* 66. propria -ute levatus *asc.* 113 *(de ascensione). cf. Gong.* 287. 414. *Dion.* 245. *Agn.* 269. 304 (potens). 400. II *pr.* 8. *gest.* 231 (potentis dextrae). 239 (quanta gratiolae -ute potenti). 263 (auxilii superni). *prim.* 358 (superna; *cf. Bas.* 222*).* haec -us Christo non est insolita, ut ignem faciat mitescere, mutata natura *Sap.* 5, 24. in his tantam habundanter -utum gratiam sentiscere

spicere); *i. e. visio:* in -u veniae munus reserans reparatae *Theoph.* 348.

vita sensuque carentia cuncto *(simulachra) Agn.* 175. spiraculum -ae *Cal.* 9, 26 *adn.* per propriae tempus -ae *Agn.* 50. eius -ae per tempora *gest.* 18. concessae sibimet per tempora -ae *prim.* 515. exoptans prolongari -am satis ipsi *gest.* 124. -ae calidas sospes dum carperet auras *gest.* 69. -a comitante *gest.* 1176. perscripto -ae regalis honore *gest. prol.* 1, 32 *(eh er Kaiser wurde).* prior *Cal.* 9, 15. instans *gest.* 1514. reliquum -ae in dei obsequio vacare *Gall.* 9, 4 *(cf. Abr.* 7, 16*).* calleo, tuam senio decrescere -am *Pel.* 153. absque suae discrimine -ae *gest.* 265. te, o mea Constantia, quam haut segniter emi -ae pretio *Gall.* 13, 2 *(cf. Gong.* 472*).* virginem, quam prae parentibus, prae -a, prae anima a me scis amari *Gall.* 13, 4. nec amore -ae abduci potero, quin . . *Gall.* 1, 3 *(cf. prim.* 512*).* taedet me -ae praesentis, taedet terrenae habitationis *Sap.* 5, 26 *(cf. Cal.* 5, 1. *gest.* 398*).* -am fine bono consummans transit ad astra *prim.* 576. -am repudio mortemque eligo sponte *Cal.* 9, 28. insontem -a fraudare virum *Theoph.* 252. florentem primis quia necare sub annis subtractum dulci iuvenem -a valuisti *Agn.* 284. ad -am excitare *Cal.* 9, 20 *(i. e. resuscitare).* misero -am precanti *(sc. Agneti) Agn.* 301. cursum -ae reddit renovatum *Agn.* 329 *app.*; Christo me totam committo, meam quoque -am *prim.* 352 *(cf. v.* 26 se totamque suam -am*)*; istaec meretricio more -am instituit seseque totam lasciviae dedit *Pafn.* 7, 4. sui -am bene praemeditando gerendam *prim.* 487 *(cf. Agn.* 174*).* quo illorum ex confabulatione ipsius -am, mores, consuetudinem possis praenosscere *Gall.* 4, 4. qualiter iuxta id temporis -am moresque ordinaverit *Abr.* 9, 2 *(cf. Mar.* 329*).* -a meritisque celebris *Theoph.* 76. suae fuerant quae congrua -ae *prim.* 407. nec incorruptam -ae dimitto coronam *asc.* 81 *(Chr. Mariam dicit; cf. v.* 92 ut tua -a magis praefulgeat inclyta, castis saepius obsequiis circumdata virginitatis, *i. e. ut virgo minister dominam virginem virginum ostendat).* quo -a simili cunctae *(moniales)* communiter uni servirent regi *prim.* 423 *(cf. v.* 108*).* austerior *Pafn.* 7, 10. caelebs *Agn.* 38. *Gall. inscr. Abr.* 1, 6. casta *gest.* 408. laudabilis *gest.* 534. sancta *prim.* 587. solitaria *Abr. inscr.*; *de vita aeterna:* Christo victori mortis -aeque datori *Agn.* 310. quae parens mundo restaurasti, pia virgo, -am, quam virgo perdiderat vetula *Mar.* 16. ut levigato timore incipias -am sperare, quia tui poenitentia acceptabilis est deo *Pafn.* 12, 4. -ae libri mortisque tenentur aperti *Ioh.* 33. aeterna *Agn.* 459. *Gall.* II 3, 1. *Sap.* 9, 7. futura *Theoph.* 400 *(cf. v.* 151 laeta, *et sic Mar.* 61*).* perennis *Dion.* 258. perpetua *asc.* 6. 26. *Bas.* 14. protestans, illos neutra dignos fore -a *Dion.* 63 *(neque praesenti neque aeterna).*

vitalis] aura *Dion.* 211. *Cal.* 9, 10 *(pl.). Abr.* 1, 4. sensus -em liquorem *Gong.* 9 *(i. e. spiraculum vitae).*

vitaliter] an frueretur adhuc calida v. aura *Mar.* 117.

vitare] nulla magis est -anda temptatio quam oculorum concupiscentia *Gall.* 13, 4. pro -anda reprehensione II *pr.* 8.

vitiare] criminibus sat supremis -atus *Theoph.* 366 *(cf. v.* 163*).* tali corpus frangendo labore purgavit lacrimis animae maculas -atae *Theoph.* 204.

vitiosus] mens *Agn.* 281. serpens *Pafn.* 1, 28; carminulum *gest.* 13. sermo II *pr.* 9. (versiculi) *Bas.* 5.

vitium] gravibus -is nimium maculatus *Theoph.* 292 *(cf. v.* 50*).* quantislibet obnoxius sis -is, proferas *Cal.* 9, 10. una eademque persona utroque semper laborat -o *(sc. et invidia et superbia) Cal.* 9, 31. unum -um parit aliut *Pafn.* 1, 26. corruptum -is Sodomitis *Pel.* 205. criminosis intentum -is *Cal.* 9, 20. pestiferis mens -is male dedita totis *Gong.* 555. commisi cunctis

iuxta dulce caput Christi -are famelli *Gong.* 195 *(cf. v.* 248*).* mensibus hinc senis cursu -ante peractis *prim.* 568. totae -ant venae, cordis secreto quae latuere loco *Gong.* 115 *add.*; in terra cernens simulacra decora obtutu prono passim -are *(at cf. app.)* minuta *Mar.* 847.

volucris] pisciculos, pecudes, serpentes atque -es *Mar.* 130 *(cf. v.* 124*).* sequi -em, quem iam progressa cerneret *etc. prim.* 253 *(est columba).*

voluntas] ut famuleris divinae -ati. ut in me perficiatur -as divinitatis *Abr.* 7, 17. ex patris -ate et spiritus sancti cooperatione non respuisti fieri homo passibilis humanitate *Sap.* 9, 6. nimium benigna *Agn.* 87. bona *Gall.* 13, 3. cruenta *Agn.* 275.

voluptas parit poenam, necessitas autem coronam *Dulc.* 12, 3 *(cf. Pafn.* 4, 5*).* ut nullus amor, nulla -as est vivendi *Cal.* 9, 16.

volutare] ut, quae praemines in axe inter sidera numquam casura, inferior meritis in terrae -es infirmis *Abr.* 2, 2. putabam eundem draconem meis vestigiis disruptum -asse *Abr.* 3, 10; *cf. Mar.* 847 *app.* (volitare *cod.).*

volvere] quattuor hic cum iam feliciter ipse -eret in summa fortuna lustra rotata *Mar.* 78 *(cf. app. et Sap.* 3, 8. 11*)*; crebrius incultam videas procumbere turbam -entem membra litore languidola *Gong.* 312. panniculis regem -endo perennem *Mar.* 587. solo prostratus corpore toto, -itur ante pedes sanctae Mariae *Mar.* 860; ut pariter tantam temptarent -ere causam *Mar.* 409 *(cf. Gong.* 397*).* animo amaro *gest.* 536 *(cf. Pel.* 80*).* mente dolenti *Mar.* 684 *(cf. Gong.* 179*).* pectore tacito *gest.* 599 *(cf. prim.* 39; in pectoris antro *Gong.* 373*).* flammato astu *Pel.* 99.

votum] *Gelübde:* fac -um deo caeli, te Christianum fieri, et vinces. voveo, et opere implebo *Gall.* 9, 2 *(cf.* 12, 6. *prim.* 329, *sed v.* 145 *dubia notio: 'Wunsch'?).* -um reddere tantum *Mar.* 426. sua -a persolvere *prim.* 123. in coepto persistere -o *Agn.* 240 *app.* tui -um penitus pessumdabo vanum *prim.* 347. communi similis conamine -i deservire deo coeperunt protinus ambo *(Liud. et Oda) prim.* 101. laudabile *Bas.* 34 *(quod pater pro filia fecit).* proprii pro crimine -i *Theoph.* 164 *(i. e. quia me diabolo mancipavi)*; *Gebet:* his -is devota mente peractis *Pel.* 380 *(cf. Mar.* 307, *de incenso).* pervigil in sacris summo conamine -is *Theoph.* 302 *(cf. Ioh.* 22*).* tu dignare tuae famulae clementer adesse Hr. -is carminulisque novis *Mar.* 18. quid referam turbam templi pro limine iactam quidve loquor -a illius innumera? *Gong.* 505. qui te mente, fide, -o laudamus et ore *Theoph.* 412. sui -is misereri *prim.* 249. sacra precum profundunt -a suarum *Dion.* 253; *Wunsch:* quia iure piis concedere debeo -is *prim.* 170 *(cf. Gall.* 13, 2*).* pontificum -is male concordando malignis *Agn.* 359 *(cf. prim.* 508*).* meis -is contradixisti *Cal.* 7, 1 *(Cal. ad Drus. mortuam).* obtemperantem mei -is *Sap.* 5, 31 *(opp.* contraluctantem*).* ipsorum -is plus parendo nefandis *gest.* 218. ipsorum se promisit fore promptum -is *gest.* 222. in nullo umquam tui -is renitor, sed quae iubes, obtemperanter amplector *Abr.* 7, 13 *(cf. Cal.* 9, 25. *Sap.* 7, 1*).* respondit factis sanctae -o genitricis *prim.* 369 *('Wunsch', nicht 'Gelübde': cf. Gall.* 1, 2 tuae augustalis excellentiae -is effectu conabor respondere operis; *Abr.* 1, 2 in quo tuum velle meis -is exopto respondere. *Gall.* 4, 5 omnia meis respondent -is*).* -o cuncti iam respondente popelli *gest.* 130 *(cf. Theoph.* 33*).* ipsius -is te satisfacturum esse *Gall.* 2, 5 *(cf. Pafn.* 4, 4. 7, 2. *Sap.* 3, 4*).* eius *(adulteri)* pravis, heu, subdita, -is *Gong.* 451. si complere meum tardabis -um *Bas.* 127. prosperis ad -a successionibus pollebant *Gall.* II 5, 3 *(cf. Sap.* 1, 1. *gest.* 1515*).* his completis iuxta -umque locatis *gest.* 685. ex IIII contrariis elementis, sed ad -um *(at cf. add.)* creatoris secundum armonicam moderationem concordantibus *Pafn.* 1, 4.

INDEX GRAMMATICUS.

Quod ne in verborum quidem indice praestari potuit, ut omnia adscriberem exempla, id multo minus ab iis, qui iam sequuntur, expectabitur indicibus grammatico et metrico; quibus plerumque ea tantum continentur, quae certis de causis memorabilia videbantur, ea autem, quae frequentiora sunt, uno alteroque exemplo illustrare satishabui. Bene de his rebus meruerunt praeter ceteros Freytag p. 11 sq., Barack p. XLVI sqq., Bartsch (Germaniae tom. III p. 379 sq.), Koepke (II p. 139 sqq.); sed etiam post illorum studia mea collectanea grata fore confido.

[illegible] nulla [illegible] potis est [illegible] [illegible] verum lingua -am [illegible] [illegible] Pel. [illegible].

lapillus] unus -um [illegible] [illegible] [illegible] I pr. [illegible] -um quem [illegible] [illegible] [illegible] I ep. [illegible]

ligula (cf. lingula) [illegible] [illegible] quae [illegible] -a Gong. [illegible] (cf. v. [illegible]). [illegible] Gong. [illegible]

lingula] quae [illegible] quae digna potis est mea -a fari Gong. [illegible] (cf. Pel. [illegible]).

litterulae] nullius sensus [illegible] [illegible] -ae Gong. [illegible]. reddere -as Bas. [illegible] (i. e. cartam diabolo datam).

locellus (de genere v. p. 520b) postremo remanere -o Mar. 651. paradisicolis -is Mar. 744. quis latuit pictum vernanti flore -um (sic) Gong. 71. [illegible] citius repetendo -um Gong. 154 (cf. Theoph. 431). florigero -o Gong. 312. ipso -o Gong. 355. illi sed dignum provenit rite -um Pel. 190. illos nullum transire -um gest. 155. in totis firmisque -is gest. 627. in quis castellis, in quis -is gest. 1179.

lucellum] tanti -i Gong. 109. cumque diu vacuis inhiaret namque -is Theoph. 144. non parvi dona -i Bas. 62.

mansiuncula] exiguam cellulam meis -is contiguam Abr. 2, 7.

misellus] meme solam sterilem remanere -am iussisti Mar. 132. citius dicto solvit promissa -o Gong. 133 ('dem armen Schlucker'). tali suffusus subito cum felle -us in mortem iusti aestuat atque pii Gong. 447 (cf. v. 329. 553). respice Hrotsvitham miti pietate -am Pel. 1. tradidit natum -um Pel 176. seductus caecato corde -us Theoph. 52 (cf. v. 157. 272 animam meam -am. Bas. 53. 82. 145. 166. 173). qui mox ingressus ridenti corde -us Agn. 256 (utpote citius moriturus).

modulus] hos -os legere (i. e. meos versus) Mar. 8 (cf. Bas. 11). dactilicis modulis I pr. 8 (cf. adn.); altithrono psallere pro -o Mar. 42. pro -o culpae gest. 333.

morula] placitis tardat iter -is Gong. 98. non addo momentum -ae Pafn. 8, 9. -is sine cunctis gest. 1171.

muliercula] me, opusculum vilis -ae I ep. 1. vilis -ae Dulc. 2, 1. [illegible] -arum Sap. 1: (puellarum 12, 11 i. e. amarum).

munusculum] gratiae -a [illegible] gest. [illegible] (cf. v. [illegible] magnae).

navicula] commode [illegible] in [illegible] est in tranquilla -a Sap. 5, 11.

[illegible] Hrotsvit -a nullaque [illegible] idonea II ep. 1.

nigellus] [illegible] -o Bas. 25. scissis et -is panniculis Dulc. 6, 1. nocte -a gest. 182.

novellus] virgas Mar. [illegible]. signum Mar. [illegible]. quid sibi non nuptae partus vult iste -us? Mar. [illegible]. limpidis -is (i. e. miraculo productis) Mar. 736 (cf. Gong. 229). moris famulando -is Pel. 45 (traditis sc. religione paterna). hos tibi versiculos fero -os Bas. 1. ecclesia -a prim. 25 (cf. v. 531; opp. antiquum templum Gandeshemense).

nubecula parva Gong. 36[illegible].

ocellus] attonitis quem cum conspexit -is Mar. 251. non corporeis sed mentis -is Mar. 566. rursum versis claris aspexit -is Mar. 755. quem sursum fixis cum conspexisset -is asc. 116. se orbo cautum praebebat -um Gong. 61. cf. Gong. 177. Pel. 225. Theoph. 45.

opusculum] Hrotsvit de suis semper operibus: huius carmina -i I pr. 3 (cf. 5). huius omnem materiam sicut et prioris -i I epil. in aliis meae inscientiae -is II pr. 9. mei -um vilis mulierculae II ep. 1 (cf. 9). huius stamen -i gest. pr. 9.

oscillum] quo sic -um saltim configeret unum Pel. 270 (cf. v. 246).

osculum v. ind. verb. p. 401a; hoc nomen Hrotsvithae non magis deminutivum fuit quam puella.

palliolum] instar candidoli -i Gong. 196 (cf. Pafn. 11, 2).

palmula] de te quippe meo praecepto, -a, mando, ut .. Mar. 793. bravii -a perpetui Gong. 486.

panniculus] -is regem volvendo perennem Mar. 587 (cf. v. 633. 874 non raris). de -is a veste Philosophiae abruptis II ep. 9. scissis et nigellis -is Dulc. 6, 1.

particula] laudis -am tuae minimam Mar. 22. per tres partes: partem ..,

partem . . , -amque . . *Mar.* 70. mei dorsi extrema -a *Gong.* 572 *(cf. v.* 574*).* gemellae pectoris -ae *Sap.* 5, 9 *(de mamillis).* ornatus nec -am dimiserat ullam *gest.* 499.
parvulus*] infans lacteolis fuerat dum -a membris *Mar.* 303. -a villa *prim.* 188.
pellicula] exuitur tincti -a brachii *Gong.* 416. frontis -am summam *Pel.* 394.
pigellus] ingratis -is, quos piget altithrono psallere pro modulo *Mar.* 41.
pisciculos, pecudes, serpentes atque volucres *Mar.* 130.
piscinula] modicam -am *Gong.* 324*.
popellus] omni -o *Mar.* 420. duos -os *Mar.* 550. reliquo -o *Pel.* 31. victi -i *Pel.* 130 *(cf. v.* 168 subiecti nobis -i*).* collectus ex urbe -us *Pel.* 366 *(cf. v.* 372 coenobii princeps rectorque -i*).* credentis more -i *Theoph.* 345 *(i. e. Christianorum).* catholico -o *Dion.* 39.
praepaucula verbula *gest.* 432 *(cf. gradus).*
preculae *(cf.* prex*)*] *Gebete:* dum -as flendo profunderet almas *Mar.* 177 *(cf. v.* 356 sacris. 654. *Pel.* 382. *Theoph.* 341. *Bas.* 229 studiosis. 252*).* locus scelerum domus efficitur -arum *Agn.* 253. has -as miserans divina potestas *gest.* 276; *Bitten:* postquam pontifices -is cessere precantis *Mar.* 494.
primule *(i. e. primum)*] p. quis morbos ablueret varios *Gong.* 318 *(cf. v.* 375. *prim.* 435 *app.).*
puella *v. ind. verb.; hoc nomen Hrotsvithae non fuit deminutivum.*
puellula] quam pulchrae, quam venustae, quam egregiae -ae *Dulc.* 2, 1. hortare -as *Sap.* 5, 3 *(cf.* 15 tantillulae -ae. 18 ab hac vili -a. 6, 1 illa lasciva -a*).*
pusiolus] comitata proprii faetus -is tribus. cuius sexus sunt -i? *Sap.* 1, 3. o dulces filiolae, o carae -ae *Sap.* 4, 1 *adn.*
querula *deminutiva fort. forma, neque vero notione, novum nomen Hr. fecit, cf. ind. verb.*
rimula] per -as perspicite *Dulc.* 4, 2.
rivulus] te de -is magicae fraudis bibulam satis esse *Agn.* 282.
sacellum] de profanato -o *Pel.* 41. -a intravi *Gall.* 12, 2.
sacellus] Gongolfi -i *Gong.* 191.
saepicula] iuncturas per artas -ae *Gong.* 180.
saepiuscule *Dulc.* 2, 3.
sarcinulas praemisimus *Gall.* 8, 1.
scabellum] usque tuos ponam cunctos inimicos sanctorum per saecla pedum tibi rite -um *asc.* 140 *adn.*
sciolus] divini -us quam maxime cultus *Dion.* 125.
sententiolam loeti perferre supremam *Pel.* 60 *(cf. v.* 295*).*
silvula] proxima coenobio fuerat tunc -a *prim.* 186.
sordidolus] hanc -am Camenam *Mar.* 9. antrum *(lupanaris) Agn.* 224. me -am, milies millenis sordium offuscationibus oblitam *Pafn.* 3, 8 *(cf.* 12, 4*).*
sororcula] tui -am *(Karitatem octuennem) Sap.* 5, 27.
substantiola] propria -a bene multiplicata *Mar.* 73. -ae magnae *Bas.* 24 *(cf. v.* 131 -am pretiosam*).*
tantillulae puellulae *Sap.* 5, 15.
tantillus] umquam -i nil quia commerui *Gong.* 276 *(nichts so Grosses).* -arum muliercularum *Sap.* 1, 3*. -ae homullulae *Sap.* 5, 34*.
tempusculum] aliquantuli spatium -i *Pafn.* 3, 10. post aliquot spatii -a parvi *gest.* 372*.
tenellus] aetate -ae natae regum *Mar.* 417 *(cf. Agn.* 179. *Sap.* 5, 34*).* ne virgo pudori coniuge pro vetulo fieret subiecta -a *Mar.* 490. membra -a *(infantis) Mar.* 586. 674. *Gong.* 45. pueri -i *Mar.* 622. 650. 732. Iesum -um *Mar.* 698. pedum plantas -as *(Agnetis) Agn.* 218 *(cf. gest.* 549*).* -ae infantiam virgunculae *Dulc.* 14, 3. neptis -a *Abr.* 1, 3. -o amore *Abr.* 4, 3. *gest.* 123. -ae mulieri *Pafn.* 7, 9. natum *(mulieris apocalypticae)* -um *Ioh.* 25. dextra -a *gest. prol.* 2, 18.
undola] sub foliis quod forte lateret amoenis florum multimodis -a tecta comis *Gong.* 184.
verbulum] talia dum mundis formaret -a labris *Mar.* 139 *(cf. Pel.* 103*).* non -a vera locutam *Mar.* 558. pressis frenat sua -a labris *Gong.* 129. -a non minimae nuntia maestitiae *Gong.* 370. -a rhetoricae

circumlita melle loquelae *Pel.* 201. dulcia -a fantis *Pel.* 230. suae saltim praepaucula famae -a *gest.* 436.
versiculus] en tibi -os fero novellos *Bas.* 1 *(cf. v.* 9*).* haec nam, -is, proles, quam scriptito, regis *gest.* 83.
vetulus] virgo *(Eva) Mar.* 14 *(sic* culpa *Gong.* 35 *i. e. peccatum originale; cf. ind. verb. s. v.* veternus*).* senior -us Ioseph *Mar.* 760 *(cf. v.* 552*).* si placet, hinc -um me transmigrare colonum *Gong.* 127. -i spes unica patris *Bas.* 111 *add.*
virgula*] brevis *Mar.* 462. exigua *Gong.* 252.
virguncula] qui te per angelicum fecit, -a, verbum de sancto digne flamine concipere *Mar.* 33. -a parva *Mar.* 285*. casta *Mar.* 382. *asc.* 77. alma *Mar.* 550. haec eadem -a *Mar.* 575. tenellae infantiam -ae *Dulc.* 14, 3*. -a Christi *(abbatissa) prim.* 265.

GENERA NOMINUM: aligenorum *traditur gest.* 168 *app.* alvus *semper masc.* calciolas *traditur Gong.* 228. calles sidereas *Gong.* 480. gemmato casside *Pel.* 118. anima autem nec mortalis ut corpus nec corpus spiritalis ut anima *Pafn.* 1, 5 *(attractio generis).* dies *(s. v.).* filos *Mar.* 519. frenos *Abr.* 3, 17. frons *(s. v.).* huius solvendae hominis *Pafn.* 13, 3 *(cf.* 13, 4*).* iugulos *Pel.* 258. lilia ceu rutilat *Agn.* 428. quis latuit pictum vernanti flore locellum *Gong.* 91 *(ex falsa analogia pluralis numeri* loca*; cf.* locus*).* mente iocundo *traditur Agn.* 309 *app.* nubem conspicuum *in* -am *corr. m. 1 Gong.* 194 *(at cf. app.).* gravi corporis onere abiecta *Abr.* 2, 5 *cum homoeoteleuto.* pelvem, quem . . *Gong.* 261 *sq.* praesertim cum feminea fragilitas vinceret et virilis robur confusioni subiaceret II *pr.* 5 *(attractio generis).* sidus eous *traditur Gong.* 219 *app.* miro sub sorte *Gong.* 319 *(cetera exempla ambigui generis).* sponte suo *Bas.* 194 *non excusatur homoeoteleuto.* titulum *(nom.) Gong.* 246 *(at cf. app.).* volucrem, quem . . *prim.* 253 *(at cf. app.).* opus caelestis gratiae, qui non delectatur in impiorum perditione *Cal.* 9, 13 *(i. e. dei, cf. Mar.* 286 *sq.; errat Barack).* axis *fem. occurrere Barack p. XLVIII non dixisset, si Abr.* 2, 2 *verba recte coniunxisset.*

DECLINATIO.

I. cuna *(abl. sing.) Gong.* 40. deliciae *(gen. sing.) Mar.* 809 *(cf. ind. verb.).* nostri delicias *(nom.) nescio an recte traditur Pafn.* 4, 5 *app.* bis senum stellarum *Ioh.* 24.

II. caelos *asc.* 47. 78. 101. 125. mi dee *Dion.* 210. di *(nom.) Dulc.* 13, 2 *app.* dii *(nom. voc.) Mar.* 852. *Gall.* 4, 1. deûm *Agn.* 149. diis *(dat.) Mar.* 845. *Pel.* 57. 254 *etc.* domus *v.* IV. egregie *(voc.) Gall.* 1, 8 *(cf. ind. verb.; sic* socie *Cal.* 2, 3. stabularie *Abr.* 5, 1. 6, 6*).* gravidus *i. e. gravis, v. ind. verb. (sic* dulcidus *P. C. III p. 178, 12. IV p. 138, 9, 2 app.*; tenvidus *P. C. III p. 177, 9).* lacus *v.* IV. care meus *Dion.* 179 *(sed* mi *Pel.* 151. *Dion.* 210 *ter. Gall.* 2, 1 *bis. Dulc.* 7, 1. *Sap.* 3, 2*).* nostrate *(voc.) v.* III. nullo *(dat.) Mar.* 385 *(plerumque* nulli, alteri, uni *etc.; sed etiam* ullae *gen. Mar.* 807, ipso *Gong.* 211*).* protoplastes patres *Gong.* 36 *(cf. prim.* 533 protoplastes parentes*; alibi* protoplastus*);* duriter *Pel.* 211. largiter *Gong.* 112. *Pel.* 356.

III. ad aethra, ab aethre *etc. v. ind. verb.* celebris, illustris *masc. Theoph.* 3. 76. *Bas.* 20. *gest.* 456. cervice *Gong.* 181. corda, cordibus *v. ind. verb.* ante foras cellulae *Abr.* 3, 8. protoplastes *v.* II; ense *Agn.* 405. febre *Cal.* 6, 1. igne *Pel.* 391. 399. navi *Pel.* 346. pelvem *Gong.* 261. sitim *Mar.* 790; *abl. adiectivorum et participiorum promiscue fit in* -e *et* -i*:* cum hac contumace *Sap.* 5, 3. maiori reviridescant gloria *Sap.* 9, 1 *(ut vitetur cacophonia, quam Servius alicubi vituperat).* a nugace in castum transmutatus virum *Cal.* 9, 17. cum praegnante Maria *Mar.* 547. vultu ridente *asc.* 107, *sed* ridenti pectore *Bas.* 97 *adn. etc.*; scientum *prim.* 185; o nostrate decus *Gong.* 119; duriter, largiter *v.* II*; abl. pro dat.: v. ind. metr.*

IV. domus *etc. v. ind. verb.*

Nomina propria multa non declinantur; memorabilibus formis excellunt nomina Abraham, Adam, Agapes, Agnes, Thais; *cf. ind. nom. et p.* VI¹. *De pronominum declinatione v. pron.*

SYNTAXIS CASUUM

NOMINATIVI: tibi, Christe, gloria, qui.. *Sap.* 7, 2. laus dulcedini tuae miserationis *Pafn.* 11, 3 *(plene* 8, 3 laus sit summae trinitati*)*; *cf. acc., et inf.*

GENITIVI: o dilecta dei *Theoph.* 282 *(cf. Pafn.* 7, 1*)*. iustum regem domini benedictum *gest.* 211. ipsius proprium servum *Bas.* 35. tributarios imperatoris *Gall.* 9, 3. sancto amborum paraclyto *Dulc.* 11, 1 *(cf. Agn.* 375*)*. vana mortalis cordis *gest.* 230 *app.*; causae secreta *Pel.* 376. exiguum munus carminis huius *gest. prol.* 1, 7. totius proprii commissa reatus *Pel.* 183 *(cf. Bas.* 167. 182. *Agn.* 164. *Sap.* 1, 2*)*; sin vero meriti constet fortasse minoris *Pel.* 396. aetatis tantae virgo *Mar.* 406 *add.* pietatis homullus *Gong.* 141; pulcherrimum virorum I *epil.* *(cf. Agn.* 115*)*. quisquis es meorum *Dulc.* 14, 2. quaedam huius operis I *pr.* 3. universale vitiorum I *pr.* 9. quicquid pretiosi *Pel.* 136 *(cf. Dulc.* 2, 3. 12, 2. 14, 3*)*. id exercitii *Gall.* 1, 1. divinae causae quid pertinet ad me? *Mar.* 159. iuxta id loci *Cal.* 8, 2. eo loci *(i. e. ibi) Dulc.* 2, 3. *Pafn.* 6, 1. iuxta id temporis *Gall.* II 5, 5. tunc temporis *gest.* 11. *gen. pendens ex adi.:* salutis avari *Gong.* 325. capax disciplinae II *ep.* 7. totius rationis incapaces *Dulc.* 13, 2. certus veniae *Bas.* 218. signi bene credula tanti *Mar.* 594. vindictae dignus tantae *gest.* 272. rationis egeni *Agn.* 211. immunis caloris *Agn.* 369. impatiens morae *v. ind. verb.* veteris ingrati pietatis *Pel.* 109. census pie larga *Gong.* 151. simulacrorum rebellis *Pel.* 94. rudem meriti tanti *Pel.* 370. securus curarum *Dulc.* 1, 2. iniunctae vacuum curae *Theoph.* 55; *ex verbis:* abstinens coniugii *Gall.* 12, 10. subiecti regni digne dominari *gest.* 443. cuius nos penitus expurgare nequimus facti II *pr.* 1. tui miserando *Gong.* 393. miserere meae. quam pro te subii, lassitudinis *Abr.* 7, 11. te agnum virginis *Sap.* 9, 8 *(at cf. app.)*. haec perfectorum sunt conservanda virorum *edebatur gest.* 246 *(cf. app.)*.

DATIVI: socio consensit iniquo *Gong.* 457. si Calimachus Christo credidit *Cal.* 9, 28. qui Christicolis faciebat more parentis *Pel.* 75 *(cf. v.* 100*)*. haec illi dulcem peperit clarissima prolem *gest.* 121. prostratus sui plantis magistri *Theoph.* 109. prostrata solo *Agn.* 299. cumque palatinis medius foret ille locatus *Pel.* 227. memoriae fixum teneo *Gall.* 1, 3. damnanda baratro *Gong.* 531. damnantur capitali poenae *Pel.* 333 *app.* his miserens querulis *Theoph.* 290 *(cf.* miserari*)*. cuius pulchritudinem quam pluribus laudari audiebam saepissime *Abr.* 5, 3. cunctis saeclis venerandam *Mar.* 181. *dat. pendens ex adi.:* aequales meritis protendere laudes *Gong.* 333. pontifici se subiectum cleroque modestum praebuit atque pium populo cunctisque benignum *Theoph.* 19 *sq. (cf.* blandus, mitis*)*. huiusmodi commisso reatus numquam fui obnoxius *Sap.* 1, 2. ipsorum se promisit fore promptum votis *gest.* 222 *(cf. Pafn.* 5, 1*)*. pronum dubiae causae *Pel.* 383. heu mihimet misero *Theoph.* 163 *(cf. interiect.)*.

ACCUSATIVI: quae voles, ut concessurum efflagita *Abr.* 5, 2; me minime nocebit *Sap.* 5, 36. quo te exitus rei non lateret *Dulc.* 13, 4. expaveo tui benignitatem *Cal.* 9, 19. quae commoneo *Pel.* 152. hoc amor castitatis coegit *Cal.* 9, 2. *cf.* (ex)-hortari, persuadere, consentire. asinum vivit *Abr.* 2, 6 *adn.* castum sapit *Pafn.* 7, 4. suave sonantibus undis *Gong.* 109. clarum rutilante corona *Agn.* 420. quae studuit *Gong.* 450. hoc solum nitor, ut .. II *pr.* 7 *(cf. pron. dem.)*. quicquid feliciter vixi *Gall.* 13, 5; ubi XX annos solitariam vitam egit *Abr. inscr.* Hispaniam penetrare superbam *Pel.* 170 *(i. e. eo abduci)*.

rapido patriam cursu repedare relictam *Mar.* 240. patriam remeabat amandam *traditur gest.* 207 *(at cf. add.)*; omnes induti vestes candoris opimi *Ioh.* 5. animae egressae sunt corpora *Dulc.* 11, 5. te cordetenus benedico *Dion.* 214. adductum verbis nimium blanditur amicis *Theoph.* 134. regem populos olim dominantem *gest.* 226. gens exemplo tali tantoque suasa *Gong.* 437. praecognitorem futurorum supplicavi, ut . . *Abr.* 3, 9 *(m. 1; cf. app.)*. quae defungebaris extrema *Cal.* 9, 21 *(m. 1; cf. app. et* extremus*)*. ut non obliviscaris in te confidentem *Cal.* 8, 1; me felicem, si . . *Gall.* 4, 2. gratias regi aeternitatis *Gall.* II 9, 2 *(cf. Cal.* 9, 24 *et nom.; sic dubium, utrum* grates, *s. v., nom. an acc. sit)*; *attractio casus semel traditur:* quae haec iniuria? ipsam, quam a propria patitur creatura *Pafn.* 1, 1 *(ubi fort.* ipsa, quam *scribendum)*.

VOCATIVI: o auguste Constantine *Gall.* 1, 2 *(et sic saepe)*. Evurhardus Gislberhto consilium dederat, quod non tibi, Christe, placebat, ut . . *gest.* 210.

ABLATIVI: corpora martirio consummata *Sap. inscr.* induti vestibus albis *asc.* 120. exu[r]itur tincti pellicula brachii *Gong.* 416. angelis dei, quibus stipata *Abr.* 2, 5. insidias hostili parte paratas *gest.* 242. parte tua famam didici persaepe sinistram *Gong.* 391. tuo ducatu semitam arripiens veritatis *Cal.* 9, 17 *(cf. Abr.* 3, 16*)*. hoc donum concede precatu *Gong.* 297 *app.* qui sancti meritis grata dedit miseris *Gong.* 330. nec satis iniustum solvit pietate decretum *Pel.* 77. ne maerore meos ducas in Tartara canos *Pel.* 164 *adn.* causam, qua venerat illo *Theoph.* 110. simili causa venerandam *gest.* 444. te mihi in hoc concordari re experior *Abr.* 3, 17. eo quod *(darum weil)* . . *gest. pr.* 8; diis auro fabricatis *Pel.* 57 *(cf. Agn.* 169*)*; atrio currere *Gong.* 206. conspexit nubem aere conspicuum *Gong.* 194. caput egregium iacuit procul amne revulsum *Pel.* 330. *cf. prim.* 295 *app.* ubi vis eligere locum sepulturae? tertio miliario ab urbe *Sap.* 8, 2. volvens animo, servans quoque corde profundo *Pel.* 80 *(cf. v.* 100*)*. non se sic corde tenere *gest.* 223. prorsus delicti mundantur sorde veterni *Dion.* 37. subtractum dulci vita *Agn.* 284 *(cf. prim.* 296*)*; morte perire *Gong.* 456. gustantes Bachica munera laetitia *Gong.* 218. casibus his plures volvebat Corduba soles *Pel.* 69. ut post haec causis non contradiceret ullis ipsius imperio *gest.* 706 *(sic saepius* in *c. abl.)*; tunc tempore *prim.* 63. paucis te (vos) volo *Gall.* 2, 1. *Cal.* 1, 1 *(sc.* affari; *cf. adn. et Sap.* 3, 5*)*. *abl. pendens ex adi.:* variis anxia curis *gest.* 514. cordis bonitate fidelis *asc.* 62. stellarum lege periti *Mar.* 636. consilio prudens *Pel.* 146. iussis studiosus *gest.* 707. *abl. abs. v. partic.; abl. pro dat. v. ind. metr.*

ADIECTIVA *saepe ponuntur pro genitivo:* angelicis verbis *Mar.* 148. divinae causae quid pertinet ad me? *Mar.* 159 *(cf.* causa*)*. vox pontificalis *Mar.* 465. sanguineum rivum *Pel.* 186. in horis nocturnis *Theoph.* 206. caput regali unguento delibutum *Dulc.* 1, 6. solaris splendor, lunae renitens quoque candor *Agn.* 79. David, plebem domini qui rexit herilem *Theoph.* 249 *dubito quomodo accipiam.* divinis in odis, quem merito cives caelestes laude frequentant *Mar.* 285 *sq.*; *sed etiam* per angelicum ministrum *Mar.* 367. *adi. praedicative vel pro adverbiis:* bovibus mites bene commansere leones *Mar.* 749. manus, de limo pulchrum quis plasmavi protoplastum *asc.* 45. laeta nitet facies *Gong.* 115. insomnem transducere noctem *Gong.* 223. aequales meritis protendere laudes *Gong.* 333. custos indubius fuerat qui corporis eius *Agn.* 226. o fili mortis, merito damnande perennis *Agn.* 61. *sic saepe* citus *(cf. p.* 274[b]*)*. sperne praesens utile *Sap.* 5, 29 *adn.* universale vitiorum I *pr.* 9. magno ridiculo *Pel.* 241. patrii census *Gong.* 57 *adn.* sanum recepit *Gall.* II 9, 2.

COMPARATIO *adiectivorum et adverbiorum:*

Comparativus pro positivo: hinc gravior dominis discordia nascitur ipsis *gest.* 278. saeva commotior ira *Agn.* 206 *(cf. Pel.* 250*).* qui maerens venit, de me laetior ivit *Mar.* 619 *(cf. p.* 366[a]*); saepe in adv.: v. ind. verb. s. v.* cautius, citius, clementius, crebrius, fiducialius, laetius, maturius, ocius *(cf.* quantocius*)*, saepius, secretius, studiosius, vehementius, vigilantius. *explicari certe potest compar. adv. his locis* citius *Mar.* 820. *Gong.* 102 *(cf.* citius dicto*).* plenius *Mar.* 671. rarius *Mar.* 542.

Comparativus pro superlativo: quis prior intraret *Agn.* 237.

Superlativus pro comparativo: regredi subdi primoque pudori *Mar.* 172. nec primam similem *(cui sc. sit secunda?)* nec fertur habere sequentem *Mar.* 185. *cf. Pel.* 128. *Agn.* 311 *et* primum; *superlativus superlativi:* ultima ultimarum *gest. pr.* 1. quam maxime *v. ind. verb. s. v.* maxime.

Superlativi loco adiectiva augentur adverbiis bene *(cf.* male*)*, nimis *(saepius* nimium*)*, sat(is), valde; *cf. Mar.* 525 mundo satis antiquiorem *et gest.* 204. piissima *Theoph.* 358. impiissimi *Gall.* II 8, 2. tam magna cura *prim.* 166. *Praeterea praefiguntur* per- *et* prae-, *ea lege, ut* prae- *significet virtutem qualemcumque,* per- *ibi ponatur, ubi nulla adsit notio virtutis aut laudis. Hanc legem a me alibi Waltharii causa propositam (Zs. f. deutsches Altertum XLV Anz. p. 16) hic exemplis sub uno conspectu collectis confirmabo. Quam unde Hrotsvit acceperit, nescio; neque enim novit Aethelwulfum, cuius exempla congessit Traube (karol. Dichtungen p. 35); qui illius aliorumque Saxonum auctorem esse Cyprianum Gallum heptateuchi poetam probe coniecit, nisi quod de Aethelwulfi carm. 22, 38 dubito.*

percerte *Mar.* 65. 103. 190. 237. 264. 318. 385. 479. 514. 669. 836. *asc.* 35. 134. *Pel.* 411. *Theoph.* 203. *Bas.* 246. *Dulc.* 2, 1 *add. Cal.* 3, 4 *app. Abr.* 5, 3. *Sap.* 1, 6. 5, 32. *gest.* 101. 110. 179. 321. 348. 423. 442. 541. 704. *cf. ind. metr.: partic.* certe.

permagnus] donum *Mar.* 179. detrimentum *Sap.* 1, 3.

permulti] -orum iuvamine I *pr.* 5. -is subiectorum cuneis populorum *gest.* 652. malis -orum suadelis *gest.* 744. -ae catervae *prim.* 384.

pernimio fletu *prim.* 537.

perparum dicere scio *Pafn.* 1, 8.

perplures] -es sacrae puellae *Agn.* 16. qui sunt eius amatores? -es *Abr.* 4, 3. non sapimus. non obvium est -ibus *Pafn.* 1, 3. non solum sese, sed etiam -es secum *Pafn.* 10, 2. orbis -es regiones *gest.* 392. -es horum *prim.* 462.

plures *(i. e. multi, complures)*] soles *Pel.* 69. candelas *Theoph.* 101. virtutes *Dion.* 147. munera *Agn.* 53. phalanges *Agn.* 368. catholici II *pr.* 1. gentes *gest. prol.* 1, 5. lumina *prim.* 221. lapides *prim.* 269; *subst. gest. prol.* 1, 12 *(cf. v.* 13 multi*).* plura *(i. e. multa)* I *pr.* 2. *prim.* 455; *sed* multo plures *gest.* 143.

plus quam . . *Bas.* 27. *gest.* 171. 403. *prim.* 583. quanto plus saevis, tanto magis victus confunderis *Sap.* 5, 21 *(cf. Bas.* 38. *Agn.* 400. *gest.* 218*). i. e. potius: Theoph.* 400. *Bas.* 14 plus aequo, iusto, plus licito *(v.* aequus, iustus, licitus*).*

quamplures *('überall falsche Lesart für* complures'. *Georges II col. 1905)*] in cuius noctis medio -ibus illo tertio conspicuae quondam fulsere lucernae *prim.* 378. cuius pulchritudinem -ibus laudari audiebam saepissime *Abr.* 5, 3 *(sic m. 1;* a pluribus *radendo corr.)*; *certa aliquot adscribo exempla: Mart. Cap. p. 297, 15. 301, 13 E. Aethelwulfi carm. 4, 15. 8, 19 = P. C. tom. I p. 585. 589. Abbo I v. 29 = P. C. tom. IV p. 80. vita s. Galli v. 254 = P. C. tom. II p. 436. Liudpr. antap. I c. 3. Andreas Sunonis hex. X v. 6304.*

plurimi ex nostris *Gall.* 12, 4.

persaepe *Gong.* 391. *Cal.* 9, 6. *gest.* 138. 255. 340. *prim.* 243. 411.

pertimidus iacuit *Mar.* 230.

praecelsus] montis oliviferi -o vertice *asc.* 20 *(cf. prim.* 261*).* caeli

asc. 78. mira cui bonitas est et -a potestas *Agn.* 85 *(cf. v.* 262. 294*).*

praeclare] functus imperio p. paterno *Mar.* 773; praeclare *et* praeclarus *consulto huc rettuli.*

praeclarus] fama *(immo* forma: *cf.* praepulcher, praenitidus*) Mar.* 328 *add.* Maria *Mar.* 380. 733. te -am mundi lucernam *asc.* 79 *(Chr. ad Mar.; i. e. valde claram?).* ocelli *Gong.* 95 *(sic* clari ocelli *Mar.* 755. *gest. prol.* 2, 7*).* munera *Gong.* 519. (urbs) perpetuis semper -a triumphis *Pel.* 18. natus -i germinis *Pel.* 143. triumphus *Pel.* 189. praesul *Dion.* 169. regalis formae -a decore *gest.* 475. cuius -o facies candore serena *gest.* 87 *(i. e. valde claro; epitheta synonyma v. s. v.* candor*).*

praedulcis] -em mentis amorem *asc.* 33 *(cf. gest.* 642*).* -is ipsius oris verbula rhetoricae circumlita melle loquelae *Pel.* 200. testis corpus -e cadentis *Pel.* 288. parentes *Bas.* 154. proles *(i. e. filius) Agn.* 336. pietas *gest.* 590.

praelucidus] cui mox apparens iuvenis -us *Mar.* 621. ingenio -a tanto *gest.* 478.

praenitidus] vultu praepulchram necnon -am laudandis moribus *Mar.* 80. omni -a compostus corpore forma *Pel.* 144 *(cf. v.* 213*).*

praenobilis] funus *(Leiche) Mar.* 120. Anna *Mar.* 180. 265. exemplum *Mar.* 346. templum *(Hjeros.) Mar.* 414. urbis famosae -is incola Romae *Agn.* 27. corpus *(Leiche) gest.* 417. Francorum gentis -is *gest.* 452. regalis sertum -e frontis *gest.* 498. parentes *prim.* 6. Oda *prim.* 21. templum *(Gandeshem.) prim.* 220.

praepollens *v. ind. verb.; dubium, an non huc referendum sit, quamquam participium: neque enim aliae verbi compositi formae apud Hr. occurrunt.*

praepaucula verba *gest.* 435.

praepaucus] -o milite saeptus *gest.* 256. -is sociis *gest.* 611; *noli dicere, ex lege nostra* perpauci *dicendum fuisse:* pauci *enim eminent e grege, et hoc in iis laudatur.*

praepulcher] vultu praepulchram *Mar.* 79 *app.* tam praepulchrae puellae *Agn.* 49 *(comparatio duplex).* cuius praepulchram formam *Agn.* 78. puella *Abr.* 5, 2. Ida *gest.* 454.

praesiccus] nec -am tinxerat hinc ligulam *Gong.* 190 *(hoc unum vocabulum praeter legem formatum excusatur exemplo Prudentii steph.* 5, 141*).*

praevalidus] armis -us *Gong.* 24.

NUMERALIA *quod attinet, quamquam mihi per indicem verborum non satis constiti, tamen hoc loco coacervare nolo. Sufficiat notavisse usum distributivorum (e. g. Abr.* 3, 3 per bis bina lustra. *Dion.* 223 discipuli bini. 190 testes terni*) pro cardinalibus (sic Mar.* 289 graduum ter quinque*); anni, nec solum in Sap. scena* 3, *per* lustri *saepius nomen exprimuntur (cf. Mar.* 45 lustris mille. 77 quattuor lustra*). Sescentos (i. e. μυρίους) ut significet, Hr. dicit* mille malis *Pel.* 62. milies millenis sordium offuscationibus *Pafn.* 3, 8. *Denique cf. ind. verb.* trina deitas. *card. pro ordin. poni ('cf. Mar.* 20' *sic) falso dixit Barack p. L.*

PRONOMINA

PERSONALIA: mis *(i. e. mei) asc.* 48. *Pel.* 7. *Theoph.* 216. 336. *Dion.* 179. *Gall.* 3, 1. 12, 6. *Abr.* 3, 3. tis *(i. e. tui) Gong.* 12. *Theoph.* 350. *Dion.* 213. *gest. prol.* 2, 12. *cf. M. Haupt, opusc. III p.* 587; meme *(acc.) Mar.* 132 *app. Bas.* 108. *gen. pron. pers. pro pron. poss. saepissime: cf. e. g.* mei *Theoph.* 213. 230. *Dion.* 187. tui *Mar.* 138. 175. 178. 617. sui *Pel.* 46. *Theoph.* 9. 107. 183. *pron. reflex. pro determ. saepe:* sibi *gest.* 412. 494. sibimet *gest.* 515. se *(acc.) gest.* 223. secum *gest.* 112. *sic etiam gen.* sui *Theoph.* 215. *Abr.* 2, 5. *prim.* 305.

gen. pl. nostri nostrum, vestri vestrum *notione eadem ponuntur, sed hoc multo rarius:* nostrum praeparatio nuptiarum *m.* 1 *Dulc.* 1, 2 *(cf. app.).* vestrum serenitas pulchritudinis *Dulc.* 1, 1. vestrum causa iussionis *gest. pr.* 9 *(sed pr.* 10 vestri censurae*). recte* nemo vestrum *Pafn.* 4, 5 *(cf. Cal.* 2, 1*).*

sibi *superfluum:* per quem sibi saecula fecit *Agn.* 75. abbatissae, quae tunc Herifordensem sortita fuit sibi sedem *prim.* 115. quicquid

habere domi sibimet suevit pretiosi *Pel.* 136. quid sibi vult *etc.* *v.* velle. *in notionem plur.* nos, vos *hic illic diligentius inquirendum:* nobis *(i. e. mihi) gest.* 1151 *(scribit imp.).* his nos transmissis sermonem vobis tantum faciemus ab illis, quae . . *Mar.* 541 *(cf. p. VII*[14]*).* nos quoque, necdum maternis quae tunc prorupimus alvis, sed fuimus vere longo post tempore natae *prim.* 523 *(cf. p. VI*[2]*).* angustos nobis solamen dantes clementius *gest.* 1517 *(i. e. Theotonicis). supplementa pronominis:* mei vilitatem II *ep.* 2 *app.* sanctitas tua *Pafn.* 7, 1 *(cf.* 7, 16*).*

POSSESSIVA: suus *pro gen. pron. determ. Mar.* 56. 341. *asc.* 105. o mea Constantia *Gall.* 13, 2 *(cf. Cal.* 3, 3. 9, 21*).* si meus esse cupit *Theoph.* 114 *(loq. diabolus)*; nostris orsis *gest.* 1506 *(Hr. de se).* stilus noster studiosus *prim.* 84. monasterii nostri *prim.* 468 *(cf. v.* 3*).* omnibus his rebus, noster quibus indiget usus *prim.* 304. nostrarum sororum *prim.* 387. 557. urbicolis nostris *prim.* 530. nostrorum confabulatio *Abr.* 1, 1 *(at cf. add.):* nostrae terrae *Gong.* 295 *(Gongolfus loq.).* nostrae gentis *(Theoton.) gest.* 164. rex famosus noster *gest.* 628. fuerat pax undique nostris *gest.* 160 *(cf. v.* 169*).* nostris temporibus *Pel. inscr. v.* 71 *(i. e. Hrotsvithae aetate). Theoph.* 300 *(i. e. aetate sexta; cf. Mar.* 45 *adn.).* turpi modulamine, profari nostram quale pudet ligulam *Gong.* 576 *(meam? an humanam?).* naturae maledictio nostrae *Theoph.* 409. nostrae fragilitatis *Pafn.* 1, 2. mortem nostram non dedignatus es gustare tuaque resurrectione consumere *Sap.* 9, 6; protinus ad vestrum fugistis Christum *Bas.* 85. nec post haec ultra male transgredior neglegendo quicquam de vestris, mea domna piissima, iussis *Theoph.* 358. vindicta suam nescit habere moram *Gong.* 468. virgo suffulta sui munimine Christi *Agn.* 238. Agnen suam *(i. e. Christi) Agn.* 444. ipsius proprio nato *Mar.* 481 *(saepissime sic* proprius *i. e. suus).* quisque suorum *Bas.* 79. non sua sollicitans, patris sed commoda tractans *gest.* 610. ad sua mox prolem secum deduxit herilem *gest.* 187. simulachrorum, quae . ., mobilis officium complent nec corporis ullum, neque suum quid viventis monstrant animalis *Agn.* 172 *(at cf. add.).* ut suum nostrae fragilitatis metaforice transferam in deum *Pafn.* 1, 2 *(at cf. app.).*

GENTILICIA: si non es nostras *Pafn.* 2, 1. ipsa nostratium est ignis *Pafn.* 2, 5. haec igitur femina *(advena: cf. 1, 3)* hortatur nostrates *Sap.* 1, 5 *(cf.* 3, 7*).* nostrates *(i. e. Theotonici) gest.* 588. 1181. 1500. *(i. e. Saxones) prim.* 87. *(die Leute der Umgegend) prim.* 539. meatim *(i. e. meo more)* fastidite *(sc. huius Satanae lenocinia Sap.* 3, 5 *(cf. Prisc. inst. gr. XII 27).*

DEMONSTRATIVA:

hic] quaedam impudens femina moratur in hac patria *Pafn.* 1, 23. hanc urbem Romam *Sap.* 1, 3. Wicberhtus dedicat hoc templum *prim.* 393; *in imaginibus apocalypticis Ioh. v.* 8. 21. 30 hic, *v.* 10 iste(c), *v.* 32 iste *ad significandas personas imaginum*; ordo nunc rerum deposcit debitus harum, ut . . *prim.* 1 *(die richtige Disposition meines Themas).* his ita digestis, *sim. gest.* 160 *etc.* haec eadem *v.* idem; huic . . dederat Christus eius civilem vitae per tempora pacem *gest.* 17 *sq.* hic quia . . his hominum monstris bellis obstans iteratis *gest.* 383 *sq.* deum hunc, quem colo, verum *Agn.* 195 *(cf. Gong.* 69. *Pafn.* 2, 6. 3, 1*)*; qui ex hoc et hoc hominem fingis *Cal.* 9, 9 *(cf. Pafn.* 13, 3*)*; huiusmodi II *pr.* 4. *Cal.* 2, 3. huiusce *Pel.* 25. *Theoph.* 70. II *ep.* 4; hoc *obiectum praeparativum, saepissime:* hoc *(non* haec*)* quoque continuo fuerat sua maxima cura, ut . . *Mar.* 56 *(cf. v.* 113. 180. 668. *asc.* 35 *etc. Sap.* 4, 2. 4. 5, 5. 24. *gest.* 243, *neque vero Sap.* 1, 5 *app.; at Abr.* 4, 5 hoc maxime opus est, ne agnoscaris, *quae aliter accipi solent, huc rettulerim).*

ille] num -e est meus amicus? ipse est *Abr.* 4, 1. ipsius prolem post

-um iam venientem *gest.* 1502 *adn.* hic *(pariter impar)* numerus superiori *(pariter pari)* est contrarius, quia in -o *(pariter pari)* . ., in isto *(pariter impari)* . . *Sap.* 3, 19 *(cf. p. 186 adn. v. 19 sq.)*. triduanae induciae -is ad tractandum praestentur. observate istas *Sap.* 3, 24; Christi pietatem, -um quaerentes semper qua sublevat omnes *Theoph.* 406. promittens ipsis eius munus pietatis, si post haec -i servirent mente fideli *gest.* 636; olim sed stultum fari qui iussit asellum in laudem sancti nominis -e sui quique . . *Mar.* 32.

is] eorum, qui I *pr.* 1. eius, quam *Mar.* 5. eius, qui *Abr.* 1, 1 *etc.* id curo, ne *(praeparative: cf.* hic*) Abr.* 1, 3. is ipse *v.* ipse. eius *pro pron. reflex. v. pron. pers.* id est *Sap.* 3, 16.

idem] ego quidem et sorores meae, eisdem parentibus genitae, eisdem sacramentis imbutae, sumus una eademque fidei constantia roboratae *Sap.* 5, 33. ut VI, cuius partes id est III II I eundem senarium restituunt *Sap.* 3, 16. ducem eundem, quem praedixi, Liudulfum *prim.* 4 *(cf. Pafn.* 1, 17*)*. idem rex *gest.* 701 *(cave coniungas* idem, qui . .*)*. haec eadem Thais *Pafn.* 13, 4 *(cf. Mar.* 575. *gest. pr.* 4*)*; hunc sine matre pater . . genuit, et sine patre quidem mater pariebat eundem *Agn.* 76 *(i. e. eum, homoeoteleuti causa; cf. prim.* 230*)*; *(Oddo I.)* imperii sedem Romani dignus eandem susceperat *traditur prim.* 75.

iste] -e Fortunatus *Cal.* 9, 12. ex -arum aetate infantularum *Sap.* 3, 22. *de imaginibus v.* hic. Ioachim preculas fudit -as: '. .' *Mar.* 270. quid sibi non nuptae partus vult -e novellus? *Mar.* 595. accedens -as ad regales cito cunas *Mar.* 623. diem -um cum laetitia agamus *Cal.* 9, 33. -is sic habitis *gest.* 125. mundo discessit ab -o *gest.* 468. senior frustra sudaverat -a rogando *Mar.* 492 *(or. obl. praecessit)*. reginam -am, quae fuit insidiis regis circumdata tantis *gest.* 601. quid moror in -is, quae vobis minimum afferunt delectationis? *Pafn.* 1, 21. cui mox iudiciis divinis -a iubentur, tempore digesto sibi quae fuerant facienda *Mar.* 445. istec *(i. e. iste, metri causa) Theoph.* 62. 154. 296. *Ioh.* 10 *app. (de imagine)*. istę(c) cuncta regis sceptro summae deitatis *Agn.* 393 *app.* istaec, quam vides *Pafn.* 7, 3. tu istaec intro, Thais, quam quaero *Pafn.* 3, 1.

ipse] -a conicere potestis *gest. pr.* 4 *(auch ohne dass ich es sage)*. *(Christus)* non -e, qui pater, sed idem, quod pater *Sap.* 9, 9 *(i. e.* non ĭdem, sed īdem*)*. -e quidem *gest.* 620 *(ut* ego quidem*? at cf. ind. metr.: particulae)*. *cf. gest.* 226 *adn.* 602 *adn.* -ius proprio nato *Mar.* 481. musica? -a *Pafn.* 1, 9 *(et sic saepe)*. -ius causa, -am ut viderem, eam videndi *Pafn.* 2, 6 *(cf. e. g. Abr.* 3, 15. 16. 4, 5*)*. -um invocare, cui soli . . et cui uni . . *Pafn.* 7, 14 *(cf. Mar.* 889. *Theoph.* 43*)*. ecce meam stabilem vobis do denique pacem ac vobis -am pacem dimitto perennem *asc.* 112. cum pio satis exausti puero foret -i *Theoph.* 14 *(cf. gest.* 576*)*. his -is *Agn.* 439 *(cf. Mar.* 796*)*. hic -e est imperator, quem in solio residentem conspicis *Sap.* 3, 1. is -e Calimachus *Cal.* 9, 2. et ego id -um nunc patior audiendo *Abr.* 3, 13; sibi normam statuens ipsissima duram *Mar.* 353.

RELATIVA: quis *v. ind. metr. (Gall.* 13, 5 *falso accepit Barack p. XLIX)*. *enuntiati relativi ex altero relativo pendentis memorabile exemplum gest. prol.* 1, 8 *sqq. adn.* quae cuncta *Mar.* 787. olim sed stultum fari qui iussit asellum in laudem sancti nominis ille sui quique . . *Mar.* 31 *sqq.* quod fieri vero prohibet virguncula casta *Mar.* 382.

INTERROGATIVA, *quibuscum cetera coniungimus, quae de interrogatione recta aut obliqua dicenda sunt:* quis est minor mundus? homo. qui homo? omnis *Pafn.* 1, 3. quis locus? *Pafn.* 3, 7 *(cf. Sap.* 3, 18. 19. 21*)*. quae tua iussa transgressi sumus? *Dulc.* 13, 2. dedecus quid faceret *Pel.* 100 *add.* quid est musica? *Pafn.* 1, 7. et quod tunc fecisti? *Abr.* 3, 13 *(cf. Mar.* 299 *bis; at aliter, ni fallor, Sap.* 1, 3 *adn.)*. et quid *(sc. fiet)*? *Sap.* 5, 3. et quid

reliqui *(numeri)*? *Sap.* 3, 17 *(und wie steht's mit den andern?)*. quid est hoc, quod video, miraculi? *Cal.* 9, 1. quid si illas primule aggrediar blanda allocutione, si forte ..? *Sap.* 3, 3 *(wie wär's, wenn ..?)* admiror, quis .. *Pafn.* 6, 2 *(cf. Gall.* 2, 1. 11, 1*)*. iube, quid me velis agere *Pafn.* 7, 2 *(cf. Gall.* 2, 1*)*. *pron. indef. saepe pro interrog. obliquo (v. indef.)*; quamobrem? ne .. *Pafn.* 3, 11. quare? quia .. *Pafn.* 1, 13. 2, 3. *Sap.* 3, 12 *(syn.* cur?*)*. 5, 32. ut quid haec perditio quadringentarum auri librarum? *Pafn.* 4, 3 *(cf. Dulc.* 2, 3; *sic saepe medio aevo ex Vulgata)*; quales fuerunt? *Dulc.* 13, 2 *(wie sahen sie aus?)*. quot qualesque *(obsides)* accipere quantumque pondus solvendi census nobis velis imponere *Gall.* 9, 3. qui potest fieri? *Pafn.* 1, 3. et quomodo evasisti? *Gall.* 12, 5. quo modo? eo videlicet, quo .. *Pafn.* 1, 11. et, si vetar deum verbis orare, quomodo possum veniam sperare? *Pafn.* 7, 14. nonne ..? *Mar.* 387. *asc.* 40. *Gong.* 122. *Pel.* 341. *Theoph.* 245 *(iterum v.* 248*)*. *Bas.* 114. *Dulc.* 1, 7. 6, 2. *Abr.* 6, 4. 7, 8. *Pafn.* 4, 4. *Sap.* 5, 5 *(semper recte; minus aptum esset Pel.* 165, *cf. app., propter v.* 166*)*; num non videor augustus? sed dissimilis prioribus *Gall.* II 5, 2. num te reginam constat post haec fore nostram, quia ..? *Mar.* 506. num *(i. e. -ne)* me suscitavit Drusiana *Cal.* 9, 27. num insanis? non insanio. num alicuius infidelitatis nos arguis? *Pafn.* 4, 3. 4. num hic est frater et coheremita Pafnutius? ipse est *Pafn.* 10, 1. num spera et planetae proferunt sonum? ac maximum *Pafn.* 1, 15; illudisne me? si illudo *Gall.* 4, 2 *(cf. Gall.* II 2, 1. *Cal.* 5, 1. *Abr.* 7, 2. *Sap.* 5, 3*)*. recepistin gratis? *Gall.* 12, 9. agnovistin causam? *Cal.* 5, 2. vin me illam advocare? *Sap.* 1, 6 *(cf.* 5, 7; *sed* 9, 3 vis nobiscum abire? minime, *et sic* credis illum aliquid scire? *Pafn.* 3, 4. nosti eius nomen? *Pafn.* 2, 5*)*. *semel* -n *recte non verbo, sed pronomini additum, Gall.* II 5, 1 haut serviemus. mihin non servietis? diximus; numquid tantillarum adventus mulierculárum aliquid rei publicae adducere poterit detrimentum? permagnum *Sap.* 1, 3 *(cf.* 3, 2*)*; tunc .. an ..? *Abr.* 1, 1. utrum est una an plures? *Pafn.* 1, 10. utrumne .. an ..? *Pafn.* 3, 4. *sed etiam* utrumne vis ..? non *Sap.* 9, 2; *obl.*: an vellent duris, rogitantur, cedere poenis *Dion.* 192 *(cf. Mar.* 687. *Agn.* 237. *Gall.* 1, 8. *Sap.* 1, 6*)*. perquire, anne velit cedere *Sap.* 5, 6. et ego ignoro, utrumne deo acceptabilis sit eius compunctio *Pafn.* 9, 1 *(cf.* 10, 5*)*; donec forte sciam, te-ne fuisse ream *Gong.* 394 *adn.* popellus num *(*nam *cod.)* rudem meriti sanctum titubat fore tanti *conieci Pel.* 370.

INDEFINITA *(cf. negationes)*:

aliqui(s)] num alicuius infidelitatis nos arguis? *Pafn.* 4, 4. in aliqua sollicitanda necessitate *Pafn.* 7, 2. aliquid negotium *Pafn.* 2, 3 *(iuxtapositum* aliquod impedimentum*)*. aliquid detrimentum *Sap.* 1, 3. aliquorum scelerum *Dion.* 72 *(cf. prim.* 294*)*. credis illum aliquid scire? non nescio illum nihil latere *Pafn.* 3, 4. sine alicuius intermixtione refrigerii *Cal.* 9, 29 *(cf. Abr.* 1, 3. *gest. pr.* 4*)*.

qui(s)] quod numquam longum quis confundetur in aevum *Agn.* 242. (an) quid *(indef.?)* de nato demandarent sibi Christo *Mar.* 687. ne quis auderet *asc.* 58 *(adi. prim.* 499*)*. neque *(?)* suum quid viventis monstrant animalis *(idola) Agn.* 172 *(cf. prim.* 408*)*. quid forte stupendi *Dion.* 13. si quid *Sap.* 1, 2. *gest. pr.* 10.

quisquam] offensam sed nec q. cognoverat umquam *Mar.* 339 *(cf. gest. prol.* 1, 14*)*. si quicquam tale *prim.* 215.

ullus] ad se conversum qui numquam respuit -um *Bas.* 188. -um nec tanta populum feritate refertum *Pel.* 89. verbo non contradixerat -o *Theoph.* 123. nec blandimentis potuit devincier -is *Agn.* 151; si ventris fructum mihi praestares pius -um *Mar.* 136 *(cf. Abr.* 7, 10. *Sap.* 5, 9*)*; *sine notione neg. aut condic.*: hunc libellum parvo -ius decoris cultu ornatum I *pr.* 1 *(quamquam ibi* 'nullius magno' *in-*

tellegi potest). quisquis bello famose vicerit -o *Mar.* 739. verbum quoties formaverat ullum *Gong.* 177; ullatenus *cf. praepos.*

quidam *(adi. vel subst.; etiam praeponitur) Pafn.* 1, 22. 2, 1. 7, 11. 10, 2. 11, 1. *Sap.* 1, 2. 5, 22. *gest.* 173 sq. 221. 224 sq. 492. 506. 588. 714. 1485. *prim.* 22. 48. 190. 231. 254. 319. alii .., alii .., quidam autem *Pafn.* 1, 15. quiddam musicum *Pafn.* 1, 6.

quicumque] princeps, sceptrum q. teneret *Pel.* 38 *(attractio modi).* q. me aspicit *Dulc.* 6, 2 *(cf. Agn.* 244. *Pafn.* 3, 1. *Dicat Amen. gest.* 435 *attractio modi).* quodcumque sacris a me precibus rogitabis *Dion.* 186. q. me diligunt *Abr.* 6, 2 *(cf. gest.* 100); *i. e. omnis:* q. lector *(voc.)* I *pr.* quorumcumque sapientium II *ep.* 5. nil contra dominum quemcumque valere superbum *prim.* 356. cuiuscumque laboris *Gall.* 1, 4. quibuscumque iniuriis *Dulc.* 12, 3.

quisquis *(subst.) Bas.* 16. 154. *Gall.* 12, 7. *Dulc.* 14, 2. *Abr.* 9, 3. quicquid *Pel.* 136 *app. cf. Mar.* 48. 67. 375. *Gong.* 122. *Pel.* 52. 332. *Theoph.* 454 *(syn.* quod). *Gall.* 12, 5. *Dulc.* 12, 2. 14, 3. *Cal.* 2, 1. *Sap.* 1, 1. 5, 21. *gest.* 339. 488. *prim.* 506.

omne, quod feci *(i. e. quicquid) Cal.* 9, 16 *(cf. Sap.* 9, 5. *gest.* 496). omnibus, qui .. *Sap.* 9, 7.

quivis] nonne is est cuiusvis servus, qui ..? *Dulc.* 1, 7.

quantuslibet *v. infra (indef. extr.).*

quisque] quando factorum mercedem q. suorum accipiet *Theoph.* 174. cum q. *(jeder von beiden Teilen)* sui peteret solamina domni *gest.* 177.

unusquisque] unicuique nostrum *Cal.* 2, 1 *(cf. Pafn.* 3, 4). unaquaeque res *Abr.* 3, 18. unaquaeque *(musica) Pafn.* 1, 10. uniuscuiusque *(sc. mulierculae) Sap.* 3, 2.

pron. indef. pro interrog. obl.: nunc in mea situm est potestate, quantislibet iniuriis te velim lacessere *Cal.* 7, 1 *(cf.* 9, 10 utcumque se res habeat, confitere). quoquomodo factum sit, iudicandum relinquo *gest. pr.* 11.

CORRELATIVA:

talis, qualis] nonne meam faciem Cherubin non cernere talem possunt, in regno qualis nitet ergo paterno *asc.* 60. ut talis appareat corpore, qualis a diabolo possidetur in mente *Dulc.* 4, 3. genitrix tali faetu bene felix *Mar.* 312 *app.* *(i. e. tam egregio; cf. v.* 534. *Gong.* 33. 36). damnum qui tale tulerunt *gest.* 373 *(cf. Bas.* 197). suadens exemplo tali *(i. e. hoc)*, quae sunt facienda *asc.* 56. talibus ac tantis *Mar.* 812. *Gong.* 437. *Theoph.* 270; taliter *et* qualiter *v. ind. verb.* modulantis tale: '. .' *Mar.* 836.

tantus, quantus] mercedis tantum, quantum doloris *Dion.* 137. *at* II *ep.* 19 quantum ad me *(sc. attinet; cf. Gall.* 1, 8), tantum scio, quod nescio *(weiss ich nur dies eine).* quanto plus, tanto maioris *Agn.* 400 *(cf.* II *pr.* 5. *Pafn.* 3, 6). quo tanto plebis mollescere corda rebellis ad veniam possent, quanto crebro signa viderent *Dion.* 148 sq. quanto enim mirabiliori lege .., tanto in eius amore ardescit *Pafn.* 1, 21 *(i. e. tanto magis).* sese iam posse vacare tanto liberius studio Christi famulatus, quanto curarum securus erat variarum *Theoph.* 63 sq. *(cf. Gall.* 13, 1 eo liberius, quo; *similiter pron. rel.* quo magis, tanto plus *Bas.* 38). tanto ad perfecti defensionem opusculi permultorum iuvamine egeo, quanto in ipsa inceptione minus ulla proprii vigoris fulciebar sufficientia I *pr.* 5. in tantum, ut .. *Cal.* 2, 4. *Abr.* 7, 8. tantus] quid faceret -is inimicis *Pel.* 100 *(i. e. talibus).* partus *(sc. virgineus) Mar.* 530. sidus *(trium magorum) Mar.* 652. crimina *asc.* 55. ictus *Pel.* 273. -i pompa splendoris *Theoph.* 18. tantae maculas sordis *Theoph.* 256 *app.* coniugium *(tam nobilis puellae) Bas.* 39. culpa *Bas.* 175. bona *prim.* 471. fama *prim.* 523; -ae puellae *Mar.* 268 *adn.*; tanti *(so viele) Mar.* 171. 468. *Dion.* 153. *Gall.* 9, 1. *Pafn.* 3, 5. 4, 5. quanto magis valet intenta precatio quam humana praesumptio *Gall.* 9, 4. o filia, filia, quantum dulcedine tuae alloquutionis amaritudinem dulcorasti maesti patris *Gall.* 2, 6. o quam *(quantum Verg.; cf. adn.)* mutata

es ab illa, quae prius eras *Pafn.* 3, 12.
tot, quot] quot tempora *Pel.* 29 *(testimonia et exempla veterum collegit F. Neue, Formenlehre d. lat. Sprache* [3]*II p. 654 sq.; errat Barack p. XLIX).*
toties, quoties *adverbia huc referre malui:* lac q. sucxit, t. fidei sacra sumpsit *Gong.* 41. mihi terrores t. praeponere tristes *Agn.* 200. verbum q. formaverat ullum *Gong.* 577.

VERBA *activa pro deponentibus:* assentio *Gall.* 9, 4. iaculabat *Gong.* 363. merui *(sed semper* mereri*; v. ind. verb.).* minitat *Gong.* 220. moderat *gest.* 141 *(cf.* moderari *pass.* opperit *Mar.* 781. vagare *v. ind. verb.; similiter transitiva notione* augescere, ditescere *(v. ind. verb.)*; ille numerus, qui suis aequus partibus nec auget nec minuit *Sap.* 3, 16. donec in insecabilem incurrat unitatem *Sap.* 3, 18 *(bis es dazu kommt?)*
deponentia pro activis: forari *(?) Pel.* 258. placantur *Pel.* 248 *(cf. Prud. steph. 10, 261).* properamini *Pafn.* 4, 1 *(cf. p. 439*[b]*).* prosperentur *Gall.* 7, 2. recitati sunt *gest.* 592 *(cf. Zs. f. d. A. tom. XLV p. 141, v. 16*[a] *app.;* decantemus *Bern. n. 455).* reconciliatur *Gall.* 7, 1. resipisci *Abr.* 9, 6 *(an attractio generis, propter* desperabatur*?).* reversi sint *Mar.* 690. vergitur *Cal.* 9, 30 *(homoeotel.?).*
deponentia passive: adepto (-a) *Mar.* 430. *Theoph.* 18. amplexaris *Abr.* 2, 5. blanditur *Gong.* 341 *(*-itum *v.* 479*).* calumniatum *Dulc.* 9, 1. comitatus (-a) *Agn.* 51. *Sap.* 1, 3. consolari *Mar.* 176 *(cf.* solari*).* dimenso *Gong.* 166 *(cf.* metiri*).* experietur. experiatur *Sap.* 5, 36 *(cf. Abr.* 1, 6*).* fabricatis *Pel.* 57 *(fort. hinc excludendum).* frustraretur *gest.* 619. gloriari *Cal.* 8, 2. interpretatur *Abr.* 2, 3. mederi *Pafn.* 7, 3 *(syn.* foveri*).* mercati (-am, -o) *Gong.* 150. 472. *Pel.* 358. metiri *Mar.* 824 *(cf.* dimetiri*).* moderantur *Gall.* 5, 3 *(cf. act. pro dep.).* modulato *asc.* 104. nactum *Gong.* 244 *(etiam* nancisci *prim.* 239 *sic* acceperim*).* oblita *Mar.* 745. populato *Pel.* 35. propalari *sic accipi potest gest. pr.* 10. reniti *prim.* 552. solatur *Mar.* 535 *(cf.* consolari*).* tueri *et* venerari *v. ind. verb.*

CONIUGATIO.
Primae coniugationis verba in codice ad secundam deflexa sunt haec: cruciendos (-am) *Pel.* 257. *Sap.* 6, 1. discalciendo *Abr.* 7, 1. salveret *Mar.* 220. serveret *Pel.* 321. sollicitetur *Mar.* 463. venendo *Gong.* 71. versetur *Pafn.* 5, 1; *quamquam non semel formam usitatam correctrix manus effecit. Quae cum omnia recte scripta esse propter consuetam codicis neglegentiam credi non possit, ad apparatum reieci; sed moneo, fieri posse, ut unum et alterum exemplum ad Hr. redeat. Quod certum videtur in forma* radiebat, *de qua dixi ad Agn.* 258. *Nec spondeo, omnia illius elocutionis exempla genuina in codice hodie deprehendi.* *Cetera ita disposui, ut verba composita simplicium loco insererem:* succensit *Pel.* 63 *app.* ciens *Gong.* 477, accitam *Gong.* 396. creperet *Pel.* 282 *(cf. adn. et Sap.* 6, 1*).* accu(m)bere *v. orthogr.* decursi temporis *Dion.* 111. degēre *v. ind. verb.* dicetur *(ind. praes.; at cf. temp. fut.) Mar.* 461. 664. enucleam *(fut.) Cal.* 5, 2. fatigar *(fut.) Abr.* 7, 14. ferbuit *Gong.* 44 *(incoh.?).* frangar *(ind. praes.) Gall.* 3, 1. furientis *etc. v. ind. verb.* inhaeream *(fut.) Abr.* 7, 17 *(syn.* insistam*).* ire: ibo *Dulc.* 5, 1. *Pafn.* 3, 12. 11, 3. eam *(fut.) Gall.* 2, 6. peries *Bas.* 124. pertransies *Abr.* 2, 5. exies *Pafn.* 12, 5. adivit *Dion.* 141. *gest.* 620. transivit *prim.* 317. iactam *(i. e. iacentem) Gong.* 505. languescent, fatiscent *(praes.?) Gall.* 9, 2 *(cf. temp. fut.).* odiendo *Pafn.* 7, 4. quod pepigit, pactum *Agn.* 153. parvipendet *(ind. praes.) falso traditur Abr.* 2, 6. felle potatus *Theoph.* 308. disrumptum *traditur Abr.* 3, 10. ascitur *Gong.* 38. desinerat *traditur Gong.* 178. respic *fort. recte (cf.* dic fac*) traditur Pel.* 3. stertet *(ind. praes.) Dulc.* 8, 1. strepat *(ind. praes.?) Dulc.* 4, 1 *app.* stridet dentibus, sputa iacit *Gall.* II 8, 1 *adn.* protēgit *et* obtēgit *(perf.) gest.* 313. 556 *(sed*

protexit *v.* 255). abstergas *Gong.* 550, detergēre *Pel.* 220. vetar *(fut.) Cal.* 2, 5. *Pafn.* 7, 14. provisit *Pel.* 320. *Cf.* esse *(infra hac columna) et* fieri *(p.* 324ᵇ *extr.), et tp. fut.*; -re *pro* -runt *v. ind. metr.*

Verba impersonalia personaliter: cf. ind. verb. libere, *et* placere *extr.*; *contra* taedeo vitae propriae *Cal.* 5, 1.

esse] quod sumus et quod gustamus vel quicquid agamus *Theoph.* 454. deum, cuius gratiā sum id quod sum II *ep.* 6 *etc.* qui, factus a nullo, vere es sine materia forma *etc. Pafn.* 13, 3. 4. quid est? *Dulc.* 4, 2. qui fuerint, qui nos tam libere illuserunt *Dulc.* 13, 4. unde venitis, ubi fuistis? *Gall.* 8, 1. esto *Dulc.* 1, 2. 1, 5. este *Gall.* II 9, 1. *cf. ind. verb. s. v.* futurus *(sed huc refero Mar.* 49 qui mundo Iesum mox praedixere futurum. 284 quae templum domini fuit immo futurum. *gest.* 1157 ipsum futurum ad fines patriae spatii post tempora parvi) *et fut.* quod sim . . sequens *gest. prol.* 1, 19 *(cf. v.* 14 *sqq.). synonyma* consistere, constare, extare, stare *(Bas.* 15), *praecipuum* fore: *cf. gest. prol.* 2, 12. *v.* 605. 711. *prim.* 111. 267 *(etiam Cal.* 9, 6). possessura foret *gest.* 31. fore dicta *prim.* 573 *(cf. gest.* 589). nec fore culpandum *gest.* 718 *(cf. v.* 281. *asc.* 60; *etiam Abr.* 7, 13. *gest. pr.* 7). ceu foret contexta *prim.* 45 *(cf. v.* 286). affore *Gong.* 254. 314. interfore *Mar.* 468; sortita fuit *prim.* 115 *(cf. v.* 293. 396; *etiam Cal.* 7, 1 amplexatus fui). fuerat ortus *gest.* 46 *(cf. v.* 108. *prim.* 236; *etiam Cal.* 9, 27 fuerat consumpta). *de notione praeteriti v. tempora*; *cf. inf. subst. verbum substantivum plane omissum:* quia neutrum sine altero *(sc. est) Cal.* 9, 31. opus caelestis gratiae *Cal.* 9, 13. benedictus *(sc. sit)* tui adventus *Pafn.* 7, 1.

posse] quantum possit mea virtus *Bas.* 95 *(cf. Mar.* 769 omnia). quid nostra possint ludibria *Dulc.* 7, 1; *saepissime cum inf. (adnoto Agn.* 237 quis prior intraret vel quis perdiscere posset, an . .); *synonyma* quire, sufficere, valere, *praecipuum* potis est *(masc. Mar.* 37. 227. 330 *etc.*; *fem. asc.* 45. *Gong.* 121. *Pel.* 308. *Theoph.* 184; *neutr. Mar.* 527. 759). potens *(sc. sum, i. e. possum) Pel.* 137.

TEMPORA *(cf. W. Meyer, Zs. f. d. A. XLIII p.* 117[1])

PRAESENS *pro praeterito:* grates domino reddebat voce decora, qui sibi dignatur talem conferre salutem *Mar.* 629. *sic persaepe in narratione epica; rarius pro futuro, praesertim metri causa:* sacri gratiolam vobis sed flaminis almam emittam citius, quae vos verum docet intus *asc.* 72 *(cf. v.* 68. 84—89, *ubi semel praesens* mitto, *bis futurum* sumam ponam). *cf. Gong.* 116 tunc patet *(i. e. patebit). at Theoph.* 357 nec post haec ultra male transgredior neglegendo quicquam de vestris iussis *sine metri necessitate: tamen lectionem traditam defenderim (cf. Gall.* 2, 1 piget dicere, ne contristeris. multo magis contristor, si non dixeris). *inf. praes. pro inf. perf. (pendens a* fertur *vel* dicitur) *Mar.* 614. 735. *Agn.* 60. *gest.* 321 *sq. prim.* 338. 433. *pro inf. fut. Mar.* 844. *Bas.* 250. *Cal.* 3, 5. *Abr.* 4, 1. *Pafn.* 3, 9. *prim.* 350. matris temet parientis *(i. e.* τεκούσης) *Bas.* 134 *(cf. Sap.* 7, 2 *app.).* pontificis morientis *(i. e. mortui) Dion.* 229. iuveni pereunti *Agn.* 289 *(qui periit).* procumbentemque levabat *Agn.* 302 *(i. e. procubantem)*; qui, resecans coxam stricto mucrone sacratam sancti Gongolfi martyris eximii, deseruit patriam, fugiens cum coniuge, caram, raptus amore suae indomito dominae *Gong.* 463 *sqq. (locus minus apte compositus:* raptus amore suae indomito dominae *non ad* deseruit, *sed ad* resecans *pertinere videtur).*

PRAETERITA *promiscue ponuntur:* hic pollens quanta fuerat bonitatis honore et quanta populos rexit pietate subactos, qualiter et reges meritis tunc temporis omnes praeminet eximiis, excedit denique vilis huius carminuli textum nimium vitiosi *gest.* 9 *sqq. praecipue plusquamperf. pro perf. ponitur (unde corrigere temptavi gest.* 147). post-

quam . . temperabam *Abr.* 3, 11. cum primum . . promittebant *Mar.* 212. *at prim.* 18 principibus fit par, ducibus sed nec fuit impar *cf. adn. cf. gest.* 607 *adn. ut praes. pro fut., sic perf. pro fut. secundo:* si non subito damni quid contigit ergo, ultra indicio non opus est alio *Gong.* 401. ne reus maiestatis esse arguaris, si non celanda celaveris *Sap.* 1, 2. vellem scire, qualiter ordinaverit *Abr.* 9, 2 *(i. e. velim, cf.* 3, 8. *Gall.* 12, 9. II 5, 2; *at* mallim mori *Gall.* 2, 3*)*. o utinam mererer *(i. e. merear) Pafn.* 12, 5. si innocens non occideretur, nemo iuste liberaretur *Cal.* 9, 24 *(cf. Abr.* 3, 5. *Pafn.* 1, 18 si praescіremus, maluissemus. *gest.* 725 *sq.* 748 *sq.)*. rogitans, quis lupus meam agnam raperet, quis latro meam filiam captivaret *Abr.* 3, 14. utque celer morulis haec impleret sine cunctis nec *(non cod.)* iter optatum pondus tardaverit ullum, collectim proprias iussit praemittere gazas *gest.* 1171 *sqq.*; o utinam admeruissem *Sap.* 5, 16 *(i. e. admererer; nicht: 'o dass ich doch erst gewürdigt wäre')*. quo meruissemus *Sap.* 5, 14 *(cf. Mar.* 373. *Bas.* 230. *Agn.* 39. 69. *Cal.* 2, 1. *Pafn.* 3, 7. *prim.* 94*)*; *inf. perf. pro inf. praes. Mar.* 450. 455. *asc.* 83. *Gong.* 99. *Theoph.* 43. 88. 137. *Dion.* 12. 64. 102. *Agn.* 305. *Gall.* 12, 6. II 2, 1. *Sap.* 4, 2. 9, 8. *gest.* 479. 1165. *prim.* 276. *Ceterum huc pertinet* mox *praeteritis additum (cf. Mar.* 216. 344. 373. 386. 421. 589. 885. mox post biduum *prim.* 194; *praes. hist. v.* 433. 445. 461. 621. 689. 761*)*. *addere volo exempla coniunctionis* mox ut *Mar.* 364 *add.* 470. 570 *add.* 830. *Bas.* 84. *Agn.* 266. *gest.* 550. 721 *(cf. partic.)*.

FUTURUM *pro praesenti:* quare lactantes tantum tractabitis artus in me, virtutem capitis nec mente perennem? *Mar.* 723. differo sed vulgo tractare . . ., nec mando . . ., sed suadebo, manum dextram te tinguere tantum praesentis limpha fonticuli gelida *Gong.* 399. cui debebo fidem soli servare perennem *Agn.* 109 *app.* deum verum, eius cultores qui consolabitur omnes *Agn.* 252 *(i. e. tuetur; non agitur de vita futura)*. *huc fortasse potius quam ad coniugationem referenda exempla dicetur Mar.* 461. 664. languescent, fatiscent *Gall.* 9, 2; non ut speras, evenerit, | sed . . aderit | *Sap.* 5, 22. quando causam tristitiae experieris, non minus contristaberis *Sap.* 6, 1. *infinitivi formae* habitum ire (iri) *etc., quas futuri putes, semper notione praesentis ponuntur:* desiderat te sponsam habitum ire *Gall.* 2, 2 *(cf.* 2, 5 *bis.* 4, 5. 13, 3. *Cal.* 3, 4. *Pafn.* 3, 11. 5, 2. 6, 1. 7, 6. 11. 13. 12, 4*)*; sui primicerios tecum commoratum iri decrevit *Gall.* 4, 4. me ipsum Hilariano individuum sodalem ardeo associatum iri *Gall.* 13, 7. nec dubito vos a deo exauditum iri libenter *Pafn.* 10, 5 *(non inf. fut., sed inf. praes. notione fut.)*. cui hanc rusticitatem sanxistis praesentatum iri *gest. pr.* 11 *(cf. Dulc.* 11, 2*)*. gestiens, illam Christo dispensari eiusque tyrocinio mancipatum ire *Abr.* 1, 5 *(sic cod.; disponsare scripsi Celtem secutus, sed nunc dubito an rectius* mancipatum iri *coniecerit Traube)*. mecum te velle fatere per aevum poenis inferni permansuris cruciari *Bas.* 93. domini morituri *prim.* 537 *(cf. Sap.* 7, 2*)*. mundi ruituri *Agn.* 1. mundum redimis periturum *Mar.* 895. causis perituris, mansuris bonis *Gong.* 561 *sq.* anima numquam moritura *Agn.* 162. *cf. gest.* 367. *prim.* 323. veri pastoris dignum parentem, qui portare suos humeris non distulit agnos in propriis, passurus mortem empturusque reos *Mar.* 62 *(cf. adn. et Gall.* 4, 2*)*. inter sidera numquam casura *Abr.* 2, 2 *(i. e. arctoa)*.

CONSECUTIO TEMPORUM. reflexit, ut *(fin.)* quaerat *Mar.* 291. quid fieri iube(a)t, rogitabat *Mar.* 444 *(cf. Dion.* 24*)*. iussit, ut puerum quaerant *Mar.* 646. dixerat, se non credere, ni probet *Mar.* 603; narratur, quod non fuerit . . ., nec vellet . . *Bas.* 143 *sqq.* an vellent duris, rogitantur, cedere poenis *Dion.* 192. deflet, quod miseri non essent praecipitati *Dion.* 81. deducitur, quo *(i. e.* ut *fin.)* vel pur-

garet . . vel pateretur . . *Mar.* 660. nec dubito quin Mariam nanciscereris. nanciscebar plane *Abr.* 9, 1 *(cf. Cal.* 9, 4*).* mirum *(sc. est)*, qui fieri posset *Abr.* 3, 7. *cf. Pel.* 392. *Bas.* 79. 88. *Agn.* 352. *Cal.* 9, 4. *Sap.* 3, 7. *gest.* 51. 527.

MODI

INDICATIVUS.

ut] monui, morem ut geres *traditur m. 1 Gall.* 1, 3*: sed vix recte (aptius est* gereres*), cum Hr.* ut *finale numquam cum indicativo coniunxisse videatur, quamquam saepe* ut *consecutivum: Mar.* 748. *Gong.* 511. *Pel.* 123. 274. *Dion.* 227. *Gall.* 12, 10. 13, 2. II 9, 2. *Cal.* 2, 4. 9, 16. *Abr.* 7, 8. *Pafn.* 1, 10. 3, 4. *Sap.* 5, 5 *(ex Cal. 9, 11). gest.* 42 *sqq.* 91. 700. *prim.* 168 *app.*; *bis finali notione Dulc.* 11, 4 quo plaudent *et Abr.* 5, 1 ut praeparatur, *ubi facile* plaudant *et* praeparetur *corrigi potest.*

ne] ne viles mulierculae iactant se impune nostris diis deorumque cultoribus illudere *Dulc.* 9, 1*: dubito num recte: certe Pafn.* 3, 10 ne sollicitaris pro ea *defendi vix potest (cf.* 7, 16. 12, 1*), nec magis prim.* 53 ne trepidas nec perturbata pavescas *app.*

cum] cumque suum dominum terra videre locatum *Mar.* 234 *(cf. v.* 253. 482. 705. *Theoph.* 378. *Bas.* 176. *prim.* 316. 575*). sic* dum *c. ind.* (= cum *c. coni.) Mar.* 89. 281. 303. 305 *etc., c. coni. Mar.* 139. 177. 456 *etc.;* quid prodest castitatis professionem subiisse, cum is amens mea deceptus est specie? *Cal.* 4, 1 *(cf. Pafn.* 1, 18*); coincidens esse potest Mar.* 93 te quia despexit *(deus)*, sobolis cum dona negavit *(cf. v.* 343. *Dion.* 241. *gest.* 193 dum*); item temporale Mar.* 212 iam tunc, cum primum promittebant. *Gall.* 9, 2 quid erit, cum tribuni me spernunt, se tradunt? *cf. Abr.* 6, 1. *Sap.* 3, 20 quando .. disponuntur, ..: quando autem .., ..: cum autem, quot in unaquaque parte sint, enumeramus, quantitatem exponimus; *at* praesertim cum *(wo)* . . vinceret II *pr.* 5.

donec amplexaris *Abr.* 2, 5.

licet supra modum gaudeo *Pafn.* 10, 4. quamvis non possum *(cf. app.)* canticum virginitatis dicere *Sap.* 9, 8.

quin] nec dubito, quin divinae inspiratione gratiae ad credendum estis praeventae *Gall.* 5, 6.

interrogatio obliqua: quae Gallicios retinet fiducia captos, nescio *Pel.* 107 *(cf. e. g. Theoph.* 158. 401. *Bas.* 2. *Dulc.* 5, 1. 7, 1. *Cal.* 9, 6. *gest.* 9 *sqq.).*

CONIUNCTIVUS. quid agant captivae sub hoc noctis tempore? *Dulc.* 3, 1. quid strepat pro foribus? *Dulc.* 4, 1. manda, ut quantocius cellula construatur. parvo spatio perficiatur *Pafn.* 7, 6. maior quam sim videri timeo II *ep.* 6. vereor, quod verbera non praevaleant. si non praevaleant, .. *Sap.* 5, 34 *sq.* quicquid ingeratur *Cal.* 2, 1 *(cf. asc.* 147. *Theoph.* 454. *Sap.* 5, 21*).* ubi inter medias hostium ingrederer acies *Gall.* 12, 8 *(cf. gest.* 535*).* pereo, nisi me adiuvet tua industria *Cal.* 6, 1 *(cf. Gall.* 1, 8. *Abr.* 7, 4. 17. *gest. prol.* 2, 6*).* quid si illam adeam sub specie amatoris, si forte revocari possit ab intentione nugacitatis? *Pafn.* 1, 28 *(wie wär es, wenn ..? at* 2, 3 quid si dixero, et dicendo aliquod mihi impedimentum excitavero? *und wenn ichs nun erst sage, und dann gerade dadurch ..?).*

IMPERATIVUS. credito *Mar.* 198 *(at Gong.* 141 *falsa lectio).* esto *Pafn.* 12, 5. *gest. prol.* 2, 9. noli abire, sed adesto *Pafn.* 13, 1 *(cf.* nolle*).* negato *Bas.* 67. pergito *Bas.* 164; este obtemperantes *Sap.* 5, 14; *vis imperativi augeri solet addito* posco *(Mar.* 197. 554. 902. *asc.* 122*).* postulo *(Gong.* 107*).* rogo *(s. v.).* quaeso *(Gall.* 1, 8. *Dulc.* 1, 5. 4, 2. *Pafn.* 3, 8; *etiam coni. hortativo additum, Gall.* 1, 8*).*

INFINITIVUS *obiectivus: cf. ind. verb. sub his fere verbis (usitatissima non commemoro):* abrogare, ambire, apponere, ardere, confundi, curare, dare operam, delectari, desiderare, detrectare, differre, dignari dedignari, discere, disponere, eligere, erubescere, fastidire, festinare, formidare, gaudere, gestire, mandare, metuere, niti, optare exoptare, parare, pati, perferre, per-

gere, petere, poscere, praecipere, praesumere, protrahere, provocare, respuere, scire nescire, spernere, suadere, sudare, temptare, timere, trepidare, valere praevalere, venire, vereri; *cf. a. c. i. (subi. om.).*

ex adi. pendens his: certa mori, dignus condignus, doctus, gnarus, potens *(cf.* posse*)*, promptus, sollicitus. *inf. substantive:* simplex esse, cui semper est posse, sinat tui esse prosperis successionibus iuxta sui velle vigere *Gall.* 13, 7: *sic* esse *Pafn.* 13, 3. *Sap.* 1, 1. posse I *pr.* 6. II *pr.* 5. 8. *ep.* 5. *Cal.* 9, 12. *Pafn.* 1, 28. *prim.* 350. velle *asc.* 110. *Theoph.* 42. *Bas.* 51. 84. *Gall.* 2, 5. *Cal.* 9, 12. *Abr.* 1, 2. 3, 19. *Pafn.* 1, 28. 5, 1. *prim.* 124. 353. nostrum velle, nostrum [con]sentire, nostrum sapere unum idemque esse *Sap.* 5, 33. plenesciis . . Hr. . . praesens valere et perpes gaudere II *ep.* 1.

Accusativus cum infinitivo: cf. ind. verb. (memorabiliora tantum commemoro): ambigere, ambire, annuere, ardere, compellere, concedere, condolere, consentire, contingit, cupere, dare, decernere, deflere, diffidere, non dubitare, exigere, facere, formidare, gaudere, gestire, hortari exhortari, imperare, latet, libet, lugere, mandare, niti, optare exoptare, orare exorare, pati, petere, placet, postulare, praecipere, praesumere *(? at cf. Abr.* 4, 2 *add.),* non recusare *(syn.* non negare: *Pafn.* 7, 13*)*, restat, rogare rogitare, suadere, sustinere, timere, titubare *(Pel.* 370: *at cf. app.)*; urguere, velle, vereri. *Notandum est persaepe a. c. i. passivi occurrere; sic defenditur Abr.* 9, 6 quanto ultra resipisci posse desperabatur *(attractio passivi; sed hic locus etiam ad nom. c. inf. referri potest). Subiectum omittitur raro:* desine, posco, meum post haec te dicere servum, esse sed angelicae consortem credito turmae *Mar.* 197 *sq. (si quidem ille locus huc referendus est; item Agn.* 204*)*. dicens malle mori *etc. Pel.* 44 *(cf. v.* 139. *Dion.* 196*)*. parere negat *Theoph.* 46 *(an inf., i. e. recusat? cf. Pafn.* 7, 13*)*. alii autumant, non audiri posse propter assiduitatem *(sc. sonum) Pafn.* 1, 15. votum quia fecerit ipsa, velle puellarem caste servare pudorem *prim.* 330. *Minus apta haec constructio interdum verbis* audiendi *et* videndi. *Cf.* quod.

GERUNDIUM *et* GERUNDIVUM: qui te parcendo occidit et occidendo vivificavit *Cal.* 9, 18 *(cf. Sap.* 3, 20; *sic pro participio saepissime, cf. Mar.* 92. 98. 106. 151. 282. 322. 363. 442 *etc.)*. delector audiendo *Pafn.* 10, 4. ne quis introeundi inveniat aditum *Abr.* 7, 1 *(cf. gest.* 385*)*. in monstrando tuis quantum plus pareo iussis *gest. prol.* 2, 10 *(gerundium esse, ex prosodia apparet; cf. prim.* 546*)*. tempus Christum pariendi *Mar.* 565. tibi infelix respublica relinquebatur regenda *Gall.* II 5, 5 *(cf. Abr.* 1, 4; *at prim.* 112 hanc ipsam reverenter ad instituendam tradebant abbatissae cuidam venerandae, *cf. v.* 155*)*. qui foret ecclesia dignus mox aedificanda *prim.* 184 *(cf. Gall.* II 5, 5*)*. nec umquam me subtraxi faciendis *Gall.* 1, 2. sperandae fortuna victoriae illudit nos *Gall.* 9, 2. *saepe adiectivi loco* metuendus, sequendus, venerandus *etc. cf. Gong.* 337 *add. gest.* 246 *app.*; tempus redeundi flatus atque resurgendi de pulvere pleni corporis *prim.* 577. quod non fecit, faciendos nos fore dixit *asc.* 60.

SUPINUM. difficile captu *Pafn.* 1, 8 *(cf. p.* 304[a] dictu*)*. laetificor auditu *Abr.* 3, 10; *at saepe non sup., sed abl. substantivi verbalis est* meo monitu *Abr.* 3, 16. pro inquisitu Mariae *Abr.* 4, 1. quorundam relatu *Pafn.* 2, 5.

Coniunctiones ita adiungam, ut nihil fere commemorem, quod bonum sit; ceterum cf. indic., et ind. metr. (partic.).

quatinus *(i. e.* ut *fin.) Gall.* 4, 5. 5, 3. *Abr.* 7, 10. *Sap.* 5, 30.

quin] non ambigo, q. *Cal.* 9, 4. *Abr.* 3, 10. non diffido, q. *Abr.* 1, 6. negare nequeo, q. *Cal.* 9, 11. nec blandimentis potuit devincier ullis, quin . . *Agn.* 152.

quo *(i. e.* ut *fin.) Mar.* 373. 380. 661.

etc. quo non (*i. e. ne*) *Mar.* 480. *Gall.* 1, 4. *Pafn.* 12, 3. eo magis, quo (*i. e. quod*) *Abr.* 3, 17 (*cf. pron. correl.*).

quod] eo quod *paene una pars Pafn.* 10, 4 (*cf. ibi homoeoteleuton*). *pro acc. c. inf. Mar.* 180. 296. 453. 616 *etc.* (*sic* quia *prim.* 329). hoc possum exponere, quod non nescio . . *Pafn.* 12, 2 (*cf. pron. dem.*). *cf. gest.* 736 *sqq.*; hoc nam divino nutu factum fore credo, quod . . *Mar.* 406 (*cf. Pel.* 179). dona tantae praeclara sophiae, quod non est illo penitus sapientior ullus *gest.* 64; consilium dederat, ut . . et quod . . deprivarent *gest.* 212; *cf.* formidare, pertimescere, vereri.

quominus] stabilem corrumpere cuius mentem nullarum potuit mutatio rerum, quominus obsequio domini fieret studiosa *prim.* 492 (*an* quo minus?).

ut (*cf. indic.*)] docere, ut . . (*dass . . soll*) *Cal.* 9, 23. tuum est, ut . . *Sap.* 3, 8. decet, ut *saepissime* (*cf.* aequum est, disconvenit, tempus est *etc.*). digna est, ut miserabiliter pereat *Sap.* 5, 10 (*cf. Theoph.* 34 aptus). stultus speravit, quod perpetravit nequivit, ut . . *Agn.* 55. quis auderet credere quisve praesumeret sperare, ut . .? *Cal.* 9, 20. magis iussit cum fraude remissis, ut puerum quaerant *Mar.* 646; praestat ut non audiatur *Pafn.* 1, 16 (*cf. gest.* 619).

PRAEPOSITIONES *et adverbia:*

a, ab (*ante consonas, praeter* h, *semper* a)] genitricis ab ubere *Mar.* 54. monitis animo permotus ab illis *Mar.* 166 (*cf. v.* 170). suam dum sumpsit ab ubere natam *Mar.* 281. multomagisque deo placuerunt semper ab illo *Mar.* 423 (*i. e. ideo*). audivit ab illo (-is) *Mar.* 552 (*wurde angefahren, kriegte zu hören*). 643 (*i. e. comperit*). ab exilio veniens *Mar.* 683. haec cum pateretur ab illis *asc.* 51. intonuit solio vox patris ab alto *asc.* 132 (*cf. Mar.* 274). † offert ab hoste triumphum *Gong.* 75. ille lucris sese si iactat ab illis rusticus ambobus *Gong.* 163. lapsum ab ore peccatum *Theoph.* 266 (*cf. Mar.* 341). grates Christo cordis reddebat ab imo *Theoph.* 381. narravit ab ordine cuncta *Theoph.* 390. (*Chr.*) a corruptela propriam protexit alumnam *Agn.* 264 (*cf. Cal.* 9, 18. *Abr.* 2, 8). surrexit ab humo *Agn.* 305 (*cf. Abr.* 6, 6 a cena). huius materiam opusculi sumpsi ab antiquis libris I *epil.* de panniculis a veste Philosophiae abreptis II *ep.* 9. retro exordium natus a deo patre *Gall.* 5, 2 (*quia* de deo p. *male sonat*). a dextra laevaque *Gall.* 12, 7. *Dulc.* 13, 4 (*cf. Agn.* 445). a cunabulis, a puero *Gall.* II 5, 1. et a tuis conspectibus et a tuorum societate nos subtraximus *Gall.* II 5, 5. a longe *Dulc.* 3, 1. excitari a somno *Dulc.* 8, 1. ab igne ambusta *Dulc.* 11, 5. a legalis thoro viri me abstinui *Cal.* 3, 5. discede ab hoc, crudelis bestia *Cal.* 9, 8. faciam illi exiguam ab introitu cellulam *Abr.* 2, 7. sicut maior mundus ex IIII elementis perficitur, ita et homo non solum ab eisdem elementis, sed etiam ex magis contrariis partibus coaptatur *Pafn.* 1, 4. quae a se omni substantia naturaque discreta sunt *Pafn.* 1, 6. sicut a quadruvio semitae (prodeunt) *Pafn.* 1, 7. o quam mutata es ab illa, quae prius eras *Pafn.* 3, 12 *adn.* (si) aliquod mihi impedimentum excitavero. non a nobis, nihil nostra de parte infidelitatis, nihil tibi obviabit contrarietatis *Pafn.* 2, 3. quae mentem a lascivia numquam retraxit *Pafn.* 4, 5 (*cf.* revocare). a quo veniam sperare possum? *Pafn.* 7, 14. (*numeri,*) qui ab his (*numeris*) in duplo fiunt *Sap.* 3, 18 (*cf.* 3, 19). vitae discessit ab horis (*i. e. oris*) *gest.* 398. patriis depulsus ab arvis *gest.* 603. a te consilii solamen quaerere certi *prim.* 140. amborum pignora, corporibus sacris abscisa patenter ab ipsis *prim.* 172. ut Phoebus radios spargebat ab aethere primos *prim.* 210. flatum ab aethre receptum *prim.* 483.

absque (*i. e. sine*) *Pel.* 46. 345. *Dulc.* 14, 3. *Abr.* 3, 10. *Pafn.* 1, 25. 3, 11. 4, 5. *Sap.* 1, 1. 5, 27. 35. *gest.* 265. *prim.* 152. 553. absque mora *v.* mora.

iungi *Mar.* 429. credimus Heliam caelum petiisse secretum corpore cum vero *Mar.* 399 *app.* affaturque suos cum tali voce ministros *asc.* 22 *(cf. Mar.* 245*).* manus, de limo pulchrum quis plasmavi protoplastum, cum quibus et caelos extendi denique celsos *asc.* 46. mons contegitur subito cum nube sereno *asc.* 96. sacros spargentes cum lacrimis cineres *Gong.* 496. omneque (cum) lavacro corpus detergere puro *Pel.* 290. mecum stabilem comportes mentis amorem *Pel.* 262. patrem cum nato necnon cum flamine sacro *Dion.* 194 *(cf. Mar.* 98. *prim.* 275; *sic* una cum . . *v.* 223*).* si est utilis nostri congressio cum tantis *Gall.* 9, 1. quid tibi, triumphator saeculi, cum curis mundi? *Abr.* 1, 3. ipse nobiscum comitetur *Sap.* 5, 1. diem sanctum paschae maculare fuso cum sanguine iusti *gest.* 326. secum tractavit *gest.* 338. altithrono, qui regem cum pace reduxit *gest.* 695 *(cf. v.* 697. 1164. *Mar.* 248*).* tecum facias firmare tenendum foedus cum iuramento structum metuendo *gest.* 1159 *(cf. v.* 1162*).*

de] sancto digne flamine concipere *Mar.* 34. germine de Iuda quidam surrexerat *Mar.* 50. ortus regali David de germine magni *Mar.* 52 *(cf. v.* 81. *Gong.* 27. *Pel.* 71. *Bas.* 104. *Agn.* 28. 191*).* de quo narrabo *Mar.* 64 *(cf. Pafn.* 1, 16 sit satis de ista*).* discessi de templo *Mar.* 170 *(cf. v.* 454*).* de cardine caeli veni *Mar.* 178 *(cf. v.* 371*).* sine principio natus de patre supremo *Mar.* 218 *(cf. v.* 870. *Theoph.* 231*).* de more *Mar.* 282. 369. *Pel.* 355. martirii fratris de caede peracti *Mar.* 396 *(de Abel; cf. Pel.* 31*).* genitum sacro castae de virginis alvo *Mar.* 581 *(cf. Theoph.* 240. *Agn.* 24. *prim.* 366*).* quo purgaret criminis imposita de magni se cito culpa *Mar.* 662. istius palmae de fructu vesci *Mar.* 759. de te *(mit Beziehung auf dich)* vincenti dicetur protinus illi: 'ad palmam magni venisti namque triumphi' *Mar.* 800 *(Chr. ad palmam).* hinc genitore tuo maneat per saecula cuncta gloria de cunctis et laus aeterna creatis *Mar.* 892 *app.* mea de caelo solus sapientia vera *asc.* 137. naturam *(humanam Christi)* iam de busto redivivam *asc.* 141. unum de . . *Gong.* 82. 238. *Pafn.* 1, 7 *(cf. Theoph.* 358 quicquam de. *Agn.* 53 plura de*).* de rostro haec dedit egregio *Gong.* 366. hic sibi de Christi fertur mox laurea rara manibus *Gong.* 485 *app.* de variis morbus depellitur aegris *Gong.* 517. de profanato secum *(i. e. cum eo)* sordere sacello *Pel.* 41. portans praeclarum iusta de gente triumphum *Pel.* 189. sanguis stillans de vulnere facto *Pel.* 274. tristitiam pellens de pectore cunctam *Theoph.* 63. de veteris loetali crimine matris omnem mundum patet esse solutum *Theoph.* 363. exemptus corruptibilis de carcere carnis *Theoph.* 434. carnis veram sumpsit de virgine formam *Theoph.* 450. subtractos de grege Christi *Bas.* 59. trahe de tetris saevi nos faucibus hostis *Bas.* 174. de summo cecidit scriptura dolosa ante pedes sancti pastoris *Bas.* 254. abstractos de carcere *Dion.* 190. de delicti maculis mundata veterni *Agn.* 34. felicis talis de germine prolis *Agn.* 279. corpus castum nulla de sorde piandum *Agn.* 360. fila vel etiam floccos de panniculis a veste Philosophiae abruptis evellere II *ep.* 9. praesumenti de domini pietate *Gall.* 2, 4. stabilitas vestrae fidei spem mihi excitat de credulitate Gallicani *Gall.* 5, 7. animas pro de lutea habitatione eliminatas *Gall.* II 7, 2 *(cf. Sap.* 5, 28*).* de gradu praecipitemus *Dulc.* 6, 1. emerge de abysso desperationis *Abr.* 7, 9. tenuem scientiae guttulam de plenis sciorum pateris effluentem *Pafn.* 1, 19. quid actum est de Thaide? iuxta meum velle *Pafn.* 8, 2. nec tangaris de mei passione materni affectus dolore *Sap.* 5, 27. secura sum de tua victoria *Sap.* 7, 1. quo male compositis verbis mox decidat omnis rusticitas oris de tractibus imperialis nominis *gest. prol.* 2, 36. rex pacificus de

deum *Pafn.* 1, 2. omnes in commune homines *Pafn.* 1, 16. nulla in te commoveor indignatione *Sap.* 3, 4. (partes numeri) in unum redactae *Sap.* 3, 13 *(addiert).* hic cumulus redundat in sedecim *Sap.* 3, 15. unguitur in regem *gest.* 131. ut, quicumque.., ipsius in dulcem totus raperetur amorem *gest.* 437. huius in occursum regredi *gest.* 655. in Beringarium iusta succenditur ira *gest.* 722. multos in annos *gest.* 1516. (rex) largitur praedia multa in ius Gerbergae *prim.* 450 *(transl. Sap.* 5, 24*).* qui nostros tradebat in usus loca *prim.* 465.

in *c. abl.*] hic in mandatis legis extiterat iustus necnon digne studiosus *Mar.* 54 *(cf. v.* 334*).* cernit in ramis lauri resonantes volucres *Mar.* 123. hac ipsa in hora *Mar.* 162 *(cf. v.* 364. *Theoph.* 205*).* spiritus sanctus requiescet in illa *Mar.* 183 *(cf. v.* 391*).* promissis laetatus in illis *Mar.* 192. venit summa dies, in qua praenobilis Anna progenuit natam *Mar.* 265. exemplumque suis in se praenobile cunctis praeponit sociis *Mar.* 346. nonne deus colitur digneque potens veneratur in plebis Iudae legali posteritate? *Mar.* 388. nec *(deus)* delectatur in illis, quos .. *Mar.* 392 *(cf. Cal.* 9, 24*).* in templo concurrere *Mar.* 407. in dextra victor requiesce paterna *asc.* 138 *(i. e. ad dexteram patris).* ultra proprio non locat in thalamo *Gong.* 430. alter ut in regno sis, me praestante, superbo *Pel.* 267. in locum, in quo Tartarei steterant in veste coloni alba *Theoph.* 100. proprii cartam scribens detrimenti, in qua testatur *Theoph.* 127. quid dicturus ero in illo tempore iudicii? *Theoph.* 172. pervigil in sacris votis *Theoph.* 202. carnem, in qua iudicium veniet celebrare futurum *Theoph.* 326. fervescere in supradictae dementer amore puellae *Bas.* 36 *(cf. Abr.* 5, 3*).* post spatium quadraginta dierum, in quis peccatum lapsus deflevit amarum *Bas.* 214. in somnis vidi *Bas.* 220. lux, in qua *(deus)* apparens .. *Dion.* 175. haereat affectu tenero constanter in illo *Agn.* 11 *(cf. v.* 46*).* in deitate parem nec maiestate minorem *Agn.* 74. toto in orbe *Agn.* 293. gaudens in te *(deo) Agn.* 384. obdormit in illo *Agn.* 412 *(cf. Cal. inscr.).* me in hoc iure reprehendi non posse, quasi his .., qui mei scientiam longe praecesserunt in scientia sublimiori II *pr.* 6. Christi, qui in sanctis operatur, virtutem II *pr.* 8 *(cf. ep.* 3*).* deum in me laudari II *ep.* 6. haec mea in dictando intentio II *ep.* 10. in quibus maxime peccassem II *ep.* 12. in praesenti *Gall.* 1, 4. *Cal.* 6, 2. in proposito permanere *Gall.* 2, 4 *(cf. Sap.* 5, 1*).* haut leve damnum patiar in publica re *Gall.* 2, 4. in hac re verecundae virginis responsum quaerere *Gall.* 4, 3. ex matre natus in tempore *Gall.* 5, 2 *etc.* in nullo reluctamur, sed † testes *(cf. add.)* in omnibus praeceptis parere nitimur *Gall.* 5, 6 *(cf.* 13, 2. *Sap.* 3, 4*).* reliquum vitae in dei obsequio vacare *Gall.* 9, 4 *(cf.* 13, 7*).* in introitu nostro proruunt Romani urbicolae *Gall.* 10, 1. hoc Romanis antiquitus fuit in more *Gall.* 12, 2 .. in nobis non erit mora *Gall.* II 1, 2. *Cal.* 6, 2. in aestimatione aeterni vitae flocci facio, quicquid habetur sub sole *Gall.* II 3, 1. dissimilis. in quo? religione et merito *Gall.* II 5, 2. clericatum in ecclesia obtinui *Gall.* II 5, 4. in domo *Gall.* II 7, 2. primis in palatio *Dulc.* 1, 1 *(cf. Gall.* II 5, 6*).* ut talis appareat corpore, qualis a diabolo possidetur in mente *Dulc.* 4, 3. in Christo est renatus *Cal. inscr.* nec in solo nec in omni *Cal.* 2, 2 *adn.* in tantum, ut *Cal.* 2, 4 *(homoeoteleuto inciditur ante haec verba) etc.* quid mea in te agat dilectio *Cal.* 3, 4 *(welche Empfindung sie in dir weckt).* marmoreum in proximo sepulchrum habetur *Cal.* 5, 3. deus laetificet animam in requie *Cal.* 5, 3. in mea situm est potestate, quantislibet .. velim *Cal.* 7, 1. in te confidentem *Cal.* 8, 1. ecce invisibilis deus nobis apparet visibilis in pulcherrimi similitudine

iuvenis *Cal.* 8, 2. quia nomen meum in his debet gloriari *Cal.* 8, 2. in perventione *Cal.* 8, 3 *(wenn wir hinkommen)*. in nomine Christi, quid est hoc, quod video, miraculi? *Cal.* 9, 1 *(aliter* 9, 10*)*. in hoc tamen illud est vel maxime admirandum, cur . . *Cal.* 9, 5. ne nos vel in modico lateat veritas *Cal.* 9, 10. te resurgere in laetitia, quae gravi cum tristitia defungebaris extrema *Cal.* 9, 21. nec perfurit solito more in amore Drusianae *Cal.* 9, 27. in duorum intervallo dierum *Abr.* 3, 11. te in decrepita senectute iuvenculae mulieris amorem spirare *Abr.* 5, 3. fige in deo spem mentis *Abr.* 7, 9. in me sit iniquitas tua *Abr.* 7, 12. in quo constat caelestis *(musica)*? in septem planetis et in caelesti spera *Pafn.* 1, 11 *(cf.* 1, 17*)*. quia eaedem simphoniae repperiuntur in his, quae et in cordis *Pafn.* 1, 11. haec *(symphonia)* fit in duplo *Pafn.* 1, 14 *(im Verhältnis 2 : 1; cf. Sap.* 3, 18. 19*)*. vade in pace *Pafn.* 3, 12. in nostri praesentia *Sap.* 1, 6. vidit in dextra librum regis residentis *Ioh.* 6. angelus designat regis servos in fronte perennis *Ioh.* 17. equo Verax egressus in albo *Ioh.* 31. imperium pollens in vertice rerum *gest. prol.* 2, 4. festi, in quo . . *gest.* 365. *(Eadit)* vitae discessit ab horis, *(suis)* faciens tristitiam eius in abscessu *gest.* 401. gratiolam tantam promeruit gentibus in cunctis patris imperio religatis *gest.* 434. in Papia residere *gest.* 688. in tantis gaudere secundis *gest.* 1146. prudens in verbis, in cunctis cautus agendis *prim.* 11. decidit in bello *prim.* 358. cuius primatus sexto, ni fallor, in anno . . *prim.* 361. istius exiguae in vertice Musae *prim.* 572. in caelo *prim.* 588. *In assimilatione praefixi* in- *eam ipsius Hrotsvithae legem agnovit Traube, a qua raro recedit codex quamque etiam alios secutos esse probabile est medii aevi scriptores atque poetas, ut* in- *negativum dissimiletur, mera praepositio assimiletur: qua lege e. g. refellitur Pafn.* 7, 11 *lectio tradita* importunitas *(emendandum sine dubio* inoportunitas*: cf. ind. verb.)*.

instar surgentis Phoebi *Theoph.* 424. genitoris ad instar amari *prim.* 520.

inter sacratos altaris stare ministros *Mar.* 87. inter montana *Mar.* 163. haec inter natas hominum fiet sacra cunctas *Mar.* 182 *(cf. Agn.* 427 *sq. Gall.* 1, 5. 2, 2. *gest.* 65. *prim.* 9*)*. sortem miserunt protinus omnes inter namque tribus Israhelis duodenas *Mar.* 432. inter quos medius *asc.* 98. *Theoph.* 102. corpus inter grandisonas agitari martyris undas *Pel.* 325. inter sanctae sollempnia missae *Theoph.* 386. inter quas Agnes *Agn.* 19. 443. inter haec *(i. e. interea, dum hoc facio)* diversis affectibus ⟨fatigor⟩ II *ep.* 6. ubi securus inter medias hostium ingrederer acies *Gall.* 12, 8. vos inter primos in palatio extollere *Gall.* II 5, 6. dimensiones, quae numerantur inter planetas sive inter cordas *Pafn.* 1, 12. inter ipsa crepundia *Sap.* 4, 2. inter bachantes flammas proici *Sap.* 5, 35. mulieris inter coenobii positae secreta quieti *gest.* 244 *(cf.* intra*)*. post haec ultra fuerat discordia nulla inter eos *gest.* 376. latitat sulcis inter maturas aristas *gest.* 554.

intra *(numquam* infra, *praeter morem medii aevi)*] coenobium Christo petiere sacratum intra non modicos urbis venerabile muros *Pel.* 351. animam intra claustra tui dignanter suscipe regni *Agn.* 390. ut habites intra palatium *Gall.* 13, 4. non poteris polluta intra contubernium computari virginum *Dulc.* 12, 3. induxit suam domnam intra namque suae muros urbis bene firmos *gest.* 584. conversando intra claustra monasterii *prim.* 410.

intus *adv.*] quae vos verum docet intus *asc.* 72. intus in angusto pectoris antro *Gong.* 373.

iuxta *propria notione Gong.* 89. 195. *Gall. inscr. Cal.* 8, 2. 9, 1. iuxta id loci *Cal.* 8, 2. iuxta id temporis *Gall.* II 5, 5. *Abr.* 9, 2; *i. e. secundum:* iuxta quorundam aestimationem I *pr.* 3 *(cf. Mar.* 523. 645. 680. II *pr.* 3. *Dulc.* 11, 2. *Cal.* 9, 17.

33. *gest.* 543. 685. 1188. *prim.* 375). iuxta morem *Bas.* 212 (*cf. prim.* 50). iuxta meum posse I *pr.* 6. II *pr.* 5. iuxta meum velle *Abr.* 9, 2. *Pafn.* 5, 1 (*cf. prim.* 124 *add.*). applicat inpexis iuxta sed se paliuris *etc. Gong.* 171.

ob] legalem dominum respuit ob famulum *Gong.* 360. ob quod (*i. e. propterea*) *Pel.* 50. quam ob causam? *Gall.* 4, 4. non ob id sollicitor, ut . . *Pafn.* 3, 10. tortores sudore ob lassitudinem fluunt *Sap.* 5, 8.

per] teque per angelicum fecit, virguncula, verbum de sancto digne flamine concipere *Mar.* 33. passurus mortem magnum nostri per amorem *Mar.* 62 (*i. e. propter; cf. Theoph.* 116. *Dion.* 97. *gest.* 5). quicquid possedit, per tres partes resecavit *Mar.* 67. in longinquam pergens per devia terram *Mar.* 97 *etc.* qui iustam consolari dedit Annam per me *Mar.* 177 (*cf. v.* 297. 415. 897. *Agn.* 404. *Gall. inscr. gest.* 378). per quam mundo venit benedictio summa *Mar.* 184 (*cf. Theoph.* 270. 361. 409. 420. *Dion.* 146. *Gall.* 6, 1; per martyrum suffragia *Gall.* II 9, 2). (*ut deus*) finetenus stabilem regnaret iure per orbem *Mar.* 225 (*cf. v.* 359. 377). istius tenerae nomen dignare puellae caelitus indiciis per te monstrare coruscis *Mar.* 273 (*cf. v.* 702. 822. *asc.* 5; *de gest.* 1150 *v.* augescere). ad proprii partum nati per saecula noti *Mar.* 307 *app.* (*cf. v.* 330. 887. *Agn.* 82. 101, *et ind. verb.* aevum). usque per angelicum sumpsit sacra virgo ministrum escam *Mar.* 367. hunc quia transferri ramum per sidera iussi *Mar.* 808 (*cf. Ps.-Matth. c. 21* quam feci transferri in paradiso, *et Pel.* 300). per praecepta patris complesti viscera matris *Mar.* 871. quae (*dona*) rex poli per nubis mirum miserat officium *Gong.* 270. per vasti volitans cito climata mundi *Gong.* 303 *app.* qui patris summi prolem per scripta negavi *Theoph.* 165 (*cf. prim.* 453). orbem renovare per ignem *Theoph.* 279. quae sacra praedixit scriptura, per omne replevit *Theoph.* 309 (*cf. gest.* 727). quo mentis splendor, eius per faciem monstraretur rutilantem *Theoph.* 426. languens per taedia cordis *Bas.* 109. per quem (*pater*) sibi saecula fecit *Agn.* 75. per dynamin, per energian II *ep.* 7 *adn.* quatinus illarum per sodalitatem tibi fiat morigera *Gall.* 4, 5. atomum, quod amas, per hoc nequit intellegi *Cal.* 2, 2. civilis per me fiet discordia *Cal.* 4, 1. ac deinceps per ordinem *Sap.* 3, 18. corpus fatiscit per supplicia *Sap.* 5, 8. ceu reginam regnum transire per amplum *gest.* 463. regnum, quod olim per manus regis devenit Hugonis *gest.* 485 *app.* undique silvestris per gyrum vallis *prim.* 219. iurat per gladium, per candidulum quoque collum (*a. c. i.*) *prim.* 349.

post] *praecipue* post haec *Mar.* 152. 191. 197. 221. 264. 280. 288. 318. 319. 407 *etc. Exempla notavi, nisi quid me forte fefellit, quinquaginta tria; in dramatis Gall.* 2, 6. *Abr.* 6, 1. *Quam propter copiam, quod semel Pafn.* 4, 5 *traditur,* posthac *in* post haec *correxerim: nam si illa forma Hrotsvit omnino uti voluit, quam medii aevi scriptores sane rarius ponere solent, non erat, cur ea in carminibus prorsus abstineret, quamquam eadem utriusque mensura est. Gall. inscr.* (*ubi propter inscriptionis rationem* post haec *poni vix poterat*) *et prim.* 215 postea; *item semel Cal.* 3, 2 postmodum *homoeoteleuti causa:* pro dolor! hactenus parum, | sed spero, quod attineat postmodum. | te post dominum solam *Theoph.* 359. post scelus *Bas.* 89. 179 (*cf. Dion.* 92). post facta *Cal.* 9, 6. cum sanctorum venerabile festum esset cunctorum mox post biduum celebrandum *prim.* 194. eius post annos discessus paucos *prim.* 469. pos terga *gest.* 1167 (*de forma et antiquissima et recentissima* pos *cf. F. Ritschelii opusc. II p. 549. 572 et Traube, P. C. tom. III p. 3*); princeps in regno post regem *gest.* 155; Gallicanum post te trahendo *Gall.* 5, 3. *adv.* (*i. e. postea*) *Bas.* 137. *Dion.* 14. *Agn.* 398. longo post tempore *prim.* 525.

elementis, sed ad nutum creatoris secundum armonicam moderationem concordantibus *Pafn.* 1, 4.

secus] mulierem secus vos morari *Pafn.* 2, 5 *(cf.* 10, 2*).* iacuit secus aram *prim.* 34 *(cf. v.* 251*).* undiquesecus *v. ind. verb.*

sine] (qui) suae prolis matrem sine sorde pudoris effecit cunctis *(dat.)* dissimilem meritis *(abl.) Mar.* 35. quae semper sterilis mansi sine germine ventris *Mar.* 111 *(sic Theoph.* 180 templum sine sorde coruscum. 354 sine fraude fidelis. *Agn.* 108 virgo sine sorde pudica. *gest.* 405 requies sine fine perennis, *ut* sine fine *saepissime: cf. Vahlen ad Kochii Senecam p. IX sqq.).* tu sine principio natus de patre superno *Mar.* 218. 870 *(cf. asc.* 136. *Theoph.* 299*).* sine mente quievit *Mar.* 230. quos sine coniugibus fecit consistere casus *Mar.* 436 *(cf. Pel.* 316. maculis sine vivere cunctis *asc.* 4 *(cf. gest.* 1171*).* ipsorum sine vi me dans ditioni *Bas.* 204. hunc sine matre pater genuit et sine patre mater pariebat eundem *Agn.* 73. ut sanum saperemus sine illustratione supernae pietatis *Gall.* 5, 6. forma sine materia *Sap.* 9, 6 *(cf. Cal.* 9, 26*).* non metuit propriam culpae sine crimine domnam servare *gest.* 508 *(die nichts verbrochen hatte).* sine Marte *gest.* 614 *adn.* non sine nostrarum magno rerum detrimento *prim.* 473.

sub *c. acc.*] iste ligat veterem sub Tartara saeva draconem *Ioh.* 32. tecta sub ipsius *(Oddonis)* thalami regalia duci *gest.* 596; *cf. Sap.* 3, 10 *app.*

sub *c. abl.*] plura sub hac serie reprehensione digna latitare I *pr.* 2. ne crediti talentum ingenioli sub obscuro torpens pectoris (antro) I *pr.* 8. historia, quam scriptam repperi sub nomine s. Iacobi *Mar. inscr. (cf.* I *epil. prim.* 467*).* germine de Iuda quidem surrexerat ergo Israhel in terra senior sub lege vetusta *Mar.* 51 *(cf. v.* 411*).* sub tempore festo *Mar.* 86 *(cf. v.* 657. 743. *Theoph.* 98 *etc.).* stans sub facie *Mar.* 142 *(vor die Herrin tretend, cf. v.* 153; *huc refero etiam v.* 441 incurvam portans sub iudice virgam*).* ut *(Chr.)* carnem virgineo sub tempore sumeret alvo *Mar.* 219 *(opp.* sine principio; *cf. v.* 872. *Theoph.* 233. *Agn.* 77*).* patris et nati, numen quoque pneumatis almi aequali forma pollens sub nomine trino *Mar.* 224 *(cf. Agn.* 391*).* in templo domini sub honore sacrato *Mar.* 407 *(cf. Theoph.* 195. *Dion.* 22 *etc.).* cum sub tectis templi consisteret omnis *Mar.* 410 *(cf. gest.* 575*).* spirituum nigrorum esse sub aeternis socius per saecula poenis *Theoph.* 128 *(cf. Bas.* 141 hostis sub diri vinclis captos retineri *Cal.* 9, 23*).* Erebi sub limine *Theoph.* 170 *app.* florentem primis sub annis *Agn.* 178. 283. flectere collum sub Vestae plantis *Agn.* 183. sub obscenae latebris te claudier aedis *Agn.* 188. corpore sub tenero frendescens more ferino *Agn.* 276. vivite beate sub Romana pace *Gall.* 9, 3 *(cf. gest.* 670 ut regnum sub patrono staret bene tanto. 749*).* quicquid habetur sub sole *Gall.* II 3, 1. te sub hoc periculo invocamus *Gall.* II 7, 2 *(cf. Agn.* 231, *ex Prud. steph.* 14, 54?*).* sub carcerali squalore serventur *Dulc.* 1, 8. sub huius diffinitionis specie *(at cf. app.)* non unus cadit numerus, sed plures *Sap.* 3, 10. ut sub ictu percussoris inviolatum serves misterium tui nominis *Sap.* 5, 13. testes clara clamantes voce sub ara *Ioh.* 14. ultima ultimarum sub huiusmodi personae dominio militantium *gest. pr.* 1. maerens sub corde secreto *gest.* 189 *(cf. v.* 337. 343, *et s. v.* subtristis*).* sub ingenti cordis languore dolentis *gest.* 197 *app. (regina mortua)* mandatur terrae, gremio servanda sub amplo *gest.* 415 *(cf. prim.* 579*).* sub signo fidei firmae mandaverat illi *gest.* 643 *(entbieten).* ista sub condicione *gest.* 704.

super *c. acc.*] quae super laudes angelicas renites *Mar.* 28. super hoc *(i. e. insuper) Mar.* 797. ecce super levem dominus veniet cito nubem *Mar.* 837 *adn.* dominus super omnia pollens *Mar.* 851. qui

stellato resides solio super aethra *Mar.* 875 *(cf. asc.* 67. 101. *Pel.* 302. *Dion.* 262*)*. super totam mundi tua gloria terram *asc.* 102. assumptus caelos qui transcendit super altos *asc.* 125 *(cf. v.* 127 *app. Theoph.* 325. *Agn.* 418*)*. super errantis lapsus gaudendo *Theoph.* 87 *(cf. gest.* 296. 616. super hoc, *dubium, acc. an abl., Dion.* 152. *Agn.* 114. *Abr.* 7, 1*)*. (tales) spargens super aethera voces *Bas.* 153. *Agn.* 308. ius super puniendas virgines cessit *Dulc. inscr. coni. Traube.*

super *c. abl.*] his super accensi *Mar.* 293 *adn.* quam super insolito pavitantem signo *Mar.* 734 *(cf. Agn.* 193. 333*)*. his super collaudare deum *Mar.* 902 *(cf. Abr.* 9, 5*)*. damnando nimium gaudens super illo *Bas.* 99 *(cf. Agn.* 384. 456. *Cal.* 9, 29. *Abr.* 7, 14. *gest.* 723. 742; super hoc *v.* super *c. acc.)*. super illa quid sibi sectandum vel quid restaret agendum *Agn.* 352.

supra] invenit positam supra sua pectora cartam *Theoph.* 379. supra gentilis tumulum *Bas.* 65 *(ordo versuum dubius)*. supra quod *(baratrum)* miseri plantis lapsantibus illi haerebant *Dion.* 76. hic agnum stantem supra Syon aspice montem *Ioh.* 28. ecclesiae parvae supra montana locatae *prim.* 104.
supradictus *Bas.* 36. *gest.* 533. supra memoratus *Gong.* 539. *Pel.* 76. *gest.* 418 (paucis). 698. *prim.* 288.

tenus] cordetenus *v. p. 289*ᵇ *(adde prim.* 91*)*. finetenus *v. p. 331*ᵃ *(adde Gall.* 12, 8*)*. (h)actenus *Dion.* 16. II *ep.* 4. *Cal.* 3, 2. *Abr.* 6, 2. *Pafn.* 7, 10. *Sap.* 5, 18. *gest.* 1483. *prim.* 167. 522. nullatenus II *pr.* 7. *Dulc.* 12, 4. *Cal.* 9, 12. *Abr.* 6, 6. *Sap.* 4, 3. su(m)motenus *Pafn.* 1, 13. *Sap.* 6, 1. superficietenus *Pafn.* 1, 8 *(oberflächlich)*. ullatenus *Dulc.* 6, 1. *Pafn.* 3, 8. terratenus *Gall.* 11, 1. visceratenus *Cal.* 7, 1. *Pafn.* 3, 7; quatinus *(sic) v. p.* 529ᵇ. *medii aevi scriptores complures, qui cursum sequuntur rhythmicum, aut semper aut plerumque his formis in sede paenultima positis ita utuntur, ut cursus velox* (⏑́ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑́ ⏑) *nascatur.*

trans muros proici *Pel.* 278 *(cf. v.* 286*)*. quem secum duxit trans urbem *Theoph.* 98. trans mare legatos transmisit bene cautos gentis ad Anglorum terram *gest.* 74.

ultra *adv.*] *de loco (translate)*: ultra non tendo, finem sed provide pono *gest.* 1509; *de tempore: Gong.* 402. 420. 430. *Pel.* 57. *Theoph.* 357. *Agn.* 187. II *ep.* 4. *Gall.* II 5, 7. *Dulc.* 6, 1. 12, 4. *Cal.* 9, 7. *Pafn.* 3, 7. *Sap.* 5, 18. 32. *gest.* 376; ultra quam credas *Gong.* 118. ultra quam propriis posset persolvere gazis *Pel.* 134.

usque] solum *Gong.* 187. hoc usque *Pafn.* 4, 1 *(cf.* II *ep.* 11. usque huc*)*; usque in diem nuptiarum *Gall.* 4, 4. usque ad indivisibilem unitatem *Sap.* 3, 21 *(cf. p. 186, adn. v.* 28*)*. usque ad interniciem *Sap.* 5, 19. adusque solum *Mar.* 229. *Theoph.* 49. polum *Bas.* 257. locum *Dion.* 235. usque tertia iam solito devenerat hora diei *Mar.* 360 *(cf. v.* 367. *asc.* 139 usque ponam*)*. usquedum vel induceretur vel subsequeretur *gest. pr.* 5. dum sol usque suum conclusit vespere cursum *Mar.* 292. quoadusque *(c. coni. praes.) Abr.* 1, 1. *Pafn.* 7, 3. 10. 13, 4. *Sap.* 5, 22.

ADVERBIA loci *(*hic illic *sim. miscentur; cf. pron. dem.)*:

adv. alicubi: estne hic aliud *(cubile)* penitius? *Pafn.* 3, 3. illic (hic), quo *(hier wo) gest.* 152. 648 *sq. cf. Dion.* 34. *Agn.* 267. 391. *gest.* 504 *(?)*. *sic* eo loci te mansum ire *Pafn.* 6, 1. hic non est tempus peccata plangendi *Abr.* 6, 5. ubi adest vera dilectio, non deest pia compassio *Pafn.* 10, 4. ubi est angelica illa, quam in terris egisti, conversatio? prorsus perdita, *etc. Abr.* 7, 3. ubi sunt minae tuae? *Sap.* 5, 11.

adv. aliquo: hic Christi carus gressum direxit amicus *Gong.* 205 *(sic* illic *Mar.* 842. *Pel.* 327. *gest.* 1500*)*. illo *prim.* 129 *app. (praeterea Agn.* 266. *Pafn.* 2, 6*)*. huc ades *Sap.* 3, 2. licet huc illucque locum percurreret ipsum *gest.* 576. usque huc *temporaliter* II *ep.* 11.

adv. alicunde: hinc *locale effeci prim.* 295 *app.* unde cecidi et in quam perditionis foveam corrui *Abr.* 6, 3.

quo regalem patris hinc augeret honorem *gest.* 1141 *(dadurch)*. copia petrarum, unde moenia materiam possent traxisse petrinam *prim.* 275. nec praesiccam tinxerat hinc ligulam *Gong.* 190. hinc *i. e. tum*, *prim.* 233. 568 *(sic* inde *Agn.* 418 *accipiendum)*. hinc *i. e. ideo*, *prim.* 13 *(dubitat Koepke: at cf. e. g. v.* 61. 224. 344. 547. *gest.* 56. 272. 680. 1152. 1508; *sic* unde *Cal. inscr.* 2, 2. *Pafn.* 7, 1. 13. 10, 5. *Sap.* 1, 2. 9, 8. *gest.* 641. *prim.* 105. 139. 241. 521*)*. inde non curo *Cal.* 2, 3.

TEMPORIS: o semper pietas *Gong.* 281 *(cf. p. 457)*. dominis olim *Pel.* 96 *(graecismus)*. patrum mores olim servare fideles *Pel.* 53; et nunc *cum opprobrio Mar.* 620; suevit saepe *Gong.* 214; modo .. prius .. *gest.* 648.

PARTICULAE *(cf. ind. metr.)*

COPULATIVAE: summae et mediae atque imae rationis *Sap.* 9, 9 *adn.* Fidei Spei et Karitatis *Sap. inscr. (cf. Dulc. inscr.)*. magis atque magis *prim.* 277. magis, ac iuste *gest.* 426. et merito *Gall.* 1, 7. *Cal.* 9, 16 *etc.* num mihi aliquid affers gaudii? ac magni *Abr.* 9, 1 *(cf. Gall.* 1, 8. 8, 1. *Pafn.* 1, 3. 15*)*. adque *medii aeri more Theoph.* 313. *gest.* 1147. necnon *v. negationes.* depone callum pectoris: et ego .. *Sap.* 3, 17 *(dann will ich ..)*. nonne semper satisfecimus tuis votis? et tu iniquo odio nos gratis *(zum Dank)* insectaris? *Pafn.* 4, 4. et *saepe pro* etiam: *cf. e. g. Abr.* 3, 13. 4, 5. *Pafn.* 5, 2 *(sic* sed et *Sap.* 3, 21. insuper et *gest.* 386*)*. vel *per se saepius notione copulativa accipi potest (velut Sap.* 3, 21. *gest.* 40. 148*)*, *neque vero umquam, ni fallor, id necessarium.* etiam *(ja) Gall.* 12, 5. *Cal.* 9, 27.

DISIUNCTIVAE: diu tecum non contendo, sed vel obtemperantem mei votis ditabo omnibus bonis, vel contraluctantem afficiam malis *Sap.* 5, 31. sive stultus sive sophista perversa operatur, confusionem a deo meretur *Pafn.* 1, 20 *app.* unicuique, prout gessit, sive supplicium sive praemium servari *Pafn.* 3, 4. prima *(musica)* dicitur mundana sive caelestis *Pafn.* 1, 10 *(cf.* 1, 14*)*. inter planetas sive inter cordas *Pafn.* 1, 12. me ullatenus posse expiari seu ullo compunctionis modo veniam promereri *Pafn.* 3, 8. nunc .. nunc .. *Pafn.* 1, 26. 10, 3. *gest. pr.* 5. nunc .. nunc etiam .. *prim.* 418 *sq.* 421 *sq.* 497 *sq.*

ADVERSATIVAE: at *saepius (e. g.* I *pr.* 4. *Mar.* 178. 186. *prim.* 342*)*. non solum, verum etiam I *pr.* 2. quod fieri vero prohibet virguncula casta *Mar.* 383. prius ... post vero *Cal.* 9, 7. Karitas .., Spes autem ... Fides vero *Sap.* 3, 9 *(cf.* 3, 14*)*. ego .., te autem .. *Abr.* 7, 15 *(cf. Cal.* 9, 13*)*. *cf. ind. metr. (part.* autem*)*. ast sed *Pel.* 156 *app. (huc non rettulerim* at vero *Mar.* 442. 741. attamen *Theoph.* 190. 293. sed tamen *Theoph.* 242*)*.

CAUSALES: una eademque persona utroque semper laborat vitio, quia neutrum sine altero. expone enucleatius. nam qui superbit, invidet, et qui invidet, superbit, quia .. *Cal.* 9, 31. ne dignum ducas hunc proditorem a vinculis mortis absolvere. non debes illi invidere gratiam divinae clementiae. non est enim dignus resurrectione *Cal.* 9. 22. *similiter* enim *paene superfluum Abr.* 7, 12. *Pafn.* 1, 4. 5, 2. 7, 5 *(*etenim *Pafn.* 3, 4*)*: *sic nos neglegenter sermocinamur: 'nämlich' ('das heisst'), quod minime causativum est.* Antioche, quid enim mihi est agendum? *Sap.* 5, 25 *(ut* quidnam*?)*. nempe, quippe, *hoc genus alia v. ind. metr.: particulae.*

CONSECUTIVAE: his igitur cunctis toto conamine lectis *Mar.* 439 *(cf. Theoph.* 8. 52. *Bas.* 193. *Sap.* 1, 5. *prim.* 25. 81*)*. *cf. Sap.* 1, 1 *adn.* unde si quid tractaretis utilitatis, cedite iussionibus nostris. summum igitur utile tractavimus, id scilicet, ut non cedamus *Sap.* 5, 2 *(cf.* enim *supra; sic quoque nos: 'also')*.

COMPARATIVAE: utitur ut socio proprii domini nato *gest.* 188. ecce silent media caeli cives velut *(i. e. fere)* hora *Ioh.* 20; lilia ceu rutilat *Agn.* 428. haec sic loquebatur, ceu desperaret *Mar.* 763 *(nihil tale Ps.-Matth.)*. ceu sentiret *Gong.* 59.

quia non vos forte relinquam ceu desolatos in mundo namque pupillos *asc.* 70. quem *(Sergium)* ceu *(i. e. utpote)* pontificem exorans *prim.* 131. *cf. asc.* 62 (= *Theoph.* 311). *Gong.* 151. *Bas.* 186. *Dion.* 72. *Agn.* 91. 219. *gest.* 33. 52. 463. 572. 707. *prim.* 45. 417. 549.

NEGATIONES. pretii non munere parci *Mar.* 379. *Pel.* 358 *(eodem ordine asc.* 64 multum pietate fideli*)*. non verbula vera *Mar.* 558. nonne meam faciem Cherubin non cernere talem possunt, qualis . .? *asc.* 41. tantae non me valitudinis esse *Bas.* 47 *(cf. gest. prol.* 1, 20*)*. non bellum movit *gest.* 625; si *(i. e. non) Mar.* 513 *app. Gong.* 152. 392. *Gall.* 1, 3. 6. 8. 4, 2. 9, 1. II 2, 1 *app. Dulc.* 11, 1. *Abr.* 1, 3. 3, 11. *Pafn.* 10, 4. *gest. pr.* 2. 9. haut *(sic) e. g.* I *pr.* 2. *Gall.* 1, 4. 5. 2, 4. 5, 7. 13, 2. II 5, 1. *Dulc.* 14, 3. *gest.* 299; et numquam . ., numquam . . *Abr.* 6, 4. et ego nullum . . *Sap.* 5, 21 *(cf. gest.* 376*)*. et non immerito *gest.* 402. *at saepius* nec immerito *(Gall.* 7, 1*)*, nec mirum, nec iniuria *(v.* mirus, iniuria*)*. nulloque metu *Agn.* 145 *(cf.* II *ep.* 1 = *Theoph.* 415. *gest.* 515*)*. donec assurgat non corruptumque resumat corpus *gest.* 416. *at prim.* 49 quem matrona videns nec mortalem fore credens. non enim diu separabimur *Sap.* 5, 26 *(cf.* II *pr.* 6. *Cal.* 9, 22: *at* nec enim II *pr.* 7. nec tamen *prim.* 324*)*. dixit nolle *Pel.* 139 *(cf. Mar.* 603*)*. dominum non sperne fateri *Theoph.* 293. non cessent *Mar.* 903 *(cf. v.* 736. *Dulc.* 5, 1. 11, 3. *gest. prol.* 1, 24. 28. 31*)*. ne id vereare *Pafn.* 5, 1 *(cf.* 7, 7. 11. *Abr.* 3, 1. *Sap.* 5, 3. 26. 29. 6, 1*)*. noli *v.* nolle. *cf. p. 530*[a] quo *et* ut. ne non perfectum remaneret opus bene coeptum *prim.* 247. nec *(i. e. ne . . quidem) Mar.* 767. II *pr.* 4 *(cf. Cal.* 9, 31*)*. *Gall.* 13, 2. *Cal.* 2, 4. *gest. pr.* 3. *prol.* 2, 28. *v.* 245. 318. 530. *praecipue* sed nec *Mar.* 329. 339. 531. 743. *Agn.* 354. nec te posse quidem *Pel.* 155 *(i. e. et ne . . quidem)*. nec ad momentum quidem *Abr.* 1, 2. recede nec credas *Agn.* 64 *(cf. asc.* 77 *adn. Gong.* 381. *Dion.* 135. *Sap.* 5, 13. 27. *prim.* 153*)*. munera nec domino praestat dare sacrificando *Mar.* 92 *(i. e. et praestat non dare)*. hoc quia nec penitus scio *Mar.* 113 *(quia penitus nescio; cf. Cal.* 8, 2*)*. nonne deus colitur . .? nec decet . . *Mar.* 389 *(i. e. deus colitur, nec decet . .)*. nec mora *v.* mora. necnon *gest. prol.* 1, 33. *v.* 21. 112. 195. 242 *etc.* irascere, nec sollicitor *Sap.* 5, 17. necdum *(i. e. nondum) prim.* 524. si non dixeris *Gall.* 2, 1 *(cf.* 13, 2. *Dion.* 91. *gest.* 166. 726*)*; qui retulere, nihil fefellere *Pafn.* 2, 5. ex nihilo *Gong.* 6. 30. *Sap.* 3, 22. *cf. pron. indef.* nulla timet tormenta pati *Dion.* 189. nulla puellaris patior detrimenta pudoris *Agn.* 105. nulla forma decorus *Mar.* 467 *(cf. v.* 872*)*. nullo pretio *Gong.* 309 *(i. e. gratis; cf. Pel.* 369*)*. nullo modo *Gall.* 1, 6. nullo duce *gest. pr.* 5 *(cf. prol.* 1, 29. *Pel.* 54*)*. nullarum mutatio rerum *prim.* 491. nullus credat *Pel.* 179 *(cf. Abr.* 7, 6. *Sap.* 9, 6. nullius *Pafn.* 1, 20. nulli *Pafn.* 3, 4. *gest. pr.* 10*)*. nulla commotior ira *Pel.* 250. cui nunc in regno non compensabitur ulla, quae posset . . *gest.* 23 *(cf. p. 523*[b] ullus*)*; in nullo umquam *Abr.* 7, 13. contra iustitiam quicquid perfecerat umquam *gest.* 339 *(cf. Pafn.* 3, 8*)*. numquam *Mar.* 190. *Bas.* 188 *etc.* *nein:* haut ita *Gall.* 12, 9. *Abr.* 7, 15. 9, 5. non *Gall.* 1, 6. 12, 5. *Cal.* 9, 27. minime *v. p. 382*[b] *(adde Sap.* 5, 36*)*. interrumpis dicenda. non interrumpo *Gall.* 1, 7.

INTERIECTIONES.

ah, quid fecisti? *Gall.* 12, 5. a, frustra vocasti! *Abr.* 3, 12. inmemor antiquae (ah) penitus veniae *Gong.* 454.

atat, horribilis serpens invadit nos *Cal.* 7, 2.

ecce, quas vocasti *Dulc.* 2, 1. ecce corpus *Cal.* 7, 1. omnia *Abr.* 4, 5. triclinium, lectus *Abr.* 7, 1. tua deserta cellula *Abr.* 8, 1. iuvenes in foro *Pafn.* 2, 1. mansio in proximo *Pafn.* 2, 6. cubile bene stratum *Pafn.* 3, 3. locus *Sap.* 9, 1. proferte Hirenam. | eccam | *Dulc.* 12, 1; ecce occurrunt *Gall.* 12, 11 *(cf.* 10, 1. 13, 5. *Dulc.* 4, 2. 8, 1. 11, 5 *etc. Mar.* 816. 837. 851. *asc.* 59. 111. *prim.*

prol. 1). *de imaginibus Ioh.* 12. 20. ecce tres mansurni poenitentiae Thaidis transiere *Pafn.* 9, 1.
edepol *v. ind. verb.*
ehe! *Pafn.* 8, 1 *app.*
eheu, quam saevis tradar per saecula poenis *Theoph.* 167. *in dramatis* eh heu *Gall.* 1, 8. 9, 1. II 8, 1. *Cal.* 4, 1. *Abr.* 3, 6. 7, 4.
ei mihi *Gong.* 353. *Cal.* 7, 2. *Abr.* 3, 3. 4, 3. 7, 2. 6 (infelici). 8, 1.
eia, sancte Iohannes, et me consolari ne tardes *Cal.* 9, 21. eia, dilecti fratres, intendite cuncti *Theoph.* 401 *(cf. seq. de s. Otmaro, Kehrein n. 685,* eia fratres cari*).*
en, qui peccavi *gest.* 271. en accedit *Gall.* 11, 1 *(cf.* 8, 1. 9, 1. 2. II 2, 1. 9, 2 *etc. Bas.* 1. *Dion.* 89. 120*).* de imaginibus *Ioh.* 14. 23. 33. en incipio mori *Pafn.* 13, 2.
euax, euax! omnia meis respondent votis *Gall.* 4, 5.
euge, mater illustris, gaude *Sap.* 5, 27.
hem, ignoro, quid agam *Dulc.* 14, 1. Drusiana tui assecla —. estne homine exuta? hem, est *Cal.* 5, 1. hem, par victoria spiritalibus in sorte heremitarum nequitiis antea fuit insolita *Abr.* 3, 7.
hercle, hostes! *Gall.* 9, 1.
heu, gemenda consuetudo *Pafn.* 10, 2. heu, iacet exanimis propriae spes unica gentis *Pel.* 338. eius pravis (heu) subdita votis *Gong.* 451; heu mihimet misero *Theoph.* 163; heu heu, quid pateris? *Bas.* 111 *(cf. Dulc.* 7, 1. *Pafn.* 3, 6*).* heu heu, domine! *Sap.* 5, 25 *(cf. Cal.* 5, 1*).* heu heu, splendorem diei cur nata recepi? *Bas.* 156; *cf.* eheu.
heus, iuvenes quid estis? *Pafn.* 2, 1. *at Gall.* 9, 2 heus, rex Bradan, sperandae fortuna victoriae illudit nos *aptius esset* heu.
o Drusiana, Drusiana *Cal.* 7, 1 *(cf. p.* 518 [a] *voc.).* o factum bene *Cal.* 9, 12. o stultum imperatoris praeceptum omni contemptu dignum *Sap.* 5, 4. o iniuria, quod .. *Sap.* 5, 34. o nefas incomparabile *Cal.* 9, 4 *(cf. Pafn.* 1, 26. *Sap.* 5, 4*).* o infelix pertinacia, o contumax audacia *Sap.* 5, 7. o res dira omnibusque saeclis inaudita *Gall.* 12, 2. o novum, o stupendum miraculum *Dulc.* 11, 5. o laudanda tuae virtutis gloria, Christe *Mar.* 863 *(cf. Cal.* 9, 29*);* o te tali opinione felicem *Gall.* 10, 1. o me felicem, si saltem noscere possem .. *Mar.* 115 *(cf. Cal.* 6, 1*; sic Gall.* 4, 2 me felicem, si unum scirem*).* o utinam! *Cal.* 2, 1. *Sap.* 5, 18.
papae! quid hoc monstri est, quod ..? *Pafn.* 4, 5 *(cf. Dulc.* 2, 1*).*
pro dolor *Gong.* 357. *gest.* 221. *prim.* 283. 364. 472. 535.
vae mihi damnando *Theoph.* 164 *(cf. Cal.* 4, 1. *Abr.* 6, 3. vae patri *Gall.* II 8, 1. vae illi miserae *Abr.* 3, 29; vae vae mihi infelici *Pafn.* 3, 5. vae vae, quid contigit? *Dulc.* 6, 1.

ORTHOGRAPHIAM *codicis Monacensis ita servari, ut, nisi quid forte me in conferendo fugit, haec tantum mutarem:* tristitia *etc. ubique scripsi* (tristicia *etc. saepe cod.*), ae *aut* e *ex ratione grammatica constitui* (tristitię tristicie peraennis *etc. saepe cod.*)*: haec ab apparatu exclusi. Praeterea non recepi talia* accubunt *Gong.* 217, succubere *Pel.* 104, coniugere *Pel.* 207, disrumptum *Abr.* 3, 10. regridi *Mar.* 172, egrigio *Mar.* 381. asuetus *Gong.* 70 *(cf. Pafn.* 7, 10*),* pose *Gong.* 406, nancissecentes *Pel.* 336 *(cf. Sap.* 5, 24 nansciscetur*: latere poterat* nancissc-*),* dissessit *Theoph.* 344, scincero *Agn.* 8 *etc.* difusis *Gong.* 204, gematis *Pel.* 222 *(at* flamis *Theoph.* 188. sumotenus *Pafn.* 1, 13*).* hubi *Gong.* 387, histis *gest.* 125 *(at* Heliam *Mar.* 398, armonia, actenus*). huc fortasse referendae primae coniugationis formae, de quibus cf. p.* 525 [b]*. Facile, ut ibi dixi, fieri potest, ut unum aut alterum horum exemplorum et siqua sunt similia, ad Hrotsvitham ipsam redeat; omnia aut plurima ab ea profecta esse nego. In primordiis propter testium aetatem paulo liberius editori agendum esse consentaneum est.*

INDEX METRICUS.

Ăvarēs *gest.* 378.
Băchica *Gong.* 218: *cf.* brăchiis.
Băsilius *Bas.* 17. 170. 239.
belva *bisyllabum Mar.* 741: *cf. Aldh. l. v.* 354. 362. 551. 592, *Radbodi de s. Switberto v.* 27 *app.* (*P. C. tom. IV p.* 166), *Odonis occup. VII* 436 (*p.* 162 *Swoboda*).
brăchiis *Dion.* 231: *cf.* Băchica: *utramque per orthographiam.*
bravīum *v. ind. verb.*: *voc. ante voc.*
callere] căluit (*i. e. scivit*) *Gong.* 362: *cf. Poeta Saxo IV v.* 34 *app.* = *P. C. tom. IV p.* 46, *et infra* occīditur. renītentis.
cătholicus (-o. -i) *Bas.* 144. *Dion.* 39. *gest.* 55.
cementăriis *prim.* 257; *cf.* aerarii.
clămābat *Theoph.* 32 (*at cf. app.*; *ceterum sic* loquēbātur *Mar.* 768.
cŏgitātus *gest.* 229. praecŏgito *Mar.* 763; *cf.* flagito (*analogon* agitare).
cŏire *Bas.* 258.
cōnvīciis *Agn.* 214. 255 (*analogon* vitium).
cŏpulāret *Agn.* 145 (*praeiit Fortunatus c. II* 4, 8 cŏpulātur).
corripere] quem prius imperio nimium † corripuit amaro *gest.* 710 (*cf. app.*).
crĕbro *v. muta cum liquida.*
credere] crēdidit *Theoph.* 10. 147. credidisse *Dion.* 129: *cf.* credulus *et ind. verb.*
crēdulŏs *Gong.* 200 (*pent.*). incredulŭs (-ām) *Dion.* 28. *Agn.* 365: *cf.* credere.
cŭi *Agn.* 55. *gest.* 560.
cūriōsus *Gong.* 169.
dactylicis modulis *v. ind. verb.*
daemŏn *Bas.* 236 (*ex analogia cas. obl.*).
debrius *Dion.* 17 (*cf.* debriare).
dēdecŭs *Gong.* 320 (*pent.*) *semel.*
detestăbilem *v.* -ābilis.
dētrīmenti *v. muta cum liquida.*
Dómitiānum *Dion.* 156.
domnus, domna *v. ind. verb.*
donec *v. monosyllaba.*
dulcēdinis *Gong.* 510 (*pent.*).
-e *adverbii saepe corripitur*: piĕ (*ut* bene, male) *v. ind. verb.*, *praecipue* pie ‿; congruĕ nuperrimĕ primulĕ saepissimĕ, *praecipue eadem sede ante sextum trochaeum*: valde potēnti *Mar.* 841; *at* dignē iustē plenē . . ., inpigrē. condignē.
ecclēsia *v. ind. verb.*; *sic semper medii aevi poetae.*
ĕgredi *v. muta cum liquida.*
-ei *quintae decl.*: diēi *Mar.* 231. 361. diĕi *Mar.* 824. *asc.* 14. *Bas.* 156. *gest.* 362. *prim.* 385. fidei *v. ind. verb.* rĕi *gest.* 666. spĕi *gest.* 225. spēi *prim.* 552.
ēmere *gest.* 717 (*analogon* emisse).
ēphebūm *Pel.* 251.
-es *numeralium*: ŏctiēs *Theoph.* 197.
-ete *imperativi*: dicens gaudetē mecum | gratulando per aevum' *Agn.* 448 *sine excusatione incisionis.*
ĕxīn et illius *prim.* 403 (*cf. Lachmann ad Lucr. III* 159 *p.* 148; *Hrabani de s. cruce c.* 16, 22 *et gesta Apollonii v.* 237 *app.* = *P. C. tom. II p.* 491).
ĕxtrāneoque *Gong.* 148 (*pent.*).
fāvēnte *gest.* 44 *app.* (*ceteroquin in prosa*: *ex analogia perf.* fāvi?).
fieri] *etiam* fīās *Agn.* 158. fīāt *prim.* 353.
flāgitare] -āt *Theoph.* 96. -āmus *prim.* 146; *analogon* agitare.
fuit] nŏn fuit populus *traditur gest.* 147.
grădu militiae *Pel.* 216 (*cf. ind. verb.*).
gratīs *Bas.* 203. *Agn.* 408. *gest.* 700.
grătulāndo *Agn.* 446. *prim.* 389.
gubērnăculis *Agn.* 322 *app.* (*cf.* -ābilis; *ex Vergilii lectione corrupta?*
h *consona*: ne post haec generis humani callidus hostis *Mar.* 221. inhaerens *Gong.* 359. vafer deceptór hominum | captorque reorum *Gong.* 433. quŏd hic *Pel.* 332. quŏd hāc *Bas.* 155. nec horrét hiemis | saevum frigus furientis *gest.* 358 (*cf. monosyllaba*).
hĕram *gest.* 656.
hic] quĭs sit hīc ignotus *Dion.* 24 *app.*
Hĭspănii *Pel.* 14. Hĭspăniam *Pel.* 170.
hŭmo *Agn.* 306.
ijsdem *asc.* 19. *prim.* 125.

iectivo secretus *eam Hr. legem sequitur, ut primam in medio versu producat, in extremo corripiat.*

mŭtuō *prim.* 354.

nātiōnes *gest.* 144. 381 (*cf. Theoph.* 234).

naturae syllabarum (*Prosodie*) I *pr.* 2.

nĕglegendo *v. muta cum liquida.*

nēque *v. monosyllaba.*

nĭ *Pel.* 140. 259. *Agn.* 165. *gest.* 20 (nĭ fallor; *at* ni fallor *Mar.* 231. 496. *prim.* 361). 151. 533.

nil *Agn.* 122.

nōveno *Mar.* 264 (*ex analogia formae contractae* nonus).

nūtrivi *v. muta cum liquida.*

-o *ablativi:* multŏ-magis *Mar.* 423. *Gong.* 441. ullŏ-modo *gest. prol.* 2, 12 (*cf. v.* 732 quantŏcius): *quae cavendum est ne dirimantur;* in monstrandŏ *gest. prol.* 2, 10 *et* in lacrimandŏ *prim.* 546 *excusantur gerundio (neque enim priore loco gerundivum intellegendum est), quod cum pro participio ponitur, -o saepe corripit (cf. Mar.* 98. 151. 282. 322. 442. 587 *etc.); proprium ablativum numquam Hr. corripuit, ne primae quidem declinationis (de quo cf. Traube, karol. Dicht. p.* 28[1], *et Eug. Vulg. c.* 5, 5 *app.* = *P. C. tom. IV p. 415): nam* pia *prim.* 448 *recte sustuli,* sua-sponte (*quod quidem excusari poterat ut una pars: v. supra) Bas.* 245 *falso coniunxi (cf. add.).*

-o *adverbii (cf.* -e *adv.) saepe corripitur:* citŏ *Mar.* 297. 623. 671. 837 *etc.*; serŏ *Mar.* 154. *Gong.* 212. extimplŏ *Mar.* 785. *Gong.* 101; oppidŏ *Gong.* 167. sedulŏ *Mar.* 131. 321. 813. 903 *etc.*; iteratŏ *gest.* 557; *alibi recte producitur;* subitō *anapaestum manere consentaneum est.*

-o *gerundii v.* -o *ablativi.*

-o *imperativi corripitur:* crēditŏ *Mar.* 198 (*falsa lectio initio versus Gong.* 141 *app.*). pērgitŏ *Bas.* 164.

-o *praesentis praeter anapaestum* (moneō *Pel.* 158. 260. valeō *Gong.* 519. *Pel.* 166) *raro longa; quae notavi, exempla incisionis semiquinariae sunt* rogō *Mar.* 513. 736. praecŏgitō *Mar.* 765. infundō *Gong.* 112 (*pent.*).

occīditur *prim.* 365; *cf.* callere.

paradīsus *et* paradīsiacus *recte* (*v. ind. verb.*).

particulae metri explendi aut homoeoteleuti causa additae:

autem *Mar.* 164.

certe *Mar.* 7. 77. 118. 306. 401. 421 *etc.*; *cf. p. 519* percerte.

denique *Mar.* 72. 133. 228. 256. 293. 363. 370. 375 *etc.*

ergo *Mar.* 50. 152. 178. 276. 354 *etc.*

etenim *Mar.* 53. 64.

fortasse *Mar.* 852. *Theoph.* 220.

forte *Mar.* 155. 231. 248. 428. 482 (*cf. Gong.* 417) *etc.*; si forte (I *pr.* 9. *Sap.* 9, 3.) *gest.* 266. 538. *prim.* 143.

immo *Mar.* 284. *Agn.* 397.

nam (*praecipue* qui nam . .) *Mar.* 45. 391. 492 *etc.*; *cf. Pel.* 370 *app.*

namque *Mar.* 101. 368. 412. 432. 462 *etc.*

nempe *Mar.* 341. 838. *asc.* 119. *Gong.* 8. 27. 46. 143. 188. 305. 453. *Pel.* 62. 101. 165 *app. etc.*

quidem *Theoph.* 148. 176. 281. 284. 355. 430 *et deinceps saepe.*

quidni *v. prim.* 344 *app.*

quippe *Mar.* 504. 793. *Pel.* 110. 156 *etc.*

rite (*passim non ita inepte*) *Mar.* 137. 207. 454. 567. 652 *etc.*

saepe (?) *Gong.* 295.

scilicet *Mar.* 162. 253. 312. 323. 434 *etc.*; *in prosa* videlicet *propria notione* (*v. ind. verb.*).

utpote *Gong.* 150. 288. *Pel.* 237.

pīlus] eruit et proprios summo de vertice pilos *Bas.* 151 (*e* pīlīs *prim.* 45); *cf. Odonis occup. VII v.* 335 (*errat Swoboda p. XXV*[6]).

piscīnulām *Gong.* 324 (*pent.*): *analogon* pisciculus? *certe* piscīnaē *recte v.* 316; *at cf. Agn.* 282 dē rīvulis.

plăcat ⏗ ⏑ *prim.* 333.

pōsteā *prim.* 215 (post haec *propter versus sedem admitti non poterat); vel propter hanc prosodiam damnandus versus qui fertur Germanici* 565 (*cf. Breysig*[2] *p. XXXI), cuius interpolationis aetas inde cognoscitur.*

prĕerāt *Theoph.* 21 (*sic* prĕībat *Gong.* 83), *at* praēesse *Theoph.* 268.

cede ergo *pro* condecet ergo *edebatur Bas.* 57. cumque suae monitis mente înstillaret amicis *gest.* 105. impetrare fide credente (se) ŏmnia posse *edebatur prim.* 242. *vides plerumque in quartam arsin elidi.*

syncope: complēsti *Mar.* 871. compŏstus *Pel.* 144; periclum *Agn.* 231 (*etiam Gall.* 12, 9). piāclum *Theoph.* 198. 343. 403 (*etiam Pafn.* 3, 10 *app.*). saeclum *Mar.* 181. 266. 576 *app. gest.* 1145 *app. etc.* (*etiam Gall.* 12, 3). vinclum *asc.* 17. *Pel.* 131. 161. 171. 202. 306 *etc.* (*adnoto apud Eugippium v. Sev.* 43, 3 *p.* 50, 18 *M.* vincla diligere *ex tribus bonis codd. recipiendum esse propter cursum*).

synizesis v. ijsdem.

tābēscit *etc. v. ind. verb.* (*semel Theoph.* 237 tabēsco).

-tēgit *perf. v. ind. gramm.: coniug.*; collēgit (*praes.*) *gest.* 107.

tēpŏre (?) *Gong.* 243 *app.*

Thĕŏphilus *v. ind. nom.*

triclȳniūm *Gong.* 234 (*pent.*).

trīduum] post triduūm *Theoph.* 347 (*Fortun. V* 5, 61 *affert Quicherat*).

tūbāe *asc.* 131.

tunc *semper, etiam ante consonas, numquam* tum.

umbrătilīs *Theoph.* 94 (*cf. p.* XII[39]).

urere] ēxūritur *traditur Gong.* 416 *app.*; ūritur *recte v.* 410.

vēl ± *gest.* 148 (*cf.* sūbire).

veluti *in prosa gest. pr.* 5.

vestīgiīs *Mar.* 653. *Bas.* 171.

vīsitābant *Gong.* 497. vīsitābant *prim.* 121; *cf. Mar.* 320 *app.*

vocalis ante vocalem: v. cŭi, -ei, fieri, fuit.

volŭtāre *conieci Mar.* 847.

z (*cf.* s *impura*): Sephiphōna Zabēl *Mar.* 498. martyrīzare *v. ind. verb.* fervescerĕ zēlo *Theoph.* 228 (*cf. gest.* 1494 acuminĕ zēli).

ADDENDA.

Cum carmina ante annum impressa sint integrum, dum indices conficio, fieri non potuit, quin multa nova invenirem; quibus inserui, quae Karoli Streckeri acumini accepta refero, cuius commentationem de Hrotsvitha et Ps.-Matthaeo perutilem, qua uti mihi iam licuit, lectoribus quoque commendatam volo, prodituram illam hoc vere in programmate gymnasii Tremoniensis. Iam ad finem perductum est opus undecim annorum; quamquam emendationem incohatam potius quam perfectam esse facile ipse concedo, dummodo bene incohata videatur. Iis autem, quos iam p. I cum gratiarum actione nominavi, nunc addendus est, qui me in corrigendis indicis verborum numeris innumeris indefessa semper opera adiuvare non desiit, Wilhelmus Eberhard.

Mar. 59 *lege* parentem,
150 *fort.* per omnem (*cf. p.* 543 a)
191 *corrigo* nec
218 *corrigo* superno (*cf. v.* 870)
288 limine *corr. Strecker* (*cf. ind. verb.*)
317 *lege gaudia*
327 *lege* orbis istius; *v.* 328 formam *corr. Strecker*
364 *distingue* sed, mox ut; *item v.* 570
408 *lege* concurrere
501 coccus cum bysso *coni. Strecker*

660 iussu *recte (cf. ind. verb.)*
704 sancta cum prole *corr. Strecker* *(cf. v. 830)*
716 *melius non distinguitur*
762 *coniunge* hoc te dicere velle
774 fronte serena*: cf. ind. verb. s. v.* frons*; v.* 798 *lege* palma
Asc. 99 *sq. oratio incipere debet a v.* 101*; v.* 97 *distingue* vatum.
Gong. 116 *vulgatam distinctionem commendat Strecker (cf. Prud. steph. 1, 30); v.* 117 *lege* prorumpere
177 *fort.* adtonitis
185 sitire *(i. e. arere)* probavit *corr. Strecker*
202 *fort.* applicuere sui se propriis domini
207 et baculum tractis, gessit quem denique, nervis in terram fixit *dist. Strecker (cf. gest.* 409*); v.* 204 *lege* circumdiffusis
247 *corrigo* certe *(cf. ind. metr.: particulae)*
291 agne tonantis *corr. Strecker (cf. Prud. cath. 6, 81)*
337 tractanda *corr. Celtes (cf. gest.* 246 *sqq.* 469*)*
434 *et gest.* 488 invidii *(cf. ind. verb.)*
489 *corrigo* parata *(cf. ind. verb.* facere *pass.)*
506 loquar *corr. Strecker (cf. Prud. steph. 1, 112)*
580 *aptius certe* inmodici
Pel. 5 pectore prono *recte, de sancto Pelagio (syn.* miti pietate *v. 3)*
21 *coniunge* bene condita iura mutavit sacrae fidei,
50 *apertius distinguendum* ob quod, decretum
251 *fort.* mulcens dicebat
281 vasta *corr. Bartsch*
311 *corrigo* receptis
412 meriti M^2 *recte (*credulus *c. gen., v. ind. gramm.: 'gläubig an das Verdienst des allbekannten und ihnen vom Himmel geschenkten Heiligen)*
Theoph. 26 concors *corr. Strecker*
121 *distingue* spernunt,
262 detestando deum *nunc malim coniungere*
Bas. 60 *sqq. ordo versuum parum certus (de defectu cogitat Strecker)* .
95 *corrigo* ostendamque citus *(cf. Agn.* 358 *app., etc.)*
111 vetuli *corr. Strecker*
134 *corrigo* dedecus atque dolor
245 *coniunge* sua colla
248 rursum *corr. Strecker (cf. p. 537ᵇ)*
Dion. 15 *corrigo* almis *(cf. Mar. 737)*
77 *coniunge* haerebant ergo flentes in litore summo
175 *coniunge* aulae scilicet
246 nam visus caecis, ⟨usus⟩ linguae quoque mutis *mavult Strecker*
Agn. 42 *corrigo* transigit *(cf. Pel.* 147*)*
91 *coniunge* ceu sponsam clara dotando corona
II *pr. p.* 106, 20 *fort.* promptiores ad illiciendum |
II *ep. p.* 108, 17 *scribendum* Philosophiae
Gall. p. 109, 27 *cf. p. 528ᵃ; v.* 19 *lege* exercicii
p. 114, 32 *corrigo* sed tuis in omnibus praeceptis parere nitimur
p. 115, 19 si inmerito *probabilius*
p. 116, 2 *fort.* obvios
p. 117, 34 *lege* praelii
p. 120, 28 *corrigo* professioni
p. 121, 15 *fort.* largus
p. 124, 8 *suppleo* licet satis multis | a vobis dehonestatus sim ⟨conviciis⟩ | *(cf. Sap. p. 190, 21)*

Dulc. p. 128, 16 *corrigo* dominos principumque deos
p. 128, 31 *fort.* perfectae; *an* percerte?
p. 130, 3 *corrigo* exprimit |
p. 132, 12 *corrigo* plaudant; *cf. p. 528*[a]
p. 133, 38 *fort.* ut rebellem deorum | traheretis ad turpitudinis locum |
p. 134, 4 perducerent *coni. Celtes*
p. 134, 17 *fort.* quid dicam *(cf. Gall. 9, 2)*
Cal. p. 138, 6 ex inproviso *corr. Barack*
p. 140, 12 animo tabescebat *(cf. app.) propter cursum velocem praefero*
p. 141, 17 *corrigo* habeant
p. 143, 17 *sqq. verba, ni fallor, non Calimachi, sed Andronichi*
Abr. p. 152, 7 *suppleo* cur neglegenter in divinis ageret (laudibus)
p. 152, 33 *fort.* si carnium esus | vinique apponetur haustus |
p. 153, 16 *fort.* te (pro *vel* super) ambigua re sollicitari
p. 154, 7 *fort.* poteris *(cf. Pafn. p. 168, 29; sic cursus velox nascitur)*
p. 157, 29 *corrigo* plane evacuavi
p. 160, 1 *corrigo* adeam *(cf. ind. verb.)*
Pafn. p. 163, 3 *corrigo* ad nutum creatoris
p. 163, 26 *cf. p. 164, 17*
p. 166, 22 *fort.* congratulamur
p. 170, 1 *fort.* (tam) occultum
p. 172, 32 *corrigo* post haec *(cf. p. 536*[b]*)*
p. 172, 34 *corrigo* affluere
p. 174, 10 *corrigo* expone enucleatius
p. 175, 19 *corrigo* inoportunitas *(cf. p. 175, 17. 22 et p. 534*[a] *extr.)*
p. 178, 10 *fort.* ad indulgentiam adhuc mollita est *(cf. Pel. 381. Agn. 328)*
p. 180, 19 *suppleo* quam (caelitus) inspirasti *(cf. Sap. 196, 31; sic cursus velox nascitur)*
Sap. p. 181, 2 *lege* ET
p. 183, 5 *corrigo* promittentis
p. 193, 17 *suppleo* (huius) dant flagrantiam paradisiaci aromatis
p. 194, 16 *fort.* postremo |
p. 194, 25 *fort.* bonam matrem |
p. 194, 31 *distingue* exoro te, finetenus in fide solidatum iri
p. 198, 24 agnum virginis *recte: cf. Dreves, Gottschalk p. 178 v. 3*[b]
gest. 207 *corrigo* repedabat *v.* 87 *et* 99 *distinctio tollenda*
406 *fort.* retro se(cla) paratam
475 *coniunge* decore atque; *v.* 488 *cf. Gong.* 434
509 *corrigo* carcerei
679 *corrigo benigno*
prim. 91 *corrigo* votum
178 *fort.* sicut petiistis; *v.* 206 *cf. Bas.* 248 *add.*
283 *fort.* opus memoratum *(error ex v. 290 natus).*

Ipsius Hrotsvithae aliorumque poetarum, quos ea legisse videretur, exempla suo loco adscripseram graviora, quae quidem in promptu erant: omnia neque poteram, neque id opus est. Neque nunc proferam, quae per conficiendos indices nova ipsius poetriae exempla notavi, sed ea editioni olim inter Poetas latinos aevi Ottonici parandae reservari volui. Unius Prudentianae imitationis exhibeo auctarium, quod Karolus Strecker, qui illius quoque poetae familiaritate utitur rara, collegit mihique benivole misit. Mea paucissima insero, quae ad alia spectent opera iterum a me excussa.

Mar. 78 *cf. cath.* 11, 29; 126 *cf. ham.* 906; 134 *cf. steph.* 3, 70; 215 *cf. apoth.* 532; 221 *cf. cath.* 3, 41 *et ham.* 806 *(Theoph.* 105. *Bas.* 77*)*; 240 *cf. steph.* 13, 83 *(Gong.* 241*)*; 251 *etc. cf. psych.* 116; 262 *cf. steph.* 10, 4; 313 *etc. cf. steph.* 10, 596; 858 *cf. Aldh. l. v. prol.* 17 *(Bas.* 158*)*;

Gong. 1 *cf. cath.* 3, 1. 4, 9; 13 *cf. cath.* 9, 3; 37 *cf. cath.* 5, 156 *et apoth.* 493 (signo); 73 *cf. steph.* 10, 1100; 77 *sq. cf. cath.* 3, 26 *sqq. et steph.* 3, 209; 109 *sq. cf. cath.* 5, 120 *sqq.* (praelambens *edd.*); 179 *app. cf. steph.* 5, 320; 241 *cf. cath.* 5, 121; 242 *cf. cath.* 2, 103; 283 *sq. cf. cath.* 3, 35. 81 *sqq.*; 287 *cf. steph.* 7, 71; 289 *app. cf. cath.* 5, 90; 295 *cf. Symm.* I 313; 305 *sqq. cf. steph.* 1, 10 *sqq.*; 349 *cf. steph.* 2, 304. 11, 16; 358 *cf. cath.* 3, 132; 383 *cf. cath.* 6, 114; 463 *cf. psych.* 705; 471 *cf. cath.* 5, 84; 478 *cf. steph.* 1, 26; 481 *cf. steph.* 1, 30 (*Pel.* 68); 483 *cf. steph.* 1, 90; 484 *cf. Lios monocus v.* 105 *adn.* = *P. C. tom. IV p. 281*; 485 *sq. cf. steph.* 5, 538 *sqq.*; 487 *cf. steph.* 1, 67; 5, 10; 493 *cf. steph.* 1, 5; 503 *cf. steph.* 1, 9; 511 *sqq. cf. steph.* 1, 14 *sq.*; 515 *cf. apoth.* 578 (*Sedul.* IV 38); 525 *cf. steph.* 1, 4;

Pel. 2 (*et* 238) *cf. steph.* 5, 117; 6 *cf. steph.* 10, 13; 8 *cf. steph.* 10, 4; 12 *sqq. cf. steph.* 3, 6 *sqq.*; 21 *cf. cath.* 10, 115; 24 *cf. cath.* 3, 61; 25 *cf. psych.* 215 (*sic* duros *explicatur*); 28 *cf. steph.* 5, 22; 37 *cf. steph.* 4, 22; 66 *adn. cf. cath.* 12, 71; 81 (*cf. psych.* 501; 94 *cf. steph.* 11, 51; 105 *cf. praef.* (*p. 2 Dressel*) *v.* 16; 167 *cf. Sedul. hymn.* 1, 47; 191 (*cf. steph.* 10, 1107; 194 *cf. cath.* 1, 36 (*signif. mut.*); 244 *cf. steph.* 11, 90; 248 *cf. steph.* 5, 50 (placanda *Cauchius*; *cf.* 10, 261) *et apoth.* 187; 250 *sqq. cf. steph.* 5, 41 *sqq.*; 290 *sqq. cf. steph.* 5, 325 *sqq.*; 300 *cf. steph.* 5, 367 *sqq.*; 316 *cf. steph.* 5, 390; 322 *cf. steph.* 5, 451 *sq.*; 354 *cf. steph.* 5, 334; 361 *cf. cath.* 10, 128; 366 *cf. steph.* 5, 333; 397 *cf. psych.* 506;

Theoph. 435 *cf. steph.* 3, 169; 451 *cf. Sedul.* II 31;

Basil. 167 *cf. apoth.* 544;

Dion. 108 *cf. Aldh. l. v.* 542; 262 *cf. steph.* 5, 509 *sqq.* 520 *sqq.* (*Pel.* 362 *sqq.*);

Agn. 26 *cf. cath.* 9, 3; 66 *cf. apoth.* 498; 115 *cf. Ekkeh. Walth.* 392; 184 *cf. steph.* 10, 261; 373 *cf. steph.* 13, 56; 395 *cf. steph.* 3, 167; 410 *cf. psych.* 417; 434 *cf. steph.* 14, 7.

Gall. p. 109, 6 *cf. Sulp. Sev. v. Mart. p.* 114, 1 *H.*; *p.* 113, 4 *cf. conc. Aquisgr. a. 816 c. 20 (Mansi XIV 274), sec. Hieronymum*;

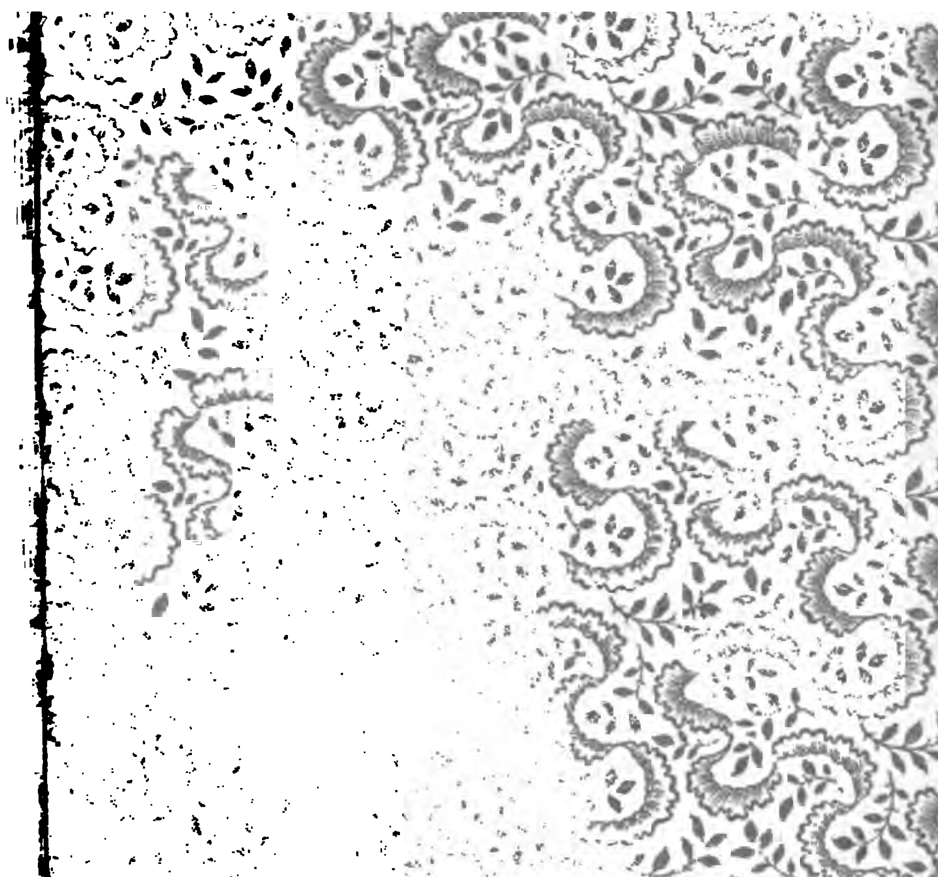
Dulc. p. 132, 11 *cf. steph.* 9, 87;

Cal. p. 142, 3 *cf. Ezech.* 33, 11;

Abr. p. 149, 21 *cf. Paul. ad Rom.* 8, 32;

Sap. p. 183, 5 *adn. cf. steph.* 10, 16 *sqq.*; *p.* 183, 20 *cf. steph.* 2, 63; *p.* 188, 12 *sqq. cf. steph.* 10, 683 *sqq.*; 189, 21 *cf. steph.* 10, 691 *sq.*; 189, 24 *sq. cf. steph.* 10, 689. 694; *p.* 191, 27 *sqq. et* 192, 34 *cf. steph.* 10, 711 *sqq.*; *p.* 193, 11 *cf. steph.* 10, 551 *sqq.*; *p.* 193, 23 *cf. steph.* 10, 551; *p.* 193, 34 *cf. steph.* 10, 1100; *p.* 194, 2 *cf. steph.* 10, 741; *p.* 195, 2 *cf. steph.* 3, 121.

Indicem prorsus plenum non esse, praesertim in primi libri carminibus, suo loco dixi; tamen ea addo, quae omissa nunc aegre fero: admonitus *Theoph.* 255. arena *Pel.* 280. aspicere *Gong.* 194. coma *Gong.* 184. continuo (*ununterbrochen*) *etiam Pel.* 95. cordetenus *etiam prim.* 91. cruciare *Sap.* 6, 1. dare *Gong.* 88. degere *Bas.* 20. deinde *Abr.* 3, 3. dubius *Gall.* 5, 6. dulcis *Gong.* 195. ebibere *Gong.* 474. folium *Gong.* 183. interea *non initio versus etiam gest.* 288. iubere *Gong.* 233. latere *Gong.* 183. mors utraque *Cal.* 9, 32. opponere *Gong.* 74. permittere *prim.* 314 *app.* renovare *gest.* 729. restat *Gong.* 277. risus *Gong.* 580 *add.*

Stanford University Libraries
3 6105 010 690 860

